

**IZVJEŠĆE O PROVEDBI
NACIONALNE STRATEGIJE
IZJEDNAČAVANJA MOGUĆNOSTI ZA
OSOBE S INVALIDITETOM
OD 2007. DO 2015. GODINE**

u 2009. godini

listopad 2010. godine

SADRŽAJ

1. KOORDINACIJA PROVEDBOM NACIONALNE STRATEGIJE NA NACIONALNOJ RAZINI	4
1.1. Vertikalna koordinacija s tijelima nositeljima mjera.....	6
1.2. Horizontalna koordinacija s tijelima nositeljima mjera na nacionalnoj razini	9
2. PRIKAZ POSTIGNUTIH REZULTATA U PROVEDBI MJERA NA NACIONALNOJ RAZINI sukladno Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015.	13
2.1. Obitelj	13
2.2. Život u zajednici.....	18
2.3. Odgoj i obrazovanje	26
2.4. Zdravstvena zaštita.....	36
2.5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje	39
2.6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost	43
2.7. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad.....	49
2.8. Pravna zaštita i zaštita od zlostavljanja.....	69
2.9. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti	76
2.10. Sudjelovanje u kulturnom životu	81
2.11. Sudjelovanje u političkom i javnom životu	85
2.12. Istraživanje i razvoj.....	92
2.13. Rekreacija, razonoda i šport.....	96
2.14. Udruga osoba s invaliditetom u civilnom društvu	97
2.15. Međunarodna suradnja.....	103
3. KOORDINACIJA PROVEDBOM NACIONALNE STRATEGIJE NA PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) I LOKALNOJ RAZINI	107
3.1. Uspostava mehanizama koordinacije na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini.....	108
3.2. Praćenje i izvješćivanje o provedbi Nacionalne strategije na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini	111
3.3. Suradnja jedinca područne i lokalne samouprave s drugim sunositeljima mjera Nacionalne strategije	113
3.4. Zaključci s edukativnih radionica i preporuke za unapređenje koordinacije provedbe, praćenja i izvješćivanja o provedbi Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini.....	116
4. PRIKAZ POSTIGNUTIH REZULTATA U PROVEDBI MJERA U JEDINICAMA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE sukladno Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanjamogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015.....	118
4.1. Obitelj	118
4.2. Život u zajednici.....	123
4.3. Odgoj i obrazovanje	130
4.4. Zdravstvena zaštita.....	140
4.5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje	145
4.6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost	151
4.7. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad.....	158
4.8. Pravna zaštita i zaštita od zlostavljanja.....	165
4.9. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti	168
4.10. Sudjelovanje u kulturnom životu	170
4.11. Sudjelovanje u političkom i javnom životu	174
4.12. Istraživanje i razvoj.....	174
4.13. Rekreacija, razonoda i šport.....	177
4.14. Udruga osoba s invaliditetom u civilnom društvu	181
4.15. Međunarodna suradnja.....	186
5. ZAKLJUČAK	187

Prilozi:

1. *Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007.-2015.*
2. *Obrazac za pisanje izvješća o provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine*
3. *Obrazac za jedinice područne (regionalne) samouprave - županije za pripremu izvješća o provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine*
4. *Obrazac za jedinice lokalne samouprave (gradove i općine) za pripremu izvješća o provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine*
5. *Regulatorni okvir i akteri Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine*
6. *Koordinacija provedbom Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini*

1. KOORDINACIJA PROVEDBOM NACIONALNE STRATEGIJE NA NACIONALNOJ RAZINI

Politika prema osobama s invaliditetom odvija se unutar kompleksne mreže zakonske regulative, strategija te unutar različitih sustava kroz koje osobe s invaliditetom ostvaruju prava i mogućnosti. Zakoni tako uređuju prava osoba s invaliditetom iz područja socijalne skrbi, zdravstvenog i mirovinskog sustava, zatim pravo na profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje te obrazovna, politička, kulturna i druga prava. Nadalje, strateški dokumenti objedinjuju djelovanje unutar različitih resornih politika utemeljenih na Zakonu o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom („Narodne novine, Međunarodni ugovori“, broj 6/07 i 5/08) i Deklaraciji o pravima osoba s invaliditetom iz 2005. godine. Također, s ciljem odgovora na ključne izazove u objedinjavaju djelovanja različitih sustava poticanju socijalnog uključivanja, kao i poticanju zapošljavanja 2007. godine, Vlada Republike Hrvatske je, u suradnji s Europskom Komisijom, usvojila Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM) kao i Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP). Ova dva memoranduma predstavljaju važnu podlogu u području socijalne politike i zapošljavanja, s relevantnošću za osobe s invaliditetom te sa snažnim utjecajem na određivanje nacionalnih smjernica razvoja.

Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine (u daljnjem tekstu Nacionalna strategija) je središnji strateški dokument usmjeren stvaranju uvjeta za aktivno uključivanje i ravnopravno sudjelovanje osoba s invaliditetom u društvu, poštivanje njihovog urođenog dostojanstva i uvažavanje posebnih interesa, te sprečavanje bilo kakve diskriminacije i snaženje svih oblika društvene solidarnosti. Nacionalna strategija predstavlja krovni dokument politike prema osobama s invaliditetom koja izjednačavanje mogućnosti definira u 15 područja povezanih s različitim dimenzijama kvalitete života i sustava pružanja usluga za građane. Ta područja obuhvaćena su različitim resornim politikama i odnose se na: obitelj, život u zajednici, odgoj i obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, socijalnu skrb i mirovinsko osiguranje, stanovanje, mobilnost i pristupačnost, rehabilitaciju, zapošljavanje i rad, pravnu zaštitu, kulturu, političku i društvenu participaciju, šport i rekreaciju i aktivnost udruga osoba s invaliditetom.

Sukladno nizu usvojenih međunarodnih dokumenata i standarda, te nacionalnom zakonodavnom okviru i praksi¹, pred Nacionalnu strategiju postavljen je izazov usklađivanja svih politika djelovanja vezanih uz zaštitu prava osoba s invaliditetom u raznim područjima života i djelovanja. Nacionalna strategija je morala globalno trasirati, uskladiti i intenzivirati sveobuhvatno djelovanje u pravcu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom. Stoga su, u njezinoj pripremi, ključni napori bili usmjereni na iscrpno mapiranje svih područja i dionika društvenog života u okviru kojih je potrebno sustavno implementirati mehanizme ostvarivanja svih ljudskih prava i unapređivanja kvalitete života osoba s invaliditetom. Imajući u vidu

¹ Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativni protokol UN-a, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe, Akcijski plan Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi 2006.-2015., Europska povelja o radu, brojni pravni izvori Europske unije koji pridonose usklađivanju nacionalnog zakonodavstva na području od posebnog interesa za osobe s invaliditetom, Ustav Republike Hrvatske, brojni zakoni kojima se razrađuju Ustavne odrednice s ciljem ostvarivanja posebne zaštite osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju, Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine, Program Vlade Republike Hrvatske u mandatnom razdoblju 2003. – 2007., Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske itd.

složenost ovog zadatka, Nacionalnu strategiju potrebno je promatrati kao okvir koji pruža smjernice za djelovanje čija će se operacionalizacija i dalje odvijati kroz operativne planove na nacionalnoj razini te u vidu lokalnih strategija/programa jedinica lokalnih i područnih (regionalnih) samouprava na lokalnoj odnosno regionalnoj razini. To ujedno znači da svi nositelji i sunositelji mjera Nacionalne strategije dijele odgovornost za njezinu provedbu, kao i za usavršavanje Strategijom najavljenih procesa.

Koordinacija provedbom Nacionalne strategije predstavlja kompleksan zadatak jer je riječ o politici koja uključuje čitav niz nositelja provedbe kao i zainteresiranih dionika. U njezinoj provedbi, na nacionalnoj razini, kao iznimno važan faktor naglašava se uspješno povezivanje vertikalne i horizontalne koordinacije provedbe. Vertikalna koordinacija za koordinacijska tijela, ministarstva i urede (19 nositelja mjera i aktivnosti u 15 područja), pretpostavlja osiguranje smjernica provedbe subordiniranim tijelima uprave (agencijama, ustanovama, zavodima, centrima...) kao i nižim razinama vlasti. U osiguranju uspješne vertikalne koordinacije posebno je važna uloga Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koje dijeli ulogu koordinatora provedbe s Povjerenstvom Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom te je odgovorno za praćenje, povezivanje ciljeva, struktura i resursa različitih nositelja kako bi se dizajn i provedba njihovih aktivnosti dovela u vezu s osnovnim namjerama Nacionalne strategije i bila što učinkovitija.

S obzirom da se provedba Nacionalne strategije odvija u kompleksnoj mreži regulative i strategija te uz njih vezanih formalnih i neformalnih aktera², horizontalna koordinacija predstavlja preduvjet za uspješnu provedbu predviđenih aktivnosti i ostvarenje zacrtanih ciljeva. Horizontalna koordinacija na nacionalnoj razini odnosi se na objedinjavanje djelovanja različitih resornih tijela, programa i projekata unutar tijela, nositelja mjera Nacionalne strategije, te pretpostavlja međuresornu suradnju i podršku u uklanjanju prepreka koje smanjuju učinak međusobne povezanosti tijela državne uprave. Dobra horizontalna koordinacija odlikuje se uklanjanjem neujednačenih smjernica i dupliciranja u korištenju resursa, a može se postići osiguravanjem unutarnjih ustrojstvenih jedinica za koordinaciju ili imenovanjem koordinatora pri nadležnim tijelima državne uprave, uspostavom mehanizama za kvalitetnu i redovitu višesmjernu komunikaciju i usaglašavanje rada nositelja mjera uključenih u provedbu, te uspostavom učinkovitog sustava konzultiranja s ostalim zainteresiranim formalnim i neformalnim akterima.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti s ciljem unapređenja provedbe, praćenja i izvještavanja o provedbi Nacionalne strategije na nacionalnoj i lokalnoj razini od svibnja 2009. godine, u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj, provodi projekt „Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine“. Prva faza projekta trajala je do početka svibnja 2010. godine nakon čega su od nositelja mjera, tijela državne uprave i jedinica područne (regionalne) samouprave, zatražena detaljna izvješća o provedbi sukladno naputcima danim na zajedničkim radionicama koje su održane za sve nositelje mjera, županije i veće gradove u Republici Hrvatskoj. U ovom Izvješću daje se prikaz dobivenih rezultata nakon održanih radionica i dostavljenih izvješća nositelja i sunositelja mjera, prikaz instrumenata koji su bili korišteni u izradi izvješća te zaključci proizašli iz analize dostavljenih Izvješća.

² Ovdje koristimo podjelu na formalne i neformalne aktere. Formalni akteri kojima pripadaju zakonodavna, izvršna i sudbena vlast imaju pravo i obvezu sudjelovanja u kreiranju neke javne politike po ustavu i zakonima. Neformalni akteri (pojedinci, interesne grupe, organizacije civilnog društva, političke stranke, neovisne istraživačke organizacije i mediji) pravo sudjelovanja u procesu javnih politika dobivaju iz općeg prava participacije u demokratskom sustavu. Način njihove participacije nije specificiran zakonima, već sudjeluju zbog vlastitog interesa za određeno pitanje i tako označavaju ono što nazivamo društvom. Autor podjele je Thomas A. Birkland.

1.1. Vertikalna koordinacija s tijelima nositeljima mjera

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kao nositelj zadaće vertikalne koordinacije, koju dijeli s Povjerenstvom Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom, uz provođenje dijela mjera, koordinira provedbom i upravlja procesom izrade objedinjenog Izvješća o provedbi Nacionalne strategije za Vladu Republike Hrvatske. Stoga ovo Ministarstvo na godišnjoj osnovi osigurava smjernice i prikuplja izvješća od svih nositelja i sunositelja mjera Nacionalne strategije, kao i jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave.

Uvidom u dostavljena izvješća u proteklom razdoblju, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti identificiralo je nedostatke u provedbi i izvješćivanju te je pokrenulo proces unapređivanja provedbe, praćenja i izvješćivanja o provedbi Nacionalne strategije kao i vrednovanja iste u okviru projekta „Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine“. U proteklom razdoblju učinjeno je sljedeće:

- a. izrađena je analiza Nacionalne strategije kojom su identificirani izazovi (rujan 2009.): određivanje prioritenih mjera u okviru svakog područja i uočavanje poveznice njihovih aktivnosti; povezivanje različitih mjera na tematskoj razini u okviru istog i različitih područja; preciznije definiranje mjera koje su široko definirane; nadopunjavanje pokazatelja kvantitativnim i kvalitativnim podacima; obveza evaluacije provedenih aktivnosti; preciznije definiranje rokova ostvarivanja konkretnih postignuća („kontinuirano“ se vrlo često pojavljuje bez jasno definiranog početka);
- b. proveden je Upitnik namijenjen jedinicama područne (regionalne) samouprave s ciljem prikupljanja podataka o provođenju Nacionalne strategije analizom kojeg je utvrđena nedovoljna vertikalna i horizontalna koordinacija u provedbi i nedovoljna raspoloživost relevantnih podataka o provedbi (studeni 2009.);
- c. proveden je Upitnik namijenjen članovima Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom kojim se procjenjivalo zadovoljstvo članova Povjerenstva napretkom provedbe mjera, a iz kojeg je vidljivo da 75% članova smatra da su potrebna unapređenja provedbe (prosinac 2009. - siječanj 2010.);
- d. izrađen je Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015.³ u kojem su definirani pokazatelji učinkovitosti upravljanja provedbom Nacionalne strategije i pokazatelji učinkovitosti provedbe mjera sukladno mjerama i aktivnostima zadanim Nacionalnom strategijom (siječanj - veljača 2010.);
- e. izrađeni su Obrasci za pripremu izvješća o provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015. Obrasci za izvješćivanje izrađeni su za sve razine: Obrazac za nositelje mjera⁴, Obrazac za jedinice područne (regionalne) samouprave⁵, Obrazac za jedinice lokalne samouprave⁶ (veljača 2010.);

³ V. Prilog 1 ovog Izvješća: Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015., izradio UNDP u okviru tehničke pomoći Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, autorice Nataša Škrbić i Jasmina Papa

⁴ V. Prilog 2 ovog Izvješća: Obrazac za nositelje mjera za pripremu izvješća o provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015., izradio UNDP u okviru tehničke pomoći Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, autorice Nataša Škrbić i Anka Kekez Koštro

⁵ V. Prilog 3 ovog Izvješća: Obrazac za jedinice područne (regionalne) samouprave za pripremu izvješća o provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015. izradio UNDP u okviru tehničke pomoći Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, autorice Nataša Škrbić i Anka Kekez Koštro

⁶ V. Prilog 4 ovog Izvješća: Obrazac za jedinice lokalne samouprave za pripremu izvješća o provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015., izradio UNDP u okviru

- f. održano je devet edukativnih radionica kojima su obuhvaćeni svi nacionalni nositelji i sunositelji mjera, jedinice lokalne, područne (regionalne) samouprave (sve županije i veći gradovi), predstavnici ureda državne uprave i obiteljskih centara te predstavnici udruga osoba s invaliditetom (radionice su održane u prvom tromjesečju 2010.);
- g. prikupljena su izvješća od svih tijela nositelja mjera na nacionalnoj razini i jedinica područne (regionalne) samouprave (osim Istarske županije) koja su pri izvještavanju koristila Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije i Obrasce za izvješćivanje. Izvješća su pripremale i jedinice lokalne samouprave, a proces objedinjavanja izvješća gradova i općina na svom području provela je većina županija koje su Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti podnijele sadržajno objedinjena izvješća o provedbi na području čitave županije (proces pripremanja i prikupljanja pojedinačnih izvješća provodio se tijekom travnja, svibnja i lipnja 2010.)
- h. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti objedinilo je sva pojedinačna izvješća tijela nositelja mjera na nacionalnoj razini i jedinica područne (regionalne) samouprave u cjelovito izvješće. Izvješće o provedbi Nacionalne strategije tijekom 2009. godine poseban naglasak stavlja na procese upravljanja provedbom na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini što predstavlja inovaciju u praksi izvještavanja o provedbi ove politike. a temeljeno je na Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015 (lipanj i srpanj 2010.).

S obzirom da je praksa objedinjavanja godišnjih izvješća o provedbi kao i analiza odgovora na navedene upitnike ukazala na potrebu unapređenja i standardizacije procesa prikupljanja podataka o provedbi mjera Nacionalne strategije, kao i na potrebu unapređenja vertikalne i horizontalne koordinacije provedbom, izrađeni su Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015. i s njime povezani Obrasci za izvještavanje. Navedeni instrumenti izrađeni su s ciljem osiguranja smjernica za nacionalne, područne (regionalne) i lokalne provoditelje te ujednačavanja kriterija i razrade relevantnih pokazatelja o uspješnosti provedbe. U Okviru su sažete mjere Nacionalne strategije te su za svaku od mjera navedeni revidirani i unaprijeđeni pokazatelji učinka, a pokazateljima su pridruženi odgovarajući izvori provjere. Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije je precizan instrument za izvješćivanje o provedbi Nacionalne strategije koji osigurava kvalitetniju analizu i vrednovanje provedenih aktivnosti i mjera. Korištenje navedenih obrazaca omogućilo je preciznije informiranje o postignutim rezultatima (sukladno Okviru za praćenje) i učinkovitije objedinjavanje podataka.

Nakon izrade Okvira za praćenje provedbe i Obrazaca za izvještavanje, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj, održalo devet edukativnih radionica. Prva radionica organizirana je za nositelje mjera, tijela državne uprave, a ostale radionice održane su za jedinice područne (regionalne) i veće jedinice lokalne samouprave na način da su na svaku pojedinu radionicu bile pozvane 2-3 županije.

Tijekom edukativnih radionica na područnoj i lokalnoj razini provedene su i konzultacije s ukupno 228 sudionika, i to 89 predstavnika područne (regionalne) i lokalne samouprave, 48 predstavnika ureda državne uprave, obiteljskih centara i ustanova socijalne skrbi te 91 predstavnik udruga. Prezentirani su rezultati dosadašnjih izvješća o provedbi na područnoj i lokalnoj razini, predstavljeni navedeni instrumenti praćenja i izvještavanja te je sudionicima ponuđena mogućnost za povratnu informaciju na Okvir i Obrasce. Na radionicama su također identificirani izazovi za naredno razdoblje te su dane smjernice za unapređenje provedbe, praćenja i izvješćivanja na svim razinama s naglaskom na potrebu donošenja i provedbu lokalnih

strategija ili operativnih planova koji će obuhvatiti mjere Nacionalne strategije. Naglašena je potreba definiranja prioriteta na području na kojem se donosi strategija/operativni plan sukladno potrebama građana. S obzirom da su rezultati analize godišnjih izvješća i nalaza provedenih upitnika ukazali na potrebu unaprjeđenja vertikalne i horizontalne koordinacije, naročito na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini, edukativne radionice su kreirane i provedene s ciljem poboljšanja koordinacije te su postale temelj kontinuiranog rada na uspostavi i korištenju učinkovitih koordinacijskih mehanizama. Uvid u stanje na terenu, primjeri dobre prakse i izazovi s kojima se u provedbi Nacionalne strategije suočavaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i zaključci ovih osam županijskih radionica, prikazani su u dijelu izvješća u kojem se razmatra koordinacija provedbe na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini.

Radionicama za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave prethodila je radionica za nositelje provedbe mjera Nacionalne strategije na nacionalnoj razini. Na radionicu, koja je u ožujku 2010. godine održana u Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, odazvala su se 22 predstavnika iz 16 tijela nositelja odnosno sunositelja mjera Nacionalne strategije.

Sudionici radionice smatraju da je proces unaprjeđenja provedbe, praćenja i izvješćivanja o provedbi Nacionalne strategije od iznimne važnosti za unaprjeđivanje politike za osobe s invaliditetom, no izražena je **potreba periodičnog ponavljanja edukativnih radionica s ciljem pružanja podrške u provođenju i izvješćivanju o provedenim mjerama Nacionalne strategije, ali i potreba usklađivanja svih politika za osobe s invaliditetom na nacionalnoj razini. Osim navedenim, radionica je rezultirala i sljedećim zaključcima:**

- potrebno je intenzivirati suradnju između Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, kao koordinatora provedbe i nositelja mjera na nacionalnoj razini, te je predloženo da se takav oblik suradnje ostvaruje kroz radionice barem dva puta godišnje,
- nositeljima mjera koji nisu osigurali proračunsku aktivnost za provedbu mjera Nacionalne strategije preporučuje se da to učine za naredno razdoblje;
- u svrhu učinkovitijeg praćenja provedbe Nacionalne strategije potrebno je u određenom razdoblju (svake dvije godine) izraditi Operativni plan provedbe Nacionalne strategije.
- potrebno je uspostaviti učinkovitiju koordinaciju u prikupljanju podataka, praćenju i izvješćivanju o provedbi mjera Nacionalne strategije na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kako bi se izbjegla preklapanja u opisnim i financijskim pokazateljima rezultata provedbe mjera Nacionalne strategije;
- naglašena je potreba da Ministarstvo uprave izradi smjernice za izvješćivanje na lokalnoj i područnoj razini pri čemu je važno jasno definirati nadležnosti županijskih ureda državne uprave i jedinica područne (regionalne) samouprave u procesu praćenja i izvješćivanja o provedbi;

Navedene radionice predstavljaju novu praksu u upravljanju provedbom Nacionalne strategije. Tako u izvješćima o provedbi u 2009. godini koje su nositelji mjera dostavili Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, isti ističu da, osim navedene radionice za nositelje u organizaciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i UNDP-a, nisu poduzimane aktivnosti vezane uz izgradnju kapaciteta nositelja i sunositelja mjera za upravljanje provedbom Nacionalne strategije. Iako različita ministarstva, kao što su primjerice Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, u svojim izvješćima za 2009. godinu ističu kompetentnost službenika koji provode aktivnosti u nadležnosti iz Nacionalne strategije i njihovu educiranost za rad na ostvarenju prava osoba s invaliditetom, provedbi procesa vještačenja i slično vezano uz osobe s invaliditetom, razvidna je potreba dodatne obuke nositelja mjera za upravljanje provedbom mjera Nacionalne strategije.

Izostanak prakse specijalizirane edukacije za upravljanje provedbom Nacionalne strategije prepoznat je i na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini što je i bio jedan od važnih razloga za provođenje županijskih edukativnih radionica. Tako u svojim izvještajima za 2009. godinu županije kao i gradovi i općine izvještavaju da se tijekom 2009. godine nisu provodile aktivnosti vezane uz edukaciju nositelja i sunositelja mjera s ciljem razvoja kompetencija i uspostavljanja kvalitetnih suradničkih odnosa za upravljanje provedbom iz Nacionalne strategije. Edukativne radionice „Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine“ bile su prvi oblik edukacije koji je od sudionika prepoznat kao koristan i potreban.

Uz provođenje projekta „Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine“ u 2009. godini, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u suradnji sa Studijskim centrom socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu provelo istraživanje „Socijalni položaj osoba s invaliditetom“ čiji su ciljevi bili: utvrditi stanje i potrebe osoba s invaliditetom vezano uz što neovisnije planiranje života, utvrditi uključenost osoba s invaliditetom u život zajednice te utvrditi stanje i potrebe osoba s invaliditetom vezane uz borbu protiv svih oblika nasilja. Rezultati navedenog istraživanja služiti će kao jedan od pokazatelja učinaka provedbe mjera Nacionalne strategije te će istodobno predstavljati smjernice za daljnje planiranje programskih aktivnosti usmjerenih osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima u narednom razdoblju.

Također, tijekom 2009. godine Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u suradnji s Fakultetom političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, provelo je i istraživanje o političkim dimenzijama invaliditeta. Projekt „Istraživanje stavova članova predstavničkih tijela o političkim dimenzijama invaliditeta i uključivanju osoba s različitim vrstama oštećenja u politički život“ provodio se, sukladno mjeri iz područja 2.11. „Sudjelovanje u političkom i javnom životu“ iz Nacionalne strategije, a cilj projekta bio je istražiti stavove zastupnika u Hrvatskom saboru, županijskim, gradskim i općinskim vijećima o političkoj dimenziji invaliditeta kako bi se procijenio utjecaj njihovih stavova na proces i rezultate politika prema osobama s invaliditetom. U okviru projekta istraživani su načini i oblici predstavljanja interesa osoba s invaliditetom u političkom životu te položaj osoba s invaliditetom u politici zaštite ljudskih prava. Uz to, istraživanje se usmjerilo na analizu oblikovanja i provedbe politike prema osobama s invaliditetom s posebnim naglaskom na vertikalnu i horizontalnu koordinaciju. Rezultati istraživanja dat će bolju sliku o političkim dimenzijama invaliditeta u Republici Hrvatskoj i povećati interes za stvaranje poboljšanih mogućnosti aktivnog i ravnopravnog sudjelovanja osoba s invaliditetom u političkom životu.

Postavljanje okvira i sustavnog pristupa praćenju izvještavanju omogućit će odgovarajuću reviziju mjera i prioriteta u provedbi Nacionalne strategije odnosno unapređenja vertikalne koordinacije i usklađivanje djelovanja različitih provoditelja mjera usmjerenih osobama s invaliditetom. Izrada ovog Izvješća o provedbi Nacionalne strategije je neposredni rezultat svih gore navedenih aktivnosti.

1.2. Horizontalna koordinacija s tijelima nositeljima mjera na nacionalnoj razini

Važan preduvjet horizontalne koordinacije je kontinuirana i dvosmjerna razmjena informacija između provoditelja politike koji djeluju u različitim tijelima državne uprave i lokalne i područne (regionalne) samouprave. Praksa pokazuje da se upravo kontinuirana i višesmjerna razmjena informacija odvija s izazovima na koje se može djelovati osuvremenjivanjem metoda komuniciranja kako bi se osiguravalo pravodobno djelovanje svih uključenih dionika i povećala učinkovitost. Potreba unapređenja procesa razmjene informacija posebno je izražena u izradi

zajedničkih dokumenata i provedbi zajedničkih projekata. Izazov u ovom procesu su mogućnosti koje pruža informacijsko komunikacijska tehnologija a koje se mogu još dodatno iskoristiti. Praksa većeg korištenja mogućnosti informacijsko komunikacijske tehnologije prikazana je u projektu o kojem izvještava Hrvatski zavod za zapošljavanje, pod nazivom „Usluge HZZ-a klijentima: Unaprjeđenje cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i ICT podrška“, u sklopu IV komponente Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA). Projekt ima za cilj unaprijediti informacijsku komunikacijsku tehnologiju (IKT) hrvatskih javnih institucija i relevantnih nevladinih partnera iz područja zapošljavanja. Prema izvješću Hrvatskog zavoda za zapošljavanje o provedbi Nacionalne strategije u 2009. godini, svrha tog projekta jest razviti unaprjeđen IKT sustav Zavoda utemeljen na modelu integracije i razmjene podataka između ključnih dionika tržišta rada, s ciljem pružanja boljih i kvalitetnijih usluga klijentima.

U međusobnoj koordinaciji tijela nositelja mjera Nacionalne strategije i drugih nositelja aktivnosti, uz komunikaciju putem elektroničke pošte i telefonom, kao učestali oblik razmjene informacije koriste se konzultativni sastanci. Tako u svojim izvješćima o provedbi Nacionalne strategije za 2009. godinu Središnji državni ured za e-Hrvatsku izvještava da je tijekom 2009. godine proveo niz aktivnosti vezano za poboljšanje koordinacije s drugim tijelima nositeljima mjera iz Nacionalne strategije. Također, isti Ured izvještava da je održano nekoliko koordinativnih sastanaka s Uredom pravobraniteljice za osobe s invaliditetom i predstavnicima udruga osoba s invaliditetom.

Osim kontinuirane i višesmjernje razmjene informacija, horizontalna koordinacija podrazumijeva usuglašeno djelovanje formalnih aktera u cilju uklanjanja prepreka koje opterećuju učinkovitu međusobnu povezanost resornih tijela i uklanjanje neujednačenih smjernica i dupliciranja. Za postizanje ovih ciljeva kao oblik suradnje često se koriste stručne radne skupine koje se osnivaju s ciljem izrade nacrtu prijedloga zakona, strategija i različitih instrumenata provedbe istih. Jedan od primjera oblika takve međuresorne suradnje je utvrđivanje jedinstvene liste oštećenja i uspostavljanje jedinstvenog tijela vještačenja. Radnom skupinom koordinira Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva, a u radu sudjeluju i predstavnici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje te Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Od 2009. godine u radnu skupinu uključeni su i drugi akteri - Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom te predstavnici organizacija civilnog društva. Konkretni zadaci radne skupine primarno se odnose na utvrđivanje jedinstvene liste oštećenja i uspostavljanje jedinstvenog tijela vještačenja, a ista ima zadaću unaprijediti provedbu profesionalne rehabilitacije. Kako bi se osiguralo učinkovito djelovanje u ostvarenju zadataka međuresorne radne skupine, članovi su podijeljeni u tri podskupine prema području rada s konkretnim aktivnostima i rokovima provedbe. Za područje utvrđivanje jedinstvene liste oštećenja, koordinator je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, zatim za uspostavljanje jedinstvenog tijela vještačenja za ocjenu radne sposobnosti koordinator je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, a za unaprjeđenje provođenja profesionalne rehabilitacije koordinator je Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Rad u radnim skupinama odvija se kroz sastanke svih sudionika, a podgrupe se periodično sastaju vezano za konkretne, dodijeljene zadatke.

Uz radne skupine kao najučestaliji mehanizam koordinacije u politici prema osobama s invaliditetom imenuju se povjerenstva koja predstavljaju višeresorna savjetodavna i stručna tijela izvršne vlasti na nacionalnoj i lokalnoj razini. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom⁷ osnovano je 2000. godine sa zadaćom upućivanja prijedloga, mišljenja i stručnih

⁷ Odluka o osnivanju Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom („Narodne novine“, broj 102/00, 06/01, 167/03, 23/04, 14/08, 15/09, 36/09 i 132/09)

obrazloženja u području stanja, zaštite i rehabilitacije osoba s invaliditetom i njihovih obitelji, te provođenja aktivnosti usmjerenih na njihovu dobrobit. Sa sličnim zadacima u provedbi Nacionalne strategije, osnivaju se povjerenstva i na lokalnoj razini o čemu će biti riječi u dijelu Izvještaja koji se odnosi na koordinaciju provedbe na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini. Na nacionalnoj razini Povjerenstvo okuplja predstavnike izvršne vlasti koji u svojim tijelima državne uprave koordiniraju provedbom Nacionalne strategije te tako osigurava temelj za poboljšanje horizontalne koordinacije provoditelja. Članovi Povjerenstvu su i predstavnici udruga osoba s invaliditetom kao i predstavnici znanstvenih institucija što omogućava kontinuirani savjetodavni proces između provoditelja Nacionalne strategije i relevantnih neformalnih dionika.

Pored gore navedenog Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom ima zadaću nadzora i, zajedno s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, koordinacije provedbe Nacionalne strategije. Nacrt Izvješća o provedbi Nacionalne strategije Ministarstvo dostavlja na uvid članovima Povjerenstva te se Izvješće razmatra na sjednici Povjerenstva i svaki član ima mogućnost davanja promjedbi, prijedloga i dopuna prije nego će konačno Izvješće biti upućeno Vladi Republike Hrvatske.

Analiza Nacionalne strategije pokazala je izostanak visoko formaliziranih i strukturiranih mehanizama za horizontalnu koordinaciju. Problem izostanka jasne podjele odgovornosti i jasnog utvrđivanja odgovornih osoba za provedbu određenih zadataka u različitim nadležnim tijelima, prisutan je i u drugim javnim politikama u Republici Hrvatskoj. Nacionalna strategija na taj izazov odgovorila je u Završnim odrednicama u kojima se predviđa imenovanje koordinatora za provedbu mjera Nacionalne strategije u tijelima državne uprave na nacionalnoj, područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini. Dok je proces imenovanja koordinatora u tijelima nositeljima mjera na nacionalnoj razini uspješno proveden, na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini odvija se s poteškoćama. Tako, u većini županija i gradova, i svim općinama, nisu imenovani koordinatori, no provedbom se ipak koordinira i to u različitim upravnim odjelima jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave. Također, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je tijekom 2009. godine uspostavilo komunikaciju s konkretnim osobama koje u praksi upravljaju provedbom mjera Nacionalne strategije u županijama i gradovima i zapravo obavljaju ulogu koordinatora, no sam proces njihova imenovanja koordinatorima nije još proveden. Prakse koordiniranja provedbom i izazovi s kojima se jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave suočavaju u procesu imenovanja koordinatora opisuju se u dijelu Izvještaja u kojem se prikazuje koordinacija provedbe Nacionalne strategije na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini.

Horizontalna koordinacija, uz uspostavu mehanizama komunikacije i oblika učinkovite međusobne povezanosti resornih tijela koji upravljaju različitim sustavima i politikama, odlikuje se i uspostavom učinkovitog sustava konzultiranja s ostalim zainteresiranim formalnim i neformalnim akterima. U tom smjeru nositelji mjera izvještavaju o provođenju konzultativnih sastanaka s organizacijama civilnog društva, njihovom uključivanju u radne skupine i povjerenstva, kao i učestalom obliku suradnje u provedbi aktivnosti s organizacijama civilnog društva.

O aktivnostima ciljanog poticanja suradnje između nositelja mjera i organizacija civilnog društva izvještava Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske koji ima ulogu poticanja i daljnjeg unaprjeđenja suradnje s organizacijama civilnog društva. Ured za udruge je tijekom 2009. godine organizirao nekoliko događanja te je aktivno sudjelovao na događanjima koja su organizirale nevladine organizacije. Među događanjima koje je Ured organizirao ističu se Dani udruga 2009. koji su organizirani u Osijeku (od 23. do 25. travnja) u suradnji sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva, Nacionalnim odborom za razvoj

volonterstva te Gradom Osijekom i Forumom udruga Slap pod nazivom „Civilno društvo pokretač razvojnih procesa“. Ured izvještava da je ovo trodnevno događanje, uz predstavnike tijela državne uprave, okupilo i tijela lokalnih vlasti, javnih institucija i mnoge predstavnike organizacija civilnog društva, među kojima su bile i udruge osoba s invaliditetom (desetak, posebno s područja Osječko-baranjske županije).

2. PRIKAZ POSTIGNUTIH REZULTATA U PROVEDBI MJERA NA NACIONALNOJ RAZINI sukladno Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015.

2.1. Obitelj

Mjera 1. Meduresornom suradnjom kontinuirano organizirati aktivnosti s ciljem promicanja obiteljskih vrijednosti i senzibilizacije javnosti

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je i u 2009. godini obilježilo Međunarodni dan obitelji te je na navedenoj svečanosti dodijeljeno je priznanje „Tvrтка prijatelj obitelji“ i „Lokalna zajednica - prijatelj obitelji“, kao rezultat nacionalnog natječaja za odabir tvrtke s najkvalitetnijim rješenjima u postizanju prijateljskog radnog okruženja za zaposlene majke i obitelji kao i u osnaživanju i usmjeravanju intervencija društva u pravcu stvaranja prijateljskog okruženja za obitelj i djecu. Navedeni natječaji provode se od 2007. godine. U 2009. godini priznanje „Tvrтка prijatelj obitelji“ dodjeljivalo se u tri kategorije: mala, srednja i velika tvrtka. Priznanja su dodijeljena tvrtkama: In2 d.o.o. u kategoriji srednjih tvrtki i Algebri u kategoriji malih tvrtki. U kategoriji velikih tvrtki nije bilo dobitnika. Priznanje „Lokalna zajednica - prijatelj obitelji“ dodijeljeno je Općini Dubrovačko primorje i Gradu Solinu.

Također, u 2009. godini dodijeljena je godišnja Nagrada za promicanje prava djeteta sukladno Zakonu o Nagradi za promicanje prava djeteta („Narodne novine“, broj 96/03 i 33/05) i Pravilniku o Nagradi za promicanje prava djeteta („Narodne novine“, broj 111/05). Jedna od dobitnica navedene nagrade je Dijana Aničić, predsjednica Udruge „Anđeli“ Split, zbog značajnog doprinosa u poboljšanju općeg zdravstvenog stanja djece s teškoćama u razvoju - najteže vrste i stupnja oštećenja. Gospođa Aničić je u 2009. godini intenzivno radila na prikupljanju materijalnih sredstava i stvaranju društvene podrške s ciljem poboljšanja zdravstvene skrbi i životnih uvjeta za više od 180 djece i 300 članova njihovih obitelji. Značajan je i njezin angažman na dobivanju podrške i uključivanju raznih državnih institucija u realizaciju programa pomoći za zaštitu prava najugroženijih djece s teškoćama u razvoju u smislu poboljšanja i nabave prvenstveno terapijskih pomagala te je s tim ciljem inicirala niz individualnih akcija (izložbe, koncerti, radionice, predavanja itd.). Na taj je način osigurano korištenje besplatnih terapijskih metoda, vježbi i radionica za oko 400 djece s teškoćama u razvoju, otvoren je „rehabilitacijski vrtić“ i „rehabilitacijski centar“ s primjenom suvremenih terapijskih metoda za poboljšanje zdravlja i unaprjeđenje okoliša te djece, kao i uvjeti za njihovu socijalizaciju, koja je bitan uvjet mogućeg poboljšanja njihovog psiho-fizičkog stanja i razvoja. Gospođa Aničić je u 2009. godini uspjela ostvariti i unaprijediti uvjete za poboljšanje zdravlja i životne sredine djece s teškoćama u razvoju u Splitu i Splitsko-dalmatinskoj županiji, s težnjom da se iste proširi na područje cijele Republike Hrvatske.

U 2009. godini započela je s radom Zaklada „Hrvatska za djecu“, koje je osnivač Vlada Republike Hrvatske. Zaklada je osnovana sa svrhom povećanja nataliteta, promicanja obiteljskih vrijednosti i osnaživanja obitelji s većim brojem djece. U dosadašnjem radu Zaklade dodijeljene su 54 studentske stipendije u iznosu od 1.000,00 kn mjesečno, jednokratne novčane potpore za 1 261 dijete iz višečlanih obitelji i 65 djece bez oba roditelja, više jednokratnih novčanih pomoći obiteljima s brojnom djecom radi poboljšanja uvjeta života, a za osigurano je ljetovanje i zimovanje za oko 1 000 djece.

Osnivanjem Obiteljskih centara u 17 županija Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osiguralo je obiteljima široki raspon usluga usmjerenih poboljšanju kvalitete života obitelji; navedeno uključuje pružanje savjetodavne i stručne pomoći vezano uz:

- brak i međusobne odnose roditelja i djece, uzdržavanja i druge okolnosti u obitelji koje traže stručnu potporu i pomoć;
- odgoj djece, posvojenje i prevenciju svih oblika ovisnosti kod djece i mladeži;
- probleme vezane uz invaliditet nekog od članova obitelji;
- uključivanje u svakodnevni život nakon duljeg boravka u odgojnoj ustanovi;
- poticanje odgovornog roditeljstva i skrbi o članovima obitelji;
- podizanje kvalitete života djece, mladeži i obitelji;
- organiziranje učenja djeteta;
- smještaj u predškolske ustanove;
- poticanje i razvoj programa rada u zajednici, volonterskog rada i rada udruga građana koje su potpora roditeljima, obitelji, djeci, mladeži i drugim socijalno osjetljivim skupinama stanovništva;
- razvoj i unapređenje izvan institucijskih oblika potpore obitelji, djeci, mladeži i drugim socijalno osjetljivim skupinama stanovništva;
- poticanje i provedbu programskih aktivnosti namijenjenih edukaciji i promidžbi obiteljskih vrijednosti.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj mjere, izvještava da je u okviru natječaja osiguralo financijsku potporu za projekt Udruge za promicanje obiteljskih vrijednosti – Blaženi Alojzije Stepinac – Razvoj volonterstva u lokalnoj zajednici. Cilj projekta je omogućiti djeci i mladima stjecanje iskustva u osmišljavanju, organizaciji i izvođenju konkretnih volonterskih akcija te senzibiliziranje za potrebe socijalno ranjivih skupina u lokalnoj zajednici. Tijekom školske godine 2009./2010. na svim odgojno-obrazovnim razinama, predškolskim i školskim ustanovama, u svim razrednim odjelima realizirana su edukativno-informativna predavanja i radionice s ciljem informiranja roditelja i obitelji o osnaživanju djece i učenika s teškoćama u odgoju i obrazovanju u redovitim uvjetima. Programe su realizirali razrednici, stručni suradnici i gostujući stručnjaci zdravstvenih ustanova, predstavnici organizacija civilnog društva i drugi.

Mjera 2. Osigurati osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji što neovisnije planiranje života

Sažetak rezultata provedbe mjere:

U 2009. godini **Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti** je u suradnji sa Studijskim centrom socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu provelo **istraživanje „Socijalni položaj osoba s invaliditetom“**. Ciljevi istraživanja su bili: utvrditi stanje i potrebe osoba s invaliditetom vezano uz što neovisnije planiranje života, utvrditi uključenost osoba s invaliditetom u život zajednice te utvrditi stanje i potrebe osoba s invaliditetom vezane uz borbu protiv svih oblika nasilja. Kvantitativni dio istraživanja proveden je na uzorku od 689 ispitanika - osoba s invaliditetom s područja cijele Republike Hrvatske, a provedena su i 102 intervjua u okviru kvalitativnog dijela istraživanja. Procjena stanja i potreba osoba s invaliditetom vezano uz što neovisnije planiranje života, podrazumijevala je ispitivanje socioekonomskog statusa osoba s invaliditetom kao jednog od bitnih čimbenika koji utječu na mogućnost neovisnog življenja svake osobe s invaliditetom. Za provedbu navedenog istraživanja u 2009. godini je bilo osigurano 100.000,00 kn, a rezultati istraživanja služiti će kao jedan od pokazatelja učinaka provedbe mjera Nacionalne strategije, te će istodobno predstavljati smjernice za daljnje planiranje programskih aktivnosti usmjerenih osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima u narednom razdoblju.

Mjera 3. Osigurati osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima privatnost

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u provođenju aktivnosti iz svog djelokruga rada stavlja naglasak na pravo osoba s invaliditetom na privatnost, kako u obitelji, tako i u instituciji. Također, pravo osoba s invaliditetom na privatnost jedan je od temeljnih principa prilikom suradnje s udrugama osoba s invaliditetom u provedbi projekata usmjerenih osobama s invaliditetom. Osim što provedbom svojih aktivnosti kontinuirano naglašava važnost poštivanja navedenog prava, ***Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti*** nastoji određivanjem prioriternih područja natječaja za prijavu projekata udruga osoba s invaliditetom potaknuti iste na osmišljavanje i provođenje projekata kojima je cilj podizanje javne svijesti o poštivanju prava osoba s invaliditetom na privatnost. Sukladno navedenom, ***Ministarstvo*** je u Pozivu za prijavu projekata udruga koje se bave problemima i zadovoljavanjem potreba osoba s invaliditetom i udruga koje pridonose borbi protiv droga i svih oblika ovisnosti u Republici Hrvatskoj za financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu, definiralo prioriterno podpodručje *Podizanje javne svijesti o poštivanju prava osoba s invaliditetom na privatnost*, međutim u okviru istog nije zaprimljena ni jedna prijava projekta.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj mjere, izvještava da je sukladno članku 70. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi („Narodne novine“, broj 87/08 i 86/09) u tijeku izrada Pravilnika o načinu postupanja učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima, koji se odnosi i na učenike s teškoćama u razvoju i njihovu zaštitu. Nacrt prijedloga Pravilnika dostavljen je na očitovanje i mišljenje uredima Pravobraniteljice za djecu i Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom koje su se na isti očitovale, odnosno dale nove prijedloge te je u trenutku podnošenja izvješća, u lipnju 2010. godine još uvijek bila u tijeku dorada istog.

Mjera 4. Pripremati djecu s teškoćama u razvoju i mlade osobe s invaliditetom za partnerske odnose, roditeljstvo i obiteljski život

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je određivanjem prioriternog podpodručja *Priprema mladih osoba s invaliditetom za partnerske odnose, roditeljstvo i obiteljski život* u Pozivu za prijavu projekata udruga koje se bave problemima i zadovoljavanjem potreba osoba s invaliditetom za financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu, nastojalo potaknuti udruge osoba s invaliditetom na partnerstvo u provedbi ove mjere. Međutim, udruge osoba s invaliditetom nisu u potpunosti prepoznale značaj provedbe takvih projekata pa je u okviru navedenog podpodručja prijavljen i financiran samo jedan projekt pod nazivom „Obiteljsko savjetovalište mladih osoba sa invaliditetom“ Udruge žena Dalj u iznosu od 97.000,00 kn.

Nadalje, ova mjera se neposredno i svakodnevno provodi u 17 Obiteljskih centara diljem Republike Hrvatske s obzirom da isti pružaju široki raspon usluga usmjerenih poboljšanju kvalitete života obitelji, uključujući i obitelji osoba s invaliditetom odnosno djece s teškoćama u razvoju.

Mjera 5. Osigurati različite oblike kvalitetne izvaninstitucijske podrške osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji radi omogućavanja slobode izbora

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kontinuirano radi na razvijanju usluga u zajednici i osiguravanju izvaninstitucijske podrške osobama s invaliditetom i njihovim

obiteljima s ciljem omogućavanja slobode izbora i neovisnijeg planiranja života. U tom smislu, najznačajniji projekt koji Ministarstvo provodi u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom jest osiguravanje usluge osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta. U 2009. godini, četvrtoj godini provođenja projekta, navedena usluga osigurana je za 338 korisnika u 19 županija u Republici Hrvatskoj, u suradnji sa 64 udruge osoba s invaliditetom. Dostupnost usluge osobne asistencije olakšava realizaciju dnevnih aktivnosti i pridonosi socijalnom uključivanju, rasterećuje obitelj osobe s invaliditetom, pridonosi širenju socijalne mreže, pridonosi pozitivnim promjenama raspoloženja, fizičkog izgleda i kondicije te doživljava vlastite invalidnosti, pozitivno utječe na odnose s drugim ljudima, posebno u smislu povećanog povjerenja i spremnosti na komunikaciju. I korisnici i osobni asistenti smatraju da projekt osiguravanja usluge osobnog asistenta pridonosi njihovom stjecanju novih znanja i vještina, dok se u široj zajednici primjećuju pozitivne promjene socijalne percepcije i stavova prema osobama s invaliditetom, što potvrđuje i evaluacija projekta „Pilot projekt osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta“⁸. Također, u velikom broju udruga koje provode projekt korisnici navedene usluge su predsjednici udruga te svoje dužnosti u udruzi obnašaju uz podršku osobnih asistenata i tako svojim primjerom pokazuju vrijednost ove vrste podrške, ali i svoju snagu i želju u uspostavi ravnopravnog položaja na tržištu rada. Analizom podataka u 63 udruge koje su tijekom 2009. godine osiguravale uslugu osobnih asistenata u 19 županija utvrđeno je da je od ukupno 338 korisnika, osoba s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta, njih 26 zaposleno, 8 je zaposleno nakon osiguravanja usluge osobnog asistenta (među njima su i osobe kojima je navedenom uslugom omogućen povratak na radno mjesto), 29 korisnika su studenti, 18 korisnika usluge je upisalo studij nakon osiguravanja usluge osobnog asistenta, a ukupno 229 korisnika je aktivno u radu udruge. Kao dodatnu vrijednost projekta potrebno je istaknuti zapošljavanje pripadnica i pripadnika društvenih skupina udaljenih od tržišta rada poput žena i dugotrajno nezaposlenih osoba. Za provođenje navedenog projekta Ministarstvo je u 2009. godini osiguralo sredstva u iznosu od 17.564.787,23 kn. Povećanje broja korisnika u odnosu na 2008. godinu nije bilo moguće zbog gospodarske situacije u Republici Hrvatskoj, odnosno nemogućnosti osiguravanja potrebnih financijskih sredstava. U 2010. godini povećan je broj korisnika, u projekt su uključene ukupno 554 osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta, a u svrhu osiguravanja dodatnih sredstava, pored 15.200.000,00 kn iz Državnog proračuna, osigurana su sredstva u iznosu od 5.507.984,00 kn iz dijela prihoda od igara na sreću.

Broj korisnika usluge osobnog asistenta po županijama u razdoblju 2006. - 2009. godine

	ŽUPANIJA	2006.	2007.	2008. i 2009.
1.	Grad Zagreb	24	33	61
2.	Splitsko-dalmatinska županija	11	28	58
3.	Primorsko-goranska županija	2	15	34
4.	Istarska županija	7	11	28
5.	Osječko-baranjska županija	2	8	22
6.	Karlovačka županija	2	9	19
7.	Bjelovarsko-bilogorska županija	6	11	15
8.	Zagrebačka županija	3	8	15
9.	Vukovarsko-srijemska županija	6	6	15
10.	Brodsko-posavska županija	3	10	14
11.	Virovitičko-podravska županija	6	7	11
12.	Dubrovačko-neretvanska županija	-	7	11
13.	Varaždinska županija	2	4	10
14.	Sisačko-moslavačka županija	2	8	8
15.	Zadarska županija	-	5	4

⁸ Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u suradnji s UNDP-om 2008. godine provelo evaluaciju pilot projekta. Dostupno na: http://www.undp.hr/upload/file/202/101357/FILENAME/pilot_web1.pdf.

16.	Požeško-slavonska županija	-	3	4
17.	Ličko-senjska županija	2	3	3
18.	Krapinsko-zagorska županija	-	-	3
19.	Koprivničko-križevačka županija	-	-	3
	UKUPNO	78	176	338

Nadalje, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom osigurava uslugu tumača/prevoditelja na znakovni jezik za gluhe i gluhoslijepe osobe kako bi se istima omogućilo aktivno sudjelovanje u životu zajednice. Usluga tumača/prevoditelja na znakovni jezik osigurana je u 2008. godini u suradnji s 10 udruga gluhih i nagluhih osoba dok je u 2009. godini navedena usluga osigurana u suradnji s 13 udruga gluhih i nagluhih osoba u Republici Hrvatskoj, za što su iz dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu osigurana sredstva u iznosu od 798.098,92 kn. Cilj provedbe projekta je osiguravanje usluge tumača/prevoditelja za veći broj korisnika sukladno potrebama u zajednici.

S ciljem osiguravanja različitih vrsta usluga u zajednici za djecu s teškoćama u razvoju (podrška u obitelji, igraonice, radionice, organizirano slobodno vrijeme, savjetodavna pomoć roditeljima i sl.), mlade i odrasle osobe s invaliditetom (klubovi mladih, radionice, organizirano slobodno vrijeme, savjetodavna pomoć, pomoć pri zapošljavanju, mobilnost mladih i sl.) pri raspodjeli dijela prihoda od igara na sreću, a temeljem praćenja potreba osoba s invaliditetom, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je i u 2009. godini definiralo prioritetna područja natječaja i osiguralo financijske potpore za provedbu projekata u zajednici u partnerstvu s organizacijama civilnog društva, a sukladno zadanim mjerama Nacionalne strategije.

U svrhu odabira najkvalitetnijih projekata koji pružaju usluge potrebne osobama s invaliditetom u zajednici, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti će do kraja 2010. godine provesti evaluaciju projekata iz 2009. godine, a rezultate evaluacije upotrijebit će kao relevantne pokazatelje koje projekte je potrebno financijski podupirati na duži rok s većim financijskim potporama, a s ciljem širenja mreže različitih, kvalitetnih vrsta usluga u zajednici. Na taj način, u narednom razdoblju, smanjit će se broj financijski podupiranih projekata, osigurat će se mogućnost kvalitetnijeg praćenja njihove provedbe, a očekuje se i veći učinak odobrenih projekata kao i primjena standarda kvalitete usluge u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi uz izradu mehanizma praćenja i kontrole kvalitete usluge.

Mjera 6. *Provoditi edukaciju i informiranje roditelja djece s teškoćama u razvoju, kao i roditelja s invaliditetom te članova njihovih obitelji*

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da su u suradnji s organizacijama civilnog društva u školskoj godini 2009./2010. organizirane radionice namijenjene roditeljima te djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom:

1. Društvo za pomoć mentalno retardiranim osobama Krapina - Razvijanje osobnosti djece s teškoćama u razvoju
2. Splitska udruga za osobe s disleksijom - Pomognimo im da uživaju čitajući
3. Udruga osoba s invaliditetom, Našice - Integracija djece s posebnim potrebama u redovni školski program
4. Udruga roditelja za djecu najteže tjelesne invalide i djecu s posebnim potrebama „Anđeli“ - „Mala škola za djecu s posebnim potrebama“
5. Udruga slijepih Međimurske županije - „Za bolje sutra“
6. Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom - Veliko srce za našu djecu
7. Udruga za sindrom Down-21, Split - Rehabilitacijski centar
8. Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Grada Zagreba „Emica“ - Poticanje razvoja emocionalno-socijalne kompetencije mladih s mentalnom retardacijom
9. Boćarski klub invalida „Lastavice“, Đakovo - Boćaj i ti!

10. Udruga slijepih Istarske županije, Pula - Požuri, polako.

2.2. Život u zajednici

Mjera 1. Osigurati usklađeni pristup u pružanju kvalitetnih usluga podrške u zajednici

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Kako bi planiranje i razvoj mreže usluga za osobe s invaliditetom u zajednici bilo što više usmjereno stvarnim potrebama osoba s invaliditetom, **Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti** je u suradnji sa Studijskim centrom socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu provelo istraživanje „Socijalni položaj osoba s invaliditetom“. Kao što je navedeno u sažetku rezultata provedbe mjere 2., u području 1. Obitelj, jedan od ciljeva navedenog istraživanja bio je utvrđivanje uključenosti osoba s invaliditetom u život zajednice. Rezultati navedenog istraživanja predstavljat će smjernice za daljnje planiranje programskih aktivnosti usmjerenih osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima u narednom razdoblju.

Također, u okviru provedbe navedene mjere potrebno je istaknuti da Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj provodi u Uvodu navedeni projekt „Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine“ koji ima za cilj poboljšanje horizontalne i vertikalne koordinacije u provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, što podrazumijeva i kvalitetniju koordinaciju u razvoju mreže usluga za osobe s invaliditetom u zajednici. Jedna od značajnijih aktivnosti projekta je poticanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na izradu vlastitih strategija odnosno operativnih planova i pružanje podrške u istom. Izradom i provedbom strategija, odnosno operativnih planova, usmjerenih osobama s invaliditetom na lokalnoj i područnoj razini, skrb o osobama s invaliditetom i usluge usmjerene osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji na nacionalnoj razini, upotpunit će se uslugama na lokalnoj odnosno područnoj razini. Krajnji cilj provedbe navedenih aktivnosti je kreiranje i provođenje sveobuhvatne politike skrbi za osobe s invaliditetom i unaprjeđivanje kvalitete njihova života na području cijele Republike Hrvatske.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u 2009. godini, raspodjelom sredstava iz dijela prihoda od igara na sreću, nastavilo je financijski podupirati projekte udruga osoba s invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom podržavajući projekte usmjerene: poboljšanju položaja žena s invaliditetom; osiguravanju podrške u prevladavanju komunikacijskih barijera; pružanju savjetodavne pomoći osobama s invaliditetom; podizanju javne svijesti o pravima osoba s invaliditetom; podizanju javne svijesti o poštivanju prava osoba s invaliditetom na privatnost; edukaciji djelatnika javnih službi s ciljem kvalitetnijeg uključivanja osoba s invaliditetom u život zajednice u suradnji s nadležnim tijelima; osnaživanju osoba s invaliditetom i njihovih udruga; pružanju podrške u izvaninstitucionalnim oblicima skrbi za djecu s teškoćama u razvoju; kvalitetnom organiziranju slobodnog vremena za djecu s teškoćama u razvoju; provođenju rehabilitacijskih programa namijenjenih djeci oboljeloj od malignih bolesti; uključivanju mladih osoba s invaliditetom u klubove mladih kao i skupine za samoizražavanje i samozastupanje; poticanju mobilnosti mladih s invaliditetom; kvalitetnom organiziranju slobodnog vremena za mlade s invaliditetom; pripremi mladih osoba s invaliditetom za partnerske odnose, roditeljstvo i obiteljski život te projekte usmjerene razvijanju multikulturalnosti, tolerancije, poštivanja različitosti i sudjelovanja mladih s invaliditetom u društvu. Slijedom navedenog, Ministarstvo je iz dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu pružilo financijsku potporu za provedbu 242 projekata u ukupnom iznosu od 23.589.229,63 kn.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, kao sunositelj provedbe mjere, ocjenjuje zadovoljavajućom usklađenost pristupa u pružanju kvalitetnih usluga između nositelja i sunositelja ove mjere ali naglašava nedostatak aktivnosti zajedničkog planiranja i utvrđivanja prioriteta mreže usluga za osobe s invaliditetom, s ciljem osiguravanja kvalitetnog življenja u zajednici. Najuža se **suradnja ostvaruje sudjelovanjem u radnim skupinama** radi donošenja zakonskih propisa, primjerice vezano uz obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju, uvođenje osobnog asistenta ili tumača znakovnog jezika. U svrhu što uspješnije **realizacije reformskih ciljeva Zajedničkog memoranduma o uključivanju Republike Hrvatske (JIM), posebice decentralizacije i deinstitucionalizacije socijalnih usluga**, a slijedom toga i boljeg praćenja provedbe mjera JIM-a, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj (UNDP) organiziralo 15. srpnja 2009. godine prvu zajedničku radionicu na temu „*Razrada okvira za praćenje mjera Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju u području razvoja mreže socijalnih usluga*“. Radionica je održana s ciljem da se putem zajedničke rasprave te otvorene konzultacije s nositeljima mjera, iz relevantnih uprava Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske, prepoznaju specifični nedostaci i mogućnosti poboljšanja i razrade Nacionalnog provedbenog plana za socijalno uključivanje za 2010. godinu u području razvoja mreže socijalnih usluga. Nastavno na navedenu radionicu održana je i druga zajednička radionica 17. rujna 2009. godine, nakon prikupljenih primjedaba i prijedloga spomenutih nositelja mjera, radi utvrđivanja smjernica razvoja mreže socijalnih usluga te definiranja pokazatelja okvira za praćenje provedbe mjera JIM-a.

Nadalje, vezano uz **planiranje razvoja mreže socijalnih usluga na županijskoj razini** Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je 15. prosinca 2009. godine održalo zajednički sastanak sa županijskim koordinatorima JIM-a, predstavnicima Vladinog Ureda za udruge i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. S obzirom na sve veću ulogu lokalne zajednice i civilnog društva u socijalnom području, što uz preobrazbu strukture tržišta rada zapravo čini model tzv. kombinirane socijalne politike, predstavljene su Smjernice za planiranje razvoja mreže socijalnih usluga na županijskoj razini, te okvir za praćenje provedbe mjera JIM-a. Povećanje dostupnosti, kvalitete i primjerenosti socijalnih usluga korisnicima nastoji se postići putem **razvoja mreže socijalnih usluga na razini lokalnih zajednica i županija, odnosno regija** zajedničkom suradnjom nadležnih državnih tijela i jedinica lokalne samouprave.

Mjera 2. Osigurati kvalitetne usluge u zajednici te alternativne oblike smještaja koji omogućavaju prijelaz iz smještaja u ustanovama na život u zajednici

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da će **biti donesen Master plan za transformaciju ustanova za svaku korisničku skupinu**, odnosno da će se izraditi popis prioriteta izvaninstitucionalnih usluga. Navedene aktivnosti provest će se tijekom 2010. godine, a u trenutku podnošenja Izvješća (svibanj 2010. godine) dostupni su bili sljedeći podaci: Bilježi se **smanjenje broja korisnika na stalnom smještaju u domovima socijalne skrbi**; 2009. godine bilo je 2 512 takvih korisnika, a 2008. godine 2 532 korisnika. Vezano uz povećanje broja korisnika na stalnom smještaju u alternativnim oblicima skrbi, što podrazumijeva skrb u udomiteljskim obiteljima i organiziranom stanovanju, prema godišnjim statističkim izvješćima Ministarstva, bilježi se značajno povećanje broja korisnika u udomiteljskim obiteljima. Tako je 2009. godine za 373 osobe s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem osiguran smještaj u udomiteljskoj obitelji, dok je u prethodnom razdoblju taj broj iznosio ispod stotinu korisnika. Broj korisnika na stalnom smještaju u obliku organiziranog stanovanja porastao je u 2009. godini na 132 korisnika, za razliku od 2008. godine kada je bilo 115 korisnika.

Kao **jedno od područja aktivnosti** u Pozivu udrugama za financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću za trogodišnje programe (od 1. srpnja 2006. godine do 30. lipnja 2009. godine), u natječaju Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi navedeno je: **Poticanje razvoja izvaninstitucionalnih oblika skrbi, organiziranih oblika skrbi, te prevencija institucionalizacije**. U okviru navedene aktivnosti financijsku potporu dobilo je 7 udruga, a ukupni iznos dodijeljenih sredstava je 1.104.500,00 kn.

Tijekom 2009. godine Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je izdalo odobrenja za 5 pružatelja usluga skrbi izvan vlastite obitelji u okviru izvaninstitucijskih oblika skrbi za osobe s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem. Od toga su 2 odobrenja izdana za cjelodnevni, poludnevni ili povremeni boravak za ukupno 30 korisnika, 2 odobrenja izdana su za organizirano stanovanje za ukupno 36 korisnika, te jedno odobrenje za pružanje usluga stručne podrške u obitelji (patronaže) za 50 korisnika s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem, te povremenog boravka za 20 korisnika. Tijekom 2008. godine Ministarstvo je izdalo odobrenja za 11 pružatelja usluga skrbi izvan vlastite obitelji u okviru izvaninstitucijskih oblika skrbi za osobe s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem. Od toga je 6 odobrenja izdano za cjelodnevni, poludnevni ili povremeni boravak za ukupno 150 korisnika, 5 odobrenja izdano je za organizirano stanovanje za ukupno 72 korisnika, te jedno odobrenje izdano je za pružanje usluga skrbi u obitelji kao psihosocijalnu rehabilitaciju za ukupno 53 korisnika s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem. U 2009. godini manje je izdanih odobrenja što je rezultat slabijeg interesa pružatelja izvaninstitucijskih oblika skrbi, odnosno bilo je manje zaprimljenih zahtjeva. Navedeno se odnosi na pružatelje usluga kojima nije osnivač Republika Hrvatska. Više se zahtjeva podnosilo nakon 2007. godine kada su izmjenama Zakona o socijalnoj skrbi propisani oblici izvaninstitucijske skrbi.

Mjera 3. Osigurati dopunske usluge i druge kapacitete s ciljem potpore obitelji

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti od 2004. godine provodi Program „Pomoć u kući starijim osobama“ i Program „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“. Navedeni programi predstavljaju izvaninstitucionalni model skrbi kojim se osigurava pružanje usluga starijim osobama, među kojima je velik udio osoba s invaliditetom, neposredno u njihovim kućanstvima ili u prostorijama „dnevnih boravaka“ u kojima starije osobe borave dio dana. U razdoblju od 2004. do 2007. godine navedeni programi imali su status pilot-programa, a pokrenuti su u svim županijama Republike Hrvatske (osim u Gradu Zagrebu). Njihovom provedbom u četverogodišnjem razdoblju nastojalo se ocijeniti stanje i potrebe starijih osoba te pronaći odgovarajući i održivi model skrbi, prilagođen specifičnostima i potrebama svakog pojedinog područja. Provedena evaluacija pilot-programa pokazala je da isti u značajnoj mjeri odgovaraju na potrebe starijih osoba, prvenstveno u smislu sprečavanja njihove socijalne izoliranosti i pomoći u svakodnevnom životnim aktivnostima, te da ih je potrebno nastaviti razvijati. Sukladno navedenom, Vlada Republike Hrvatske je 2007. godine donijela Zaključak kojim se prihvaća **Program razvoja usluga za starije osobe u sustavu međugeneracijske solidarnosti od 2008. do 2011. godine** („Narodne novine“, broj 90/07), temeljem kojeg Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, svake godine objavljuje Poziv za uključivanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u Program međugeneracijske solidarnosti „Pomoć u kući starijim osobama“ ili „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu se uključiti samo za provedbu jednog programa s najmanje 100, a najviše 200 korisnika prema kriterijima iz Zaključka. Usluge iz oba programa usmjerene su na nekoliko glavnih područja: organizacija prehrane, pomoć u obavljanju kućnih poslova, pomoć u održavanju osobne higijene i osnovna zdravstvena skrb, razgovori i druženje u cilju prevladavanja usamljenosti i socijalne izoliranosti, usluge posredovanja između starije osobe i institucija društva vezano uz ostvarivanje različitih prava te organizirane aktivnosti slobodnog vremena kao zasebne usluge u „dnevnim boravcima za starije osobe“. Sve usluge iz programa za korisnike su besplatne. Ovako organizirane usluge

omogućuju starijim osobama što duži ostanak u vlastitom domu kao i stvaranje specifičnog mjesta u lokalnoj sredini („dnevnog boravka“) u kojem mogu zadovoljiti svoje potrebe za druženjem, aktivnim provođenjem slobodnog vremena i prevladavanjem usamljenosti (same starije osobe ističu značajne potrebe upravo u području socijalnih interakcija i prevladavanja usamljenosti). Usluge iz programa prilagođavaju se potrebama korisnika ovisno o podneblju u kojima se provode (obalna područja s otocima, brdsko-planinska, ruralna i urbana područja sa svojim specifičnostima), a u njihovoj provedbi ostvaruje se suradnja sa zdravstvenim, socijalnim i drugim službama u lokalnoj zajednici, nevladinim, vjerskim i humanitarnim organizacijama. Korisnici programa su osobe treće životne dobi (starije od 65 godina života) i to prvenstveno osobe koje žive u samačkim staračkim domaćinstvima, nisu obuhvaćene postojećim oblicima skrbi (kroz programe socijalne skrbi ili programe lokalnih, nevladinih ili drugih organizacija), te su istovremeno i narušenog zdravstvenog stanja ili niskog socio-ekonomskog statusa, a potrebna im je pomoć u obavljanju svakodnevnih životnih aktivnosti.

U 2009. godini navedeni programi provodili su se u 20 županija, a u iste je bilo uključeno ukupno

14 536 korisnika od čega **1 839 ili 12,65% osoba s invaliditetom**. Za navedene programe Ministarstvo je ukupno utrošilo 41.137.175,00 kn, od čega za skrb o osobama s invaliditetom uključenim u programe 5.169.481,65 kn.

Broj korisnika Programa „Pomoć u kući starijim osobama“ i Programa „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“ u 2009. godini

	Jedinica područne (regionalne) samouprave	Broj korisnika	Broj korisnika - osoba s invaliditetom	Udio korisnika - osoba s invaliditetom u ukupnom broju korisnika
1.	Bjelovarsko-bilogorska županija	823	146	17,74%
2.	Brodsko-posavska županija	600	55	9,17%
3.	Dubrovačko-neretvanska županija	732	143	19,54%
4.	Istarska županija	282	34	12,06%
5.	Karlovačka županija	928	311	33,51%
6.	Koprivničko-križevačka županija	250	66	26,40%
7.	Krapinsko-zagorska županija	739	107	14,48%
8.	Ličko-senjska županija	725	63	8,69%
9.	Međimurska županija	209	4	1,91%
10.	Osječko-baranjska županija	941	116	12,33%
11.	Požeško-slavonska županija	644	70	10,87%
12.	Primorsko-goranska županija	576	30	5,21%
13.	Sisačko-moslavačka županija	1476	219	14,84%
14.	Splitsko-dalmatinska županija	617	49	7,94%
15.	Šibensko-kninska županija	190	43	22,63%
16.	Varaždinska županija	210	27	12,86%
17.	Virovitičko-podravska županija	445	30	6,74%
18.	Vukovarsko-srijemska županija	3373	274	8,12%
19.	Zadarska županija	576	4	0,69%
20.	Zagrebačka županija	200	48	24,00%
	U K U P N O	14536	1839	12,65%

Organiziranjem i poticanjem pružanja usluga za starije osobe u lokalnoj sredini, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti jača svijest lokalne zajednice o odgovornosti za sve građane koji žive na njenom području, ali i o potrebi uključivanja svih raspoloživih resursa na državnoj, područnoj i lokalnoj razini, uključujući vjerske organizacije, organizacije civilnog društva, same starije osobe i članove njihove obitelji u sustav skrbi o starijim osobama,

uključujući i osobe s invaliditetom. Zajedničkim djelovanjem svih navedenih činitelja moguće je stvoriti uvjete za dostojanstveno, kvalitetno, sigurno i aktivno življenje, prilagođeno potrebama i sposobnostima svakog pojedinca.

O provedbi ostalih aktivnosti osiguravanja dopunskih usluga s ciljem osnaživanja osoba s invaliditetom i poboljšanja kvalitete njihovog života Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je izvijestilo u mjeri 5., području 1. Obitelj.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je **broj pružatelja izvaninstitucionalnih usluga** za djecu s teškoćama u razvoju, mlade i odrasle osobe s invaliditetom **jednak broju iz 2008. godine**. Međutim, bilježi se **porast broja korisnika navedenih usluga**. Većina pružatelja usluga su domovi socijalne skrbi i udruge osoba s invaliditetom koje s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi imaju sklopljen ugovor za pružanje usluga izvaninstitucijske skrbi. Prema vrsti usluga takvi oblici obuhvaćaju stručnu podršku u obitelji (patronažu), sve oblike boravka (dnevni, poludnevni i povremeni boravak), integraciju (pomoć pri uključivanju u redovne programe predškolskih i školskih ustanova), te organizirano stanovanje. Pojedini pružatelji usluga pružaju više oblika usluga izvaninstitucijske skrbi. Postoje razlike u dostupnosti usluga obzirom na njihovu zastupljenost u pojedinim županijama. Najviše je pružatelja u Gradu Zagrebu i Splitsko-dalmatinskoj županiji gdje je i najviše domova socijalne skrbi.

Broj pružatelja izvaninstitucionalnih usluga - distribucija prema županijama

Br.	Županija	2008. godina	2009. godina
1.	Grad Zagreb	12	12
2.	Zagrebačka županija	3	3
3.	Karlovačka županija	1	1
4.	Sisačko-moslavačka	0	0
5.	Krapinsko-zagorska	2	2
6.	Koprivničko-križevačka	0	0
7.	Varaždinska	1	1
8.	Međimurska	1	1
9.	Virovitičko-podravska	0	0
10.	Bjelovarsko-bilogorska	3	3
11.	Požeško-slavonska	0	0
12.	Brodsko-posavska	1	1
13.	Osječko-baranjska	2	2
14.	Vukovarsko-srijemska	1	1
15.	Primorsko-goranska	4	4
16.	Istarska	4	4
17.	Ličko-senjska	0	0
18.	Zadarska	1	1
19.	Šibensko-kninska	2	2
20.	Splitsko-dalmatinska	5	5
21.	Dubrovačko-neretvanska	2	2
UKUPNO:		45	45

Dostupnosti usluga stručne podrške u obitelji djece i mladih s invaliditetom (patronaža) - broj pružatelja i korisnika - distribucija po županijama

Br.	Županija	2008. godina		2009. godina	
		Broj pružatelja	Broj korisnika	Broj pružatelja	Broj korisnika
1.	Grad Zagreb	4	105	4	108
2.	Splitsko-dalmatinska	1	2	2	10
3.	Dubrovačko-neretvanska	1	1		

UKUPNO:	6	108	6	118
----------------	----------	------------	----------	------------

Napomena: Pored županija navedenih u tablici, u ostalim županija usluga nije organizirana.

Financijska potpora studentima - korisnicima skrbi izvan vlastite obitelji kojima je prestao stalan smještaj je **u porastu**. Tako je u 2009. godini bio 51 korisnik navedene financijske potpore, dok je to pravo u 2008. godini ostvarilo 35 korisnika. Od ukupnog broja, dvije su osobe s invaliditetom u svakom od navedenih razdoblja. Iz pokazatelja je vidljivo da **nema porasta broja mladih s invaliditetom koji ostvaruju financijsku potporu**, no pravo je dostupno svima pod uvjetom da upišu studij kao redovni studenti, te da su bili korisnici stalnog smještaja. Navedeno pravo je propisano zadnjim izmjenama Zakona o socijalnoj skrbi (2007. godine) upravo s namjerom povećanja opsega skrbi za mlade kojima prestaje pravo na skrb izvan vlastite obitelji u obliku stalnog smještaja.

Dostupnost usluga poludnevnog boravka - broj pružatelja i korisnika - distribucija po županijama

Br.	Županija	2008. godina		2009. godina	
		Broj pružatelja	Broj korisnika	Broj pružatelja	Broj korisnika
1.	Grad Zagreb	7	318	9	435
2.	Zagrebačka županija	3	38	3	53
3.	Karlovačka županija	1	10	1	13
4.	Sisačko-moslavačka	0	0	2	9
5.	Krapinsko-zagorska	2	14	2	9
6.	Koprivničko-križevačka	0	0	0	0
7.	Varaždinska	1	25	1	25
8.	Međimurska	1	20	1	20
9.	Virovitičko-podravaska	0	0	0	0
10.	Bjelovarsko-bilogorska	0	0	2	16
11.	Požeško-slavonska	0	0	0	0
12.	Brodsko-posavska	1	18	1	18
13.	Osječko-baranjska	1	20	1	20
14.	Vukovarsko-srijemska	1	8	1	12
15.	Primorsko-goranska	2	140	2	100
16.	Istarska	4	135	4	136
17.	Ličko-senjska	0	0	0	0
18.	Zadarska	1	19	1	20
19.	Šibensko-kninska	2	53	2	65
20.	Splitsko-dalmatinska	5	355	5	363
21.	Dubrovačko-neretvanska	1	16	1	18
UKUPNO:		33	1189	39	1332

Dostupnost usluga cjelodnevnog boravka - broj pružatelja usluge, broj korisnika - distribucija po županijama

Br.	Županija	2008. godina		2009. godina	
		Broj pružatelja	Broj korisnika	Broj pružatelja	Broj korisnika
1.	Grad Zagreb	7	357	7	231
2.	Zagrebačka županija	1	60	2	63
3.	Karlovačka županija	0	0	0	0
4.	Sisačko-moslavačka	0	0	1	7
5.	Krapinsko-zagorska	0	0	0	0
6.	Koprivničko-križevačka	0	0	0	0
7.	Varaždinska	0	0	0	0
8.	Međimurska	0	0	0	0

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

9.	Virovitičko-podravska	0	0	0	0
10.	Bjelovarsko-bilogorska	1	9	1	7
11.	Požeško-slavonska	0	0	0	0
12.	Brodsko-posavska	0	0	0	0
13.	Osječko-baranjska	0	0	0	0
14.	Vukovarsko-srijemska	1	19	1	15
15.	Primorsko-goranska	1	5	0	0
16.	Istarska	2	25	1	11
17.	Ličko-senjska	0	0	0	0
18.	Zadarska	0	0	0	0
19.	Šibensko-kninska	1	27	1	27
20.	Splitsko-dalmatinska	3	134	3	130
21.	Dubrovačko-neretvanska	1	16	1	14
UKUPNO:		17	652	18	506

Dostupnost usluga povremenog boravka - broj pružatelja usluge i broj korisnika - distribucija po županijama

Br.	Županija	2008. godina		2009. godina	
		Broj pružatelja	Broj korisnika	Broj pružatelja	Broj korisnika
1.	Grad Zagreb	3	54	6	181
2.	Zagrebačka županija	1	2	3	6
3.	Bjelovarsko-bilogorska	1	3	1	5
4.	Vukovarsko-srijemska	0	0	1	5
5.	Primorsko-goranska	1	58	1	64
6.	Istarska	1	38	1	19
7.	Ličko-senjska	0	0	0	0
8.	Zadarska	0	0	1	14
9.	Šibensko-kninska	0	0	1	1
10.	Splitsko-dalmatinska	1	3	2	34
11.	Dubrovačko-neretvanska	0	0	1	1
UKUPNO:		8	158	18	330

Napomena: Pored županija navedenih u tablici, u ostalim županija usluga nije organizirana.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da je primjetan porast broja korisnika poludnevnog boravka koji se prema Zakonu o socijalnoj skrbi utvrđuje u trajanju od 4 do 8 sati dnevno, kao i povremenog boravka koji traje najviše 12 sati tjedno.

Dostupnost usluga stanovanja uz podršku odraslim osobama s intelektualnim teškoćama u lokalnoj zajednici - broj pružatelja i korisnika - distribucija po županijama

Br.	Županija	2008. godina		2009. godina	
		Broj stambenih jedinica	Broj smještajnih mjesta	Broj stambenih jedinica	Broj smještajnih mjesta
1.	Grad Zagreb	23	63	23	62
2.	Bjelovarsko-bilogorska	27	27	43	43
3.	Osječko-baranjska	44	11	48	12
4.	Splitsko-dalmatinska	8	24	8	25
UKUPNO		102	125	122	142

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi osiguralo je **financijsku potporu za projekte kojima se pruža edukacija za tumača znakovnog jezika** kako bi se gluhim i gluhoslijepim osobama olakšala komunikacija, primjerice na lokalnoj razini prema gradskim službama, odnosno prilikom pružanja zdravstvenih usluga. Također se osobe koje su osposobljene za tumača

znakovnog jezika, posredstvom udruga osoba s invaliditetom, angažiraju na javnim priredbama i manifestacijama. Tijekom 2009. godine Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi dodijelilo je 6 financijskih potpora kroz koje su educirani tumači znakovnog jezika, a ukupan iznos dodijeljenih sredstava je 422.934,00 kn. Posebna je odredba Zakona o socijalnoj skrbi koja propisuje da radi prevladavanja komunikacijskih i mobilnih teškoća u postupcima ostvarivanja prava iz socijalne skrbi vezano uz sklapanje pravnih poslova, gluhe i gluhoslijepe osobe imaju pravo na stručnog prevoditelja. Takav oblik pomoći ostvaruje se u okviru pomoći za savjetovanje i pomaganje u prevladavanju posebnih teškoća koju provode centri za socijalnu skrb. 2008. godine bilo je 186 korisnika kojima se osigurao stručni prevoditelj, dok je u 2009. godini ovaj oblik pomoći koristilo 256 osoba. Ukupan **broj korisnika pomoći i njege u kući u 2009. godini povećao se** u odnosu na 2008. godinu. Broj korisnika u 2009. godini iznosio je 2 188, od kojih je 1 224 osoba s invaliditetom. U 2008. godini taj je broj iznosio 1 942, od kojih je bilo 1 148 osoba s invaliditetom. Iako postoje podaci o ukupnom broju korisnika pomoći i njege prema županijama, isti se ne obrađuju na taj način i za odrasle osobe s invaliditetom, pa Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi nije u mogućnosti prikazati pokazatelje broja odraslih osoba s invaliditetom prema županijama. Prema dostupnim podacima evidentno je da na području Ličko-senjske županije nema korisnika prava na pomoć i njegu u kući, te da je u Sisačko-moslavačkoj i Koprivničko-križevačkoj županiji takvih korisnika malo, ispod 10. Najviše korisnika prava na pomoć i njegu u kući bilježi Karlovačka županija (355), Vukovarsko-srijemska županija (244) i Brodsko-posavska županija (212). Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da postoje poteškoće u prikupljanju podataka obzirom na iskazivanje broja odraslih osoba s invaliditetom i starih i nemoćnih osoba, što se jasno ne razgraničava.

Mjera 4. Edukacija djelatnika javnih službi s ciljem kvalitetnog uključivanja osoba s invaliditetom u život zajednice

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom osnovalo je Radnu skupinu čiji je zadatak izrada programa edukacije te organiziranje i educiranje djelatnika u javnim službama koje su u nadležnosti tijela državne uprave. Provođenje edukacije djelatnika javnih službi odvijat će se u narednom razdoblju.

Uz navedeno, ***Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti*** je, kao sunositelj provedbe mjere, u Pozivu za prijavu projekata udruga koje se bave problemima i zadovoljavanjem potreba osoba s invaliditetom za financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu, u okviru prioritetnog područja *Afirmacija prava i unapređivanje politike za osobe s invaliditetom* kao jedno od prioritetnih područja natječaja odredilo podpodručje *Edukacija djelatnika javnih službi s ciljem kvalitetnijeg uključivanja osoba s invaliditetom u život zajednice u suradnji s nadležnim tijelima* u okviru kojeg je odobrena financijska potpora za 3 projekta u ukupnom iznosu od 367.180,00 kn:

1. „Imamo iste potrebe, ali ne i mogućnosti“ - projekt Udruge slijepih Koprivničko-križevačke županije (26.640,00 kn)
2. „Komunicirajmo i surađujemo“ - projekt Udruge invalida Bjelovar (45.000,00 kn)
3. „e - Uključenost osoba s invaliditetom“ - projekt udruge ZaMirNET (295.540,00 kn)

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je u 2009. godini **8 stručnih radnika iz domova za osobe s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem sudjelovalo u obuci za trenere („trening za trenere“)** za uvođenje Standarda kvalitete u socijalnim uslugama. Centar za rehabilitaciju „Mala Terezija“ u Vinkovcima sudjelovao je u testiranju Standarda kvalitete u socijalnim uslugama u okviru trajanja Projekta razvoja sustava socijalne skrbi tijekom 2008. i 2009. godine. **U 3 doma za osobe s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem u tijeku je uvođenje Standarda kvalitete u socijalnim uslugama.**

U provedbi 1. do 4. mjere Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je surađivalo s ustanovama socijalne skrbi, tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave, nevladinim organizacijama, vjerskim zajednicama i obiteljskim domovima.

Ministarstvo unutarnjih poslova, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je proveden **Tečaj policije u zajednici**.

2.3. Odgoj i obrazovanje

Mjera 1. Unaprijediti zakonodavni okvir usmjeren na odgojno-obrazovnu uključenost djece i učenika s teškoćama u razvoju te odraslih osoba s invaliditetom, koji će jamčiti prava jednakih mogućnosti s obzirom na sposobnosti

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je sukladno Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi („Narodne novine“, broj 87/08 i 86/09) te Državnome pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe („Narodne novine“, broj 63/08), Državnome pedagoškom standardu osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja („Narodne novine“, broj 63/08) i Državnome pedagoškom standardu srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja („Narodne novine“, broj 63/08) **svoj djeci i učenicima s teškoćama u razvoju omogućen odgoj i obrazovanje u redovitim osnovnim školama**, što do sada nije bilo moguće. Naime, učenici s utjecajnim teškoćama u razvoju mogli su se do donošenja novog zakona obrazovati samo u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama koje se nalaze u većim gradovima i županijskim središtima što je podrazumijevalo izdvajanje učenika iz svojih sredina i smještaj u udomiteljske obitelji ili ustanove socijalne skrbi.

U cilju **usklađivanja zakonodavnog okvira koje jamče djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom pristup odgoju i obrazovanju na jednakoj osnovi s drugima** 2008. godine je donesen Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi („Narodne novine“, broj 87/08) koji sadrži odredbe o uključivanju djece s teškoćama u razvoju u redoviti sustav obrazovanja te Izmjene i dopune Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnim i srednjim školama („Narodne novine“, broj 86/09). Na temelju navedenog Zakona **doneseni su sljedeći provedbeni propisi:**

- Pravilnik o pedagoškoj mjeri odgojno-obrazovnog tretmana produženoga stručnog postupka („Narodne novine“, broj 96/08) - članak 86. Zakona
- Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno-obrazovnoj skupini u osnovnoj školi („Narodne novine“, broj 124/09) – članak 54. Zakona
- Pravilnik o načinu i postupku utvrđivanja uvjeta za početak rada školske ustanove („Narodne novine“, broj 141/09) - članak 92. Zakona
- Pravilnik o sadržaju i obliku svjedodžbi i drugih javnih isprava te pedagoškoj dokumentaciji i evidenciji u školskim ustanovama („Narodne novine“, broj 32/10) - članak 138. Zakona
- Pravilnik o početku i završetku nastavne godine, broju radnih dana i trajanju odmora učenika osnovnih i srednjih škola za školsku godinu 2010./2011. („Narodne novine“, broj 36/10) - članak 48. Zakona.

U tijeku je izrada Pravilnika, sukladno članku 65. Zakona, kojim će se regulirati vrste teškoće na temelju kojih učenik ostvaruje pravo na primjerene programe školovanja i primjerene oblike potpore te Pravilnika o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, učenika te sastavu stručnog povjerenstva kojim će se regulirati postupak utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta za upis u prvi razred osnovne škole te utvrđivanja primjerenog oblika školovanja za učenike s teškoćama u razvoju. Također, kao što je već navedeno u mjeri 3., području 1. Obitelj, u izradi je i Pravilnik o načinu postupanja učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u

poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima na temelju članka 70. Zakona.

Napomena: Državni pedagoški standardi – predškolskog odgoja i naobrazbe, osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja i srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja doneseni su 2008. godine („Narodne novine“, broj 63/08).

Mjera 2. Izraditi Hrvatski nacionalni obrazovni standard za sve razine obrazovanja u cilju razvoja sveobuhvatnog sustava odgoja i obrazovanja djece i učenika s teškoćama u razvoju

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je člankom 33. Državnoga pedagoškog standarda osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja propisano da se odgoj i obrazovanje učenika s teškoćama provodi u redovitoj školi uz potpunu ili djelomičnu integraciju prema stupnju i vrsti teškoće, prema redovitim, individualiziranim i posebnim nastavnim programima ili iznimno, ako je učenicima potrebna i dodatna zdravstvena i socijalna skrb, u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama. Dakle, ovom odredbom omogućen je ustroj razrednih odjela posebnog programa u redovitim osnovnim školama za sve učenike, osim za one kojima je potrebna dodatna socijalna skrb iz propisa obiteljsko-pravne zaštite i/ili zdravstvena skrb. To podrazumijeva i prijeko potrebnu suradnju odgojno-obrazovnih, socijalnih i zdravstvenih ustanova.

Sukladno članku 32. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, škola može, uz suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, ustrojiti poseban razredni odjel za djecu s teškoćama u razvoju radi izvođenja posebnog programa koji nije utvrđen mrežom školskih ustanova. Budući da mreža školskih ustanova još nije donesena, a ona podrazumijeva analizu postojećeg stanja mjesta školovanja učenika s teškoćama u razvoju, tijekom školske godine 2008./2009. ustrojeni su razredni odjeli posebnog programa uz suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa u 11 osnovnih škola i to:

U Zagrebačkoj županiji u:

- Osnovnoj školi K. Š. Đalskog u Donjoj Zelini – poseban program po modelu djelomične integracije prema čl. 7. Pravilnika o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju.

U Sisačko-moslavačkoj županiji u:

- Osnovnoj školi Z. Franka u Kutini - poseban program prema članku 12. Pravilnika
- Osnovnoj školi D. Tadijanović u Petrinji - poseban program prema članku 12. Pravilnika.

U Primorsko-goranskoj županiji u:

- Osnovnoj školi M. Martinolića u Malom Lošinj - poseban program prema članku 12. Pravilnika
- Osnovnoj školi Ivana Rabljanina u Rabu - poseban program prema članku 12. Pravilnika.

U Šibensko-kninskoj županiji u:

- Osnovnoj školi Domovinske zahvalnosti u Kninu - poseban program prema članku 12. Pravilnika.

U Splitsko-dalmatinskoj županiji u:

- Osnovnoj školi S. Ivičevića u Makarskoj - poseban program prema članku 12. Pravilnika
- Osnovnoj školi Mertojak u Splitu - poseban program prema članku 12. Pravilnika
- Osnovnoj školi Vrgorac u Vrgorcu - poseban program prema članku 12. Pravilnika.

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji u:

- Osnovnoj školi P. Šegedina u Orebiću - poseban program po modelu djelomične integracije prema članku 7. Pravilnika i
- Osnovnoj školi Opuzen u Opuzenu - poseban program po modelu djelomične integracije prema članku 7. Pravilnika.

Školske godine 2009./2010. u razrednim odjelima posebnog programa u 91 osnovnoj školi školuje se ukupno 1 091 učenik u 199 razrednih odjela.

Izrada uputa osnivačima osnovnih škola za izradu mreže škola kojom se, sukladno članku 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi utvrđuju školske ustanove koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja na području za koje se mreža utvrđuje, sa svim njihovim objektima u kojima se provodi odgoj i obrazovanje, područjima na kojima se može osnovati školska ustanova te programima obrazovanja koje školske ustanove mogu ostvarivati, uključujući posebne programe za učenike s teškoćama u razvoju je još uvijek u tijeku. Izrada prijedloga mreže škola podrazumijeva i analizu postojećeg stanja i broja učenika s teškoćama u razvoju.

Slijedom novih zakonskih odredbi Drugostupanjsko povjerenstvo Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa za utvrđivanje psihofizičkog stanja djeteta u četiri je slučaja izmijenilo prvostupanjsko rješenje kojim je učenicima bio utvrđen primjereni oblik školovanja u posebnoj odgojno-obrazovnoj ustanovi te utvrdilo nastavak školovanja po posebnom programu u redovitim osnovnim školama.

Mjera 3. Osigurati cjeloživotno učenje osobama s invaliditetom s ciljem učinkovite prohodnosti između faza obrazovanja te između obrazovanja i zapošljavanja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da su u tijeku **istraživanja** vezana uz izradu novih strukovnih kurikuluma prilagođenih osobama s invaliditetom. Vezano uz potrebu **unaprjeđivanja kvalifikacijskog okvira** s novim zanimanjima osoba s invaliditetom, Ministarstvo izvještava da nisu izrađeni programi novih zanimanja, ali su ustrojena strukovna vijeća koja sukladno potrebama tržišta rada izrađuju strukovne kurikulume prilagođene i učenicima s teškoćama u razvoju. Licencije za priznavanje kompetencija stečenih neformalnim i informalnim oblicima učenja nisu izrađene (za neformalno i informalno učenje ne izdaju se javne isprave).

Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da sudjeluje u aktivnostima izrade **Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira, kao bitnog uvjeta za uređenje sustava cjeloživotnog učenja** kao temelja društva znanja, a uvažavajući hrvatsku obrazovnu tradiciju, potrebe gospodarstva, pojedinca i društva u cjelini. Predstavnici Središnje službe Zavoda od 2007. godine članovi su Povjerenstva za izradu Hrvatskog kvalifikacijskog okvira, čijom je odlukom krajem 2008. godine predviđeno osnivanje radnih skupina koje pokrivaju različite sektore (poljoprivreda, prehrana, veterina, graditeljstvo, geodezija, temeljne tehničke znanosti, osobne usluge i dr.), a čiji je zadatak izrada prijedloga svih postojećih i novih kvalifikacija, prijedloga načina njihova praćenja i dr.

Članovima radnih skupina, uz predstavnike obrazovnog sektora, gospodarstva, resornih ministarstava, agencija i ostalih dionika, imenovano je i 26 osoba iz područja posredovanja i profesionalnog usmjeravanja i obrazovanja iz područnih službi Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje.

Zavod sudjeluje u provođenju **projekta „Daljnji razvoj Hrvatskog kvalifikacijskog okvira“** kroz rad predstavnika Zavoda u Upravnom vijeću Projekta i pojedinim komponentama. Projekt je započeo 18. siječnja 2010. godine, a njegov završetak predviđen je 18. lipnja 2011. godine te se financira iz programa Europske Unije za Hrvatsku, IPA komponenta IV – Razvoj ljudskih potencijala.

Hrvatski kvalifikacijski okvir je instrument za koordinaciju i povezivanje svih dijelova kvalifikacijskog sustava Republike Hrvatske, u cilju stvaranja temelja za stjecanje prohodnosti, jasnoću, pristupanje i kvalitetu kvalifikacija, uvažavajući interese pojedinca i društva.

Hrvatski zavod za zapošljavanje izvještava da uz izradu standarda kvalifikacija u različitim sektorima, izradu relevantnog pravnog okvira i izradu novih obrazovnih kurikuluma **jedan od očekivanih rezultata provedbe projekta jest i izrada prikladne metodologije za analizu**

formalnih i neformalnih programa osposobljavanja i usavršavanja, te dvogodišnjih srednjoškolskih obrazovnih programa.

U provedbi mjere Hrvatski zavod za zapošljavanje je surađivao s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Agencijom za strukovno obrazovanje, Agencijom za obrazovanje odraslih, Nacionalnim centrom za vanjsko vrednovanje obrazovanja, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Mjera 4. Osigurati studijske programe i trajni profesionalni razvoj odgojno-obrazovnih djelatnika na svim razinama za stjecanje kompetencija za rad s djecom s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da su u 2009. godini savjetnici Agencije za odgoj i obrazovanje organizirali **86 stručnih skupova vezanih uz unapređivanje odgojno-obrazovnog rada i preventivnih programa** u školskom okruženju u sklopu kojih su promovirali ideje tolerancije i solidarnosti među djecom i mladeži uključujući i osobe s invaliditetom na temu „Poštujmo različitost“ kroz edukacijske radionice u cilju prepoznavanja različitosti po osnovi invaliditeta, a time i poticanje solidarnosti i tolerancije među vršnjacima. Na stručnim skupovima je sudjelovalo ukupno 4 307 odgojno-obrazovnih radnika.

Nadalje, Ministarstvo izvještava da su na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu izdane dopusnice za sljedeće studijske programe koji se odnose na usavršavanje osoba za rad s djecom s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom:

- Logopedija, preddiplomski sveučilišni studij,
- Rehabilitacija, preddiplomski sveučilišni studij,
- Logopedija, diplomski sveučilišni studij,
- Rehabilitacijska edukacija, diplomski sveučilišni studij,
- Rana intervencija u edukacijskoj rehabilitaciji, poslijediplomski i specijalistički studij
- Prevenzijske znanosti i studij invaliditeta, doktorski studij.

Vezano uz povećanje komunikacijske pristupačnosti djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom, Ministarstvo navodi da, iako je u natječaju za financijsku potporu udrugama postojala mogućnost organiziranja tečajeva znakovnog jezika i Brailleva pisma, za to područje nije bilo prijavljenih projekata.

Mjera 5. Podupirati suradnju između državnih tijela i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave radi omogućavanja jednakosti pristupa predškolskom odgoju i školovanju na svim razinama, s posebnim naglaskom na unapređenju stanja u manjim sredinama (seoska, otočna, brdsko-planinska, demografski ugrožena i ratom pogođena područja)

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, izvještava da je sukladno članku 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi i članku 3. Državnoga pedagoškog standarda potrebno **izraditi i donijeti mrežu školskih ustanova** kojom se utvrđuju školske ustanove koje obavljaju djelatnost odgoja i obrazovanja na području za koje se mreža utvrđuje, sa svim njihovim objektima u kojima se provodi odgoj i obrazovanje, područja na kojima se može osnovati školska ustanova te programi obrazovanja koje školske ustanove mogu ostvarivati, uključujući i posebne programe za učenike s teškoćama te ona podrazumijeva škole:

- za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama,
- s razrednim odjelima posebnog programa,
- na jeziku i pismu nacionalnih manjina i škole s posebnim odjelima na jezicima nacionalnih manjina,

- umjetničke: glazbene i plesna,
- športske,
- s produženim boravkom,
- za obrazovanje odraslih,
- s klasičnom grupom nastavnih predmeta,
- bez prostornih prepreka,
- sa športskim vježbalištem,
- s bazenom,
- otvorene tijekom ljetnih školskih praznika i ogledne škole.

Mreža škola mora udovoljiti zahtjevima dostupnosti i racionalnog ustroja upisnih područja, odnosno školskih ustanova i programa odgoja i obrazovanja. Za učenike s teškoćama u razvoju se pod primjerenom udaljenošću podrazumijeva ona udaljenost koja ne zahtijeva izdvajanje iz obitelji. Mrežu škola za svoje područje predlažu osnivači škola, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa na temelju njihova prijedloga izrađuje prijedlog mreže škola na području Republike Hrvatske, a Vlada Republike Hrvatske je donosi na temelju prijedloga Ministarstva. Većina osnivača je dostavila prijedlog mreže škola za svoje područje te je daljnji postupak donošenja mreže u tijeku.

U provedbi navedenih aktivnosti Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa surađuje s Uredima državne uprave u županijama, Gradskim uredom za obrazovanje, kulturu i šport te osnivačima školskih ustanova.

Vezano uz **pristupačnost predškolskih i školskih ustanova**, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je više od 90% dječjih vrtića smješteno u prizemnim zgradama i ima uređen pristup za osobe s invaliditetom, a ostali vrtići osiguravaju primjeren pristup (rampe, dizala i sl.) za djecu s teškoćama u razvoju. Svi novi vrtići ili vrtići koji su u izgradnji projektirani su na način da su pristupačni za svu djecu s teškoćama u razvoju. Nadalje, Ministarstvo izvještava da od 2006. godine provodi projekt pod nazivom „**Mreža škola bez arhitektonskih barijera**“ te se svake proračunske godine osiguravaju sredstva za tu namjenu u iznosu od 700.000,00 kn za osnovne škole i 300.000,00 kn za srednje škole. Ustrojeno je povjerenstvo za raspodjelu tih sredstava koje razmatra prijedloge osnivača za prostornom prilagodbom jedne osnovne i jedne srednje škole za tu proračunsku godinu. Jedan od uvjeta je da osnivač sudjeluje u realizaciji projekta s određenim iznosom sredstava. Od početka provedbe projekta navedena sredstva su raspoređena na ukupno jednu predškolsku ustanovu, 52 osnovne i 18 srednjih škola. Od toga su iz 2009. godine raspoređena sredstva za 12 osnovnih i 3 srednje škole.

Tijekom školske godine 2009./2010. prikupljeni su podaci svih osnovnih i srednjih škola o prostornoj prilagodbi te je u tijeku obrada podataka koji će biti objavljeni na Internet stranicama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Prostorna pristupačnost visokim učilištima osnovni je preduvjet za uključivanje većeg broja mladih s invaliditetom u proces visokog obrazovanja i integraciju u akademsku zajednicu. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa u suradnji s visokim učilištima nastoji kontinuirano osigurati prostorne uvjete za prihvata studenata s invaliditetom te iz godine u godinu povećati njihov broj na sveučilištima, veleučilištima i visokim školama. To se odnosi prije svega na izgradnju rampi, dizala, pokretnih traka te sanitarnih čvorova za studente s invaliditetom. Trenutno je velik broj visokih učilišta koji su samo djelomično prostorno prilagođeni za studente s invaliditetom. Studenti uglavnom koriste dizalo koje im omogućava nesmetan prilaz glavnim prostorima visokog učilišta, ali još uvijek im ostaju nepristupačni podrumski prostori u kojima su najčešće smješteni studentski restorani ili kantine. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ističe napor nekih fakulteta (npr. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, neki fakulteti Sveučilišta u Rijeci i Sveučilišta u Splitu) koji su poduzeli značajne mjere kako bi svoj prostor učinili maksimalno dostupnim i studentima s invaliditetom. Vezano uz studentske domove, Ministarstvo ističe da su svi novi objekti za tu namjenu pristupačni studentima s invaliditetom, ali stariji domovi, na žalost, nisu. Kao dobre primjere među studentskim domovima moguće je istaknuti Studentski dom „Cvjetno

naselje“ u Zagrebu, novi studentski dom u Osijeku, Studentski dom u Varaždinu i Studentski dom u Zadru. Međutim, Ministarstvo navodi da u ovom trenutku nije moguće konstatirati da je izgrađena cjelovita mreža prostorno pristupačnih visokih učilišta i studentskih domova kao i da je potrebno obaviti još puno aktivnosti kako bi se izmijenili postojeći uvjeti te poboljšala dostupnost visokog obrazovanja studentima s invaliditetom. Dodatni pomak u tom smislu napravljen je 2009. godine kad su na trima sveučilištima – u Zagrebu, Splitu i Osijeku ustrojene uredi za studente s invaliditetom, koji su uključeni u rješavanje svih pitanja studenata s invaliditetom pa i uklanjanje građevinskih prepreka.

Vezano uz **osiguravanje primjerenog prijevoza učenicima s teškoćama u razvoju** Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je člankom 69. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi propisano da se za učenike s teškoćama u razvoju osigurava prijevoz bez obzira na udaljenost i prijevoz pratitelja kada je zbog vrste i stupnja teškoća pratitelj potreban. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa stoga u cjelini isplaćuje troškove prijevoza učenika s teškoćama u razvoju i njihovim pratiteljima, ako je potrebno, za bilo koju vrstu prijevoza (od prijevoza roditelja do taxi prijevoza). Na taj je način tijekom 2008. godine Ministarstvo financiralo prijevoz za ukupno 2 401 učenika osnovnih škola i 348 pratitelja te za 42 učenika srednjih škola, a u 2009. godini za 2 616 učenika osnovnih škola i 357 pratitelja te za 124 učenika srednjih škola.

Vezano uz integraciju djece s teškoćama u razvoju u predškolske ustanove (vrtiće) Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je u 2009. godini u 189 dječjih vrtića bilo integrirano 5 100 djece s teškoćama, a u 34 posebna programa ustrojena u dječjim vrtićima i u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama za djecu s teškoćama u razvoju bilo je uključeno 690 djece. U 2010. godini je u 245 dječjih vrtića integrirano 5 265 djece s teškoćama u razvoju, a u 36 posebnih programa, ustrojenih u dječjim vrtićima i u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama, uključeno je 690 djece. U planu je uključivanje sve većeg broja djece s teškoćama u razvoju u redovite odgojno-obrazovne skupine i svoj djeci predškolske dobi osigurati dostupnost odgoju i obrazovanju pod jednakim uvjetima. Ministarstvo napominje i da, s obzirom da prioritete pri upisu u dječje vrtiće imaju *djeca s posebnim potrebama* (članak 20. Zakona), uglavnom se djeca s teškoćama u razvoju upisuju u dječje vrtiće u onim sredinama u kojima postoje preduvjeti, prije svega osigurani su stručnjaci za rad s tom djecom.

Mjera 6. Osigurati infrastrukturnu potporu učenicima s teškoćama u razvoju

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da Agencija za odgoj i obrazovanje u sklopu stručnog usavršavanja djelatnika škole ustrojava **mobilne stručne timove** sastavljene od stručnjaka za pojedinu vrstu teškoća iz posebnih odgojno-obrazovnih ustanova (Centra za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“, Zagreb, Poliklinike za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG, Zagreb, Centra za odgoj i obrazovanje „Goljak“ i dr.). Savjetnici Agencije za odgoj i obrazovanje, na poziv škole u kojoj se školuje učenik s određenom vrstom teškoće u razvoju, s članovima mobilnoga stručnog tima odlaze u školu te savjetuju djelatnike i roditelje o načinu i metodama rada s učenicom. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa 2009. godine financiralo je u okviru natječaja sljedeće projekte i programe mobilnih stručnih timova:

- Hrvatska udruga za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama – „IDEM“ - Mobilni stručni timovi u edukacijskom uključivanju djece s teškoćama u razvoju u lokalnoj sredini,
- Sto koluri Split, udruga za zaštitu zdravlja, socijalnu skrb i promociju prava djece – „Edukacijsko-rehabilitacijski centar Dalmacija“ - mobilni stručni tim za područja posebne državne skrbi.

Nadalje, Ministarstvo izvještava da je člankom 99. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi propisano da su radnici školskih ustanova osobe koje u školskoj ustanovi imaju zasnovan radni odnos, a koje sudjeluju u odgojno-obrazovnom radu s učenicima, kao i druge osobe potrebne za rad školske ustanove. Školska ustanova može na prijedlog osnivača, a uz

suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, osim navedenih osoba angažirati i druge odgojno-obrazovne radnike za ispunjavanje posebnih potreba u odgojno-obrazovnom i nastavnom radu te zbog specifičnih uvjeta u školskoj ustanovi. Posebne potrebe u odgojno-obrazovnom radu u školskoj ustanovi odnose se na rad: s učenicima s teškoćama u razvoju, s darovitim učenicima, pripadnicima nacionalnih manjina ili u drugim specifičnim uvjetima.

Slijedom navedenoga, Zakonom o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi nije izrijekom propisano na koji način se angažiraju odgojno-obrazovni radnici za ispunjavanje posebnih potreba u odgojno-obrazovnom radu te specifičnih uvjeta u školskoj ustanovi, već je propisano kako se takvi radnici mogu angažirati na prijedlog osnivača i uz suglasnost Ministarstva. Međutim, Ministarstvo napominje da je u tijeku izrada provedbenih propisa te će se **kriteriji za rad pomoćnika u nastavi i osobnih pomoćnika regulirati pravilnicima.**

Nadalje, člankom 15. stavkom 7. Državnoga pedagoškog standarda osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja („Narodne novine“, broj 63/08) propisano je da škola može osigurati **pomoćnika u nastavi, prevoditelja znakovnog jezika i osobnog pomoćnika** učenicima kojima je prema rješenju o primjerenom obliku školovanja potrebna pomoć u učenju, kretanju, obavljanju školskih aktivnosti i zadataka. Sukladno navedenom ovakve oblike podrške osiguravaju i nositelj i svi sunositelji mjere. Na prijedlog škole ili osnivača, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je školske godine 2009./2010. sukladno članku 99. Zakona, dalo **suglasnost za angažiranje osobnog pomoćnika, pomoćnika u nastavi i/ili prevoditelja znakovnog jezika** za ukupno **209 učenika u 105 osnovnih škola** i to u:

1. Zagrebačkoj županiji – 6 učenika u 5 osnovnih škola
2. Krapinsko-zagorskoj županiji – 1 učenik u jednoj osnovnoj školi
3. Sisačko-moslavačkoj županiji – 12 učenika u 6 osnovnih škola
4. Karlovačkoj županiji – 1 učenik u jednoj školi
5. Bjelovarsko-bilogorskoj županiji – 4 učenika u 3 osnovne škole
6. Primorsko-goranskoj županiji – 2 učenika u jednoj školi
7. Ličko-senjskoj županiji – 4 učenika u 3 osnovne škole
8. Zadarskoj županiji – 18 učenika u 7 osnovnih škola
9. Splitsko-dalmatinskoj županiji – 11 učenika u 9 osnovnih škola
10. Istarskoj županiji – 2 učenika u jednoj školi
11. Dubrovačko-neretvanskoj županiji – 2 učenika u 2 osnovne škole
12. Međimurskoj županiji – 1 učenik u jednoj osnovnoj školi i
13. Gradu Zagrebu – 145 učenika u 65 osnovnih škola.

Ministarstvo izvještava da je u cilju povećanja dostupnosti prilagođenih udžbenika, priručnika, radnih bilježnica, ispitnih materijala i drugo (na Braillevom pismu, uvećanom crnom tisku ili u audio formatu) učenicima s teškoćama u razvoju u katalogu odobrenih udžbenika i drugih nastavnih sredstava za školsku godinu 2009./2010. godinu odobreno ukupno 40 novih udžbeničkih kompleta i to:

- za osnovnu školu 32 kompleta za učenike s teškoćama u razvoju
- za gimnazije 6 kompleta za slijepu učenike i
- za strukovne škole 2 kompleta za slijepu učenike.

Nadalje, Ministarstvo je sufinanciralo udžbenike iz geografije za učenike s posebnim obrazovnim potrebama za 5., 6., 7. i 8. razred s radnim bilježnicama i CD-om te početnice, čitanke s udžbenikom i radne bilježnice iz hrvatskog jezika za 1. i 2. razred u iznosu od ukupno 150.000,00 kn.

Također, Ministarstvo izvještava i da je Agencija za odgoj i obrazovanje tijekom 2009. godine tiskala 3 priručnika:

1. Poučavanje učenika s autizmom – u suradnji i uz suglasnost Ministarstva obrazovanja Britanske Kolumbije (Kanada)
2. Smjernice za proces individualnog obrazovnog plana – u suradnji i uz suglasnost Nacionalnog vijeća za posebno obrazovanje Republike Irske

3. Deficit pažnje/Hiperaktivni poremećaj – u suradnji s Centrom za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladeži Klinike za dječje bolesti Zagreb.

Navedene aktivnosti Ministarstvo je provodilo u suradnji s Hrvatskim savezom slijepih, Centrom za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“, Zagreb, Ministarstvom obrazovanja Britanske Kolumbije (Kanada), Nacionalnim vijećem za posebno obrazovanje Republike Irske i Centrom za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladeži Klinike za dječje bolesti Zagreb.

Uz navedeno, Ministarstvo navodi i da je u tijeku izrada provedbenih propisa koji bi trebali regulirati ustroj referalnih centara s ciljem pružanja stručne potpore djelatnika posebnih ustanova djelatnicima u redovitom školskom sustavu, kao i izrada mreže škola, sukladno člancima 9. i 10. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti temeljem Poziva za prijavu projekata udruga osoba s invaliditetom za financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću osigurava financijsku potporu za osiguravanje usluge asistenta u nastavi za djecu s teškoćama u razvoju. U tu svrhu je u 2009. godini osigurano 45.021,44 kn za 2 projekta osiguravanja usluge asistenta u nastavi za djecu s teškoćama u razvoju.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, kao sunositelj provedbe mjere, u cilju osiguravanja dostupnosti mobilnih službi podrške djeci i mladima s invaliditetom uključenih u redovan sustav odgoja i obrazovanja (osnovne i srednje škole) izvještava o sljedećem:

Pomoć pri uključivanju u programe redovnih predškolskih ili školskih ustanova (integracija) - broj pružatelja usluge i broj korisnika - distribucija po županijama

Br.	Županija	2008. godina		2009. godina	
		Broj pružatelja	Broj korisnika	Broj pružatelja	Broj korisnika
1.	Grad Zagreb	2	156	3	182
2.	Splitsko-dalmatinska	1	1	1	10
UKUPNO:		3	157	4	192

Napomena: Pored županija navedenih u tablici, u ostalim županijama usluga nije organizirana.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava i o broju djece polaznika odgojno-obrazovnog programa u posebnim odgojno obrazovnim ustanovama:

2008. godina:

- predškolska dob: 121 korisnik
- školska dob (osnovna i srednja škola zajedno): 1 396 korisnika

2009. godina:

- predškolska dob: 137 korisnika
- školska dob (osnovna i srednja škola zajedno): 1 299 korisnika

U provedbi 5. i 6. mjere Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je surađivalo s ustanovama predškolskog i školskog obrazovanja te ustanovama socijalne skrbi.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je djelovalo na razvoj infrastrukture, odobravanjem projekta za formiranje mobilnih timova i uvođenje asistenata u nastavi; u projektu „Timovi stručne podrške u razvoju referalnih centara za edukacijsko uključivanje djece s teškoćama u razvoju“ odobrenom Udruzi „IDEM“ u okviru programa INOVACIJE I UČENJE, darovnicom Svjetske banke educirano je 10 edukacijsko-rehabilitacijskih stručnjaka (defektologa rehabilitatora) iz posebnih ustanova za članove mobilnih timova podrške redovnim školama. Oni su tijekom 2009. godine pružali podršku učenicima s teškoćama, asistentima u nastavi i učiteljima u 8 škola Grada Zagreba.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je u školskoj godini 2008./2009. i 2009./2010. u okviru mjere Razvoj mobilnih službi podrške Nacionalne strategije, financiralo projekt Udruge „IDEM“ pod nazivom „Mobilni stručni timovi u organizaciji edukacijskog uključivanja“. Projekt se provodio u Osijeku, Dubrovniku, Glini, Petrinji i Samoboru. Uključivao je 8 asistenata i 4 člana

Mobilnog stručnog tima u prvoj godini provođenja, te 10 asistenata i 4 člana Mobilnog stručnog tima u drugoj godini (ukupno za 2 godine utrošeno 919.000,00 kn).

Mjera 7. Uključiti djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom u postupke donošenja odluka koje utječu na njihov život

Sažetak rezultata provedbe mjera:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa naglašava da su predškolski odgoj i naobrazba te skrb o djeci dio sustava odgoja i obrazovanja Republike Hrvatske, a namijenjeni su djeci u dobi od šest mjeseci do polaska u osnovnu školu. U **2008. godini** u Republici Hrvatskoj je bilo 645 dječjih vrtića što je 51 dječji vrtić više nego u 2007. godini. Od navedenog broja 219 je privatnih vrtića (33,95%; 169 osnivači fizičke osobe, a 50 osnivači vjerske zajednice) te 426 ili 66,05% gradskih/ općinskih/županijskih dječjih vrtića. Ukupan broj djece u dječjim vrtićima u 2008. godini bio je 149 300 što je za 3 708 djece više od 2007. godine. Navedeni broj djece u dječjim vrtićima čini 56,64% ukupnog broja djece u dobi od šest mjeseci do šest godina u Republici Hrvatskoj (prema „Projekciji stanovništva RH 2004.-2051.“ taj broj iznosi 263 600). Nadalje, 12,97% ili 19 358 djece polaznici su privatnih vrtića, dok je 87,03% ili 129 942 djece polaznika gradskih/općinskih/županijskih. U 2008. godini 4 266 djece s teškoćama u razvoju bilo je uključeno u redovne programe dječjih vrtića što čini 3,67% od ukupnog broja djece u redovitim programima (116 345).

U **2009. godini** je u Republici Hrvatskoj bilo 659 dječjih vrtića u 1 314 objekata i to: 230 ili 34,90% privatnih vrtića (168 osnivači fizičke osobe, 49 osnivači vjerske zajednice, 13 osnivači udruge), te 429 ili 65,10% gradskih/općinskih/županijskih dječjih vrtića. Ukupan broj djece u dječjim vrtićima u 2009. godini bio je 149 477 što čini 56,72% ukupnog broja djece u dobi od šest mjeseci do šest godina u RH prema „Projekciji stanovništva RH 2004. - 2051.“ taj broj za 2009. iznosio je 263 550). U privatnim vrtićima je smješteno 21 276 djece (14,23%), a u gradskim, općinskim ili županijskim 128 201 djece ili 85,77%. U redovitim cjelodnevnim programima je u 2009. godini bilo uključeno 108 920 djece - od čega 5 790 (4,65%) djece s teškoćama u razvoju. Programom predškole obuhvaćeno je 15 657 djece, a kraćim programima 24 900 djece.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je u tijeku izrada elemenata praćenja učenika s teškoćama u osnovnoškolskom i srednjoškolskom sustavu obrazovanja koji će biti ugrađen u eMaticu, te da Programi predškolskog odgoja za djecu s teškoćama u razvoju u ustanovama socijalne skrbi nisu ustrojeni sukladno članku 23. Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi („Narodne novine“, broj 10/97 i 107/07).

Vezano uz mogućnost **školovanja djece s teškoćama u razvoju izvan školske ustanove** Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da, sukladno članku 42. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi za učenike koji zbog većih motoričkih teškoća ili kroničnih bolesti ne mogu polaziti nastavu, škola uz odobrenje Ministarstva organizira nastavu u kući, odnosno zdravstvenoj ustanovi ako se učenik nalazi na duljem bolničkom liječenju. U školskoj godini 2008./2009. izvođenje nastave u kući odobreno je za ukupno 113 učenika u 96 osnovnih škola, a u školskoj godini 2009./2010. za 143 učenika u 113 osnovnih škola kako slijedi:

ŽUPANIJA	2008./09.		2009./2010.	
	broj učenika/broj škola		broj učenika/broj škola	
1. Zagrebačka	6	5	12	10
2. Krapinsko-zagorska	2	2	4	4
3. Sisačko-moslavačka	3	3	10	8
4. Karlovačka	6	3	4	2
5. Varaždinska	5	5	8	8
6. Koprivničko-križevačka	4	4	4	4

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

7. Bjelovarsko-bilogorska	-	4/4
8. Primorsko-goranska	6/5	14/7
9. Ličko-senjska	-	2/2
10. Virovitičko-podravska	3/3	3/3
11. Požeško-slavonska	2/2	-
12. Brodsko-posavska	3/2	5/3
13. Zadarska	5/4	7/6
14. Osječko-baranjska	4/3	6/4
15. Šibensko-kninska	1/1	2/1
16. Vukovarsko-srijemska	4/3	6/5
17. Splitsko-dalmatinska	15/14	11/10
18. Istarska	3/2	2/2
19. Dubrovačko-neretvanska	6/4	5/4
20. Međimurska	5/5	4/4
21. Grad Zagreb	30/26	30/22

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je za područje odgoja i obrazovanja ukupno utrošilo 34.560.074,00 kn. Navedeni iznose se odnosi na sredstva za prijevoz i didaktičku opremu za učenike s teškoćama u razvoju u predškolskim ustanovama i osnovnim i srednjim školama, programe udruga, izradu udžbenika za učenike s teškoćama u razvoju te namjenski osigurana sredstva za prilagodbu školskih prostora osnovnih i srednjih škola i to u 2009. godini:

- Predškolski odgoj i naobrazba - 9.000.000,00 kn (u 2008. godini 9.000.000,00 kn);
- Osnovno obrazovanje - unatoč planiranim sredstvima u iznosu od 14.600.000,00 kn za prijevoz osnovnoškolskih učenika s teškoćama u razvoju isplaćeno je ukupno 19.390.074,72 kn (u 2008. godini 18.275.815,75 kn) što je osigurano rebalansom proračuna;
- Srednje obrazovanje - 700.000,00 kn (u 2008. godini 700.000,00 kn);
- Ukupan iznos za prilagodbu školskih prostora osnovnih škola osigurava se u iznosu od 700.000,00 kn svake godine, a za srednje škole 300.000,00 kn, dakle 2008. godine je bio isti iznos kao i 2009. godine;
- Za izradu udžbenika za učenike s teškoćama u razvoju u 2009. godini isplaćeno je ukupno 150.000,00 kn;
- Za programe i projekte namijenjene djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom u 2009. godini izdvojeno je 1.320.000,00 kn.

Ministarstvo naglašava da ne donosi unaprijed odluku kojom se određuje kolika će biti sredstva za projekte i programe udruga koji su namijenjeni osobama s invaliditetom te djeci i mladeži s teškoćama u razvoju. Ta su sredstva dio ukupnog iznosa za sufinanciranje udruga, ali za projekte koji su namijenjeni djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom. Ministarstvo također naglašava da ni na koji način ne želi ograničiti broj projekata, unaprijed određujući i fiksirajući iznos potpora, pa je jedini kriterij dobro ocijenjen projekt i dobro rangiranje na ljestvici poretka. Za 2010. godinu planiran je utrošak sredstava u iznosu od 27.432.000,00 kn za prijevoz učenika s teškoćama u razvoju u osnovnim i srednjim školama:

- Predškolski odgoj i naobrazba - 9.000.000,00 kn,
- Osnovno obrazovanje - 16.732.000,00 kn,
- Srednje obrazovanje - 700.000,00 kn,

te za uklanjanje prostornih prepreka u osnovnim i srednjim u iznosu od 1.000.000,00 kn.

U Državnom proračunu za 2009. godinu bila su osigurana sredstva u iznosu od 9.488.567,00 kn za projekte i programe udruga koje se bave izvaninstitucionalnim odgojem i obrazovanjem djece i mladih, a u 2010. godini 8.856.316,00 kn. U okviru navedenog iznosa je i dio namijenjen projektima i programima koji su namijenjeni djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom.

Za Hrvatski školski savez u 2009. godini osigurano je ukupno 15.436.393,00 kn, a u 2010. godini ta sredstva iznose 8.410.643,00 kn što znači smanjenje od oko 50% sredstava.

2.4. Zdravstvena zaštita

Mjere

1. **Osigurati kvalitetniju zdravstvenu zaštitu djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom**
2. **Kontinuirano provoditi preventivne programe u cilju promicanja zdravlja i sprečavanja nastanka invaliditeta i težih oštećenja zdravlja**

Sažetak rezultata provedbe mjera:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da je donesen Plan i program mjera zdravstvene zaštite iz osnovnog zdravstvenog osiguranja temeljem Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Zakona o zdravstvenom osiguranju, a na prijedlog Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležnih komora. Isti sadrži između ostalog:

- 1.1. Program mjera zdravstvene zaštite u općoj / obiteljskoj medicini
- 1.2. Program mjera za djelatnost zdravstvene zaštite predškolske djece
- 1.6. Program mjera za djelatnost patronažne zdravstvene zaštite
- 1.8. Program mjera za djelatnost preventivno-odgojnih mjera za zdravstvenu zaštitu školske djece i studenata
- 1.12. Program mjera za djelatnost zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja

Za svaku pojedinu mjeru detaljno je razrađen plan provedbe s nositeljima provedbe. Praćenje aktivnosti provodi se putem županijskih zavoda za javno zdravstvo i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo putem redovnih izvješća iz sustava zdravstva. Hrvatski zavod za javno zdravstvo svake godine izrađuje Hrvatsko zdravstveno statistički ljetopis u kojem se nalaze detaljni podaci o provedenim aktivnostima po pojedinim mjerama odnosno po djelatnostima i razinama (npr. analiza sistematskih pregleda dojenčadi, predškolske djece, učenika osnovnih i srednjih škola, broj posjeta patronažnih sestara kroničnim bolesnicima u svrhu uputa i demonstracija određenih postupaka samokontrole i prevencije komplikacija osnovne kronične bolesti i sl). Podaci se prate i po županijama. **Temeljem predmetnih podataka poduzimaju se i dodatne aktivnosti poticanja i promocije određenih aktivnosti na području preveniranja trajnih oštećenja i poremećaja.** U isto je uključen cjelokupni sustav zdravstvene zaštite prema pojedinim djelatnostima. Svi podaci o istom nalaze se i na Internet stranicama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, www.hzjz.hr. S obzirom na specifičnost prikupljanja predmetnih podataka isti se objavljuju u trećem kvartalu tekuće godine za prethodnu godinu. U okviru ovih podataka analiziraju se prikupljeni podaci u odnosu na prethodno razdoblje. Posebno poglavlje namijenjeno je za praćenje podataka iz Hrvatskog registra osoba s invaliditetom.

U provedbi mjera 1 i 2 Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je surađivalo s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, županijskim zavodima za javno zdravstvo i Zavodom za javno zdravstvo Grada Zagreba te stručnim društvima.

- Mjera 3. **Kontinuirano usklađivati pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na ortopedska i druga pomagala sa suvremenim dostignućima tehničkih i medicinskih znanosti, te iskustava osoba s invaliditetom**

Sažetak provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da u cilju provedbe navedene mjere Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, u skladu s prijedlozima struke, izrađuje novi Popis pomagala čiji se rok dovršetka planira u svibnju 2010. godine. Tekst Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na ortopedska i druga pomagala dostupan je na Internet stranicama Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Navedena mjera provodi se u suradnji s Hrvatskim zavodom

za javno zdravstvo, stručnim društvima Hrvatskog liječničkog zbora, komorama, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Mjera 4. Educirati zdravstvene djelatnike o posebnostima bolesti i stanja osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da su tijekom 2009. godine **odobrene 4 edukacije** za djelatnike i to za 2 stručnjaka iz Klinike za dječje bolesti u Zagrebu i po jednog stručnjaka iz KBC Rijeka i Specijalne bolnice za zaštitu djece s neurorazvojnim i motoričkim smetnjama Goljak. S obzirom na izuzetno mala financijska sredstva u 2009. godini nije bilo moguće osigurati sredstva za održavanja posebnih seminara ili edukativnih programa te su sredstva namijenjena za edukativne programe na kojima su se zdravstveni stručnjaci educirali o posebnostima bolesti i stanjima osoba s invaliditetom kako bi ova znanja mogli prenijeti i koristiti u svakodnevnoj praksi. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi ističe da je **kontinuirana edukacija svih radnika u zdravstvu obvezna** te da se ista **provodi i putem stručnih društava u kontinuitetu**.

Edukativni zdravstveni programi provode se i u okviru projekata i programa udruga iz područja zdravstva i udruga osoba s invaliditetom koje se sufinanciraju u okviru natječaja Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. O financijskim sredstvima i projektima i programima udruga Ministarstvo je dostavilo izvješće Uredu za udruge Vlade Republike Hrvatske (isto se objedinjeno objavljuje na Internet stranicama Ureda).

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi naglašava da su **financijska sredstva koja se za ovu namjenu koriste iz Državnog proračuna značajno manja od osiguranih sredstava za edukativne programe koji se provode putem stručnih društava**. Nadalje vezano za procjenu učinka kompetencija Ministarstvo naglašava da su radnici u sustavu zdravstva stručno osposobljeni za obavljanje svojih poslova, a **stručno usavršavanje obavlja se sukladno propisima o stručnom usavršavanju, kao i odredbama stručnih komora u svezi kontinuirane edukacije za svaku pojedinu djelatnost**.

U provedbi mjere Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je surađivalo s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, Klinikom za dječje bolesti Zagreb, KBC Rijeka, Specijalnom bolnicom za zaštitu djece s neurorazvojnim i motoričkim smetnjama Goljak, stručnim društvima Hrvatskog liječničkog zbora, komorama, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Mjera 5. Pratiti podatke o provedenoj zdravstvenoj zaštiti djece s neurorizicima i implementirati ih

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je 2007. godine započelo s provedbom **Pilot projekta „Praćenje djece s neurorizicima“**, čiji je cilj bio testiranje informatičkih obrazaca liste za neurorizičnu novorođenčad koju rodilišta ispunjavaju i šalju u Regionalni registar, testiranje elektroničkog puta slanja i prihvaćanja poslanih lista, a potom praćenje te djece u Regionalnom registru po dogovorenom programu radi pripreme protokola praćenja djece s neurorizicima. Ministarstvo **u 2010. godini očekuje proširenje programskih aktivnosti uključivanjem Jedinice intenzivnog liječenja pri KBC Rebro** gdje se upućuju visokoneurorizična djeca iz rodilišta Merkur i transportiraju visokoneurorizična novorođenčad iz drugih rodilišta koja gravitiraju Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji. Ministarstvo predviđa da bi rodilište Petrova i dalje upućivalo oko 170-200 visokoneurorizične djece, rodilište Merkur oko 50 niskoneurorizične djece, a KBC Rebro oko 100 visokoneurorizične djece godišnje. **Tijekom 2009. godine od ukupnog broja djece koja su upućena u Specijalnu bolnicu za zaštitu djece s neurorazvojnim i motoričkim smetnjama Goljak** (iz perioda od 1. siječnja 2007. godine do

31. kolovoza 2008. godine) **odazvalo se oko 70 % djece**. Iz rodilišta Kliničke bolnice Merkur odazvalo se i bilo je uključeno u praćenje 108 djece (102 niskoneurorizična djeteta i 6 visokoneurorizične djece). Iz rodilišta Klinike za ženske bolesti i porode Petrova 208 djece (170 visokoneurorizične djece i 38 niskoneurorizične djece). Ukupno se odazvalo 316 djece.

Zahvaljujući akciji „Od srca srcu“ koje provodi PBZ Cards u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi **osigurana su dodatna sredstva za kupnju opreme za potrebe rodilišta** kako bi se paralelno s pripremom postupno ujednačavala medicinska oprema. Do sada je nabavljena oprema za potrebe rada Specijalne bolnice za zaštitu djece s neurorazvojem i motoričkim smetnjama Goljak (207.278,00 kn za nadogradnju uređaja za snimanje evociranih potencijala) i Opću bolnicu Vukovar (198.860,00 kn za UZV sustav), a akcija će se nastaviti u narednom periodu.

U provedbi mjere Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je surađivalo s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, Klinikom za dječje bolesti Zagreb, KBC Rijeka, Specijalnom bolnicom za zaštitu djecu s neurorazvojem i motoričkim smetnjama Goljak, Klinikom za ženske bolesti i porode Petrova, KB Merkur, KBC Osijek, Općom bolnicom Sisak, stručnim društvima Hrvatskog liječničkog zbora, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Mjere:

- 6. Osigurati pristupačnost i informacijsku podršku za gluhe i slijepe osobe u zdravstvenim ustanovama***
- 7. Opremiti zdravstvene ustanove i rehabilitacijske centre potrebnim funkcionalnim pomagalicama***

Sažetak rezultata provedbe mjera:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi kontinuirano prati aktivnosti na području prilagodbe zdravstvenih ustanova, a podatci se započinju prikupljati početkom godine za prethodnu godinu. Za 2009. godinu Ministarstvo je prikupilo podatke od 66 zdravstvenih ustanova, i to 26 domova zdravlja, 2 ustanove za hitnu medicinsku pomoć, 2 klinike, 3 klinička bolnička centra, 1 kliničke bolnice, 12 općih bolnica i 18 specijalnih bolnica. **Tijekom 2009. godine za uklanjanje građevinskih prepreka izdvojeno je 135.102.520,00 kn, za opremu 5.800.361,00 kn** što sveukupno iznosi, 140.902.881.00 kn. **U 10 zdravstvenih ustanova** koje su dostavile podatke **uvedena je djelomična informacijska podrška, 17 ustanova je navelo da je u potpunosti osiguralo arhitektonsku pristupačnost osobama s invaliditetom**, dok je u većini ostalih ustanova ista provedena djelomično.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi također naglašava da su sve potrebne obavijesti vezane uz sustav obveznog zdravstvenog osiguranja dostupne na Internet stranicama Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, www.hzzo-net.hr.

- Mjera 8. Razmotriti postojeći sustav mjera zdravstvene zaštite te rehabilitacije za djecu s teškoćama u razvoju koja se odgajaju i obrazuju u redovitim, posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi, te izraditi odgovarajući program mjera***

Sažetak rezultata provedbe mjera:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da u 2009. godini nisu provedene aktivnosti vezane uz navedenu mjeru.

2.5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje

Mjera 1. Izraditi zakonsku podlogu za uvođenje novog prava u sustav socijalne skrbi - „skrb u obitelji“

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi započelo je tijekom 2009. godine **pripremu izrade Nacrta prijedloga novog Zakona o socijalnoj skrbi**. Kao sastavni dio ovog propisa su i **prava koja se odnose na osobe s invaliditetom, odnosno naknade vezane uz invalidnost**. Pored radne grupe zadužene za izradu prijedloga novog Zakona o socijalnoj skrbi, formirana je i **radna podskupina koja je tijekom 2009. godine izradila radni materijal koji se odnosi na procjenu razine potpora za osobe s invaliditetom temeljenu na Međunarodnoj klasifikaciji funkcioniranja, invaliditeta i zdravlja (ICF)**, na osnovi koje bi se utvrđivao iznos naknade za invalidnost. Ministarstvo poduzima **aktivnosti u svrhu daljnjeg razvoja sustava socijalne skrbi, daljnje decentralizacije i prenošenja ovlasti na jedinice područne (regionalne) samouprave**. Zahtjev za decentralizacijom socijalnih usluga naslanja se na preporuku Europske povelje o lokalnoj samoupravi da javne ovlasti trebaju biti što bliže građanima i na Ustav Republike Hrvatske koji usluge skrbi uvrštava u krug poslova lokalne samouprave. Poticaj decentralizaciji u području socijalne skrbi trebao bi dati novi Zakon o socijalnoj skrbi čije se donošenje planira u 2010. godini, uz davanje jamstva da se sredstva za podmirenje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva i dalje osiguravaju na centralnoj razini.

U cilju povećanja prava i mogućnosti korištenja izvaninstitucionalnih usluga za djecu i odrasle osobe s invaliditetom koji žive s obiteljima (poludnevni, dnevni boravak, povremeni smještaj, različiti terapijski tretmani, pomoć u učenju itd.) zadnjim izmjenama Zakona o socijalnoj skrbi (2007. godine) **uvedeni su novi sadržaji i prava koja potiču pružanje izvaninstitucijskih oblika skrbi**, te je u dvogodišnjem razdoblju evidentno **povećanje broja korisnika navedenih prava (povremenog boravka, patronaže, integracije)**. Ministarstvo bilježi **porast broja korisnika alternativnih oblika skrbi, smještaja u udomiteljskoj obitelji**.

Porastao je i broj roditelja koji ostvaruju pravo na status roditelja njegovatelja. U 2008. godini to je pravo ostvarilo 1 356 roditelja, dok je u 2009. godini bilo 1 850 korisnika prava.

Mjera 2. Redefinirati i objediniti sustav socijalnih usluga i novčanih davanja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da je u skladu s ciljevima Strategije reforme socijalnih naknada izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi iz 2007. godine **poboljšan materijalni položaj svih skupina korisnika** (od 1. studenoga 2008. godine primjenjuje se nova osnovica za izračun svih davanja u socijalnoj skrbi koja je povećana 25%), **pojednostavljen je postupak ostvarivanja prava**, smanjen je ukupni broj prava, a **uvedena su prava koja su usklađena s obzirom na kategorije korisnika i ciljeve prava**. Veliki su naponi i dalje usmjereni na kontrolu i ograničavanje rasta troškova u najznačajnijim sustavima socijalne zaštite. Statistički gledano u 2009. godini zabilježen je određeni pad broja korisnika prava na stalnu pomoć u odnosu na 2008. i 2007. godinu. Tako je u lipnju 2007. bilo evidentirano 107 945 korisnika (2,43% stanovništva Republike Hrvatske), u 2008. godini 97 878 korisnika (2,21% stanovništva Republike Hrvatske), a lipnju 2009. godine 93 754 korisnika (2,11% stanovništva Republike Hrvatske). Iako su statistički podaci u tom razdoblju teže usporedivi radi primjene novog propisa iz socijalne skrbi, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi zaključuje da je sustav socijalnih pomoći zaustavio rast broja korisnika prava na stalnu pomoć, te u istom razdoblju zabilježio i pad. No, istovremeno je zabilježen porast prava na doplatak za pomoć i njegu koje je u 2008. godini ostvarivalo 76 797 korisnika, a u 2009. godini 79 540 korisnika. Radi se o kategorijalnom

pravu koje se ostvaruje po osnovi tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili trajnih promjena u zdravstvenom stanju, a dohodovni cenzus je viši od propisanog za ostvarivanje prava na stalnu pomoć.

Mjera 3. Podizati kvalitetu stručnog rada u ustanovama socijalne skrbi

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi planira izraditi okvirne programe psihosocijalne rehabilitacije s obzirom na vrstu korisnika o kojima skrbe pojedini domovi socijalne skrbi ili drugi pružatelji usluga registrirani za obavljanje djelatnosti socijalne skrbi. Svaka ustanova dužna je temeljem okvirnih programa izraditi vlastiti plan psihosocijalne rehabilitacije sukladno potrebama i interesima korisnika, kao i lokalne zajednice u kojoj ustanova djeluje. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi provodi inspekcijski nadzor kao i nadzor nad stručnim radom u domovima socijalne skrbi, te se na taj način može osigurati praćenje i vrednovanje provođenja programa psihosocijalne rehabilitacije.

Stručno usavršavanje radnika u domovima za osobe s tjelesnim ili mentalnim oštećenjem provodi se sukladno zahtjevima i osiguranim sredstvima za tu namjenu. U 2009. godini odobreno je stručno usavršavanje za četiri radnika. Osigurana sredstva utrošena su većim dijelom na obveze nastale iz prethodnih godina. U 2009. godini Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je u suradnji s Uredom Ministarstva za rad, socijalne poslove i zaštitu potrošača (BMAŠK) Republike Austrije pri Veleposlanstvu Republike Austrije u Zagrebu, organiziralo dva stručna skupa, jedan pod nazivom „Naknada za njegu“ i drugi stručni skup pod nazivom „Deinstitucionalizacija - primjeri dobre prakse“. Na svakom je sudjelovalo pedesetak sudionika. Na skupu su gostovali stručnjaci iz Republike Austrije, te iznosili primjere prakse i zakonska rješenja te zemlje.

Predstavnici Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi uključili su se kao predavači na Konferenciji „Pravo djeteta na zdravlje i život“ koja se održala u Šibeniku, u lipnju 2009. godine, u okviru akcije Gradovi i općine prijatelji djece uz suradnju s Uredom UNICEF-a u Republici Hrvatskoj. Predstavnici su aktivno sudjelovali u radionicama vezanim uz ostvarivanje prava za djecu s teškoćama u razvoju. Na konferenciju su se odazvali stručni radnici ustanova socijalne skrbi (centara za socijalnu skrb i domova socijalne skrbi). Tijekom 2009. godine 23 stručna radnika iz centara za socijalnu skrb sudjelovala su na seminarima i edukativnim skupovima vezanim uz zaštitu osoba s invaliditetom.

Standardi kvalitete za socijalne usluge izrađeni su u okviru Projekta razvoja sustava socijalne skrbi Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi u suradnji sa Svjetskom bankom, u razdoblju od 2008. do 2009. godine, u sklopu širih reformskih procesa usmjerenih na modernizaciju i razvoj sustava socijalne skrbi.

U procesu razvoja standarda Ministarstvo je, uz osiguranu tehničku pomoć, uključilo širok raspon dionika u konzultativni proces, provelo pilot projekt uvođenja standarda kvalitete kod šest pružatelja socijalnih usluga, te prikupilo mišljenja i prijedloge stručnjaka zaposlenih u centrima za socijalni rad, domovima socijalne skrbi i nevladinim organizacijama. Standardi kvalitete revidirani su tijekom provedenih edukacija stručnih radnika pružatelja socijalnih usluga u kojima su testirani standardi u studenom 2008. godine, te travnju i svibnju 2009. godine. Do konačnog nacрта standarda došlo se kroz aktivan rad različitih pružatelja socijalnih usluga (dom socijalne skrbi, centar za socijalnu skrb, organizacija civilnog društva). Održano je i niz radionica obuke pružatelja usluga te završna konferencija 30. lipnja 2009. godine o standardima kvalitete na kojoj je sudjelovalo oko 200 dionika. Slijedom navedenog u prosincu 2009. godine Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je donijelo **Odluku o donošenju Standarda kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi.**

Mjera 4. Osigurati sudjelovanje osoba s invaliditetom i/ili njihovih zakonskih zastupnika u izradi nacrtu propisa, te drugih dokumenata u sustavu socijalne skrbi

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je zatražilo aktivno **sudjelovanje predstavnika udruga osoba s invaliditetom u radu podskupine za izradu prijedloga naknade za invalidnost** koja će biti u sklopu novog zakona o socijalnoj skrbi, kako bi se putem razmjene stručnih stavova, znanja i iskustava zajednički došlo do izrade odgovarajućeg zakonskog rješenja. Stoga su u dogovoru s nacionalnim savezima udruga osoba s invaliditetom, određeni članovi radne skupine na način da su **zastupljene sve kategorije osoba obzirom na vrstu oštećenja**.

Mjera 5. Razviti sustav mobilnih službi podrške u lokalnoj zajednici

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da je Projekt razvoja sustava socijalne skrbi završen 2009. godine. O razvoju Standarda kvalitete socijalnih usluga koji su izrađeni u okviru Projekta

Mjera 6. Razviti sustav informiranja i edukacije osoba s invaliditetom i njihovih roditelja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da će se **novom organizacijom rada u centrima za socijalnu skrb po principu ureda sve na jednom mjestu („one-stop-office“)**, koji bi do 2012. godine trebao biti uveden u sve Centre za socijalnu skrb na cijelom području Republike Hrvatske, osigurati kvalitetniji pristup korisnicima prava i usluga u sustavu socijalne skrbi. Novi organizacijski model treba omogućiti bolju informiranost građana i povezanost svih pružatelja usluga na lokalnoj razini. Informatičko umrežavanje sustava socijalne skrbi uz istodobno usklađivanje statistike s EUROSTAT metodologijom omogućit će bolje praćenje, olakšat će se kontrola, kao i povezivanje i razmjena podataka s drugim sustavima s kojima sustav socijalne skrbi razmjenjuje podatke.

Praćenje kvalitete informiranja o načinu ostvarivanja prava iz područja socijalne skrbi tijekom 2009. godine, osigurano je kroz izvješća centara za socijalnu skrb o pruženim oblicima **pomoći savjetovanja i pomaganja u prevladavanju posebnih teškoća samaca i obitelji** kojih je **pruženo u 156 503 slučaja**, dok je 2008. godine takva pomoć pružena u 151 276 slučaja. Tijekom 2009. godine **Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi financiralo je 23 projekta, kroz koje je osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima osigurana dostupnost informacija putem udruga osoba s invaliditetom**, a ukupni iznos dodijeljenih sredstava je 3.222.684,00 kn. Pružatelji informacija su udruge osoba s invaliditetom te savezi udruga osoba s invaliditetom koji djeluju na nacionalnoj razini.

U provedbi 1., 2., 4., i 6. mjere **Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi** je surađivalo s ustanovama socijalne skrbi, fizičkim i pravnim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi sukladno članku 105. Zakona o socijalnoj skrbi, udrugama osoba s invaliditetom te znanstveno-obrazovnim institucijama.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da je u cilju daljnjeg usklađivanja politika socijalne zaštite i zapošljavanja te povećanja ravnoteže između mjera socijalne zaštite i politika aktivnog zapošljavanja osoba s invaliditetom, u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje u sklopu IV. komponente Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) 15. listopada 2009. godine objavilo **natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava (grant shema) za projekt „Uspostava podrške u socijalnom uključivanju i zapošljavanju socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina“**. Ciljana skupina ovog projekta su dugotrajno nezaposleni primatelji stalne pomoći (sukladno članku 15. Zakona o socijalnoj skrbi) i to posebno sljedeće ranjive skupine: osobe s invaliditetom, izbjeglice i prognanici, pripadnici nacionalnih manjina, starije nezaposlene osobe, beskućnici, ovisnici o drogama, žrtve obiteljskog nasilja ili bivši zatvorenici. Cilj projekta je

pripremiti navedenu ciljanu skupinu za uključivanje u tržište rada kroz niz aktivnosti: povećanje motivacije za sudjelovanje na tržištu rada, poticanje sudjelovanja u aktivnostima lokalnih zajednica, povećanje zapošljivosti i osvještavanje javnosti o antidiskriminacijskim mjerama na radnom mjestu. Projekt će krenuti s provedbom u drugoj polovici 2010. godine. Projekt se jednim dijelom provodi dodjelom bespovratnih sredstava u ukupnom iznosu od 1,5 milijuna eura, a drugim dijelom se provodi ugovaranjem usluga čija je svrha razvijati pristup usmjeren na korisnika u pristupu ciljane skupine tržištu rada, jačajući među-sektorsku suradnju dionika i unapređujući kvalitetu pružanja usluga centara za socijalnu skrb.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je u školskoj godini 2009./2010., u cilju edukacije osoba s invaliditetom, sufinanciralo programe sljedećih udruga:

- Društvo za pomoć mentalno retardiranim osobama Vukovar
- Likovno-kreativno-socijalizacijska radionica
- Centar tehničke kulture Rijeka - Svima jednako.

Mjere

7. Izraditi stručnu i analitičku podlogu o mogućnostima unapređenja prava s osnove invalidnosti, te predložiti donošenje odgovarajućih propisa

8. Predložiti dodatne mjere radi unapređenja provođenja profesionalne rehabilitacije

Sažetak rezultata provedbe mjera:

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva izvještava da je u listopadu 2008. godine osnovana međuresorna radna skupina koja se redovito sastajala s ciljem **izrade stručne podloge na području unapređenja prava** osoba s invaliditetom, na način da je prije izrade jedinstvene liste oštećenja, **napravljen analiza postojećeg stanja** u svim sustavima (područje mirovinskog osiguranja, prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, prava ratnih vojnih invalida i civilnih žrtava rata, područje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja i socijalne skrbi). Na temelju tih rezultata **izrađen je dio radnog nacrta jedinstvene liste oštećenja** koji se temelji na Međunarodnoj klasifikaciji bolesti (MKB - 10), odnosno odgovarajućim postotcima oštećenja, čime su objedinjene važeće liste iz gore navedenih sustava, te je isti poslan na mišljenje svim sudionicima.

U izradi prijedloga jedinstvene liste oštećenja, formirana je međuresorna radna skupina koju čine predstavnici različitih relevantnih ministarstava i institucija, različitih stručnih profila. Jedinstvenom listom oštećenja omogućit će se standardizirano dodjeljivanje postotka oštećenja uz dijagnostički identitet što znači izjednačavanje mogućnosti za sve vrste invaliditeta. U listu su uključeni i entiteti koji do sada nisu bili definirani propisima, iako uz sebe nose invaliditet. Formiranje konačne liste oštećenja se planira za 2010. godinu i ono osigurava bazu za formiranje društveno medicinskog modela invaliditeta koji će uz tjelesno oštećenje vještačenjem obuhvatiti i funkcioniranje osobe s invaliditetom i faktore njenog okruženja

Ujedno se u okviru Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi **aktivno radi na izradi kodnih lista ICF-a** (International Classification of Functioning, Disability and Health), koji će biti sastavni dio objedinjene jedinstvene liste oštećenja. Izrada jedinstvene liste oštećenja, je prepoznata kao prethodno pitanje za uspostavu **jedinstvenog tijela vještačenja** i posljedično unapređenje profesionalne rehabilitacije (izmjenama i dopunama zakonodavstva).

U provedbi mjere Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je surađivalo s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, Uredom pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, Zajednicom saveza osoba s invaliditetom Hrvatske, Hrvatskom udrugom invalida rada, Hrvatskim savezom udruga za osobe

s mentalnom retardacijom, Hrvatskim savezom gluhih i nagluhih, Hrvatskom udrugom paraplegičara i tetraplegičara, Udrugom za promicanje inkluzije i Hrvatskom udrugom gluhoslijepih osoba „Dodir“.

2.6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost

Mjera 1. Osigurati pristupačnost građevina osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva je u cilju osiguravanja dostupnosti javnim zgradama te javnim vanjskim i unutarnjim okruženjima osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugima, zatražilo od županija i Grada Zagreba podatke o broju građevina čija je pristupačnost osigurana, odnosno broju intervencija u postupku izdavanja dokumentacije za gradnju. Po isteku drugog roka za dostavu zatraženih podataka (30. rujna 2009. godine), svoja izvješća je dostavilo 9 županija i Grad Zagreb. Na temelju prikupljenih podataka načinjena je tablica:

godina	Broj građevina čija je pristupačnost osigurana / planirano	Utrošena / planirana sredstva	Broj intervencija u postupku izdavanja dokumentacije za gradnju
2007.	196	8.578.304,12 kn	138
2008.	284	33.165.033,50 kn	128
2009.	146	4.130.530,00 kn	46

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva temeljem podataka izvještava o sljedećim zaključcima:

- Iako je Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti („Narodne novine“, broj 151/05 i 61/07) dana obveza za osiguranje pristupačnosti građevina javne i poslovne namjene do 31. prosinca 2007. godine, tek u **2008. godini je osigurana pristupačnost najvećeg broja građevina javne i poslovne namjene**. Broj građevina koje su osigurale pristupačnost u **2009. godini opada**, što je vjerojatno posljedica općenito smanjene gospodarske aktivnosti zbog recesije.
- **Najveći broj intervencija u postupku izdavanja dokumentacije za građenje bio je zabilježen u 2007. godini**, a značajan broj se dogodio i u 2008. godini, dok se **osjetni pad bilježi u 2009. godini**. Ministarstvo navodi da se može pretpostaviti da je to posljedica veće pozornosti koju projektanti polažu pitanju pristupačnosti tijekom projektiranja.

Nadalje, Ministarstvo zaštite okoliša prostornog uređenja i graditeljstva izvještava o problemima s kojima se, već drugu godinu za redom, susreće prilikom prikupljanja podataka od županija i Grada Zagreba:

- neodazivanje na poziv za dostavu podataka (nije se odazvalo 10 županija, 1 županija nije dostavila upotrebljive podatke),
- nepoštivanje roka za dostavu izvješća (kašnjenje i od više mjeseci),
- pojedina izvješća nisu objedinjena za područje cijele županije, već se dostavljaju izvješća pojedinih jedinica lokalne uprave,
- dostavljeni podaci su nesistematični, nepotpuni, nerazumljivi i neujednačeni, iako je uz zahtjev za dostavu podataka dana tablica s uputama,
- nisu osnovane stalne stručne radne skupine i povjerenstava (a što je, sukladno mjeri 1. u području 6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost obveza iz Nacionalne strategije) čija je zadaća bila utvrditi postojeće stanje i nadzirati osiguranje pristupačnosti građevina te izraditi operativne planove provedbe pristupačnosti.

Ministarstvo izvještava da zbog nedostataka u dostavi izvješća, još uvijek **nije poznat ukupan broj građevina javne i poslovne namjene u županijama i Gradu Zagrebu koje je potrebno prilagoditi** za pristup i korištenje osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. Time nije poznat niti ukupan broj takvih građevina u Republici Hrvatskoj.

Uz podatke iz županija i Grada Zagreba, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva izvještava o sljedećem:

- U okviru Programa stambenog zbrinjavanja stradalnika Domovinskog rata, za pristupačnost stambenog prostora osobama s invaliditetom **u protekle 3 godine utrošeno je 2.121.493,18 kn, od toga 2007. godine 1.703.104,87 kn, 2008. godine 53.873,35 kn te 2009. godine 364.514,96 kn.** Iz navedenog je vidljivo da je od ukupno utrošenog iznosa 80% utrošeno u 2007. godini. Ministarstvo napominje da se pristupačnost rješava prema zahtjevu;
- U postupku izdavanja građevinskih dozvola, vezano uz odredbe pristupačnosti, bilo su **3 intervencije u 2008. godini i 4 u 2009. godini**, dok je na tehničkom pregledu u postupku izdavanja uporabnih dozvola, utvrđeno u **6 slučajeva u 2008. godini i 2 u slučaju u 2009. godini da pristupačnost nije primijenila**, iako je u projektnoj dokumentaciji ista projektirana. Ministarstvo napominje da zbog karakteristike većine građevina za čije je izdavanje građevinskih i uporabnih dozvola nadležno, primjena pristupačnosti nije obvezna;
- U razdoblju od početka provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, građevinska inspekcija obavila je 7.000 inspekcijskih pregleda u 2007. godini, 14.000 u 2008. godini i isto toliko u 2009. godini, te je posebnim obavijestima zatražila izvješća od 29 pravnih osoba javne i poslovne namjene (banke i pošte, trgovački centri) o ispunjavanju uvjeta o usklađenosti tih građevina s odredbama propisa koji uređuju pitanje osiguranja pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti. **Posebno je u okviru ciljanih nadzora radi provjere osiguranja pristupačnosti građevina javne i poslovne namjene pregledano 8 građevina u 2007. godini, 30 u 2008. godini i 40 u 2009. godini. Od ukupno nadziranih građevina (78) nepravilnosti nisu utvrđene za 63 građevine, dok je u slučaju 14 građevina radi nepravilnosti podneseno 5 optužnih prijedloga i dano 7 upozorenja radi njihovog otklanjanja. Do sada su otklonjene nepravilnosti za 6 građevina.** Također, prema dobivenim podacima u izvještajnom razdoblju **od 15 pravnih osoba javne i poslovne namjene, 8 je uskladilo građevine, dok je 7 to ispunilo samo za nove građevine, a s obzirom na zahtjeve iz propisa o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara za zaštićene zgrade ta obveza još nije izvršena.**

U okviru potpore koje Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva daje nevladinim udrugama, Hrvatskom savezu udruga tjelesnih invalida HUSTI odobreno je 50.000,00 kn u 2009. godini za provođenje projekta „Edukacija pristupačnosti i izvođači“. Cilj projekta je bio upoznati vlasnike građevina, odnosno investitore sa životom osoba s invaliditetom i upozoriti na propise pristupačnosti građevina te na poštivanje ljudskog prava – prava na kretanje.

Ministarstvo izvještava da **ni jedna jedinica područne (regionalne) samouprave nije donijela plan provedbe prilagodbe i godišnji plan prioriteta**, a nema podataka jesu li to učinile jedinice lokalne samouprave na njihovom području. Nadalje Ministarstvo izvještava da nije imalo zahtjeva za izdavanjem suglasnosti za izuzimanje obveze prilagodbe građevina zbog spomeničke zaštite.

U provedbi mjere Ministarstvo zaštite okoliša prostornog uređenja i graditeljstva je surađivalo s jedinicama područne (regionalne) samouprave i Gradom Zagrebom (Uredom za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša).

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva predlaže da se u cilju poboljšanja uvida u prilagođenost javnih zgrada u promatranoj godini prema svim područjima strategije (kultura, zdravstvo, odgoj i obrazovanje) te uvida u broj prilagođenih javnih unutarnjih i vanjskih okruženja izvrši inventarizacija građevina Hrvatskog sabora, Vlade

Republike Hrvatske, ministarstava, državne institucije (agencije, zavodi, fondovi i sl.). Podatke je potrebno zatražiti iz Ministarstva uprave. Djelomična inventarizacija provedena je u okviru Programa Vlade Republike Hrvatske „Dovesti svoju kuću u red“ uz nadzor Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. Nakon provedene inventarizacije građevina, potrebno će biti izraditi izvješće o stanju pristupačnosti i plan provedbe prilagodbe. Ministarstvo predlaže da se za nositelja mjera postavi Ministarstvo uprave. Nadalje, Ministarstvo predlaže paralelnu provedbu inventarizacije građevina iz nadležnosti pojedinih resornih ministarstava, primjerice Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa – škole i druge obrazovne institucije, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi – bolnice i druge zdravstvene institucije, Ministarstvo kulture – kazališta, izložbeni prostori i sl., Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture – javni promet, zračne luke, kolodvori, itd., a prema popisu građevina javne i poslovne namjene iz članka 4. stavka 1. Pravilnika o pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti („Narodne novine“, broj 89/06 i 61/07). Također Ministarstvo predlaže da se na isti način provede inventarizacija građevina javne i poslovne namjene u županijama i Gradu Zagrebu te jedinicama lokalne samouprave s time da svaka županija i Grad Zagreb objedini podatke na području svoje županije. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji s Ministarstvom uprave razmotrit će mogućnost inventarizacije građevina sukladno prijedlogu Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva.

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture izvještava da je u 2009. godini na 4 zgrade Hrvatskih željeznica izvršena prilagodba u svrhu osiguravanja dostupnosti osobama s invaliditetom.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj pokrenulo inicijativu potpisivanja Povelje o pristupačnosti javnih prostora osobama s invaliditetom, koju su tijekom 2009. godine potpisali gradonačelnici većeg broja gradova u Republici Hrvatskoj. Povelju su prvi potpisali gradonačelnici grada Labina, Pazina, Umaga i Vodnjana, te predstavnici gradova Buje, Novigrad, Poreč, Pula i Rovinj, kao dio aktivnosti na Europskom tjednu mobilnosti u Labinu, 21. rujna 2009. godine. Potpisivanjem Povelje gradonačelnici gradova u Republici Hrvatskoj, na taj način izražavaju svoju predanost uklanjanju postojećih prostornih prepreka i promicanju adekvatne i potpune pristupačnosti javnih prostora osobama s invaliditetom, te svoju spremnost da sustavnim i kontinuiranim mjerama potiču ulaganje resursa u stvaranje okruženja u kojima će javni prostori, javne usluge i komunikacije biti u najvećoj mogućoj mjeri dostupni svim stanovnicima hrvatskih gradova.

Također, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti sukladno Pravilniku o načinu, postupku i dinamici ostvarivanja prava na nadoknadu iznosa godišnje naknade i cestarine („Narodne novine“, broj 143/06), je i tijekom 2009. godine isplaćivalo sredstva korisnicima prava na nadoknadu iznosa godišnje naknade za uporabu javnih cesta koja se plaća pri registraciji osobnog automobila i cestarine za uporabu autoceste i objekta s naplatom (most, tunel, vijadukt i sl.), županijskim upravama za ceste i Gradu Zagrebu, a cestarine Hrvatskim autocestama d.o.o. i korisnicima koncesije.

Ministarstvo pravosuđa u Izvješću o provedbi mjera iz svoje nadležnosti zaključuje da velika većina zgrada pravosudnih tijela nije prilagođena osobama s invaliditetom pa bi bilo potrebno prilikom izgradnje novih i adaptacije postojećih zgrada pravosudnih tijela voditi računa o ovoj činjenici, a sve u svrhu olakšanog pristupa u zgrade pravosudnih tijela i korištenje prostorija namijenjenih sudskim postupcima. Sudovi koji imaju osigurana adaptivna pomagala za osobe s invaliditetom kao i pristup u prostorije suda jesu: Općinski kazneni sud u Zagrebu, Općinski sud u Velikoj Gorici te Općinski i Županijski sud u Zlataru. U 2009. godini radilo se na izradi projektne dokumentacije koja je uključivala rješavanje građevinskih prepreka u 12 zgrada Općinskih sudova, 1 zgradi Prekršajnog suda i 1 zgradi Državnog odvjetništva. Ukupno je utrošeno 650.000,00 kuna.

Mjera 2. Osigurati pristupačnost javnog prometa

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture izvještava da je u 2009. godini bilo 15 javnih brodova pristupačnih osobama s invaliditetom (među kojima su 2 broda koji održavaju međunarodne linije), dok je u 2008. godini bilo 14 pristupačnih javnih brodova. U 2009. godini preuzet je brod - trajekt Biokovo, prilagođen potrebama osoba s invaliditetom. Brodovi koji služe za prijevoz putnika u izletničke svrhe imaju osiguranu dostupnost osobama s invaliditetom. Prilikom projektiranja i izgradnje odmorišta propisuju se uvjeti kojima se osigurava zadovoljavanje potreba osoba sa smanjenom pokretljivošću. Na parkirališnim površinama odmorišta uz autoceste su predviđena posebna parkirališna mjesta za osobe s invaliditetom, uz postavljanje odgovarajuće horizontalne i vertikalne prometne signalizacije. Na mjestima gdje se predviđa pristup s kolnika na pločnik izgrađene su rampe za osobe s invaliditetom, izvedbom skošenih rubnjaka. U pratećim uslužnim objektima koji su izgrađeni nakon 2001. godine izvedeni su, u sklopu javnih sanitarija, zasebni sanitarni čvorovi za osobe s invaliditetom te pristupne rampe za ulaz u objekte. U 2009. godini je obnovljena horizontalna i prilagođena postojeća vertikalna prometna signalizacija na parkirališnim mjestima za osobe s invaliditetom na odmorištima Modruš - istok i zapad, Lički Osik - zapad i Krka - zapad, na autocesti A1 Zagreb - Split - Dubrovnik, za što su Hrvatske autoceste osigurale 1.200,00 kn. Ugovorni korisnik cestovnog zemljišta autoceste A3 Bregana - Zagreb - Lipovac prilagodio je restoran na odmorištu Novska ugradnjom podizne platforme za osobe s invaliditetom. Ministarstvo također izvještava da je temeljem Pravilnika o uvjetima, kriterijima i načinu ostvarivanja prava na besplatni javni otočni cestovni prijevoz („Narodne novine“, broj 82/07) svim osobama s invaliditetom koje su ispunile uvjete sukladno stavku 1. i 2., članka 12. navedenog Pravilnika, u 2009. godini isplaćena novčana naknada u ukupnom iznosu od 16.520,00 kn.

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture izvještava da je u 2009. godini prilagođeno 12 kolodvora i stajališta te parkirališno mjesto na jednom kolodvoru.

Mjera 4. Osigurati posebnu proračunsku poziciju na kojoj će se iskazivati planirana i utrošena financijska sredstva za uklanjanje građevinskih i drugih prepreka

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti svake godine, počevši od 2004. godine, objavljuje Javni poziv za sufinanciranje projekata rješavanja pristupačnosti objekata osobama s invaliditetom sredstvima Državnog proračuna Republike Hrvatske. Na ovaj način omogućeno je sufinanciranje prilagodbe ili uređenja građevina javne i poslovne namjene ili nekog njezinog dijela odnosno opreme (rampa, stubište, dizalo, vertikalno podizna platforma, koso podizna sklopiva platforma, ulazni prostor, WC, kupaonica, učionica, ulaz u vodu na plaži i na bazenu, orijentacijski plan za kretanje u građevini, stajalište i peron, parkirališno mjesto, javna pješačka površina, semafor, pješački prijelaz, pješački otok i raskrižje). Zahtjev za sufinanciranje prilagodbe građevine po navedenom javnom pozivu mogu podnijeti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje djeluju na području Republike Hrvatske i koje provode djelatnosti usmjerene potrebama zajednice. Kroz navedeni projekt od 2004. do 2008. godine osiguran je i isplaćen iznos od 7.389.207,46 kn za sufinanciranje rješavanja pristupačnosti objekata u 28 gradova, 1 općini i 5 županija, a u 2009. godini osigurano je i isplaćeno 768.000,00 kn za sufinanciranje projekata rješavanja pristupačnosti u još 6 gradova, 2 općine i 1 županiji.

Mjera 6. Osigurati različite oblike pomoći na području komunikacije osobama s invaliditetom kako bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je osiguralo financijsku potporu za projekte kojima se pruža edukacija za tumača znakovnog jezika, a podaci o istom prikazani su u sažetku rezultata provedbe mjere 2., području 2. Život u zajednici.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je u okviru natječaja osiguralo sredstva za programe u koje su uključene osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta i to za sljedeće programe i udruge:

1. „Zamijenite nam tugu osmijehom“ - „Znanje je moć“
2. Ambidekster klub - „Vidjeti nevidljivo“
3. Centar tehničke kulture Rijeka - Svima jednako
4. Centar za ranu intervenciju OKOLO NAOKOLO - „Moj posebni prijatelj“ (osnovni trening i trening za mlade trenere)
5. Dječji centar „Logos“ - „Igramo do govora“
6. Društvo osoba sa invaliditetom - „Zvezdice“ - „Igramo se zajedno“
7. Hrvatska udruga za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama - „IDEM“ - „Mobilni stručni timovi u edukacijskom uključivanju djece s teškoćama u razvoju u lokalnoj sredini“
8. Hrvatski savez slijepih - „Djeca oštećenog vida u sportu“
9. Sto koluri Split, Udruga za zaštitu zdravlja, socijalnu skrb i promociju prava djece - „Edukacijsko-rehabilitacijski centar Dalmacija - mobilni stručni tim za područja posebne državne skrbi“
10. Udruga slijepih Istarske županije, Pula - „Požuri, polako“
11. Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Međimurske županije - „Bolje spriječiti nego liječiti“.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u 2009. godini, u cilju uključivanja gluhih osoba u sva područja života zajednice, osiguralo financijsku potporu za provedbu 13 projekata udruga gluhih i nagluhih osoba putem kojih je zaposleno 17 tumača/prevoditelja na znakovni jezik: Udruga gluhih i nagluhih osoba grada Siska (1 tumač); Savez gluhih i nagluhih grada Zagreba (2 tumača); Udruga osoba oštećena sluha Zadar (1 tumač); Udruga gluhih i nagluhih grada Varaždina i Varaždinske županije (2 tumača); Udruga gluhih i nagluhih osoba grada Splita i Županije splitsko-dalmatinske (2 tumača); Udruga gluhih i nagluhih Zagrebačke županije - Samobor (1 tumač); Udruga gluhih i nagluhih Primorsko-goranske županije (2 tumača); Udruga gluhih i nagluhih osoba Našice (1 tumač); Udruga gluhih i nagluhih Osječko-baranjske županije (1 tumač); Udruga gluhih i nagluhih Brodsko-posavske županije (1 tumač); Udruga gluhih i nagluhih Požeško-slavonske županije (1 tumač); Udruga gluhih i nagluhih Karlovačke županije (1 tumač); Udruga gluhih i nagluhih Dubrovačko-neretvanske županije (1 tumač). Kao dobar primjer prakse Ministarstvo navodi izvješće o provedbi projekta osiguravanja usluga tumača/prevoditelja na području Splitsko-dalmatinske županije. Tijekom 2009. godine, od ukupno 854 člana Udruge gluhih i nagluhih osoba grada Splita i Županije splitsko-dalmatinske, pomoć tumača je zatražilo 187 osoba, dok su neke od njih pomoć zatražile nekoliko puta. 890 sati tumačenja odnosi se na tumačenje i prevođenje na nastavi na fakultetima za 4 studenta, 171 sat se odnosi na seminare edukacije članova: engleski jezik, informatika, grafika; 58 sati na liturgijsko slavlje, 140 sati se odnosi na sastanke u i izvan udruge i razne kulturne manifestacije, 131 sat kod liječnika, 34 kod odvjetnika, 106 u Centrima za socijalnu skrb, 11 na roditeljskim sastancima, 20 sati nastave u autoškoli, 22 sata u Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje i 37 sati u Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje.

Udruga naglašava da potrebu za tumačenjem iskazuju gotovi svi članovi, bez obzira na spol, dob, obrazovanje i zaposlenost.

Mjera 7. Unaprijediti informatičku pismenost osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je s navedenim ciljem Centru tehničke kulture Rijeka osiguralo sredstva za program „Svima jednako“.

Napomena: O osiguravanju pristupačnosti građevinama u nadležnosti tijela državne uprave nositelji su izvještavali u područjima za koja su nadležni (npr. Odgoj i obrazovanje „Mreža škola bez barijera“).

2.7. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad

Mjera 1. Provesti evaluaciju primjene postojeće zakonske regulative i aktualne politike u području rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom od strane nezavisnog tijela

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da su tijekom 2009. godine **objedinjeni svi dosadašnji propisi na području prava s osnove invaliditeta i profesionalne rehabilitacije** u čijoj izradi su sudjelovali predstavnici svih resora koji skrbe o osobama s invaliditetom. **Objedinjeni propisi bili su podloga za rad radnih skupina za izradu prijedloga jedinstvene liste oštećenja za sve kategorije osoba s invaliditetom**, neovisno o načinu i uzrocima nastanka te za izradu prijedloga jedinstvenog tijela vještačenja u čijem su radu sudjelovali predstavnici Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje.

Hrvatski zavod za zapošljavanje sukladno Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom („Narodne novine“, broj 143/02) te Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom („Narodne novine“, broj 33/05), odlučuje o načinu ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju nezaposlenih osoba s invaliditetom. S aspekta pripreme za zapošljavanje i samog zapošljavanja, profesionalna rehabilitacija uključuje sljedeće aktivnosti:

- utvrđivanje preostalih radnih i općih sposobnosti;
- profesionalno informiranje, savjetovanje i procjenu profesionalnih mogućnosti;
- analizu tržišta rada, mogućnost zapošljavanja i uključivanja u rad;
- procjenu mogućnosti izvođenja, razvoja i usavršavanja programa profesionalnog osposobljavanja;
- radno osposobljavanje, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i programe za održavanje i usavršavanje radnih i radno – socijalnih vještina i sposobnosti u razdoblju do zapošljavanja.

Hrvatski zavod za zapošljavanje izvještava da u rješavanju problema zapošljavanja osoba s invaliditetom naglasak stavlja na individualni pristup nezaposlenoj osobi koju profesionalno informira i savjetuje savjetnik za posredovanje pri zapošljavanju osoba s invaliditetom, posebno educiran u tom području. U svim područnim službama Zavoda rade savjetnici za posredovanje pri zapošljavanju osoba s invaliditetom te oni u suradnji sa savjetnicima za profesionalno usmjeravanje obavljaju procjenu radne sposobnosti nezaposlene osobe s invaliditetom koja uključuje i psihološko – medicinsku obradu. Svrha procjene preostalih radnih sposobnosti je upućivanje u adekvatne oblike profesionalne rehabilitacije. Također, nezaposlenim osobama s invaliditetom omogućeno je sudjelovanje i u različitim oblicima grupnog savjetovanja prilagođenim s obzirom na vrstu invalidnosti, čija je svrha poticanje aktivnog pristupa traženju posla, te ostvarivanje socijalne i psihološke potpore. Navedeni oblici rada prilagođeni su potrebama i mogućnostima osoba s invaliditetom. Sukladno Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom Hrvatski zavod za zapošljavanje odlučuje o načinu ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju nezaposlenih osoba s invaliditetom, dok ju organizira i izvodi ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, srednja škola ili druga pravna osoba koja ispunjava uvjete za osposobljavanje. Profesionalna rehabilitacija je usmjerena prema što bržem uključivanju osobe s invaliditetom u rad u zanimanju gdje će postizati najpovoljniji radni učinak s najmanjim izgledom da dođe do daljnjeg narušavanja njezinih preostalih radnih i općih sposobnosti.

Strateški pristup za razdoblje 2009.-2010. definiran je Programom Vlade Republike Hrvatske za mandatno razdoblje 2008.-2011., kao i drugim strateškim dokumentima. Strateški okvir za razvoj 2006.-2013. pridaje vrlo veliku pozornost zaposlenosti i

zapošljavanju te navodi da je cilj koji se želi postići: razvoj i zapošljavanje u konkurentnom tržišnom gospodarstvu koje djeluje u europskoj socijalnoj državi 21. stoljeća.

Vlada Republike Hrvatske je 21. svibnja 2009. godine donijela Odluku o prihvaćanju **Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu s provedbenim mjerama koje slijede prioritete politike zapošljavanja utvrđene u Revidiranoj Lisabonskoj strategiji o rastu zaposlenosti i radnim mjestima**. U 2009. godini je dakle započeo novi ciklus aktivnih mjera zapošljavanja u Republici Hrvatskoj na temelju **Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP)**, koji je Vlada Republike Hrvatske prihvatila 2008. godine.

Nacionalnim planom za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. utvrđuju se osnovna načela državne politike zapošljavanja. Također se utvrđuju odgovornosti i definiraju zadaće za nadležna tijela državne uprave i javne ustanove u provedbi plana, potiče njihovo zajedničko djelovanje te međusobna suradnja. Ključni prioriteti koje Republika Hrvatska namjerava ostvariti kroz ovaj plan su: povećanje stopa participacije žena primarne dobne skupine (posebice onih s niskim ili neodgovarajućim vještinama), povećanje stopa participacije starijih osoba, povećanje stopa participacije mladih ljudi, rješavanje problema dugotrajne nezaposlenosti, smanjenje nesrazmjera vještina na tržištu rada, poboljšanje prilagodljivosti radnika i poduzeća, povećanje ulaganja u ljudski potencijal kroz bolje obrazovanje i vještine, dobro upravljanje, izgradnja administrativnih kapaciteta. Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM) potpisan je 5. ožujka 2007. godine, kada su se Republika Hrvatska i Europska Komisija usuglasile o ključnim izazovima koji stoje na putu unaprjeđenja socijalne zaštite i socijalnog uključivanja te o prioritetima, mjerama i analizama koje treba provesti u procesu nakon potpisivanja JIM-a u području socijalne zaštite i socijalnog uključivanja. Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM) i Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja (JAP) dva su mjerodavna dokumenta u sektoru socijalne politike i zapošljavanja, kojima se definiraju okvirne smjernice politika sukladne ciljevima nacionalne strategije razvoja Republike Hrvatske. Poveznice ovih dvaju dokumenata su pojedini zajednički ciljevi i prioriteti. Stoga je u njihovim provedbenim postupcima izrazito važna usklađenost prioritetnih područja djelovanja, provedbenih mjera i aktivnosti, kao i usklađenosti provedbenih postupaka koja se postiže dobrom koordinacijom resornih ministarstava. Tako je primjerice, prilikom izrade Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja (2009.-2010.) i Nacionalnog provedbenog plana za socijalno uključivanje (2009.-2010.) uspostavljena dobra formalna suradnja i koordinacija između Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi.

U sadržaj Nacionalnog provedbenog plana za socijalno uključivanje (2009.-2010.) unesene su samo one provedbene mjere i aktivnosti, s odgovarajućim indikatorima i nositeljima, koje su usmjerene ranjivim skupinama osoba kojima najviše prijete rizik socijalnog isključenja, a ujedno su sastavni dio provedbenih mjera i aktivnosti u predloženoj Nacionalnom planu za poticanje zapošljavanja (2009.-2010.). Tako je na prioritetnom području djelovanja Nacionalnoga plana za poticanje zapošljavanja (2009.-2010.) – rješavanju problema dugotrajne nezaposlenosti, uvedena posebna mjera za dugotrajno nezaposlene osobe, kojima prijete isključenje s tržišta rada i koje po socijalnim mjerilima pripadaju skupini ranjivih osoba (niskoobrazovane osobe, starije osobe, osobe s invaliditetom, osobe srpske nacionalne manjine, osobe romske nacionalne manjine, hrvatski branitelji iz Domovinskog rata). Provedbene mjere Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja obuhvaćaju prioritete za djelovanje utvrđene u JAP-u, koji se u potpunosti podudaraju s prioritetima u Operativnom programu za razvoj ljudskih potencijala (u okviru IV. Komponente IPA-e).

Najveći broj zaposlenih osoba s invaliditetom u 2009. godini su bile osobe s intelektualnim poteškoćama (405 ili 39,40%), slijede ih osobe s višestrukim oštećenjima (206 ili 20,04%), a zatim osobe s tjelesnim invaliditetom (187 ili 18,19%). Struktura zaposlenih osoba s invaliditetom prema vrsti oštećenja registrirana 2009. godine jednaka je strukturi zaposlenosti osoba s invaliditetom iz 2008. godine. Struktura zaposlenosti žena s invaliditetom prema vrsti

oštećenja za 2008. i 2009. godinu se ne razlikuje od strukture zaposlenosti svih osoba s invaliditetom. **Udio zaposlenih žena u ukupnom broju zaposlenih osoba s invaliditetom za sve vrste oštećenja ne prelazi više od 50%, što ukazuje na veće zapošljavanje muškaraca, osoba s invaliditetom.** U 2009. godini se **udio zaposlenih žena u ukupnom broju zaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje nešto povećao u odnosu na 2008. godinu.** Naime, 2009. godine su 41,05% zaposlenih osoba s invaliditetom bile žene, dok je 2008. godine 39,38% žena bilo u populaciji zaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije Zavoda.

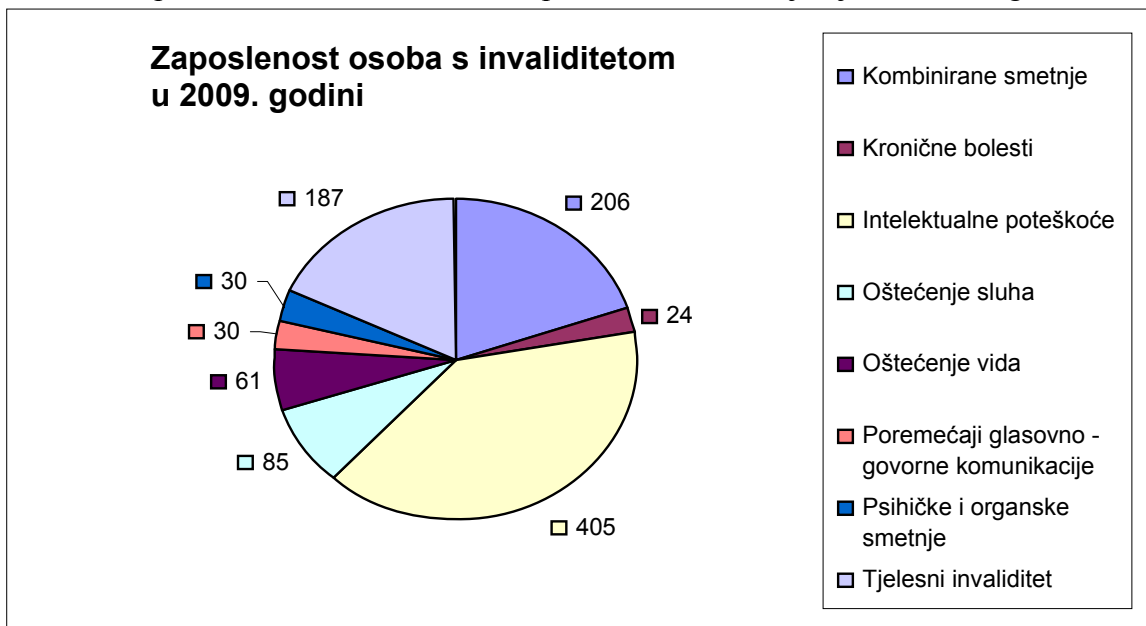
Tablica 1: Broj zaposlenih osoba s invaliditetom te broj zaposlenih žena s invaliditetom prema vrsti oštećenja u 2008. godini

Vrsta oštećenja	Zaposlene osobe s invaliditetom	Zaposlene žene s invaliditetom	Udio žena u ukupnom broju osoba s invaliditetom
Kombinirane smetnje	251	92	36,65
Kronične bolesti	18	8	44,44
Intelektualne poteškoće	514	233	45,33
Oštećenje sluha	122	61	50,00
Oštećenje vida	57	13	22,81
Poremećaji glasovno - govorne komunikacije	41	13	31,71
Psihičke i organske smetnje	34	10	29,41
Tjelesni invaliditet	230	69	30,00
UKUPNO	1267	499	39,38

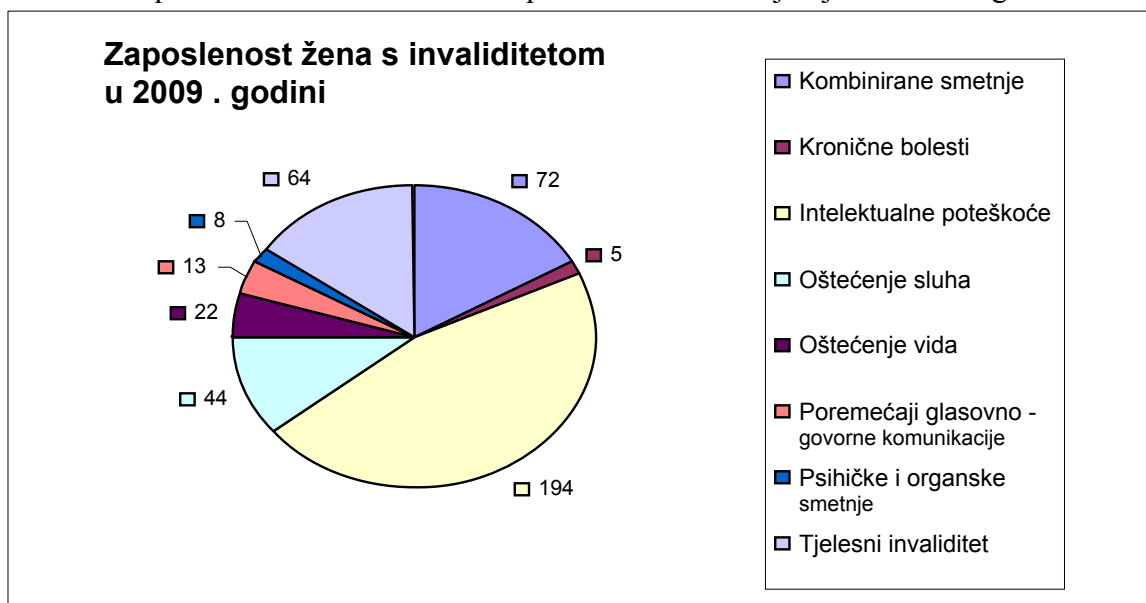
Tablica 2: Broj zaposlenih osoba s invaliditetom te broj zaposlenih žena s invaliditetom prema vrsti oštećenja u 2009. godini

Vrsta oštećenja	Zaposlene osobe s invaliditetom	Zaposlene žene s invaliditetom	Udio žena u ukupnom broju osoba s invaliditetom
Kombinirane smetnje	206	72	34,95
Kronične bolesti	24	5	20,83
Intelektualne poteškoće	405	194	47,90
Oštećenje sluha	85	44	51,76
Oštećenje vida	61	22	36,07
Poremećaji glasovno - govorne komunikacije	30	13	43,33
Psihičke i organske smetnje	30	8	26,67
Tjelesni invaliditet	187	64	34,22
UKUPNO	1028	422	41,05

Slika 1: Zaposlene osobe s invaliditetom prema vrsti oštećenja tijekom 2009. godine

Slika 2: Zaposlene žene s invaliditetom prema vrsti oštećenja tijekom 2009. godine

U evidenciji Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, 2009. godine, najviše je bilo nezaposlenih osoba s intelektualnim poteškoćama (2 016, odnosno 32,44%). Slijede osobe s tjelesnim invaliditetom (1 325 – 21,32%), osobe s višestrukim oštećenjima (1 308 – 21,05%), a zatim osobe s psihičkim i organskim smetnjama i oštećenjem sluha itd.

Struktura nezaposlenih osoba s invaliditetom prema vrsti oštećenja registrirana 2009. godine jednaka je strukturi nezaposlenosti osoba s invaliditetom iz 2008. godine.

Struktura nezaposlenosti žena s invaliditetom prema vrsti oštećenja za 2008. i 2009. godinu vrlo je slična strukturi nezaposlenosti svih osoba s invaliditetom.

Udio nezaposlenih žena u ukupnom broju nezaposlenih osoba s invaliditetom za gotovo sve vrste oštećenja, kao i kod populacije zaposlenih osoba s invaliditetom ne prelazi 50%, što ukazuje na veći broj muškaraca, osoba s invaliditetom u evidenciji nezaposlenih osoba Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. U 2009. godini se udio nezaposlenih žena u ukupnom broju nezaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije Zavoda nešto smanjio u odnosu na 2008.

godinu. Naime, 2009. godine su 43,09% nezaposlenih osoba s invaliditetom bile žene, dok je 2008. godine 45,29% žena bilo u populaciji nezaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije Zavoda.

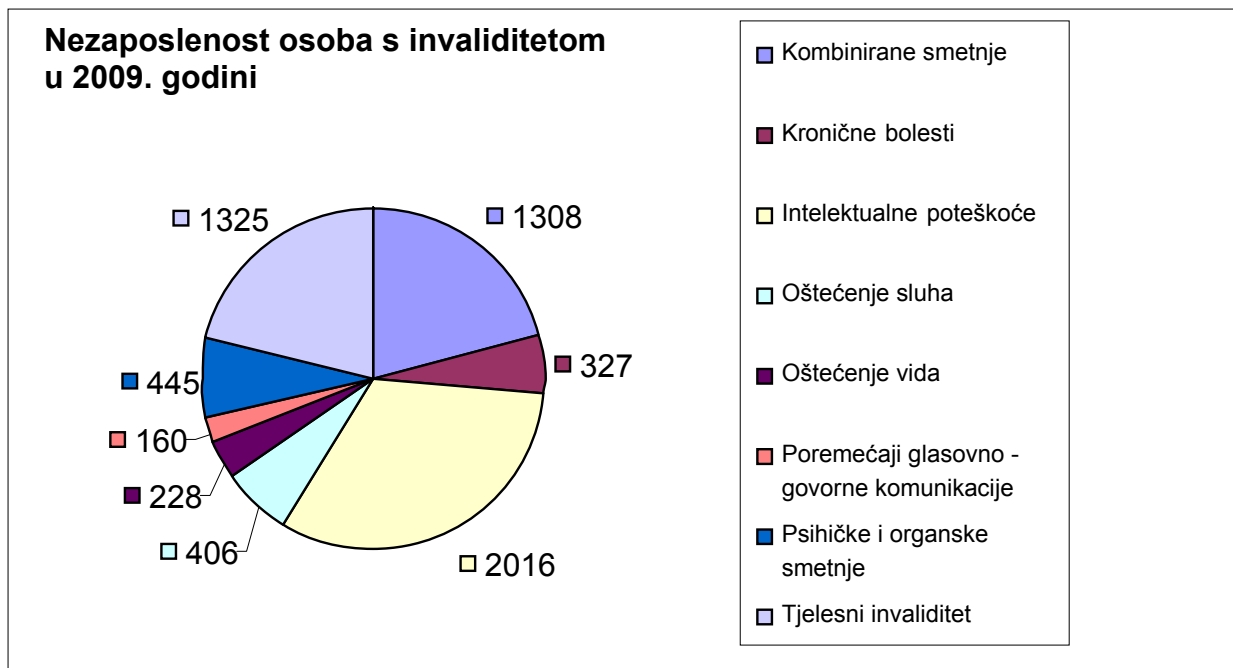
Tablica 3: Broj nezaposlenih osoba s invaliditetom te broj nezaposlenih žena s invaliditetom prema vrsti oštećenja u 2008. godini

Vrsta oštećenja	Nezaposlene osobe s invaliditetom	Nezaposlene žene	Udio žena u ukupnom broju osoba s invaliditetom
Kombinirane smetnje	1172	538	45,90
Kronične bolesti	231	104	45,02
Intelektualne poteškoće	1778	1012	56,92
Oštećenje sluha	350	155	44,29
Oštećenje vida	226	102	45,13
Poremećaji glasovno - govorne komunikacije	144	71	49,31
Psihičke i organske smetnje	430	116	26,98
Tjelesni invaliditet	1248	429	34,38
UKUPNO	5579	2527	45,29

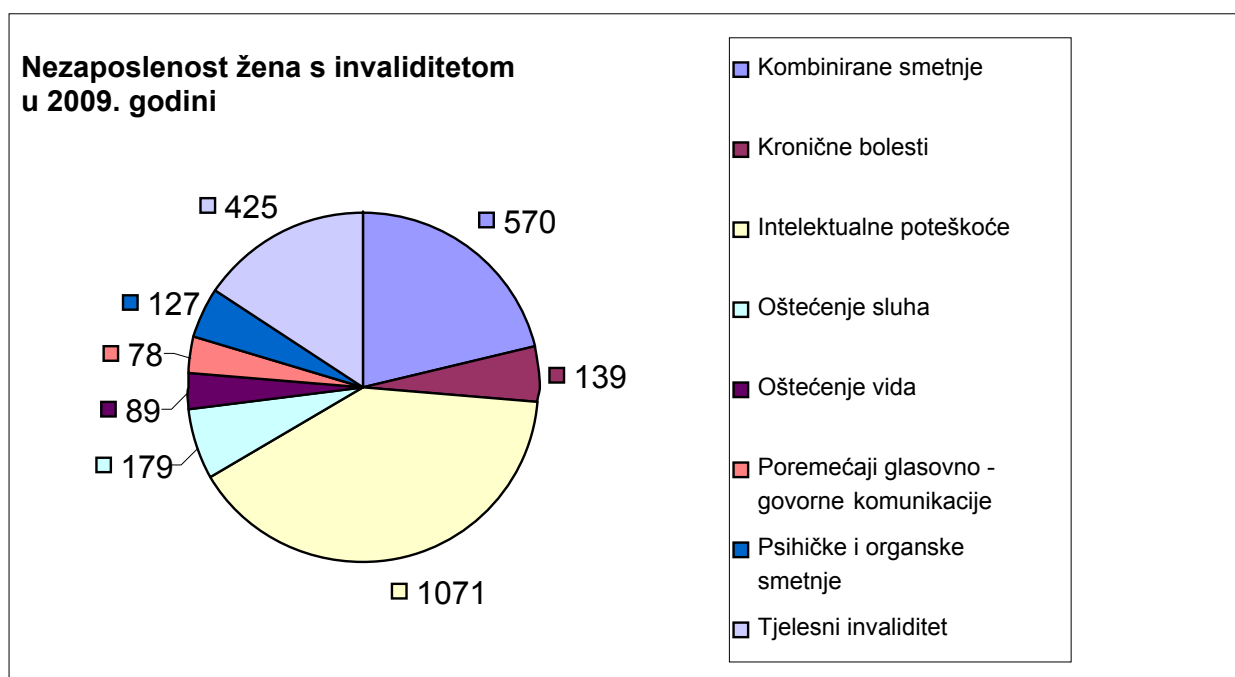
Tablica 4: Broj nezaposlenih osoba s invaliditetom te broj nezaposlenih žena s invaliditetom prema vrsti oštećenja u 2009. godini

Vrsta oštećenja	Nezaposlene osobe s invaliditetom	Nezaposlene žene	Udio žena u ukupnom broju osoba s invaliditetom
Kombinirane smetnje	1308	570	43,58
Kronične bolesti	327	139	42,51
Intelektualne poteškoće	2016	1071	53,13
Oštećenje sluha	406	179	44,09
Oštećenje vida	228	89	39,04
Poremećaji glasovno - govorne komunikacije	160	78	48,75
Psihičke i organske smetnje	445	127	28,54
Tjelesni invaliditet	1325	425	32,08
UKUPNO	6215	2678	43,09

Slika 3: Nezaposlene osobe s invaliditetom prema vrsti oštećenja tijekom 2009. godine

Slika 4: Nezaposlene žene s invaliditetom prema vrsti oštećenja tijekom 2009. godine

Provedba mjera za poticanje zapošljavanja iz Nacionalnog provedbenog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu financira se iz sredstava državnog proračuna.

Dio mjera aktivne politike za sufinanciranje zapošljavanja koje provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje odnosi se na poticanje integracije na tržište rada osoba koje se nalaze u nepovoljnom položaju tj. posebnih skupina nezaposlenih osoba kao što su i osobe s invaliditetom (Mjera 4 – Sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba). Osim mjera za sufinanciranje zapošljavanja Zavod potiče zapošljavanje i putem mjera za sufinanciranje i financiranje obrazovanja te mjera uključivanja u javne radove.

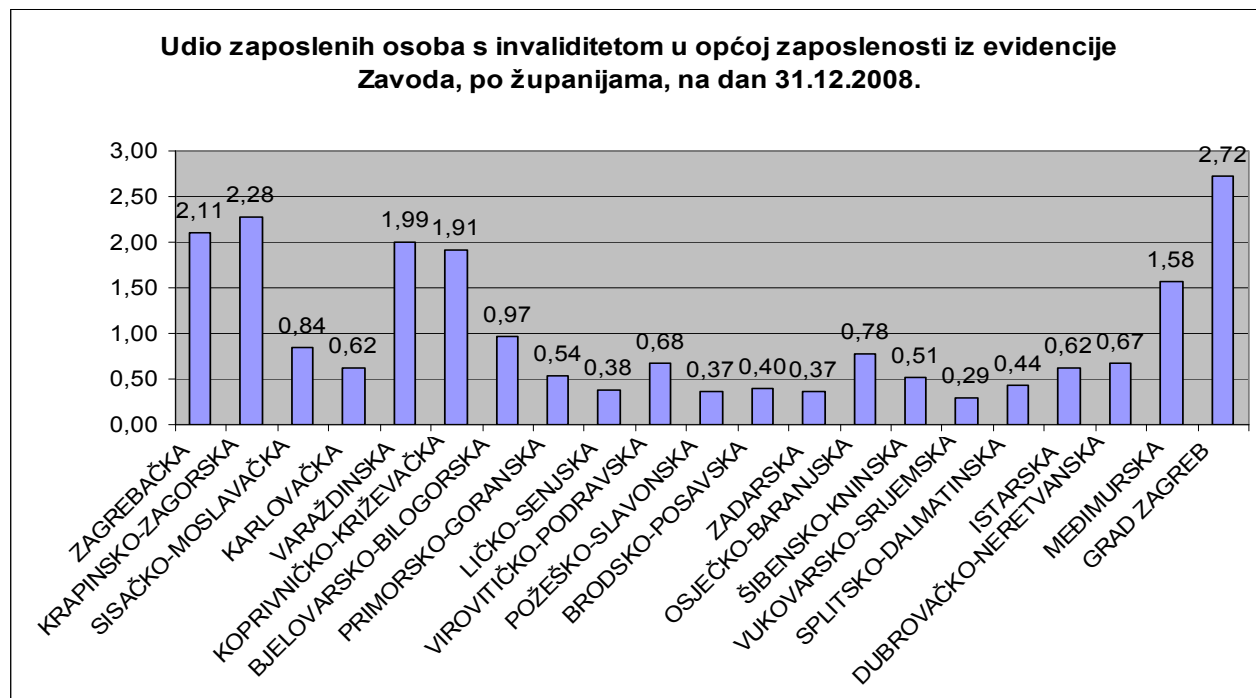
Posredovanjem Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje u 2009. godini kroz potpore sufinanciranja zapošljavanja zaposleno je 16 osoba s invaliditetom, dok je 2008. godine kroz

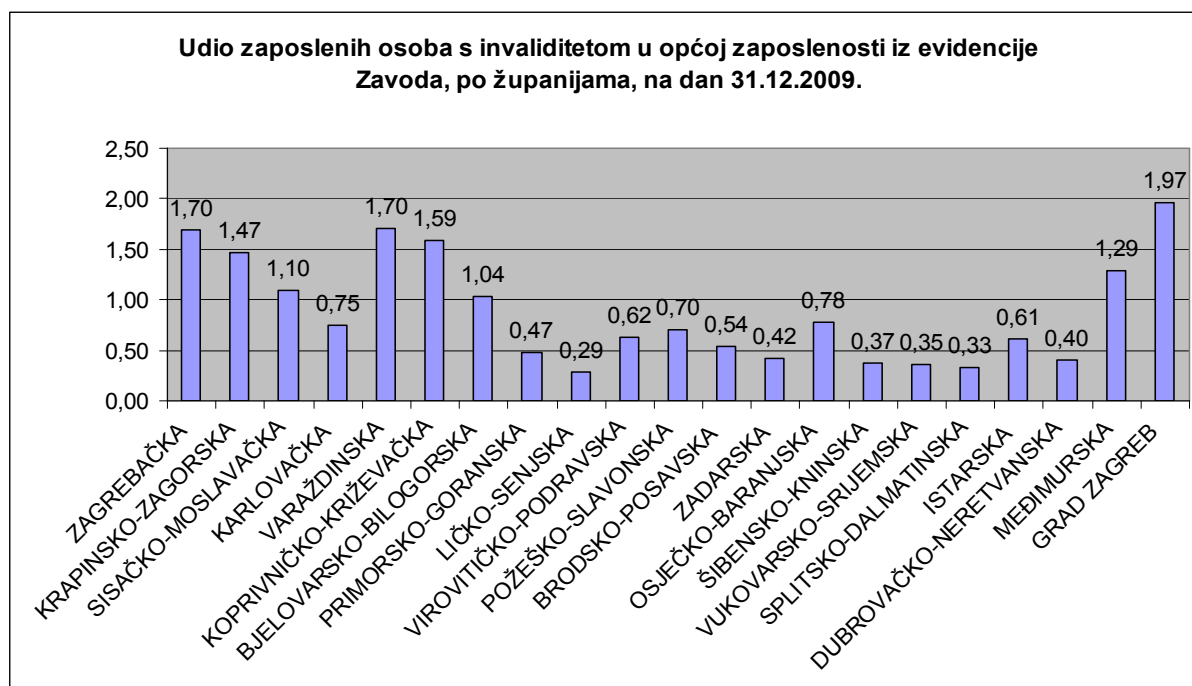
mjere aktivne politike ukupno zaposleno 88 osoba s invaliditetom. Iz navedenog je vidljivo smanjenje zapošljavanja putem mjera aktivne politike 2009. godine u odnosu na 2008. godinu koje odražava ukupan pad zapošljavanja u 2009. godini i smanjenje financijskih sredstava Zavoda u ekonomski kriznoj godini.

U obrazovanje prema potrebama tržišta rada u 2009. godini uključene su 23 osobe s invaliditetom dok je u programe javnih radova uključeno 107 osoba s invaliditetom. Zaključno, tijekom 2009. godine mjerama aktivne politike obuhvaćeno je 146 osoba s invaliditetom, dok je tijekom 2008. godine ukupno 166 osoba s invaliditetom uključeno u navedene poticaje. Naime u obrazovanje prema potrebama tržišta rada u 2008. godini uključene su 33 osobe s invaliditetom (nešto više nego 2009. godine) dok je u programe javnih radova uključeno 45 osoba s invaliditetom (znatno manje nego 2009. godine).

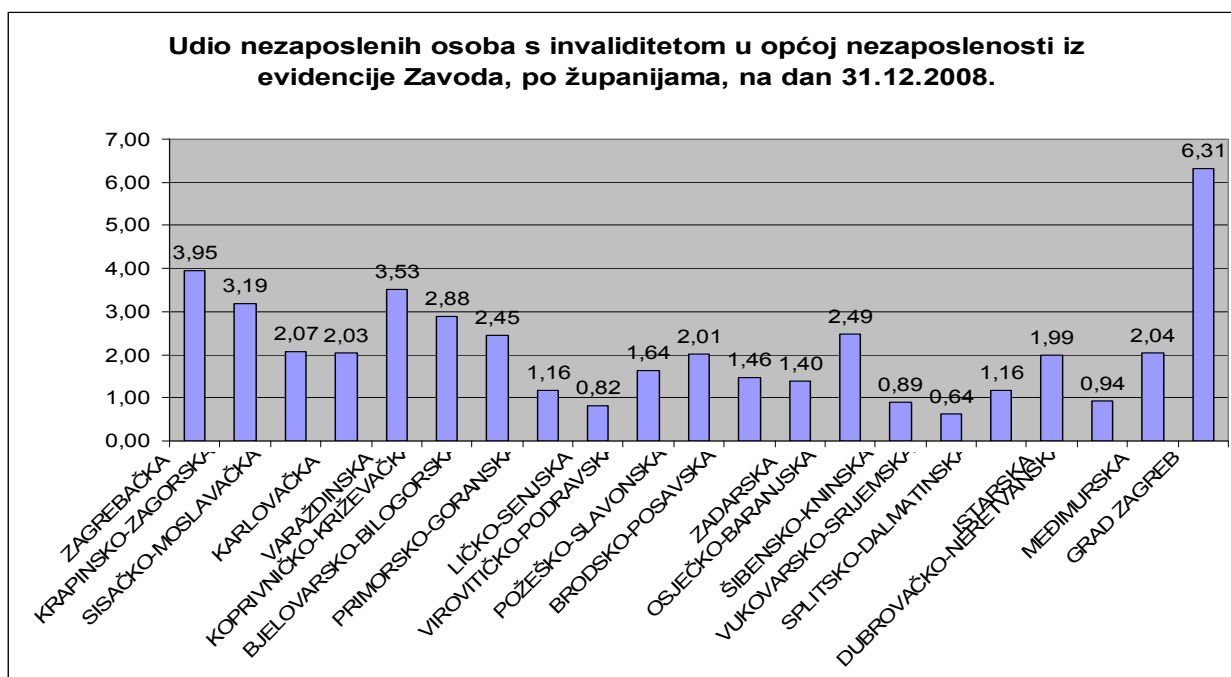
U 2009. godini najveći udio zaposlenih osoba s invaliditetom u odnosu na opću populaciju je registriran u Gradu Zagrebu (1,97%), istovjetno 2008. godini kada je udio zaposlenih osoba s invaliditetom u općoj zaposlenosti prema evidenciji Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje u Gradu Zagrebu bio ipak nešto viši (2,72%). U 2009. jednako kao i u 2008. godini najviši udjeli zaposlenih osoba s invaliditetom u odnosu na opću populaciju zaposlenih iz evidencije Zavoda registrirani su u sljedećim županijama: Grad Zagreb, Zagrebačka, Varaždinska, Koprivničko-križevačka i Krapinsko-zagorska županija. U navedenim županijama su udjeli zaposlenih osoba s invaliditetom u odnosu na opću populaciju zaposlenih iz evidencije Zavoda niži u 2009. godini nego u 2008. godini, kao što je ukupan udio zaposlenih osoba s invaliditetom u općoj populaciji zaposlenih iz evidencije Zavoda također niži u 2009. godini (0,87%) nego u 2008. godini (0,99%).

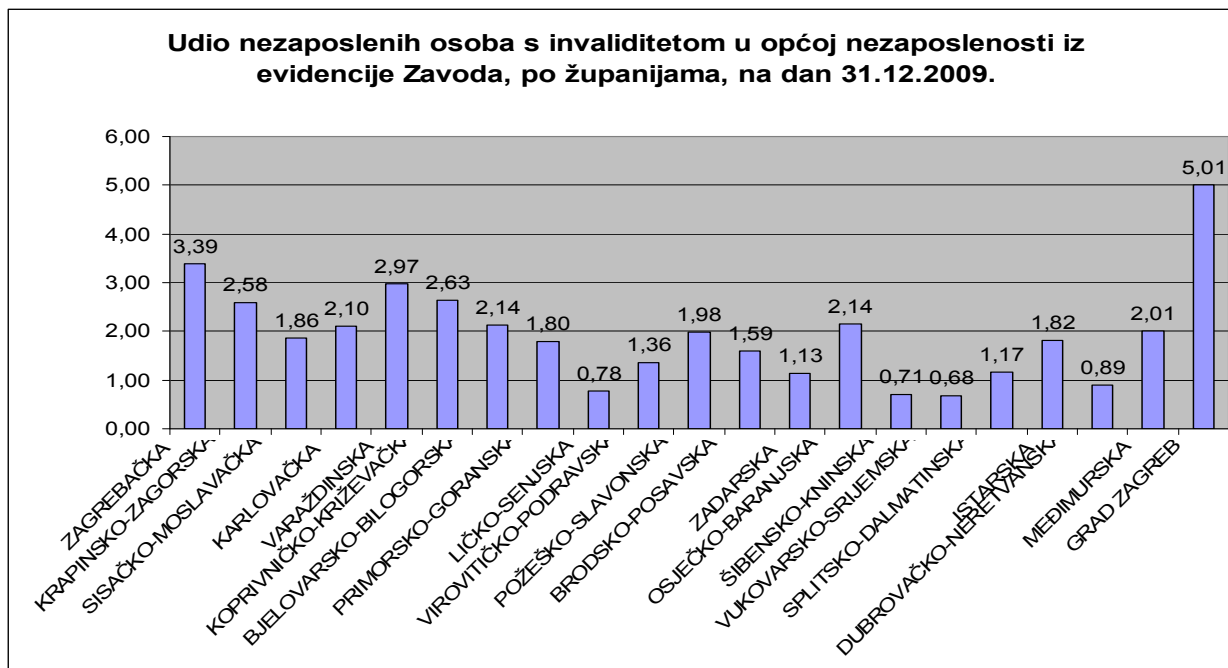
Udjeli zaposlenih osoba s invaliditetom u općoj zaposlenosti su niži (najviši udio u 2009. godini je 1,97%) nego udjeli nezaposlenih osoba s invaliditetom u općoj populaciji nezaposlenih osoba iz evidencije Zavoda (najviši udio u 2008. godini je 5,01%).

U 2009. godini je najveći udio nezaposlenih osoba s invaliditetom u odnosu na opću populaciju registriran u Gradu Zagrebu (5,01%) istovjetno prošloj godini kada je udio nezaposlenih osoba s invaliditetom u općoj nezaposlenosti prema evidenciji Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje u Gradu Zagrebu bio ipak nešto viši (6,31%). U 2009. godini jednako kao i u 2008. godini najviši udjeli nezaposlenih osoba s invaliditetom u odnosu na opću populaciju nezaposlenih iz evidencije Zavoda registrirani su u sljedećim županijama: Grad Zagreb, Zagrebačka, Varaždinska, Koprivničko-križevačka i Krapinsko-zagorska županija. Navedene županije dakle bilježe najveće udjele nezaposlenih ali i zaposlenih osoba s invaliditetom u općoj populaciji nezaposlenih odnosno zaposlenih osoba iz evidencije Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. U navedenim županijama su udjeli nezaposlenih osoba s invaliditetom u odnosu na opću populaciju nezaposlenih iz evidencije Zavoda nešto niži u 2009. godini nego u 2008. godini, kao što je ukupan udio nezaposlenih osoba s invaliditetom u općoj populaciji nezaposlenih iz evidencije Zavoda također niži u 2009. godini (2,13%) nego u 2008. godini (2,32%).

Zaključno, u 2009. godini je ukupan udio nezaposlenih osoba s invaliditetom u općoj populaciji nezaposlenih iz evidencije Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje niži (2,13%) nego u 2008. godini (2,32%), ali je i ukupan udio zaposlenih osoba s invaliditetom u općoj populaciji zaposlenih iz evidencije Zavoda također niži u 2009. godini (0,87%) nego u 2008. godini (0,99%).

U evidenciji Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje na dan 31. prosinca 2009. godine bilo je registrirano 6.215 nezaposlenih osoba s invaliditetom, što čini 2,13% ukupne populacije nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj. Uzimajući u obzir ukupan broj nezaposlenih osoba s invaliditetom koje su se zaposlile u razdoblju od 2005. do 2009. godine, može se utvrditi kako je tijekom proteklih godina postojao pozitivan rastući trend u zapošljavanju ciljne skupine. Tijekom 2008. i 2009. godine došlo je do pada broja novozaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje - u 2008. godini je zaposleno 1 267, a u 2009. ukupno 1 028 osoba s invaliditetom iz čega je vidljiva tendencija smanjenja zapošljavanja u usporedbi s 2007. godinom kada su zaposlene 1 423 osobe s invaliditetom iz evidencije Zavoda. Takav pad odražava kretanje ukupnog zapošljavanja u 2008. i 2009. godini koje je također bilo u padu.

Tablica 5: Broj nezaposlenih i zaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje od 2005. do 2009. godine

Godina	Broj nezaposlenih osoba s invaliditetom	Broj zaposlenih osoba s invaliditetom
2005.	5 892	1 034
2006.	5 790	1 211
2007.	5 703	1 423
2008.	5 579	1 267
2009.	6 215	1 028

U 2009. godini Hrvatski zavod za zapošljavanje je u suradnji s URIHO-m (Ustanovom za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem), Gradom Zagrebom i Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom surađivao u realizaciji **novog modela profesionalne rehabilitacije „Radnog centra“ u Zagrebu.**

Prva skupina od 20 nezaposlenih osoba s invaliditetom tijekom 2009. godine je završila šestomjesečni postupak profesionalne rehabilitacije u Radnom centru. Temeljem praćenja procesa rehabilitacije, kojim su provođene radno socijalne aktivnosti, izvršena je procjena zapošljivosti korisnika Centra za koje se poslije završetka programa profesionalne rehabilitacije posredovalo pri zapošljavanju. Četiri osobe koje su uspješno završile program stručnog osposobljavanja su zaposlene u URIHO-u, a dvije u Centru Lada na sljedećim poslovima: administrativni poslovi, poslovi pomoćnog knjigoveže, pomoćnog krojača i poslovi čistačice. Izvršena je također priprema za novi ciklus obuke u Radnom centru u Zagrebu u koji će biti uključeno 20 novih nezaposlenih osoba s invaliditetom iz evidencije Zavoda za koje se planira šestomjesečni proces obnavljanja stručnih znanja i vještina, te provedba radno socijalnih aktivnosti s ciljem povećanja zapošljivosti.

U 2009. godini je u 5 zaštitnih radionica u Hrvatskoj ukupno bilo 455 zaposlenih osoba s invaliditetom, a od toga 318 žena (pretežno preko 45 godina starosti) što čini 75% žena u ukupnoj zaposlenosti osoba s invaliditetom u zaštitnim radionicama.

U siječnju 2010. godine započela je **provedba projekta iz programa IPA 2007-2009 „Poticanje intenzivnijeg uključivanja osoba s invaliditetom na tržište rada“**, dok su pripreme za navedeni projekt provođene tijekom 2009. godine. **Svrha projekta je poboljšanje socijalne uključenosti osoba s invaliditetom i poticanje njihove integracije na otvoreno tržište rada.** Projekt se sastoji od tri osnovne komponente: osnažiti kapacitete lokalnih dionika kako bi prepoznali i utjecali na rješavanje problema osoba s invaliditetom na tržištu rada; osnažiti kapacitete aktera na tržištu rada u promicanju zapošljavanja osoba s invaliditetom te izrada web portala - One Stop Shop za osobe s invaliditetom. U sklopu projekta provest će se istraživanje o potrebama osoba s invaliditetom, izrada akcionih planova za zapošljavanje osoba s invaliditetom u osam odabranih regija Republike Hrvatske, trening za podizanje profesionalnih kapaciteta djelatnika institucija direktno uključenih u rad s osobama s invaliditetom.

U pripremi su također projekti iz programa IPA (Instrument pretpristupne pomoći) 2010-2011 i programa ESF (Europskog socijalnog fonda). Cilj navedenih projekata je povećanje pristupa tržištu rada za posebne skupine nezaposlenih osoba kojima prijete socijalna isključivost, a među kojima su i osobe s invaliditetom.

IPA 2010-2011: Poboljšanje pristupa tržištu rada za ugrožene skupine, za cilj ima poticati zapošljavanje i socijalno uključivanje osoba kojima prijete socijalna isključenost (osobe s invaliditetom, dugotrajno nezaposlene mlade osobe s niskim stupnjem obrazovanja, osobe nezaposlene duže od pet godina, nezaposlene osobe Romske i drugih nacionalnih manjina kojima prijete socijalna isključenost).

Projekt se sastoji od 3 komponente koje se odnose na:

- Zapošljavanje osoba kojima prijete socijalna isključenost i njihovo uključivanje u individualizirane programe za povećanje zapošljivosti (obrazovne programe za prekvalifikaciju, dokvalifikaciju, stručno usavršavanje i usavršavanje „mekih vještina“);
- Uključivanje u edukacijske programe, poslovno savjetovanje i pružanje financijske potpore pri zapošljavanju osoba Romske i drugih nacionalnih manjina posebno onih uključenih u rad zadruga;
- Aktivnosti vezane za informiranje i senzibiliziranje poslodavaca i opće javnosti za zapošljavanje osoba iz skupina kojima prijete socijalna isključenost.

ESF program, Projekt: Poticanje zapošljavanja osjetljivih (ugroženih) skupina za cilj ima podizanje zapošljivosti osjetljivih skupina (osobe s invaliditetom, dugotrajno nezaposlene osobe s rizikom socijalne isključenosti, bivši ovisnici, bivši zatvorenici, dugotrajno nezaposleni s neadekvatnom obrazovnom razinom) na tržištu rada odnosno olakšavanje pristupa osjetljivih skupina otvorenom tržištu rada. Planirane aktivnosti projekta su:

- Razvoj vještina s ciljem povećanja zapošljivosti ranjivih skupina kombiniran s potporama za zapošljavanje;
- Razvoj vještina s ciljem povećanja zapošljivosti za dugotrajno nezaposlene s područja od posebne državne skrbi kombiniran s potporama za zapošljavanje;

- Podizanje svijesti i razbijanje stereotipa o ranjivim skupinama na tržištu rada.

Nacionalni projekt iz programa ESF: Stvaranje uvjeta za učinkovitu integraciju osoba s invaliditetom na otvoreno tržište rada ima za cilj postizanje bolje radne (profesionalne) integracije nezaposlenih osoba s invaliditetom na hrvatskom tržištu rada. Aktivnosti projekta su:

- Edukacija savjetnika za zapošljavanje osoba s invaliditetom i savjetnika za profesionalno usmjeravanje za rad s osobama s invaliditetom;
- Unapređenje baze podataka Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje osoba s invaliditetom i osoba s faktorima otežane zapošljivosti, te unapređenje web portala za osobe s invaliditetom;
- Unapređenje aktivnosti pripreme za zapošljavanje osoba s invaliditetom (psiho-socijalne usluge, edukacije, prekvalifikacije, učenje „mekih vještina“).

Hrvatski zavod za zapošljavanje od siječnja 2010. godine surađuje na **provedbi projekta Uključivanje učenika s teškoćama u obrazovanje za zapošljavanje koji se provodi unutar programa IPA2007-2009, Komponenta IV**, a čiji nositelj je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

Hrvatski zavod za zapošljavanje izvještava da gore navedeni planovi za nekoliko projekata, namijenjenih poboljšanju zapošljavanja osoba s invaliditetom, prikazuju napredak u odnosu na 2008. godinu tijekom koje je Zavod provodio projekt „Aktivne mjere zapošljavanja za skupine kojima prijeti socijalna isključenost“ iz programa PHARE 2005. Sveobuhvatni cilj ovog Projekta bio je ojačati ekonomsku i socijalnu koheziju najosjetljivijih skupina u hrvatskom društvu na način da se poveća razina njihove zapošljivosti.

U provedbi mjere Hrvatski zavod za zapošljavanje je surađivao s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Agencijom za strukovno obrazovanje, Agencijom za obrazovanje odraslih, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskom udrugom poslodavaca, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, ustanovama za rehabilitaciju osoba s invaliditetom, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, URIHO-om (Ustanovom za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem) te Gradom Zagrebom.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, kao sunositelj provedbe mjere, je u 2009. godini identificirao teškoće u primjeni Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, te je Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva predložio i određena moguća rješenja za identificirane probleme. Fond naglašava da će cjelovitu evaluaciju primjene postojeće zakonske regulative i aktualne politike u području rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom biti moguće provesti, tek kad s radom završi radna skupina, kojom koordinira Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, osnovana za provođenje mjere 7. Izraditi stručnu i analitičku podlogu o mogućnostima unapređenja prava s osnove invaliditeta, te predložiti donošenje odgovarajućih propisa i mjere 8. Predložiti dodatne mjere radi unapređenja provođenja profesionalne rehabilitacije u području 2.5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje Nacionalne strategije. Naime, provođenjem dviju navedenih mjera, a prvenstveno utvrđivanjem jedinstvene liste oštećenja i jedinstvenog tijela vještačenja, stvoriti će se osnovni preduvjet za evaluaciju i redizajniranje sustava profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom.

U 2009. godini Fond je u dva navrata mijenjao i dopunjavao Odluku o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom („Narodne novine“, broj 20/09 i 96/09) – koja je podzakonski akt Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom. Prva izmjena i dopuna Odluke je bila tehničke naravi, i odnosila se na usklađivanje Odluke s izmijenjenim odredbama Statuta Fonda. S obzirom da su kroz tri rebalansa Državnog proračuna sredstva Fonda značajno umanjena, bilo je potrebno uskladiti Odluku Fonda s nastalom

situacijom, te je tijelima i pravnim osobama iz članka 10. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, ograničeno pravo na ostvarivanje poticaja, na način da imaju pravo ostvarivati poticaje putem Fonda samo za nova zapošljavanja osoba s invaliditetom, te je smanjena osnovica za izračun određenih vrsta poticaja za zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Fond naglašava da je izvjesno da će spomenuta radna skupina još neko vrijeme morati raditi na izjednačavanju razlika između svih sustava koji rješavaju o pravima osoba s invaliditetom, i koji, svaki za svoje potrebe utvrđuju status osobe s invaliditetom, te imajući u vidu da u prethodnim godinama nisu trošena sredstva na ovoj aktivnosti, upravo radi nedostatka potrebne zakonodavne regulative, Fond je pokrenuo dva projekta, koja će doprinijeti, uspostavi kvalitetne zakonodavne regulative u području profesionalne rehabilitacije: Projekt „Utvrđivanje kriterija i modela za sufinanciranje rada radnog centra od strane Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom“ te projekt „Profesionalna rehabilitacija kao metoda integracije osoba s invaliditetom na hrvatskom tržištu rada“.

Mjera 2. Osigurati mehanizame zaštite od diskriminacije u području zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao sunositelj provedbe mjere, razvija suradnju s brojnim udrugama koje rade u području osiguravanja prava za osobe s invaliditetom te je također u cilju senzibilizacije poslodavaca i šire javnosti sudjelovao u Nacionalnoj kampanji za **poticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom** Udruge za **promicanje istih mogućnosti (UPIM)** „**Nama je kriza stalno**“.

U sklopu programa PROGRES, Europske komisije, Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi projekt „Poticanje ravnopravnosti na hrvatskom tržištu rada“. Svrha projekta je promoviranje učinkovitih programa u borbi protiv spolne, rasne, etničke i religijske diskriminacije, kao i programa protiv diskriminacije invalidnosti, sukladno načelima iz članka 13. Sporazuma EU, te uključivanje istih načela u sve strategije EU. **Cilj projekta je pridonijeti razvoju i provedbi nacionalne politike suzbijanja diskriminacije na tržištu rada temeljene na spolu, dobi, invaliditetu, religijskoj i etničkoj pripadnosti.** Projekt se sastoji od pet komponenti: zapošljavanje, socijalna zaštita i socijalno uključivanje, radni uvjeti, borba protiv diskriminacije te ravnopravnost spolova. Partneri u provedbi projekta uz Hrvatski zavod za zapošljavanje su Institut za društvena istraživanja „Ivo Pilar“, L&R Social Research, Selectio, CESI – Centar za edukaciju, savjetovanje istraživanje i Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske. Planirano razdoblje za provedbu projekta je prosinac 2009. – prosinac 2010. godine.

Osim **uključivanjem u rad Okruglih stolova** (npr. „Provedba antidiskriminacijskih propisa na lokalnoj i nacionalnoj razini“ u Čakovcu), **tribina** (npr. „Tribina o zapošljavanju osoba s invaliditetom“ u Križevcima), **edukacija** (informiranje grupa studenata Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta o zapošljavanju osoba s invaliditetom u Zagrebu), **televizijskih i radijskih informativnih emisija** koje govore o zapošljavanju osoba s invaliditetom, Hrvatski zavod za zapošljavanje pridonosi senzibilizaciji poslodavaca i javnosti i **tiskanjem informativnog materijala o aktivnostima i poticajima Zavoda u području obrazovanja i zapošljavanja osoba s invaliditetom.** Putem svih područnih službi Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje distribuirano je 11 000 letaka „Zapošljavanje osoba s invaliditetom“, 11 000 letaka „Profesionalna rehabilitacija osoba s invaliditetom“ i 200 CD-a s prikazom poticajnih mjera za zapošljavanje osoba s invaliditetom.

U sklopu suradnje s Udrugom Mine Aid i Hrvatskim centrom za razminiranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje je sudjelovao u pružanju podrške stradalnicima od mina putem dostavljanja izvješća i informativnog materijala o aktivnostima Zavoda u radu s nezaposlenim osobama s invaliditetom, uključujući i stradalnike od mina. Na seminaru Druga zimska škola za mlade s

invaliditetom koji traže posao sudjelovalo je 5 osoba s invaliditetom identificiranih u Područnoj službi Osijek.

U cilju promicanja jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom, Zavod je surađivao i s udrugom ZaMirNET u provedbi projekta „E-uključenost osoba s invaliditetom“, financiran od Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Glavni cilj Projekta bio je stvoriti pretpostavke za e-uključenost (e-inkluziju) osoba s invaliditetom s naglaskom na e-servis državne uprave, javne servise i obrazovne ustanove. E-uključenost je način korištenja tehnologije tako da u društvo znanja budu uključene sve osobe u društvu, uključujući i osobe s invaliditetom. Jedna od aktivnosti Projekta bila je i utvrđivanje razine e-pristupačnosti internetskih stranica Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, kao i nekih drugih internetskih stranica javnih ustanova. Evaluacija internetskih stranica javnih ustanova provedena je od strane 8 nezaposlenih osoba s invaliditetom koje su u istraživanje temeljem zadanih kriterija uključene iz evidencije Zavoda.

U provedbi mjere Hrvatski zavod za zapošljavanje je surađivao s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Agencijom za strukovno obrazovanje, Agencijom za obrazovanje odraslih, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskom udrugom poslodavaca, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, ustanovama za rehabilitaciju osoba s invaliditetom, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa kao sunositelj navedene mjere izvještava da je u cilju zaštite od diskriminacije na radu i u procesu zapošljavanja osoba s invaliditetom sufinanciralo **održavanje edukacija, predavanja i osposobljavanja** u sklopu programa i projekata udruga i to:

1. Centar tehničke kulture Rijeka – „Svima jednako“
2. Društvo za pomoć mentalno retardiranim osobama Vukovar – „Likovno-kreativno-socijalizacijska radionica“
3. „Ozana“ udruga sa socijalno-humanitarnim ciljevima – „Čuvari baštine – 09“
4. AGREST 3D, Udruga za poticanje i razvoj društva te unapređenje kulture, umjetnosti i znanosti – „5. videoradionica Slava Raškaj“.

Mjera 3. Osnovati regionalne centre za profesionalnu rehabilitaciju

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da se **Regionalni centri za profesionalnu rehabilitaciju planiraju osnovati nakon završenog rada međuresornih radnih skupina na jedinstvenoj listi oštećenja i jedinstvenom tijelu vještačenja**.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, kao sunositelj provedbe mjere, je pokrenuo 2 projekta, koja će doprinijeti, uspostavi kvalitetne zakonodavne regulative u području profesionalne rehabilitacije: Projekt „Utvrđivanje kriterija i modela za sufinanciranje rada radnog centra od strane Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom“ te projekt „Profesionalna rehabilitacija kao metoda integracije osoba s invaliditetom na hrvatskom tržištu rada“. Projektom „Utvrđivanje kriterija i modela za sufinanciranje rada radnog centra od strane Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom“ postavljeni su sljedeći ciljevi:

- kreiranje modela i jasnih kriterija temeljem kojih će Fond sudjelovati u sufinanciranju radnih centara,
- transparentnost načina sufinanciranja radnih centara od strane Fonda,

- doprinijeti postavljanju nedvojbenih kriterija i smjernica za osnivanje radnih centara, posredno, kroz podršku rada radnih centara, omogućiti osobama s invaliditetom stjecanje višeg stupnja samostalnosti, pripreme za tržište rada, te aktivno uključenje u društvenu zajednicu.

Fond je u suradnji s BBRZ - Berufliches Bildungs und Rehabilitationszentrum iz Linza, Republika Austrija, udrugom OSVIT i ustanovom URIHO, pokrenuo projekt „Profesionalna rehabilitacija kao metoda integracije osoba s invaliditetom na hrvatskom tržištu rada”. Glavni cilj projekta je: razvoj modela profesionalne rehabilitacije za Hrvatsku, uz uzimanje u obzir individualnih medicinskih, socijalnih i psiholoških dijagnoza te ekonomskih / egzistencijalnih zahtjeva osoba s invaliditetom, kako bi se time poboljšao ili omogućio njihov pristup tržištu rada. U provedbi mjere Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom je surađivao s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatskom udrugom poslodavaca, Uredom za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, ustanovama za rehabilitaciju osoba s invaliditetom, znanstvenim institucijama, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Mjera 4. Omogućiti pristup osobama s invaliditetom profesionalnom usmjeravanju (profesionalna orijentacija) bez obzira na životnu dob, obrazovanje i radni status

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Hrvatski zavod za zapošljavanje sustavno i organizirano već dugi niz godina **provodi profesionalno usmjeravanje učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola te svih onih kojima je potrebna pomoć u odabiru, odnosno promjeni obrazovnog programa / zanimanja**. Profesionalno usmjeravanje učenika uključuje sljedeće aktivnosti: ispitivanje profesionalnih namjera učenika, profesionalno informiranje i profesionalno savjetovanje.

Aktivnosti profesionalnog usmjeravanja započinju ispitivanjem profesionalnih namjera učenika završnih razreda osnovnih i srednjih škola. Na temelju Ankete o profesionalnim namjerama učenika osnovnih i srednjih škola identificiraju se prioritetne skupine učenika kojima je potreban stručni savjet o daljnjem obrazovanju i/ili zapošljavanju. Pored toga, rezultati Ankete ukazuju na trendove u profesionalnim namjerama učenika pri izboru budućeg zanimanja te se kao takvi koriste za pružanje informacija drugim dionicima u području obrazovanja odnosno zapošljavanja (preporuka za određivanje upisnih kvota).

Tijekom 2008. godine ukupno je anketirano 48 763 učenika osnovnih i srednjih škola. U 2009. godini značajno je povećan broj anketiranih učenika u odnosu na broj anketiranih učenika u 2008. godini - 60 312 učenika od čega 41 947 učenika osnovne škole, te 18 365 učenika srednje škole, što čini 85% ukupne populacije učenika završnih razreda osnovne škole i 39% učenika završnih razreda srednje škole u 2009. godini.

U cilju informiranja učenika, Hrvatski zavod za zapošljavanje je izdao preko 52 260 primjeraka brošura i 8 755 letaka namijenjenih učenicima te je tiskano pet vrsta regionalnih brošura o mogućnostima upisa učenika u srednje škole u ukupnoj nakladi od 46 000 primjeraka. Individualnim i grupnim profesionalnim informiranjem tijekom 2009. godine obuhvaćeno je 30 079 učenika te 5 899 roditelja učenika, dok je 2008. godine aktivnošću profesionalnog informiranja obuhvaćeno 32 068 učenika osnovnih i srednjih škola.

Posebna pozornost u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje pridaje se učenicima koji imaju otežan pristup tržištu rada, odnosno učenicima s teškoćama u razvoju i zdravstvenim teškoćama. Sukladno Odluci o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednje škole Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, **učenici s teškoćama imaju pravo na direktan upis u srednju školu. Učenici s težim zdravstvenim smetnjama imaju pravo na ostvarivanje prednosti pri upisu**, što znači da se mogu upisati u odgovarajuću srednju školu s

manjim brojem bodova, i to do deset posto od bodova najniže rangiranog kandidata na ljestvici poretka učenika koji su ostvarili pravo upisa u tu školu. **Učenici s osobito teškim zdravstvenim smetnjama mogu se upisati izravno s mišljenjem Odsjeka za profesionalno usmjeravanje o najprikladnijem izboru programa.**

Stručno mišljenje o najprimjerenijem odabiru obrazovanja rezultat je profesionalnog savjetovanje učenika koje uključuje timsku obradu (psiholog, liječnik i po potrebi drugi stručnjaci). Stručno mišljenje uvažava s jedne strane potrebe tržišta rada i mogućnosti obrazovanja, a s druge strane individualne potrebe učenika. U 2009. godini u aktivnosti profesionalnog savjetovanja ukupno je uključeno 14 813 učenika osnovne i srednje škole, od čega je 5 389 učenika s teškoćama u razvoju i kroničnim zdravstvenim smetnjama. U 2008. godini profesionalno je savjetovano 14 631, od čega 5 296 učenika s razvojnim ili zdravstvenim teškoćama. Sa svrhom osiguranja jednakog pristupa uslugama profesionalnog usmjeravanja svim učenicima i nezaposlenim osobama, tijekom 2009. godine **Hrvatski zavod za zapošljavanje intenzivno je radio na daljnjem unapređenju računalnog programa profesionalnog usmjeravanja „Moj izbor“.** Navedeni program je u upotrebi od 1. siječnja 2007. godine, a trenutno je u primjeni treća verzija Programa koja sadrži 307 opisa zanimanja, ažurirane podatke o obrazovanju i zapošljavanju, te druge relevantne informacije o odabiru zanimanja i razvoju karijere. **Program je dostupan svim nezaposlenim osobama, uključujući i osobe s invaliditetom.** U 2009. godini Program se koristio na 110 licenciranih lokacija – u svim područnim službama Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, 66 osnovnih i srednjih škola, ustanovama za obrazovanje odraslih te drugim institucijama na tržištu rada. U područnim službama Zavoda program je koristilo ukupno 8 340 korisnika, od čega 6 584 učenika. U cilju evaluacije i unapređenja programa u 2009. godini provedeno je ispitivanje zadovoljstva korisnika programa. Rezultati provedene evaluacije ukazali su na izrazito zadovoljstvo korisnika te su korišteni kao podloga za izmjene i daljnje unapređenje Programa.

Tijekom 2009. godine **kontinuirano se provodila identifikacija nezaposlenih osoba s invaliditetom i ostalim faktorima otežane zapošljivosti koje imaju potrebu za profesionalnim usmjeravanjem.** Tako su tijekom 2009. godine u aktivnosti profesionalnog savjetovanja bile uključene **1 644 osoba s invaliditetom, od čega je 412 osoba savjetovano individualno, a 1 232 osobe su savjetovane grupno, tj. putem radionica.** Ukupno su **provedene 134 radionice prilagođene potrebama osobama s invaliditetom** (što je znatno više nego tijekom 2008. godine). Također je u cilju povećanja zapošljivosti, **tijekom 2009. godine 157 osoba s invaliditetom bilo uključeno u neke od oblika obrazovanja.**

Tijekom 2008. godine u aktivnostima profesionalnog savjetovanja sudjelovalo je ukupno 700 osoba s invaliditetom, od čega su 433 osobe savjetovane individualno, a 267 osoba u radionicama. Održano je ukupno 25 radionica prilagođenih potrebama osoba s invaliditetom. Da bi se povećala zapošljivost, tijekom 2008. godine 271 osoba s invaliditetom sudjelovala je u nekom obliku obrazovanja.

Predstavnici Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje su tijekom 2009. godine održali **edukacije, radionice i predavanja za stručne suradnike škola s područja cijele Republike Hrvatske.** Ciljevi predavanja bili su ukazati na značaj i ulogu profesionalnog usmjeravanja u profesionalnom razvoju svakog pojedinca s aspekta cjeloživotnog učenja, te približiti sudionicima i pobliže ih upoznati s metodama i aktivnostima profesionalnog usmjeravanja koje provode stručnjaci za profesionalno usmjeravanje u područnim službama Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. Tijekom 2009. godine provedeno je ukupno 90 radionica za 1 267 stručnih suradnika iz osnovnih i srednjih škola i drugih obrazovnih institucija. U 2008. godini ukupno je educirano 1 660 stručnih suradnika škola i drugih institucija.

Sustav profesionalnog usmjeravanja koji provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje u suradnji sa školama, osobito kada je riječ o mladima, prema rezultatima istraživanja provedenog u rujnu 2009. godine od strane Europske zaklade za izobrazbu (European Training Foundation – ETF) ocijenjen je vrlo kvalitetnim upravo zbog pozitivnog djelovanja u cilju ranih intervencija i preventivnog djelovanja. **Model suradnje Zavoda i obrazovnih institucija te rane intervencije**

koje Zavod provodi kroz aktivnosti profesionalnog usmjeravanja smatraju se ključnim za nizak stupanj napuštanja redovnog školovanja u Republici Hrvatskoj. Rezultati istraživanja bit će objavljeni u glasilu CEDEFOP-a tijekom 2010. godine.

S ciljem podizanja razine kvalitete rada s različitim skupinama korisnika, među kojima su i osobe s invaliditetom, tijekom 2009. godine u aktivnosti unaprjeđenja kompetencija uključeni su savjetnici za posredovanje pri zapošljavanju i savjetnici za profesionalno usmjeravanje Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. U 2009. godini provedeno je 28 radionica za unaprjeđenje kompetencija savjetnika za zapošljavanje (na temu komunikacijskih vještina, timskog rada, motiviranja dugotrajno nezaposlenih osoba itd.) dok su primjerice u Područnoj službi Gospić i Područnoj službi Krapina organizirane radionice na temu rada savjetnika za zapošljavanje osoba s invaliditetom. U navedena stručna usavršavanja uključena su 403 savjetnika za zapošljavanje. Tijekom 2009. godine oko 70 savjetnika za profesionalno usmjeravanje Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje sudjelovalo je u različitim edukacijama, seminarima i konferencijama u cilju profesionalnog usavršavanja. Teme profesionalnih usavršavanja obuhvatile su područja kao što su priprema projektnih prijedloga, praksa socijalnog poduzetništva, komunikacijske vještine, rad u teškim situacijama, upotreba različitog psihodijagnostičkog instrumentarija itd. Savjetnici za profesionalno usmjeravanje iz područnih službi Zagreb i Osijek sudjelovali su na međunarodnom simpoziju „Obrazovanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom“ u Budimpešti, dok su savjetnici iz područnih službi Dubrovnik, Krapina, Pula, Rijeka i Zadar sudjelovali u stručnom usavršavanju za rad s osobama s invaliditetom, primjerice na predavanju „Pravo na rad – osiguranje životne egzistencije osoba s invaliditetom“, tribini „Kavica s poslodavcem u cilju zapošljavanja osoba s invaliditetom“, predavanju „Osobe s invaliditetom – integracija u društvo“, stručnom skupu „Zapošljavanje osoba s invaliditetom“ i sl.

Tijekom 2009. godine 157 osoba s invaliditetom bilo uključeno u neke od oblika obrazovanja. Putem mjera aktivne politike zapošljavanja u obrazovanje prema potrebama tržišta rada u 2009. godini uključene su 23 osobe s invaliditetom dok je u programe javnih radova uključeno 107 osoba s invaliditetom. Osim putem mjera iz Nacionalnog programa za poticanje zapošljavanja, tijekom 2009. godine 27 osoba je upućeno u obrazovne programe putem lokalnih partnerstva. Tijekom 2008. godine 271 osoba s invaliditetom je sudjelovala u nekom obliku obrazovanja.

Hrvatski zavod za zapošljavanje naglašava da nije u mogućnosti izvijestiti o broju osoba s invaliditetom koje su temeljem profesionalne orijentacije i obuke dobili zaposlenje i isto zadržali, te naglašava da istim podacima raspolaže Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje. Podacima će Hrvatski zavod za zapošljavanje raspolagati po završetku projekta „Usluge HZZ-a klijentima: Unaprjeđenje cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i ICT podrška“, u sklopu IV komponente Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA) „Razvoj ljudskih potencijala“. Opći cilj projekta je poduprijeti razvoj kapaciteta hrvatskih javnih institucija i relevantnih nevladinih partnera iz područja zapošljavanja. Nadalje, svrha projekta jest i razviti unaprjeđen ICT sustav Zavoda utemeljen na modelu integracije i razmjene podataka između ključnih dionika tržišta rada s ciljem pružanja boljih i kvalitetnijih usluga klijentima. Navedeni ICT sustav bi omogućio i praćenje korisnika usluga profesionalnog usmjeravanja i profesionalne rehabilitacije, tj. praćenja njihovog daljnjeg zaposlenja i zadržavanja navedenog. Kroz aktivnosti projekta usmjerene na unaprjeđenje cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja, osnovat će se sedam Centara za informiranje i savjetovanje o karijeri – CISOK (u Zagrebu, Osijeku, Koprivnici, Varaždinu, Slavonskom Brodu, Zadru i Šibeniku) čime će se omogućiti veća dostupnost informacija i usluga. Također se navedenim Projektom planira uspostava tzv. Nacionalnog foruma u području profesionalnoga usmjeravanja temeljenog na partnerstvu dionika na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, te pregled i uređenje zakonodavnog okvira u području profesionalnoga usmjeravanja.

U provedbi mjere Hrvatski zavod za zapošljavanje je surađivao s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Agencijom za strukovno obrazovanje,

Agencijom za obrazovanje odraslih, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskom udrugom poslodavaca, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, ustanovama za rehabilitaciju osoba s invaliditetom, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, također izvještava da svaki učenik kojemu je utvrđen primjereni oblik školovanja tijekom osmog razreda osnovne škole obvezno prolazi **postupak profesionalnog usmjeravanja** čime mu se ujedno olakšava upis u srednju školu u željeno zanimanje ili prema preporuci službe za profesionalno usmjeravanje, a da učenici s teškoćama u razvoju, kojima je u osnovnoj školi utvrđen primjereni oblik školovanja imaju pravo izravnog upisa u srednju školu.

Mjera 5. Provoditi senzibilizaciju poslodavaca te ih poticati na zapošljavanje osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je tijekom 2009. godine sudjelovao u brojnim aktivnostima s ciljem informiranja i senzibilizacije poslodavaca i šire javnosti o zapošljavanju i radnim potencijalima osoba s invaliditetom.

Budući da se od 2007. godine u Republici Hrvatskoj provodi projekt „**Poslodavac godine za osobe s invaliditetom**“ koji je pokrenut je u okviru projekta Programa Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj (UNDP) „Pravo na život u zajednici: Socijalna uključenost i osobe s invaliditetom“ i obilježavanja 2007. godine kao Europske godine jednakih mogućnosti, s ciljem senzibiliziranja društva u cijelosti, a ne samo poslodavaca, kako za potrebe osoba s invaliditetom, tako i za njihov radni potencija, **Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom** i **Hrvatski zavod za zapošljavanje** izvještavaju o provedbi projekta u 2009. godini. Nositelj projekta bio je Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, dok je Hrvatski zavod za zapošljavanje bio sunositelj i član ocjenjivačkog odbora za dodjelu nagrada, kojim se utječe na podizanje društvene svijesti kroz promicanje pozitivnih primjera u zapošljavanju i odnosu na radnom mjestu prema osobama s invaliditetom u Hrvatskoj. Ostali partneri u projektu su Delegacija Europske komisije u Republici Hrvatskoj, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska obrtnička komora, Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske, Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida i Udruga za promicanje inkluzije. Glavni cilj nagrade je isticanje poslodavaca s pozitivnim praksama i iskustvima u zapošljavanju osoba s invaliditetom. Nagrada utječe na podizanje društvene svijesti zajednice naglašavanjem pozitivnih primjera iz prakse prema osobama s invaliditetom. U sklopu projekta „Poslodavac godine za osobe s invaliditetom za 2009. godinu“ izvršen je odabir poslodavaca za dodjelu nagrada za zapošljavanja osoba s invaliditetom u tri kategorije: javna poduzeća, velika poduzeća i mala i srednja poduzeća. Dobitnici nagrade za 2009. godinu su: Srednja strukovna škola, Varaždin u kategoriji javnih poduzeća, Zvijezda d.d., Zagreb u kategoriji velikih poduzeća te Zlatne ruke, Pula u kategoriji malih i srednjih poduzeća. Na natječaj „Poslodavac godina za osobe s invaliditetom“ za 2009. godinu prijavilo se 14 poduzeća a odabir poslodavaca za dodjelu nagrade za osobe s invaliditetom izvršio je ocjenjivački odbor sastavljen od predstavnika Europske komisije u Hrvatskoj (ECD), Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ), portala MojPosao, Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske (SOIH), Hrvatskog saveza udruga tjelesnih invalida (HSUTI) te Udruge za promicanje inkluzije.

U provedbi mjere Hrvatski zavod za zapošljavanje je surađivao s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Agencijom za strukovno obrazovanje, Agencijom za obrazovanje odraslih, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskom udrugom poslodavaca, Hrvatskim

zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, ustanovama za rehabilitaciju osoba s invaliditetom, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, kao sunositelj provedbe mjere, nadalje izvještava da je zajedno s hrvatskim zaštitnim radionicama, **aktivno sudjelovao na najvećem europskom sajmu zaštitnih radionica u Nürnbergu**, gdje je predstavljen rad zaštitnih radionica i rad Fonda, te je održan niz sastanaka na kojima je dogovoreno da će Republika Hrvatska 2011. godine biti država gost domaćin na sajmu, što će omogućiti gospodarsku suradnju te kulturnu i turističku promociju Republike Hrvatske. Fond kontinuirano informira poslodavce o poticajima pri zapošljavanju osoba s invaliditetom i radu Fonda, te su u tu svrhu u 2009. godini: tiskani materijala o poticajima Fonda (500 kom); brošure o Fondu (1 000 kom); predstavnici Fonda su sudjelovali u specijaliziranim televizijskim i radio emisijama (10 puta); predstavnici Fonda su sudjelovali na stručnim skupovima o zapošljavanju osoba s invaliditetom (9 održanih prezentacija), te je obavljeno 1 567 individualnih konzultacija s poslodavcima.

U provedbi mjere Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom je surađivao s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatskom udrugom poslodavaca, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom te medijima.

Mjera 6. Osigurati učinkovite mjere za poticanje samozapošljavanja, odgovarajućih oblika zapošljavanja i zadržavanja zaposlenja osoba s invaliditetom na svim razinama

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da kontinuirano **preispituje Odluku o načinu ostvarivanja poticaja, nastojeći ju učiniti što dostupnijom poslodavcima i samim osobama s invaliditetom, koje se samozapošljavaju**, vodeći računa o trenutno iskazanim potrebama i o financijskim sredstvima, koja ima na raspolaganju. Fond naglašava da će Odluku i u narednom periodu preispitivati i prilagođavati je potrebama poslodavaca na otvorenom tržištu rada. Fond izvještava da u je trenutku izrade Izvješća o provedbi Nacionalne strategije raspolagao samo s računalnom opremom (hardware), na kojoj su instalirani osnovni operativni sustavi, te manjim računovodstvenim sustavima i manjim računovodstvenim programom koji za potrebe Fonda nije dostatan. Informatizacija je predviđena u tri faze kroz 2010., 2011. i 2012. godinu, te će tada moći formirati baze podataka koje bi pomogle u boljem praćenju i izvještavanju. U 2008. godini poticaje Fonda koristilo je 306 poslodavaca za 1 924 osobe s invaliditetom, te im je isplaćeno 51.480.022,00 kn.

Fond je u 2009. godini kontinuirano nastavio s isplatom poticaja poslodavcima za zapošljavanje i održavanje zaposlenosti osoba s invaliditetom:

- novčani poticaji (povrat doprinosa za osnovno zdravstveno osiguranje i doprinosa za zapošljavanje)
- sufinanciranje razlike smanjenog radnog učinka osoba s invaliditetom,
- sufinanciranje troškova osobnog asistenta za osobe s invaliditetom,
- jednokratna davanja za obrazovanje zaposlenih i nezaposlenih osoba s invaliditetom,
- prilagodba radnog mjesta osoba s invaliditetom,
- prilagodba uvjeta rada osoba s invaliditetom,
- sufinanciranje djela kamate za alate, strojeve i opremu, kupljene kreditnim sredstvima, a na kojima rade osobe s invaliditetom,
- sufinanciranje troška radnog terapeuta za osobe s invaliditetom.

Ukupan broj zaprimljenih i obrađenih zahtjeva za navedene poticaje u 2009. godini je **2 035**.

Poticaj	Broj zaprimljenih i obrađenih zahtjeva
Povrat doprinosa	1344
Smanjeni radni učinak	252
Osobni asistent	312
Obrazovanje	13
Prilagodba radnog mjesta	10
Prilagodba uvjeta rada	21
Sufinanciranje kamata	9
Radni terapeut	74
UKUPNO	2035

Podjela poslodavaca i zaposlenih osoba s invaliditetom po županijama:

Županija	Broj poslodavaca	Broj zaposlenih osoba s invaliditetom	Žene - osobe s invaliditetom	Muškarci - osobe s invaliditetom
Zagrebačka	24	58	12	46
Krapinsko-zagorska	12	90	65	25
Sisačko-moslavačka	19	90	61	29
Karlovačka	8	43	11	32
Varaždinska	10	81	48	33
Koprivničko-križevačka	24	213	86	127
Bjelovarsko-bilogorska	20	68	39	29
Primorsko-goranska	28	81	32	49
Ličko-senjska	2	4	0	4
Virovitičko-podravska	7	51	26	25
Požeško-slavonska	15	69	36	33
Brodsko-posavska	9	87	52	35
Zadarska	7	88	72	16
Osječko-baranjska	17	142	41	101
Šibensko-kninska	4	10	3	7
Vukovarsko-srijemska	2	2	1	1
Splitsko-dalmatinska	20	151	78	73
Istarska	25	142	58	84
Dubrovačko-neretvanska	8	13	5	8
Međimurska	14	33	14	19
Grad Zagreb	116	921	490	431
UKUPNO:	391	2437	1230	1207

Od **2437 osoba s invaliditetom za koje su u 2009. godini isplaćeni poticaji**, za 77 osoba s invaliditetom korišteni su poticaji za novo zapošljavanje, a za 2 360 osoba korišteni su poticaji za održavanje zaposlenosti. Za 77 osoba s invaliditetom koje su novozaposlene u 2009. godini poticaji su isplaćeni prema 35 poslodavaca, od čega je 16 novih poslodavaca koji su prvi put u 2009. godini zatražili poticaje, te 19 poslodavaca koji su u sustav poticaja Fonda ušli prethodnih godina. Od 391 poslodavca kojima su u 2009. godini isplaćeni poticaji za zapošljavanje osoba s invaliditetom, 90 poslodavaca je prvi put u 2009. godini zatražilo poticaje Fonda, od čega je 16 poslodavaca dobilo poticaje za novo zapošljavanje, a 74 za održavanje zaposlenosti. Za 6 zaštitnih radionica (Lada d.o.o., URIHO, DES, Tekop Nova, Suvenir Arbor Vitae d.o.o. i Suvenir Nova) i 4 radne jedinice za zapošljavanje osoba s invaliditetom (Srednja strukovna škola Varaždin, Centaroprema d.o.o., Bilokalnik IPA d.d. i Belišće d. d.) u 2009. godini isplaćeni su poticaji za 560 osoba s invaliditetom, od kojih je 29 novo zaposlenih u 5 zaštitnih radionica i 1

radnoj jedinici za zapošljavanje osoba s invaliditetom. Od 560 zaposlenih osoba s invaliditetom u zaštitnim radionicama 256 osoba s invaliditetom su žene, a 304 osobe s invaliditetom su muškarci.

Broj odbijenih zahtjeva: **142**

- Odbijeni zahtjevi koji su nepravovremeno podneseni za neko od razdoblja, dok su za druga razdoblja ti poslodavci ostvarili pravo na poticaj: **89**
- Odbijeni zahtjevi za poslodavce koji su obveznici kvotnog sustava (članak 10. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji) a temeljem Izmjena i dopune Odluke o načinu ostvarivanja poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom („Narodne novine“, broj 96/09) od 4.kolovoza 2009. godine ti poslodavci više ne ostvaruju pravo na poticaje: **34**
- Odbijeni zahtjevi jer poslodavci nisu ispunili kriterije za dobivanje poticaja propisne Odlukom o načinom ostvarivanju poticaja pri zapošljavanju osoba s invaliditetom: **8**
- Odbijeni zahtjevi za prilagodbu uvjeta rada: **11**

U 2009. godini Fond je za sve poticaje poslodavcima isplatio 40.660.840,00 kn, u kojem iznosu je sadržan i dio prenijetih obveza iz 2008. godine od 7.427.354,35 kn. Isplaćeni poticaji u 2009. godini po pojedinim namjenama bili su:

1. 26.122.343,58 kn ili 64,24 % za povrat doprinosa za osnovno zdravstveno osiguranje i zapošljavanje osoba s invaliditetom (391 poslodavaca za 2 437 osoba s invaliditetom),
2. 875.311,74 kn ili 2,15% za prilagodbu ranih mjesta osobama s invaliditetom kod 7 poslodavca,
3. 7.134.177,58 kn ili 17,54% za smanjeni radni učinak osoba s invaliditetom zaposlenih kod 70 poslodavaca,
4. 5.007.492,61 kn ili 12,32% za sufinanciranje osobnog asistenta osobe s invaliditetom za kojim ima potrebu 88 poslodavaca,
5. 200.225,86 kn ili 0,49% za subvencioniranje kamata na kreditna sredstva namijenjena kupnji opreme, alata i pribora potrebnog za samozapošljavanje odnosno zapošljavanje osobe s invaliditetom koje su zatražila 53 poslodavca,
6. 135.361,20 kn ili 0,33% za obrazovanje zaposlenih i nezaposlenih osoba s invaliditetom za koje je iskazalo potrebu 9 poslodavaca.

U provedbi mjere Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom je surađivao s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, Hrvatskom udrugom poslodavaca, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Mjera 7. Utvrditi modele pri zapošljavanju osoba s invaliditetom koje se ne mogu zaposliti na otvorenom tržištu rada bez podrške (agencije, zadruge, radionice udruga za osobe s invaliditetom, radni asistent) i osigurati mjere provođenja podrške pri zapošljavanju

Sažetak rezultata provedbe mjere:

O provedbi ove mjere **Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom** izvijestio je u mjeri 3., područje 7. *Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad.*

Mjera 8. Poticati dodjelu državnih poticaja gospodarskim subjektima koji zapošljavaju osobe s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je u 2009. godini kontinuirano nastavio s isplatom poticaja poslodavcima za zapošljavanje i održavanje zaposlenosti osoba s invaliditetom

- novčani poticaji (povrat doprinosa za osnovno zdravstveno osiguranje i doprinosa za zapošljavanje),
- sufinanciranje razlike smanjenog radnog učinka osoba s invaliditetom,
- sufinanciranje troškova osobnog asistenta za osobe s invaliditetom,
- jednokratna davanja za obrazovanje zaposlenih i nezaposlenih osoba s invaliditetom,
- prilagodba radnog mjesta osoba s invaliditetom,
- prilagodba uvjeta rada osoba s invaliditetom,
- sufinanciranje djela kamate za alate, strojeve i opremu, kupljene kreditnim sredstvima, a na kojima rade osobe s invaliditetom,
- sufinanciranje troška radnog terapeuta za osobe s invaliditetom.

Broj gospodarskih subjekata - poslodavaca kojima su isplaćeni poticaji u 2009. godini: 293

Broj zaposlenih osoba s invaliditetom za koje su gospodarskim subjektima isplaćeni poticaji u 2009. godini: 1 026. U 2008. godini 184 gospodarskih subjekata koristilo je poticaje za zapošljavanje osoba s invaliditetom.

U provedbi mjere Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom je surađivao s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Hrvatskom gospodarskom komorom, Hrvatskom obrtničkom komorom, Hrvatskom udrugom poslodavaca, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

2.8. Pravna zaštita i zaštita od zlostavljanja

Mjera 1. Izvršiti reviziju postojećih propisa radi sprječavanja diskriminacije osoba s invaliditetom s posebnim naglaskom na žene s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju (radno zakonodavstvo, Zakon o mjenici, Zakon o čeku, Zakon o kazalištu)

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo pravosuđa će u narednom razdoblju izvijestiti o učinjenom u suradnji sa sunositeljima koji su ujedno i nadležni za provedbu navedenih zakona.

Mjera 2. Organizirati ciljano obrazovanje i usavršavanje policijskih i pravosudnih službenika u svrhu prilagodbe proces svjedočenja i drugih sudskih postupaka, odnosno izjednačavanja prava osoba s invaliditetom na pristup navedenim procesima i postupcima

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo pravosuđa izvještava da se u Centru za izobrazbu provodi izobrazba svih kategorija državnih službenika zatvorskog sustava za stjecanje posebnih znanja i vještina potrebnih za obavljanje specifičnih poslova vezanih uz zatvorenike. Sastavni dio nastavnog plana svih programa izobrazbe jest i edukacija službenika u postupanju, jačanju kompetencija, uspostavljanju kvalitetnih odnosa, čovječnom postupanju i poštovanju dostojanstva zatvorenika osoba s invaliditetom.

Programi izobrazbe:

- Izobrazba državnih službenika uključenih u poslove tretmana svih zatvorenika i osoba s invaliditetom u sklopu MATRA pretpripravnog programa Europske unije u programu pod

nazivom „Rješavanje težih konflikata sa zatvorenicima mirnim putem“ - implementacija tijekom 2010. i 2011. godine,

- Redoviti program izobrazbe u obliku temeljnog tečaja za vježbenike za službenike pravosudne policije i postupanju sa zatvorenicima osobama s invaliditetom,
- Programi edukacije i seminari radi prevencije suicida, svladavanja komunikacijskih vještina, tretmana zatvorenika ovisnika o drogama i alkoholu, te prevencija zlouporabe droga, tretman zatvorenika oboljelih od PTSP-a, prevencija zaraznih bolesti, hepatitisa i AIDS-a, rješavanje konflikata razgovorom a ne silom.

Tijekom 2009. godine različite oblike izobrazbe, te edukacije u postupanju sa zatvorenicima i osobama s invaliditetom završilo je 512 službenika.

Pozivajući se na usvojen međunarodni dokument i sukladno članku 13. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda, Ministarstvo pravosuđa započelo je tijekom 2009. godine edukaciju pravosudnih djelatnika pod nazivom Uloga pravosudnih djelatnika u životu osoba s invaliditetom u suradnji s Hrvatskim savezom udruga tjelesnih invalida. Edukacijom su bile obuhvaćene 4 grupe pravosudnih djelatnika sa po 15 slušatelja. Program „Osobe s invaliditetom korisnici sustava pravosuđa“ je sadržavao sljedeće teme:

- Tko su osobe s invaliditetom,
- Brojčano stanje ove populacije i oblici skrbi u Hrvatskoj,
- Međunarodni i domaći dokumenti,
- Pravni propisi koji reguliraju život osoba s invaliditetom,
- Informiranost, svijesti i izostanak izvorne snage osoba s invaliditetom,
- Koraci u preventivnom djelovanju u pravosuđu.

Budući da je ovo predavanje u program izobrazbe službenika pravosudne policije uvršteno 2009. godine, izobrazba je provedena u sklopu dva temeljna tečaja za vježbenike za službenike pravosudne policije i kao niz specijalističkih tečajeva za ostale službenike pravosudne policije Sektora osiguranja pravosudnih tijela. Temeljni tečajevi za vježbenike za službenike pravosudne policije održani su u vremenu od 2. veljače do 5. ožujka 2009. godine (sudjelovalo 14 vježbenika) i od 16. ožujka do 10. travnja 2009. godine (sudjelovalo 13 vježbenika). Sveukupno je održano 7 sati predavanja na oba tečaja. Za ostale službenike pravosudne policije provedena su 2 specijalistička tečaja po ovom programu: 23. studenog 2009. godine - 3 sata (13 službenika) i 25. studenog 2009. godine - 3 sata (15 službenika). Nakon predavanja provodio se ispit o prikupljenim znanjima kroz posebno pripremljen upitnik. Na kraju edukacije iznosili su se rezultati usvojenih znanja a svaki je sudionik dobio potvrdu o odslušanom predavanju. Praksa se nastavlja i tijekom 2010. godine.

Ministarstvo unutarnjih poslova izvještava o sljedećim održanim edukacijama u cilju obrazovanja i usavršavanja policijskih djelatnika:

- Tečaj za kriminalističke službenike koji rade na poslovima suzbijanja maloljetničke delinkvencije i obiteljskog nasilja,
- Programi stručnog usavršavanja, osposobljavanja i specijalizacije koje provodi Odjel za stručno usavršavanje i specijalizaciju,
- Program Dopunskog stručnog usavršavanja koji se realizira svake godine u policijskim upravama i postajama („train the trainers“ sustav), u dijelu koji se odnosi na ljudska prava i etiku policijskog postupanja,
- Pedagoško-instruktivni seminar za predavače - instruktore iz policijskih uprava vezano uz novi Zakon o policijskim poslovima i ovlastima,
- Tečaj prometne policije u dijelu koji obuhvaća sadržaje iz područja komunikologije, etike policijskog postupanja, zločina iz mržnje,
- Temeljni tečaj za kriminalističke službenike,
- Tečaj za kontakt policajce,
- Program usavršavanja za poslove prometnog redara kroz nastavnu cjelinu Komunikacijske kulture,

- Specifični sadržaji iz Programa izobrazbe policijskih službenika za suzbijanje zločina iz mržnje koji se obrađuju na pojedinim specijalističkim tečajevima,
- Pedagoško-instruktivni seminari za predavače i multiplikatore iz policijskih uprava u dijelu sadržaja koji se odnose na etiku i komunikologiju.

Mjera 4. Pružanje osobama s invaliditetom odgovarajuće stručne pravne pomoći na svim razinama

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo pravosuđa izvještava da je svrha **Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći** („Narodne novine“, broj 62/08) omogućavanje pristupa pravosuđu svim osobama, slabijeg imovnog stanja bez diskriminacije s obzirom na njihovo imovinsko stanje. Zakon je u prvom redu namijenjen osjetljivim društvenim skupinama, a koju čine i osobe s invaliditetom. Obrazac zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć, kao i sve informacije u vezi ostvarivanja iste dostupne su građanima u uredima državne uprave, sudovima i centrima za socijalnu skrb. Ministarstvo izvještava da ne raspolaže statističkim podacima o tome u kolikom postotku su građani s invaliditetom korisnici besplatne pravne pomoći u prethodnoj godini. Ministarstvo izvještava da su temeljem provedenog natječaja za financiranje udruga ovlaštenih za pružanje besplatne pravne pomoći za 2009. godinu, dodijeljena sredstva Udruzi za potporu osoba s invalidnošću i hendikepom Osječko-baranjske županije „Glas čovječnosti“.

Sukladno Zakonu o izvršavanju kazne zatvora („Narodne novine“, broj 190/03 - pročišćeni tekst, 76/07, 27/08 i 83/09) zatvorenici osobama s invaliditetom omogućen je pristup svim razinama pravnog sustava (sudovi, Pučki pravobranitelj, Pravobranitelj za osobe s invaliditetom, međunarodne institucije, odvjetnici, Međunarodni sud za ljudska prava).

Pravna pomoć jamči se u okviru djelokruga službe Upravnog odjela. U okviru pravne zaštite, zatvorenik ima pravo na pritužbu na postupak i odluku državnih službenika i namještenika kaznionice, odnosno zatvora, uživa pravnu zaštitu u stegovnom postupku, te na zaštitu prava kroz institut zahtjeva za sudsku zaštitu. Od postojećeg broja zatvorenika – osoba s invaliditetom tijekom 2009. godine (6) nitko nije koristio besplatnu pravnu pomoć.

Nadalje, Ministarstvo pravosuđa izvještava da je Zakon o izvršavanju kazne zatvora utemeljen na međunarodnim pravnim pravilima i usklađen s međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i pravilima o postupanju s zatvorenici. Zakonom su zajamčena prava zatvorenika i to: pravo na zaštitu osobnosti i tajnosti osobnih podataka, pravo na odgovarajuću prehranu, pravo na rad, pravo na izobrazbu, pravo na odgovarajući smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu, pravo na zdravstvenu zaštitu i druga prava utvrđena Zakonom. Zatvorenici – osobama s invaliditetom jamči se smještaj primjeren vrsti i stupnju njihove invalidnosti, te nabavka ortopedskih i drugih pomagala npr. slušnih aparata ili drugog pomagala na prijedlog upravitelja kaznionice. Pri odlučivanju od troškovima uzimaju se u obzir njegove imovne mogućnosti i duljina izrečene kazne. Zatvorenici, osobama s invaliditetom osigurana je stalna stručna pomoć socijalnih radnika, socijalnih pedagoga, liječnika psihologa, nastavnika i učitelja u okviru djelokruga službe Odjela tretmana. Psihijatrijska pomoć osigurana je u okviru osiguravanja zdravstvene zaštite zatvorenika iz djelokruga službe Odjela zdravstvene zaštite zatvorenika. Pored navedenog Ministarstvo naglašava da se zapaženi rezultati i pozitivni pomaci ostvaruju u području zdravstvene zaštite zatvorenika osoba s invaliditetom unatoč nedostatku medicinskog osoblja.

U provedbi mjere Ministarstvo pravosuđa je u području pružanja besplatne pravne pomoći surađivalo s jedinicama područne (regionalne) samouprave, ovlaštenim udrugama registriranim za pružanje besplatne pravne pomoći, a u području zatvorskog sustava surađivalo je s Društvom i Udrugama psihologa, Gospodarskom komorom, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Povjerenstvom Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom, Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom i Pučkim pravobraniteljem.

Mjera 5. Učiniti odgovarajuće arhitektonske prilagodbe za osobe s invaliditetom u ustanovama za osobe lišene slobode

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo pravosuđa izvještava da je prilagođenost prostora potrebama zatvorenika, osoba s invaliditetom s obzirom na broj takvih osoba tijekom 2009. godine zadovoljavajući, te se njihov broj u odnosu na 2008. godinu nije povećao. U 2008. godini prilagođeni su prostori za zatvorenike, osobe s invaliditetom u Kaznionicama u Lipovici - Popovači, Valturi i Lepoglavi.

U Kaznionici u Glini 2009. godine započela je izgradnja zgrade za smještaj zatvorenika u kojoj je između ostalog predviđen i prostor za smještaj zatvorenika s invaliditetom. Svi prostori u navedenoj zgradi su arhitektonski prilagođeni. Vrijednost izgradnje iznosi 70.000,000,00 kn. Zbog nedostataka potrebnih financijskih sredstava ostali zatvori, njih 14, nisu prilagođeni osobama s invaliditetom. U 2009. godini je izrađena projektna dokumentacija za izgradnju zgrade zatvora u Zagrebu, kojom će biti riješene sve arhitektonske barijere.

Mjere

7. **Organizirati seminare u cilju osnaživanja osoba s invaliditetom za borbu protiv svih oblika nasilja**
8. **Omogućiti osobama s invaliditetom dostupnost informacija o zaštiti od nasilja putem elektronskih i tiskanih medija**

Sažetak rezultata provedbe mjera:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, kao sunositelj provedbe mjere; izvještava da je u suradnji sa Studijskim centrom socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu provelo istraživanje „Socijalni položaj osoba s invaliditetom“ čiji su ciljevi bili: utvrditi stanje i potrebe osoba s invaliditetom vezano uz što neovisnije planiranje života, utvrditi uključenost osoba s invaliditetom u život zajednice te **utvrditi stanje i potrebe osoba s invaliditetom vezane uz borbu protiv svih oblika nasilja**. Analiza stanja i potreba osoba s invaliditetom vezanih uz borbu protiv svih oblika nasilja podrazumijevala je razinu uključenosti te modalitete suprotstavljanja nasilju nad osobama s invaliditetom uz postavljeno pitanje na koji su način osobe s invaliditetom uključene u borbu protiv nasilja kako bi se analiziralo postojeće stanje te predložile konkretne mjere za smanjenje svih oblika nasilja prema osobama s invaliditetom. Iz kvalitativne analize provedenih intervjua proizašle su određene preporuke za buduće djelovanje u smislu različitih oblika prevencije ove vrste kriznih situacija.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u Pozivu za prijavu projekata udruga koje se bave problemima i zadovoljavanjem potreba osoba s invaliditetom za financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću za 2009. godinu je kao jedno od prioritarnih podpodručja natječaja odredilo **Osnaživanje osoba s invaliditetom za borbu protiv svih oblika nasilja**. U navedenom podpodručju odobrena je financijska potpora za 4 projekata u ukupnom iznosu od 294.250,00 kn i to: Društvo multiple skleroze Koprivničko-križevačke županije - „Osnaživanje osoba s invaliditetom za borbu protiv svih oblika nasilja“

- Udruga invalida rada Belišća i Valpova - „Osnaživanje invalida rada i osoba s invaliditetom“
- Društvo multiple skleroze Zagrebačke županije - „Uvjerenja i vrijednosti“
- Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH - Sprječavanje tjelesnog kažnjavanja djece s teškoćama u razvoju - „I ja trebam ljubav“

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je tijekom 2009. godine financijski podupiralo rad 6 savjetovališta i skloništa na području Grada Zagreba, Istarske, Karlovačke i Brodsko-posavske županije. Tijekom 2009. godine Ministarstvo je financijski poduprlo i rad Centra za žene Adela iz Siska koji također vodi savjetovalište i sklonište za žrtve nasilja. Navedene udruge, kroz svoj savjetodavni rad djeluju na prevenciji i suzbijanju nasilja u obitelji. Savjetovanje se provodi individualno ili grupno, putem SOS telefona ili osobnim dolaskom. Nadalje, udruge kroz svoj rad, uz pružanje pomoći i smještaja žrtvama nasilja u obitelji, na području lokalne zajednice, djeluju s ciljem senzibiliziranja zajednice za pitanja nasilja u obitelji, tiskaju razne promotivne materijale, brošure i letke te svojim savjetodavnim

radom pružaju potporu žrtvama nasilja u obitelji. Također, redovitim obilježavanjem značajnih datuma koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unaprjeđenje položaja žrtava nasilja u obitelji (Međunarodnog dana žena, Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama i Međunarodnog dana ljudskih prava) udruge koje financijski podupire Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti djelovale su u smjeru senzibilizacije javnosti o problemu nasilja i suzbijanja nasilja u obitelji.

Centar za žene Adela iz Siska, u okviru svojeg programa rada, provodi i aktivnosti vezane uz obrazovanje i zapošljavanje žena žrtava nasilja u obitelji. U suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje pronalaze ženama posao kako bi postale neovisne nakon izlaska iz skloništa. Nadalje, Udruga Ženska grupa Korak Karlovac u suradnji s Gradom Karlovcem pronalazi zaposlenja za korisnice skloništa. Ostale udruge koje vode savjetovališta i skloništa za žrtve nasilja, a s kojima surađuje Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti nemaju predviđene aktivnosti u svrhu zapošljavanja, ali se korisnice savjetuju prilikom pisanja životopisa i zamolbi za posao prilikom traženja posla.

Pojedine udruge prilagodile su skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji osobama s invaliditetom. Udruga „Budi aktivna – budi emancipirana“ – B.a.B.e. sklonište i savjetovalište u Vukovarsko-srijemskoj županiji su u potpunosti prilagođeni osobama s invaliditetom, Centar za žene Adela vodi savjetovalište koje je pristupačno osobama s invaliditetom, a u planu je i prilagodba sanitarnog čvora u sklopu skloništa koje je prilagođeno osobama s invaliditetom. Ženska grupa Korak Karlovac vodi sklonište za žrtve nasilja koje je prilagođeno osobama s invaliditetom, dok savjetovalište trenutno nije prilagođeno. Udruga za zaštitu obitelji Rijeka U.Z.O.R. vodi sklonište prilagođeno za osobe s invaliditetom, dok je savjetovalište neprilagođeno.

Vlada Republike Hrvatske je 2007. godine donijela Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine („Narodne novine“, broj 126/07). U 2009. godini ažuriran je i tiskan Adresar ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji u 10.000 primjeraka te distribuiran svim ministarstvima, tijelima državne uprave, koordinatorima za ravnopravnost spolova u Uredima državne uprave u županijama, županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova, policijskim upravama, centrima za socijalnu skrb, domovima zdravlja, obiteljskim centrima, osnovnim i srednjim školama, nevladinim organizacijama koje programski djeluju u cilju zaštite od nasilja u obitelji, Općinskim i Županijskim sudovima u Republici Hrvatskoj te nositeljima mjera Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji u cilju osiguravanja dostupnosti svim osobama upotrebi.

Adresar sadrži informacije o organizacijama koje pružaju savjetodavnu pomoć žrtvama nasilja te smještaj, dodatno uključujući i podatke o SOS telefonu za žene s invaliditetom žrtve nasilja.

Sve publikacije vezane uz zaštitu nasilja u obitelji dostupne su na Internet stranici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, izvještava o dostupnosti usluga skloništa, usluga/programa psihosocijalne podrške i drugih oblika zaštite za osobe s invaliditetom koje su žrtve nasilja u obitelji ili drugih oblika nasilja. Na području zaštite žrtava obiteljskog nasilja **postoji 9 pružatelja usluga** s kojima je Ministarstvo sklopilo ugovore o međusobnim odnosima, te na taj način trenutno **financira smještaj za 132 žrtve obiteljskog nasilja**. Pravilnikom o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući („Narodne novine“, broj 64/09) propisano je da se na građevinu doma i druge pravne osobe u kojoj se pružaju usluge skrbi izvan vlastite obitelji primjenjuju propisi kojima se osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti osigurava nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad, na jednakoj razini kao i ostalim osobama, te se u skladu s navedenim, pri utvrđivanju uvjeta vodi računa o istome. Od dana stupanja na snagu navedenog propisa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je utvrđivalo uvjete za početak rada jednog pružatelja usluga - Doma za žrtve obiteljskog nasilja „Sigurna kuća“, Čakovec, koji je

ispunio propisane uvjete za početak rada za pružanje usluga privremenog smještaja za sedmero djece i odraslih osoba – žrtava obiteljskog nasilja, no do trenutka izrade Izvješća s njima nije sklopljen ugovor o međusobnim odnosima, te nisu započeli s radom. U okviru sustava socijalne skrbi vode se određeni podaci o fenomenu nasilja u obitelji, kao npr. podaci o broju obavijesti koje zaprimaju centri za socijalnu skrb od policije o intervenciji u obitelji, te broju evidentiranih slučajeva nasilja u obitelji prema djeci i prema drugim članovima obitelji. Također, ustanove za smještaj žrtava obiteljskog nasilja s kojima Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi ima sklopljen ugovor o financiranju, dostavljaju izvješća o broju smještenih korisnika, njihovoj dobi, trajanju smještaja te razlozima prestanka smještaja, ali se ne vode podaci o tome koliki je udio osoba s invaliditetom u ukupnom broju smještenih žrtava obiteljskog nasilja.

U provedbi mjere Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je surađivalo s ustanovama socijalne skrbi te fizičkim i pravnim osobama koje sukladno članku 105. Zakona o socijalnoj skrbi obavljaju djelatnost socijalne skrbi i udrugama osoba s invaliditetom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe 7. mjere, izvještava da sve odgojno-obrazovne ustanove u sklopu redovite djelatnosti provode različite preventivne programe pa tako i programe s ciljem podizanja svijesti o nasilju i mogućnostima zaštite.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, kao sunositelj provedbe 7. i 8. mjere, izvještava da je na seminaru o unaprjeđenju primjene „Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji za žene s invaliditetom“, održanom 21. siječnja 2009. godine u Zagrebu, predstojnica Ureda održala izlaganje o provedbi *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova te Zakona o ravnopravnosti spolova* s posebnim osvrtom na nužnost osvještavanja javnosti te osnaživanja žena s invaliditetom u borbi protiv nasilja u obitelji. Ured za ravnopravnost spolova je financirao emitiranje radio emisije „Žene s invaliditetom“ na Radio postaji Drniš. Također, Ured redovito distribuira nacionalne i međunarodne dokumente iz područja ljudskih prava žena, s ciljem informiranja žena s invaliditetom u borbi protiv nasilja te omogućavanja dostupnosti informacija o zaštiti od nasilja udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

U provedbi mjere Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske je surađivao sa Zajednicom saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH, državnim i drugim tijelima i institucijama, udrugama osoba s invaliditetom i Radio postajom Drnišom.

Mjera 9. Omogućiti osobama s invaliditetom - žrtvama nasilja odgovarajuću podršku za zapošljavanje

Sažetak rezultata provedbe mjera:

Hrvatski zavod za zapošljavanje, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da, u cilju rješavanja problema zapošljavanja osoba s invaliditetom, u Središnjoj službi Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje, od 2003. godine djeluje Odsjek za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, te su tijekom 2008. godine u svim područnim službama Zavoda imenovani savjetnici za osobe s invaliditetom koji su posebno educirani u tom području rada. U sklopu redovitog rada savjetnika za posredovanje pri zapošljavanju u svim područnim službama Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje (22 područne službe), posebna pozornost posvećuje se pružanju usluga pripreme i posredovanja pri zapošljavanju osobama s faktorima otežane zapošljivosti, među kojima se nalaze i žene žrtve obiteljskog nasilja. U cilju podizanja standarda i kvaliteta usluga i razvoja individualiziranog pristupa svakoj specifičnoj skupini osoba s invaliditetom, osobito skupinama kojima prijeti diskriminacija i socijalna isključenost i po nekoj drugoj osnovi, osim prema invaliditetu, ukazala se potreba vođenja evidencije i razvoja usluga za specifične skupine osoba s invaliditetom:

- žene s invaliditetom,
- žene s invaliditetom - žrtve nasilja,

- starije osobe s invaliditetom,
- mladi s invaliditetom,
- osobe s invaliditetom - pripadnici nacionalnih manjina,
- osobe s invaliditetom - migranti i tražioci azila,
- osobe s invaliditetom - stradalnici od minskoeksplozivnih sredstava.

U sklopu projekta „Usluge HZZ klijentima: unapređenje cjeloživotnog profesionalnog usmjerenja i ICT podrške“ (IPA 2007 – 2009, IV komponenta) nastavit će se s radom na iznalaženju rješenja za identificirane potrebe individualiziranog pristupa specifičnim skupinama osoba s invaliditetom i u 2010. godini.

Nadalje, Hrvatski zavod za zapošljavanje izvještava da je u programe obrazovanja koje je provodio u suradnji s jedinicama lokalne i područne samouprave tijekom 2009. godine od ukupnog broja uključenih osoba (347) bilo je uključeno 67% (232) žena od čega je ukupno zaposleno 20% (47). Obrazovni programi u koje su uključene isključivo ženske osobe bili su realizirani za sljedeća zanimanja: njegovateljica, pomoćna slastičarka, kuharica, pomoćna kuharica, pomoćni knjigoveža, administratorica. U navedenih 7 obrazovnih programa namijenjenih isključivo ženskim osobama bilo je uključeno 30% (74) žena od ukupnog broja uključenih ženskih osoba u sve obrazovne programe (232). Spomenuti programi realizirani su u suradnji s Ustanovom za rehabilitaciju hendikepiranih osoba, profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem (URIHO), Gradom Zagrebom, Agencijom za obrazovanje odraslih i Agencijom za razvoj Osječko-baranjske županije. Predstavnica Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje imenovana je članicom Radne skupine za izradu Kodeksa o zapošljavanju žena unutar trgovačkih društava i interesnih organizacija prema Odluci o osnivanju Radne skupine za izradu Kodeksa o zapošljavanju žena unutar trgovačkih društava i interesnih organizacija Ureda za ravnopravnosti spolova od 26. ožujka 2008. godine. Tijekom 2009. godine mjerama iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. obuhvaćeno je ukupno 6 296 osoba iz evidencije nezaposlenih od čega ukupno 2 915 žena (ili 46, 3%). **Poticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom i žena žrtava nasilja realizira se putem Mjere 4 Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. (sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina) i u 2009. godini putem ove mjere zaposleno je ukupno 16 žena među kojima su i žene žrtve nasilja koje su ujedno i osobe s invaliditetom.**

Tablica 6: Prikaz broja zaposlenih i obrazovanih osoba po spolu, razini obrazovanja i mjerama iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja u 2009. godini

Mjera	Ukupan broj zaposlenih/ obrazovanih osoba	Broj zaposlenih / obrazovanih žena	Žene bez osnovne i sa završenom osnovnom školom	Žene sa završenom srednjom 3-godišnjom i 4-godišnjom školom	Žene sa završenim stručnim studijem, fakultetom, akademijom
Sufinanciranje prvog zapošljavanja mladih osoba bez radnog staža	213	100	2	42	56
Sufinanciranje zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba	298	203	27	162	14
Sufinanciranje zapošljavanja osoba iznad 50 godina	116	47	11	32	4
Sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba	65	16	5	10	1

Sufinanciranje obrazovanja za poznatog poslodavca	644	247	100	135	12
Financiranje obrazovanja	3.025	1.447	316	1.012	119
Javni radovi	1.935	855	430	404	21
UKUPNO	6.296	2.915	891	1.797	227

U provedbi mjere Hrvatski zavod za zapošljavanje je surađivao s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Agencijom za strukovno obrazovanje, Agencijom za obrazovanje odraslih, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskom udrugom poslodavaca, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, ustanovama za rehabilitaciju osoba s invaliditetom, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Mjera 10. Podizati razinu svijesti djelatnika u institucijama koje skrbe o osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju, o zabrani zlostavljanja i nasilja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da je u prosincu 2009. godine donijelo **Odluku o donošenju Standarda kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi**, te stoga nije u trenutku izrade Izvješća o provedbi Nacionalne strategije bilo moguće prikazati podatke o provedbi i nadzoru primjene standarda kvalitete socijalnih usluga tijekom 2009. godine.

U provedbi mjere Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je surađivalo s ustanovama socijalne skrbi te fizičkim i pravnim osobama koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi sukladno članku 105. Zakona o socijalnoj skrbi i udrugama osoba s invaliditetom.

Mjera 11. Uklanjati stereotipe o oštećenju kod osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju kao mogućem uzroku nasilja nad njima te se boriti protiv njihova stigmatiziranja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je u izradi Pravilnik o načinu postupanja učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima.

2.9. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti

Mjera 1. Omogućiti slobodno pretraživanje, primanje i prosljeđivanje informacija prema izboru pojedinca - osobe s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugim članovima društva

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Središnji državni ured za e-Hrvatsku redovito na Središnjem portalu uprave **Moja uprava objavljuje teme iz područja zaštite prava osoba s invaliditetom**. Tijekom 2009. godine radilo se na sljedećim ciljevima:

- prilagodba funkcioniranja portala **Moja uprava za jednostavnije i lakše korištenje ponuđenih sadržaja za razne kategorije invaliditeta**,
- priprema sadržaja od interesa za osobe s invaliditetom, njihove obitelji i djelatnike javnih službi,
- suradnja redakcije s udrugama osoba s invaliditetom radi boljeg pokrivanja problematike i ispitivanja prilagođenosti objavljenih sadržaja.

Mjera 2. *Koristiti nove tehnologije u cilju povećanja neovisnosti i kvalitete života osoba s invaliditetom*

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Središnji državni ured za e-Hrvatsku je tijekom 2009. godine dostavio svim udrugama osoba s invaliditetom Upitnik u kojem je zatražio snimanje postojećeg stanja i evaluacije podataka: načini i sredstva komunikacije koje koriste osobe s invaliditetom, stupanj informatičke pismenosti osoba s invaliditetom, aktivnosti koje Savez i članice udruge provode u svrhu educiranja i informiranja o suvremenim tehnologijama te procjena potreba korištenja novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija. Zaprmljeni podaci će se koristiti u izradi politike za pristupačnost, na kojoj će se započeti s radom u 2010. godini u sklopu provedbe Strategije razvoja elektroničke uprave u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2009. do 2012. Središnji državni ured za e-Hrvatsku, **u partnerstvu s Uredom pravobraniteljice za osobe s invaliditetom i Tehničkim fakultetom u Rijeci, u 2009. godini je pokrenuo pilot projekt e-UKLJUČIVA HRVATSKA**. Riječ je o **projektu promocije sustava govorom upravljane kuće za osobe s tjelesnim invaliditetom koji je osmišljen s ključnim ciljem korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije u svrhu povećanja samostalnosti i dostojanstva osoba s invaliditetom**. U okviru projekta u četiri udruge osoba s invaliditetom u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Rijeci, instaliran je sustav koji omogućuje govorno upravljanje kućom, kako bi ciljana korisnička skupina, na mjestu njihova okupljanja, mogla osobno vidjeti način na koji sustav funkcionira te procijeniti njegovu korisnost. Pilot projekt se započeo provoditi 1. veljače 2009. godine i trajao je do 31. prosinca 2009. godine, a u isti je Središnji državni ured za e-Hrvatsku uložio ukupno 66.180,00 kuna, za razvoj sustava, njegovo instaliranje te edukaciju korisnika. U provedbi mjera 1 i 2 Središnji državni ured za e-Hrvatsku je surađivao s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je sufinanciralo projekte udruga koji se odnose na nove vrste tehnologija i to:

- Centar tehničke kulture Rijeka - Svima jednako
- Mirovna grupa mladih Dunav - Naša dječja prava
- Splitska udruga za osobe s disleksijom - Pomognimo im da uživaju čitajući.

Mjera 3. *Jačati svijest o tome da same osobe s invaliditetom mogu najbolje zastupati svoje interese, podizati razinu svijesti o invaliditetu i pravima osoba s invaliditetom unapređivanjem stavova prema osobama s invaliditetom kao aktivnim i potpunim članovima društva*

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kontinuirano djeluje u cilju promicanja pozitivne slike o osobama s invaliditetom i afirmacije prava osoba s invaliditetom. Slijedom navedenog raspodjeljuje sredstva iz dijela prihoda od igara na sreću i Državnog proračuna koja su namijenjena za provedbu različitih programa i projekata udruga osoba s

invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, a koje udruge prezentiraju u lokalnoj zajednici putem svojih publikacija i biltena, te lokalnih medija.

Predstavnici Ministarstva sudjelovali su u televizijskim i radio emisijama u kojima su prezentirali programe koji su usmjereni osobama s invaliditetom te tako senzibilizirali javnost o njihovim potrebama i mogućnostima.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je i tijekom 2009. godine provodilo projekt uvođenja instituta osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta te je organiziralo svečanu dodjelu ugovora o suradnji i financijskoj potpori u provedbi projekta, udrugama osoba s invaliditetom. Svečanosti dodjele ugovora prisustvovali su predstavnici udruga koje provode projekt, korisnici usluge - članovi udruge, osobni asistenti, članovi obitelji, te nacionalni i lokalni mediji. U velikom broju udruga koje provode projekt korisnici navedene usluge su predsjednici udruga te svoje dužnosti u udruzi obnašaju uz podršku osobnih asistenata i tako svojim primjerom pokazuju vrijednost ove vrste podrške, ali i svoju snagu i želju u uspostavi ravnopravnog položaja na tržištu rada. Analizom podataka u 63 udruge koje su tijekom 2009. godine osiguravale uslugu osobnih asistenata u 19 županija utvrđeno je da je od ukupno 338 korisnika, osoba s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta, *njih 26 zaposleno, 8 je zaposleno nakon osiguravanja usluge osobnog asistenta (među njima su i osobe kojima je navedenom uslugom omogućen povratak na radno mjesto), 29 korisnika su studenti, 18 korisnika usluge je upisalo studij nakon osiguravanja usluge osobnog asistenta, a ukupno 229 korisnika je aktivno u radu udruge.* Navedeni podaci govore u prilog važnosti snage osobnog zastupanja, podizanja razine svijesti o invaliditetu s osobnim primjerima uključenosti i zastupanju prava direktnim djelovanjem i osiguravanjem tih prava u zajednici.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kontinuirano provodi kampanje usmjerene podizanju razine svijesti o invaliditetu i pravima osoba s invaliditetom; u 2009. godini je u suradnji s Otvorenom medijskom grupacijom provedena afirmativna medijska kampanja „One mogu sve“. Kampanja se sastojala od prikazivanja edukativnog TV spota kroz koji su prikazani primjeri uspješnih žena s invaliditetom i djevojčica s teškoćama u razvoju koje aktivno sudjeluju i doprinose zajednici. Ciljevi navedene kampanje bili su: ukazivanje na činjenicu da su žene s invaliditetom važni i punopravni članovi društva; podizanje razine svijesti u društvu koja će omogućiti ženama s invaliditetom da ostvaruju svoja prava i sudjeluju u svakodnevnom životu zajednice kao aktivni članovi društva; povećanje svijesti o nužnosti osiguravanja jednakih mogućnosti osobama s invaliditetom, a naročito žena s invaliditetom; povećanje svijesti o postojanju rodni stereotipa i diskriminacije žena s invaliditetom te osvješćivanje javnosti o problemu dvostruke diskriminacije žena s invaliditetom.

Uz sve navedeno, važno je istaknuti da Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osobe s invaliditetom redovito uključuje u rad Radnih skupina za ocjenjivanje projekata udruga osoba s invaliditetom, kao i u rad radnih skupina za izradu nacrtu prijedloga zakona u nadležnosti Ministarstva, a koji se odnose na prava osoba s invaliditetom.

Mjera 4. Podizati javnu svijest o pravima osoba s invaliditetom nizom različitih aktivnosti koje pridonose općoj toleranciji za raznolikosti u društvu

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u suradnji s Vijećem Europe, a u okviru Programa Vijeća Europe „Izgradnja Europe za djecu i s djecom“ organiziralo pokretanje Međunarodne Kampanje za ukidanje tjelesnog kažnjavanja djece Vijeća Europe koje je održano 15. lipnja 2008. godine u Zagrebu. U siječnju 2009. godine Ministarstvo je pokrenulo Nacionalnu kampanju protiv tjelesnog kažnjavanja djece pod nazivom „Trebam ljubav“. Cilj Kampanje bio je uključiti cjelokupnu javnost u akcije protiv tjelesnog kažnjavanja djece, pojave koja na djetetu i društvu u cjelini ostavlja trajne negativne posljedice. U Kampanju su se uključili svi županijski Obiteljski centri, kroz izravan rad sa svojim korisnicima i kroz istupanja u javnosti, a pored njih nosioci aktivnosti u okviru Kampanje bila su tijela državne i lokalne vlasti,

odgojno-obrazovne ustanove, javne ustanove, udruge građana i stručnjaka. U sve aktivnosti Kampanje na ravnopravnoj osnovi uključivala su se djeca s teškoćama u razvoju i njihovi roditelji. Ministarstvo je izdalo časopis „Dijete i društvo“, najvećim dijelom posvećen zaštiti djece od tjelesnog kažnjavanja.

Ministarstvo u tiskanim materijalima, nacionalnim dokumentima, prijevodima međunarodnih dokumenata, izvješćima, nacrtima prijedloga zakonskih propisa, Internet stranicama, svim aktima, javnim natječajima kao i javnim nastupima predstavnika, **koristi jedinstvenu nediskriminirajuću terminologiju** te senzibilizira javnost na potrebu istog na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Predstavnici Ministarstva aktivno su sudjelovali na sljedećim skupovima:

1. Treći interdisciplinarni simpozij o ranom razvoju i komunikaciji Tema skupa: „Rana intervencija i lokalna zajednica“, predavanje na temu Unapređivanje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine u lokalnoj zajednici“, Pula, 17. – 19. lipnja 2010. godine,
2. 6. Međunarodni skup „Profesionalna rehabilitacija osoba s invaliditetom - vrata za ponovni ulazak u svijet rada“, Zadar, 27. i 28. svibnja 2010. godine,
3. Okrugli stol „Ljudska prava osoba s intelektualnim teškoćama u Republici Hrvatskoj“, organizator Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske, Zagreb, 26. svibnja 2010. godine,
4. Dan otvorenih vrata, Nacionalni dan oboljelih od neuromuskularnih bolesti, Zagreb, 21. svibnja 2010. godine
5. Obilježavanje treće obljetnice rada Zaštitne radionice Srednje strukovne škole, Varaždin, 15. prosinca 2009. godine
6. Dodjela Nagrade poslodavcu godine za osobe s invaliditetom, 7. prosinca 2009. godine,
7. Obilježavanje Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, Zagreb, 3. prosinca 2009. godine,
8. Doček i tiskovna konferencija povodom povratka hrvatske paraolimpijske atletske reprezentacije s IWAS Svjetskih igara i IWAS Svjetskog atletske prvenstva 2009. koje se održalo u Bangaloreu, Indija, od 25. do 30. studenog 2009. godine, Zračna luka Pleso, 1. prosinca 2009. godine,
9. Konferencija o ranim intervencijama u djetinjstvu - Kako roditelju reći neželjenu vijest, Opatija, studeni 2009. godine
10. „Svečano otvaranje 6. Međunarodnog festivala kazališta slijepih i slabovidnih BIT/Blind in theatre – Slijepi u kazalištu“, Zagreb, 1. listopada 2009. godine,
11. „Suvremena služba podrške za starije gluhoslijepe osobe – put prema kvalitetnijoj starosti“, Zagreb, 30. rujna 2009. godine,
12. „Svečano otvaranje prve Internacionalne škole stručnih prevoditelja znakovnog jezika za gluhoslijepe i gluhe osobe“, Zagreb, 1. srpnja 2009. godine,
13. Svečano uručivanje Ugovora o suradnji i financijskoj potpori udrugama koje provode projekt uvođenja osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta, Zagreb, 27. svibnja 2009. godine,
14. „Godišnji susret roditelja i korisnika Centra za rehabilitaciju Stančić“, Dugo Selo, 6. lipnja 2009. godine,
15. Posjeta i prigodno darivanje povodom Uskrsnji i Božićnih blagdana Specijalnoj bolnici za kronične bolesti dječje dobi Gornja Bistra i djeci oboljeloj od malignih bolesti koja se liječe na Onkološkom odjelu Klinike za dječje bolesti Zagreb,
16. Okrugli stol „Terminologija osoba s invaliditetom i temeljene odrednice Zakona o suzbijanju diskriminacije“, Zagreb, 3. lipnja 2009. godine
17. 5. stručni skup „Osobe s invaliditetom – integracija u društvo – Europska Unija“ u organizaciji OSVIT-a Udruge ustanova, drugih pravnih osoba i građana koji provode profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom Hrvatske, Zadar, 14. i 15. svibnja 2009. godine

18. Konferencija o ranim intervencijama u djetinjstvu - Odrastimo zajedno, Opatija, svibanj 2009. godine
19. Stručni skup Osnaživanje žena s invaliditetom za veću ulogu u političkom životu, u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske, „I ti to možeš, ako...“, 12. svibnja 2009. godine, Zagreb, Hotel „Golden Tulip Holiday“,
20. Stručni skup „Integracija osoba s invaliditetom na tržištu rada“ u organizaciji Ustanove za zapošljavanje, rad i profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom „DES“, Split, 22. travnja 2009. godine,
21. „Okrugli stol o socijalnom uključivanju osoba s posebnim potrebama“ – Nacionalni odbor Hrvatskog sabora
22. Humanitarna revija „Dobri ljudi u kuhinji - snaga i moć žena s invaliditetom“, Split, 7. ožujka 2009. godine
23. Sudjelovanje na svečanosti susreta s članicom britanske kraljevske obitelji, princezom Annom, Udruga Krila – terapijsko jahanje za osobe s invaliditetom, Zagreb, 3. veljače 2009. godine,
24. Seminar o unapređenju primjene Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji za žene s invaliditetom, Zagreb, 21. siječnja 2009. godine.

Osiguravajući financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću i Državnog proračuna u razdjelu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti za tisak odgovarajućih letaka, brošura priručnika i ostalog tiskanog materijala, pružaju se informacije o invaliditetu općenito te uvjetima i načinu ostvarivanja prava za osobe s invaliditetom na svim razinama.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je u cilju poticanja korištenja **odgovarajućih edukativnih načina i sadržaja na svim obrazovnim razinama** koji pridonose općoj toleranciji za raznolikosti u društvu, u sklopu natječaja za projekte sufinanciralo sljedeće programe:

1. „Zamijenite nam tugu osmijehom“ - „Znanje je moć“
2. Centar tehničke kulture Rijeka - „Svima jednako“
3. Centar za organiziranje edukacije i rehabilitacije - 5ICA - slikopisna zbirka o pet kategorija invaliditeta za djecu i mladež Prva zbirka - oštećenje vida „Boje su u nama“
4. Centar za ranu intervenciju OKOlonaOKOLO - „Moj posebni prijatelj“ (osnovni trening i trening za mlade trenere)
5. Hrvatska udruga za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama - „IDEM“ - „Mobilni stručni timovi u edukacijskom uključivanju djece s teškoćama u razvoju u lokalnoj sredini“
6. Udruga roditelja djece i osoba s invaliditetom „Mali princ“ - Socijalna integracija i osposobljavanje djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom za samostalniji život i rad „Prijatelji u igri i učenju“
7. Udruga roditelja djece s posebnim potrebama „Put u život“ - „Računalno opismenjavanje djece s teškoćama u razvoju“
8. Udruga slijepih Nova Gradiška - „Recept sretnog djeteta“
9. Udruga Split zdravi grad - „Selo mudrosti - škola životnih vještina u prirodi“
10. Udruga studenata s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu SIZIF
11. Udruga studenata s tjelesnim invaliditetom „Korak“ - Organizacija prijevoza na fakultete
12. Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom - „Veliko srce za našu djecu“
13. Udruga za promicanje stvaralaštva „Art studio“ - „Zajedno“.

2.10. Sudjelovanje u kulturnom životu

Mjera 1. Kontinuirano poticati i podupirati projekte koji afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo kulture izvještava da je u 2009. godini sufinanciralo sljedeće projekte:

Glazba, glazbeno-scenske i plesne umjetnosti:

1. Društvo tjelesnih invalida, Zagreb: 8. Festival jednakih mogućnosti (glazbeni dio programa) - 10.000,00 kn
2. Hrvatski savez slijepih: Tiskanje notne zbirke sonatina na Braillevom pismu - 20.000,00 kn
3. Udruga „Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura gluhih - DLAN“, Zagreb: Plesne radionice za gluhe i nagluhe osobe - 5.000,00 kn

Kulturno-umjetnički amaterizam:

1. Hrvatska knjižnica za slijepe, Zagreb: Notno izdanje „Čudesni svijet harmonike“ Vjere Odak Jembrih na Braillevom pismu - 10.000,00 kn

Profesionalna kazališta:

1. Kazalište Merlin Gostovanja u RH za ostavljenu djecu i djecu s posebnim potrebama - 10.000,00 kn

Kazališni amaterizam:

1. Dramski studio slijepih i slabovidnih „Novi život“, Gostovanja u RH - 20.000,00 kn
2. Dramski studio slijepih i slabovidnih „Novi život“, 6. Međunarodni festival kazališta slijepih i slabovidnih - 90.000,00 kn
3. Dramski studio slijepih i slabovidnih „Novi život“, Priprema predstave Jose Saramago „Ogled o sljepoći“ - 60.000,00 kn
4. Društvo tjelesnih invalida, 8. Festival jednakih mogućnosti - 10.000,00 kn
5. Hrvatska udruga gluhoslijepih osoba „Dodir“, Dramski studio DODIR(i) - 10.000,00 kn
6. Udruga „Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura gluhih - DLAN“, Kazališna predstava na znakovnom jeziku - Biti gluhi ili gluhi, koga briga? - 10.000,00 kn

U okviru muzejske i galerijske djelatnosti:

1. Moderna galerija, Zagreb, Taktalna galerija - 60.000,00 kn
2. Tiflološki muzej, Zagreb, Izložba od Quiposa do brajice - 50.000,00 kn
3. Izrada plakata s Braillevom abecedom - 3.000,00 kn
4. Prevođenje i tisak Vodiča kroz stalni postav na brajevom pismu - 10.000,00 kn
5. Preventivna zaštita muzejske građe, 2 programa - 8.000,00 kn
6. Edukativna nagradna igra „Jesu li naša mišljenja uokvirena?“ - 10.000,00 kn
7. Hrvatska udruga za gluhoslijepe osobe „Dodir“, Zagreb, Dodir Art - umjetničko stvaralaštvo gluhoslijepih osoba - 15.000,00 kn
8. Društvo tjelesnih invalida, Zagreb, 8. Festival jednakih mogućnosti - 20.000,00 kn, Likovna monografija Vedran Bouša - 10.000,00 kn
9. Udruga za kulturu osoba oštećena sluha Hrvatske „Svijet tišine“, Međunarodna izložba gluhih umjetnika „Boje tišine“ - 15.000,00 kn

U knjižničnoj djelatnosti:

1. Hrvatsko knjižničarsko društvo, 6. okrugli stol za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama - 15.000,00 kn
2. Hrvatska knjižnica za slijepe, Obilježavanje 200. godišnjica rođenja Louisa Braillea - 20.000,00 kn

U području međunarodne kulturne suradnje:

1. Udruga slijepih esperantista Hrvatske: sudjelovanje na kongresu u Poljskoj - 15.000,00 kn

2. Dramski studio slijepih i slabovidnih osoba „Novi Život“, Zagreb: Međunarodni festival kazališta slijepih i slabovidnih BIT - 15.350,00 kn

U provedbi mjere Ministarstvo kulture je surađivalo s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Uredom za udruge Vlade Republike Hrvatske, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

U okviru **investicijske potpore** u 2009. godini Ministarstvo kulture je sufinanciralo projekt: Dramski studio slijepih i slabovidnih „Novi život“, Zagreb, nabava opreme, u iznosu od 37.000,00 kn.

Za redovnu djelatnost u 2009. godini Ministarstvo kulture je izdvojilo sredstva za:

1. Tiflološki muzej, Zagreb - 2.007.518,00 kn
2. Hrvatska knjižnica za slijepe, Zagreb - 3.041.761,00 kn

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je u sklopu natječaja za financijsku potporu projektima udruga u području izvaninstitucionalnog odgoja i obrazovanja djece i mladih u školskoj godini 2009./2010. sufinanciralo program Udruge ljubitelja školjaka, puževa i ostaloga morskog svijeta te raznih hobija „Gloria maris“ - Vodena vrata - vrata percepcije.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvještava da je Dramskom studiju slijepih i slabovidnih „Novi život“ **osiguralo financijsku potporu** u iznosu od 300.000,00 kn za projekt „6. BIT međunarodni festival kazališta slijepih i slabovidnih i gostovanje u Saveznoj Republici Njemačkoj“. Ciljevi suradnje su: informirati hrvatsku javnost o djelovanju jedinog specifičnog teatra u Hrvatskoj; učiniti imenovani teatar konkurentnijim na otvorenom kulturnom tržištu; povećati prodaju ulaznica Dramskog kazališta „Novi život“ u otvorenoj prodaji; podizanje društvene svijesti i pružanje podrške slijepim i slabovidnim osobama; afirmirati mogućnosti slijepih osoba, a posebice mogućnosti slijepih umjetnika; aktivnije uključivanje slijepih i slabovidnih u proces opće afirmacije osoba s invaliditetom; približavanje imenovanog teatra sustavnoj otvorenoj prodaji i napuštanje djelovanja tek u okviru različitih programa i projekata te informiranje javnosti o potrebama i mogućnostima slijepih i slabovidnih osoba u svrhu senzibilizacije i učinkovitijeg uključivanja u život zajednice. Također, kroz natječaj za osiguravanje financijske potpore udrugama osoba s invaliditetom iz dijela prihoda od igara na sreću, Ministarstvo je **osiguralo sredstva financijsku potporu za brojne projekte koji afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom** poput projekta Društva tjelesnih invalida pod nazivom „8. Festival jednakih mogućnosti (8. F=M)“ koji, uz kontinuiranu potporu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti svake godine daje značajan doprinos senzibilizaciji javnosti za mogućnosti i potrebe osoba s invaliditetom.

Mjera 2. Osigurati sudjelovanje kazališnim i drugim umjetničkim solistima i skupina osoba s invaliditetom na redovitim kulturnim manifestacijama (festivalima, smotrama i drugim kulturnim manifestacijama) pod jednakim uvjetima

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo kulture izvještava da je **izmijenjen Pravilnik o izboru i utvrđivanju programa javnih potreba u kulturi** („Narodne novine“, broj 137/08, 57/09 i 62/09) na način da se u članku 7. stavku 1. točki 8. propisuje da pri stručnom vrednovanju podnesenih prijedloga vijeća i povjerenstva sudjelovanje osoba s invaliditetom u programu te prilagođenost programa osobama s invaliditetom primjenjuje se kao jedan od temeljnih kriterija.

U provedbi mjere Ministarstvo kulture je surađivalo s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, Centrima za kulturu, Otvorenim

učilištima, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je u cilju **unaprjeđivanja kriterija i uvjeta za upis osoba s invaliditetom na umjetničke akademije** uputilo svim visokim učilištima preporuku za uključivanje studenta s invaliditetom u visokoškolske programe. Međutim, navodi se da sveučilišta imaju svoju autonomiju te samostalno odlučuju o upisu studenata kao i da umjetničke akademije imaju posebne upisne kriterije i provjere sposobnosti koji svaki student mora proći tijekom prijemnog ispita.

Mjera 3. Poticati umrežavanje i uključenost osoba s invaliditetom na projektima u kulturi, na međunarodnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini

Sažetak rezultata provedbe mjera:

Ministarstvo kulture izvještava da su u cilju povećanja dostupnosti usluga (kulturnih sadržaja i programa) Javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode nastavile s radom na prilagođavanju objekata infrastrukture potrebama osoba s invaliditetom (montažne i trajne rampe, dalekozori s sniženim postoljem, prilagođavanje poučnih staza). Nadalje, Ministarstvo izvještava da su se razvijali programi interpretacije o zaštiti prirode, te organizirale radionice za djecu na kojima se podučavalo o prirodnim pojavama i zakonitostima u prirodi.

Ministarstvo nadalje izvještava da će tijekom 2010. godine biti izrađen prvi dio Informatičkog sustava za upravljanje kulturnim dobrima (HERMES) koji će omogućiti postavljanje na Internet Registra kulturnih dobara, a njegovim potpunim dovršetkom (koji se planira za 2012. godinu) osobama s invaliditetom (ali i svim drugim potencijalnim korisnicima) bit će omogućeno korištenje dokumentacijskih izvora i pretraživanje dokumentacijskih fondova putem mrežnih servisa (Internet) bez potrebe savladavanja fizičkih prepreka. Na taj način osobe s invaliditetom će steći potpunu ravnopravnost s osobama bez invaliditeta u korištenju potrebite građe i podataka iz djelokruga poslova Odjela za INDOK poslove kulturne baštine.

U provedbi mjere Ministarstvo kulture je surađivalo s Ministarstvom mora, prometa i infrastrukture, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Nadalje, Ministarstvo kulture izvještava da je **Nacionalni portal digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe „Hrvatska kulturna baština“ središnje mrežno mjesto koje osigurava pristup i pretraživanje postojećih ili digitalnih zbirki** koje su izrađene u okviru Nacionalnog projekta „Hrvatska kulturna baština“ ili su na ovom mjestu samo okupljene. Primjer je modernog 2.0 web rješenja koje Nacionalnom projektu digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe osigurava na jednom mrežnom mjestu pohranjivanje digitaliziranih sadržaja u on-line bazi podataka u tekstualnom, slikovnom, video i audio obliku. Portal ima definiran razvojni put prema izradi podrške za osobe s invaliditetom, a već sada je značajan izvor informacija o kulturnoj baštini za osobe koje nisu u mogućnosti vidjeti ili posjetiti objekte ili manifestacije kulturne baštine u analognom obliku. U 2009. godini financirano je 79 projekata digitalizacije kulturne baštine kojima se povećala dostupnost kulturnih sadržaja i objekata arhivske, knjižnične i muzejske građe.

U narodnim knjižnicama, sukladno njihovom programu i društvenoj ulozi, omogućen je slobodan pristup izvorima znanja i informacijama svim kategorijama korisnika pa tako i osobama s invaliditetom. Tijekom posljednjih godina Ministarstvo kulture pokrenulo je program širenja knjižničnih usluga i u narodne knjižnice većih gradova (primjerice Split, Slavonski Brod, Osijek, Rijeka, Pula, Split, Koprivnica, Karlovac) kojima gravitira veći broj slijepa i slabovidna populacije. Tim je knjižnicama nabavljena posebna računalna oprema za pružanje usluga slijepim i slabovidnim osobama, a knjižnično se osoblje trajno educira u pružanju knjižničnih usluga i osobama koje se ne mogu koristiti redovitim uslugama.

U 2009. godini Ministarstvo kulture **sufinanciralo je sljedeće programe na međunarodnoj razini:**

1. Udruga slijepih esperantista Hrvatske: sudjelovanje na kongresu u Poljskoj - 15.000,00 kn,
2. Dramski studio slijepih i slabovidnih osoba „Novi Život“, Zagreb: Međunarodni festival kazališta slijepih i slabovidnih BIT, - 15.350,00 kn,
3. Međunarodna izložba gluhih umjetnika „Boje tišine“ - 15.000,00 kn.

U provedbi mjere Ministarstvo kulture je surađivalo s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, strukovnim udrugama u kulturi, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Mjera 4. Senzibilizirati javnost za umjetnički rad osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo kulture izvještava da **financira i potiče programe koji senzibiliziraju javnost za umjetničko stvaralaštvo i djelovanje putem Poziva za Predlaganje javnih potreba u kulturi.** Ministarstvo naglašava da podupire projekte u koje su uključene osobe s invaliditetom te one projekte koji senzibiliziraju javnost za umjetnički rad osoba s invaliditetom (npr. radionice, seminare, izvedbene umjetnosti, festivali itd.). Pri gradnji i adaptaciji knjižnica uvriježena je ugradnja odgovarajućih pristupa i dizala za osobe s invaliditetom. Ministarstvo kulture redovito financira Hrvatsku knjižnicu za slijepe koja je osnovana Uredbom Vlade Republike Hrvatske.

U provedbi mjere Ministarstvo kulture je surađivalo s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Centrima za kulturu, Otvorenim učilištima, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da je u suradnji s organizacijama civilnog društva provelo sljedeće projekte kojima je cilj bio senzibilizacija javnosti za umjetnički rad osoba s invaliditetom:

1. Društvo za pomoć mentalno retardiranim osobama Vukovar - Likovno-kreativno-socijalizacijska radionica,
2. Društvo za pomoć osobama s invaliditetom „Golubovi“ Županja - „Čitam i pišem - u glini“,
3. Savez kuhara mediteranskih i europskih regija - „Želim jesti zdravo!“,
4. Splitska udruga za osobe s disleksijom - „Pomognimo im da uživaju čitajući“,
5. Udruga grad sunca - „Inkluzija djece i mladih oštećena sluha (i govora)“,
6. Udruga roditelja za djecu najteže tjelesne invalide i djecu s posebnim potrebama Anđeli - „Mala škola za djecu s posebnim potrebama“,
7. Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Đakovo - „Razgovarajmo o tome!“,
8. Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Međimurske županije - „Bolje spriječiti nego liječiti“.

Ministarstvo izvještava i da učenici s teškoćama u razvoju, najčešće polaznici posebnih odgojno-obrazovnih ustanova, ali i učenici redovitih osnovni škola redovito sudjeluju u svojim sredinama na božićnim i novogodišnjim sajmovima te ostalim lokalnim manifestacijama prezentirajući svoje sposobnosti, znanja i vještine.

2.11. Sudjelovanje u političkom i javnom životu

Mjera 1. Osigurati tehničku podršku ili druge oblike pomoći kako bi svim zainteresiranim osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnih ili nacionalnoj razini

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo uprave izvještava da je 15. travnja 2010. godine, uputilo dopis Uredima državne uprave u županijama da od jedinica na svom području prikupe podatke o dostupnosti temeljnih dokumenta od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj i regionalnih razini svim zainteresiranim osobama s invaliditetom. Prikupljeni su sljedeći podaci:

Zagrebačka županija posjeduje scannere u sjedištu Županije, te u osam ispostava u kojima se obavljaju poslovi izdavanja dokumenata prostornog uređenja. Osim objave u službenom glasilu Zagrebačke županije, na Internet stranici Županije te putem objave u medijima u svrhu još bolje dostupnosti dokumenata koje posjeduje Županija, u postupku je razmatranje uspostava govorne interpretacije pisanog teksta na Internet stranici Županije. U Gradu **Velika Gorica** je provedena edukacija slijepih i slabovidnih osoba za rad na računalu te u prostorijama udruge „Uspon“ postoji računalo za slijepce i slabovidne koje je na raspolaganju svim zainteresiranim osobama s oštećenjem vida. **Grad Vrbovec** posjeduje pisače na Braillevom pismu, scannere, fotokopirne uređaje i telefax uređaje koji su dostupni svima zainteresiranim osobama. **Grad Zaprešić** je u svrhu ostvarenja cilja napretka i zaštite prava osoba s invaliditetom potpisao Povelju gradonačelnika o pristupačnosti javnih prostora osoba s invaliditetom te uputio djelatnicu Gradske uprave i djelatnike Policijske postaje na tečaj znakovnog jezika. U većini ostalih jedinica na području Županije nije bilo potrebe ni zahtjeva za tehničku podršku ili druge oblike pomoći kako bi zainteresiranim osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnih ili nacionalnoj razini.

Na području **Krapinsko-zagorske županije** niti jedna jedinica lokalne i područne samouprave u 2009. godini nije osigurala tehničku podršku ili drugi oblik pomoći kako bi zainteresiranim osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnih ili nacionalnoj razini. Međutim, jedinice su ukazale na druge oblike pomoći kroz financiranje udruga invalidnih osoba, nabavu rampi za osobe s invaliditetom i slično, dok pojedine jedinice navode da nemaju iskazanog interesa za takve oblike pomoći.

U većini jedinica **Sisačko-moslavačke županije** nije bilo značajnih pomaka u osiguranju tehničke podrške ili drugih oblika pomoći. Kao razlog navodi se mali broj osoba s invaliditetom koje su iskazale interes koji bi doveo do potrebe osiguranja sredstava i adekvatne tehničke opreme u svrhu dostupnosti dokumenata. Osobe s invaliditetom svoje potrebe isključivo ostvaruju preko udruga čiji rad sufinanciraju lokalne jedinice. Izuzetak je **Grad Kutina**, koji je prema načelima temeljnih ljudskih prava na putu uspostavljanja učinkovitog i odgovornog sustava cjelovite skrbi o osobama s invaliditetom. Temeljno opredjeljenje osniva se na nizu zakonodavnih okvira, ali prvenstveno na načelima Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015.godine. Grad Kutina je u procesu prihvaćanja Kutinske strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom koja sadržava i stvaranje mogućnosti aktivnog sudjelovanja osoba s invaliditetom u kreiranju lokalne strategije za kvalitetnu demokraciju u lokalnoj zajednici. Osobe s invaliditetom sudjeluju u životu Grad Kutine kroz aktivnosti Udruga kao i kroz tijela Gradske uprave (u radu Socijalnog vijeća Grada ravnopravno sudjeluje osoba s invaliditetom).

Većina jedinica s područja **Karlovačke županije** navodi da nema financijskih ni kadrovskih kapaciteta za osiguranje i provođenje navedenih mjera ali da pomažu udruge osoba s invaliditetom, te da u budućnosti planiraju osigurati adekvatnu tehničku podršku.

U **Varaždinskoj županiji** veći dio jedinica lokalne i područne samouprave nije tijekom 2009. godine ni na koji način bio uključen u provedbu ove mjere, a što se uglavnom opravdava nedostatkom sredstava u proračunima jedinica. Dio jedinica navodi da nema podatke o broju osoba s invaliditetom i vrsti invaliditeta na svom području, a dio jedinica ističe da na razne načine surađuju i pružaju konkretnu materijalnu pomoć udrugama osoba s invaliditetom. Neke jedinice ističu da su u arhitektonskom smislu prilagodile prilaze javnim objektima i prostorima radi lakšeg prilaza osobama s otežanim kretanjem, u pojedinim jedinicama ugrađene su podizne platforme ili liftovi radi lakšeg pristupa u upravne prostorije. Nadalje ističu da je zainteresiranim osobama s invaliditetom na raspolaganju računalna oprema (stolna računala, prijenosna računala, pisači, skeneri, telefax uređaji, pristup internetu) te pomoć službenika i dužnosnika u pružanju informacija i tumačenja sadržaja i akata lokalne vlasti.

U jedinicama lokalne i područne samouprave u **Koprivničko-križevačkoj županiji** većinom nema osigurane tehničke podrške ili drugog oblika pomoći, a akti i dokumenti važni za političko sudjelovanje (statuti, poslovnici, proračun i dr.) objavljuju se na Internet stranicama općine, grada i županije. **Grad Križevci** raspolaže s opremom za dostupnost dokumenata za slijepe i slabovidne osobe (čitač ekrana s govornom jedinicom za hrvatski jezik i Braillev redak). U većini jedinica temeljni problem je u nedostatku financijskih sredstava, a i činjenici da se ni udruge koje okupljaju osobe s invaliditetom, a ni zainteresirane osobe s invaliditetom, nisu obraćale jedinicama sa zahtjevom da im se omogući dostupnost dokumenata.

Na području **Bjelovarsko-bilogorske županije**, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nisu osigurale tehničku podršku za dostupnost temeljnih dokumenata i nisu izradile analizu dostupnosti dokumenata za osobe s invaliditetom. Većina jedinica je izradila pristupne rampe za osobe s invaliditetom za prilaz zgradama u kojima se nalaze prostorije jedinica lokalne samouprave. **Grad Daruvar** je 2. travnja 2009. godine usvojio Daruvarsku strategiju jedinstvene politike za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2009. do 2013. godine.

Primorsko-goranska županija je izvijestila da **Grad Rijeka** u cilju što bolje informiranosti gluhih osoba, na lokalnoj postaji od 2007. godine financira emitiranje vijesti za gluhe osobe uz prisustvo tumača u tjednom emitiranju u trajanju od 10 minuta. Osim vijesti, jednom mjesečno emitira se i Županijski aktualni sat u trajanju od 90 minuta unutar kojih su obuhvaćene i informacije od gospodarske i političke važnosti. U suradnji s udrugama Grad je za gluhe osobe organizirao besplatne informatičke tečajeve, te je u svom prostoru omogućio građanima besplatno korištenje računala. Navedeni prostor prilagođen je osobama s lokomotornim smetnjama, a oprema je obogaćena čitačem za slijepe i software-om s kojim se slijepim i slabovidnim osobama omogućuje korištenje računala. Udruga slijepih Primorsko-goranske županije nabavila je specijaliziranu opremu kao što je Aladin, kompjuterski sustav za slijepe osobe, te različita pomagala na Braillevom pismu. Za sudjelovanje u političkom životu sve punoljetne osobe putem Udruge dobivaju materijale na Braillevom pismu te su informirane o mogućnostima vlastitog sudjelovanja u izborima na različitoj razini. Osobama s tjelesnim invaliditetom osiguran je prijevoz kroz nabavku specijaliziranih kombi-vozila s kojima je u potpunosti riješena njihova mobilnost i sudjelovanje u političkom životu zajednice. Županija financira i posebne programe u korist osoba s invaliditetom kao što su nabavka fax aparata za gluhe i nagluhe osobe te sufinancira tumača za znakovni jezik. U **Općini Čavle** u proračunu za 2010. godinu, koji je se odnosi na socijalnu zaštitu, osigurana su sredstva u iznosu od 14.000,00 kn za osiguranje tehničke podrške i ostalih potreba osoba s invaliditetom. U **Općini Fužine** u tijeku je provedba procesa analize dostupnosti dokumenata i opreme kako bi osobama s invaliditetom bili dostupni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj i regionalnoj razini koja bi trebala biti dovršena do rujna tekuće godine. **Grad Cres** je usvojio Program mjera Grada Cresa, za provedbu Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe sa invaliditetom prema kojem je predviđena podrška i pomoć kako bi zainteresiranim osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje.

U većini jedinica na području **Ličko-senjske županije** nije bilo potrebe ni zahtjeva za tehničku podršku ili druge oblike pomoći kako bi zainteresiranim osobama s invaliditetom bili dostupni

temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnih ili nacionalnoj razini.

Virovitičko-podravska županija nema izrađenu analizu dostupnosti dokumenata za osobe s invaliditetom niti osiguranu potrebnu opremu budući da za isto do sada nije niti iskazana potreba od strane osoba s invaliditetom. **Grad Virovitica** sufinancira zaposlenike Zajedničke službe udruga osoba s invaliditetom u iznosu od 150.000,00 kn godišnje. Zajedničkom službom udruga osoba s invaliditetom Grad Virovitica osigurava tehničku podršku (korištenje računala, interneta i sl.) te dostavu relevantnih zakonskih, podzakonskih i ostalih akata koje se direktno ili indirektno vežu uz osobe s invaliditetom preko zaposlenika Zajedničke službe. Grad Virovitica je 2009. godine s koordinacijom humanitarnih udruga i udruga osoba s invaliditetom potpisao povelju o suradnji te je za potporu razvoja udruga osoba s invaliditetom planirano u proračunu Grada Virovitice 190.000,00 kn. Jedinice uglavnom osiguravaju iz proračuna dio sredstava za financiranje udruga koje okupljaju osobe s invaliditetom te poduzimaju odgovarajuće korake u smislu uklanjanja građevinski prepreka za osobe s invaliditetom (ugrađeno dizalo u zgradi Gradske uprave i sl.)

U **Požeško-slavonskoj županiji** osobe s invaliditetom uglavnom djeluju preko udruga koje posjeduju uređaje (govorne programe, uređaje za uvećanje teksta, uređaje na Braillevom pismu) koji omogućavaju osobama s invaliditetom praćenje objavljenih materijala te ostalih akata na Internet stranicama jedinica lokalne samouprave, te u istu svrhu koriste usluge tumača na znakovni jezik i osobnog asistenta. Osnovni problem u nabavljanju opreme za aktivno sudjelovanje osoba s invaliditetom te njihovo aktivno uključivanje u javni i politički život su nedovoljna financijska sredstva.

U **Brodsko-posavskoj županiji**, u većini općina i gradova u 2009. godini nije bilo zainteresiranih osoba s invaliditetom za sudjelovanje u političkom životu pa stoga nije niti osigurana tehnička podrška (scanner, pisači na Braillevom pismu itd.). Vezano uz pristupačnost objekata, iznimno, u zgradi županije te zgradi gradske uprave Grada Slavenskog Broda i Grada Nova Gradiška postavljene su pristupne rampe odnosno liftovi kako bi se zainteresiranim osobama s invaliditetom omogućilo sudjelovanje na sjednicama gradskog vijeća te pristup temeljnim dokumentima za sudjelovanje u političkom životu. U ostalim jedinicama službenici izlaze na eventualni zahtjev u prizemlje zgrade. Ured državne uprave u Brodsko-posavskoj županiji naglašava da će kontinuirano djelovati kroz sve oblike pomoći, potičući općine, gradove i županiju da što aktivnije sudjeluju u provođenju mjera osiguravajući financijska sredstva za njihovo provođenje.

Zadarska županija nije provela analizu dostupnosti dokumenata za osobe s invaliditetom, ali je dokumente, radne materijale sa sjednice izvršnog i predstavničkog tijela učinila dostupnim na službenim Internet stranicama Županije. Ujedno napominje, da nije bilo ni zahtjeva osoba s invaliditetom za osiguranjem posebne opreme i povećanjem dostupnosti dokumenata.

Osječko-baranjska županija, donošenjem Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine, aktivno se uključila u njezinu provedbu, a Nacionalnu strategiju za razdoblje od 2007. do 2015. godine nastavila provoditi prije svega u dijelu koji se odnosi na uklanjanje građevinskih prepreka u ustanovama kojih je osnivač i u objektima u kojima se obavljaju djelatnosti tijela Županije. Uložena su i značajna financijska sredstva (u razdoblju od 2003 do 2009. godine uloženo je 9.743.947,00 kn, a u razdoblju do 2015. godine planira se uložiti još oko 6.500.000,00 kn). U provedbi mjera iz Nacionalne strategije, a koji se odnose na tehničku podršku ili druge oblike pomoći kako bi zainteresiranim osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnim ili nacionalnoj razini, Županija ističe da je u tijeku adaptacija i uređenje Vijećnice Skupštine Županije u kojoj će se omogućiti i političko sudjelovanje osoba s invaliditetom, uz prethodno osiguranu pristupačnost, osigurat će se i tehnička pomoć, odnosno pisači i skeneri.

Općina Feričanci je u cilju olakšanja i izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom organizirala dežurstvo službenika koji je zadužen za prikupljanje zahtjeva osoba s invaliditetom vezano uz dostavu dokumenata, fotokopiranje ili sličnih usluga putem dežurnog telefona. Traženi

dokumenti se dostavljaju na adresu stanovanja. Nekoliko jedinica akte općine ili grada objavljuju na svojim Internet stranicama. U većini jedinica Osječko-baranjske županije ne provode se mjere predviđene Nacionalnom strategijom izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom zbog nedostatka financijskih sredstva, a djelomično i zbog nezainteresiranih osoba za takvim vidom pomoći i podrške.

Od 21 jedinice lokalne samouprave na području **Šibensko-kninske županije**, 11 jedinica nema osiguranu tehničku podršku ili drugi oblik pomoći kako bi osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnim ili nacionalnoj razini. **Grad Šibenik i Općina Pirovac** svoje dokumente objavljuju na službenim Internet stranicama a od tehničkih pomagala posjeduju scanner.

Na području **Splitsko-dalmatinske županije**, u 2009. godini, u ni jednoj jedinici nije bilo aktivnosti na osiguranju tehničke podrške ili drugih oblika pomoći kako bi osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnim ili nacionalnoj razini.

U većini jedinica lokalne samouprave **Istarske županije** nema osigurane tehničke podrške kako bi osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnim ili nacionalnoj razini. Jedinice lokalne i regionalne samouprave uglavnom osiguravaju određena sredstva iz proračuna za pomoć osobama i udrugama osoba s invaliditetom, te akte i dokumente jedinica objavljuju na službenim Internet stranicama i u službenim glasilima. **Grad Pula** je izvijestio kako je u tijeku pripremna aktivnost za osnivanje Povjerenstva za izradu Strategije za osobe s invaliditetom u kojeg su već predloženi predstavnici različitih kategorija osoba s invaliditetom, temeljem demokratski provedene procedure izbora. Gradska uprava **Grada Poreča** raspolaže scannerima i fotokopirnim aparatima, te je uz pomoć te opreme, na upit i po potrebi, moguće učiniti akte i dokumente dostupnima osobama s invaliditetom. Svi djelatnici gradske uprave dužni su po iskazanoj potrebi ili pozivu osobe s invaliditetom obaviti razgovor i primiti njezin zahtjev u prostorima gradske uprave koji su pristupačni, dakle obaviti razgovor sa strankom i izvan svog ureda. Ujedno, Grad Poreč je u postupku donošenja Strategije osoba s invaliditetom Grada Poreča u kojoj su u suradnji s predstavnicima organizacija civilnog društva određena područja djelovanja i mjere, a jedno od predloženih područja je i sudjelovanje u političkom i javnom životu. **Grad Rovinj** ne raspolaže tehničkom podrškom kojom bi osobama s invaliditetom bili dostupni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj razini, ali djelatnici Gradske uprave su dužni, a ujedno i spremni uvijek pomoći osobama u invalidskim kolicima kojima se u predvorju Gradske uprave pružaju sve informacije i dostavljaju preslike traženih dokumenata. **Općina Sveti Petar u Šumi** je izvijestila da je zamjenik predsjednika Općinskog vijeća osoba s invaliditetom.

U **Dubrovačko-neretvanskoj županiji** jedinice lokalne samouprave nisu osigurale tehničku podršku kako bi zainteresiranim osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnim ili nacionalnoj razini. Kao razlozi navode se da u tim jedinicama lokalne samouprave do sada nije bio iskazan bilo kakav oblik zainteresiranosti osoba s invaliditetom za takvom dokumentacijom, ali i da se zbog nedostataka financijskih sredstava nisu pokretale ni aktivnosti za povećanje dostupnosti dokumenata.

U jedinicama lokalne samouprave **Međimurske županije** nije osigurana tehnička podrška kako bi zainteresiranim osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnim ili nacionalnoj razini. **Međimurska županija, Općina Šenkovec i Općina Belica** posjeduju scanner koji je dostupan osobama s invaliditetom. Ostale jedinice nemaju osiguranu tehničku opremu kako bi osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnih ili nacionalnoj razini.

Grad Zagreb sukladno Zagrebačkoj strategiji izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2007.do 2010., vodi sustavnu brigu o potrebama osoba s invaliditetom. Kako bi akti Grada Zagreba bili dostupni osobama s invaliditetom različitih vrsta oštećenja, isti su objavljeni na Internet stranici Grada. Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s

invaliditetom, osobama s invaliditetom i njihovim članovima obitelji pruža informacije o svim dokumentima od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini. Jedinice lokalne samouprave na području **Vukovarsko-srijemske županije** ne posjeduju tehničku opremu za osiguranje dostupnosti dokumenata ali u okviru svog djelokruga nastoje omogućiti pristup svim osobama, pa tako i osobama s invaliditetom dostupnost temeljnih dokumenata u skladu s trenutnim mogućnostima, no radi skromnih financijskih mogućnosti pojedinim kategorijama osoba s invaliditetom (slijepe osobe) takvi dokumenti trenutno nisu dostupni.

Mjera 2. Istražiti stavove članova svih predstavničkih tijela o političkim dimenzijama invaliditeta i uključivanju osoba s različitim vrstama oštećenja u politički život

Sažetak rezultata provedbe mjera:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u suradnji s Fakultetom političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu tijekom 2009. godine provodilo „Istraživanje stavova članova predstavničkih tijela o političkim dimenzijama invaliditeta i uključivanju osoba s različitim vrstama oštećenja u politički život“. Za provedbu navedenog istraživanja utrošeno je 150.000,00 kn, a rezultati istraživanja bit će smjernice za osmišljavanje programskih aktivnosti u ovom području za naredno razdoblje.

Mjera 3. Pratiti ravnopravno sudjelovanje osoba s invaliditetom u ostvarivanju njihova biračkog prava

Sažetak rezultata provedbe mjera:

Ministarstvo uprave izvještava da Hrvatsko izborno zakonodavstvo sadrži odredbe temeljem kojih osobe s invaliditetom mogu ostvariti svoje biračko pravo. Prema odredbi članka 83. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor („Narodne novine“, broj 116/99, 53/03 i 19/07), *birači koji zbog kakve tjelesne mane ne bi mogli samostalno glasovati*, svoje pravo mogu ostvariti uz pomoć druge osobe koja će po njegovoj ovlasti i uputi zaokružiti redni broj ispred naziva liste odnosno imena kandidata za kojeg birač glasuje, te će se navedeni način glasovanja zabilježiti u zapisnik o radu biračkog odbora. Nadalje, istim člankom propisano je da će se biraču koji nije u mogućnosti pristupiti na biračko mjesto omogućiti glasovanje u mjestu gdje se nalazi, na način da predsjednik odbora odredi dva člana biračkog odbora ili zamjenika koji će birača posjetiti u mjestu gdje se nalazi i omogućiti mu glasovanje, vodeći pri tome računa o tajnosti glasovanja. Članovi biračkog odbora, po povratku na biračko mjesto, pred ostalim članovima biračkog odbora otvaraju omotnicu (kuvertu) te, bez pregledavanja presavijenog glasačkog listića, istu ubacuju u odgovarajuću glasačku kutiju. Predsjednik biračkog odbora ili osoba koju on odredi dužan je birača koji je glasovao na navedeni način, zaokružiti na izvatku iz popisa birača i odmah ga upisati u zapisnik o radu biračkog odbora.

Sadržajno je slična odredba članka 46. stavka 2. Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“, broj 33/01, 10/02, 155/02, 45/03, 43/04, 40/05, 44/05 – pročišćeni tekst i 109/07), koja također propisuje način glasovanja za *osobe koje zbog kakve tjelesne mane, teže bolesti, tjelesnog oštećenja ili nemoći ne mogu samostalno glasovati* odnosno pristupiti na biračko mjesto na izborima za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda, člankom 29., između ostalog, propisano je da će države potpisnice jamčiti osobama s invaliditetom njihova politička prava i mogućnost njihova uživanja na ravnopravnoj osnovi s drugima. Dakle, osobama s invaliditetom mora se omogućiti samostalno glasovanje, na način da slobodno odlučuju hoće li na biračkom mjestu glasovati uz pomoć druge osobe ili će se koristiti odgovarajućim pomagalicama koja bi im omogućavala samostalnost i tajnost glasovanja kao i ostalim biračima. Ministarstvo uprave izvještava da je **u tijeku izrada Nacrta jedinstvenog izbornog zakona u kojem će se dograditi**

i unaprijediti odredbe kojima se osobama s invaliditetom jamče njihova politička prava i mogućnost njihovog sudjelovanja na ravnopravnoj osnovi s drugima.

U provedbi mjere Ministarstvo uprave je surađivalo s Državnim izbornim povjerenstvom, udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Državno izborno povjerenstvo izvještava da je na predsjedničkim izborima 2009. godine po prvi puta omogućeno slijepim i slabovidnim biračima da osobno glasuju uz korištenje prijevoda glasačkog listića na Braillevom pismu, glasačkog listića i matrice za glasanje, što predstavlja veliki napredak u ostvarivanju biračkog prava.

Mjera 4. Informirati predstavnike zakonodavne i izvršne vlasti, državne i javne službenike te širu javnost o osnovnim načelima i načinima uključivanja osoba s invaliditetom u politički i javni život zajednice

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo uprave izvještava da je informiranje državnih službenika o osnovnim načelima i načinima uključivanja osoba s invaliditetom u politički i javni život zajednice sastavni dio službeničkog zakonodavstva. Sukladno odredbi članka 6. Zakona o državnim službenicima („Narodne novine“, broj 92/05, 117/07 i 27/08), državnim službenicima zabranjuje se diskriminacija osoba s invaliditetom u obavljanju poslova pred državnom upravom. Odredbom članka 10. Etičkog kodeksa državnih službenika („Narodne novine“, broj 49/06 i 134/08) propisano je da državni službenici postupaju s posebnom pažnjom prema osobama s invaliditetom i drugim osobama s posebnim potrebama. **U Ministarstvu uprave ustrojen je Odjel za etiku**, koji prati primjenu Etičkog kodeksa i omogućava građanima podnošenje pritužbi na ponašanje službenika na besplatni telefon. Tijekom 2009. godine nije zaprimljena niti jedna pritužba na postupanje državnih službenika prema osobama s invaliditetom. Nadalje, u Ministarstvu uprave je ustrojen Centar za stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika. U navedenom Centru provode se **programi izobrazbe čiji sadržaj obuhvaća zaštitu i promicanje prava osoba s invaliditetom, a pohađaju ih državni službenici**. Ti su sadržaji sastavni dio programa izobrazbe „Uvod u državnu službu“ i „Osnove državne službe“, koje su obavezni pohađati svi novozaposleni službenici u državnoj upravi. Nadalje, ti su sadržaji uključeni i u program izobrazbe „Ustavna zaštita ljudskih prava i građanskih sloboda“, „Izborni sustav Republike Hrvatske – osnove“, „Izborni sustav Republike Hrvatske - biračko pravo i popisi birača“. U 2009. godini ove **programe je pohađalo 729 kandidata**. S obzirom da osobe s invaliditetom imaju pravo na zastupljenost u tijelima državne uprave, sukladno članku 10. Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom („Narodne novine“, broj 143/02 i 33/05), Vlada Republike Hrvatske i sindikati državnih službi zaključili su 31. srpnja 2008. godine Kolektivni ugovor za državne službenike i namještenike („Narodne novine“, broj 93/08, 123/08 i 39/09). Odredbom članka 40. Kolektivnog ugovora utvrđeno je da će državna tijela pri donošenju plana prijama i popunjavanja slobodnih radnih mjesta voditi računa o zapošljavanju osoba s invaliditetom, te u tu svrhu odrediti primjerena radna mjesta i uvjete rada. Podaci o broju osoba s invaliditetom koje su zaposlene u tijelima državne uprave utvrđuju se Planom prijama u državnu službu za tijela državne uprave, stručne službe i urede Vlade Republike Hrvatske, te se planira zapošljavanje tih osoba. Ujedno se utvrđuje da će tijela pristupiti osiguravanju uvjeta za zapošljavanje osoba s invaliditetom ukoliko nemaju te uvjete. Plan prijama u državnu službu za tijela državne uprave, stručne službe i urede Vlade Republike Hrvatske za 2009. godinu nije donesen, s obzirom na ekonomsku situaciju i ograničena sredstva za zaposlene koja su osigurana u Državnom proračunu. Ministarstvo uprave navodi da je Vlada Republike Hrvatske 30. srpnja 2009. godine donijela Odluku o zabrani novog zapošljavanja državnih službenika i namještenika u tijelima državne uprave, kojom je novo zapošljavanje zabranjeno do donošenja državnog proračuna za 2010. godinu. Zabrana se nije odnosila na tijela državne uprave koja su osnovana Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o

ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave („Narodne novine“, broj 77/09) i na zapošljavanje državnih službenika koji su neophodni za izvršavanje obveza preuzetih prema Europskoj uniji, ukoliko su za njihovo zapošljavanje osigurana potrebna financijska sredstva. Navedena Odluka primjenjivala se do 17. prosinca 2009. kada je stupila na snagu Odluka o zabrani novog zapošljavanja državnih službenika i namještenika u tijelima državne uprave, stručnim službama i uredima Vlade Republike Hrvatske. Navedena Odluka propisuje iste iznimke u pogledu zapošljavanja, uz dodatnu (iznimnu) mogućnost zapošljavanja na upražnjena radna mjesta ukoliko se obavljanje poslova tih radnih mjesta ne može osigurati preraspodjelom između postojećih službenika. Prema podacima kojima raspolaže Ministarstvo uprave, **na dan 31. prosinca 2009. godine od ukupno 52 036 zaposlenih državnih službenika i namještenika, ukupno je zaposleno 891 osoba s invaliditetom.** Na Internet stranicama Ministarstva, www.uprava.hr, objavljene su informacije o zapošljavanju u državnoj službi. Dio navedenih informacija su informacije o pravu osoba s invaliditetom da se pozovu na svoje pravo prednosti pri zapošljavanju u tijela državne uprave. Na taj način informiraju se osobe s invaliditetom i šira javnost o navedenom pravu. Na temelju odredbe članka 141. stavka 2. Zakona o državnim službenicima Vlada Republike Hrvatske donijela je Uredbu o sadržaju i načinu vođenja osobnih očevidnika i središnjeg popisa državnih službenika i namještenika („Narodne novine“, broj 113/06). Osobni očevidnici državnih službenika i namještenika sadržava podatke o invaliditetu. Osobne očevidnike vode tijela državne uprave, a Ministarstvo uprave vodi Središnji popis državnih službenika i namještenika.

Mjera 7. Promicati sudjelovanje žena i mladih osoba s invaliditetom u javnom i političkom djelovanju na svim razinama.

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske je u okviru natječaja za prijavu projekata udruga u Republici Hrvatskoj za dodjelu financijske potpore u okviru raspoloživih sredstava Državnog proračuna za 2009. godinu, kao prioritete natječaja, odredio: **projekte poboljšanja položaja žena s invaliditetom (P-6).** Sukladno Odluci o raspodjeli sredstava za projekte organizacija civilnog društva iz područja zaštite i promicanja ljudskih prava u 2009. godini, u okviru navedenog prioriteta financirano je ukupno **6 projekata u ukupnoj vrijednosti od 200.000,00 kn.**

Financirani projekti su:

Br.	NAZIV UDRUGE	NAZIV PROJEKTA	ODOBRENI IZNOS
1.	Društvo osoba s invaliditetom „Podunavlje“ - Vukovar	Poštujte moju različitost – osnaživanje žena s invaliditetom	50.000,00
2.	Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH	Monitoring konvencije o pravima osoba s invaliditetom	30.000,00
3.	Gradsko društvo invalida Đurđevac	Što moraju, žele i mogu žene s invaliditetom	30.000,00
4.	Savez gluhih i nagluhih Grada Zagreba	Obrazovanjem gluhih žena do izjednačavanja mogućnosti	30.000,00
5.	Hrvatski savez slijepih	Modrice na duši	30.000,00
6.	Savez udruga osoba s invaliditetom Karlovačke županije - Karlovac	Samozastupanjem do izjednačenih mogućnosti	30.000,00
			UKUPNO: 200.000,00

Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske i **kroz druge aktivnost doprinosi informiranju i senzibiliziranju javnosti za područje djelovanja žena i mladih osoba s invaliditetom.** Slijedom navedenog Ured je 12. listopada 2009. godine, u prostorijama Hrvatske odvjetničke komore, **organizirao Okrugli stol u suradnji s Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom, a vezano uz prava osoba s invaliditetom sukladno Zakonu o suzbijanju**

diskriminacije. Nadalje Ured za ljudska prava je u Dubrovniku 25. i 26. studenog 2009. godine održao **dvodnevnu Konferenciju o Zakonu o suzbijanju diskriminacije** gdje je jedna cijela sesija (Posebnosti zabrane diskriminacije temeljem određenih diskriminacijskih osnova) bila posvećena suzbijanju diskriminacije osoba s invaliditetom. Također 11. i 12. ožujka 2009. godine u Zagrebu je održan **dvodnevni seminar za savjetnike pučkog pravobranitelja i savjetnike posebnih pravobranitelja za provedbu Zakona o suzbijanju diskriminacije.**

U provedbi mjere Ured za ljudska prava Vlade Republike Hrvatske je surađivao s tijelima državne uprave i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da redovito sudjeluje i podržava niz aktivnosti usmjerenih na promicanje aktivnog uključivanja i sudjelovanja žena s invaliditetom u političkom i javnom životu. Predstojnica Ureda je 9. ožujka 2009. godine sudjelovala na seminaru pod nazivom: „Osnaživanje žena s invaliditetom za uključivanje u proces političkog odlučivanja na lokalnoj razini“, gdje je održala izlaganje na navedenu temu. Seminar je organizirala Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH u Općoj bolnici Dubrovnik, a u okviru provedbe projekta „Osnaživanje žena s invaliditetom za uključivanje u proces političkog odlučivanja na lokalnoj razini“. Projekt je 2008. godine sufinanciran od strane Ureda za ravnopravnost spolova s ciljem poticanja uključivanja žena s invaliditetom u procese političkog odlučivanja na lokalnoj razini. Također, u okviru provedbe navedenog projekta 12. svibnja 2009. godine službenica Ureda sudjelovala je na skupu u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH pod nazivom: „Osnaživanje žena s invaliditetom za uključivanje u proces političkog odlučivanja na lokalnoj razini: „I ti možeš, ako...“, održanog u Zagrebu. 23. travnja 2009. godine predstojnica Ureda sudjelovala je na okruglom stolu „Žene s invaliditetom i sudjelovanje u političkom odlučivanju“ gdje je održala izlaganje na navedenu temu. Okrugli stol održan je u Gradskoj knjižnici Jurja Šižgorića u Šibeniku u organizaciji Udruge za promicanje inkluzije, Podružnica Šibenik. Okrugli stol se održao u okviru provedbe projekta „Osnaživanje žena s invaliditetom za političko odlučivanje“ koji je 2008. godine sufinanciran od strane Ureda za ravnopravnost spolova s ciljem poticanja uključivanja žena s invaliditetom u procese političkog odlučivanja na lokalnoj razini. Svrha održavanja okruglog stola je bila potaknuti raspravu o položaju žena s invaliditetom u društvenom i političkom životu lokalne zajednice.

U provedbi mjere Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske je surađivao sa Zajednicom saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH i Udrugom za promicanje inkluzije, Podružnica Šibenik.

2.12. Istraživanje i razvoj

Mjera 1. Unaprijediti statističke i informacijske strategije za razvoj politike i standarda vezanih uz osobe s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo izvještava da je metodologija za prikupljanje statističkih podataka o osobama s invaliditetom usklađena s međunarodnim sustavom prikupljanja statističkih podataka i međunarodnom klasifikacijom invaliditeta. Tijekom izvještajnog perioda provedene su, kroz radne skupine za izradu Jedinstvene liste oštećenje te Inkluzivnog dodatka, aktivnosti za implementaciju Međunarodne klasifikacije funkcioniranja, onesposobljenosti i zdravlja (ICF) u sustav valorizacije i praćenja invaliditeta. Predstavnici Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo sudjelovali su na predavanju eksperata iz Austrije (*Seminar stručnjaka o temi "Naknada za pomoć i njegu"* kojeg je organiziralo u Zagrebu *Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske u suradnji s Ministarstvom za rad, socijalne poslove i zaštitu potrošača*

Republike Austrije) i Italije (Stručni skup „Primjena ICF-a za ocjenu invaliditeta“, u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske) po pitanju navedene problematike. Na osnovu spoznaja iz navedenih izlaganja te na osnovu dostupne literature, Konvencije o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda te parametara EUROSTAT, Hrvatski zavod za javno zdravstvo zaključuje da ne postoji jasno naznačeni i uniforman međunarodni sustav prikupljanja statističkih parametara o osobama s invaliditetom. Zbog navedenog, implementacija ICF-a i Međunarodne klasifikacije bolesti (MKB - 10) u sustav vještačenja za osobe s invaliditetom trenutno je jedini način približavanja Republike Hrvatske jasnim standardima i preporukama Svjetske zdravstvene organizacije. **Hrvatski registar o osobama s invaliditetom** osigurava pristup točnim i ažuriranim podacima o osobama s invaliditetom u Hrvatskoj usklađenih s drugim sustavima prikupljanja podataka i u skladu s definiranim smjernicama prikupljanja podataka i usvojenom klasifikacijom invaliditeta. Tijekom izvještajnog perioda izrađeno je III Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj koje je dostupno na Internet stranici: http://www.hzjz.hr/epidemiologija/kron_mas/invalidi09.pdf.

Izvješće o osobama s invaliditetom dio je i Hrvatskog zdravstveno statističkog ljetopisa dostupnog na http://www.hzjz.hr/publikacije/hzs_ljetopis/Ljetopis_Yearbook_HR_2008.pdf.

Svi navedeni izvještaji izrađeni su u skladu sa Zakonom o hrvatskom registru o osobama s invaliditetom („Narodne novine“, broj 64/01). Pored navedenog učinjeno je 36 individualnih izvješća, čiji sadržaj je dostupan u godišnjem izvješću Odjela za prevenciju invalidnosti, za potrebe tijela državne uprave, udruga osoba s invaliditetom te drugih institucija, **što je 9 izvješća više nego u 2008. godini**. Svi navedeni izvještaji sadrže odgovore na različite upite o osobama s invaliditetom te su izrađeni i dostavljeni potražitelju unutar 1-3 dana od datuma primitka zahtjeva. Za izradu navedenih izvješća bilo je potrebno u prethodnom periodu uskladiti sve izvore parametara o osobama s invaliditetom propisanih Zakonom o hrvatskom registru o osobama s invaliditetom („Narodne novine“, broj 64/01). Usklađivanje je bilo potrebno izvršiti zbog različitost zakonskih propisa koji se odnose na vrste i težine invaliditeta pri čemu je kao osnova za usklađivanje služila Međunarodna klasifikacija bolesti (MKB-10) Svjetske zdravstvene organizacije. Pored procesa usklađivanja izvršeno je i povezivanje izvora, propisanih navedenim Zakonom, temeljem jedinstvenog matičnog broja građana (JMBG). Pri navedenom jednoznačnom povezivanju osobe Hrvatski zavod za javno zdravstvo se susreo sa sve većim brojem osoba koje u svojim rješenjima nemaju navedeni identifikator osobe što dodatno otežava rad, pogotovo u segmentu povezivanja sa bazom umrlih, koja kao identifikator osobe i dalje sadrži JMBG. Unatoč svim poteškoćama proizašlih iz nepostojanja jedinstvenog identifikatora propisanog Zakonom o hrvatskom registru o osobama s invaliditetom vrši se jednoznačno povezivanje osobe temeljem imena i prezimena, datuma i godine rođenja te mjesta prebivališta. Zbog navedenog problema smanjuje se kvaliteta parametara o osobama s invaliditetom i Registar radi s 1,8% pogreškom koja je proizašla iz nemogućnosti jednoznačnog povezivanja osobe. U pogledu relevantnost sustava u odnosu na međunarodno potpisane dokumente Hrvatski zavod za javno zdravstvo ističe da se parametri Registra osoba s invaliditetom koriste u izvješćima za: Konvenciju o pravima djeteta, Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena te Otawske konvencije o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i o njihovom uništenju. Pored navedenog parametri Registra su se koristili i za druge međunarodne usporedbe za čime je došao zahtjev u Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Međunarodni projekti i institucije koje su poslale zahtjev tijekom 2009. godine za međunarodnom usporedbom, o osobama s invaliditetom u Hrvatski zavod za javno zdravstvo su: Monee i HAFA te EUGLOREH projekt, European Spinal Cord Injury Federation, Readers Digest, Svjetska zdravstvena organizacija za upitnik „Assesment of situation of children with disabilities“. Na sve upite je odgovoreno i uvršteni su traženi dostupni parametri o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj. Zavod naglašava da potpuna primjena Zakona o zaštiti osobnih podataka („Narodne novine“, broj 41/08), od strane izvora parametara koji nisu specificirani Zakonom o hrvatskom registru o osobama s invaliditetom onemogućava spajanje Registra s njihovim informatičkim zapisima npr. udruga osoba s invaliditetom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da će u sklopu eMatice prikupljati podatke o učenicima teškoćama te je u tijeku izrada elemenata za praćenja učenika s teškoćama u osnovnoškolskom i srednjoškolskom sustavu obrazovanja. Budući da se odgojno-obrazovni sustav temelji na potpori koja je učeniku potrebna tijekom školovanja, podaci će se prikupljati i s obzirom na vrstu i stupanj teškoća, na temelju funkcionalnosti učenika te s obzirom na odgojno-obrazovnu potporu koja je učeniku potrebna tijekom školovanja; člankom 65. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi određena je nova podjela učenika s teškoćama i to:

- učenici s teškoćama u razvoju (odnosno mladi s invaliditetom)
- učenici s teškoćama u učenju, problemima u ponašanju i emocionalnim teškoćama i
- učenici s teškoćama uvjetovanim odgojnim, socijalnim, ekonomskim, kulturalnim i jezičnim čimbenicima.

Mjera 2. Unaprijediti klasifikaciju invaliditeta

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo izvještava da su tijekom 2009. godine poduzete aktivnosti za usklađivanje načina prijevoda termina disability, u okviru ICF a, a u skladu sa zahtjevima Svjetske zdravstvene organizacije (SZO). Svjetska zdravstvena organizacija uvažila je hrvatska stajališta u pogledu navedenog termina te će **u klasifikaciji termin disability imati dualan prijevod onesposobljenost/invalidnost**. Na taj način je zadovoljen koncept SZO-a po pitanju navedenog termina ali i hrvatska stajališta. Nakon izvršenih korekcija, prijevod je pripremljen za tisak i upućen na konačno odobrenje u SZO. Navedena klasifikacija u izvještajnom periodu uvrštena je u prijedlog modifikacije tijela i liste vještačenja za osobe s invaliditetom. Tijekom izrade navedenog prijedloga, a u okviru radnih skupina, izvršeno je detaljno upoznavanje svih sudionika sa dijelovima i konceptom ICF-a, te je na osnovu tih sastanaka izrađen prijedlog Kataloga inkluzivnih potreba za svaku pojedinu vrstu invaliditeta. Navedeni katalog podloga je za unapređenje sustava vještačenja kao i ostvarivanje prava na inkluzivni dodatak. **U odnosu na 2008. godinu napravljen je veliki pomak u ovom području jer je riješen problem načina prijevoda termina disability, koji je onemogućavao konačno odobrenje prijevoda od strane SZO-a, a upoznati su sa klasifikacijom svi članovi radnih skupina koji sudjeluju u unapređenju sustava vještačenja za osobe s invaliditetom.**

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, kao sunositelj provedbe mjere, zaduženo je za provedbu aktivnosti izrade jedinstvene liste svih oštećenja za sve kategorije osoba s invaliditetom neovisno o načinu i uzrocima nastanka. Stoga je **za izradu prijedloga opće liste oštećenja osnovana zasebna skupina stručnjaka medicinske struke iz svih sustava** u kojima se ocjenjuju takva oštećenja. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, kao koordinator navedene aktivnosti, u suradnji s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i udrugama osoba s invaliditetom, tijekom prošle godine izradio je prijedlog opće liste oštećenja.

U provedbi mjere Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je surađivalo s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje, Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i udrugama osoba s invaliditetom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da će uvrstiti Međunarodnu klasifikaciju funkcioniranja, invaliditeta i zdravlja (MKF) u svoj informacijski sustav kada dokument bude preveden te kada bude izrađena jedinstvena lista oštećenja.

Mjera 3. Poticati provođenje istraživačkih studija i usku suradnju nadležnih tijela radi osiguranja dostupnosti sveobuhvatnih podataka u cilju postizanja veće razine znanja o osobama s invaliditetom te donošenja politika i programa vezanih uz invaliditet utemeljenih na kvalitetnim informacijama

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo je izvijestio da tijekom izvještajnog perioda objavljeni su slijedeći radovi koji su rezultati istraživanja koje je provodio i koordinirao Hrvatski zavod za javno zdravstvo, a odnose se na osobe s invaliditetom i njihove obitelji:

1. Benjak T, Vuletić G, Pavić Šimetin I. Comparative Study on Selfperceived Health of Parents of Children with Autism Spectrum Disorders and Parents of Nondisabled Children in Croatia. *Croat Med J.* 2009; 50: 403-9.

Rad je dostupan na: <http://www.cmj.hr/2009/50/4/19673041.htm> a priopćenje za javnost uredništva časopisa na navedeni rad dostupno je na: <http://cmj.hr/2009/50/4/5004Press/Benjak%20Hr.pdf>

2. Benjak T, Vuletić G. Subjective Quality of Life and Cardiovascular Risk Factors in a Croatian Adult Population. *Coll. Antropol.* 33 (2009) Suppl. 1: 159–163.

Rad je dostupan na:

[http://www.collantropol.hr/_doc/Coll.%20Antropol.%2033%20\(2009\)%20Suppl.%201:%20159–163.pdf](http://www.collantropol.hr/_doc/Coll.%20Antropol.%2033%20(2009)%20Suppl.%201:%20159–163.pdf)

3. Benjak T, Vuletić G. Prevalence of Pervasive Developmental Disorders – Croatia in Comparison with Other Countries of the World. *MATERIA SOCIO MEDICA.* 2009; 21 (1): 4-7.

Rad je dostupan na: <http://www.avicenapublisher.org/docs/MSM/MSM2009-1.pdf>

4. Pjevač N, Benjak T. Potential problems in development of a social model of disability and biomedical dimension of a disease. *British medical journal.* 2009.

Rad je dostupan na: http://www.bmj.com/cgi/eletters/338/apr23_2/b1020#213871

5. Benjak T, Ježić A, Janičar Z, Ivanković D, Vuletić G. Potential problems in building social model of disability. *CMJ* 2009; 50; 594-5

Rad je dostupan na: <http://www.cmj.hr/2009/50/6/20017228.htm>

6. Benjak T. Povijesne promjene u stajalištima društva prema osobama s invaliditetom. *Časopis za razvoj civilnog društva u Republici Hrvatskoj.* 2009; 21: 10-13.

Rad je dostupan na:

http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/casopis/broj_21/casopis_21.pdf

Pored navedenih objavljenih radova, tijekom 2009. godine, započelo se s istraživanjem:

„Povezanost radnog statusa sa kvalitetom života i zdravljem žena s invaliditetom“. Navedeno istraživanje ima pisanu potporu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti a provodi se u suradnji sa Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Školom narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ te udrugama osoba s invaliditetom. Predstavnici Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo su tijekom 2009. godine sudjelovali u specijalističkom obrazovanju iz područja javnog zdravstva i epidemiologije pri Medicinskom fakultetu, Studiju socijalnog rada u Zagrebu te edukaciji volontera na Festivalu jednakih mogućnosti s izlaganjima na temu epidemiologije invaliditeta. U okviru navedene nastave polaznici su, između ostalog, upoznati sa mogućnošću i potrebama istraživanja na području invaliditeta, a svim je pri tom ponuđena pomoć pri izradi seminara, diplomskih radova ili istraživanja sa navedenog područja. Pored navedenih aktivnosti, a u okviru promicanja zdravih stilova života, kao oblika prevencije invaliditeta, objavljene su četiri kolumne u prvom hrvatskom biciklističkom magazinu „Biker“ u kojima se promovira bicikl kao način prijevoza i prevencije niza kroničnih bolesti. U sklopu iste aktivnosti, a u sklopu www.zdravlje.hr, započelo se sa intervjuima medijski poznatih osoba koje su tjelesno aktivne. Intervjui su dostupni na: <http://www.zdravlje.hr/clanak.php?id=13432>, <http://www.zdravlje.hr/clanak.php?id=13429> i <http://www.zdravlje.hr/clanak.php?id=13428>.

U odnosu na proteklu godinu objavljeno je više radova u časopisima sa većim impact faktorima.

U provedbi mjere Hrvatski zavod za javno zdravstvo je surađivao sa Školom narodnog zdravlja Andrija Štampar, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i udrugama osoba s invaliditetom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, kao sunositelj provedbe mjere, izvještava da podupire istraživanja i istraživačke studije za sva područja invaliditeta te je, sukladno navedenom, odobrilo sljedeća istraživanja:

- Tiflološkog muzeja u Zagrebu - Relacije taktilne percepcije i funkcioniranja nekih čimbenika u djece oštećena vida;
- Edite Maretić iz Splita - Analiza školskog uspjeha djece cjelovitih obitelji u lokalnoj zajednici i djece smještene u institucijama socijalne skrbi;
- Centra za ljudska prava u Zagrebu - Ljudska prava u osnovnim školama: teorija i praksa;
- Fonda Ujedinjenih naroda za djecu, Ured za Hrvatsku u Zagrebu - Istraživanje povodom obilježavanja Konvencije o pravima djeteta.

Mjera 4. Unaprijediti dostupnost podataka Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo osobama s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo izvještava da je na osnovu svih linkova navedenih u Izvješću moguće zaključiti da su **svi rezultati istraživanja i djelatnosti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo u potpunosti dostupni svim zainteresiranima.**

2.13. Rekreacija, razonoda i šport

Mjera 1. Izraditi Pravilnik o športskim natjecanjima djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je 2008. godine Hrvatski školski športski savez (HŠŠS) preuzeo organizaciju i financiranje Državnog prvenstva školskih športskih društava Republike Hrvatske za učenike s intelektualnim teškoćama u razvoju te je HŠŠS u suradnji s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa **izradio Propisnik Državnog prvenstva školskih športskih društava Republike Hrvatske za učenike s intelektualnim teškoćama u razvoju** koji je dostupan na Internet stranicama Saveza. Ministarstvo izvještava i da je za iduću godinu u planu uključivanje i učenika s ostalim teškoćama u razvoju osnovnih i srednjih škola.

Mjera 2. Izraditi provoditi i pratiti programe izvannastavnih športskih i drugih aktivnosti koji će poboljšati uključivanje djece i mladeži s teškoćama u razvoju

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je u cilju povećanja dostupnosti izvannastavnih športskih programa i drugih aktivnosti za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom planirano prikupljanje podataka o broju lokalnih zajednica koje imaju organizirane programe (u školama ili u okviru drugih objekata) za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom. Nadalje, Ministarstvo izvještava da je u okviru natječaja sufinanciralo izvannastavne športske aktivnosti u suradnji s udrugama i to:

1. Društvo osoba sa invaliditetom „Zvezdice“ - „Igrajmo se zajedno“;
2. Hrvatski savez slijepih - „Djeca oštećenog vida u športu“;
3. Udruga roditelja za djecu najteže tjelesne invalide i djecu s posebnim potrebama Anđeli - „Mala škola za djecu s posebnim potrebama“;

4. Zagrebački športski savez osoba s invaliditetom - „Rad - putokaz prema uspjehu“.

Mjera 3. Organizirati športska natjecanja djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini te poticati sudjelovanje na međunarodnim natjecanjima

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da se svake godine održava jedno **državno natjecanje za učenike s intelektualnim teškoćama u razvoju** pa je tako 2009. godine održano Državno prvenstvo u Šibeniku. Domaćin natjecanja bio je Grad Šibenik, a natjecanje se održavalo od 8. do 10. svibnja 2009. godine. Sudionici natjecanja bili su smješteni u hotelskom odmaralištu „Solaris“ u Šibeniku. Učenici su se, sukladno svojim mogućnostima, natjecali u 4 športske discipline i to:

- atletici na Atletskom stadionu ASK,
- plivanju na bazenu Crnica,
- štafetnim igrama u Osnovnoj školi „Petar Krešimir IV“ i
- graničaru na terenima hotela „Solaris“.

Natjecale su se 23 ekipe s ukupno 130 učenika uz pratnju 44 voditelja. Svim sudionicima natjecanja organizator je osigurao vodu, sokove i majice. Za troškove smještaja i prehrane sudionika, otvaranje i zatvaranje natjecanja, sama natjecanja te troškove organizacijskog odbora utrošeno je ukupno 132.000,00 kn. Ministarstvo izvještava i da je u planu, ukoliko za to budu osigurana sredstva, organizirati natjecanja na lokalnoj i regionalnoj razini.

Mjere

4. **Ukloniti građevinske prepreke i prilagoditi športske terene (unutarnje i vanjske) te prilagoditi opremu potrebama djece s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom**
5. **Ukloniti građevinske prepreke i prilagoditi školske prostore te opremu u svrhu omogućavanja izvannastavnih aktivnosti (športskih i drugih) potrebama djece s teškoćama u razvoju**

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da su tijekom školske godine 2009./2010. prikupljeni podaci svih osnovnih i srednjih škola o prostornoj prilagodbi škola i školskih športskih dvorana te je u tijeku obrada podataka koji će biti objavljeni na internetskim stranicama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

2.14. Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu

Mjera 1. Sustavno podizati razinu svijesti javnosti o značaju udruga osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske izvještava da s ciljem razvijanja partnerstva državne i javne uprave s udrugama osoba s invaliditetom na svim razinama, značajnu ulogu ima djelovanje Savjeta za razvoj civilnog društva, savjetodavnog tijela Vlade Republike Hrvatske kome je Ured administrativna i tehnička pomoć. Mandat Savjeta je trogodišnji, a član Savjeta je i predstavnik Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske. Tijekom 2009. godine održano je ukupno 5 sjednica Savjeta. Slijedom provedbe mjera Operativnog plana *Nacionalne strategije stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva*, imajući u vidu važnost socijalnog ugovaranja i socijalnog zapošljavanja, toj temi bio je posvećen okrugli stol na *Danima udruga 2009.* u organizaciji Ureda za udruge u suradnji sa Savjetom i Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog

društva. Na okruglom stolu pod nazivom „*Socijalno poduzetništvo i socijalno ugovaranje: kako postići iskorak?*“ sudjelovali su predstavnici udruga, državnih i lokalnih institucija te stručnjaci koji su govoreći o značajkama ovakvog modela funkcioniranja neprofitnih organizacija predstavili nekoliko primjera iz Republike Hrvatske i svijeta. Na Okruglom stolu doneseni su sljedeći zaključci o potrebi:

- Poticanja zajedničkih programa socijalnog zapošljavanja javnog, poslovnog i civilnog sektora na lokalnim razinama;
- Promicanja primjera dobre prakse Putem medija i sustavnog rada na edukaciji javnosti o mogućnostima socijalnog poduzetništva;
- Poticanja umrežavanja sa srodnim organizacijama u Europi i svijetu.

S ciljem poticanja i unaprjeđenja socijalnog ugovaranja u Republici Hrvatskoj, Ured za udruge je u okviru što bolje koordinacije provedbe mjera u okviru poglavlja VIII Operativnog plana Nacionalne strategije tijekom 2009. godine poduzeo sljedeće korake:

1. Ured je u suradnji s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi 20. veljače 2009. godine organizirao Prezentaciju Standarda kvalitete u socijalnim uslugama, što je jedna od komponenti programa Svjetske banke i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi *Projekt razvoja sustava socijalne skrbi* čiji cilj je razvijanje sustava u kojemu je korisnik/pojedinac u središtu pozornosti sustava. Standardi su prvenstveno namijenjeni centrima socijalne skrbi, no zaključeno je da će biti primjenjivi i za organizacije civilnog društva. Na prezentaciji su uz predstavnike državnih i javnih institucija, organizacija civilnog društva, međunarodnih organizacija (UNDP, Svjetska banka), sudjelovali i predstavnici udruga osoba s invaliditetom (Centar za rehabilitaciju Silver, Udruga za promicanje inkluzije, Udruga slijepih Koprivničko-križevačke županije i dr.).

2. Osnovana je Radna skupina za izradu Prijedloga unaprjeđenja sustava ugovaranja socijalnih usluga od javnog interesa s organizacijama civilnog društva (udrugama). Također su održana dva sastanka međuresorne Radne skupine, na kojima je donesen Okvirni plan rada te se pristupilo izradi preglednog Izvješća o postupcima ugovaranja i financiranja javnih usluga s organizacijama civilnoga društva (udrugama), kao prvog koraka u izradi Prijedloga unaprjeđenja cjelokupnog sustava. Ured za udruge izradio je obrasce za izradu spomenutog Izvješća, komplementarne za tijela državne uprave - davatelje financijske potpore za provođenje javnih usluga s jedne, te organizacije civilnoga društva - pružateljice javnih usluga s druge strane. U suradnji s Regionalnim mrežama udruga, Ured za udruge je izradio reprezentativni uzorak udruga, koji pokriva sve županije u Republici Hrvatskoj, a za koje se pouzdano zna da imaju iskustva u pružanju javnih usluga. Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske izvještava da je analiza podataka u tijeku.

Nadalje, Ured je u suradnji sa Savjetom za razvoj civilnog društva i Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva tijekom 2009. godine organizirao nekoliko važnih događanja za promociju i razvoj civilnog društva, kao i jačanja civilnog dijaloga koji su bili popraćeni u medijima.

U provedbi mjere Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske je surađivao sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva, resornim ministarstvima i međunarodnim organizacijama/institucijama uključenim u rad Radne skupine za izradu Prijedloga unaprjeđenja sustava ugovaranja socijalnih usluga od javnog interesa s organizacijama civilnog društva (udrugama): Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Delegacijom Europske unije u Republici Hrvatskoj, UNDP-om i Svjetskom bankom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava o kontinuitetu partnerskog odnosa s organizacijama civilnog društva te kao prioritet suradnje ističe udruge usmjerene djeci s teškoćama u razvoju, mladima i odraslim osobama s invaliditetom. U svrhu razvijanja suradnje udruga osoba s invaliditetom s ostalim organizacijama civilnog društva Ministarstvo je osiguralo financijsku potporu za 31 udrugu osoba s invaliditetom.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti s ciljem osnaživanja osoba s invaliditetom u zajednici, kontinuirano unaprjeđuje suradnju s udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, te u partnerskom odnosu realizira niz projekata. Navedeno potvrđuje i odobrenih 242 projekta iz dijela prihoda od igara na sreću kao i 64 projekta udruga osoba s invaliditetom koje provode program osiguravanja osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta. Ministarstvo o navedenom izvještava u području 1. Obitelj i 2. Život u zajednici.

Mjera 2. Poticati aktivno djelovanje žena s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske pruža financijsku potporu programima i projektima koji doprinose aktivnom uključivanju žena s invaliditetom radi smanjivanja njihove socijalne isključenosti. Također, na poziciji Ureda u Državnom proračunu osigurana su financijska sredstva i na zasebnoj aktivnosti Provedba *Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. - 2015.* Sukladno navedenom, Ured je u 2009. godini povodom obilježavanja 21. ožujka - Nacionalnog dana invalida rada dodijelio novčanu donaciju u iznosu od 3.000,00 kn Društvu osoba s invaliditetom Podunavlje iz Vukovara.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, kao sunositelj mjere, u okviru svojih programskih aktivnosti kontinuirano potiče aktivno djelovanje žena s invaliditetom. U tom smislu je u 2009. godini iz dijela prihoda od igara na sreću osigurana financijska potpora za 13 projekata udruga osoba s invaliditetom usmjerenih poboljšanju položaja žena s invaliditetom u ukupnom iznosu od 803.357,06 kn.

Također, kao što je već navedeno, u 2009. godini je u suradnji s Otvorenom medijskom grupacijom provedena afirmativna medijska kampanja „One mogu sve“. Kampanja se sastojala od prikazivanja edukativnog TV spota kroz koji su prikazani primjeri uspješnih žena s invaliditetom i djevojčica s teškoćama u razvoju koje aktivno sudjeluju i doprinose zajednici. Ciljevi kampanje bili su: ukazivanje na činjenicu da su žene s invaliditetom važni i punopravni članovi društva; podizanje razine svijesti u društvu koja će omogućiti ženama s invaliditetom da ostvaruju svoja prava i sudjeluju u svakodnevnom životu zajednice kao aktivni članovi društva; povećanje svijesti o nužnosti osiguravanja jednakih mogućnosti osobama s invaliditetom, a naročito žena s invaliditetom; povećanje svijesti o postojanju rodnih stereotipa i diskriminacije žena s invaliditetom te osvješćivanje javnosti o problemu dvostruke diskriminacije žena s invaliditetom. Za provedbu navedene kampanje osiguran je iznos od 143.834,68 kn.

Mjera 3. Poticati zapošljavanje osoba s invaliditetom programima udruga

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi izvještava da kroz osiguravanje sredstava za osnovnu djelatnost udruga osoba s invaliditetom osigurava i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa izvještava da je sustavno poticalo zapošljavanje osoba s invaliditetom osiguravajući financijsku potporu udrugama koje provode odgovarajuće aktivnosti za navedenu svrhu i to:

Ministarstvo navodi i da je sudjelovalo u provedbi mjere 3. u ovom području. Sredstva za provedbu ovih mjera osigurana u državnom proračunu redovitim sredstvima i sredstvima od igara na sreću te je, slijedom navedenog, Ministarstvo obrazovanja i športa sufinanciralo sljedeće udruge:

1. Udruga roditelja djece i osoba s invaliditetom „Mali princ“ - Socijalna integracija i osposobljavanje djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom za samostalniji život i rad „Priatelji u igri i učenju“,
2. Udruga studenata s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu SIZIF,
3. Udruga roditelja djece s posebnim potrebama „Put u život“ - „Računalno opismenjavanje djece s teškoćama u razvoju“.

Mjera 4. Sustavno financirati udruge osoba sa invaliditetom omogućujući njihovo djelovanje u cilju unapređenja kvalitete života osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske izvještava da je slijedom obveza praćenja provedbe *Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga*, koji je usvojio Hrvatski sabor 2. veljače 2007. godine, a u cilju transparentnosti dodjele sredstava programima/projektima udruga iz javnih izvora putem natječaja tijela državne uprave te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, u 2009. godini izradio **treće Izvješće o dodijeljenim financijskim potporama za projekte i programe organizacija civilnog društva u 2008. godini** (Vlada Republike Hrvatske usvojila na sjednici 19. lipnja 2009. godine). Izvješće je sveobuhvatnije u odnosu na izvješće iz 2008. godine, jer sadrži izvješće sa županijske, gradske i općinske razine. Sukladno podacima značajan dio sredstava izdvojen je za programe/projekte udruga osoba s invaliditetom u okviru područja *Potpora osobama s posebnim potrebama i socijalno ugroženim skupinama* u ukupnom iznosu od 76.941.003,63 kn (12,33%) uključujući sredstva iz državnog proračuna i dijela prihoda od igara na sreću. Prema podacima iz izvješća županija za navedeno područje izdvojeno je ukupno 12.568.020,20 kn (3,16%) od ukupno 397.653.853,34 kn dodijeljenih sredstava za programe i projekte udruga u 2008. godini iz proračuna županija (najviše Grad Zagreb, pa Primorsko-goranska te Splitsko-dalmatinska i Zagrebačka županija koje su dodijelile približno jednak iznos). Imajući u vidu unapređenje sustava dodjele potpora programima i projektima organizacija civilnog društva, a u sklopu aktivnosti praćenja provedbe *Kodeksa*, pored izrade sveobuhvatnog izvješća o dodijeljenim potporama, koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila u svibnju 2008. godine, Ured za udruge i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva izradili su *Priručnik za primjenu Kodeksa pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje financijske potpore programima i projektima udruga*. Također su nastavljene aktivnosti u sklopu sustava vrednovanja natječaja, programa i projekata udruga financiranih iz državnog proračuna i sredstava iz dijela prihoda od igara na sreću (sastanak s timom evaluatora održan je 1. srpnja 2009.).

U sklopu svojih temeljnih zadaća razvijanja međunarodne suradnje u području civilnog društva, Ured za udruge **prati provedbu projekata u okviru pretprijetnih programa EU za sektor civilnog društva** te su u 2009. godini nastavljene aktivnosti tehničkog praćenja CARDS 2004 projekata. Do sredine 2009. godine **završili su dvogodišnji projekti u okviru CARDS 2004 Pružanje socijalnih usluga od strane neprofitnog sektora u području zdravstva, socijalne skrbi i izvaninstitucionalnog obrazovanja i projekt „Pristup zapošljavanju – Socijalno uključivanje osoba s intelektualnim poteškoćama“** koji je provodila Udruga za promociju inkluzije u suradnji s Udrugom za samozastupanje i Centrom za edukaciju u Zagorskoj ulici u Zagrebu. Ukupna vrijednost projekta je 244.803,19 EUR, dok je iz sredstava Europske unije bilo osigurano 82.81%, što iznosi 202.721,52 EUR. Temeljem izvješća uspješno su provedene sve aktivnosti i ispunjeni svi očekivani rezultati: zaposleno je 11 osoba s intelektualnim poteškoćama, pružena je stručna potpora i trening djelatnicima Centra za edukaciju u Zagorskoj ulici od strane Udruge za promociju inkluzije, održani treninzi i priprema suradnika pri zapošljavanju krajnjih korisnika i potpora tijekom obavljanja radnih zadataka na radnim mjestima, kao i treninzi za osobe s intelektualnim poteškoćama bez poslovne sposobnosti koji žive u obitelji i uz to stalna promocija i sudjelovanje djelatnika navedenih udruga partnera na

domaćim i međunarodnim konferencijama, te naponi koje ulažu radi održivosti projektnih aktivnosti i nakon završetka CARDS projekta. Ured također ističe jačanje suradnje i partnerskih odnosa među partnerima uz održavanje redovitih sastanaka u okviru upravljanja projektom. Nadalje, tijekom 2009. godine **otvoreno je nekoliko mogućnosti u okviru pretprijetnih programa EU (EIDHR i IPA):**

1. u suradnji s Delegacijom Europske komisije u Republici Hrvatskoj **organizirao je niz regionalnih radionica za pripremu projektnih prijedloga u sklopu natječaja Europskog instrumenta za demokratizaciju i ljudska prava (EIDHR)** usmjeren jačanju uloga civilnog društva u promociji ljudskih prava i demokratskoj reformi, kroz podršku pomirenju interesa različitih grupa i konsolidiranje političke participacije i reprezentacije u Zagrebu, Vukovaru, Osijeku, Požegi, Gospiću, Zadru, Sisku i Karlovcu, uz sudjelovanje velikog broja organizacija potencijalnih prijavitelja, pa tako i znatan broj predstavnika udruga osoba s invaliditetom (Zajednica saveza udruga osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH, Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida, Hrvatska udruga gluhoslijepih osoba „Dodir“, Savez gluhih i nagluhih Grada Zagreba, Udruga invalida rada Požega, HVIDRA i mnogi drugi). Prioritet natječaja je izgradnja konsenzusa u područjima od posebne državne skrbi, posebno mirjenja grupnih interesa i pomirbe uključujući specifičnu ulogu žena. Na radionicama prisutni su upoznati i s informacijama o ostalim natjecajima, posebno IPA 2008 te su udruge iskazale interes.

2. IPA 2008 *Osnaživanje uloga i kapaciteta OCD-a za praćenje provedbe pravne stečevine EU na području antidiskriminacijske strategije* – nakon objave natječaja za dodjelu bespovratnih financijskih potpora za projekte koji će pridonijeti jačanju kapaciteta i uloge organizacija civilnog društva u izvođenju aktivnosti praćenja provedbe pravne stečevine EU, Ured za udruge održao je niz radionica za potencijalne prijavitelje u Zagrebu, Splitu, Osijeku i Rijeci.

3. *Europa za građane* – Ured za udruge je u ulozi **informativne kontakt točke za program Europa za građane nastavio s aktivnostima promocije programa i prezentacije konkretnih aktivnosti otvorenih za Republiku Hrvatsku** te je uočen izniman interes udruga za ovakvu vrstu potpore koja ne iziskuje previše administrativnog angažmana. Na radionicama su između ostalih sudjelovali i predstavnici udruga osoba s invaliditetom (Zajednice saveza udruga osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH, Saveza društava distrofičara Hrvatske, Udruge za promicanje inkluzije iz Zagreba i Udruge za samozastupanje). Ured za udruge izvještava da je Društvo osoba s cerebralnom i dječjom paralizom Zagreba potpisala ugovor.

4. People to People - inicijativa u okviru IPA programa otvorena u travnju 2008. godine usmjerene zemljama kandidatkinjama, kao i potencijalnim zemljama kandidatkinjama, nudi platformu za umrežavanje, razmjenu dobre prakse i izgradnje partnerstva, širenje informacija o financijskim potporama razvoju civilnog društva unutar Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA), kao i drugih programa EU, s ciljem jačanja dijaloga civilnog društva, a sastoji se od grupnih posjeta u organizaciji Glavne uprave za proširenje u okviru instrumenta TAIEX.

U sklopu ove inicijative u koordinaciji s Delegacijom Europske komisije kao posredničke institucije (obzirom da je program centraliziran i vodi se iz Bruxellesa) te Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi predložene su osobe ispred organizacija civilnog društva (dvije osobe s invaliditetom) za odlazak na studijsko putovanje „Combating poverty in Europe“ koje je održano u studenom 2009. godine.

U provedbi mjere Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske je surađivao s institucijama davateljima potpora programima i projektima udruga: tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, Središnjom agencijom za financiranje i ugovaranje i Delegacijom Europske unije u Republici Hrvatskoj.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, kao sunositelj provedbe mjere, svake godine objavljuje **Poziv za prijavu projekata udruga koje se bave problemima i zadovoljavanjem potreba osoba s invaliditetom za financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću**. Navedeni Poziv objavljen je i 2009. godine, a istim su određena sljedeća prioritetna područja: Afirmacija prava i unapređivanje politike za osobe s invaliditetom,

Osnaživanje osoba s invaliditetom i njihovih udruga, Projekti usmjereni djeci s teškoćama u razvoju te Projekti usmjereni mladima s invaliditetom. U okviru navedenih područja definirana su podpodručja, kako bi se udruge potaknule na provođenje projekata za kojima je utvrđena potreba u zajednici. Na opisani je način osigurana financijska potpora za 242 projekta udruga osoba s invaliditetom kojima je cilj bio poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom i osiguravanje različitih usluga u zajednici. Ukupan iznos financijske potpore dodijeljene temeljem navedenog Poziva iznosio je 23.589.229,63 kn.

Mjera 5. Poticati i razvijati suradnju udruga osoba sa invaliditetom s ostalim organizacijama civilnog društva

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske je tijekom 2009. u suradnji sa Savjetom za razvoj civilnog društva organizirao nekoliko događanja s ciljem poticanja i razvijanja suradnje udruga osoba s invaliditetom s ostalim organizacijama civilnog društva. **Dani udruga 2009** organizirani su u suradnji sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Nacionalnom zakladom za razvoj civilnoga društva, Gradom Osijekom, Osječko-baranjskom županijom te Forumom udruga „Slap“ u Osijeku i to u skladu s općim kretanjima u društvu „Civilno društvo – pokretač razvojnih procesa“ što je malo i prošireno u nazivu plenarne rasprave „...u uvjetima globalne financijske krize“. Prošlogodišnja centralna manifestacija s ciljem promocije i jačanja civilnog dijaloga posebno između udruga i predstavnika vlasti na lokalnom nivou, volonterstva, filantropije, suradnje među udrugama, novih mogućnosti financiranja (neprofitno i socijalno poduzetništvo, EU fondovi) okupila je brojne predstavnike državnih i lokalnih institucija, organizacija civilnog društva, stručnjaka i medija. Sudjelovali su i predstavnici udruga osoba s invaliditetom, posebno lokalnih (Društvo za pomoć mentalno retardiranim osobama iz Osijeka i Vukovara, Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Rijeka, Hrvatski savez udruga osoba s mentalnom retardacijom).

U okviru institucionalnih mehanizama podrške te poticanja i razvoja suradnje udruga osoba s invaliditetom s ostalim organizacijama civilnog društva važnu ulogu ima Savjet za razvoj civilnog društva uz stručnu i administrativnu potporu Ureda za udruge. Savjet kao savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske, koji se sastoji od 11 predstavnika tijela državne uprave i ureda Vlade Republike Hrvatske, 10 predstavnika organizacija civilnog društva i 3 stručnjaka, ima, između ostalog, mandat očitovanja Vladi Republike Hrvatske o nacrtima propisa koji se odnose na razvoj civilnog društva te predlaganja prioriteta za financiranje programa i projekata organizacija civilnog društva. U radu Savjeta pored predstavnika Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti sudjeluje i predstavnik udruga osoba s invaliditetom i predsjednik Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske, a koji je uključen i u rad proširenog Sektorskog nadzornog odbora IV komponente IPA-e Razvoj ljudskih potencijala.

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske naglašava da je tijekom provedbe projekta Udruge za promicanje inkluzije iz Zagreba, koji je provodila u sklopu CARDS (završen u lipnju 2009. godine), unaprijeđena suradnja s partnerima na projektu, Udrugom za samozastupanje i Centrom za obrazovanje Zagorska, a što je bitno za održivost suradničkih odnosa i mogućih budućih zajedničkih projekata.

2.15. Međunarodna suradnja

Mjere

1. **Pratiti usklađenost važećih zakona s preuzetim međunarodnim dokumentima od posebnog interesa za osobe s invaliditetom**
3. **Podnositi izvješća o provedbi preuzetih obveza sukladno međunarodnim dokumentima**

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom prati usklađenost postojećih propisa koji se odnose na osobe s invaliditetom i važećih zakona s preuzetim međunarodnim dokumentima te predlaže izmjene i dopune odgovarajućih zakona.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti daje doprinos praćenju ukupnog napretka Republike Hrvatske u pristupanju EU, podnošenjem mjesečnih izvješća po političkim kriterijima te polugodišnjih izvješća o samo-procjeni o napretku Republike Hrvatske (self-assesment). Obveza Republike Hrvatske, sukladno Zakonu o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, je provedba Konvencije i podnošenje sveobuhvatnog izvješća o mjerama poduzetim radi ostvarenja obveza preuzetih potpisivanjem Konvencije te o napretku ostvarenom u tom pogledu. Republika Hrvatska je obvezna Izvješće o provedbi Konvencije dostaviti Ujedinjenim narodima dvije godine nakon stupanja na snagu Konvencije (tijekom 2010. godine), a daljnja izvješća najmanje svake četiri godine. Ministarstvo u cilju kvalitetnog izvješćivanja Vlade Republike Hrvatske i Ujedinjenih naroda o napretku postignutom na području skrbi o osobama s invaliditetom, kao koordinator provedbe Nacionalne strategije, dužno je pripremiti izvješće s relevantnim podacima koje je moguće pratiti kroz određeno razdoblje.

Ministarstvo također sudjeluje u radu i dostavlja izvješća za potrebe ostalih UN-ovih odbora i komisija koje se bave osobama s invaliditetom. Isto tako, sudjeluje u radu i priprema priloge za potrebe raznih tijela Vijeća Europe i drugih međunarodnih tijela i inicijativa. Predstavnica Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je članica Europskog koordinacijskog foruma za praćenje Akcijskog plana Vijeća Europe za osobe s invaliditetom od 2006. do 2015. godine (CAHPAH), te aktivno sudjeluje u radu istog. Izvješćivanjem o napredcima Republike Hrvatske i isticanjem dobrih primjera iz prakse pridonijet će se radu spomenutog tijela, osigurati podrška inicijativama i pružiti uvid u položaj osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj te pridonijeti praćenju politika vezanih uz ovo područje.

Usmjeravanjem napora Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u odgovarajuće aktivnosti, omogućava se provedba međunarodnih inicijativa: programa, projekata, kampanja, akcija, seminara, konferencija, sastanaka i posjeta. Slijedom navedenog, Ministarstvo organizira i na nacionalnoj razini provodi navedene programe, projekte, akcije i ostale spomenute aktivnosti usmjerene na dobrobit osoba s invaliditetom, sukladno preporukama međunarodnih tijela i organizacija te nacionalnim prioritetima.

Među ostalim, daje doprinos ostvarivanju cilja Euro-mediteranskog partnerstva, odnosno jačanju suradnje, dijaloga i regionalne integracije na Mediteranu, osnaživanjem podrške inicijativama unutar Unije za Mediteran, koja je multilateralni okvir za suradnju Europske unije i zemalja Mediterana.

Ministarstvo također trajno ulaže napore za poboljšanje ostale bilateralne i multilateralne suradnje s drugim državama vezano uz unapređenje skrbi o osobama s invaliditetom te je tako primjerice održalo sastanke s predstavnicima Human Rights Watch-a, izaslanstva Republike Kine i izaslanstva Republike Kazahstana. Uspostavljena je i kontinuirana kvalitetna suradnja s UNDP-em, UNICEF-om i UNHCR-om.

Mjera 2. Izraditi popis te prijevode svih međunarodnih dokumenata od posebnog interesa za osobe s invaliditetom te ih učiniti dostupnima u prilagođenim formatima

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kontinuirano sudjeluje u radu odbora Vijeća Europe i Europske unije te prati međunarodne dokumente koji su značajni za osobe s invaliditetom kao i stručnu literaturu. Slijedom navedenog, u 2009. godini udrugama osoba s invaliditetom distribuirane su sljedeće publikacije Vijeća Europe koje su prevedene i tiskane u 2008. godini:

1. Rehabilitacija i integracija osoba s invaliditetom: politika i zakonodavstvo,
2. Zaštita odraslih i djece s invaliditetom protiv zlostavljanja,
3. Pristup socijalnim pravima osoba s invaliditetom u Europi.

Također, s engleskog na hrvatski jezik prevedene su 2 publikacije Vijeća Europe „Postizanje potpunog sudjelovanja kroz Univerzalni dizajn“ te „Jačanje prava i inkluzije osoba s invaliditetom koje stare i starijih osoba s invaliditetom: Europska perspektiva“ koje će biti distribuirane u narednom razdoblju.

Mjera 4. Izvješćivati Vijeće Europe o stanju ljudskih prava osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je kao član Europskog koordinacijskog foruma za Akcijski plan Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi 2006. - 2015. (CAHPAH-a) u listopadu 2008. godine zaprimilo Upitnik o promicanju i provedbi Akcijskog plana Vijeća Europe za osobe s invaliditetom 2006. - 2015. godine s ciljem prikupljanja relevantnih informacija od država članica o provedbi i implementaciji Akcijskog plana Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja osoba s invaliditetom u društvu: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi 2006. - 2015. Na temelju dostavljenih podataka o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine od strane nositelja mjera, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti pripremlilo je odgovore na upitnik te iste dostavilo Vijeću Europe. Temeljem zaprimljenih odgovora država članica, CAHPAH je u veljači 2009. godine izradio Nacrt izvješća o odgovorima država članica na navedeni upitnik koji je istima dostavljen na razmatranje. U Nacrtu je navedeno da je od 47 država članica Vijeća Europe, njih 25 dostavilo odgovore na upitnik zbog čega rezultati obrade nisu nužno reprezentativni za čitavo članstvo Vijeća Europe. Također, navedeno je da kvaliteta dostavljenih odgovora znatno varira kao i da zbog nepostojanja međunarodnih standardiziranih pokazatelja o položaju osoba s invaliditetom nije moguće izvršiti pouzdanu kvantitativnu usporedbu između država članica. Ipak, iz dostavljenih odgovora Vijeće Europe odnosno CAHPAH zaključuje da, uz nekoliko iznimaka, države članice izvješćuju o dobrom te u nekim slučajevima znatnom napretku u promicanju ljudskih i građanskih prava osoba s invaliditetom i osiguravanju uvjeta potrebnih za njihovo ravnopravno uključivanje u život zajednice. Također, izneseno je stajalište da navedeni napredak, iako u skladu s ciljevima Akcijskog plana, nije vođen samo njime već i ranije donesenim nacionalnim planovima odnosno strateškim dokumentima i budućim obvezama koje proizlaze iz Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom.

Na trećem sastanku CAHPAH-a održanom 23.-25. rujna 2009. godine u Strasbourgu, a na kojem je sudjelovala i predstavnica Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, prezentirana je treća verzija navedenog izvješća, a konačna verzija izrađena je i dostavljena zemljama članicama u listopadu 2009. godine.

Mjera 5. Poticati i podržavati međunarodnu suradnju udruga osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske izvještava da aktivni doprinos promociji organizacija civilnog društva u Hrvatskoj i poticanju međunarodne suradnje te jačanju civilnog dijaloga pruža **Zajednički savjetodavni odbor EU-RH**. Tijekom 2009. godine nastavljen je rad Zajedničkog odbora u okviru kojeg, pored predstavnika Europskog gospodarsko socijalnog odbora (6) te predstavnika udruge poslodavaca i sindikata sudjeluju i predstavnici ostalih organizacija civilnog društva. Treću skupinu iz Hrvatske predstavljaju Lidija Pavić-Rogošić iz udruge ODRAZ te Tomislav Goll iz Saveza društava distrofičara Hrvatske. **Područje djelovanja Odbora obuhvaća sva gospodarska i socijalna pitanja koja se odnose na Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.**

Sukladno zaključcima s 5. sastanka Zajedničkog odbora održanog u svibnju 2009. godine u Pragu, kada je jedna od tema bila fleksigurnost (definirana kao model politike koji kombinira fleksibilnost i sigurnost za poslodavce i radnike), istaknuto je da je potrebno razvijati stvaran socijalni dijalog utemeljen na povjerenju između socijalnih partnera te stabilan okvir za kolektivne pregovore, da bi sustav socijalne sigurnosti trebao biti dovoljno razvijen kako bi se osiguralo da fleksibilnije tržište rada ne dovode do smanjenja životnog standarda radnika, također je naglašena potreba veće dostupnosti cjeloživotnog učenja svim dionicima, naročito radnicima te kvalitetne aktivne mjere zapošljavanja. Također u okviru preporuka Zajedničkog odbora *preporuča se daljnji rad Vlade Republike Hrvatske na jačanje socijalnog dijaloga i definiranje srednjoročnih ciljeva programa cjeloživotnog učenja.*

Nadalje, kako je navedeno u provedbi mjere 4. Sustavno financirati udruge osoba sa invaliditetom omogućujući njihovo djelovanje u cilju unapređenja kvalitete života osoba sa invaliditetom u području 14. Udruge osoba sa invaliditetom u civilnom društvu, u okviru inicijative *People2People* odnosno studijskog putovanja „Combating poverty in Europe“ održanog u studenom 2009. godine ispred organizacija civilnog društva predložene su dvije osobe sa invaliditetom. Navedeno je provedeno u koordinaciji s Delegacijom Europske komisije kao posredničke institucije (s obzirom da je program centraliziran i vodi se iz Bruxellesa) te Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi.

Također, sukladno već ranije navedenom, u okviru događanja u organizaciji udruga, u listopadu 2009. godine održana je 11. Škola za voditelje udruga invalida pod posebnim nazivom „Znanjem do bolje kvalitete života osoba sa invaliditetom“ u organizaciji Hrvatskog saveza udruga tjelesnih invalida. Na događanju su predstavnici Ureda za udruge predstavili mogućnosti participiranja hrvatskih udruga u programima EU u predstojećem razdoblju. Posebno je u okviru aktivnosti Ureda kao nositelja provedbe Programa „Europa za građane“ prezentirana ažurirana verzija programskog vodiča prevedena na hrvatski. Interes za informacije o programima Europske unije bio je iznimno velik te je 7 organizacija iskazalo želju za dodatnom tehničkom pomoći za prijavu na natječaje i popunjavanje natječajne dokumentacije što je osigurano u okviru redovitih aktivnosti Ureda kao kontakt točke za Program *Europa za građane*.

Imajući u vidu međunarodnu suradnju i razmjenu iskustava, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva svake godine raspisuje natječaj (poziv za iskaz interesa) „Znanje bez granica“ putem kojeg se financira sudjelovanje hrvatskih udruga na međunarodnim skupovima i dolazak međunarodnih stručnjaka u Republiku Hrvatsku. Podaci o tome nalaze se u godišnjem *Izvješću o dodijeljenim financijskim potporama za projekte i programe OCD-a u 2008.*, prema kojima je u navedenu svrhu dodijeljeno ukupno 54.954,82 kn za 6 organizacija:

1. Savez društava multiple skleroze Hrvatske - 11.620,00 kn;
2. Društvo oboljelih od miastenije gravis Hrvatske - 8.024,46 kn;
3. Hrvatska udruga gluhoslijepih osoba „Dodir“ - 22.355,36 kn;
4. DEBRA, društvo oboljelih od bulozne epidermolize - 2.905,00 kn;
5. „Igra“ Udruga za pružanje rehabilitacijsko-edukacijske i psihosocijalno-pedagoške pomoći - 3.796,00 kn;

6. Hrvatski savez društava miasteničara - 6.254,00 kn.

U provedbi mjere Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske je surađivao sa Savjetom za razvoj civilnog društva, Zajedničkim savjetodavnim odborom EU-RH i Delegacijom Europske unije u Republici Hrvatskoj.

3. KOORDINACIJA PROVEDBOM NACIONALNE STRATEGIJE NA PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) I LOKALNOJ RAZINI

Za djelotvorno ostvarivanje prava osoba s invaliditetom nužno je usluge, ali i informacije o uslugama, učiniti pristupačnima osobama s invaliditetom. Važnu ulogu u vertikalnom sustavu koordinacije imaju pružatelji usluga. Pružatelji usluga su, s jedne strane „produžene ruke“ ministarstava: zavodi, centri te socijalne, zdravstvene, obrazovne i kulturne ustanove, a s druge strane oni institucionalni i izvaninstitucionalni pružatelji usluga kojima na lokalnoj razini koordinira lokana i područna (regionalna) samouprava.

Područja Nacionalne strategije koja se odlikuju visokom razinom dekoncentracije politike, kako u sustavu posredovanja pri zapošljavanju, tako i socijalnom te mirovinskom sustavu, koordinaciju temelje na osiguranju ujednačenih i standardiziranih procedura unutar navedenih sustava, što za krajnji cilj ima izjednačavanje mogućnosti ostvarenja prava i realizacije potencijala svih osoba s invaliditetom, neovisno o mjestu njihova boravka. Uz nužnost osiguranja jednakih usluga u tijelima koja predstavljaju „produžene ruke“ nacionalnih nositelja, potrebno je svaku provedbu mjera Nacionalne strategije prilagoditi lokalnom kontekstu. Stoga je stvaranje poticajnog okruženja za izjednačavanje mogućnosti i sudjelovanje osoba s invaliditetom u društvenom, političkom i kulturnom životu, kao i tržištu rada, moguće samo uz partnersko djelovanje svih relevantnih aktera, s naglaskom na one koji djeluju na regionalnoj i lokalnoj razini. Upravo zato Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015. godine, jedinice područne i lokalne samouprave prepoznaje kao ključne aktere na lokalnoj i područnoj razini te ih definira kao sunositelje u 48 od sveukupno 101 mjere definirane Nacionalnom strategijom.

Također, sukladno Nacionalnoj strategiji, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su izraditi lokalne strategije/planove u svrhu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom. Uz donošenje strateških dokumenata na područnoj i lokalnoj razini, Strategija obvezuje i na imenovanje koordinatora za provedbu mjera Nacionalne strategije kako na nacionalnoj, tako i na područnoj i lokalnoj razini. Usvajanje lokalnih strategija i/ili planova i imenovanje lokalnih koordinatora predstavljaju nužne mehanizme za uspostavu prohodne i učinkovite koordinacije koja osigurava preduvjete nacionalno ujednačene, te lokalnom kontekstu prilagođene primjene mjera Nacionalne strategije.

S obzirom da je područna i lokalna samouprava u provedbi Nacionalne strategije prepoznata kao ključna za donošenje i provođenje odluka koje su važne za provedbu okvira Nacionalne strategije i kao potencijalni poveznik svih aktera u lokalnoj zajednici, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u proteklom razdoblju u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj ovim tijelima javne vlasti usmjerilo niz aktivnosti među kojima se ističe kreiranje posebnog izvještajnog obrasca te provođenje edukativnih radionica. Spomenute radionice pod nazivom „Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine“ bile su namijenjene akterima na područnoj i lokalnoj razini i obuhvatile su predstavnike područne (regionalne) i lokalne samouprave, udruge osoba s invaliditetom i druge formalne provoditelje usluga iz svih županija Republike Hrvatske. U prvom ciklusu u osam županijskih edukativnih radionica sudjelovalo je ukupno 228 sudionika od čega:

- 31 predstavnik jedinica područne (regionalne) samouprave,
- 58 predstavnika jedinica lokalne samouprave - gradova,
- 19 predstavnika Ureda državne uprave u županijama,

- 22 predstavnika Obiteljskih centara,
- 7 predstavnika ustanova za skrb o osobama s invaliditetom,
- 91 predstavnik udruga osoba s invaliditetom.

Tijekom radionica, temeljem Izvješća o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine tijekom 2007. i 2008. godine i početnih analiza temeljenih na Upitnicima koje je Program Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj dostavio svim županijama, sa uključenim dionicima, razmatrala su se postignuća, dobre prakse i prepoznati izazovi u provedbi Nacionalne strategije na području svih županija. Također su se analizirale prakse upravljanja provedbom mjera Nacionalne strategije pri čemu je naglasak stavljen na uspostavu mehanizama koordinacije, unapređenje procesa izvještavanja i analizu izazova i prilika za što bolju vertikalnu i horizontalnu koordinaciju na područnoj i lokalnoj razini. Ove ključne točke upravljanja provedbom analiziraju se u nastavku uvodnog dijela izvještaja o postignutim rezultatima u provedbi Nacionalne strategije u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. U uvodnom dijelu se također prikazuju zaključci i preporuke za unapređenje upravljanjem provedbom mjera Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini, a koje su proizašle iz edukativnih županijskih radionica.

3.1. Uspostava mehanizama koordinacije na područnoj i lokalnoj razini

LOKALNE STRATEGIJE/PLANOVI

Lokalne strategije ili planovi, kao kontekstu prilagođeni strateški dokumenti za provedbu mjera Nacionalne strategije, u praksi se donose na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini. U tom procesu vlastite resurse i odgovornost za donošenje i provedbu lokalnih politika prepoznaju županije (i Grad Zagreb) te gradovi, dok je proces donošenja strateških dokumenta na razini općina otežan uslijed nedostatnih upravljačkih i proračunskih kapaciteta. Županije i gradovi svoje strateške dokumente formuliraju u obliku strategija, akcijskih planova ili programa mjera za provedbu Nacionalne strategije, a usvajaju ih na različito vremensko razdoblje koje varira između 2 do 7 godina. Lokalni strateški dokumenti prate nacionalni okvir i mjere postavljene Nacionalnom strategijom, a postojeće mjere Nacionalne strategije u najvećem broju slučajeva ne nadograđuju novim mjerama. U praksi ovi dokumenti za gradove i županije predstavljaju plan provedbe za njih prioritetnih mjera Nacionalne strategije koje su u lokalnim strategijama dodatno prilagođene lokalnom kontekstu. Tek u manjem broju slučajeva lokalni strateški dokumenti uvode nove mjere.

Do kraja 2009. godine 2 županije i Grad Zagreb te 9 gradova usvojili su strateški dokument za provedbu Nacionalne strategije. Tako u ovom trenutku lokalna strategija za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom postoji u Krapinsko-zagorskoj i Splitsko dalmatinskoj županiji. Grad Zagreb usvojio je Zagrebačku strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju 2007. do 2010. godine u travnju 2007. godine, a iste godine donesen je i Plan provedbe. Među gradovima koji su usvojili lokalnu strategiju nalaze se Križevci koji su svoj strateški dokument usvojili za razdoblje od 2007. do 2010. godine, a gradovi Velika Gorica, Dubrovnik i Daruvar planirali su usvajanje strategije za razdoblje od 2009. do 2013. godine. Strateški dokument u obliku gradske strategije donijeli su i gradovi Slavonski Brod, Đurđevac i Slatina. Za formu programa odlučio se Grad Cres koji je mjere provedbe Nacionalne strategije uobličio u dokument predviđen za duže razdoblje u trajanju od 2007. do 2015. godine. Pristup u kojem se naglašava kratkoročnija, lokalnom kontekstu prilagođena, operacionalizacija mjera Nacionalne strategije izabrao je Grad Koprivnica koji je usvojio plan provedbe Nacionalne strategije za razdoblje od 2008. do 2010. godine.

Uz navedene županije i gradove koji su svoju strategiju ili plan usvojile, dio jedinica područne i lokalne samouprave izvještava da je tijekom 2009. godine započeo s procesom formuliranja i usvajanja lokalnog strateškog dokumenta, a neke su već izradile i radni prijedlog. Proces formuliranja strategije ili plana se najčešće provodi kroz osnivanje lokalne radne skupine ili višesektorskog povjerenstva u kojemu su uvijek zastupljeni predstavnici udruga osoba s invaliditetom. Dio jedinica ne osniva konzultativna tijela, no u oblikovanju strateškog dokumenta konzultira se s predstavnicima civilnog društva. Tijekom 2009. godine Međimurska županija i gradovi Sisak, Bjelovar i Kutina izradili su radnu verziju, a Virovitičko-podravska županija i gradovi Vukovar, Poreč i Pula nalaze se u pripremnoj fazi uz konzultiranje relevantnih aktera na lokalnoj razini.

Uz županije i gradove koji izvještavaju o usvajanju ili planovima za usvajanje lokalnih strategija i planova, uvidom u izvješća o provedbi Nacionalne strategije na lokalnoj razini tijekom 2007., 2008. i 2009. godine, može se uočiti da ipak najveći dio gradova i županija kontinuirano provodi aktivnosti koje se odnose na mjere Nacionalne strategije, ali se provedba odvija u okviru redovnih djelatnosti i bez lokalnog plana provedbe. Tako gradovi i županije često izvještavaju da u proteklom razdoblju nisu usvojili lokalnu strategiju ili plan, ali se pojedine mjere provode kroz programe rada pojedinih upravnih odjela, sukladno planiranim sredstvima u proračunu i predloženim programima udruga civilnog društva i ustanova. Rizik koji se povezuje s takvim pristupom odnosi se na dezintegrirano djelovanje različitih odjela i službi i dionika županije i grada uslijed izostanka usuglašenog okvira za djelovanje i prioritetne mjere kojeg osigurava donošenje lokalnih strateških dokumenta.

Za razliku od gradova i županija koje, iako još uvijek u manjem broju, ipak pokazuju kapacitet za formuliranje i provođenje lokalnih strategija i planova, općine u pravilu, ako izvještavaju, navode da na njihovom području nije donesena lokalna strategija. Iz podataka prikazanih u godišnjim izvješćima o provedbi Nacionalne strategije evidentno je da provedbu mjera strategije općine realiziraju u kontekstu nedostatnih upravljačkih kapaciteta i proračunskih resursa pri čemu se uglavnom usmjeravaju na manji broj mjera i pojedinačne osobe s invaliditetom koje su stanovnici njihovih općina. U takvom kontekstu razumljiv je izostanak procesa usvajanja općinskih strategija.

KOORDINATORI ZA PROVEDBU MJERA NACIONALNE STRATEGIJE

Dok proces usvajanja lokalnih strateških dokumenata, unatoč identificiranim izazovima, postepeno napreduje i iz godine u godinu je sve veći broj gradova i županija koje su usvojile svoje lokalne planove ili strategije, proces imenovanja lokalnih koordinatora odvija se otežano kako na područnoj tako i na razini lokalne samouprave. U najvećem dijelu županija, gradova i općina nije imenovan koordinador odnosno osoba zadužena za upravljanje provedbom aktivnosti sukladno mjerama Nacionalne strategije. Međutim, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u županijama identificiralo ključne kontakt osobe koje u praksi djeluju kao koordinatori, iako za tu funkciju formalno nisu imenovani. Kao značajna prepreka u procesu imenovanja koordinatora provedbe Nacionalne strategije među jedinicama područne i lokalne samouprave naglašavaju se nejasnoće u tumačenju odredbe Nacionalne strategije kojom se uređuje taj proces.

Tako Nacionalna strategija u Završnim odrednicama pod točkom 5. određuje da su „Sva tijela državne uprave na nacionalnoj razini, te na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna, u roku od 3 (tri) mjeseca nakon usvajanja, imenovati koordinatore za provedbu mjera Nacionalne strategije“. U tom smjeru u svom izvještaju za 2009. godinu dio županija kao razlog neimenovanja koordinatora navodi, među drugim jedinicama lokalne i područne samouprave jako rašireno, razumijevanje završnih odrednica prema kojima je

predviđeno da koordinatora za provedbu Nacionalne strategije imenuju uredi državne uprave u županijama, a ne županije kao jedinice područne (regionalne) samouprave. Stoga mnogi gradovi i županije, a što je i naglašavano tijekom edukativnih radionica u ožujku 2010. godine, formulaciju „tijelo državne uprave na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave“ povezuju s Uredima državne uprave u županijama, a ne s upravnim tijelima jedinica kao što su primjerice Upravni odjeli za zdravstvo i socijalnu skrb koji u praksi na razini županija upravlja provedbom i o njoj izvještava.

Iako u većini jedinica područne i lokalne samouprave nisu imenovani koordinatori, upravljanje provedbom mjera Nacionalne strategije odvija se u okviru unutarnje koordinacije djelovanja relevantnih upravnih odjela županije ili grada kao što su odjeli za zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb, odjeli za obrazovanje, kulturu, šport te odjeli za financije te upravni odjeli za poslove župana ili gradonačelnika. Kako mjere Nacionalne strategije zahvaćaju različita područja upravljanja na lokalnoj razini uključujući kulturu, šport, zdravstvo, socijalnu zaštitu, obrazovanje, informiranje i sudjelovanje građana, itd., nužno je osigurati mehanizme razmjene informacija i usklađivanje djelovanja svih resora u upravljanju jednim gradom ili županijom.

Zadaću objedinjavanja djelovanja službi u jednom gradu ili županiji najčešće preuzimaju odjeli zadušeni za zdravstvo i socijalnu skrb. Međutim, ovi odjeli ponekad preuzimaju zadaću upravljanja provedbom svih mjera Nacionalne strategije koje se u toj jedinici realiziraju, čime se stvara rizik od izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom primarno iz perspektive socijalne i zdravstvene skrbi. Kako bi se osigurao uravnotežen pristup provedbe Nacionalne strategije u svim resorima (obrazovanje, zdravstvo, kultura...) važno je u jedinicama lokalne i područne samouprave imenovati koordinate provedbe koji će voditi računa o koordinaciji djelovanja različitih odjela i koji će imati ulogu komunikacije s formalnim i neformalnim akterima u zajednici. U tom smjeru je na edukativnim radionicama istaknuta potreba za unapređenjem postupka imenovanja koordinatora provedbe Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini pri čemu je važno osigurati jasno tumačenje i smjernice za provedbu završnih odredbi Nacionalne strategije.

ŽUPANIJSKA I LOKALNA POVJERENSTVA ZA OSOBE S INVALIDITETOM

U okviru županijskih edukativnih radionica Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti prepoznate su dobre prakse, kao i izazovi u osiguranju vertikalne koordinacije pa je, uz osiguranje koordinatora provedbe i lokalnih planova provedbe, uočena potreba za usuglašenim smjernicama za provedbu na nacionalnoj i županijskoj razini, kao i potreba osnivanja Povjerenstva ili drugog tijela za donošenja i praćenje provedbe mjera strategije na lokalnoj razini. Kao učinkovit koordinacijski mehanizam na područnoj i lokalnoj razini prepoznata je forma lokalnih Povjerenstava za osobe s invaliditetom koja imaju višestruku ulogu - od izrade strateškog dokumenta, do koordinacije provedbe mjera te praćenje iste. Praksa osnivanja Povjerenstava zastupljena je u županijama i gradovima, dok općine nisu preuzele ovu formu savjetovanja i koordinacije provedbom Nacionalne strategije. U svim gradovima i županijama u kojima je osnovano povjerenstvo isto okuplja relevantne dionike na lokalnoj razini koji su uključeni u kreiranje i provedbu politike prema osobama s invaliditetom pri čemu se kao višestruko djelotvorna praksa pokazuje sudjelovanje osoba s invaliditetom i njihovih udruga u radu Povjerenstva.

Na područnoj (regionalnoj) razini Povjerenstvo je osnovano u Gradu Zagrebu te Splitsko-dalmatinskoj, Požeško-slavonskoj i Virovitičko-podravskoj županiji. U Dubrovačko-neretvanskoj i Varaždinskoj županiji proces njegova formiranja je još u tijeku, a u Šibensko-kninskoj županiji je po završetku ciklusa edukativnih radionica osnovana Županijska međusektorska koordinacija za provedbu mjera Nacionalne strategije. U svim ovim županijama

Povjerenstvo je osnovano sa zadaćama praćenja provedbe Nacionalne strategije i sudjelovanja u izradi županijske strategije, pri čemu su Grad Zagreb i Splitsko dalmatinska svoje strategije već usvojile. Uz navedene jedinice područne samouprave, gradovi Našice, Kutina i Sisak također imaju osnovano Povjerenstvo koje prati provedbu mjera Nacionalne strategije pri čemu su Sisak i Kutina u suradnji s Povjerenstvom izradili radnu verziju svojih lokalnih strategija.

U gradovima koji su svoje lokalne strategije i planove usvojili, Povjerenstvo ima primarnu ulogu koordinacije i praćenja provedbe. Među gradove koji s usvojenom strategijom i osnovanim Povjerenstvom u ovom trenutku imaju osigurane preduvjete za dobru koordinaciju provedbe Nacionalne strategije spadaju Grad Slatina, Slavonski Brod, Koprivnica, Križevci i Đurđevac. Za ove gradove važno je osigurati redovito sastajanje i suradnju članova Povjerenstva te ih osnažiti za učinkovitu koordinaciju i praćenje provedbe lokalnih strategija. Uz gradove i županije koje djelovanje Povjerenstva povezuju s provedbom nacionalne ili lokalne strategije, prisutna je praksa u kojoj Povjerenstvo ima isključivo savjetodavnu funkciju izvršnim i predstavničkim tijelima lokalne samouprave. Tako u Varaždinu, s obzirom da nema usvojenu lokalnu strategiju, Povjerenstvo za osobe s invaliditetom ima ulogu savjetodavnog tijela Gradonačelnika.

Opisane prakse u gradovima i županijama ukazuju na sve veće prepoznavanje Povjerenstava kao korisne forme za unapređenje koordinacije i savjetovanje s relevantnim akterima politike prema osobama s invaliditetom. Pri tome dio jedinica kao izazov identificira rizik od inflacije broja različitih Povjerenstava i s time povezan rizik od njihova neusklađenog djelovanja. Tako je na županijskim edukativnim radionicama često isticana isprepletenost problema na lokalnoj razini i potreba koherentnog djelovanja, kako u donošenju strategija tako i u osnivanju Povjerenstava. Ukoliko se Povjerenstvo osniva samo zbog zadovoljavanja forme navedeni rizik postaje ozbiljna prijetnja njegovoj djelotvornosti. Povjerenstva će imati značajnu ulogu u osiguranju kvalitetnih konzultacija i povezivanju aktivnosti različitih aktera u provedbi mjera samo ukoliko se u osnivanju i planiranju zadaće Povjerenstva jasno naznače njegove zadaće i osigura prostor za sadržajno konzultiranje svih uključenih aktera, a posebno udruga osoba s invaliditetom.

3.2. Praćenje i izvješćivanje o provedbi Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini

Praćenje provedbe mjera Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini predstavlja važnu točku koordinacije provedbom. S obzirom na velik broj područja života u koje ulazi Nacionalna strategija kao i velik broj jedinica lokalne samouprave, 429 općina i 126 gradova, koji su Nacionalnom strategijom predviđeni kao sunositelji preko 45 % mjera, proces praćenja i izvještavanja o provedbi predstavlja kompleksan zadatak. Kompleksnost zadatka je utoliko povećana tendencijom Nacionalne strategije da se potiče samostalno oblikovanje i provođenje mjera na područnoj i lokalnoj razini.

Tako, s jedne strane jedinice područne i lokalne samouprave podnose godišnje izvještaje ministarstvima i drugim središnjim tijelima državne uprave koji su, s Nacionalnom strategijom povezanim zakonima, pravilnicima i drugim strategijama, zaduženi za nacionalnu koordinaciju provedbe mjera u koju je uključena i područna i lokalna razina. S druge strane, jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave samostalno provode čitav niz aktivnosti, kako u okviru provedbe vlastitih lokalnih strategija i planova, tako i u okviru provođenja redovnih aktivnosti koje se odnose na mjere Nacionalne strategije. U prvom slučaju ulogu koordinatora u procesu prikupljanja i objedinjavanja podataka, odnosno izvještaja jedinca područne (regionalne) i lokalne samouprave imaju Ministarstva zadužena za upravljanje, s Nacionalnom strategijom povezanim, zakonima i pravilnicima. Tako je primjerice Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva koordinator provedbe i izvještavanja o provedbi Pravilnika o pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. U drugom slučaju

izvještaje jedinica područne i lokalne samouprave prikuplja Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koje upravlja provedbom Nacionalne strategije u cjelosti.

S obzirom da na lokalnoj i područnoj razini u ovom trenutku nisu razvijeni mehanizmi, niti tijela, koja bi kao primaran zadatak imala prikupljanje i objedinjavanje podataka gradova i općina unutar jedne županije, u izvještavanju o provedbi mjera Nacionalne strategije županije se za nacionalne nositelje mjera pojavljuju kao logični moderatori procesa praćenja i izvještavanja. Tako Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva izvještava da je u protekle dvije godine upućen poziv svim županijama i Gradu Zagrebu da se očituju i dostave podatke o provedbi mjera koje se odnose na pristupačnost građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću i to za razdoblje 2007. i 2008. godine i plan za 2009. godinu.

Međutim, u svom izvještaju o provedbi Nacionalne strategije u 2009. godini Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva ukazuje na izazove u suradnji i angažmanu županija i jedinica lokalne samouprave. Imajući u vidu činjenicu da praksa prikupljanja podataka od županija i Grada Zagreba postoji tek drugu godinu, Ministarstvo zaštite okoliša prostornog uređenja i graditeljstva izvještava o problemima s kojima se u tom procesu susreće, kako slijedi:

- neodazivanje na poziv za dostavu podataka,
- nepoštivanje roka za dostavu izvješća (kašnjenje i od više mjeseci),
- pojedina izvješća nisu objedinjena za područje cijele županije, već se dostavljaju izvješća pojedinih jedinica lokalne uprave,
- dostavljeni podaci su nesistematični, nepotpuni, nerazumljivi i neujednačeni, iako je uz zahtjev za dostavu podataka dana tablica s uputama,
- nisu osnovane stalne stručne radne skupine i povjerenstava (obveza iz Nacionalne strategije) čija je zadaća bila utvrditi postojeće stanje i nadzirati osiguranje pristupačnosti građevina te izraditi operativne planove provedbe pristupačnosti.

Potencijal županija da postanu učinkoviti moderatori u prikupljanju podataka i izvještavanju o provedbi mjera Nacionalne Strategije prepoznalo je i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Tako su u izradi objedinjenih Izvješća o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine tijekom 2007. i 2008. godine županije imale zahtjevnu ulogu prikupljanja i objedinjavanja izvješća od jedinica lokalne samouprave i prosljeđivanja istih Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. U dvije godine uvođenja prakse u kojoj županija ima ulogu zaokruživanja procesa izvještavanja na lokalnoj/područnoj razini po principu: općine i gradovi → županije → Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti pokazalo se da na područnoj razini postoje kapaciteti za ulogu moderatora, no da je za uspostavu učinkovitije koordinacije u planiranju, provedbi, praćenju i izvještavanju vezano uz provedbu Nacionalne strategije na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave potrebno uložiti napore svih uključenih aktera.

Tako je dvogodišnja praksa izvještavanja i analiza temeljena na Upitnicima koje je u studenom 2009. godine Program Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj dostavio svim županijama, ukazala na postojanje poteškoća u prikupljanju podataka od jedinica lokalne samouprave unutar županije i razmjeni informacija te usuglašavanju rada županija s jedinicama lokalne samouprave. Također, u izvještavanju za 2007. i 2008. godinu izrazito zastupljena bila je praksa prema kojoj se županije referiraju uglavnom na svoje aktivnosti, svoj proračun te rjeđe prikazuju djelovanje i učinak gradova i općina na svom teritoriju. U rijetkim slučajevima, u izvješćima za 2007. i 2008. godinu, su Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti bila prosljeđena sadržajno objedinjena izvješća gradova i općina i županija koje djeluju na istom području, već su se aktivnosti prikazivale posebno za svaku općinu, grad i naposljetku županiju što je u konačnici

rezultiralo dugim i nepreglednim prikazom često povezanih, no nesistematizirano opisanih aktivnosti i njihovih rezultata.

Kako bi potaklo unapređenje procesa izvještavanja na područnoj i lokalnoj razini Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj je u proteklom razdoblju godine provodilo, već spomenuti, projekt „Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine“. U okviru ovog projekta paralelno se djelovalo na nacionalnoj te na područnoj i lokalnoj razini, a potonjim akterima su osigurani instrumenti za standardizaciju procesa izvještavanja. Instrumenti uključuju Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. - 2015. godine, Obrasce za izvještavanje o provedbi mjera Nacionalne strategije posebno izrađenim za županije kao nositelje aktivnosti objedinjavanja te posebne Obrasce za gradove i općine.

Unaprijeđeni instrumenti za izvještavanje predstavljeni su na edukativnim županijskim radionicama pri čemu je Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije prepoznat kao dobra podloga za unaprjeđivanje procesa izvještavanja, dok je istovremeno kao važan rizik istaknut problem preopterećenosti županija zahtjevima za izvještavanjem prema brojnim nacionalnim strategijama te je iz tog razloga izražena potreba usklađivanja različitih strateških dokumenata usmjerenih osobama s invaliditetom.

U procesu izvještavanja o provedbi Strategije za 2009. godinu koji je uslijedio nakon provođenja edukativnih radionica u ožujku 2010. godine važnu ulogu dobile su županije koje, po sada već ustaljenom principu, uz izvještavanje o provedbi Strategije na razini županije, prosljeđuju Obrazac za jedinice lokalne samouprave - gradovima i općinama sa područja županije. Koordinator (ili druga osoba/tijelo zaduženo za koordinaciju) Nacionalne strategije u županiji potom prikuplja izvješća gradova i općina te objedinjuje izvješće o provedbi Strategije na području čitave županije, vrši prema potrebi dopune, te objedinjeno izvješće dostavlja Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Proces objedinjavanja, koji predstavlja novu praksu u izvještavanju o provedbi, županijama je omogućen uz standardizaciju sadržaja izvješća gradova i općina što je postignuto uvođenjem Okvira za praćenje.

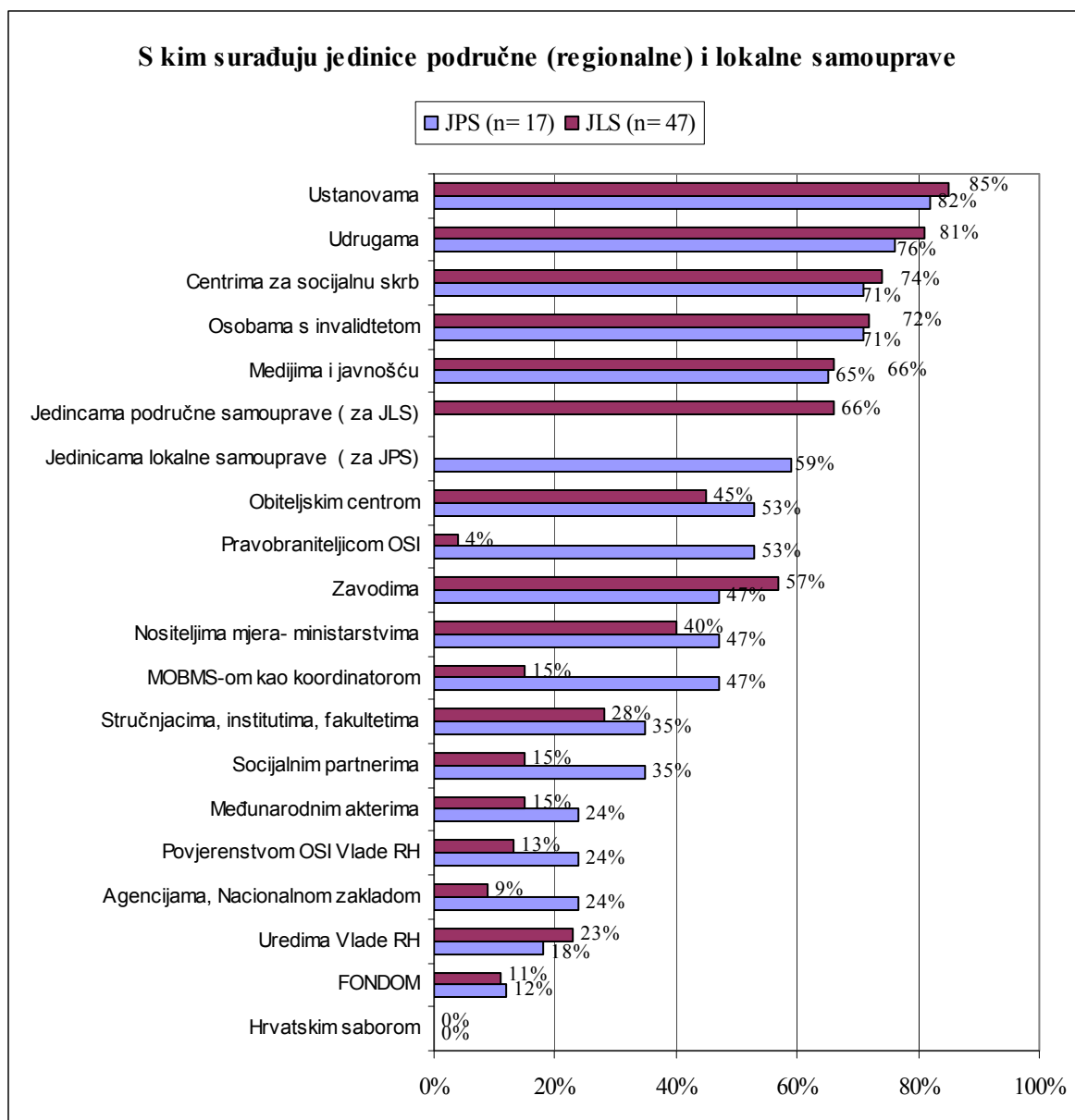
Iako je uvođenje Okvira te postupka objedinjavanja izvješća na županijskoj razini značilo i uvođenje nove prakse, što na početku iziskuje ulaganje većeg truda i ulazak u kontinuiran proces učenja, jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave pozitivno su reagirale. Tako je na kraju procesa prikupljanja izvješća s područne razine prvi put u praksi izvještavanja o provedbi Nacionalne strategije dobiveno izvješće od gotovo svih jedinica područne (regionalne) samouprave koje su se u većini slučajeva potrudile objединiti izvješća gradova i općina na njihovom teritoriju. Očito je da su se jedinice područne i lokalne samouprave angažirale i potrudile usvojiti novu praksu prepoznajući vrijednost standardizacije procesa praćenja koje na dugi rok osigurava rutinsko prikupljanje, na godišnjoj bazi usporedivih podataka.

3.3. Suradnja jedinica područne i lokalne samouprave s drugim sunositeljima mjera Nacionalne strategije

Tijekom odvijanja 8 županijskih edukativnih radionica sudionici su razmatrali postojeće prakse u horizontalnoj i vertikalnoj koordinaciji svih aktera koji djeluju u jednoj područnoj ili lokalnoj zajednici. U okviru analize praksi, primjera dobrih praksi kao i izazova u koordinaciji sudionici su ispunjavali upitnik/dijagram naznačujući aktere s kojima imaju razvijenu vertikalnu ili horizontalnu suradnju kao i one aktere s kojima bi suradnju htjeli unaprijediti ili povećati. Upitnik odnosno dijagram na kojem je sudionicima bila ponuđena mapa svih aktera uključenih u

provedbu Nacionalne strategije ispunilo je 47 predstavnika iz 46 gradova te 17 predstavnika jedinica područne (regionalne samouprave) što predstavlja značajan udio u ukupno 129 gradova i 21 jedinici područne (regionalne) samouprave na razini čitave Republike Hrvatske. U nastavku izvještaja prikazuju se glavni nalazi analize upitnika s osvrtom na karakteristike suradnje jedinica područne (regionalne) i lokalne samouprave sa relevantnima akterima Nacionalne strategije, kako formalnim tako i neformalnim.

Grafikon: Suradnja jedinica područne samouprave (JPS) i jedinica lokalne samouprave (JLS) s akterima Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom od 2007. do 2015.

U provedbi Nacionalne strategije gradovi i županije najrazvijeniju i najučestaliju suradnju imaju s obrazovnim, zdravstvenim, socijalnim, kulturnim ustanovama koje djeluju na njihovom području i čiji osnivači su država ili jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave. Uz suradnju s ustanovama kao institucionalnim pružateljima usluga preko 75% županija i gradova u provedbi mjera Nacionalne strategije surađuje s udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom. Ta suradnja odvija se u formi konzultiranja prilikom donošenja odluka i lokalnih strateških dokumenta, djelovanja na potrebe i probleme na

koje udruge ukazuju, ali i u formi spuštanja zadaće provođenja mjera Nacionalne strategije na udruge u lokalnoj zajednici kroz financiranje projekata udruga.

Djelovanje udruga osoba s invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom za donositelje odluka na područnoj i lokalnoj razini osigurava uvid u perspektivu osoba s invaliditetom u procesu provedbe Nacionalne strategije. Međutim, uz konzultiranje udruga, jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave surađuju direktno i s osobama s invaliditetom. Tako je u upitnicima/dijagramima preko 70% gradova i županija ukazalo na razvijenu suradnju s osobama s invaliditetom time ukazujući na značaj upravo ove razine vlasti za kreiranje i provođenje politike prema osobama s invaliditetom.

Uz suradnju s ustanovama i udrugama, kao institucionalnim i izvaninstitucionalnim pružateljima usluga, gradovi i županije surađuju i s područnim i lokalnim ispostavama drugih pružatelja usluga kao što su Centri za socijalnu skrb, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, zavodi za statistiku te Obiteljski centri u županijama. Pri tome je najučestalija suradnja s Centrima za socijalnu skrb koji u zajednicama često djeluju kao poveznici i pružatelji važnih informacija za korisnike usluga. S Obiteljskim centrima, suradnja je nešto manje učestala, što je razumljivo s obzirom na relativno kratko djelovanje istih u zajednici. Unatoč navedenom Obiteljski centri prepoznati su kao aktivni provoditelji Nacionalne strategije. S obzirom da su upućene na suradnju direktnim pružateljima usluga, jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave u manjoj mjeri surađuju s nekim od ministarstava koji su nositelji mjera Nacionalne strategije pri čemu je najučestalija suradnja s Ministarstvom obrazovanja, znanosti i sporta (40% gradova i 41% županija) i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi (38% gradova i 47% županija).

S Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kao koordinatorom provedbe Nacionalne strategije učestalo surađuje 47% županija i 15 % gradova što je povezano s principom po kojem se provodi koordinacija provedbom i kojoj županije djeluju kao moderatori na svom području i izvješća gradova i općina objedinjuju izravno komunicirajući s Ministarstvom. Da je princip u kojem su u koordinaciji provedbe i izvještavanja gradovi upućeni na suradnju s gradovima logičan i odgovara stanju na terenu pokazuje i udio od 66% gradova koji ukazuju na učestalu suradnju sa županijama. U istom smjeru županije ukazuju na učestalu suradnju s gradovima u 59% slučajeva dok bi u 29% županije htjele više ili bolje surađivati s gradovima. Potonji podaci, kao i podatak da 11% gradova u provedbi strategije vidi prostor za unapređenje suradnje sa županijama, pokazuju na potrebu daljnjeg rada na unapređenju koordinacije u planiranju, provedbi, praćenju i izvještavanju vezano uz provedbu Nacionalne strategije na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. U tom procesu edukativne radionice koje istovremeno okupljaju relevantne aktere provedbe Nacionalne strategije prepoznate su kao učinkovit oblik osiguranja smjernica i poticanja bolje horizontalne koordinacije aktera u lokalnim zajednicama.

Na kraju, uz povezivanje jedinica područne s jedinicama lokalne samouprave, na edukativnim radionicama, kao još uvijek nedostatan iskorišten potencijal, istaknuto je međusobno povezivanje i suradnja između jedinica lokalne samouprave. Funkcionalno povezivanje općina s općinama, gradova s gradovima i gradova s općinama može predstavljati odgovor na ograničena financijska sredstava kao i ljudske kapacitete za provedbu mjera. Tako primjerice u osiguravanju prijevoza za osobe s invaliditetom učinkovitim se pokazuje udruživanje kapaciteta i resursa nekoliko jedinica koji dijele isti cilj, a samo zajedničkim snagama ga mogu i ostvariti.

3.4. Zaključci s edukativnih radionica i preporuke za unapređenje koordinacije provedbe, praćenja i izvještavanja o provedbi Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini

Na 8 županijskih savjetodavnih radionica 228 sudionika, od čega 89 predstavnika lokalne i područne samouprave te 91 predstavnik udruga i 48 predstavnika formalnih pružatelja usluga zajednički su s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i uz potporu Programa za razvoj ujedinjenih naroda u Hrvatskoj na temelju analize i razmatranja praksi koordinacije donijeli sljedeće zaključke koji predstavljaju smjernice za unaprjeđivanje procesa provedbe, praćenja i izvještavanja o provedbi Nacionalne strategije:

- potrebno je uspostaviti učinkovitiju koordinaciju u planiranju, provedbi, praćenju i izvještavanju vezano uz provedbu Nacionalne strategije na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave pri čemu je predloženo da županija zaokruži proces izvještavanja na lokalnoj/područnoj razini po principu: općine i gradovi → županije (objedinjuju izvješća svojih gradova i općina i svoje vlastito) → Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti;
- izraženo je zadovoljstvo provedenom radionicom, ali i potreba ponavljanja sličnih radionica, kao i potreba sustavnog educiranja svih osoba koje rade s osobama s invaliditetom o njihovim pravima i mogućnostima, a naročito o obvezama koje proizlaze iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju Ujedinjenih naroda.
- predlaže se ovu vrstu radionica organizirati za župane, dožupane, gradonačelnike i dogradonačelnike

Mehanizmi koordinacije na područnoj i lokalnoj razini

- potrebno je potaknuti sve gradove i županije koji do sada nisu osnovali Povjerenstva za provedbu Strategije da isto učine u žurnom roku, da imenuju koordinate za provedbu Nacionalne strategije te da izrade strategije/operativne planove za svoje područje, sukladno potrebama svojih građana
- u procesu planiranja prioriteta potrebno je voditi računa o svim područjima djelovanja definiranim Strategijom i odrediti faze provedbe s jasno mjerljivim postignućima u određenom vremenskom razdoblju;
- potrebno je integrirati ciljeve u opće programe, povezati srodne strategije;
- uz postojeću strategiju potrebno je na godišnjoj ili dvogodišnjoj razini izraditi Operativne planove i definirati prioritete vodeći računa o Planu ukupnog razvoja (PUR), Razvojnim agencijama;
- kroz projekte je potrebno pravovremeno planirati sredstva za razvoj usluga i investicije;
- potrebno je osigurati administrativne kapacitete za provedbu strategije jer je evidentna preopterećenost službenika u javnoj upravi;
- u lokalna Povjerenstva potrebno je uključiti osobe s invaliditetom kako zbog donošenja lokalnih strategija tako i zbog praćenja provedbe Nacionalne strategije;
- potrebno je odrediti smjernice za izbor Povjerenstva za izradu i praćenje Strategije
- potrebno je pri Uredima za prostorno planiranje i urbanizam osnovati Povjerenstva u koja će također biti uključene osobe s invaliditetom koje će imati priliku nadzirati pristupačnost građevinama u svrhu izdavanja dozvola;
- istaknuta je potreba utvrđivanja nadležnosti Ureda državne uprave u županiji u provedbi i praćenju provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine;
- izražena je potreba da se sve strategije i izvješća o provedbi istih učine dostupnima široj javnosti.

Praćenje i izvještavanje o provedbi Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini

- predstavljeni Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije prepoznat je kao dobra podloga za unaprjeđivanje procesa izvještavanja;
- usuglašena je potreba za izradom jedinstvenog Obrasca za izvješćivanje;
- pri ispunjavanju obrazaca odnosno izvještavanju o provedbi mjera Nacionalne strategije potrebno je napraviti jasnu distinkciju između aktivnosti usmjerenih cjelokupnoj populaciji i onih usmjerenih isključivo osobama s invaliditetom;
- istaknut je problem preopterećenosti županija zahtjevima za izvještavanjem prema brojnim nacionalnim strategijama te je iz tog razloga izražena potreba usklađivanja različitih strateških dokumenata usmjerenih određenim ciljanim skupinama, u ovom slučaju osobama s invaliditetom, odnosno potreba usklađivanja svih politika djelovanja vezanih uz afirmaciju prava osoba s invaliditetom;
- potrebno je koristiti „isti jezik komuniciranja“ između svih dionika, koristiti iste alate i instrumente za izvješćivanje;
- potrebno je zahtjev za dostavom izvješća uputiti na najnižu razinu (općine).

Suradnja sunositelja mjera na područnoj i lokalne razini

- organizacije civilnog društva prepoznate su kao važni partneri u provedbi aktivnosti i mjera Nacionalne strategije;
- organizacije civilnog društva imaju značajnu ulogu suradnika u provedbi aktivnosti i mjera Nacionalne strategije, no za unaprjeđivanje kvalitete izvještavanja o provedbi Nacionalne strategije presudna je dobra koordinacija jedinica lokalne i područne samouprave;
- naglašena je potreba intenzivnije suradnje udruga osoba s invaliditetom s županijama, gradovima i općinama u cilju što boljeg usmjeravanja planova provedbe lokalnih strategija i općenito svih aktivnosti usmjerenih osobama s invaliditetom, kao i uloga udruga osoba s invaliditetom kao sunositelja u provedbi mjera;
- natječaji i javni pozivi koje provode jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za dodjelu financijskih sredstva udrugama moraju biti transparentniji;
- naglašena je potreba učinkovitije koordinacije udruga sa nacionalnim savezima vezano uz provođenje aktivnosti u partnerstvu s nositeljima mjera;
- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u provedbi aktivnosti usmjerenim osobama s invaliditetom trebaju posebnu pažnju posvetiti osobama koje žive u ruralnim područjima;
- izražena je potreba organiziranja interaktivnog skupa gradova u svrhu razmjene informacija o načinu provođenja mjera Nacionalne strategije i mogućnostima unaprjeđivanja provedbe iste kao i razmjene iskustva i primjera pozitivne prakse s različitih područja.

4. PRIKAZ POSTIGNUTIH REZULTATA U PROVEDBI MJERA U JEDINICAMA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

**sukladno Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategije
izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015.**

4.1. Obitelj

Mjera 1. Međuresornom suradnjom kontinuirano organizirati aktivnosti s ciljem promicanja obiteljskih vrijednosti i senzibilizacije javnosti

Sažetak rezultata provedbe mjere:

S ciljem promicanja obiteljskih vrijednosti, Ujedinjeni narodi su 1989. godine proglasili 15. svibnja Međunarodnim danom obitelji, a isti se obilježava i u Republici Hrvatskoj. O organiziranju obilježavanja izvještava više županija:

- na području **Bjelovarsko-bilogorske županije** isti je obilježen u Bjelovaru u suradnji s Društvom naša djeca Bjelovar; u Daruvaru je održano predavanje u Pučkoj knjižnici Daruvar i emitirana radio emisija s ciljem promicanja obiteljskih vrijednosti dok su u Čazmi na temu obitelji organizirane radionice i predavanja u Gradskoj knjižnici, školama i vrtiću.
- U **Dubrovačko-neretvanskoj županiji** u obilježavanje su se pored Županije uključili i Grad Dubrovnik, Obiteljski centar Dubrovačko-neretvanske županije, Centar za socijalnu skrb, Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije, organizacije civilnog društva i zdravstvene ustanove.
- **Karlovačka županija** je u suradnji s Obiteljskim centrom Karlovačke županije te Savezom udruga osoba s invaliditetom održala tiskovnu konferenciju.
- U **Krapinsko-zagorskoj županiji**, u Gradu Krapina održana je edukativna tribina „Ukidanje tjelesnog kažnjavanja djece”.
- U **Ličko-senjskoj županiji** u 2009. godini isti je obilježen organiziranim aktivnostima u školama, za razliku od 2008. godine, kada je isti obilježen priredbom i zajedničkim nastupom svih učenika u Pučkom otvorenom učilištu Gospić.
- Na području **Požeško-slavonske županije** je obilježen u Dječjim vrtićima Požega te izradivanjem Obiteljskog stabla u dječjoj radionici Gradske knjižnice i čitaonice.
- U **Sisačko-moslavačkoj županiji** održane su sljedeće aktivnosti:
 - u Gradu Sisku je u organizaciji Obiteljskog centra Sisačko-moslavačke županije održana sportska radionica za 70 učenika i postavljen info-šand,
 - u Petrinji je taj dan obilježen u Dječjem vrtiću „Petrinjčica” osmišljenim programima (predstavama, pjesmom i likovnim radovima) i Gradskoj knjižnici u kojoj je održan prigodni program s temom obitelji,
 - u Gradu Kutini je održana priredba humanitarnog karaktera *Obiteljski koloplet* na kojoj su sudjelovala djeca svih kutinskih škola, ustanova i organizacija civilnog društva u plesnom, dramskom i recitatorskom izričaju. Sredstva sakupljena na priredbi uplaćena su na žiro račune djece i mladih, članova Udruge osoba s invaliditetom. Ova aktivnost održava se svake godine. Na priredbi su kao aktivni sudionici sudjelovala i djeca iz Posebnog odjela OŠ Z. Franka.
- **Splitsko-dalmatinska županija** izvještava da je povodom Međunarodnog dana obitelji Gradu Solinu uručeno priznanje „Lokalna zajednica prijatelj obitelji“.

- Na području **Zagrebačke županije**, u **Gradu Velikoj Gorici** Centar za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica isti je obilježio kroz susrete i radionice za djecu i roditelje na temu obitelji, predavanjem prof. dr. sc. Marine Ajduković na temu „Suvremeni koncept mentalnog zdravlja djece i mladih“ i predavanjem Sande Puljiz, ravnateljice Centra, na temu „Vaše dijete je previše na računalu“. U programe su bila uključena i djeca s teškoćama u razvoju i njihovi roditelji.

– **Grad Varaždin (Varaždinska županija)** izvještava da kontinuirano obilježava Međunarodni dan obitelji.

Grad Zagreb izvještava da su predstavnici Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom u 2009. godini bili aktivno uključeni u istraživanje koje je proveo Studijski centar socijalnog rada, a koje se bavilo utvrđivanjem stanja i potreba obitelji osoba s invaliditetom. Ono se, prvenstveno, odnosi na položaj i zakonski status, ali i probleme i potrebe s kojima se susreću obitelji osoba s invaliditetom. Rezultati istraživanja ukazali su na problem nepovoljne zakonske legislative, koja onemogućava bolji pravni položaj djece čiji su roditelji osobe s invaliditetom („dijete pomagač“). Tijekom 2009. godine, također je pružena stručna pomoć i dostupnost relevantnih podataka za potrebe istraživanja statusa obitelji osoba s invaliditetom za izradu znanstvenih radova na Studijskom centru socijalnog rada i Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu. Nadalje, tijekom 2009. godine predstavnici Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Dnevnog centra za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom - Zagreb“, ustanove socijalne skrbi u vlasništvu Grada Zagreba, aktivno su sudjelovali u kampanji UNICEF-a Ured Hrvatska, pod nazivom *Prve tri su još važnije*. Tijekom 2009. godine bilo je organizirano više seminara, okruglih stolova i predavanja, namijenjenih roditeljima i stručnjacima koji se bave djecom s teškoćama u razvoju. U tom smislu, predstavnici Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, održali su više predavanja i dali snažni doprinos u promoviranju obiteljskih vrijednosti, značaju obitelji za razvoj djeteta s teškoćama u razvoju i poštivanju ljudskih prava djece s teškoćama u razvoju.

Crveni križ Grada Zagreba, u suradnji s Gradskim uredom za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, pokrenuo je veliku humanitarnu akciju pod nazivom *Mali dom za velike snove*. Akcija je službeno započela 17. prosinca 2009. godine, a trajat će do 4. travnja 2010. godine. Prikupljena sredstva bit će namijenjena osnivanju Edukativnog centra koji će pružati podršku djeci s višestrukim teškoćama i njihovim roditeljima, s područja cijele Republike Hrvatske, a koji će djelovati unutar Dnevnog centra za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom - Zagreb“.

Za navedene aktivnosti je iz Proračuna Grada za 2009. godinu utrošeno 20.000,00 kn.

Mjera 2. Osigurati osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji što neovisnije planiranje života

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je u suradnji s Udrugom invalida Bjelovar provedeno istraživanje o položaju osoba s invaliditetom te da je u Gradovima Bjelovaru i Čazmi, u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom, osigurano kontinuirano informiranje i educiranje s ciljem osnaživanja osoba s invaliditetom za planiranje neovisnog života.

Krapinsko-zagorska županija izvještava da je u Savjetovalištu za osobe s invaliditetom održano 25 radionica s ciljem osnaživanja osoba s invaliditetom za planiranje neovisnog života i jednakih mogućnosti.

Općina Čavle (Primorsko-goranska županija) izvještava da je organizirana radionica za obitelji s djecom s teškoćama u razvoju i njihovih vršnjaka s ciljem upoznavanja i prihvaćanja različitosti. Uz navedeno, Općina Čavle ističe i pokroviteljstvo nad glazbenim festivalom na kojem sudjeluju i djeca s autizmom.

Sisačko-moslavačka županija izvještava da je Obiteljski centar Sisačko-moslavačke županije provodio savjetovanje za osobe s invaliditetom, kojim je tijekom 2009. godine, bilo obuhvaćeno 40 sudionika. U svrhu poboljšanja međuresorne suradnje, u veljači 2009. godine je organizirana

tribina s pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom. Udruga invalida Sisačko-moslavačke županije, Udruga za unapređenje duševnog zdravlja i kvalitete života duševnog bolesnika, Društvo psihologa Sisačko-moslavačke županije i Udruga socijalnih radnika održali su niz predavanja i psioedukacijskih radionica s ciljem osnaživanja osoba s invaliditetom za planiranje neovisnog života. U okviru projekta „Samo kap veselja tražim, za ovu djecu, za ove ljude“ provedene su radionice za roditelje djece s teškoćama u razvoju na temu značaja života u obiteljskom okruženju. U suradnji s Obiteljskim centrom Sisačko-moslavačke županije, u lipnju 2009. godine, održana je tribina za sve roditelje učenika osnovnih škola Grada Kutine „Pravo i obveze suvremenog roditeljstva“ kojoj su nazočili i roditelji djece s teškoćama u razvoju. Grad Sisak je u suradnji sa Savezom udruga osoba s invaliditetom organizirao edukativne seminare za osobe s invaliditetom.

Grad Varaždin (Varaždinska županija) izvještava da su u 2009. godini održana 4 predavanja više nego 2008. godine, a kojima je cilj bio informiranje, edukacija i osnaživanje osoba s invaliditetom za planiranje neovisnog života.

Grad Zagreb izvještava da su Povjerenstvo za osobe s invaliditetom Grada Zagreba i Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Grada Zagreba i Udrugom socijalnih radnika Grada Zagreba, u rujnu 2009. godine, organizirali ciklus radionica na temu *Spolno i reprodukcijsko zdravlje te planiranje obitelji*. U edukaciji su kao predavači i sudionici bili brojni predstavnici udruga osoba s invaliditetom, obrazovnih ustanova za osobe s invaliditetom, ustanova socijalne skrbi te Centra za socijalnu skrb Zagreb. Edukacija je bila podijeljena u nekoliko cjelina: zdravlje žena, spolno i reprodukcijsko zdravlje i odgoj mladih s invaliditetom za partnerske i roditeljske uloge. Prezentiran je i rad Savjetovališta za mlade, Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba, u kojemu djeluje multidisciplinarni tim stručnjaka (dva liječnika školske medicine, ginekolog i psiholog). Također je prezentiran i rad savjetovališta Grada Zagreba u područjima značajnim za ovu tematiku. Za navedene aktivnosti utrošeno je ukupno 20.000,00 kn.

Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport je tijekom 2009. godine kroz svoje stručno razvojne timove dječjih vrtića Grada Zagreba, kontinuirano radio na prepoznavanju, praćenju i podršci roditeljima ili djeci s teškoćama u razvoju kroz inicijalne intervjuje, individualne tretmane i savjetodavni rad. Roditelji i djeca usmjeravani su i po potrebi upućivani u institucije Grada Zagreba službeno verificirane za rad s roditeljima i djecom s teškoćama u razvoju. Za razvoj ovih aktivnosti nisu osigurana dodatna sredstva budući da se odvijaju kroz redovan rad vrtića.

Mjera 3. Osigurati osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji privatnost

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Sisak (Sisačko-moslavačka županija) izvještava da su u suradnji sa Savezom udruga osoba s invaliditetom održane promidžbene kampanje o poštivanju osoba s invaliditetom.

Mjera 4. Pripremati djecu s teškoćama u razvoju i mlade osobe s invaliditetom za partnerske odnose, roditeljstvo i obiteljski život

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da su mladim osobama s invaliditetom informacije o reproduktivnim pravima i pripremi za roditeljstvo i obitelj dostupne u okviru Doma zdravlja u Čazmi.

Krapinsko-zagorska županija izvještava da je povodom obilježavanja 3. prosinca, Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, u Savjetovalištu za osobe s invaliditetom Obiteljskog centra Krapinsko-zagorske županije održana radionica na temu spolnog i socijalnog razvoja.

Sisačko-moslavačke županija izvještava da je u suradnji Obiteljskog centra, Udruge socijalnih radnika Sisak i Društva psihologa Sisačko-moslavačke županije održano niz predavanja i edukacija o reproduktivnim pravima i pripremi za roditeljstvo i obitelj.

Grad Zagreb je o provedenim aktivnosti izvijestio pod mjerom 2., području 1. Obitelj.

Mjera 5. Osigurati različite oblike kvalitetne izvaninstitucijske podrške osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji radi omogućavanja slobode izbora

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija izvještava da su u cilju osiguravanja izvaninstitucionalne skrbi, u program *Pomoć u kući starijim osobama*, uz osobe starije životne dobi, uključene i osobe s invaliditetom. Programom se osigurava pomoć u organiziranju prehrane, kućnim poslovima i uređenju okućnice, pomoći pri osobnoj higijeni, osnovnoj zdravstvenoj skrbi, posredovanju u ostvarivanju prava i drugo. U provedbu programa uključene su gerontodomačice, pomoćni radnici, medicinska sestra i sociolog (voditeljica programa). Uključivanje osoba s invaliditetom u program najčešće se odvija na inicijativu organizacija civilnog društva, Centra za socijalnu skrb, Službe za patronažu ili obiteljskog liječnika.

U **Gradu Opatija (Primorsko-goranska županija)** izvaninstitucionalna podrška djeci s teškoćama u razvoju i njihovim obiteljima bila je realizirana na nekoliko načina:

1. Za djecu s teškoćama u razvoju se osiguravaju sva potrebna materijalna i nematerijalna davanja koja kroz redovni sustav socijalne skrbi i zdravstvene zaštite ne mogu ostvariti (nabava ortopedskih pomagala, sufinanciranje boravka u toplicama, besplatni vrtić, obrok i produženi boravak). Suradnjom Grada Opatija i Centra za socijalnu skrb Opatija izrađen je registar djece s teškoćama u razvoju i kroničnim bolestima, a obuhvaća djecu i mlade do 19 godina starosti (u 2009. godini bila su 32 korisnika).

2. Program *Kolibrići* koji se provodi u Društvu Naša djeca Opatija, u cijelosti financira Grad, a radionice za djecu, s ciljem kvalitetnog provođenja slobodnog vremena i pružanja stručne podrške roditeljima, osmišljava i provodi defektolog – rehabilitator.

3. Za djecu s teškoćama u razvoju organiziran je besplatni prijevoz od kuće do vrtića/škole ili ustanove - u 2009. godini uslugu je koristilo 9 djece.

4. Hrvatski Crveni križ, Gradsko društvo Opatija započelo je s provedbom programa *Pomoć u kući* za sve zainteresirane korisnike, među kojima je značajan broj osoba s invaliditetom.

Sisačko-moslavačka županija izvještava da je tijekom 2009. godine u Udruzi invalida Sisačko-moslavačke županije odrađeno ukupno 1350 individualnih logopedskih terapija i 13 dijagnostika za 32 djece i jednu odraslu osobu. Preko Udruge HVIDRA realiziran je socijalni program „Ruka solidarnosti“ za socijalno najugroženije članove, nabavljena su 4 invalidska kolica, jedno vozilo i sl. U programe individualnih logopedskih tretmana Male kuće, projekta Udruge osoba s invaliditetom Sisačko-moslavačke županije, namijenjenog djeci s teškoćama u razvoju predškolske i školske dobi te djeci s težim oštećenjima zdravlja, s područja gradova Petrinja, Novska, Glina i Hrvatska Kostajnica, u 2009. godini je uključeno 12 novih članova, dok je troje dotadašnjih korisnika uspješno završilo s tretmanima.

Na području **Zagrebačke županije**, u **Gradu Velikoj Gorici** je nastavljena provedba programa „Osobni asistent“ kojim je 2009. godine bilo obuhvaćeno prosječno 17 korisnika. Programom je pružena pomoć osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju kroz ukupno 7 219 sati tijekom godine, što prosječno čini oko 600 sati mjesečno. Isti se provodi u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa Velika Gorica.

Grad Zagreb je o provedenim aktivnosti izvijestio pod mjerom 6. područja 1. Obitelj

Mjera 6. Provoditi edukaciju i informiranje roditelja djece s teškoćama u razvoju, kao i roditelja s invaliditetom te članova njihovih obitelji

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da se dostupnost informacija o pružateljima usluga (ustanovama, udrugama, obiteljskim centrima, vjerskim organizacijama) koje pružaju usluge

djeci s teškoćama i osobama s invaliditetom osigurava izradom i podjelom publikacija te objavom navedenih podataka na Internet stranici Udruge tjelesnih invalida Bjelovar.

Dubrovačko-neretvanska županija izvještava da je Obiteljski centar Dubrovačko-neretvanske županije u suradnji s Udrugom „Rina Mašera“ organizirao edukaciju i informiranje roditelja djece s teškoćama u razvoju i roditelja odraslih osoba s invaliditetom na temu *Prava osoba s intelektualnim teškoćama kroz sustave*.

Grad Opatija (Primorsko-goranska županija) naglašava da se kroz program *Kolibrići* (o kojem je izvješteno u mjeri 5. području 1. Obitelj), osim stručne pomoći roditeljima, pružaju i informacije o uslugama koje se pružaju djeci s teškoćama u razvoju.

Sisačko-moslavačka županija izvještava da je s ciljem boljeg i kvalitetnijeg upoznavanja rada organizacija civilnog društva, kao i udruga osoba s invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom, povodom Europskog dana demokracije, 15. listopada, organiziran Sajam udruga. Na Sajmu su volonteri informirali zainteresirane o radu udruga, zakonodavnoj regulativi iz područja djelovanja udruga i mogućnostima uključivanja u njihov rad. Na Sajmu su sudjelovali predstavnici 20 organizacija civilnog društva među kojima i Udruga OSI - osoba s invaliditetom Kutina, Udruga slijepih i Udruga invalida rada Grada Kutine. Udruge u cilju informiranja izdaju i svoja interna glasila. **Grad Kutina** kontinuirano promovira njihov rad i organizira stručne sastanke (aktive, sastanke Koordinacije i sl.) s ciljem što bolje međuresorne suradnje, ali i dostupnosti informacija za roditelje djece s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom. **Grad Sisak** je u suradnji s Udrugom za pomoć osobama s mentalnom retardacijom i OŠ 22. lipnja Sisak, organizirao predavanja i radionice za roditelje djece s teškoćama u razvoju.

Grad Zagreb izvještava da je Savjetovalište za osobe s invaliditetom i članove obitelji nastavilo djelovati na dvije postojeće lokacije, u prostoru Saveza gluhih Grada Zagreba, Kneza Mislava 7, i u Sesvetama, Zagrebačka 4a. Na obje lokacije odvija se grupni rad s roditeljima i članovima obitelji, a obje grupe rade po tri sata u dva mjesečna termina koja prilagođavaju svojim potrebama. Na obje lokacije usluge individualnog savjetovališnog rada pružaju po 2 stručnjaka (3 socijalna radnika i 1 psiholog). Obje grupe imaju po 2 voditelja (3 specijalna pedagoga i 1 socijalni radnik). U Savjetovalištu rade stručnjaci iz gradskih institucija i Centra za socijalnu skrb Zagreb, a svi stručnjaci imaju dodatna znanja i certifikate različitih terapijskih postupaka i tehnika. Savjetovalište djeluje u suradnji s Ustanovom Grada Zagreba „Dobri dom“. Osnovne metode rada su individualni savjetovališni i savjetodavni terapijski rad s osobama s invaliditetom, članovima obitelji i drugima koji rade u korist osoba s invaliditetom, a prema potrebi se pružaju i usluge telefonskog savjetovanja. Kroz Savjetovalište na lokaciji Kneza Mislava mjesečno je prolazilo oko šezdesetak osoba, dok je u Sesvetama prosječni mjesečni broj pedesetak osoba s invaliditetom i članova obitelji u okviru savjetovališnog individualnog rada. Grupe roditelja i članova obitelji formirane su od osam stalnih članova. Tijekom 2009. godine usluge Savjetovališta koristila je 251 osoba, od čega je 68 novih korisnika, a više od polovice koristilo je usluge višekratno. Od ukupnog broja korisnika 56 % je žena i 44% muškaraca. U dobi do 18 godina bilo je 14 %, u dobi od 18 do 40 godina 35 %, u dobi od 40 do 60 godina je 45 %, a preko 60 godina starosti bilo je 6 % korisnika. Najviše korisnika (42%) bile su osobe s invaliditetom bez pratnje, a zatim roditelji djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom (34%). Većina korisnika, pored ostaloga (78%) tražilo je informacije o pravima iz različitih područja, 38% trebalo je psihosocijalnu podršku, a 12 % korisnika informiralo se o rehabilitacijskim programima. Prema vrstama oštećenja dominiraju osobe s tjelesnim invaliditetom i kroničnim bolestima (44%), a zatim osobe s višestrukim oštećenjima (oko 30%). U suradnji s Udrugom socijalnih radnika Grada Zagreba, Ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom je tijekom 2009. godine započeo ciklus edukacijskih radionica i predavanja za savjetnike i korisnike usluga savjetovanja, a nastavak edukacija odvijat će se tijekom 2010. godine. Savjetnici i korisnici uključivani su u savjetovanja, stručne skupove i edukacije u organizaciji gradskih ureda i drugih suradnika. Grad ističe da je u 2009. godini izrađena web aplikacija i baza podataka za Savjetovalište za osobe s invaliditetom. Za rad Savjetovališta u 2009. godini utrošeno je 368.430,00 kn, a za web aplikaciju 30.000,00 kn. U okviru

Savjetovališta za osobe s invaliditetom i članove njihovih obitelji djeluju grupe za podršku obiteljima tj. članovima obitelji osoba s invaliditetom. Grupa za podršku roditeljima i članovima obitelji na lokaciji u Sesvetama, djeluje od 2008. godine. Tijekom godine redovito se održavaju tematske radionice, koje imaju za cilj jačanje psihosocijalne stabilnosti, osnaživanje i podizanje razine kvalitete življenja djece s teškoćama u razvoju, osoba s invaliditetom i članova njihovih obitelji. Osobitost rada ovih grupa, očituje se i u aktivnom sudjelovanju drugih stručnjaka, koji sudjeluju u provođenju zakonskih prava osoba s invaliditetom (socijalni radnici, rehabilitatori, učitelji i sl.). U studenom 2009. godine na području Sesveta, Povjerenstvo i Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, u suradnji s Udrugom socijalnih radnika Grada Zagreba, organizirali su edukativnu tribinu *Značaj savjetovanišnog rada za osobe s invaliditetom i njihove obitelji*. Kao predavači i sudionici sudjelovali su predstavnici udruga osoba s invaliditetom, obrazovnih ustanova za osobe s invaliditetom, dječjih vrtića i osnovnih škola s područja Sesveta, stručnjaci-savjetnici u savjetovaništima Grada Zagreba, predstavnici Policijske postaje Sesvete, ustanova socijalne skrbi, Vijeća gradske četvrti Sesvete i Centra za socijalnu skrb Zagreb. Predavanja su održali stručnjaci koji imaju dugogodišnje iskustvo u savjetovanišnom radu, dok su se teme odnosile na značaj i ulogu savjetovanišnog rada za djecu s teškoćama u razvoju, osobe s invaliditetom i članove njihovih obitelji, nužnosti veće umreženosti raznih sustava i institucija te korištenje resursa svake lokalne zajednice (djelovanja raznih programa udruga i institucija). Za navedene aktivnosti utrošeno je ukupno 55.000,00 kn. Također, tijekom 2009. godine kontinuirano se pružala stručna i financijska podrška udrugama u organizaciji i provođenju predavanja, radionica i treninga, u cilju jačanja psihosocijalne stabilnosti obitelji osoba s invaliditetom. Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i udruge osoba s invaliditetom redovito informiraju roditelje i članove obitelji djece s teškoćama u razvoju o mogućnostima savjetovanišnog rada u savjetovaništima Grada Zagreba, udrugama i institucijama koje skrbe o osobama s invaliditetom. Informativni letci o vrstama usluga savjetovaništa stalno su dostupni roditeljima ili članovima obitelji djece s teškoćama u razvoju na prigodnim lokacijama (zdravstvene, odgojne, socijalne i druge ustanove). Mnogobrojna sudjelovanja u javnim medijima i stručnim skupovima djelatnika Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i savjetovaništa, redovito su korištena za pružanje informacija o uslugama savjetovaništa. Isto tako, Grad Zagreb je u svibnju 2009. godine otvorio Dnevni centar za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom - Zagreb“, ustanovu socijalne skrbi, koji pruža usluge dnevnog i povremenog boravka te uslugu stručne podrške u obitelji djeteta s višestrukim teškoćama u razvoju (mobilna stručna podrška). Jedna od važnih djelatnosti ustanove je i savjetodavni rad s roditeljima djece. Naime, na temelju uske i kvalitetne suradnje s pedijatrima i neuropedijatrima zagrebačkih bolnica, stručnjaci ustanove, uspostavljaju kontakt s roditeljima, i to neposredno nakon poroda. Na taj se način roditelji pravovremeno uključuju u rad ustanove, odnosno dobivaju svu potrebnu stručnu i savjetodavnu podršku.

4.2. Život u zajednici

Mjera 1. Osigurati usklađeni pristup u pružanju kvalitetnih usluga podrške u zajednici

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je uspostavljena učinkovita koordinacija u planiranju razvoja mreže socijalnih usluga za osobe s invaliditetom s Udrugom za samostalno stanovanje Bjelovarsko-bilogorske županije. Program se sufinancira u iznosu od 25.000,00 kn godišnje a Grad je osigurao prostor za rad udruge.

Brodsko-posavska županija naglašava važnost koordinacije institucija i organizacija na lokalnoj razini koje omogućavaju kvalitetnije pružanje usluga. Također naglašava da se prilikom rješavanja određenih problema ili ostvarivanja prava ostvaruje suradnja na relaciji: osoba s

invaliditetom (obitelj) – udruga – centar – služba za pomoć u kući (Crveni križ) – obiteljski liječnik (patronaža).

Koprivničko-križevačka županija izvještava da je osiguravanjem financijskih sredstava udrugama osoba s invaliditetom pokrenuto 10 akcija s ciljem omogućavanja aktivnog sudjelovanja osoba s invaliditetom u lokalnoj zajednici.

Sisačko-moslavačka županija naglašava da je poboljšana koordinacija između Županije, Obiteljskog centra i udruga, te da je jedan od značajnih ciljeva unazad nekoliko godina povezivanje i poboljšanje koordinacije mnogobrojnih pružatelja usluga usmjerenih osobama s invaliditetom na nivou Grada i šire. Tijekom 2009. godine suradnja ustanova, udruga i drugih pružatelja usluga je poboljšana na sljedeći način:

- zajedničkim sastancima predstavnika Posebnog odjela OŠ Z. Franka gdje se školuju djeca s teškoćama u razvoju, liječnice i predstavnice Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, a u svrhu rješavanja organizacijskih i stručnih poteškoća u radu,

- u radu Koordinacijskog odbora *Kutina - Grad prijatelj djece* sudjeluju i predstavnici pružatelja drugih usluga - socijalni radnici Centra za socijalnu skrb, liječnici, odgajatelji, predstavnici policije i drugi sudionici važni u procesu usklađivanja pristupa u pružanju kvalitetnih usluga osobama s invaliditetom u zajednici.

Tijekom 2009. godine u suradnji s Obiteljskim centrom Sisačko-moslavačke županije promicana su *Prava i obveze suvremenog roditeljstva*. Također, započele su pripreme za osiguravanje uvjeta za rad Savjetovališta za djecu, mlade i roditelje.

Splitsko-dalmatinska županija je financirala i koordinirala aktivnosti usmjerene na širenje mreže socijalnih usluga, a posebno kroz aktivno sudjelovanje osoba s invaliditetom u životu gradova i županije, obilježavanje parkirališnih mjesta, afirmaciju volonterstva, poticanje pozitivnih stavova prema osobama s invaliditetom u javnosti, davanje podrške projektima „*Osobni asistent*“ i „*Terapijsko jahanje*“ i „*Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama*“ kojeg provodi u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Požeško-slavonska županija izvještava da je u cilju osnaživanja udruga osoba s invaliditetom na lokalnoj razini, Grad Lipik sufinancirao rad 3 udruge osoba s invaliditetom koje djeluju na njegovom području, a koje okupljanju ukupno 176 članova.

Grad Zagreb izvještava da je na temelju članka 63. stavka 1. točke 10. Statuta Grada Zagreba i Zagrebačke strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2007. do 2010., Gradsko poglavarstvo Grada Zagreba, 2007. godine donijelo Plan provedbe Zagrebačke strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2007. do 2010. (u daljnjem tekstu: Plan provedbe). Plan provedbe, kao i sama Zagrebačka strategija, temeljen je na detaljnoj analizi potreba, kapaciteta i specifičnih planova za pružanje institucionalnih i izvaninstitucionalnih usluga za osobe s invaliditetom. Oba dokumenta izrađena su u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom, ustanovama koje skrbe o osobama s invaliditetom, stručnjacima i predstavnicima svih gradskih ureda, službi i tvrtki u vlasništvu Grada Zagreba. S obzirom da je Zagrebačka strategija obvezujući dokument za sve gradske urede i službe, svake godine se u godišnjim planovima vodi računa o provedbi mjera i aktivnosti sukladno Planu provedbe. Grad Zagreb u provedbi mjera i aktivnosti Zagrebačke strategije redovito surađuje u svim područjima provedbe sa svim subjektima sukladno njihovim nadležnostima. Na poseban način kvalitetna suradnja ističe se sa Centrom za socijalnu skrb Zagreb, odgojno-obrazovnim ustanovama, ustanovama koje skrbe o osobama s invaliditetom, udrugama i vjerskim zajednicama. Suradnja je ostvarivana putem zajedničkih aktivnosti, sastanaka, okruglih stolova i stručnih skupova.

Mjera 2. Osigurati kvalitetne usluge u zajednici te alternativne oblike smještaja koji omogućavaju prijelaz iz smještaja u ustanovama na život u zajednici

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Na području **Grada Slavenskog Broda (Brodsko-posavska županija)** se u organizaciji Udruge za promicanje inkluzije provodi program prevencije institucionalizacije i deinstitutionalizacije. Županija naglašava da je postojanje Dnevnog boravka s nizom aktivnosti (okupacijskih, kreativnih, sportskih, zapošljavanja) kao i programa samostalnog stanovanja u kojem je trenutno 21 korisnik, od izuzetnog značaja za korisnike usluga i njihove obitelji.

Dubrovačko-neretvanska županija izvještava da lokalna zajednica s mnogobrojnim partnerima sudjeluje u financiranju izvaninstitucionalnih oblika skrbi - dnevnih boravaka i radno-okupacijskih terapija 6 udruga za osobe s invaliditetom.

Karlovačka županija izvještava da je održana konferencija na kojoj je dogovorena suradnja i koordinacija udruga osoba s invaliditetom na provođenju aktivnosti usmjerenih pružanju usluga osobama s invaliditetom.

Koprivničko-križevačka županija je u cilju provedbe procesa deinstitutionalizacije i prevencije institucionalizacije osigurala sredstva u iznosu od 845.100,00 kn za provedbu *Programa pomoći u kući* koji se u 2009. godini provodio na području 20 općina.

U **Međimurskoj županiji** su pokrenute akcije koje omogućavaju aktivno sudjelovanje osoba s invaliditetom u lokalnoj sredini. Županija je poticala uključivanje lokalne zajednice u proces deinstitutionalizacije u smislu osiguravanja izvaninstitucionalnih oblika skrbi, te je proveden projekt „Pravo na život u lokalnoj zajednici“. Također, Županija je pratila i evaluirala provedbu procesa deinstitutionalizacije, te je treću godinu zaredom podržala projekt Udruge za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Međimurske županije „Županija jednakih mogućnosti – stanovanje uz podršku za osobe s intelektualnim teškoćama“. Dnevni centar za osobe s intelektualnim teškoćama je nastavio s radom i tijekom 2009. godine, kao i skupina za samozastupanje u kojoj sudjeluje oko 20 osoba. **Grad Čakovec** izvještava da su povećani kapaciteti za pružanje prioriternih usluga prevencije institucionalizacije i deinstitutionalizacije (su)financiranjem programa i projekata udruga. Dodijeljen je prostor Udruzi za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Međimurske županije za osnivanje 6 stambenih zajednica. Deinstitutionalizirano je 5 osoba, a 30-ak je uključeno u radno-proizvodne aktivnosti dnevnog centra i poludnevnog centra i Kluba Mura.

U Programu javnih potreba u socijalnoj skrbi **Sisačko-moslavačke županije** jedan od prioriteta je izvaninstitucionalna skrb za starije i nemoćne osobe, među kojima su i osobe s invaliditetom, te je za provedbu navedenog programa Županija izdvojila 85.000,00 kn (obuhvaćeno 200 osoba). Kroz financijsku potporu udrugama, a s ciljem povećanja dostupnosti zdravstvenih usluga, poboljšanja kvalitete življenja i stanovanja, socijalne uključenosti, unapređenje mentalnog i fizičkog zdravlja osoba starijih od 65 godina i osoba s invaliditetom, u ruralnim sredinama Grada Petrinje, obuhvaćeno je oko 300 osoba.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da su *Odlukom o mjerilima za odabir zdravstvenih, socijalnih i humanitarnih programa ili projekata od interesa za Grad Vukovar* propisana mjerila za odabir zdravstvenih, socijalnih i humanitarnih programa ili projekata od interesa za Grad Vukovar, a temeljem kojih udruge i druge pravne i fizičke osobe mogu ostvariti financijsku potporu iz proračuna Grada. U Odluci se navode 2 kategorije programa od interesa za Grad Vukovar:

1. Programi promicanja zdravlja i prevencije bolesti te
2. Programi socijalnog značenja, i to:
 - a) Programi socijalnog i humanitarnog značenja,
 - b) Programi prevencije neprihvatljivog ponašanja djece i mladeži.

U okviru 1. kategorije, u Odluci su navedeni programi ranog otkrivanja, dijagnosticiranja i praćenja djece s teškoćama u razvoju te unapređivanje kvalitete života djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom, a u okviru 2. kategorije u Odluci su navedeni programi kojima se

potiče kvaliteta aktivnog življenja, provođenja pomoći i samopomoći, deinstitucionalizaciju, resocijalizaciju i integraciju osoba s invaliditetom itd. Odredbe ove Odluke primjenjivale su se prilikom odabira projekata/programa od interesa za Grad Vukovar, a koji su pristigli temeljem Poziva za predlaganje javnih potreba u 2009. godini.

Zadarska županija izvještava da Dom za odrasle osobe Zemunik Donji provodi programe pomoći i njege u kući, a u koje su uključene i osobe s invaliditetom. Analizom provedbe programa utvrđen je kontinuiran porast uloženi sredstava iz različitih izvora financiranja (u 2009. godini programe su financirali Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Zadarska županija, gradovi Zadar, Biograd, Benkovac, Nin i Obrovac, općine Pakoštane, Poličnik, Sukošan, Škabrnja, Pašman, Tkon i Zemunik Donji, Predpristupni fondovi EU), te porast broja korisnika (2007. godine 3,60% stanovništva starijeg od 65 godina, 2008. godine 5,10% a 2009. godine 5,50%). Županija naglašava da u analiziranom broju korisnika nije rađena posebna analiza osoba s invaliditetom.

Grad Zagreb izvještava da je prilikom planiranja provedbe ove mjere bivši Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje imao u vidu osiguranje dojavnog sustava za širi broj korisnika instaliranog u Ustanovi za zdravstvenu njegu u kući Grada Zagreba. Za nabavu ovog sustava bila su osigurana inicijalna sredstva koja su nakon poništenja javnog natječaja bila nedostatna. Kako je otežana financijska situacija u drugi plan stavila veće razvojne projekte, prihvaćena je financijski skromnija, ali ne značajno i manje učinkovita, alternativa. Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, tijekom 2009. godine financijski je pružio podršku Udruzi Prisutnost za nabavu socijalnih alarmnih uređaja, daljinskih tipki i reparacije starih vodootpornih daljinskih tipki. Na taj se način osobama s invaliditetom te starim i teško pokretnim osobama, omogućila cjelodnevna skrb putem dojavnog, telefonskog sustava. Time se znatno podigla razina kvalitete života te nastavila kontinuirana briga i skrb o gore navedenim osobama. Utrošena sredstva iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. su 40.061,10 kn.

Mjera 3. Osigurati dopunske usluge i druge kapacitete s ciljem potpore obitelji

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je povećan broj korisnika patronažne službe Doma zdravlja u Čazmi. U cilju povećanja dostupnosti opsega skrbi za mlade s invaliditetom koji napuštaju domove ili alternativne oblike smještaja, Grad Bjelovar im je još 2007. godine dodijelio stambenu kuću. U cilju povećanja dostupnosti dnevnog boravka i okupacijsko-rehabilitacijskih sadržaja u zajednici, Grad Bjelovar je Matici umirovljenika Bjelovar dodijelio dnevni boravak za umirovljenike i osobe s invaliditetom, a u Daruvaru je organiziran dnevni boravak i program „Pomoć u kući starijim osobama“ u okviru kojeg se pomaže i osobama s invaliditetom. U 2009. godini je u okviru navedenog programa na određeno vrijeme zaposleno 30 osoba koje za stare i nemoćne osobe i osobe s invaliditetom obavljaju poslove kao što su psihološko-socijalna pomoć, pomoć teže pokretnim korisnicima u obavljanju osobne higijene, skrb o čistoći, odlazak u kupovinu za potrebe korisnika, organiziranje prijevoza i odlazak k liječniku, briga oko liječničkih recepata i lijekova te pomoć pri administrativnim poslovima u raznim institucijama. Uz navedeno, Županija izvještava da je Udruga invalida Bjelovar za zainteresirane osobe održala tečaj znakovnog jezika, I. stupanj.

Brodsko-posavska županija je o programu *Pomoć u kući starijim osobama*, kao dopunskoj usluzi koju osigurava starijim i nemoćnim osobama, među kojima su i osobe s invaliditetom izvijestila. u mjeri 5., području 1. Obitelji.

U **Dubrovačko-neretvanskoj županiji** se program „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“ provodi u 5 jedinica lokalne samouprave. Pružanje pomoći i njege kao izvaninstitucionalnog oblika skrbi provodi 6 udruga i 2 ustanove socijalne skrbi na području 7 jedinica lokalne samouprave.

Karlovačka županija izvještava da je nabavljeno vozilo za Mobilni stručni tim Saveza udruga osoba s invaliditetom Karlovačke županije, kojeg čine psihologinja, socijalna radnica, medicinska sestra i prevoditeljica znakovnog jezika.

Krapinsko-zagorska županija izvještava da se u Domu za psihički bolesne odrasle osobe Lobar-Grad provodi novi oblik skrbi za psihički bolesne odrasle osobe pod nazivom „Samostalno stanovanje psihički bolesnih odraslih osoba uz potporu radnika Doma” te „Integracija osoba s duševnim smetnjama iz institucije u lokalnu zajednicu”. U **Općini Zagorska Sela** u program „Pomoć u kući starijim osobama” uključeno je nekoliko osoba s invaliditetom. **Općina Đurmanec** izvještava da je povećan broj korisnika usluge patronaže.

U **Gradu Malom Lošinj (Primorsko-goranska županija)** pri Centru za zdravo odrastanje Idem i ja djeluje dnevni boravak za djecu s teškoćama u razvoju koji pohađa 12 djece. Radno vrijeme dnevnog boravka je od završetka nastave do 19.00 sati. U **Gradu Čabru** u okviru programa *Pomoć u kući starijim osobama*, djeluje 5 gerontodomaćica, a starije osobe koje su korisnici predmetnog programa nerijetko su osobe s invaliditetom koje su ovisne o pomoći i njezi drugih osoba.

Sisačko-moslavačka županija financira program stručnog defektološkog postupka u obitelji (patronaža) kojeg provodi Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom grada Siska. Nadalje, u okviru programa Male kuće održana je 21 dječja igraonica za 25 djece, redovito su održavani tretmani profesora rehabilitatora, logopedске terapije, radionice i igraonice. U okviru projekta „Afirmacija prava osoba s invaliditetom” održavane su grupne radionice psihosocijalne podrške i individualna savjetovanja za članove Udruge invalida Sisačko-moslavačke županije. Županija sufinancira program Dnevni boravak 3+2 koji provodi Dom za starije i nemoćne osobe Sisak. Društvo psihologa Sisačko-moslavačke županije, Udruga invalida Sisačko-moslavačke županije, Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom grada Siska te Udruga za terapijsko i rehabilitacijsko jahanja KAS Sisak provode okupacijsko-rehabilitacijski rad s djecom s teškoćama u razvoju. Općina Sunja provodi program *Pomoć u kući starijim osobama* kojim je obuhvaćeno 200 domaćinstava, odnosno 262 osobe, od toga 12 osoba s invaliditetom.

Grad Varaždin (Varaždinska županija) izvještava da je dodijeljen dvosoban stan za potrebe organiziranog stanovanja uz podršku osoba s mentalnom retardacijom u kojem se nalaze 4 korisnika (broj korisnika se nije povećao u odnosu na 2008. godinu). Broj klubova za djecu s teškoćama u razvoju je povećan – u 2009. godini 2 su kluba više nego u 2008. godini. Programom *Pomoć u kući starijim osobama* obuhvaćeno je 70 korisnika od kojih je 60 osoba s invaliditetom.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da se i tijekom 2009. godine nastavio provoditi program *Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama* u koji su bile uključene i osobe s invaliditetom. U 2009. godini za navedeni je Program utrošeno 1.070.000,00 kn, od čega je iznos od 175.000,00 kn osiguran u proračunu Grada Vukovara, dok je 2008. godine za isti Program utrošeno 1.160.000,00 kn, od čega je iznos od 355.525,00 kn osiguran u proračunu Grada Vukovara. Tijekom 2009. godine napravljeno je 18 329 obilazaka i tom prigodom pružene 62 163 usluge, što je povećanje u odnosu na 2008. godinu kada je bilo napravljeno 14 016 obilazaka i tom prigodom pruženo 45 956 usluga. Usluge iz Programa *Pomoć u kući starijim osobama* pružaju se za 300 starijih i nemoćnih osoba s područja Grada Vukovara, a prostorije „Dnevnog boravka” posjećuje svakodnevno 100-ak osoba. O svim korisnicima skrbi tim koji čini 19 zaposlenika/ca. Nadalje Grad Vukovar izvještava da u okviru Društva za pomoć mentalno retardiranim osobama Vukovar, djeluje Klub Golubica u kojem se svakodnevno, po četiri sata dnevno, osigurava skrb za 13 do 15 osoba s mentalnom retardacijom starijih od 21 godine, a aktivnosti u Klubu provode se u 8 različitih radionica. Financijsku potporu za ovaj oblik skrbi pružaju Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Grad Vukovar, Vukovarsko-srijemska županija i mnogi drugi donatori. **Općina Stari Jankovci** izvještava da je u okviru programa *Pomoć u kući starijim osobama* u koji je uključeno 125 korisnika, oko 70 osoba s invaliditetom.

Zadarska županija izvještava da Udruga Svjetlo provodi program poludnevne skrbi izvan vlastite obitelji za osobe s mentalnom retardacijom te okupacijsko-rehabilitacijske radionice za 10 do 20 osoba. Pored navedenog Udruga organizira radnu terapiju na otvorenom tržištu rada, te na taj način, 4 člana udruge radnu terapiju provode u jednom trgovačkom centru obavljajući poslove niže razine složenosti, a pod stručnim vodstvom višeg radnog terapeuta. U pripremi za uključivanje u radnu terapiju na otvorenom tržištu u 2010. godini, bila su još dva člana udruge. Udruga također provodi i savjetovani rad s roditeljima osoba s mentalnom retardacijom, a provode ga zaposlenik udruge i po potrebi vanjski stručni suradnici koji vode radionice različitih sadržaja.

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da je u suradnji s Centrom za odgoj i obrazovanje Velika Gorica pružio podršku *Informacijskom centru* koji provodi program podrške za roditelje djece s intelektualnim teškoćama kroz savjetovanje, radionice te grupe podrške. Grad osigurava sredstva i za program „Osobni asistent“, a o istom je izvijestio u mjeri 5., području 1. Obitelj.

Grad Zagreb izvještava da su se u 2009. godini aktivnosti rane socijalne intervencije u obitelji djeteta s teškoćama u razvoju uspješno provodile u Dnevnom centru za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom - Zagreb“, koji pruža stručnu podršku djeci s višestrukim teškoćama i njihovim obiteljima, putem mobilnih stručnih timova u krugu obitelji i to u najznačajnijem razdoblju za razvoj djeteta, neposredno nakon rođenja (rane intervencije). U 2010. godini stručnjaci Centra „Mali dom - Zagreb“, Savjetovaništa za osobe s invaliditetom i članova njihovih obitelji, u suradnji s Kliničkom bolnicom „Sveti Duh“, započet će s provedbom pilot-projekta odlazaka u obitelji neposredno po otpustu iz rodilišta, a u cilju psihosocijalne potpore roditeljima prilikom suočavanja s teškim oštećenjima djeteta. Tijekom 2009. godine Povjerenstvo za odabir programa ili projekata socijalnog i humanitarnog značenja za unapređenje kvalitete života osoba s invaliditetom, nakon provedenog postupka, a sukladno Natječaju za predlaganje programa ili projekata socijalnog i humanitarnog značenja za unapređivanje kvalitete života osoba s invaliditetom, sufinanciralo je jedan projekt, usmjeren na provođenje neposrednog i savjetodavnog rada s roditeljima djece s teškoćama u razvoju, neposredno nakon suočavanja s dijagnozom djeteta. Navedeni projekt financiran je u iznosu od 30.000,00 kn.

U cilju povećanja dostupnosti usluga dnevnog boravka i okupacijsko-rehabilitacijskih sadržaja u zajednici, Gradska skupština Grada Zagreba je 2006. godine donijela Odluku o osnivanju Dnevnog centra za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom - Zagreb“, a sukladno Odobrenju Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Dana 16. ožujka 2009. Gradska skupština Grada Zagreba prihvatila je Ugovor o pripajanju Dnevnog centra za rehabilitaciju „Mala kuća“, Dnevnom centru za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom - Zagreb“. U Dnevnom centru za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom - Zagreb“, Baštijanova 1d, nastavilo se s provođenjem programa koji se provodio u Dnevnom centru za rehabilitaciju „Mala kuća“. Rješenjem Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi dano je odobrenje Gradu Zagrebu za osnivanje ustanove socijalne skrbi i to za pružanje usluga dnevnog i povremenog boravka te pružanja usluga stručne podrške u obitelji. Navedena ustanova pruža usluge za cca 100 korisnika. Grad Zagreb ističe da je Dnevni centar za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom - Zagreb“, jedina ustanova u Republici Hrvatskoj koja razvija i kontinuirano provodi rehabilitacijske programe za djecu s višestrukim teškoćama, te vrlo važan segment u rehabilitaciji - rane intervencije, koja je izuzetno važna za daljnji razvoj i napredak djeteta. To je jedina ustanova u kojoj se omogućava individualni rad s djecom u dobi od 0 do 4 godine, te koja je uvela nove metode i kvalitetnu rehabilitaciju u području skrbi za djecu s višestrukim teškoćama u kombinaciji s oštećenjem vida. Programi i stručne usluge ustanove provode se kroz dnevni centar za rehabilitaciju, ranu intervenciju, te kroz dijagnostiku i stimulaciju razvitka funkcionalnog vida. U dnevnom centru provode se dijagnostički postupci te dijagnostika funkcionalnog vida, fizikalna terapija, radnoterapijske aktivnosti, razvoj govora i govorne vježbe, vidna stimulacija, glazboterapija i likovne terapeutske aktivnosti. Osim individualnog rada s djetetom, kontinuirano se provode i roditeljske grupe podrške i savjetovanja, u cilju osnaživanja roditelja u njihovoj ulozi. Stručnjaci koje rade u ustanovi,

kontinuirano se usavršavaju, stekli su stručna zvanja profesionalnih terapeuta u pojedinim područjima te su osposobljeni kreirati programe prilagođene potrebama djece s višestrukim teškoćama i njihovim obiteljima i motivirani u svome poslu postaviti visoke profesionalne standarde. Zagrebački holding d.o.o. uložio je u gradnju Ustanove više od 22 milijuna kuna. Za izgradnju Ustanove, s opremom, Grad Zagreb je utrošio oko 24.000.000,00 kn. Na temelju Ugovora o zakupu, između Grada Zagreba i Zagrebačkog holdinga d.o.o., tijekom 2009. godine u Proračunu Grada Zagreba, za najam građevine utrošeno je 2.919.353,04 kn, dok je za rad Ustanove u 2009. godini utrošeno 1.400.000,00 kn. Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, kontinuirano je tijekom 2009. godine pružao stručnu i financijsku podršku udrugama osoba s invaliditetom koje razvijaju alternativne oblike smještaja i boravka za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom. Tijekom 2009. godine Povjerenstvo za odabir programa ili projekata socijalnog značenja za unapređivanje kvalitete života osoba s invaliditetom, nakon provedenog postupka, a sukladno Natječaju za predlaganje programa ili projekata socijalnog i humanitarnog značenja za unapređivanje kvalitete života osoba s invaliditetom, sufinanciralo je 9 projekata i programa, koji su bili usko usmjereni na organiziranje i provođenje aktivnosti udomiteljstva djece s teškoćama u razvoju, življenja uz podršku osoba s invaliditetom u stambenim zajednicama te organiziranjem klupskih aktivnosti na području Grada Zagreba. Utrošena sredstva iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu za navedene aktivnosti iznosila su 75.000,00 kn.

Grad Zagreb izvještava i o aktivnostima Saveza gluhih i nagluhih Grada Zagreba - Klub starijih gluhih osoba Iznad 60. Ovaj je Klub jedan od dobrih primjera novih tipova socijalnih usluga prilagođenih potrebama osoba s invaliditetom. Njegov je cilj, prije svega, pružiti adekvatnu potporu i stručnu pomoć starijim gluhim i nagluhim osobama lošijeg socijalnog statusa. Klub im omogućuje aktivno sudjelovanje u planiranju, organiziranju i provođenju slobodnog vremena, u adekvatnom okruženju, uz kvalitetnu komunikaciju i razmjenu informacija. U Klubu se provode kreativne radionice, tečaj informatike, nutricionistički tečaj, tečaj plesa, aktivnosti tjelovježbe itd., a tijekom 2009. godine stotinjak gluhih osoba starije životne dobi bili su aktivni korisnici Kluba. Za rad Kluba iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu osigurano je 100.000,00 kn.

Slijedeći suvremenu orijentaciju struke u organiziranju alternativnih oblika smještaja za osobe s invaliditetom, Centru za autizam - ustanovi za odgoj, obrazovanje, rehabilitaciju i skrb za djecu, mladež i odrasle osobe s autizmom i sličnim većim teškoćama u razvoju te mentalnom retardacijom, dodijeljen je novoizgrađeni stan površine 95,04 m², za potrebe smještaja odraslih osoba s autizmom, koje će činiti manju životnu zajednicu sa svrhom uključivanja osoba s autizmom u lokalnu sredinu. Grad ističe da je to prvi takav oblik smještaja za osobe s autizmom u Republici Hrvatskoj. Novoizgrađeni stan, površine 131,30 m², također je dodijeljen i Udruzi za autizam Grada Zagreba, u svrhu smještaja odraslih osoba s autizmom, koje će činiti manju životnu zajednicu.

Napomena: Programi „Pomoć u kući starijim osobama“ i „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“, o čemu su izvijestile neke gore navedene jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, provodi se u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Mjera 4. Edukacija djelatnika javnih službi s ciljem kvalitetnog uključivanja osoba s invaliditetom u život zajednice

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Požeško-slavonska županija izvještava da je održan jednodnevni seminar u Domu za starije i nemoćne osobe Požega, na temu „Pravo na rad - osiguranje životne egzistencije osoba s invaliditetom“, na kojem su sudjelovali predstavnici Grada Požege, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje te članovi udruga osoba s invaliditetom. U cilju bolje informiranosti i edukacije o zapošljavanju osoba s invaliditetom održana su predavanja vezana uz Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom te mogućnosti dobivanja sredstava Fonda za

profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Isto je organizirano u suradnji sa Savezom društava multiple skleroze Hrvatske i Društvom multiple skleroze Požega.

Grad Zagreb izvještava da se zdravstveni djelatnici kontinuirano uključuju u edukacije i stručne skupove, koje organiziraju nadležni gradski uredi. U 2009. godini Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom je u suradnji sa Stomatološkom poliklinikom Zagreb i udrugama osoba s invaliditetom, organizirao edukaciju za zdravstveno osoblje (stomatologe i drugo medicinsko osoblje), koje je bilo usmjereno na upoznavanje sa specifičnostima različitih oštećenja, pravima osoba s invaliditetom, s naglaskom na Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom Ujedinjenih naroda i Strategiju. Također, govorilo se o problemima vezanim uz pristupačnost i promet, a najvažniji dio interaktivne radionice bio je usmjeren na komunikaciju s osobama s invaliditetom, a s obzirom na specifičnost pojedinog oštećenja (vid, sluh, motorička oštećenja). Uz organizacijsku i stručnu potporu Grada Zagreba, Akademija za razvojnu rehabilitaciju je tijekom 2009. godine organizirala 4 tečaja namijenjena specijalistima medicine, fizijatrima, logopedima i ortodontima koji rade s osobama s invaliditetom. U ožujku 2009. godine djelatnici Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom sudjelovali su u edukaciji liječnika o specifičnostima rada s višestrukim oštećenjima djece s teškoćama u razvoju, u okviru kampanje UNICEF-a *Prve tri su još važnije*. Pored navedenog, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom je u 2009. godini, u suradnji sa Zavodom za hitnu medicinsku pomoć Grada Zagreba, organizirao edukaciju za zaposlenike Zagrebačkog holdinga d.o.o., Podružnice Zagrebački električni tramvaj, odnosno vozače i pratitelje u specijaliziranim kombi vozilima, koji su uključeni u prijevoz djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom. Osim edukacije o specifičnostima invaliditeta, zaposlenici su prošli i dodatnu edukaciju o postupcima hitnih intervencija (postupci oživljavanja) te su dobili certifikat, kao potvrdu uspješnosti usvojenog znanja. Utrošena sredstva iz Proračuna Grada Zagreba u 2009. za navedene aktivnosti iznosila su 8.000,00 kn.

4.3. Odgoj i obrazovanje

Mjera 1. Unaprijediti zakonodavni okvir usmjerene na odgojno-obrazovnu uključenost djece i učenika s teškoćama u razvoju te odraslih osoba s invaliditetom, koji će jamčiti prava jednakih mogućnosti s obzirom na sposobnosti

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Ličko-senjska županija izvještava da je u cilju povećanja dostupnosti redovnog sustava odgoja i obrazovanja djeci s teškoćama u razvoju, započelo osnivanje razrednog odjela za djecu s teškoćama u razvoju. Navedeno se provodi u suradnji s osnovnim školama s područja Grada Gospića i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo. Županija naglašava da su srednje škole na području Grada Gospića (Gimnazija Gospić i Strukovna škola Gospić) prilagođene učenicima s teškoćama u razvoju (lift, sanitarni čvor, prilaz), a Đačko-studentski dom ima prilagođen prilaz.

Grad Kutina (Sisačko-moslavačka županija) naglašava problem neprilagođenosti školskih objekata. Za jednog učenika Srednje škole organizirana je nastava kod kuće. Pri OŠ Z. Franka od 2009. godine samostalno djeluje Poseban odjel u čijem sastavu su tri skupine učenika koji rade po prilagođenim programima (do 2009. godine Odjel je bio područni odjel OŠ 22. lipnja iz Siska). Svaka skupina ima prilagođeni prostor za rad, sanitarne čvorove te pristupačan ulaz u zgradu. Pučko otvoreno učilište Kutina u okviru programa Obrazovanja za odrasle i programa za cjeloživotno učenje nudi veliki izbor zanimanja za sve građane, među kojima i za osobe s invaliditetom - knjigovodstveno-računovodstveni poslovi, pomoćni kuhar i pomoćni pekar. Zavod za zapošljavanje je organizirao *Sajam poslova* na kojem je predstavljen veliki broj tvrtki koje nude i traže određena radna mjesta, a predstavljena je i ponuda poslova za osobe s invaliditetom. Kroz suradnju s udrugama, Zajednica tehničke kulture omogućila je informatičko

osposobljavanje članovima Udruge osoba s invaliditetom, u Udruzi i kod kuće (ovisno o stupnju invaliditeta).

Varaždinska županija je donijela Odluku o mjerilima za osiguravanjem sredstava za zadovoljavanje javnih potreba u djelatnosti predškolskog odgoja, te poticala jedinice lokalne samouprave da na svojem području donesu plan mreže dječjih vrtića u svrhu usklađivanja razvoja mreže dječjih vrtića na području Županije. Vezano uz strategiju razvoja predškolskog odgoja analizirano je stanje predškolskog odgoja i utvrđeno je da je u većini slučajeva, s obzirom na ekonomsku situaciju jedinica lokalne samouprave, teško ostvariti mjere pedagoškog standarda do 2013. godine, kada su u pitanju veličina i opremljenost potrebnog unutarnjeg i vanjskog prostora.

Mjera 3. Osigurati cjeloživotno učenje osobama s invaliditetom s ciljem učinkovite prohodnosti između faza obrazovanja te između obrazovanja i zapošljavanja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Vukovar pruža svojim korisnicima razne usluge vezane uz cjeloživotno obrazovanje i usavršavanje te usluge koje nezaposlene osobe pripremaju za zapošljavanje i tržište rada. Jedan od aspekata takvog načina rada s osobama s invaliditetom je mogućnost korištenja Centra za informiranje i profesionalno savjetovanje (Klub za nezaposlene; u daljnjem tekstu: CIPS), u kojem osobe s invaliditetom mogu dobiti korisne informacije. Između ostalog, mogu dobiti informativne letke koji se odnose na njihova prava pri zapošljavanju, diskriminaciju i sl. Osim toga, korisnici CIPS-a mogu, svaki radni dan u tjednu, putem interneta pretraživati slobodna radna mjesta na nekoliko vodećih stranica koje pružaju usluge oglašavanja istih, pisati zamolbe i životopise te ih ispisivati. Tijekom 2009. godine 2 osobe s invaliditetom su uključene u osposobljavanje za zanimanje Autocad operater, jedna preko Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu, a osposobljavanje druge je financirao Grad Vukovar. Nadalje, Hrvatski zavod za zapošljavanje Područna služba Vukovar organizira i radionice za osobe s invaliditetom „Kako aktivno tražiti posao?“ i „Kako se predstaviti poslodavcu“, u kojima polaznici uče pisati kvalitetan životopis i zamolbu za posao, te kako se pripremiti za intervju s poslodavcem. Za potrebe provođenja navedenih radionica Područna služba angažira i tumača znakovnog jezika za prevođenje sadržaja radionica. Grad Vukovar također ističe da je Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Vukovar u 2009. godini organizirala radionice za osobe s invaliditetom na kojima je prisustvovalo 5 osoba.

Mjera 4. Osigurati studijske programe i trajni profesionalni razvoj odgojno-obrazovnih djelatnika

Sažetak provedbe mjere:

U **Gradu Mali Lošinj (Primorsko-goranska županija)** u osnovnoj školi rade 3 educirana djelatnika defektologa, a postoji posebna odgojno-obrazovna skupina za 5 učenika od 1. do 8. razreda, te posebni razredni odjel za jednog učenika u 1. razredu. U školi je educirano 60 djelatnika za neki oblik rada s djecom s teškoćama u razvoju.

Grad Kutina (Sisačko-moslavačka županija) naglašava da u osnovnim školama na području Grada nema dostatne ekipiranosti stručnih timova za rad s djecom s teškoćama u razvoju na provođenju prilagođenih programa, kao ni za vježbe rehabilitacije. Nadalje Grad navodi da je Udruga OSI - osoba s invaliditetom Kutina kroz projekt zaposlila logopeda za potrebe djece s govornim poteškoćama i na taj način osigurala logopedsku rehabilitaciju djece koju roditelji više nemaju potrebe voditi na tretman u SUVAG u Zagrebu. Za potrebe učitelja navedena udruga i lokalna zajednica organizirale su predavanje *Epilepsija i djeca*, a kroz koje su odgajateljima i učiteljima približene specifičnosti navedene bolesti. Za učitelje i volontere Udruge OSI – osoba s invaliditetom Kutina održan je niz radionica za izobrazbu i jačanje ljudskih resursa kroz različite

teme - komunikacija, suradnja i sl. Na Aktivu stručnih suradnika održana je radionica *Uloga defektologa u radu s djecom s teškoćama*. U Posebnom odjelu OŠ Z. Franka rade tri defektologa u skupinama, OŠ V. Vidrića zapošljava jednog defektologa za rad djecom s teškoćama u redovnim uvjetima, OŠ S. Kefelje ima psihologa i pedagoga. Osnovne škole Grada redovito upućuju svoje stručne suradnike na stručno osposobljavanje koje organizira Agencija za obrazovanje i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

Grad Zagreb izvještava da je tijekom 2009. godine održan ciklus seminara, edukacija i radionica za razvoj i održanje kompetencija odgajatelja i stručnih suradnika u dječjim vrtićima:

- osposobljavanje psihologa za rad u području senzo-motorne integracije, u suradnji s Edukacijsko rehabilitacijskim fakultetom i Dječjim vrtićem Gajnice;
- kontinuirane edukacije na razini sekcija stručnih suradnika;
- edukacije o specifičnostima i stručnim kompetencijama vrtića, u organizaciji stručno-razvojnih centara za odgajatelje, stručne suradnike;
- praktikumi za defektologe, logopede, psihologe, ravnatelje o izjednačavanju postupaka u procesu opservacije djece s teškoćama u razvoju;
- daljnja edukacija stručnih suradnika i odgajatelja za istraživački rad (sadržaji, postupci i metode istraživanja i obrade rezultata);
- sudjelovanje na seminarima, kongresima, konferencijama u organizaciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Agencije za obrazovanje, stručnih, znanstvenih domaćih i inozemnih institucija;
- daljnji rad skupina stručnih suradnika u cilju proširenja i unapređivanja djelatnosti stručnih suradnika i odgojitelja za rad s djecom s teškoćama, roditeljima i dr.;
- praktikum za odgajatelje i stručne suradnike s ciljem ujednačavanja postupaka u procesu prijema, opservacije te izrade individualiziranih planova i programa rada s djecom s teškoćama u razvoju;
- savjetodavno-edukativni rad s timovima svih gradskih vrtića u cilju poboljšavanja uvjeta rada s djecom s teškoćama u razvoju;
- podrška vrtićima u upućivanju stručnih suradnika na savladavanje specifičnih rehabilitacijskih postupaka ili metoda rada (senzorna integracija, brainGym...).

Grad Zagreb je u partnerstvu s Udruhom „IDEM“ u projektu Phare programa „Mobilni stručni tim – podrška edukacijskom uključivanju“ provodio edukacije stručnih suradnika i odgajatelja u vrtićima te program 80-satne edukacije učitelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju (32 učitelja su završila navedenu edukaciju).

Mjera 5. Podupirati suradnju između državnih tijela i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave radi omogućavanja jednakosti pristupa predškolskom odgoju i školovanju na svim razinama, s posebnim naglaskom na unapređenju stanja u manjim sredinama (seoska, otočna, brdsko-planinska, demografski ugrožena i ratom pogođena područja)

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da su 4 škole u Bjelovaru i 3 škole u Daruvaru pristupačne osobama s invaliditetom odnosno djeci s teškoćama u razvoju. Novi objekt predškolske ustanove Dječjeg vrtića Pčelica Čazma prilagođen je osobama s invaliditetom (novi pristupni put, parkiralište, ulaz), dok su zgrade Osnovne škole Čazma i Srednje škole Čazma prilagođene ranijih godina.

Brodsko-posavska županija naglašava da sustavno potiče inkluzivni pristup odgoju i obrazovanju, a djeca s teškoćama u razvoju imaju mogućnost uključivanja u redovne dječje vrtiće. Na području Slavenskog Broda djeluje Ustanova „Zlatni cekin“ koja se sastoji od Dječjeg vrtića i Poliklinike za djecu s teškoćama u razvoju. U Dječjem vrtiću Cekin program se provodi po Montessori načelima, a djeca s teškoćama u razvoju su uključena u redovne odgojne skupine, dok za djecu s višestrukim oštećenjima postoji organiziran rad u posebnim skupinama.

Krapinsko-zagorska županija izvještava da je u jednoj osnovnoj školi nabavljena pokretna rampa („gusjenica”).

Ličko-senjska županija izvještava da je financirala izradu troškovnika za izgradnju platforme za djecu s teškoćama u razvoju u OŠ Zrinskih i Frankopana u Otočcu te da je u tijeku dogradnja OŠ Dr. J. Turića koja će u novom dijelu biti pristupačna učenicima s teškoćama u razvoju.

Međimurska županija je osigurala prijevoz učenika s teškoćama u razvoju u obrazovne institucije. Na području Grada Čakovca jedna je prilagođena i dostupna predškolska ustanova, Dječji vrtić Čakovec, u kojem je zaposlen i defektolog. Prilagođena je i dostupna 1 osnovna škola (II. OŠ Čakovec), a potrebno je izvršiti prilagodbu 1 osnovne škole (I. OŠ Čakovec).

U **Požeško-slavonskoj županiji**, u Gradu Požegi, je u 2009. godini u redovne odgojne skupine u dječjim vrtićima bilo integrirano 30-ak djece s teškoćama u razvoju. Županija naglašava da svi objekti odgojno-obrazovnih ustanova na njenom području imaju izgrađene rampe i dizala.

U **Primorsko-goranskoj županiji** je izvršena prilagodba Ekonomske škole „M. Mirkovića“ Rijeka, ureden je sanitarni i pomoćni prostor za što je utrošeno 30.000,00 kn, a za ugradnju lifta u OŠ Ivana Rabljanina, Rab utrošeno je 120.000,00 kn. **Grad Mali Lošinj** izvještava da je novoizgrađena osnovna škola u Malom Lošinju pristupačna djeci s teškoćama u razvoju (rampe i lift, prilagođeni sanitarni čvorovi), a OŠ M. Martinolića ima certifikat „Škola bez barijere“.

Općina Čavle izvještava da je svim učenicima s teškoćama u razvoju koji polaze osnovnu ili srednju školu, a koji su iskazali potrebu, osiguran prijevoz.

Grad Kutina (Sisačko-moslavačka županija) izvještava da su se osnovne škole s područja Grada (5 osnovnih i 2 srednje škole) uključile u projekt Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa *Mreža škola bez arhitektonskih barijera*, ali do kraja 2009. godine u projekt je ušla samo OŠ Z. Franka. Grad naglašava dobru suradnju s državnim tijelima, primjerice suradnja je osobito došla do izražaja prilikom odvajanja Posebnog odjela OŠ Z. Franka od OŠ 22. lipnja iz Siska, a vezano uz rješavanje administrativnih poslova. U dječjem vrtiću „Bambi“ u **Općini Sunja** upisano je dvoje djece s teškoćama u razvoju, a Općina izdvaja 25.000,00 kn za sufinanciranje programa njihovog odgoja i obrazovanja. Općina je s poliklinikom za rehabilitaciju slušanja i govora „SUVAG“ Zagreb potpisala sporazum za sufinanciranje rehabilitacije jednog djeteta s područja Općine. U Gradu Sisku je izvršena prostorna prilagodba OŠ Braća Bobetko. Usluge vrtića u Gradu Petrinji koristilo je 5 djece s teškoćama u razvoju od kojih je troje upisalo 1. razred osnovne škole, a educirane su i dvije odgojiteljice za rad s djecom s teškoćama u razvoju putem jednodnevnih seminara i sl.

U **Splitsko-dalmatinskoj županiji** je do sada osigurana pristupačnost u dva dječja vrtića („Bili cvitak“ - u pet objekata i „Čarobni pianino“). Prilagođenih osnovnih škola na području županije je 13 (Hvar, Lovreć, Proložac, Zagvozd, Kaštel Lukšić, Omiš, Tjarica, Han, Vrlika, Trogir, Vrgorac i Solin). Prilagođenih (u cijelosti i djelomično) srednjih škola je 6 (4 u Splitu, Trogiru, Hvaru). Županija napominje da pojedine osnovne i srednje škole nije moguće biti prilagođene „zbog starosti objekta“.

Varaždinska županija naglašava da je u Gradu Varaždinske Toplice 4 djece s teškoćama u razvoju uključeno u redoviti program predškolskog odgoja u Dječjem vrtiću Tratinčica, od čega za dvoje djece boravak financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, a za dvoje djece Grad, za što je osigurao iznos od 20.280,00 kn. U istom dječjem vrtiću je provedena edukacija odgajatelja, kao i roditelja djece o integriranju djece s teškoćama u razvoju, na kojoj je bilo 15 odgajatelja i 60 roditelja. U OŠ A. i. K. Kukuljević u redovitu nastavu je uključeno 24 djece s teškoćama u razvoju. Uklonjene su građevinske prepreke i ugrađen lift, a ukupna investicija je bila 150.000,00 kn (od ukupnog iznosa grad je sufinancirao s 30.000,00 kn, županija 50.000,00 kn a ostalo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa). Na području Županije 80 % školskih ustanova je pristupačno. Sve predškolske ustanove su prilagođene i pristupačne za djecu s teškoćama u razvoju. Među 20% neprilagođenih školskih ustanova većinom su područne škole. Na području Županije djeluje ukupno 27 vrtića, 10 u vlasništvu jedinica lokalne samouprave, 15 privatnih i 2 vjerska. Svi mogu integrirati djecu s teškoćama u razvoju u redoviti sustav. Županija naglašava da nema listi čekanja, naročito ne kada su u pitanju djeca s teškoćama u razvoju.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da je redovitim programom Dječjeg vrtića Vukovar I obuhvaćeno 6 djece s teškoćama u razvoju (od ukupno 580 djece). **Općina Stari Jankovci (Vukovarsko-srijemska županija)** je u 2009. godini otvorila dječji vrtić Krijesnica Jankovci koji je usklađen prema Pedagoškim standardima te ima odobren Program rada za djecu s teškoćama u razvoju.

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da su u OŠ E. Kumičić postavljene linije vodilje namijenjene slijepim učenicima te učionice označene Braillevim pismom, a Grad je školi donirao pisači stroj za pisanje Braillevog pisma. Nadalje, u redovite odgojne skupine dva dječja vrtića ukupno je integrirano oko 30-tak djece s teškoćama u razvoju te oko 140 djece sa zdravstvenim teškoćama. Prostorni i kadrovski uvjeti za integraciju stvaraju se sukladno zahtjevu i potrebama. Tako je s obzirom na broj integrirane djece zaposleno 7 dodatnih odgajatelja koji su zaposleni kao treći odgajatelj u grupi. Grad je osigurao financijsku podršku Udruzi „Sunčica“, koja provodi odgojno-obrazovni program namijenjen djeci s teškoćama u razvoju. Grad je također pružio podršku:

- provedbi programa predškolskog odgoja za djecu s teškoćama u razvoju u dječjem vrtiću Velika Gorica, kojim su obuhvaćene 3 odgojne skupine, ukupno 18-ero djece. Program je besplatan;
- programu predškolskog odgoja koji pohađaju djeca s teškoćama u govornoj komunikaciji, a kojeg provodi Poliklinika SUVAG. Tijekom 2009. godine program je pohađalo 16-ero djece;
- programu koji provodi Centar za odgoj i obrazovanje „Goljak“ kojeg je u 2009. godini pohađalo 2 djece s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima s područja Grada Velike Gorice.

Grad Zagreb izvještava da su u cilju većeg obuhvata mladeži programima organiziranoga slobodnog vremena, školske športske dvorane i drugi prostori osnovnih škola u vlasništvu Grada opremljeni za provođenje izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti. Prostore osnovnih škola Grada Zagreba (osim športskih dvorana) u 2009. godini besplatno su, prema utvrđenim kriterijima, koristili organizatori programa učenja stranih jezika, umjetničkih, informatičkih i drugih programa, namijenjenih učenicima osnovnih i srednjih škola koji su upisani u te ustanove ili stanuju u njihovom okruženju. Uz navedeno, u tim se prostorima provodi program Vikendom u športske dvorane. Program obuhvaća mjesečno preko 15 000 učenika osnovnih škola Grada Zagreba, koji se besplatno u športskim dvoranama svojih škola bave športskom rekreacijom. Aktivnosti su organizirane prema interesima učenika dobivenim putem anketa na početku školske godine. Zajedno s drugim učenicima kroz ovaj program se rekreira i 184 učenika/učenica s teškoćama u razvoju. Voditelji Programa kontinuirano se informiraju o specifičnostima i poteškoćama učenika s teškoćama u razvoju kako bi mogli izraditi adekvatni individualni pristup svakome. Većina učenika s teškoćama u razvoju sudjeluje u ovom programu od samog početka. Grad naglašava da su vidljivi veliki pomaci u stjecanju novih motoričkih vještina. Vidljivo je poboljšanje i podizanje motoričkih postignuća, stjecanje samopouzdanja, osnovnih higijenskih navika, ravnopravni status u grupi, razvijanje opće odgovornosti pri odlascima na natjecanja, te razvoj opće socijalizacije. Za navedene aktivnosti iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu izdvojeno je 7.749,216,94 kn. Također, u vrtićima se stvaraju posebni prostori za igru, specijalizirani za poticanje određenog razvojnog aspekta djeteta kao npr. kabineti za senzomotoričku integraciju, logopedski kabineti, prostori za motorički razvoj (polivalentne dvorane) te organizacija prostora i opreme na vanjskim igralištima prema razvojnim područjima. U okviru redovnog vrtićkog programa vrši se jedinstvena ponuda aktivnosti za svu djecu, također individualizirani programi za djecu s teškoćama u razvoju i ponuda za ostalu djecu u skupini u kojoj borave djeca s teškoćama u razvoju. Ponuda kraćih-specijaliziranih programa prilagođena je djeci s teškoćama u razvoju, posebice u području motorike, govora, intelektualnih teškoća, psihosocijalnih poremećaja, oštećenja sluha i oštećenja vida. Svi vrtići Grada Zagreba provode integraciju djece s teškoćama u razvoju, a 9 vrtića ostvaruje programe prema pojedinim vrstama oštećenja; autizam, kombinirane teškoće, senzorne teškoće, nedovoljno razvijen govor, motoričke teškoće, višestruka oštećenja, te vrtić s Monessori programom. Iako je Grad Zagreb

orijentiran na integraciju djece u redovne vrtiće, osigurava i financiranje drugih institucija i organizacija civilnog društva koje provode verificirane programe za djecu s teškoćama te su, sukladno navedenom, u 2009. godini financirani programi za djecu predškolske dobi s teškoćama u razvoju slijedećih ustanova i udruga: Udruga Ozana -360.000,00 kn; Udruga Djeca prva - 78.000,00 kn; Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora Suvag - 2.056.000,00 kn; Centar za odgoj i obrazovanje Goljak - 421.691,78 kn; Centar za autizam - 162.507,50 kn. Za navedene aktivnosti iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. utrošeno je 3.078.199,28 kn. Predškolski program provodi se također u okviru projekta Vrtić u bolnici; Dječji vrtić Izvor u Klinici za dječje bolesti Zagreb ima dvije skupine s 50-ero djece, dok Dječji vrtić Bukovac u KBC Rebro ima jednu skupinu s 25-ero djece. Osigurana su i sredstva za stručni kadar (tri odgajatelja) i oprema za dvije igraonice. Također, roditelji djece koja imaju zdravstvene teškoće ostvaruju prava na smanjenje ukupnog iznosa za sudjelovanje u programu za djecu s teškoćama u razvoju koja su integrirana u redovite skupine dječjih vrtića. Sufinanciranje roditelja u cijeni programa određuje se prema kriteriju duljine korištenja programa u redovitim skupinama dječjih vrtića. Razliku između cijene koju plaćaju roditelji i pune cijene podmiruje Ured za obrazovanje, kulturu i šport. U nastojanju da se učenicima, smještenima u bolnicama, omogući kontinuitet u nastavi, Grad Zagreb je nastavio s organizacijom nastave za bolesnu djecu koja je započeta 2003. godine. Nastava je organizirana u svim bolnicama koje u svom sastavu imaju odjel pedijatrije, a realiziraju je učitelji pet zagrebačkih škola u 33 bolnička razredna odjela. Broj učenika varira ovisno o dužini trajanja liječenja svakog učenika. Školama se doznaju sredstva prema broju učenika i razrednih odjela i po područnom objektu, odnosno bolnici pri kojoj su bolnički razredni odjeli ustrojeni. Ovaj oblik nastave organiziran je u svim bolnicama koje u svom sastavu imaju odjel pedijatrije, uključujući i neke od bolnica koje su u vlasništvu Grada Zagreba, i to za djecu: u Klinici za dječje bolesti nastavu provodi OŠ I. Kršnjavoga, u Kliničkoj bolnici „Sestre milosrdnice“ nastavu provodi OŠ Petra Zrinskog, u Bolnici za psihijatriju djece i mladeži nastavu provodi OŠ Jabukovac, u Kliničkom bolničkom centru Zagreb na Šalati nastavu provodi OŠ I. G. Kovačića, a OŠ Jordanovac provodi nastavu u Kliničkom bolničkom centru Zagreb i Specijalnoj bolnici za bolesti dišnog sustava djece i mladeži Srebrnjak.

Vezano uz osiguravanje pristupačnosti predškolskih i odgojno-obrazovnih ustanova Grad Zagreb izvještava da je u Centru za odgoj i obrazovanje „Goljak“ Zagreb izrađen projekt za prenamjenu sanitarnog čvora za potrebe djece s teškoćama u razvoju u iznosu od 7.320,00 kn, te su izvršeni radovi na prenamjeni sanitarnog čvora u iznosu od 46.000,00 kn. U OŠ S. S. Kranjčevića tijekom školske godine 2008./09. izvedeni su radovi na uređenju sanitarija za djecu s teškoćama u razvoju u iznosu od 40.000,00 kn, a u IX. Gimnaziji izrađen je projekt ugradnje dizala i uređenja sanitarnog čvora za potrebe djece s teškoćama u razvoju u iznosu od 42.400,00 kn. Sufinanciranje pokriva u jednom dijelu Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Grad Zagreb u iznosu od 32.960,00 kn. S obzirom na to da nisu riješeni imovinsko-pravni poslovi, radovi nisu započeli.

Mjera 6. Osigurati infrastrukturnu potporu učenicima s teškoćama u razvoju

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je u 2009. godini bio osiguran 1 asistent u nastavi u osnovnoj školi, a tijekom 2010. godine ukupno su u osnovnim školama osigurana 5 asistenta u nastavi za učenike s teškoćama u razvoju. Prvi puta je uveden asistent u nastavi (2 osobe) kroz program Javnih radova Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i sufinanciranje Grada Čazme.

Brodsko-posavska županija izvještava da se sustavno radi na prilagodbi školskih prostora potrebama učenika s teškoćama u razvoju, izgradnjom prilaza ili kada je to nemoguće, nabavkom „gusjeničara“, adaptacijom sanitarnih čvorova, sportskih dvorana i sl. S obzirom da je većina škola na području Županije starije izgradnje proces prilagodbe još traje, a vezan je najčešće uz boravak učenika s teškoćama u razvoju u određenoj školi.

Na području **Dubrovačko-neretvanske županije** u jednoj osnovnoj školi je ugrađena podizna platforma, a u drugoj dizalo. U **Gradu Dubrovniku** u suradnji s podružnicom Hrvatske udruge za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama „IDEM“ provodi se program „Asistent u nastavi“ kojim je osigurano 7 asistenata u 4 osnovne škole. **Grad Korčula** je također sufinancirao projekt *Asistent u nastavi* Udruge „Moje sunce“.

U **Karlovačko+-j županiji** je povećan broj djece s teškoćama u razvoju kojima su osigurana neophodna pomagala za praćenje nastave (nabavljene ortopedske stolice za učenike s cerebralnom paralizom, te strunjača i valjak za tjelesne aktivnosti u Prvoj OŠ u Ogulinu).

Krapinsko-zagorska županija izvještava da je kroz program javnih potreba u prosvjeti sufinanciran rad 3 asistenata u nastavi.

Ličko-senjska županija izvještava da je u 2009. godini u suradnji s Gradom Gospićem, Komisijom za utvrđivanje psihofizičkog stanja djece dorasle za upis u osnovnu školu i za utvrđivanje primjerenog oblika školovanja za djecu s teškoćama u razvoju, OŠ Dr. J. Turića iz Gospića i Udrugom „Idem“ iz Zagreba, započela provedba projekta asistenta u nastavi. Na području Grada Gospića osigurana su dva asistenta u nastavi za dva učenika osnovne škole, a Županija naglašava da je dodjelom asistenata kod djece primijećen napredak, a s djecom pored logopeda individualno radi defektolog.

Grad Čakovec (Međimurska županija) je osigurao sredstva za zapošljavanje asistenta u nastavi za učenicu I. OŠ Čakovec, koji je započeo s radom početkom 2009. godine.

Požeško-slavonska županija izvještava da je za jednu učenicu osnovne škole u Pakracu osiguran asistent u nastavi. U 2009. godini (školska 2009./2010.) u OŠ D. Cesarić u Požegi upisano je dijete s teškoćama u razvoju po modelu potpune odgojno-obrazovne integracije uz primjenu prilagođenih nastavnih programa i pomoć asistenta te defektologa. Edukaciju osobe za rad financirali su roditelji, a osobni dohodak asistenta Grad Požega u iznosu od 5.635,30 kn, a što je prvi asistent u nastavi u osnovnim školama Grada Požege.

Primorsko-goranska županija je osigurala sredstva u iznosu od 23.000,00 kn za asistenta u nastavi za učenicu u Dražicama. Asistenta u nastavi je osigurao i **Grad Bakar**.

Grad Kutina (Sisačko-moslavačka županija) izvještava da je Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa uputio zahtjev za asistenta u nastavi za potrebe rada s učenikom koji zbog svojih smetnji nije mogao kontinuirano pratiti nastavu. Zahtjev je odbijen, a lokalna zajednica nije imala sredstva za troškove asistenta. Potreba za asistentom pokazala se i u Posebnom odjelu OŠ Z. Franka gdje su boravila djeca s vrlo heterogenim dijagnozama, što je zahtijevalo maksimalni angažman defektologa. Udruga OSI - osoba s invaliditetom Kutina je kroz projekt zaposlila dva asistenta u nastavi.

U **Varaždinskoj županiji**, na području Grada Varaždina, izvršene su organizacijske pripreme u svrhu provedbe projekta asistenta u nastavi. Na području cijele Županije u redoviti odgojno-obrazovni sustav integrirana su 503 učenika od prvog do osmog razreda.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da je Projekt osiguravanja usluga asistenta u nastavi započeo krajem 2009. godine humanitarnim koncertom na kojemu je prikupljeno oko 130.000,00 kn. Putem različitih humanitarnih akcija nastavljeno je prikupljanje sredstava. Svi asistenti koji su uključeni u projekt završili su osnovnu edukaciju, a započeli su s radom u 2010. godini.

Grad Zagreb izvještava da je u rujnu 2008. godine Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport osnovao Radnu skupinu za izradu kriterija pri odabiru učenika kojima je potreban pomoćnik u nastavi/osobni pomoćnik. Radna skupina utvrdila je kriterije za odabir učenika do donošenja provedbenih propisa. Navedeni Ured je početkom rujna 2009. godine zatražio od osnovnih škola Grada Zagreba dokumentaciju za učenike s teškoćama u razvoju za koje smatraju da trebaju pomoćnika u nastavi/osobnog pomoćnika. U suradnji s udrugama IDEM i PUŽ te Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom od početka 2007. godine navedeni Ured sufinancira pomoćnike u nastavi i osobne pomoćnike za djecu s motoričkim teškoćama; na taj je način u školskoj godini 2008./09., osigurano 112 pomoćnika u 67 osnovnih škola Grada Zagreba, dok su za školsku godinu (2009./10.) od rujna do studenog osigurani pomoćnici za 135 djece. Za navedenu

aktivnost iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu izdvojeno je 2.119.558,81 kn. Uz navedeno, s obzirom na povećane potrebe i specifičnosti djece s težim motoričkim smetnjama u razvoju, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, u suradnji s Visokim zdravstvenim učilištem i Udrugom PUŽ (prema prijedlogu nadležnog Ureda) osigurao je dodatna sredstva za provođenje projekta radni terapeut u nastavi. Projekt se provodio u šest osnovnih škola. Tijekom 2009. godine financirano je provođenje ove aktivnosti za 9 radnih terapeuta u nastavi. Utrošena sredstva iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu iznosila su 200.000,00 kn.

U cilju povećanja dostupnosti prilagođenih udžbenika, priručnika, radnih bilježnica, ispitnih materijala i drugo, učenicima s teškoćama u razvoju u području predškolskog odgoja, prihvaćena je standardizacija opreme u odgojnim skupinama i kabinetima prema područjima teškoća i sukladno tome osiguravaju se sredstva za održavanje prihvaćenih standarda godišnje u Proračunu. Uz navedeno, u svrhu snimke postojećeg stanja opremljenosti odgojno-obrazovnih ustanova didaktičkom, informatičkom i drugom opremom potrebnom za rad s djecom s teškoćama u razvoju, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom uputio je anketni upitnik u 162 odgojno-obrazovne ustanove. Na osnovu prikupljenih podataka u suradnji s Gradskim uredom za obrazovanje, kulturu i šport, sukladno prioritetima, realizirat će se njihova nabavka i opremanje tijekom sljedećeg razdoblja, ovisno o financijskim mogućnostima. U cilju poboljšanja opremljenosti, dodatno su se dodjeljivala sredstva ustanovama, udrugama i organizacijama prema njihovim zahtjevima i to:

- Prilagodba ispitne literature za slijepe osobe, kupnja knjiga-udžbenika i održavanje edukativnih aktivnosti za slijepe osobe, tečaj stranih jezika (ZAKLADA ČUJEM, VJERUJEM, VIDIM, Udruga Korak, Društvo distrofičara Zagreb) - 85.000,00 kn,
- Održavanje integrativne igraonice za djecu s teškoćama u razvoju (Župa Sv. Antun Padovanski) - 18.000,00 kn,
- Opremanje logopedskog kabineta i likovne radionice (Centar za odgoj i obrazovanje Prekrižje) - 20.000,00 kn,
- Kupnja ortopedskih pomagala za djecu s teškoćama u razvoju (specijalna stolica-stol, hodalice, scalamobila - Udruga OKO, OŠ Vugrovec-Kašina, OŠ Špansko Oranice, OŠ M. Jurić Zagorka, OŠ kralja Tomislava, OŠ L. Benkovića, OŠ Savski Gaj, OŠ M. Krleže) - 169.905,42 kn,
- Provedba programa terapijskog ljetovanja učenika/štićenika (Centar za autizam) - 79.000,00 kn.

Za navedene aktivnosti iz Proračuna Grada za 2009. godinu izdvojeno je 371.905,42 kn.

U cilju povećanja dostupnosti usluga podrške za studente s invaliditetom na fakultetima i visokim učilištima od školske/akademske godine 2007./2008., Grad Zagreb dodjeljuje stipendije učenicima s teškoćama u razvoju i studentima s invaliditetom. Natječaj za dodjelu stipendija provodi Povjerenstvo za dodjelu Stipendije za učenike i studente s invaliditetom. Zadaća Povjerenstva je utvrditi prijedlog liste kandidata za dodjelu Stipendije koja se dodjeljuje za 12 mjeseci. Iznos Stipendije utvrđuje se u visini 20% za učenike i 30% za studente prosječne netto plaće u Gradu Zagrebu za razdoblje od siječnja do kolovoza godine u kojoj se natječaj za Stipendiju raspisuje. Temeljem Odluke i Zaključka o raspisivanju natječaja za dodjelu stipendije Grada Zagreba za školsku/akademsku godinu 2008./2009., dodijeljena je 21 stipendija (10 za studente i 11 za učenike), a sveukupni broj stipendista bio je 30 (15 studenata i 15 učenika). Natječaj za dodjelu Stipendija za školsku/akademsku godinu 2009./2010. raspisan je krajem mjeseca listopada 2009. godine. Temeljem istog, za školsku/akademsku godinu 2009./2010. bit će dodijeljeno 18 stipendija (8 za studente i 10 za učenike). Povjerenstvo je utvrdilo Prijedlog liste kandidata za dodjelu stipendije učenicima/studentima s invaliditetom. U školskoj/akademskoj godini 2009./2010. ukupni broj stipendista je 39 (22 učenika i 17 studenata). Za navedenu aktivnost iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu za školsku/akademsku godinu 2008./2009. utrošeno je 710.000,00 kn, a za školsku/akademsku godinu 2009./2010. osigurano je 737.000,00 kn.

Mjera 7. Uključiti djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom u postupke donošenja odluka koje utječu na njihov život

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je jedno dijete s teškoćama u razvoju predškolske dobi s područja županije polaznik odgojno-obrazovnog programa u Poliklinici za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG, a terapiju sufinanciraju Grad Čazma i Županija, dok ranijih godina nije bilo djece uključene u takve programe.

Krapinsko-zagorska županija izvještava o broju djece predškolske dobi, učenika osnovnih i srednjih škola s teškoćama u razvoju u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu:

- 52 učenika s teškoćama u razvoju u osnovnim školama (OŠ pri bolnici Krapinske Toplice),
- 4 učenika s teškoćama u razvoju u srednjim školama.

U odgojno-obrazovni sustav pri Centru za odgoj i obrazovanje Zajezda je uključeno 76 učenika, a 17 djece s teškoćama u razvoju predškolske dobi je uključeno u posebne odgojno-obrazovne ustanove.

Požeško-slavonska županija izvještava o broju djece predškolske dobi i učenika osnovnih škola s teškoćama u razvoju u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu:

USTANOVA	šk. godina 2008./2009. / broj djece	šk. godina 2009./2010. / broj djece
Dječji vrtići Požega	28	30
OŠ A. Kanižlića	31/6Ž/25M	30/3Ž/27M
OŠ J. Kempfa	20/8Ž/12M	23/7Ž/16M
OŠ D. Cesarića	34/20Ž/14M	33/19Ž/14M
Ukupno Škole	85/34Ž/51M	86/29Ž/57M

Županija naglašava da je s obzirom na smanjenje broja upisane djece u osnovne škole, nešto veći broj djece s teškoćama u razvoju integrirane u redovna razredna odjeljenja. Zahvaljujući radu stručnih timova u školama i vrtiću sve veći broj djece je integriran u redovni odgojno-obrazovni sustav. Broj učenika s teškoćama u razvoju na području Požeško-slavonske županije koji su polaznici posebnog odgojno-obrazovnog programa, odnosno posebnih odjela za djecu s teškoćama u razvoju u OŠ J. Kempfa je sljedeći:

- u školskoj godini 2008./2009. 55 učenika /15 Ž/40 M
- u školskoj godini 2009./2010. 46 učenika /12 Ž/34 M

Grad Rijeka (Primorsko-goranska županija) izvještava da je Gradska uprava uključena u projekt Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa „Mreža škola bez arhitektonskih barijera“. U Dječjem vrtiću Rijeka upisana su djeca s teškoćama u razvoju s kojima se provode posebni programi, a u sklopu kojih su osigurani boravak i smještaj, rehabilitacijsko-terapijski programi, prehrana i prijevoz, a u inkluziji je 52 djece. Odgojno-obrazovni rad i (re)habilitacijski tretman odvija se u skladu s individualnim psihofizičkim mogućnostima u 4 programa predškolskog odgoja za djecu s pervazivnim razvojnim poremećajem, za djecu s umjerenom i težom mentalnom retardacijom, za djecu s cerebralnom paralizom i za djecu s pojačanim defektološkim tretmanom. U Dječjem vrtiću Rijeka tri podcentra (objekta) imaju prilagođen ulaz za djecu s teškoćama u razvoju. „Mreža škola bez arhitektonskih barijera“ na području grada Rijeke uključuje tri osnovne škole čiji je osnivač Grad Rijeka i to: OŠ „Gornja Vežica“, OŠ „Kantrida“ i OŠ-SE „Dolac“ i Centar za odgoj i obrazovanje. Na području cijele Primorsko-goranske županije, do 2008. godine samo su se u OŠ „Gornja Vežica“, koja je prilagođena učenicima s teškoćama u razvoju školovali učenici s tjelesnim invaliditetom i većim motoričkim smetnjama. Grad Rijeka je kroz čitav niz donacija iz privatnog sektora usmjeravao sredstva za prilagodbu te škole. Budući da je posljednjih godina povećan broj djece s tjelesnim oštećenjima, iskazana je potreba za prilagodbom još jedne škole na području zapadnog dijela grada. Grad je za uređenje OŠ „Kantrida“ izdvojio 336.362,00 kn, a u uređenju i opremanju prostora sudjelovala je i Primorsko-goranska županija sa 170.000,00 kn te Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa s 50.000,00 kn. Otvaranjem Odjela za produženi stručni postupak za učenike s tjelesnim

invaliditetom omogućen je upis učenika u OŠ „Kantrida“ u školskoj 2008./2009. godini. Grad naglašava da program „Mreža škola bez arhitektonskih barijera“ planira uvrstiti kao jedan od razvojnih projekata regionalnog operativnog programa Primorsko-goranske županije 2008-2012 (ROP). U redovne 23 osnovne škole Grada Rijeke integrirano je 500-tinjak djece s rješenjem o redovitom nastavnom programu uz individualizirane postupke i prilagođenom nastavnom programu uz individualizirane postupke. Za navedene učenike dodatna defektološka pomoć ostvaruje se u 7 riječkih škola. U OŠ „F. Franković“ djeluju dva posebna razredna odjela za učenike s poremećajima u ponašanju za koje je na temelju medicinske, psihologijske, pedagoške i socijalne ekspertize utvrđeno da su uvjetovani organskim faktorom ili progredirajućim psihopatološkim stanjem, te su zbog tog razloga u školi opremljena dva nova defektološka kabineta. Za učenike sa senzoričkim i motoričkim oštećenjima koji su integrirani u redovna nastavna odjeljenja, organizira se produženi stručni postupak ovisno o stupnju oštećenja kod pojedinog djeteta. U osnovnim školama „Gornja Vežica“ i „Kantrida“ djeluju Odjeli za produženi stručni postupak za učenike s tjelesnim invaliditetom, a u OŠ „Pećine“ djeluje Odjel za produženi stručni postupak za učenike s oštećenjem vida te knjižnica za slijepu i slabovidnu djecu. Grad Rijeka uložio je znatna financijska sredstva za prilagodbu navedenih škola i kupnju potrebne opreme te dva kombi vozila. U gradu djeluje i Centar za odgoj i obrazovanje, jedina škola na području Primorsko-goranske županije, s otocima, u kojoj se provode odgoj, obrazovanje, habilitacija, rehabilitacija, radno i stručno osposobljavanje djece i mladih s mentalnom retardacijom i drugim utjecajnijim teškoćama u razvoju (najčešće je u pitanju cerebralna paraliza). Centar objedinjuje osnovnu i srednju školu. Grad Rijeka financira troškove prehrane i prijevoza za učenike te škole. Nadalje, Grad Rijeka je unatrag nekoliko godina Centru i Udruzi za dječju i cerebralnu paralizu kupio 3 kombi vozila za prijevoz učenika. U 2009. godini Grad je financirao pilot projekt „Mobilni stručni timovi – podrška integraciji učenika s teškoćama u lokalnu zajednicu“, u iznosu od 200.000,00 kn. Navedenim sredstvima financira se 6 mobilnih stručnih timova i jednako toliko pomoćnika u nastavi. Navedena sredstva utrošena su za troškove rada pomoćnika, edukacije, savjetovanja i supervizije pomoćnika, edukacije i supervizije članova Mobilnih stručnih timova, usavršavanja i savjetovanja učitelja, rada s roditeljima i vođenja projekta. Provedba projekta u organizaciji Udruge „Idem“ je pokazala da je uvođenje pomoćnika u nastavu omogućilo učenicima s posebnim obrazovnim potrebama ravnopravno sudjelovanje u svim aspektima nastavnih sadržaja, stoga je Grad nastavio i kroz drugo obrazovno razdoblje školske godine 2009./2010. sufinancirati pilot projekt za šest pomoćnika i mobilnih stručnih timova u šest osnovnih škola.

U **Gradu Kutini (Sisačko-moslavačka županija)** je u svibnju 2009. godine osnovano Dječje gradsko vijeće. Značajnu ulogu u radu Vijeća imaju i djeca s teškoćama u razvoju koja kroz svoje diskusije i prijedloge sudjeluju u kreiranju života djece s teškoćama u razvoju. Na susretu s gradonačelnikom Grada ravnopravno sudjeluju i djeca s teškoćama u razvoju raspravljajući o pitanjima važnim za njihovo školovanje i prilagodbu prostora. Prema rezultatima izvješća za 2008./09. školsku godinu u Dječji vrtić Grada uključeno je 150 djece s teškoćama u razvoju s različitim etiologijom nastanka oštećenja, u osnovne škole Grada 179 učenika s teškoćama u razvoju. O učenicima srednjih škola s teškoćama u razvoju i studentima s invaliditetom Grad Kutina nema dostupnih podataka. U **Gradu Petrinji** je ukupno 5 djece s teškoćama u razvoju koristilo usluge vrtića (4 s višestruko kombiniranim oštećenjima i 1 s oštećenjem sluha), a Grad financira njihov boravak te naglašava da je zamijećen veliki napredak te djece.

Varaždinska županija naglašava da je u osnovnim školama 4% učenika integrirano u redoviti sustav. Posebni odjeli formirani su u Centru T. Špoljar za 173 učenika u 28 odgojnih skupina i 21 učenika u 2 skupine pri OŠ Ludbreg.

Grad Zagreb izvještava da su predstavnici udruga osoba s invaliditetom kontinuirano putem Povjerenstva za osobe s invaliditetom Grada Zagreba i kroz redovitu komunikaciju i suradnju s Gradom Zagrebom uključeni u postupke donošenja odluka koje utječu na njihov život.

4.4. Zdravstvena zaštita

Mjera 1. Osigurati kvalitetniju zdravstvenu zaštitu djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija izvještava da su suradnjom između bolnice, liječnika pedijatarata i Ustanove Zlatni Cekin osigurane rana dijagnostika i rana rehabilitacija (prve 3 godine života). Kako bi dostupnost rehabilitaciji bila što učinkovitija Grad Slavonski Brod i Županija financiraju prijevoz djece na rehabilitaciju kombi vozilom kojim se mjesečno preveze do 300 djece s područja Grada Slavenskog Broda i okolnih općina.

Grad Dubrovnik (Dubrovačko-neretvanska županija) izvještava da je Zaklada „Blaga djela“, uz pomoć drugih donatora, sufinancirala nabavu opreme za ambulantu oralne kirurgije za djecu s teškoćama u razvoju.

Splitsko-dalmatinska županija izvještava da je Županijska Skupština donijela Plan zdravstvene zaštite u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) pružio je podršku provođenju programa *Centra Maka za poboljšanje pokretljivosti djece i odraslih* u okviru kojega djeluje *Terapijska igraonica za djecu sa smetnjama u razvoju*, te programima prevencije koje provodi Centar za odgoj i obrazovanje Velika Gorica.

Grad Zagreb izvještava da je stomatološka zdravstvena zaštita organizirana kroz dvije ambulante, posebno za djecu s teškoćama u razvoju i posebno za osobe s invaliditetom. Ambulanta za osobe s invaliditetom smještena je u prizemlju Stomatološke poliklinike Zagreb, a posebnim liftom omogućen je pristup pacijentima u invalidskim kolicima. Stomatološka poliklinika Zagreb, nastavila je s kontinuiranim radom na zaštiti i sanaciji zubi djece s teškoćama u razvoju u ambulanti za osobe s invaliditetom, a u okviru Projekta koji je započeo 2005. godine. Broj pacijenata je u stalnom porastu, a tijekom 2009. godine pružena je stomatološka zaštita za 847 osoba.

Provođenje ranog dijagnostičkog postupka i ranih intervencija za djecu s višestrukim oštećenjima bilo je vezano uz početak rada Dnevnog centra za rehabilitaciju djece i mladeži „Mali dom - Zagreb“. Nadalje, Grad Zagreb izvještava da su tijekom 2009. godine Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport i Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom uložili znatne napore u cilju rješavanja statusa Centra za autizam i rješavanje prostornih i stručnih uvjeta Centra i Udruge kao i smještajnih kapaciteta osoba s autizmom te se aktivno uključio u projekt Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) za transformaciju sadašnjeg Centra za autizam Zagreb. Projekt predviđa nov način rada od 1. siječnja 2011. godine, što zahtjeva koordinirani rad gradskih ureda, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. U studenom 2009. godine održan je humanitarni koncert za Udrugu DEBRA - Hrvatsko društvo za buloznu epidermolizu, a prikupljena sredstva početni su kapital za izgradnju međunarodnog rehabilitacijskog kampa za osobe oboljele od bulozne epidermolize.

U cilju unaprjeđenja zdravstvene zaštite žena s invaliditetom, nastavljen je rad ginekološke ambulante za žene s invaliditetom u okviru Kliničke bolnice Sveti Duh. Ovu prilagođenu ambulantu koristile su prije svega žene s tjelesnim invaliditetom. U svibnju 2009. godine otvorena je nova ginekološka ambulanta, u potpunosti opremljena i prilagođena za žene s invaliditetom, u sklopu Doma zdravlja Zagreb-Zapad na Malešnici. Uz onu u Kliničkoj bolnici Sveti Duh, ovo je druga ginekološka ambulanta u potpunosti opremljena i prilagođena za žene s invaliditetom. Grad naglašava da će nastaviti s prilagodbom i opremanjem zdravstvenih ustanova kako bi se poboljšala dostupnost zdravstvenih usluga ženama s invaliditetom. Za ove aktivnosti utrošeno je 140.000,00 kn.

Tijekom 2009. godine nastavljen je rad Ambulante za fizikalnu terapiju i rehabilitaciju za osobe s najtežim invaliditetom s područja Grada Zagreba koja je otvorena 2003. godine u suradnji

Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje s Ustanovom za zdravstvenu njegu u kući i Domom zdravlja Zagreb-Centar, na lokaciji Runjaninova 7. Fizikalnu terapiju provodi rehabilitacijski tim Ustanove za zdravstvenu njegu u kući, a na projektu su zaposlena dva fizioterapeuta. U 2009. godini terapiju je koristilo 338 korisnika, a za ovu aktivnost utrošeno je ukupno 251.520,00 kn. Nadalje, Grad Zagreb izvještava da hrvatski ratni vojni invalidi koji imaju prijavljeno prebivalište u Gradu Zagrebu i kojima je prema mišljenju Povjerenstva za odobravanje medicinske rehabilitacije potrebno bolničko liječenje medicinskom rehabilitacijom, ostvaruju pravo na dvotjedno bolničko liječenje medicinskom rehabilitacijom u Specijalnoj bolnici Naftalan, u Ivanić-Gradu, Top-Termama Topusko i Krapinskim Toplicama, a sve troškove smještaja i prijevoza u cijelosti snosi Grad Zagreb. U 2009. godini na bolničko liječenje medicinskom rehabilitacijom upućeno je ukupno 505 korisnika, a za navedenu aktivnost utrošeno je 2.650.000,00 kn.

Mjera 2. Kontinuirano provoditi preventivni program u cilju promicanja zdravlja i sprečavanja nastavka invaliditeta i težih oštećenja zdravlja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija izvještava da su učenici s teškoćama u razvoju uključeni u preventivne programe u školama zajedno s ostalom populacijom učenika. U OŠ „M. Amruš“ (škola za djecu s teškoćama u razvoju) provodi se program prevencije karijesa „Zubaru bez straha“ u organizaciji Udruge za prevenciju karijesa.

Međimurska županija izvještava da su na području Županije podržani projekti organizacija civilnog društva i institucija koji su vezani uz sprečavanje bolesti i invaliditeta te očuvanje zdravlja (projekti „Zdrave županije“).

Primorsko-goranska županija je kroz program Javnih potreba u području sporta i tehničke kulture financirala aktivnosti osoba s invaliditetom i to 13 programa u iznosu od 132.000,00 kn od čega: Savezu športova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije 77.000,00 kn, a za tehničku kulturu kroz 6 programa 27.700,00 kn. Kroz nagrađivanje kvalitete u športu osoba s invaliditetom izdvojen je iznos od 10.000,00 kn. ***Grad Opatija*** izvještava da se preventivni zdravstveni liječnički pregledi već niz godina provode među djecom predškolskog uzrasta u znatno većem opsegu od onog kojeg osigurava osnovno zdravstveno osiguranje. ***Grad Rijeka*** financira udruge i ustanove kojima je osnovna zadaća prevencija i suzbijanje ozljeda i invaliditeta. U 2009. godini njih su provodile Zaklada Sveučilišta u Rijeci, dvije udruge građana - Plivački klub „Forca“ i Udruga „Sunce“ te jedna ordinacija za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju. Specifični ciljevi ovih programa/projekata su promocija zdravlja, osnaživanje populacije izložene riziku od ozljeđivanja i invaliditeta, te pružanje socijalnih usluga, senzibilizacija javnosti u vezi rizika od ozljeđivanja i invaliditeta, te tercijarna i sekundarna prevencija zdravlja. Ovi su programi bili usmjereni na sljedeće ciljne skupine građana: djecu, mlade, djecu s teškoćama u razvoju, osobe s invaliditetom, građane općenito i odgajatelje, nastavnike i roditelje. U 2009. godini u ove je programe i projekte bilo uključeno ukupno 178 korisnika, najviše djece u dobi do 15 godina i mladih u dobi od 15 do 29 godina. U okviru ovih projekata i programa provodile su se: edukativne i promotivne aktivnosti, koordinirao rad volontera, pružale zdravstvene usluge i drugi stručni terapijski postupci (npr. terapijsko jahanje, kineziterapijsko plivanje), radno-okupacijske ili sportsko/rekreativne aktivnosti, nabavljao didaktički materijal, organizirale javne manifestacije i pružale psihološke usluge. Aktivnosti je provodilo 19 osoba i 36 volontera. Za njihov rad je utrošeno 92.000,00 kn, a s dodatnih 120.140,00 kn plaćene su i usluge dežurstva hitne medicinske pomoći prilikom održavanja osam manifestacija.

U ***Zadarskoj županiji*** je u okviru preventivnog programa stomatološke zaštite djece s teškoćama u razvoju u 2009. godini kontrolirano 122 djece. Stomatološka ordinacija dostavlja Upravnom odjelu za zdravstvo i socijalnu skrb Zadarske županije izvješće o stomatološkim statusima djece, a ukoliko je potrebno snose se troškovi zahvata u općoj anesteziji sukladno preporukama iz izvješća. Nadalje, Županija izvještava o sljedećim programima:

1. *Predškolski preventivni programi* dječjeg vrtića Latica gdje se za djecu s teškoćama u razvoju provode različiti rehabilitacijski i terapijski programi - logoterapija, psihoterapija, fizioterapija, medicinska skrb te specijalna pedagoška (defektološka) pomoć.
1. *Promicanje zdravlja u programima Zdravih županija* - Planom za zdravlje žitelja Zadarske županije 2009—2019 godine definirano je pet javno zdravstvenih prioriteta - kardiovaskularno zdravlje, ovisnost, nasilje (područje cestovnog prometa i područje obitelji), skrb za starije i nemoćne te tjelesna aktivnost. Za svako prioritarno područje godišnje se izrađuju planovi promicanja zdravlja i planovi preventivnih aktivnosti.
2. *Provedba rehabilitacijskog postupka kinezioterapije* za učenike OŠ Voštarnica, kojim je tijekom 2009. godine, kroz 210 - 280 nastavnih sati bilo obuhvaćeno 50 djece organiziranih u četiri dijagnostičke skupine.

Grad Kutina (Sisačko-moslavačka županija) naglašava da se s ciljem ublažavanja nastanka težih bolesti i sprječavanja invaliditeta, u suradnji s raznim institucijama, tijekom 2009. godine provodio niz projekata u školama i ustanovama. Tako su primjerice u okviru program *Mladi u prometu* djelatnici Prometne policije i Auto škola svim učenicima 7. razreda osnovnih škola u Kutini ukazali na posljedice nepažnje u vožnji i vožnje pod utjecajem alkohola. Školski preventivni programi koje provode liječnici školske medicine jedan su od oblika prevencije bolesti i nastanka invaliditeta, a osnovne teme predavanja su posljedice konzumiranja alkohola, droga i pušenja.

Grad Zagreb izvještava o organiziranim edukacijama o važnosti prevencije bolesti zubiju te o preventivnim sistematskim pregledima zubiju kod predškolske i školske djece Poliklinike za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG, zatim kod djece u Specijalnoj bolnici za zaštitu djece s neurorazvojnim i motoričkim smetnjama Goljak, te u OŠ Rudeš koju pohađaju djeca s cerebralnom paralizom i težim motoričkim smetnjama. Iz podataka je vidljivo da je zdravstveno stanje zubi djece veoma loše, postotak ortodontskih anomalija visok, a broj saniranih zubi mali pa je stoga važno nastaviti s kontrolnim i preventivnim pregledima te kontinuiranim zdravstvenim odgojem. Pored navedenog, održano je niz edukacija u udrugama i ustanovama za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom, distribuirani su informativni listići o radu stomatološke ambulante. Za stomatološku zaštitu djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom u 2009. godini osigurano je 500.000,00 kn.

Tijekom 2009. godine za 60-tero djece sa sindromom Down osigurana je dvotjedna zdravstveno-socijalna rehabilitacija u Centru Down Syndrom Pula. Iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu je za tu svrhu izdvojeno 100.000,00 kn. Također, sufinanciran je program ljetovanja, Edukativno-rekreativni kamp (medicinska rehabilitacija s edukacijom) za djecu i mlade sa kroničnom bubrežnom bolešću, za ukupno 30 osoba. Sadržaj programa je zdravstveni odgoj i rehabilitacija kronično oboljele djece od 8 do 18 godina koja se nalaze na dijalizi ili su transplantirana. Rehabilitacija je organizirana u ljetnom kampu u Delnicama, u hotelskom smještaju - blizina centra za dijalizu i doma zdravlja, sportsko-rekreativnih sadržaja, nefrološko-pedijatrijske službe i KBC Rijeka u suradnji s medicinskim osobljem (1 liječnik – pedijatar iz KBC Zagreb, Zavoda za dijalizu i 5 medicinskih sestara) te psihologom, pedagogom i nutricionistom, s ciljem da djeca dobiju adekvatnu edukaciju o dijalizi ili transplantaciji, uzimanju terapije, prehrani i tjelesnoj aktivnosti te uče o samozbrinjavanju. Za ovu aktivnost utrošeno je 50 000,00 kn.

Uz navedeno, sredstva su dodatno dodjeljivana ustanovama i udrugama na osnovu podnijetih zahtjeva, a pri tome se vodilo računa o prioritetima iskazanih potreba; tako je u cilju realizacije programa rehabilitacijskog ljetovanja za djecu s teškoćama u razvoju i odrasle osobe s invaliditetom (Društvo distrofičara Zagreb, Društvo osoba s cerebralnom i dječjom paralizom, Caritas Zagrebačke županije) iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu utrošeno 134.000,00 kn, a za aktivnosti u cilju očuvanja zdravlja kroz zdravo vježbanje, atletiku (Atletski klub Zagreb ULIX, Društvo športske rekreacije invalida i ovisnika „Zdravlje“, Caritas Zagrebačke županije) 65.000,00 kn.

U suradnji s udrugama osoba s invaliditetom i Zavodom za javno zdravstvo Grada Zagreba, Grad Zagreb organizira svake druge godine besplatne preventivne mamografske preglede žena s invaliditetom, sukladno Planu provedbe Strategije. Pregledi su obavljani u mamografskom vozilu Zavoda za javno zdravstvo, tijekom rujna i listopada, prema popisu kojeg je izradio Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom u suradnji s udrugama. Objekt Zavoda u potpunosti je pristupačan osobama s invaliditetom (rezervirana parkirališna mjesta, ulaz bez stepenica, rampa za ulaz u mamografsko vozilo, prilagođen WC). Pregled su obavile 183 žene s invaliditetom, a za ovu aktivnost je utrošeno 32.940,00 kn.

U cilju očuvanja zdravlja žena s invaliditetom te spolnog i reproduktivnog zdravlja, prije svega mladih osoba s invaliditetom, realizirano je niz aktivnosti:

- u okviru 37. međunarodnog specijaliziranog sajma *Medicina i tehnika*, u svibnju 2009. godine, u organizaciji Povjerenstva Grada Zagreba za osobe s invaliditetom, Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje i Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske – SOIH održan je Okrugli stol na temu „*Gradska slika zdravlja i osobe s invaliditetom*“;
- održana je tribina tematski vezana uz spolno i reproduktivno zdravlje te planiranje obitelji;
- predstavnici Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom aktivno su sudjelovali na stručnom skupu *Zdravlje žena*, koji je u organizaciji Gradskog ureda za zdravstvo i branitelje i Zavoda za javno zdravstvo održan u listopadu 2009. godine;
- Gradski ured za zdravstvo i branitelje financijski je pomogao i podržao velik broj stručnih skupova, a u organizaciji istog provodi se i Projekt -*Besplatno cijepljenje protiv HPV-infekcije* učenica sedmih razreda, cijepljenje je namijenjeno i učenicama s teškoćama u razvoju.

Mjera 3. *Kontinuirano usklađivati Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na ortopedska i druga pomagala sa suvremenim dostignućima tehničkih i medicinskih znanosti, te iskustvima osoba s invaliditetom*

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je proveden natječaj za dodjelu pomoći za nabavu ortopedskih pomagala za osobe s invaliditetom iznad standarda; temeljem navedenog dodijeljeno je 38 pomagala.

Karlovačka županija izvještava da su u suradnji sa SUVAG-om, Centrom za rehabilitaciju „Ozalj“ Jaškovo, te Udrugom slijepih Karlovačke županije provedene sljedeće aktivnosti:

- nabavljena ortopedska pomagala i ostala oprema za djecu s cerebralnom paralizom i drugim neuromotoričkim smetnjama u Centru SUVAG,
- organizirane vježbe audio vizualnog upoznavanja i slušni integracijski trening - terapija glazbom,
- u svrhu provođenja taktilno senzoričkih vježbi nabavljen plastični bazen s lopticama,
- jednoj osobi s invaliditetom donirana sredstva za nabavu električnog pomičnog kreveta.

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da je u cilju povećanja dostupnosti ortopedskih pomagala osobama s invaliditetom, u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa Velika Gorica, ustrojena „Posudionica ortopedskih pomagala“ koja raspolaže medicinskim krevetima, invalidskim kolicima, hodalicama, štakama te električnim pomagalom „Jolly“.

Mjera 6. *Osigurati pristupačnost i informacijsku podršku za gluhe i slijepe u zdravstvenim ustanovama*

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da Dom zdravlja Daruvar ima djelomično prilagođen pristup osobama s invaliditetom, dok su u Domu zdravlja u Čazmi prilagođene ordinacije liječnika opće prakse, pedijatra i stomatologa.

Karlovačka županija izvještava da je u Općoj bolnici Karlovac nabavljen display za gluhe osobe. **Varaždinska županija** izvještava da je od zdravstvenih ustanova nad kojima ima osnivačka prava, zatražila izvješće s podacima o prilagodbi zdravstvenih ustanova. Opća bolnica Varaždin izvještava da su svi objekti djelomično prilagođeni osobama s invaliditetom te da je za prilagodbu u razdoblju od 2006. do 2009. godine utrošeno 288.257,84 kn, dok su za predstojeće trogodišnje razdoblje planirana sredstva u iznosu od 380.000,00 kn za navedenu svrhu. Zavod za javno zdravstvo Varaždinske županije izvještava da je 2006. godine, prilikom preseljenja u novu zgradu, izgrađeno dizalo. Ljekarna Varaždinske županije navodi da su izgrađeni prilazi za osobe s invaliditetom na svim lokacijama ljekarni za što je u razdoblju od 2007. do 2009. godine utrošeno 203.929,25 kn. Specijalna bolnica za kronične bolesti Novi Marof izvještava da su Odsjek III i Odsjek 1A u potpunosti prilagođeni osobama s invaliditetom (lift, prizemlje), dok su ostali odsjeci djelomično prilagođeni (prilazne rampe) za što je u prethodnom trogodišnjem razdoblju utrošeno 538.000,00 kn, a u planu za 2010. godinu je izrada projekta za lift na Odsjeku II bolnice za što je planirano 210.000,00 kuna. Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Varaždinske Toplice izvještava da je 7 objekata prilagođeno odnosno opremljeno liftovima, vratima na senzore i funkcionalnim pomagalicama za što je u 2009. godini utrošeno 650.000,00 kn, dok je u razdoblju od 2006. do 2008. godinu za tu svrhu utrošeno 1.976.505,85 kn. Specijalna bolnica za plućne bolesti i TBC Klenovnik izvještava da su djelomično prilagođeni svi objekti bolnice, a u planu je postavljanje dodatnih rukohvata i natkrivanje rampe za osobe s invaliditetom za što su planirana sredstva u iznosu od 390.000,00 kn. Dom zdravlja Varaždinske županije izvještava da je uređena ginekološka ordinacija za žene s invaliditetom, izgrađen lift i rampa u Varaždinu te rampa u ambulanti Podrute za što je u 2008. godini utrošeno 446.170,00 kn, u 2009. godini 34.347,00 kn, dok je u predstojećem trogodišnjem periodu za prilagodbu objekata Doma zdravlja osobama s invaliditetom planirano 500.000,00 kn.

Mjera 7. Opremiti zdravstvene ustanove i rehabilitacijske centre potrebnim funkcionalnim pomagalicama

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Dubrovačko-neretvanska županija izvještava da sufinancira nabavku ortopedskih pomagala i izgradnju rampi za osobe s invaliditetom, liječenja i slično.

Međimurska županija izvještava da je u Županijskoj bolnici Čakovec gotovo u potpunosti u svim Odjelima prostor prilagođen za osobe s invaliditetom, kako u sanitarnim čvorovima, tako i u sobama u kojima borave pacijenti, a liftovi su ozvučeni za slijepe osobe. Također Županija navodi da su potrebne dodatne adaptacije koje se odnose na uređenje sanitarnih čvorova za što predviđaju trošak od 65.000,00 kn. Nadalje, bolnica je opremljena potrebnim pomagalicama (pokretne kade, nastavci za WC školjke, antidekubitalni madraci).

Grad Zagreb izvještava da je tijekom 2008. godine napravljena snimka postojećeg stanja vezano uz dostupnost pomagala za osobe s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama za zaštitu djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom kojima je osnivač Grad Zagreb te je utvrđeno da su opremljene osnovnim pomagalicama. U 2009. godini izrađen je anketni upitnik u svrhu prikupljanja podataka o potrebi nabavke opreme i pomagala te osiguravanja elemenata pristupačnosti i posrednika u komunikaciji za gluhe i slijepe osobe. Isti je upućen svim zdravstvenim ustanovama (njih 18) te je zatraženo očitovanje o eventualnim potrebama u smislu nabave potrebnih pomagala i osiguravanja posrednika u komunikaciji za osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju. U svrhu analize odgovora formirana je baza podataka, na osnovu koje će se tijekom 2010. godine vršiti prilagodba objekata za pristup osobama s invaliditetom te nabava i opremanje pomagalicama i osiguravanje posrednika u komunikaciji za osobe s invaliditetom.

Mjera 8. Razmotriti postojeći sustav mjera zdravstvene zaštite te rehabilitacije za djecu s teškoćama u razvoju koja se odgajaju i obrazuju u redovitim, posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi, te izraditi odgovarajući program mjera

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je zapošljavanjem logopeda - defektologa u vrtiću, kao i kontinuiranim programima koje provodi defektolog u školi povećana kvaliteta zdravstvene zaštite djece s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnim ustanovama.

4.5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje

Mjera 2. Redefinirati i objediniti sustav socijalnih usluga i novčanih davanja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je Grad Bjelovar organizirao i sufinancirao ljetovanje u Dječjem odmaralištu Novi Vinodolski za 134 korisnika.

Varaždinska županija izvještava da ima izrađen ROP - Regionalni operativni program Varaždinske županije iz područja nadležnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, u kojem participiraju i osobe s invaliditetom, te naglašava da stoga nije bilo potrebno izrađivati i posebni dokument. Županija izvještava o mjerama koje se provode i razvijati će se i u narednom razdoblju:

- Razvijati i dalje proširivati mjere socijalnih usluga koje imaju svoj kontinuitet djelovanja;
- Razvijati deinstitucionalizaciju i promicanje alternativnih oblika skrbi u zajednici;
- Uvesti kvalitetnu koordinaciju i usklađivanje procesa razvoja mreže institucionalnih i alternativnih usluga svih pružatelja usluga;
- Jačati usluge kojima se osigurava prevencija institucionalizacije uz istovremeno smanjenje broja korisnika u institucionalnom smještaju u domovima socijalne skrbi;
- Domovi imaju mogućnost širenja djelatnosti i pružanja usluga izvaninstitucionalnih oblika skrbi u obitelji i lokalnoj zajednici, te se na taj način omogućava kontinuirano povećanje broja korisnika usluga (mali obiteljski domovi, udomiteljske obitelji, dnevni centri, usluge povremenog ili privremenog smještaja...), a time će se povećavati kvaliteta usluge u skladu s individualnom potrebom korisnika;
- Treba započeti s trendom transformacije smještajnih uvjeta u manje stambene jedinice i individualizacijom usluga za psihički bolesne odrasle osobe u domovima, posebice razvijati usluge pomoći i njege u kući i dostave obroka, usluge dnevnog boravka i sl.;
- Prioritet u planiranju usluga trebao bi biti i razvoj mreže socijalnih usluga u obitelji i zajednici s posebnim naglaskom na povećanju dostupnosti usluga u zabačenim i rijetko naseljenim područjima, gdje je najprimjerenije razvijati usluge pomoći i njege u kući, nabavke potrepština te dostave obroka i prijevoz liječniku.

Programom pomoći starijim osobama (kojega provodi Društvo Crvenog križa Varaždinske županije od 2002. godine i u potpunosti ga financira Varaždinska županija) obuhvaćena su 102 korisnika. Za Program je u 2009. godini utrošeno 200.000,00 kn. U projekt su uključene osobe starije životne dobi nesposobne za samostalan život, koje ne želi napustiti svoja kućanstva, žive u lošijim socio-ekonomskim prilikama, te u pravilu sami i bez stalnih izvora prihoda u ruralnim sredinama, od čega je približno 70% osoba s invaliditetom.

Pri Domu za starije i nemoćne osobe Varaždin djeluje Dnevni centar za koji se osiguravaju sredstva za sufinanciranje djela troškova smještaja korisnika koji imaju mirovinu manju od 2.600,00 kn, u iznosu od 300,00 kn mjesečno po korisniku, te je osigurano 20.000,00 kn. Također je za Dnevni centar osiguran iznos od 80.000,00 kuna za sufinanciranje dijela troškova

pružanja pojačanog nadzora i medicinske skrbi - zapošljavanje medicinske sestre, približno 70% korisnika su osobe s invaliditetom.

Nadalje Županija izvještava da je sufinanciranje cijene prijevoza osobama treće životne dobi (sredstva u iznosu od 40.000,00 kn bila su osigurana Savezu udruga umirovljenika Varaždinske županije) usmjereno umirovljenicima slabijeg imovinskog stanja, a za pokriće troškova prijevoza zbog čestih odlazaka u zdravstvene ustanove. Približno 50% umirovljenika su osobe s invaliditetom. Savezu udruga umirovljenika Varaždinske županije također su osigurana sredstva u iznosu od 236.900,00 kn za sportske susrete (cca 50% članova su osobe s invaliditetom), i 80.000,00 kn za rehabilitaciju i smještaj u toplicama za članove Udruge, osobe s invaliditetom. **Grad Varaždin** izvještava da su dodijeljene jednokratne novčane pomoći korisnicima osobne invalidnine prema popisu udruga osoba s invaliditetom za Božićne blagdane u iznosu od 120,00 kuna (ukupno je dodijeljeno 240 „Božićnica”).

Grad Zagreb izvještava da je Zaključkom o visini pomoći socijalne skrbi Grada Zagreba za 2009. godinu utvrđeno da korisnici doplatka za pomoć i njegu i korisnici osobne invalidnine sukladno Zakona o socijalnoj skrbi imaju *pravo na novčanu pomoć* Grada i to korisnici I. skupine 200,00 kn mjesečno, te korisnici II. skupine 100,00 kn mjesečno. Na dan 31. prosinca 2009. godine evidentirano je ukupno 6 147 korisnika, a ukupno utrošena sredstva u 2009. godini iznose 11.676.100,00 kn. Također, Grad izvještava da osoba kojoj je zbog tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili trajnih promjena u zdravstvenom stanju ili starosti prijeko potrebna pomoć i njega druge osobe, koja nema mogućnosti da joj pomoć i njegu osiguraju roditelj, skrbnik, bračni drug, izvanbračni drug i djeca, koja nema mogućnost da pomoć i njegu osigura na temelju ugovora o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju, kojoj prihod po članu obitelji ne prelazi iznos od 2.400,00 kn mjesečno te koja to pravo ne ostvaruje na temelju rješenja Centra za socijalnu skrb može ostvariti pravo na *pomoć i njegu u kući*. Pomoć i njega u kući može iznositi najviše 30 sati mjesečno po korisniku, ovisno o tjelesnom, mentalnom i zdravstvenom stanju podnositelja zahtjeva, a što se utvrđuje rješenjem o priznavanju prava na pomoć i njegu. Na dan 31. prosinca 2009. bilo je 395 korisnika navedene pomoći. Cijena pomoći i njege utvrđena je u iznosu od 40,00 kn po satu te ukupno utrošena sredstva u 2009. godini za navedenu namjenu iznose 2.127.957,00 kn.

Uz navedeno, Grad Zagreb osigurava pravo na novčanu pomoć za osobne potrebe (džeparac) korisnicima doma za starije i nemoćne osobe. Pravo mogu ostvariti korisnici stalnog ili privremenog smještaja u domu za starije i nemoćne osobe na području Grada Zagreba kojima je to pravo utvrđeno rješenjem Centra za socijalnu skrb Zagreb. Na dan 31. prosinca 2009. registrirana su 422 korisnika, od čega je 80 osoba s invaliditetom. Zaključkom o visini pomoći socijalne skrbi Grada Zagreba za 2009. godinu utvrđen je iznos od 200,00 kn korisnicima novčane pomoći za osobne potrebe (džeparca), a utrošena sredstva u 2009. godini za tu namjenu iznose 160.000,00 kn.

Mjera 5. Razviti sustav mobilnih službi podrške

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija naglašava da je sustav mobilnih službi na području Grada Slavenskog Broda dobro razvijen (Županija je o istome izvijestila u mjeri 5., području 1. Obitelj), a naglašava da je potrebno raditi na razvijanju sustava u selima na području Županije.

Grad Vrbovsko (Primorsko-goranska županija) izvještava da je pored organizirane pomoći u kući starijim osobama, kojom je u 2009. godini bilo obuhvaćeno 150 osoba, organizirana i zdravstvena njega u kući starijih osoba i osoba s invaliditetom kojom su u 2009. godini bile obuhvaćene 32 osobe.

Mjera 6. Razviti sustav informiranja i edukacije osoba s invaliditetom i njihovih roditelja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je dostupnost informacija za područje Grada Bjelovara osigurana preko internet stranica Grada. Udruge invalida Bjelovar i osobno na zahtjev. U Gradu Daruvaru osobe s invaliditetom se o svojim pravima upoznaju putem upravnih odjela Grada Daruvara i nekoliko udruga osoba s invaliditetom koje djeluju na području grada, dok se u Gradu Čazmi kontinuirano radi na osiguravanju dostupnosti informacija osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima o načinu ostvarivanja prava iz područja socijalne skrbi putem gradskih službi, gradskog biltena, radio postaje i sl.

Brodsko-posavska županija izvještava da je u organizaciju udruga osoba s invaliditetom i Povjerenstva za osobe s invaliditetom tijekom 2009. godine organizirano niz predavanja, radionica i tribina s aktualnim temama iz područja socijalne skrbi i mirovinskog osiguranja, zapošljavanja i slično. Primjerice, u organizaciji Društva multiple skleroze održano je predavanje „Pravo na rad, osiguranje životne egzistencije za osobe s invaliditetom“.

Grad Dubrovnik (Dubrovačko-neretvanska županija) izvještava da svim korisnicima osobne invalidnine isplaćuje mjesečnu pomoć u iznosu od 200,00 kn. **Grad Metković** je u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Udrugom osoba s invaliditetom „Prijetelj“, proveo projekt rješavanja pristupačnosti objektima osoba s invaliditetom po nazivom „Metković, grad bez barijera“. U okviru projekta napravljeno je 20 rampi (ugibaldišta) na javnim objektima, pješačkim prijelazima i raskrižjima u užem centru grada i u tu svrhu je u 2009. godini utrošeno 176.875,00 kn svih sudionika u projektu, od čega je Grad Metković osigurao 30.000,00 kn. Grad naglašava da navedenu akciju planira nastaviti i u 2010. godini.

Ličko-senjska županija izvještava da je temeljem programa javnih potreba zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, Grad Gospić, u svrhu provedbe ove mjere, osigurao financijska sredstva za programe 3 udruge osoba s invaliditetom u ukupnom iznosu od 86.000,00 kn. Temeljem Socijalnog programa Grada Gospića za 2009. godinu, za roditelje djece s teškoćama u razvoju, uvedena je financijska potpora dva puta godišnje u iznosu od 5.000,00 kn.

Međimurska županija je u svrhu provedbe mjere financijski podržala 4 projekta udruga osoba s invaliditetom u ukupnom iznosu od 32.500,00 kn. U istu svrhu **Grad Čakovec** je financirao 6 projekata udruga u ukupnom iznosu od 45.000,00 kn.

Požeško-slavonska županija izvještava da je u cilju osiguravanja dostupnosti informacija slijepim i slabovidnim osobama „Pakrački list“ sniman na nosač zvuka. Odlukom o socijalnoj skrbi Grada Požege koja je donesena u rujnu 2009. godine, Program rada Upravnog odjela za samoupravu te Izmjene i dopune Programa rada su dostupni na Internet stranicama Grada. Pored navedenog osobe s invaliditetom mogu dobiti informacije u Upravnom odjelu za samoupravu Grada Požege koji surađuje s Centrom za socijalnu skrb Požega i udrugama osoba s invaliditetom. Na taj način osobama s invaliditetom su dostupne informacije koje su vezane uz ostvarivanje prava iz pojedinih točaka Odluke.

Grad Rijeka (Primorsko-goranska županija) izvještava da Odjel gradske uprave za zdravstvo i socijalnu skrb obavlja poslove koji se odnose na zaštitu i unapređenje kvalitete življenja građana te unapređenje zdravstvene zaštite na području grada putem Socijalnog programa Grada Rijeke i Programa zaštite tjelesnog i mentalnog zdravlja. Kroz Socijalni program osiguravaju se socijalna prava u većem opsegu nego što to predviđa *Zakon o socijalnoj skrbi*, pa čak i nekih oblika pomoći koji uopće nisu predviđeni spomenutim Zakonom. Ta se socijalna prava uvode na osnovi sustavnog praćenja socijalnih pokazatelja i istraživanja socijalnih potreba građana. U okviru gradskog socijalnog programa građani mogu ostvariti sljedeće: pomoć za podmirenje troškova stanovanja, pomoć za podmirenje troškova prehrane, troškova prijevoza, troškova smještaja u institucije, troškova izvaninstitucionalne zaštite, različite jednokratne potpore i mjesečnu novčanu pomoć za umirovljenike. Prava iz socijalne skrbi mogu ostvariti korisnici koji ispunjavaju jedan od sljedećih uvjeta: socijalni uvjet, uvjet prihoda, posebni uvjet, uvjet

korištenja doplatka za djecu, uvjet darivanja krvi ili uvjet tjelesnog oštećenja. Kriteriji koji obuhvaćaju osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju su *Socijalni uvjet* (koji ispunjavaju korisnici ako na temelju rješenja Centra za socijalnu skrb Rijeka ostvaruju jedno od prava: pravo na stalnu pomoć, pravo na doplatku za pomoć i njegu, pravo na pomoć i njegu u kući ili pravo na osobnu invalidninu) i *Uvjet tjelesnog oštećenja* koji ispunjavaju slijepi osobe, gluhe osobe, osobe oboljele od cerebralne i dječje paralize, osobe oboljele od multiple skleroze, bubrežni bolesnici (dijalizirani i transplantirani) i ostale osobe s tjelesnim oštećenjem od 70% i više. U 2009. godini Socijalnim programom Grada Rijeke po navedenim uvjetima bilo je obuhvaćeno 2 555 osoba po Socijalnom uvjetu (od čega je 1 140 osoba s osobnom invalidninom) i 727 osoba po Uvjetu tjelesnog oštećenja. Aktivnost socijalne/psihosocijalne zaštite osoba s invaliditetom obuhvaća provedbu 20 projekata/programa koji su provodile dvije ustanove (Centar za rehabilitaciju „Fortica“ i Dnevni centar za rehabilitaciju „Slava Raškaj“) i 12 udruga građana (Udruga invalida distrofičara Primorsko-goranske županije, Udruga osoba s cerebralnom i dječjom paralizom Rijeka, Društvo tjelesnih invalida grada Rijeke, Društvo multiple skleroze Primorsko-goranske županije, Centar za ranu intervenciju „Okolo na okolo“, Udruga invalida rada, Udruga za sindrom Down – Rijeka 21, Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom, Udruga gluhih i nagluhih Primorsko-goranske županije, Društvo za kibernetiku psihoterapije, Udruga slijepih Primorsko-goranske županije, Udruga „Sunce“). Specifični ciljevi projekata/programa usmjerenih na socijalnu/psihosocijalnu zaštitu osoba s invaliditetom bili su senzibilizacija javnosti za probleme osoba s invaliditetom, osnaživanje osoba s invaliditetom, pružanje socijalnih usluga osoba s invaliditetom, te osiguranje pristupačne okoline za osobe s invaliditetom. Tijekom 2009. godine u ove je projekte/programme bilo uključeno ukupno 2 175 korisnika, podjednak broj osoba muškog i ženskog spola. S obzirom na dob, 11% korisnika bilo je u dobi do 15 godina, 18% u dobi od 16 do 29 godina, 52% u dobi od 30 do 64 godina života i 19% u dobi iznad 65 godina. U okviru projekata/programa korisnicima su se najviše pružale edukativne aktivnosti, organizirale se javne manifestacije (npr. tribine, izložbe, obilježavanje prigodnih blagdana, nastupi na festivalima i sl.), medijske aktivnosti, kreativne aktivnosti, izrađivao i/ili distribuirao promotivni tiskani materijal, pružale psihološke usluge, pružali drugi stručni terapijski postupci, laička pomoć i podrška, te organizirale kulturno-zabavne aktivnosti. Manji dio provoditelja provodio je i/ili organizirao sportske i radno-okupacijske aktivnosti, nabavljao didaktički materijal, pružao zdravstvene usluge, pravnu pomoć te koordinirao rad volontera. Neznatan je broj projekata/programa podrazumijevao aktivnosti vezane uz pružanje socijalnih usluga kao što su organizacija pomoći u kući, organizacija dnevnog boravka/stanovanja, organizacija prehrane, organizacija prijevoza i pružanje materijalne pomoći korisnicima. U većinu projekata/programa bili su uključeni stručnjaci (zdravstveni radnici, psiholozi, defektolozi, socijalni radnici i pedagozi), a volonteri u oko 40% projekata/programa. U samo jednom projektu/programu nije sudjelovao niti jedan stručnjak. Ukupno je u provedbi sudjelovalo 63 osoba na profesionalnoj osnovi (za plaću ili naknadu) i 127 osoba na volonterskoj osnovi. Za svoj su rad utrošili ukupno 14 657 radnih sati. Četvrtu godinu za redom, Grad Rijeka kroz Odjel za odgoj i školstvo te Odjel za zdravstvo i socijalnu skrb financira rad defektologa rehabilitatora koji sa slijepom slabovidnom djecom predškolskog uzrasta provodi program „Rana intervencija za kvalitetan život“. Defektologinja, koja je i sama slijepa od ranog djetinjstva, u radu s djecom koristi računalo s dodatnom opremom i dva uređaja „Aladin“ koji uvećavaju crni tisak do 25 puta, tako da ih slabovidna osoba može prilagođavati svojim vidnim mogućnostima. Za isplatu plaće u 2009. godini, Odjel za zdravstvo i socijalnu skrb izdvojio je 50.000,00 kn. Udruga gluhih Primorsko-goranske županije u suradnji s Gradom Rijekom u cilju što bolje informiranosti gluhih osoba na lokalnoj TV postaji od 2007. godine financira emitiranje vijesti za gluhe uz prisustvo tumača u tjednom terminu u trajanju od 10 minuta. Osim vijesti jednom mjesečno se emitira Županijski aktualni sat u trajanju od 90 minuta unutar kojih su obuhvaćene informacije od gospodarske i političke važnosti. Za navedenu je namjenu u 2009. godini utrošeno 150.313,40 kn. Grad Rijeka je u suradnji s udrugama već treću godinu za gluhe osobe organizirao besplatne informatičke tečajeve. Prostor Grada Rijeke koji služi isključivo

informiranju građana, omogućavanjem besplatnog korištenja računala je prilagođen osobama s lokomotornim smetnjama, a oprema je obogaćena čitačem i softverom za slijepe osobe. Grad je u prošloj godini financirao rad pravnice koja je zaposlena u Udruzi osoba s cerebralnom i dječjom paralizom Rijeka. Pravnica koja u Udruzi radi puno radno vrijeme također je osoba s cerebralnom paralizom. Njezina osnovna zadaća je osobama s invaliditetom, te roditeljima djece s teškoćama u razvoju, na što adekvatniji način pomoći u ostvarivanju njihovih prava. Za redovni rad pravnice u Udruzi izdvojeno je 130.000,00 kn. Grad već 12 godina sudjeluje u projektu „Rijeka – zdravi grad“ unutar kojeg je osnovana skupina za pomoć osobama s invaliditetom koja je izradila elaborat o njihovim potrebama. Interesna grupa osoba s invaliditetom djeluje kroz tri podgrupe.

- Podgrupa „Tko smo mi“ upoznaje javnost s potreba i problemima osoba s invaliditetom, evidentira i prati rad udruga, organizira posjete i upoznavanje članova.
- Podgrupa „Kuda krenuti“ kreira oblike stručne pomoći koji uključuju informiranje, edukaciju i psihološku pomoć, organizira stručne i edukativne skupove.
- Podgrupa „Otklonimo barijere“ se bavi problematikom građevinskih prepreka u gradu na način da osobe s invaliditetom same daju prijedloge za uklanjanje pojedinih barijera.

Općina Čavle (Primorsko-goranska županija) je osigurala financijsku potporu projektima i programima udruga koji su usmjereni razvoju vještina roditelja djece s teškoćama u razvoju.

Grad Vrbovsko izvještava da se na Internet stranici Grada redovito objavljuju informacije od značaja za sve građane, pa tako i osobe s invaliditetom.

U **Gradu Kutini (Sisačko-moslavačka županija)** je izrađena Socijalna karta Grada koja sadrži podatke o korisnicima pomoći iz Centra za socijalnu skrb, Grada i Crvenog križa, kako bi se utvrdilo koliko građana prima određenu vrstu pomoći i na osnovu čega. U svrhu informiranja osoba s invaliditetom, djece s teškoćama u razvoju i njihovih roditelja predloženo je uspostavljanje savjetodavne službe koja će korisnicima davati informacije o novim zakonskim propisima. Grad je u lipnju 2009. godine u okviru projekta Kutina – Grad prijatelj djece organizirao radionicu na temu *Prava i obveze roditelja djece s teškoćama u razvoju*. **Grad Petrinja** izvještava da je osigurana dostupnost informacija svim korisnicima putem Internet stranica Grada na kojima se redovito objavljuju svi akti vezani uz udruge, potpore Grada, natječaje, programe te obrasci i obavijesti. Grad je u svrhu osiguranja dostupnosti informacija osobama s invaliditetom osigurao financijsku potporu za 3 udruge u ukupnom iznosu od 126.500,00 kn.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da od 2002. godine provodi Odluku o pravima iz socijalne skrb, koja je osobama s invaliditetom dostupna na Internet stranicama Grada. Pojedina prava mogu ostvariti i osobe s invaliditetom te je u tablici prikazan broj korisnika pojedinih prava i iznos sredstva utrošenih u tu svrhu:

RB	NAZIV PRAVA	UTROŠENO U 2009. (KN)/BROJ KORISNIKA
1.	POMOĆ ZA PODMIRENJE TROŠKOVA STANOVANJA	660.234,38 300
2.	JEDNOKRATNE NOVČANE POMOĆI	54.053,12 39
3.	PREHRANA DJECE IZ SOCIJALNO UGROŽENIH OBITELJI I DJECE S POSEBNIM POTREBAMA U OSNOVNIM ŠKOLAMA	114.801,10 165
4.	LJETOVANJA, EKSKURZIJE I ŠKOLE U PRIRODI DJECE IZ SOCIJALNO UGROŽENIH OBITELJI, DJECE S POSEBNIM POTREBAMA, DAROVITE DJECE I SL.	19.632,60 266
5.	JEDNOKRATNA NOVČANA POMOĆ ZA BLAGDANE (USKRSNICA I BOŽIĆNICA)	144.750,49 579

6.	POMOĆ ZA NOVOROĐENU DJECU	249.000,00 243
7.	PROGRAM MOBMS: "DNEVNI BORAVAK I POMOĆ U KUĆI STARIJIM OSOBAMA"	895.000,00
8.	PRIJEVOZ OSOBA STARIJIH OD 70 (65) GODINA U JAVNOM GRADSKOM PROMETU	927.520,00 (mj. prosjek 1933)
9.	PRIJEVOZ UČENIKA I STUDENATA	965.864,35 (mj. prosjek 443)

Zadarska županija je u svrhu informiranja i edukacije osoba s invaliditetom i njihovih roditelja temeljem javnog natječaja za dodjelu sredstava za programe udruga osigurala financijska sredstva za projekte 6 udruga u ukupnom iznosu od 95.000,00 kn.

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da je uspostavljena suradnja sa stručnjacima koji rade u *Informacijskom centru* koji djeluje pri Centru za odgoj i obrazovanje Velika Gorica. Napravljene su pripreme za osnivanje Savjetovališta za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom. Definiran je koncept programa rada Savjetovališta koji je usmjeren na stručnu pomoć djeci s teškoćama u razvoju predškolske i školske dobi, mladima s invaliditetom i njihovim roditeljima te odraslim osobama s invaliditetom.

Grad Zagreb izvještava da gradski uredi stručno i financijski pružaju podršku udrugama u organizaciji edukacija, koje imaju za cilj informiranje roditelja, skrbnika te stručnjaka o obilježjima invaliditeta i socijalnoj skrbi. U 2009. godini je u okviru Natječaja za predlaganje programa ili projekata socijalnog i humanitarnog značenja za unapređivanje kvalitete života osoba s invaliditetom, sufinancirano 67 programa i projekata udruga osoba s invaliditetom koje djeluju na području Grada Zagreba, od čega su 3 projekta i programa bila usmjerena na edukaciju stručnjaka, roditelja i skrbnika. Navedeni programi financirani su u iznosu od 170.000,00 kn. Također, tijekom 2009. godine, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Udruga socijalnih radnika Grada Zagreba, su održali niz edukacija i okruglih stolova, s ciljem edukacije stručnjaka u ustanovama socijalne skrbi, roditelja i skrbnika djece s teškoćama u razvoju te volontera (posebice studenata Studijskog centra socijalnog rada i Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta). Za navedene aktivnosti u 2009. godini utrošeno je 150.000,00 kn.

Grad Zagreb izvještava da je osiguravanje pristupa osobama s invaliditetom programima stambenog zbrinjavanja uređeno Pravilnikom o najmu stanova, Odlukom o najmu stanova te Odlukom o najmu javno najamnih stanova. Potonjom Odlukom omogućuje se rješavanje stambenog pitanja osoba s invaliditetom, dodjelom stana izvan liste reda prvenstva za davanje stanova u najam na temelju obrazloženog mišljenja nadležnog gradskog ureda, odnosno gradskih ureda te dodjelom stana u najam na temelju liste reda prvenstva za davanje stanova u najam koja se, po provedenom natječaju, utvrđuje prema kriterijima i mjerilima koji se vrednuju i izražavaju brojem bodova, a jedan od kriterija za utvrđivanje liste je opća nesposobnost za rad podnositelja zahtjeva i/ili člana obiteljskog domaćinstva i mentalno ili tjelesno oštećenje malodobnog člana obiteljskog domaćinstva. Grad Zagreb izvještava da invaliditet podnositelja prijave za dodjelu gradskog stana u najam ili člana obiteljskog kućanstva predstavlja mjerilo za utvrđivanje konačne liste reda prvenstva za odabir javno najamnog stana, koje se vrednuje brojem bodova, ovisno o postotku invalidnosti ili tjelesnog oštećenja, tako da podnositelju prijave pripada: za 100% invalidnost ili tjelesno oštećenje 10 bodova; za 80%-90% invalidnosti ili tjelesnog oštećenja 8 bodova; za 50-70 % invalidnosti ili tjelesnog oštećenja 5 bodova i za 20- 40% invalidnosti ili tjelesnog oštećenja 2 boda. Na Konačnoj listi reda prvenstva za odabir javno najamnog stana na lokaciji Sopnica-Jelkovec raspoređena su 44 podnositelja prijave, osobe s invaliditetom, odnosno tjelesnim oštećenjem, te će im se stambeno pitanje rješavati tijekom 2010. godine. Tijekom 2009. godine stambeno je zbrinuto 150 obitelji koje se nalaze u izuzetno teškom socijalno zdravstvenom položaju, među kojima je znatan broj slabo pokretnih, te 7 osoba u invalidskim kolicima, dok je u trenutku davanja izvješća u tijeku bilo rješavanje stambene situacije za još 10 obitelji, među kojima je 7 osoba u invalidskim kolicima. Nadležni gradski

uredi izdali su tijekom 2009. godine, ukupno 105 obrazloženih mišljenja (preporuka). Tijekom 2009. godine radna grupa za područje stanovanja raspravljala je o kriterijima i načinu utvrđivanja kriterija za raspodjelu i osiguranje pomoći za uređenje stambenih jedinica za najteže kategorije osoba s invaliditetom. S obzirom da nije izvjesno tijekom 2010. i 2011. godine osiguranje dodatnih sredstava u proračunu Grada Zagreba za tu namjenu, ova mjera će se realizirati u razdoblju novog strateškog dokumenta. Radi prilagodbe stambenog prostora i prilaza zgradi potrebama osoba s invaliditetom, Grad Zagreb je financirao prilagođavanje 8 stanova potrebama najmoprimaca i 8 pristupnih rampi stambenim zgradama, koje su u vlasništvu Grada Zagreba i koje imaju više stanova namijenjenih potrebama osoba s invaliditetom. Za navedene aktivnosti u 2009. godini utrošeno je cca. 150.000,00 kn.

4.6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost

Mjera 1. Osigurati pristupačnost građevina osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je pristupačnost županijske zgrade osobama s invaliditetom osigurana prilagodbom dizala. U Gradu Bjelovaru osigurana je pristupačnost svim javnim zgradama osobama s invaliditetom. U Gradu Daruvaru pristupačno je 5 javnih zgrada, a Grad je upozorio sve vlasnike javnih zgrada na obvezu osiguravanja pristupačnosti svojim zgradama za osobe s invaliditetom, te je u tijeku uređenje prilaza zgradama. U cilju osiguravanja dostupnosti javnog prometa osobama s invaliditetom spuštenu/ukošeno je 27 rubnjaka na pješačkim prijelazima i nogostupima, te je uređeno i obilježeno 31 parkirališno mjesto za osobe s invaliditetom. U Gradu Čazmi je prilikom gradnje odnosno rekonstrukcije osigurana dostupnost javnim ustanovama – Gradskoj upravi, Centru za kulturu, Radio postaji, Gradskoj knjižnici Slavka Kolara, Centru za socijalnu skrb, Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, osnovnoj i srednjoj školi, Dječjem vrtiću Pčelica, Vatrogasnoj zajednici, Javnoj vatrogasnoj postrojbi, Domu zdravlja, Gradskom trgu, Gradskoj tržnici, Sportskim terenima, parkovima, parkirališta. U odnosu na 2008. godinu, u 2009. godini u Gradu Čazmi prilagođeno je 6 javnih građevina.

U **Slavonskom Brodu (Brodsko-posavska županija)** je otvorena nova sportska dvorana prilagođena osobama s invaliditetom te su uređeni pristupi gradskim javnim poduzećima.

Dubrovačko-neretvanska županija izvještava da su u zdravstvenim ustanovama izgrađena 3 sanitarna čvora za osobe s invaliditetom te dizalo na bazenu Specijalne bolnice „Kalos“. U **Gradu Dubrovniku** su prilagođeni nogostupi i pješački prijelazi u 8 gradskih ulica, a u 5 gradskih ulica izrađeni rukohvati.

Krapinsko-zagorska županija izvještava da je u suradnji s Obiteljskim centrom Krapinsko-zagorske županije održana radionica na kojoj je predstavljen Vodič kroz Krapinsko-zagorsku županiju za osobe s invaliditetom - informativni vodič kroz sve gradove i općine s naznakama o pristupačnosti objektima, znamenitostima, institucijama i dr. U ambulanti u Maču je u tijeku uklanjanje građevinskih prepreka. **Općina Stubičke Toplice (Krapinsko-zagorska županija)** izvještava da je izrađena pristupna rampa na ulazu u poštanski ured i turističku zajednicu za što su utrošena sredstva u iznosu od 43.407,01 kn, te pristupne rampe izgrađene i na športsko-rekreacijskom jezeru čime je omogućen ribolov i osobama s invaliditetom. U **Općini Krapinske Toplice**, na području naselja Krapinske Toplice, prilagođeno je 5 pješačkih prijelaza spuštanjem rubnjaka, te je preko Državne ceste D 507 u naselju Klokovec izrađena pješačka rampa. U **Općini Đurmanec** su novoizgrađene javne pješačke površine prilagođene za osobe s invaliditetom.

Ličko-senjska županija izvještava da je kod građevina javne namjene pristup riješen na odgovarajući način te je isto tako propisno obilježen kod građevina za pružanje usluga prometa

novcem (banke) i drugih financijskih usluga. Također i na površinama javne namjene, uređen je i propisno obilježen dovoljan broj parkirališnih mjesta koja su smještena najbliže pristupačnom ulazu u javne i poslovne građevine kao što su npr. veći trgovački centri. U jednom trgovačkom centru, Dječjem vrtiću Pahuljica, Bolnici Gospić, Gimnaziji Gospić i Strukovnoj školi ugrađena su dizala. U Gimnaziji Gospić prilagođen je WC koji ispunjava uvjete navedene u Pravilniku o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. Osigurana je zvučna signalizacija za slijepu i slabovidne osobe na semaforima, kao i pristupačnost pješačkim prijelazima u vidu prijelaza s nogostupa na razinu kolnika ukošenjem rubnjaka. Županija naglašava da u gradu Gospiću ima još građevina na kojima je potrebno izvršiti prilagodbu pristupa osobama s invaliditetom, ali se radi o starijim građevinama.

Međimurska županija izvještava da je ustanova Ljekarna Čakovec u svim svojim jedinicama osigurala pristupačnost izgradnjom rampi. U Ljekarni Čakovec Centrala napravljeno je i posebno prilagođeno radno mjesto za pružanje usluge osobama s invaliditetom. Na svim radnim mjestima postoje i naljepnice koje ukazuju na prednost osoba s invaliditetom. **Grad Čakovec** izvještava da je u 2009. godini osigurana pristupačnost jedne javne zgrade. **Općina Orehovica** izvještava da se unatrag nekoliko godina na svim novosagrađenim te obnovljenim objektima u vlasništvu Općine, primjenjuju odredbe Pravilnika o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti. U 2009. godini izgrađen je pristupačan prilaz za osobe s invaliditetom na sportsko-vatrogasnom objektu u Orehovici.

Osječko-baranjska županija izvještava da, u odnosu na 2008. godinu, kada je za navedenu mjeru utrošeno 855.890,60 kn, u 2009. godini su uložena znatno veća sredstva u iznosu od 1.313.000,70 kn. Tijekom 2008. godine postavljeno je 13 rampi u osnovnim i srednjim školama Osječko-baranjske županije te je ugrađen lift u Domu za starije i nemoćne osobe u Osijeku. U 2009. godini u osnovnim i srednjim školama postavljena su 4 dizala za koja je ukupno utrošeno 896.662,59 kn, 10 rampi za koje je utrošeno 271.347,34 kn, jedan pristup i rampa u zdravstvenoj ustanovi u Valpovu za što je utrošeno 61.786,77 kn te je ugrađeno dizalo u zgradi Osječko-baranjske županije za koje je utrošeno 83.204,00 kn.

Pregled gore navedenih prilagodba osnovnih i srednjih škola:

- OŠ Antunovac, Antunovac, ugradnja dizala,
- OŠ J. Kozarca, Semeljci, ugradnja dizala,
- OŠ Kneževi Vinogradi, Kneževi Vinogradi,
- SŠ I. Kršnjavog, Našice, ugradnja dizala,
- II. gimnazija, Osijek, izgradnja rampe,
- Strojarska tehnička škola, Osijek, izgradnja rampe,
- SŠ Dalj, Dalj, izgradnja rampe,
- Učenički dom Hrvatskog Radiše, izgradnja rampe,
- OŠ J. J. Strossmayer, Đurđenovac, izgradnja rampe,
- OŠ V. Nazor, Feričanci, izgradnja rampe,
- OŠ M. Gubec, Magadenovac, izgradnja rampe,
- OŠ K. Vinogradi, K. Vinogradi, izgradnja rampe,
- OŠ V. Nazor Čepin PŠ Čepinski Martinci, izgradnja rampe,
- OŠ Lug, Lug, izgradnja rampe.

Požeško-slavonska županija izvještava da svi novoobnovljeni i novoizgrađeni objekti imaju osiguranu pristupačnost osobama s invaliditetom, a izrađen je i Nacrt odluke o najmu stanova kojom je predviđena dodjela osobama s invaliditetom. Grad Požega je sufinancirao ugradnju lifta u Domu zdravlja u iznosu od 100.000,00 kn. Pored navedenog Županija navodi da je u prethodnim razdobljima osigurana pristupačnost javnog prometa, parkirališnih mjesta, javnih pješačkih površina, semafora, pješačkih prijelaza i raskrižja.

Primorsko-goranska županija izvještava da su izvršena ulaganja u Thalassoterapiji Opatija - kardiološki centar te lječilište Veli Lošinj te su prostori prilagođeni osobama s invaliditetom. **Grad Opatija** izvještava da su u 2009. godini izvršeni zahvati na javnim površinama - 360,2 m ugrađenih rukohvata. U **Gradu Rijeci** su tijekom 2009. godine izgrađene 2 rampe - prilazi

stambenim zgradama i 7 prilaznih rampi na pješačkim prijelazima. Cijena ukupnih radova iznosi 62.492,12 kn. Od 15 zaprimljenih zahtjeva za izvedbu prilaznih rampi, riješena su 2. Za preostale prilazne rampe potrebni su izvedbeni projekti na zgradama, dok je za 2 pješačka prijelaza potrebno odobrenje Konzervatorskog odjela u Rijeci.

Sisačko-moslavačka županija izvještava da je u Općoj bolnici „Dr. Ivo Pedišić“ napravljen lift s vanjske strane zgrade, za što je utrošeno 2.003.618,00 kn i ugrađena podizna platforma 2 x 2,80 m, visine podizanja 1,02 m za što je utrošeno 257.439,00 kn. **Grad Kutina** izvještava da je u AGENDI 2020. predstavljen plan rješavanja građevinskih prepreka u Gradu, u svrhu osiguranja pristupačnosti objekata i prometnica osobama s invaliditetom. U 2009. godini postavljen je lift na ulazu u Galeriju Muzeja Moslavine. U **Općini Sunja**, u centru mjesta Sunja, prilikom modernizacije kolnika i nogostupa iscertana su parkirališna mjesta, od toga 2 za osobe s invaliditetom, te prilagođeni pješački prijelazi, pješački otoci i raskrižja.

Splitsko-dalmatinska županija izvještava da su u suradnji s udrugama tjelesnih invalida utvrđeni prioriteta za osiguravanje dostupnosti javnim zgradama, javnim vanjskim i unutarnjim okruženjima te izdana brošura u kojoj se upozorava na propuste u prilagođavanju objekata javnih ustanova te javnih vanjskih površina osobama s invaliditetom. Nadalje izvještava da su sljedeće zdravstvene ustanove na području Županije u cijelosti ili djelomično prilagođene: Zavod za javno zdravstvo Split (Služba za bolesti ovisnosti Split, Ispostave Imotski, Hvar-Jelsa), Poliklinika za rehabilitaciju Split, Stomatološka poliklinika Split, Biokovka Makarska, Ljekarna Splitsko-dalmatinske županije (od 30 jedinica jedna je prilagođena, a dvije u fazi prilagodbe).

U **Gradu Lepoglavi (Varaždinska županija)** je prilikom rekonstrukcija prometnica osigurana pristupačnost upuštanjem rubnjaka, osiguran je pristup prostorijama Gradske knjižnice Lepoglava, te pristup gradskoj čitaonici i Domu kulture ugradnjom dizala, započeto je s izradom projektne dokumentacije za dogradnju i rekonstrukciju dijela zgrade gradske uprave, kojom će se omogućiti pristupačnost osobama s invaliditetom ugradnjom dizala.

U **Gradu Vukovaru (Vukovarsko-srijemska županija)** izvršena je prilagodba sljedećih građevina:

- izgradnja nogostupa i autobusnih stajališta u 1 ulici (položeni rubnjaci na prilazima),
- rekonstrukcija nogostupa u 10 ulica,
- izgradnja 3 parkirališta s određenim brojem parkirališnih mjesta za osobe s invaliditetom, te
- izgradnja 2 rampe za omogućavanje prilaza osobama s invaliditetom.

Zadarska županija izvještava da je u 2009. godini učinjena prilagodba sljedećih zdravstvenih objekata: ambulanta na otoku Silba, u 2 ambulante u Zadru izvršena je prilagodba sanitarnog prostora, u Psihijatrijskoj bolnici Ugljan u 2 zdravstvena odjela napravljene su vanjske pristupne rampe (na 5 objekata rampe su napravljene prije 2009. godine). Nadalje, izvršena je prilagodba Znanstvene knjižnice u Zadru, nabavljena informatička oprema za slijepu i slabovidnu osobu te izvršena prilagodba radnog mjesta osobi s invaliditetom (slijepa osoba - pomoćni knjižničar). Na Sveučilištu u Zadru prilagodba objekta (prilazne rampe i dizalo) izvršena je tijekom 2008. godine kada je izvršena i prilagodba radnih mjesta na Sveučilištu.

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da je u Centru za socijalnu skrb Velika Gorica ugrađen lift, a na centralnim gradskim točkama i u samom središtu grada postavljeno 80-ak m² površina namijenjenih osobama s oštećenjem vida i teškoćama u kretanju (taktilne površine) na poljima upozorenja prije pješačkih prijelaza.

Grad Zagreb izvještava da su tijekom 2009. godine na objektima koje koriste gradska upravna tijela izvedeni sljedeći radovi:

- izvedba dizala za osobe s invaliditetom u Područnom uredu Susedgrad, vrijednost radova 1.789.527,87 kn
- izrada projekta za koso-podiznu rampu na ulazu u objekt Stare gradske vijećnice, vrijednost radova 20.618,00 kn
- izrada projekta pristupa za osobe s invaliditetom i koso-podizne rampe do prizemlja u objektu gradske uprave na lokaciji Vodnikova 14, vrijednost radova 30.378,00 kn.

Socijalne i zdravstvene ustanove kojih je osnivač Grad Zagreb u većoj su mjeri prilagođene potrebama osoba s invaliditetom, osobito one koje u nadležnosti imaju i skrb o osobama s invaliditetom (Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG, Specijalna bolnica za zaštitu djece s neurorazvojnim i motoričkim smetnjama „Goljak“). S prilagodbom će se nastaviti i nadalje sukladno Planu provedbe. Grad naglašava da će kod onih građevina kod kojih se iz objektivnih razloga neće moći ispoštovati svi elementi pristupačnosti biti izvedena razumna prilagodba. Kod rekonstrukcije postojećih i izgradnje novih objekata u potpunosti se poštuju mjerila pristupačnosti za osobe s invaliditetom. Novi objekt Zavoda za hitnu medicinu Grada Zagreba također je u potpunosti prilagođen osobama s invaliditetom. Također Grad Zagreb naglašava da je, kako bi navedene ustanove bile što dostupnije svim osobama s invaliditetom, pokrenut postupak za povećanje broja postojećih parkirališnih mjesta. U Centru za odgoj i obrazovanje „Goljak“ Zagreb izrađen je projekt za prenamjenu sanitarnog čvora za potrebe djece s teškoćama u razvoju u iznosu od 7.320,00 kn, te su izvršeni radovi na prenamjeni sanitarnog čvora za djecu s teškoćama u razvoju u iznosu od 46.000,00 kn. U OŠ S. S. Kranjčevića tijekom 2008./2009. godine izvedeni su radovi na uređenju sanitarija za djecu s teškoćama u razvoju u iznosu od 40.000,00 kn. U IX. Gimnaziji izrađen je projekt ugradnje dizala i uređenja sanitarnog čvora za potrebe djece s teškoćama u razvoju u iznosu od 42.400,00 kn. Sufinanciranje pokriva u jednom dijelu Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Grad Zagreb u iznosu od 32.960,00 kn. S obzirom na to da nisu riješeni imovinsko-pravni poslovi, radovi nisu započeli. Nadalje, Grad Zagreb izvještava da zgrada novootvorenog Muzeja suvremene umjetnosti odgovara propisima pristupačnosti za osobe s invaliditetom, a i u drugim segmentima posvećena je posebna pozornost zadovoljavanju potreba osoba s različitim vrstama invaliditeta. Muzej je u želji da sadržaje učini dostupnim posjetiteljima s invaliditetom te da se osigura pristup koji će povezati sve posjetitelje, razvio suradnju s nekoliko udruga i pojedinaca. Svakoga prvog četvrtka u mjesecu, u suradnji s Hrvatskom udrugom gluhoslijepih osoba Dodir, osigurano je stručno vodstvo na znakovnom jeziku za osobe oštećena sluha. Prema najavi i individualnim potrebama posjetitelja osigurava se i posebno vodstvo za gluhoslijepu osobu. U suradnji s Dramskim studijem slijepih i slabovidnih „Novi život“ iz Zagreba audiovodiči na engleskom i hrvatskom jeziku prilagođeni su potrebama slijepih i slabovidnih osoba. Tiflološki muzej i Udruga tjelesnih invalida iz Zagreba pomažu u prilagodbi programa i prostora osobama s invaliditetima kako bi se svima pružile jednake mogućnosti u doživljaju suvremene umjetnosti. Grad Zagreb nadalje izvještava da je tijekom 2008. i 2009. godine na stubištima u 3 pothodnika ugrađeno 15 koso-podiznih platformi. Na svakoj platformi nalazi se daljinski upravljač i upute za korištenje. Platforma se uključuje umetanjem ključa u bravicu, što je razlika u odnosu na ranije ugrađene platforme. Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet i Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom održali su prezentaciju i kratku edukaciju o načinu korištenja platformi za građane i na poseban način udruge osoba s invaliditetom koje su članovima podijelile ključeve za korištenje platformi te prigodne upute za korištenje. Za ovu aktivnost utrošeno je ukupno 2.381.655,50 kn (bez PDV-a). Vezano uz kontinuirano ugrađivanje zvučnih signalizatora na novim i postojećim raskrižjima, Grad Zagreb izvještava o instaliranju sustava za upravljanje zvučnim signalizatorima. Naime, zbog učestalih zahtjeva građana za isključivanjem zvučnih signalizatora za slijepu i slabovidnu osobu u vremenskom periodu od 23.00 do 6.00 sati, što je u suprotnosti sa zahtjevima Udruge slijepih Zagreb i Udruge slijepih i slabovidnih studenata „Šišmiš“ za cjelonoćnim radom zvučnih signalizatora, pristupilo se izradi rješenja koje će zadovoljiti obje strane. U periodu dok su zvučni signalizatori isključeni, tehničkim rješenjem se predviđa aktiviranje zvučnih signalizatora samo uz prisustvo slijepu i slabovidnu osobu, za što je nužno opremiti kako pojedine lokacije na kojima se planira takav režim rada, tako i same slijepu i slabovidnu osobu koje se kreću tim lokacijama. Kao probna lokacija za kontrolu funkcioniranja testnog modela izabrano je raskrižje Ulica grada Vukovara – Miramarska ulica. U svrhu zvučnog obavještanja slijepih i slabovidnih osoba zadržava se već ugrađeni tip zvučnih signalizatora kao oblik zvučnog davanja informacije o stanju semaforne signalizacije. Nakon obavljenih testiranja sustava od strane članova Udruge

slijepih Zagreb te pozitivnih rezultata postignutih istim, Udruga je dala mišljenje da se može krenuti u obuhvatnije opremanje semaforiziranih raskrižja sustavom za upravljanje zvučnim signalizatorima. Za potrebe realizacije pilot-projekta do sada je utrošeno ukupno 76.137 kn (+ PDV), i to 19.500 kn (+ PDV) za potrebe izrade projektne dokumentacije te 56.637,00 kn (+ PDV) za instalaciju testnog modela sustava za upravljanje zvučnih signalizatora. Za razdoblje 2009. godine Gradski ured za prostorno uređenje, izgradnju Grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet, Odjel za promet je osigurao ukupna sredstva u iznosu od 7.500.000 kn za potrebe nabave i postave opreme za smirivanje i usmjeravanje prometa – unutar kojih je uključena i postava taktilnih ploča i linija vodilja za slijepce i slabovidne osobe. U 2009. godini započela je sanacija postojećih taktilnih površina za slijepce i slabovidne osobe na slijedećim lokacijama: Draškovićeva ulica, Ulica kneza Mislava, Ulica kneza Branimira te Šubićeva ulica ispred Autobusnog kolodvora Zagreb. Nadalje, naručena je projektna dokumentacija za postavu taktilnih površina za slijepce i slabovidne osobe na terminalu Ljubljana – povezivanje svih autobusnih i tramvajskih stajališta, te u zoni zgrade Gradske uprave na Trgu S. Radića, tj. povezivanje tramvajskih stajališta na raskrižjima ulice grada Vukovara s Miramarskom i Ulicom Hrvatske bratske zajednice i autobusnim terminalom na Glavnom kolodvoru. Također, izvršeni su radovi postave taktilnih površina za slijepce i slabovidne osobe od zapadanog ulaza u zgradu Grada Zagreba na Trgu S. Radića do raskrižja ulice grada Vukovara – Miramarska. Na inicijativu Udruge slijepih Zagreb i Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom održan je sastanak s predstavnicima Gradskog ureda za prostorno uređenje, izgradnju grada, graditeljstvo, komunalne poslove i promet na kojem su dogovoreni prioriteti za 2010. godinu.

U okviru malih komunalnih akcija tijekom 2009. godine izvršeni su sljedeći radovi na uklanjanju arhitektonskih barijera kretanju osoba s invaliditetom na javnoprometnim površinama, odnosno prilazima javnim objektima:

- U Gradskoj četvrti Donji grad uređen je pristupni put površine 1.020 m u parku uz Dom za starije i nemoćne u Klaićevoj ulici, za što je utrošeno 89.100,00 kn.
- Na području Gradske četvrti Trnje postavljeno je 125 m protuklizne obloge na pristupnoj rampi u Ul. Zvonimira Rogoza. Također je upušteno 26 m rubnjaka na nogostupima u Gruškoj, Plitvičkoj, Sutlanskoj, Unskoj, Bednjanskoj i Koturaškoj ulici. Za navedene aktivnosti utrošeno je ukupno 79.900,00 kn.
- U Gradskoj četvrti Novi Zagreb – zapad, u ulici R. Cimermana, upušteno je 8 m rubnjaka, za što je utrošeno 10.000,00 kn.
- Na području Trešnjevke – sjever, kod Mirovnog doma u Drenovačkoj ulici, sagrađena je pristupna rampa površine 6,7 m za što je utrošeno 13.000,00 kn.
- Na Selskoj cesti, na potezu od Zagrebačke avenije do Ozaljske ulice, upušteno je 26 m rubnjaka, za što je utrošeno 50.000,00 kn.
- U Gradskoj četvrti Stenjevec utrošeno je 75.000,00 kn za upuštanje ukupno 66 m rubnjaka na području naselja Špansko.
- U Gradskoj četvrti Črnomerec utrošeno je 19.700,00 kn za izgradnju lifta za osobe s invaliditetom u objektu sjedišta Mjesnog odbora Kustošija – centar.

Za navedene aktivnosti ukupno je utrošeno 336.700,00 kn.

U 2009. godini u organizaciji Zagrebačkog holdinga d.o.o., Podružnice Zagrebačke ceste, prilikom rekonstrukcije prometnica, a u sklopu redovnog održavanja javnih i nerazvrstanih cesta u Gradu Zagrebu upušteni (preloženi) su rubnjaci na 49 raskrižja u ukupnoj dužini 502 m² u iznosu od 86.862,00 kn. Tijekom 2009. godine izdano je cca 300 rješenja za rezervaciju parkirališnih mjesta za potrebe parkiranja osoba sa poteškoćama u kretanju, te cca 2600 rješenja za korištenje „znaka pristupačnosti“.

Mjera 2. Osigurati pristupačnost javnog prometa

Sažetak rezultata provedbe mjere:

U **Gradu Dubrovniku (Dubrovačko-neretvanska županija)** je nabavljeno 10 niskopodnih autobusa.

Karlovačka županija izvještava da je u suradnji s Općom bolnicom Karlovac, Udrugom gluhih i nagluhih Karlovačke županije, Udrugom slijepih Karlovačke županije te Udrugom za pomoć osobama s mentalnom retardacijom „Rajska ptica“ osigurana dostupnost prilagođenog prijevoza osobama s invaliditetom.

Na području **Krapinsko-zagorske županije** je osiguran prijevoz za 73 djece s teškoćama u razvoju. **Općina Kumrovec** je s Krapinsko-zagorskom županijom sufinancirala prijevoz za jednog učenika s teškoćama u razvoju, učenika Gimnazije u Zaboku, u prilagođenom vozilu.

Na području **Grada Čakovca (Međimurska županija)** postoje 3 prilagođena pješačka prijelaza i raskrižja prilagođena osobama s invaliditetom, a za 100 djece, polaznika Centra za odgoj i obrazovanje Čakovec osiguran je prilagođen prijevoz kombijima.

Požeško-slavonska županija izvještava da je za djecu s teškoćama u razvoju s područja cijele Županije koja pohađaju OŠ J. Kempfa osiguran poseban prijevoz s pratnjom roditelja, kojeg financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Udruzi tjelesnih invalida i Udruzi invalida rada u 2009. godini, Grad Požega dodijelio je financijske potpore za nabavu vozila, u ukupnom iznosu od 40.000,00 kn. Požeško-slavonska županija je također u 2009. godini Boćarskom klubu osoba s invaliditetom Požeško-slavonske županije „NADA“ dodijelila financijsku pomoć u iznosu od 15.000,00 kn, za kupovinu kombi vozila prilagođenog za osobe s invaliditetom.

Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka su sufinancirali nabavu vozila za potrebe prijevoza djece u terapijske svrhe za Udrugu koja skrbi o osobama s autizmom, za što je utrošeno 50.000,00 kn, te nabavu vozila udruzi koja skrbi za osobe s mišićnom distrofijom za što je utrošeno 100.000,00 kn. **Grad Rijeka** sufinancirao je otplatu leasinga za kombi vozilo za prijevoz djece s teškoćama u razvoju u Centar za odgoj i obrazovanje na lokaciji Fortica koji provodi Udruga osoba s cerebralnom i dječjom paralizom Rijeka, za što je u 2009. godini utrošeno 93.103,38 kn. Nadalje, prijevoz osoba s invaliditetom je svakodnevno organiziran od strane Komunalnog društva Autotrolej d.o.o. Rijeka, Udruge osoba s cerebralnom i dječjom paralizom Rijeka i Udruge „Znam“. Osnovni cilj ovako organiziranog prijevoza je socijalna/psihosocijalna zaštita osoba s invaliditetom, odnosno specifičnije osiguranje pristupačne okoline. Tijekom protekle godine organizirani prijevoz od strane ovih udruga koristilo je ukupno 414 korisnika, najviše njih u dobi iznad 65 godina za što je izdvojeno 1.038.438,93 kn. **Grad Bakar** izvještava da je na njegovom području organiziran prijevoz djece s teškoćama u razvoju kao i da Grad sufinancira troškove prijevoza. **Grad Čabar** izvještava da je u suradnji s Osnovnom školom iz Čabra i Domom za starije i nemoćne osobe Gerovo, organiziran prijevoz dvoje djece s teškoćama u razvoju koji su smješteni u domu za djecu s teškoćama u razvoju. Prijevoz je osiguran zbog lošijeg imovinskog stanja roditelja, a realizira se svaki drugi vikend i praznicima na relaciji obiteljski dom – ustanova.

Splitsko-dalmatinska županija izvještava da je osobama s invaliditetom osiguran prijevoz prilagođenim vozilima na području Grada Splita, Solina, Hvara i u Kaštelima.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) financira prijevoz slijepih osoba, članova Udruge slijepih, u javnom gradskom prijevozu i prijevoz osoba s mentalnom retardacijom, članova Društva za pomoć mentalno retardiranim osobama Vukovar i Udruge za pomoć osobama s mentalnom retardacijom „Vukovarske iskrice“. U 2009. godini pomoć je korištena 159 puta te je za istu izdvojeno 7.120,00 kn.

Zadarska županija izvještava da je tijekom 2009. godine javni gradski prijevoznik u gradu Zadru **Liburnija** nabavio pet niskopodnih autobusa za gradski prijevoz, a u svim vozilima gradskog prijevoza obilježena su mjesta za osobe s invaliditetom. Prijevoznik osigurava i prijevoz osobama s invaliditetom u kombi vozilima (kapaciteta za 3 osobe s invaliditetom).

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da je uvedeno cca 10 niskopodnih autobusa. U suradnji sa Zagrebačkim električnim tramvajem (ZET) nastavljeno je osiguravanje prijevoza za osobe koje se kreću u invalidskim kolicima po principu *od vrata do vrata*. Korisnici imaju pravo naručiti prijevoz svaku drugu i četvrtu srijedu u mjesecu te svaku prvu i treću subotu

u mjesecu. Prijevoz redovito koristi oko 5 osoba. Grad osigurava besplatni prijevoz u dnevnom i noćnom prometu slijepima osobama i pratiteljima slijepih osoba; gluhim i nagluhim osobama; osobama s teškom, težom i umjerenom mentalnom retardacijom koje polaze radno-proizvodne aktivnosti, logopedski tretman ili fizikalnu terapiju te njihovom pratitelju; svim kategorijama osoba s invaliditetom koje imaju oštećenje gornjih ili donjih ekstremiteta, boluju od cerebralne ili dječje paralize, multiple skleroze, miastenije gravis, distrofije i srodnih neuromišićnih oboljenja, a imaju tjelesno oštećenje od najmanje 70 %, te ako nisu u radnom odnosu.

Grad Zagreb izvještava da je u cilju osiguranja dostupnosti javnog prometa osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim građanima tijekom 2009. godine izvršena zamjena dotrajalog i nabava novoga voznog parka javnog prijevoza prilagođenog osobama s invaliditetom. Tako je tijekom 2009. godine u javnom gradskom prijevozu bilo je 30 niskopodnih tramvaja, koji su potpuno prilagođeni osobama s invaliditetom, odnosno tijekom 2009. godine u promet je pušteno 30 novih niskopodnih tramvaja. U 2009. godini u promet je uključeno 10 niskopodnih autobusa. Nabavljeno je 5 specijalno prilagođenih kombi vozila za prijevoz odraslih osoba s tjelesnim invaliditetom i 2 specijalno opremljena vozila za prijevoz djece s motoričkim smetnjama. Nadalje, Grad Zagreb izvještava da je početkom 2009. godine Zagrebački holding d.o.o., Podružnica ZET, raspolagao s 11 specijaliziranih kombi vozila za prijevoz osoba s invaliditetom. U ožujku 2009. godine jedno kombi vozilo darovano je Društvu multiple skleroze Grada Zagreba, a jedno vozilo se nalazi na procjeni daljnje isplativosti eksploatacije. Na prijevozu osoba s invaliditetom bila su tijekom 2009. godine angažirana ukupno 24 vozača. Od početka ove vrste prijevoza, tj. od 1994. do 31. prosinca 2008. godine evidentirano je ukupno 786 korisnika koji su najmanje jednom koristili ovaj prijevoz, a u 2009. godini taj je broj porastao na 946, što je u odnosu na 2008. godinu povećanje za 160 novih korisnika ili 17%. Zahtjevi za prijevozom zaprimali su se sukladno „Pravilniku o obavljanju prijevoza osoba s invaliditetom“ prema:

- Preporuci Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom uz odobrenje direktora podružnice,
- Ugovoru s Gradom Velika Gorica,
- Odobrenju direktora podružnice za izvanredan prijevoz van administrativnog područja Grada Zagreba,
- Pisanim zahtjevima pravnih osoba (Udruge, domovi umirovljenika...),
- Telefonskim zahtjevima redosljedom zaprimanja poziva.

Prema istom Pravilniku, a po preporuci Grada Zagreba, Zagrebački holding, Podružnica ZET je preuzela i svakodnevnu obavezu prijevoza korisnika na posao i školovanje:

- prijevoz na posao 21 osoba
- prijevoz na fakultet 11 osoba
- prijevoz u srednju školu 4 osobe

Ostale preporuke odnose se na razne oblike medicinske rehabilitacije i cjelodnevne boravke u posebnim ustanovama (Centar za rehabilitaciju Zagreb, Slobošćina 3 osobe) te prijevoz na plivanje, terapiju i stručne tečajeve

U stalnom – svakodnevnom prijevozu tijekom 2009. godine, nalazilo se 50 korisnika.

Realizirano je 14 vožnji izvan administrativnog područja Grada Zagreba: 3 u Rovinj, 2 u Slavonski Brod sa boravkom 3 dana, 1 u Križevce, 1 u Lovran, 1 u Delnice, 5 u Veliku Goricu i 1 u Plehan (BiH). U 2009. godini za navedene aktivnosti utrošeno je ukupno 5.367.772,00 kn.

Mjera 4. Osigurati posebnu proračunsku poziciju na kojoj će se iskazivati planirana i utrošena financijska sredstva za uklanjanje građevinskih i drugih prepreka

Sažetak rezultata provedbe mjere:

U proračunu **Grada Slavonskog Broda (Brodsko-posavska županija)** osigurana je pozicija s iznosom od 50.000,00 kn koja je namijenjena poboljšanju kvalitete života osoba s invaliditetom u

vlastitom domu. Sredstva se isplaćuju pojedincima za adaptaciju životnog prostora i izgradnju prilaznih rampi.

Grad Opatija (Primorsko-goranska županija) izvještava da se osigurana sredstva za prilagodbu iskazuju na posebnoj proračunskoj poziciji, a omjer planiranih i ostvarenih sredstava u 2009. godini iznosi 96%.

Grad Zagreb je o provedenim aktivnostima izvijestio u mjerama 1. i 2. ovog područja.

Mjera 6. Osigurati različite oblike pomoći na području komunikacije osobama s invaliditetom kako bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da u suradnji s Hrvatskom udrugom gluhoslijepih osoba Dodir osigurava dostupnost tumača znakovnog jezika prema zahtjevu korisnika. Hrvatskoj udruzi za školovanje pasa vodiča i mobilitet Grad pruža podršku u vidu osiguranja hrane za pse vodiče čiji su korisnici s područja Grada Velike Gorice.

Grad Zagreb je o aktivnosti izvijestio u mjeri 1., a koje se odnose na instaliranje sustava za upravljanje zvučnim signalizatorima.

Mjera 7. Unaprijediti informatičku pismenost osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da se informatičko obrazovanje osoba s invaliditetom provodi u suradnji s Udrugom invalida Bjelovar.

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da je u suradnji sa Športskim društvom osoba s tjelesnim invaliditetom „Uspoon“ provedena edukacija 5 slijepih i slabovidnih osoba za rad na računalu.

Grad Zagreb izvještava da Razvojna agencija Zagreb-TPZ d.o.o već dugi niz godina u suradnji s Gradskim uredom za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Hrvatskim zavodom za zapošljavanje - Područnom službom Zagreb, organizira informatičke edukacije nezaposlenih osoba s invaliditetom, u cilju pripreme za potrebe tržišta rada. Na taj način osobama s invaliditetom omogućava se lakša integracija u društvenu zajednicu. Razvojna agencija Zagreb-TPZ d.o.o. tijekom 2009. godine organizirala je 10 informatičkih seminara za osobe s invaliditetom, koji su se održali kroz dva modula - osnove i napredna informatika. Tečaj je ukupno polazilo 100 osoba s različitim vrstama i stupnjevima invaliditeta. Također su preko natječaja za programe i projekte udruga, sufinancirana još tri projekta za stjecanje informatičkih znanja i vještina osoba s invaliditetom. Za navedene aktivnosti iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu utrošeno je 158.450,00 kn.

4.7. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad

Mjera 1. Provesti evaluaciju primjene postojeće zakonske i aktualne politike u području rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom od strane nezavisnog tijela

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je preko programa Hrvatskog zavoda za zapošljavanje - Programa javnih radova i uz sufinanciranje Grada Čazme novozaposlena jedna ženska osoba s invaliditetom u gradskoj ustanovi Centru za kulturu. Također izvještava da Grad Bjelovar provodi programe zapošljavanja u suradnji s Udrugom invalida Bjelovar.

Grad Zagreb izvještava da je pregled aktualnog stanja zaposlenosti osoba s invaliditetom u 2009. godini, u gradskim upravnim tijelima i trgovačkom društvu Zagrebački holding d.o.o, pokazao da broj zaposlenih osoba s invaliditetom u 2009. godini udovoljava uvjetima propisanim Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom („Narodne novine“, broj 143/02 i 33/05) prema kojem je do 31. prosinca 2008. godine trebala biti zaposlena najmanje jedna osoba s invaliditetom na 42 zaposlenih. Gradska upravna tijela Grada Zagreba izvršila su obvezu, utvrđenu Zakonom, o postavljenoj kvoti zaposlenih osoba s invaliditetom u odnosu na ukupni broj zaposlenih osoba do kraja 2009. godine. Ukupan broj zaposlenih službenika i namještenika u gradskim upravnim tijelima Grada Zagreba na dan 1. siječnja 2010. godine bio je 2 761 osoba, a ukupan broj zaposlenih osoba s invaliditetom 187 što potvrđuje da je broj zaposlenih osoba s invaliditetom bio veći od obveznog. Trgovačko društvo Zagrebački holding d.o.o. svojom poslovnom aktivnošću pokriva široki raspon djelatnosti, a prema procjeni stanja na dan 31. prosinca 2009. godine imao je ukupno 12 242 zaposlenih. Od ukupnog broja zaposlenih 568 osoba ili 5% su osobe s invaliditetom. Od ukupnog broja zaposlenih osoba s invaliditetom, 100 zaposlenih osoba ili 17,6% su žene, a 468 zaposlenih ili 82,4% su muškarci. Iako je udio zaposlenih žena u Zagrebačkom holdingu znatno manji od zaposlenih muškaraca, Grad naglašava da je u predstojećem razdoblju potrebno poduzeti mjere za povećavanje mogućnosti zapošljavanja žena s invaliditetom. U Ustanovi za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem (URIHO), na dan 31. prosinca 2009. godine bile su zaposlene 482 osobe, od čega je 55% osoba s invaliditetom, čime ustanova i nadalje ostvaruje status zaštitne radionice. Prisutan je pozitivan trend udjela osoba s invaliditetom u ukupnom broju zaposlenih. Tijekom 2009. godine zaposleno je 12 novih osoba s invaliditetom, koje su u odnosu na prethodno zaposlene osobe, s težim vrstama i stupnjem invaliditeta. S obzirom na dugogodišnja praktična i teoretska iskustva stručnjaka URIHO-a, pruža se stručna pomoć različitim poslodavcima izvan okvira Ustanove, vezano uz prilagodbu osobe s invaliditetom na radnu sredinu i obrnuto, te organizaciju i prilagođavanje radnog procesa preostalim radnim sposobnostima osoba s invaliditetom. Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom kontinuirano je surađivao s Područnom službom Zagreb Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. U 2009. godini, prema podacima nadležne službe za zapošljavanje u Gradu Zagrebu, zaposlene su 233 osobe s invaliditetom (123 žena i 110 muškaraca). Većina osoba s invaliditetom zaposlena je na otvorenom tržištu rada bez poticajnih mjera. Prema vrsti oštećenja najviše je zaposleno osoba s intelektualnim teškoćama, njih 110, zatim 48 osoba s kombiniranim smetnjama, 30 osoba s oštećenjem sluha i govora, 21 osoba s tjelesnim invaliditetom, 10 osoba s oštećenjem vida, 5 osoba s psihičkim smetnjama, 5 osoba s kroničnim bolestima te 4 osobe s poremećajima glasovno-govorne komunikacije. U strukturi zaposlenih i nezaposlenih osoba s invaliditetom evidentna je niža razina obrazovanja u odnosu na ostalu populaciju, što je dodatno otežavajući faktor njihove zapošljivosti. Na dan 31. prosinca 2009. godine evidentirano je 2 168 nezaposlenih osoba s invaliditetom (972 žene i 1 196 muškaraca).

Mjera 3. Osnovati regionalne centre za profesionalnu rehabilitaciju

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Zagreb izvještava da je početkom travnja 2009. godine u Ustanovi za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem (URIHO) započeo s radom Radni centar za osobe s invaliditetom, prvi takav u Republici Hrvatskoj. Uređenje dijela prostora ustanova je financirala vlastitim sredstvima. Radni centar je partnerski projekt Grada Zagreba, URIHO-a te Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Radom u Radnom centru do sada je obuhvaćeno oko 50-tak korisnika u tekstilnoj, kožno-galanterijskoj, grafičkoj, obučarskoj te administrativnoj struci. Osnovna uloga Radnog centra je priprema osoba s invaliditetom za otvoreno tržište rada. Korisnici radnog centra su osobe sa određenim stupnjem stručne osposobljenosti koje zbog određenih razloga (duga nezaposlenost) nisu u mogućnosti izravno uključiti se na otvoreno tržište rada. Korisnici za koje se tijekom praćenja pokaže da se nalaze

ispod 50% radne učinkovitosti postaju trajni korisnici Radnog centra. URIHO stvara model radnog centra koji će postati standard za cijelu Republiku Hrvatsku. Tijekom 2008. godine aktualizirane su pripreme za izgradnju novog Centra na Kajzerici. Izmjenama GUP-a Grada Zagreba (kojim je obuhvaćeno zemljište na Kajzerici gruntovno knjiženo na ustanovu URIHO), stvoreni su uvjeti za gradnju novog kompleksa URIHO-a koji se sastoji od pogonskog i stručnog dijela URIHO-a, sportske dvorane i doma za osobe s tjelesnim invaliditetom. Također je na istom prostoru predviđen i obrazovni Campus (škola i vrtić). Temeljem navedenih promjena u 2008. godini je raspisan Natječaj za izradu arhitektonsko-urbanističkog rješenja za Komplex URIHO i Dom osoba s invaliditetom na Kajzerici, Zagreb. Nakon provedenih procedura i donesenih odgovarajućih odluka pristupilo se njihovoj operativnoj provedbi, kao što su lokacijske i građevinske dozvole za pristupne novoformirane ceste, bez izgradnje kojih nije nemoguće dobiti lokacijsku i građevinsku dozvolu za cjelokupnu investiciju. Pri završetku je i razrješavanje imovinsko-pravnih odnosa između Grada Zagreba i Saveza gluhih i nagluhih Grada Zagreba kao osnivača ustanove. Za izradu kompletne dokumentacije zajedno s geomehaničkim ispitivanjem i geodetskim snimanjem iz Proračuna Grada Zagreba u 2009. godini je utrošeno 12.488.792,00 kn, a za provedbu javnog urbanističkog natječaja dodatnih 1.500.000,00 kn. U Proračunu Grada Zagreba za 2009. godinu bila je osigurana subvencija za djelatnost URIHO-a u iznosu od 30.000.000,00 kn.

Grad Zagreb izvještava da se kontinuirano radi na stvaranju pretpostavki da URIHO postane regionalni centar za profesionalnu rehabilitaciju; u rad se uvode nove, suvremenije tehnologije, razvijaju se partnerski odnosi sa sličnim ustanovama u inozemstvu, pružaju se intelektualne i stručne usluge srodnim ustanovama i poslodavcima osoba s invaliditetom, a razvija se i mreža suradnika na stručnom, znanstvenom i gospodarskom području.

Mjera 4. Omogućiti pristup osobama s invaliditetom profesionalnom usmjeravanju (profesionalna orijentacija) bez obzira na životnu dob, obrazovanje i radni status

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija izvještava da je Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Slavonski Brod, zaposlio jednu osobu koja je zadužena isključivo za zapošljavanje osoba s invaliditetom. Tijekom 2009. godine ta je osoba uspostavila suradnju sa svim udrugama osoba s invaliditetom te bila pozivana na sjednice Povjerenstva za osobe s invaliditetom. Povratne reakcije na ovakav oblik pomoći od strane udruga i njihovih članova su vrlo dobre.

Karlovačka županija izvještava da je s ciljem osiguravanja dostupnosti usluga profesionalne orijentacije i usmjeravanja za zapošljavanje osobama s invaliditetom, u suradnji sa Zajednicom udruga HVIDRA Karlovačke županije i ZETOM d.o.o. Karlovac, organizirano profesionalno usmjeravanje i prekvalifikacija za branitelje s invaliditetom i ostale osobe s invaliditetom, prema potrebi tržišta rada.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da osim specijaliziranih brošura koje je publicirao Hrvatski zavod za zapošljavanje, kojima se osobe s invaliditetom informiraju o svojim pravima vezanim uz zapošljavanje i profesionalnu rehabilitaciju, istima su distribuirane i brošure drugih subjekata koji provode projekte vezane uz prava osoba s invaliditetom:

1. Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek: Prava invalidnih osoba;
2. Hrvatski institut za lokalnu samoupravu: Projekt „Aries“, povećanje socijalne uključenosti osoba s invaliditetom;
3. Hrvatski centar za razminiranje: Mogućnosti i prava – priručna brošura namijenjena osobama s invaliditetom stradalim od minskoeksplozivnih sredstava.

Grad Zagreb izvještava da s obzirom na dugogodišnje iskustvo stručnjaka i posloводства URIHO-a u profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, URIHO kontinuirano pruža stručnu pomoć različitim poslodavcima izvan okvira URIHO-a vezano uz prilagodbu osobe s invaliditetom na radnu sredinu i obrnuto, te organizaciju i prilagođavanje radnog procesa preostalim radnim sposobnostima osoba s invaliditetom, a u pružanju

organizirane stručne pomoći osobama s invaliditetom i poslodavcima u prilagodbi na novu radnu sredinu, aktivno su uključene i udruge osoba s invaliditetom.

Mjera 5. Provoditi senzibilizaciju poslodavaca te ih poticati na zapošljavanje osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da su u suradnji sa Zajednicom saveza osoba s invaliditetom Hrvatske organizirane radionici i tiskovna konferencija. U aktivnosti senzibilizacije poslodavaca za zapošljavanje osoba s invaliditetom uključili su se i Grad Čazma te Razvojna agencija Čazma (upućeni dopisi poslodavcima, provedena medijska promocija i sl.).

Grad Kutina (Sisačko-moslavačka županija) izvještava da je s ciljem senzibilizacije poslodavaca za zapošljavanje osoba s invaliditetom Udruga OSI - osoba s invaliditetom Kutina provela projekt „Kako i zašto zaposliti osobu s invaliditetom“ namijenjen nezaposlenim osobama s invaliditetom i poslodavcima. U okviru radionice je održan Okrugli stol na istu temu. Za potrebe poslodavaca, knjigovodstvenih servisa i nezaposlenih osoba s invaliditetom tiskan je priručnik pod istim nazivom, te distribuiran mnogobrojnim poslodavcima.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da se u sklopu redovnog rada s poslodavcima, tijekom kojeg se poslodavce informira o uslugama koje im Zavod nudi, upoznaje s Nacionalnim planom za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu, dijelom kojeg je i mjera za sufinanciranje zapošljavanja osoba s invaliditetom. Poslodavce se također informira o postojanju Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom i poticajima koje je moguće ostvariti u slučaju zapošljavanja osobe s invaliditetom. Za jednu od dvije osobe s invaliditetom zaposlene u 2010. godine u javnim radovima putem mjera financiranja i sufinanciranja iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu posebno se apeliralo na poslodavca da je zaposli - s obzirom na vrstu oštećenja osoba je upućena na Medicinu rada kako bi se definirali poslovi koje bi mogla obavljati i nakon toga je uspješno zaposlena.

Grad Zagreb izvještava da su u nizu održanih okruglih stolova i javnih skupova prezentirani podaci o mogućnostima za unapređivanje zapošljavanja i profesionalne rehabilitacije osoba s invaliditetom, a u što su redovito uključivani i predstavnici poslodavaca. Grad Zagreb podržao je projekt Katalog radnih mjesta za osobe s invaliditetom. Udruga za promicanje inkluzije i Institut za razvoj tržišta rada osmislili su projekt „Zapošljavanje osoba s invaliditetom-stručna podrška poslodavcima“. Finalni rezultati projekta i katalog radnih mjesta za osobe s invaliditetom objavljeni su na samom portalu Moj Posao kako bi bili što dostupniji poslodavcima i posloprimcima. Grad Zagreb, Povjerenstvo, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom te Ustanova za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem (URIHO) i 2009. godine su organizirali proslavu povodom obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom i Dana URIHO-a prilikom koje je održan Okrugli stol na temu *Poslodavac kao partner u procesu zapošljavanja osoba s invaliditetom*. Na okruglom stolu sudjelovali su predstavnici Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, Zagrebačkog holdinga d.o.o., Algebre, Hrvatske udruge poslodavaca, Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, URIHO-a, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i udruga invalida te poslodavci koji zapošljavaju osobe s invaliditetom. U raspravi sa zainteresiranim osobama s invaliditetom poslodavci su podijelili njihova dosadašnja iskustva u zapošljavanju osoba s invaliditetom, tj. vrednovanje stvarnih kompetencija osobe na potpuno kompetitivnom tržištu rada te raspravljali o postojećim poteškoćama i predrasudama od strane društva prema kompetencijama i sposobnostima osoba s invaliditetom. U organizaciji Udruge slijepih u prosincu 2009. godine održana je tribina *Kavica s poslodavcem* kao jedna od aktivnosti u sklopu projekta *Slijepi na poslu*. Projekt provodi Hrvatski savez slijepih i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Tribina je organizirana s ciljem upoznavanja poslodavaca o mogućnostima i radnim potencijalima osoba s oštećenjima vida. Grad Zagreb izvještava i o

sudjelovanju na studijskom putovanju u austrijsku pokrajinu Gradišće – Burgenland koje je organizirala Udruga Osvit, u suradnji s URIHO–om, u listopadu 2009. godine za svoje članove te suradnike iz Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom te ostale suradnike iz ustanova, udruga i poduzeća, diljem Hrvatske, koje se bave profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem osoba s invaliditetom. Studijski posjet rezultirao je uspostavom uspješne daljnje suradnje u području unapređenja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom.

Mjera 6. Osigurati učinkovite mjere za poticanje samozapošljavanja, odgovarajućih oblika zapošljavanja i zadržavanje zaposlenja osoba s invaliditetom na svim razinama

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava o da je Grad Čazma sufinancirao zapošljavanje jedne osobe s invaliditetom u Centru za kulturu preko Programa javnih radova Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Također, Županija izvještava da Udruga invalida Bjelovar ima značajnu ulogu u edukaciji i informiranju osoba s invaliditetom o mogućnostima samozapošljavanja.

Splitsko-dalmatinska županija izvještava da Ustanova za zapošljavanje, rad i profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom *DES*, koja je u vlasništvu Grada Splita i Splitsko-dalmatinske županije, zapošljava preko 51% osoba s invaliditetom, a istu sufinanciraju navedeni osnivači.

Varaždinska županija izvještava da je u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Područna služba Varaždin prijavljeno je 284 nezaposlenih osoba s invaliditetom (u Republici Hrvatskoj ukupan broj nezaposlenih osoba s invaliditetom je 5.892 osoba). Najveći udio u populaciji osoba s invaliditetom imaju osobe sa završenom srednjom školom za zanimanja do 3 godine i školom za KV i VKV.

U cilju skrbi o osobama s invaliditetom koje se ne mogu zaposliti ili održati zaposlenost u općim ili posebnim uvjetima na otvorenom tržištu rada izrađen je projekt i inicirala osnivanje Zaštitne radionice Osnivanjem Ogledne zaštitne radionice u Srednjoj strukovnoj školi Varaždin, Varaždinska županija je pokrenula projekt koji je prvi takve vrste u Republici Hrvatskoj s ciljem da se osigura egzistencija za osobe s invaliditetom koje su se zaposlile u Zaštitnoj radionici. Projekt je usmjeren na zapošljavanje osoba s invaliditetom i ostalim faktorima otežane zapošljivosti, senzibilizaciji javnosti o značaju zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom. Na taj način mogu se razviti i drugi projekti sličnog sadržaja na lokalnoj razini, koji će svoj rad temeljiti na individualnim potrebama osoba s invaliditetom, te većoj integraciji osoba u društvo i poboljšati njihova kvaliteta života kroz rad, kao i iznalaženje mjera za podizanje stupnja zapošljivosti osoba s invaliditetom. Zaštitna radionica je započela s radom 13.prosinca 2006. godine i u njoj je bilo zaposleno 13 radnika od čega 11 osoba s raznim oblicima invaliditeta; a trenutno je u radionici zaposleno 15 osoba.

Grad Zagreb izvještava da se kontinuirano provode aktivnosti sustavnog osposobljavanja osoba s invaliditetom za potrebe tržišta rada pri čemu izdvajaju programe informatičkog opismenjavanja i tečajevne stranih jezika. Razvojna agencija Zagreb-TPZ d.o.o. je tijekom 2009. godine organizirala 10 informatičkih seminara za osobe s invaliditetom, koji su se održali kroz dva modula - osnove i napredna informatika. Seminare je polazilo ukupno 100 osoba s različitim vrstama i stupnjevima invaliditeta. Također su preko natječaja za programe i projekte udruga, sufinancirana još tri projekta za stjecanje informatičkih znanja i vještina osoba s invaliditetom. Za navedene aktivnosti iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu utrošeno je 158.450,00 kn. Tijekom 2009. godine Grad Zagreb je, sukladno Natječaju za predlaganje programa ili projekata socijalnog i humanitarnog značenja za unapređivanje kvalitete života osoba s invaliditetom, sufinancirao ukupno 12 programa koji su bili usmjereni na stjecanje socijalnih vještina, znanja engleskog jezika, poduzetničkih i drugih dodatnih znanja u okviru pripreme za odgovarajuće sudjelovanje u radnom procesu. Za navedene aktivnosti iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu utrošeno je 725.000,00 kn. Nadalje, u suradnji s Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i

zapošljavanje osoba s invaliditetom Grad Zagreb preko nadležnih ureda kontinuirano radi na informiranju osoba s invaliditetom o vrstama podrške pri zapošljavanju, osobito na osiguravanja radnog asistenta, radnog terapeuta, opremanja radnog mjesta i mogućnostima samozapošljavanja i ostvarivanja poticaja. Grad izvještava i o suorganizaciji *8. hrvatskog Dana Karijera*, a u koji su bile aktivno uključene sve udruge osoba s invaliditetom, ustanove za zapošljavanje i obrazovanje osoba s invaliditetom i drugi. U okviru manifestacije provodi se tematski program za zapošljavanje mladih maturanata i studenata s invaliditetom pod nazivom *Dan za karijere mladih s invaliditetom* te organiziran Forum za poslodavce pod nazivom *Zapošljavanje kroz partnerstvo za novi poslovni zamah* na kojem su poslodavcima prezentirane sposobnosti i kompetencije osoba s invaliditetom te mogućnost korištenja različitih poticajnih mjera za zapošljavanje osoba s invaliditetom putem Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i Fonda za profesionalnu rehabilitaciju za zapošljavanje osoba s invaliditetom. S obzirom da su na Forumu sudjelovali predsjednici i članovi uprava uspješnih korporacija, mnogobrojni studenti i srednjoškolci s invaliditetom imali su priliku kroz interaktivnu radionicu predstaviti svoja očekivanja i zahtjeve. Prema povratnim informacijama, nekoliko studenata je ušlo u krug potencijalnih zaposlenika prisutnih tvrtki, a Grad naglašava da će se ovakav vid suradnje nastaviti i nadalje. Za navedene aktivnosti iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu utrošeno je 30.966,00 kn. U ožujku 2009. godine u Zagrebu je održan Sajam poslova u organizaciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, pod pokroviteljstvom Grada Zagreba. Između stotinjak izlagača na sajmu su svoje aktivnosti na štandu predstavili Grad Zagreb, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, URIHO i Razvojna agencija Zagreb – TPZ d.o.o. Grad je putem svojih informativnih plakata i letaka informirao građanstvo o svim pogodnostima i poticajnim mjerama Grada Zagreba koje prilikom zapošljavanja ili samozapošljavanja mogu koristiti osobe s invaliditetom, a sufinancirao je i tiskanje brošura, informativnih i promidžbenih materijala vezanih za potrebe navedenih manifestacija. Za navedene aktivnosti iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu utrošeno je 5.000,00 kn.

Mjera 7. Utvrditi modele pri zapošljavanju osoba s invaliditetom koji se ne mogu zaposliti na otvorenom tržištu rada bez podrške (agencije, zadruga, radionice, udruga za osobe s invaliditetom, radni asistent) i osigurati mjere provođenja podrške pri zapošljavanju

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Zagreb izvještava da je stručnom i financijskom podrškom osigurao pristup europskim fondovima te ističe:

- Potpisivanje suradnje na provedbi projekta „Obrazovanje slijepih i slabovidnih učenika i učenika s tjelesnim invaliditetom za integraciju na tržište rada“ s Centrom za odgoj i obrazovanje „Dubrava“ u svrhu prijave na natječaj u okviru IPA bespovratnih sredstava unutar natječaja Europeaid/128940/M/ACT/HR. Cilj projekta je pokretanje nastavnog fakultativnog programa telefonski operater u Centru za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“ te ekonomist i upravni referent u Centru za odgoj i obrazovanje „Dubrava“ koji je izuzetno tražen i koji učenicima može donijeti novo zanimanje uz ono koje su stekli kroz svoje srednjoškolsko obrazovanje u skladu s njihovim potrebama i potrebama tržišta rada te njihovom cjelokupnom socijalnom uključenošću, a direktna korist koja proizlazi iz ovog projekta je povećanje mogućnosti zapošljavanja vrlo kvalificiranih učenika.

- Potpisivanje partnerstva na provedbi projekta *Jačanje kompetencije učenika s oštećenim sluhom i drugim oštećenjima za zapošljavanje u ugostiteljskom sektoru* s Centrom za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“ u svrhu prijave na natječaj IPA programa IV. Komponente – operativni program *Razvoj ljudskih potencijala 2007.-2009.* Cilj projekta je povećanje obrazovnih postignuća srednjoškolaca s teškoćama u razvoju u skladu s njihovim potrebama i potrebama tržišta rada te njihovom cjelokupnom socijalnom uključenošću, a direktna korist koja proizlazi iz ovog projekta je povećanje mogućnosti zapošljavanja vrlo kvalificiranih učenika.

Nadalje, Grad Zagreb izvještava da je Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom osigurao financijsku potporu od 30.000,00 kn poduzeću LADA d.o.o. za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida u svrhu osposobljavanja učenika za stručnu praksu u Centru za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“ za zanimanje krojač/ica za nastavnu godinu 2009./2010. Osnovna djelatnost navedenog poduzeća je proizvodnja zaštitne i radne odjeće i opreme te stolni i posteljni program za zdravstvene i socijalne ustanove, vrtiće, škole i domove. LADA d.o.o poduzeće je od posebnog društvenog interesa i školska radionica za praktičnu obuku djece s psihofizičkim smetnjama u razvoju, djece s oštećenjima sluha i govora, ali i društvo za radno osposobljavanje osoba s invaliditetom po licenci za izvođenje praktičnog dijela školovanja za zanimanje krojač.

Mjera 8. Poticati dodjelu državnih poticaja gospodarskim subjektima koji zapošljavaju osobe s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Virovitičko-podravska županija izvještava da je u 2009. godini osigurala 50.000,00 kn za poticaje za zapošljavanje osoba s invaliditetom, no sredstva nisu utrošena budući da nije bilo zahtjeva gospodarskih subjekata.

Grad Zagreb izvještava da je u cilju poticanja razvoja, a time i zapošljavanja, Gradska skupština donijela Program poticanja razvoja obrta, malog i srednjeg poduzetništva u Gradu Zagrebu („Službeni glasnik Grada Zagreba“, broj 17/00, 6/05 i 8/07). Također su Pravilnikom o kriterijima i načinu dodjele potpora obrtnicima („Službeni glasnik Grada Zagreba“, broj 11/07 i 17/08), između ostaloga, kao zasebna ciljna skupina, utvrđeni obrti koji zapošljavaju osobe s invaliditetom te namjena, kriteriji za utvrđivanje iznosa, postupak odobravanja i dodjeljivanja potpora tim obrtima. Obrt osobe s invaliditetom, koja je ujedno i zaposlena u obrtu ili obrt koji će zaposliti osobu s invaliditetom, ostvaruje pravo na najvišu pojedinačnu potporu od 30.000,00 kn. Sukladno navedenom Pravilniku, gradonačelnik je krajem 2009. godine imenovao Povjerenstvo za dodjelu potpora obrtnicima. Na natječaj koji je objavljen krajem 2008. godine javilo se 415 obrtnika, a uvjete prema Pravilniku imalo je njih 397 te im je u 2009. godini odobrena i dodijeljena potpora u rasponu od 5.000,00 do 30.000,00 kn. 20 potpora u iznosu od 573.000,00 kn dodijeljeno je obrtima koji zapošljavaju ili su sami osobe s invaliditetom. Grad Zagreb, osobito Zagrebački holding d.o.o., tijekom 2009. godine, sukladno propisima o javnoj nabavi, koristio je pravo dodjele poslova poduzećima koja zapošljavaju više od 50% osoba s invaliditetom u odnosu na ukupan broj zaposlenih te je stoga, sukladno potrebama, angažirao Ustanovu za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem (URIHO) u obavljanju različitih poslova, sukladno zakonskim mogućnostima. Zagrebački holding d.o.o. je za nabavku službene odjeće i obuće, osobnih zaštitnih sredstava, tiskarskih usluga i ostalog za radnike podružnica u 2009. godini s firmom URIHO sklopio ugovor u vrijednosti 34.364.192,50 kn, od čega je realizirano 22.161.639,00 kn. Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom dao je veliku podršku inicijativi za izmjene i dopune propisa vezanih za javnu nabavu. Naime, pozitivnim propisima sada je omogućeno zaštitnim radionicama ugovaranje preko tzv. rezerviranih nadmetanja. Naporima URIHO-a i Udruge OSVIT (udruga svih zaštitnih radionica) omogućavana je isporuka roba i usluga za pojedine subjekte, obveznike Zakona o javnoj nabavi kao što su Zagrebački holding, HŽ, Hrvatske šume, HAC, MORH itd. Uz navedeno, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, angažirao je URIHO pri provođenju niza aktivnosti tijekom održavanja *Europskog tjedna mobilnosti 2009.* (16. do 22. rujna 2009.), u smislu usluga tiskanja promidžbenih materijala, majica, kapa, bedževa. Isto tako, povjerena im je suorganizacija obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (2. prosinac 2009., Dvorana Vatroslav Lisinski).

4.8. Pravna zaštita i zaštita od zlostavljanja

Mjera 4. Pružati osobama s invaliditetom odgovarajuću stručnu pomoć

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Krapinsko-zagorska županija izvještava da se Preventivni programi koje Obiteljski centar Krapinsko-zagorske županije provodi u svrhu edukacije i osnaživanja osoba s invaliditetom te podizanja svijesti o nasilju i mogućnosti zaštite, realiziraju u okviru: „Savjetovaništa za osobe s invaliditetom”, „Grupe podrške roditeljima djeci s teškoćama u razvoju”, „Radionice za djecu i mlade s teškoćama u razvoju”. U aktivnosti je bilo uključeno 50 osoba s invaliditetom, te 120 članova njihovih obitelji i volontera.

Mjera 7. Organizirati seminare u cilju osnaživanja osoba s invaliditetom za borbu protiv svih oblika nasilja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da u cilju povećanja djelotvornosti trajnog zbrinjavanja i zapošljavanja žrtava obiteljskog nasilja Grad Bjelovar osigurava financijska sredstva za režijske troškove za Sigurnu kuću u kojoj su smještene žrtve obiteljskog nasilja, kao i da je jedna žena iz Sigurne kuće zaposlena na privremenim poslovima u okviru programa „Pomoć u kući starijim i nemoćnim osobama“. U Gradskoj upravi Grada Čazmi su na osobni zahtjev dostupne sve potrebne informacije o zaštiti od nasilja. Nadalje Gradska knjižnica u Čazmi je u suradnji s Centrom za kulturu i Klubom za pomoć djeci s teškoćama u razvoju organizirala 5 radionica na temu uklanjanja stereotipa o osobama s invaliditetom, na kojima su sudjelovala 52 sudionika.

Karlovačka županija izvještava da je u suradnji sa Zajednicom udruga HVIDRA-e Karlovačke županije te Udrugom „KORAK“ Karlovac povećana dostupnost preventivnih programa/edukacije za osobe s invaliditetom.

Grad Zagreb izvještava o nizu održanih edukativnih tribina i radionica održanih u cilju osnaživanja osoba s invaliditetom i borbe protiv svih oblika nasilja, a naglašava organizaciju edukativne radionice Osnaživanje osoba s invaliditetom - prevencija od nasilja i zlostavljanja u suradnji s Povjerenstvom i Zagrebačkom udrugom socijalnih radnika u lipnju 2009. godine u prostoru Tribine Grada Zagreba. Nadalje, Grad Zagreb izvještava o pružanju stručne, materijalne i organizacijske podršku u organizaciji sljedećih aktivnosti:

- Edukacijski skup *Preduvjeti osnaživanja osoba s invaliditetom u lokalnoj zajednici* koji se održao u ožujku 2009. godine u Varaždinskim toplicama u organizaciji Hrvatskog saveza udruga cerebralne i dječje paralize;
- Seminar o unapređenju primjene Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji za žene s invaliditetom u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske-SOIH koji je održan u siječnju 2009. godine u Zagrebu;
- Skup Osnaživanje žena s invaliditetom za uključivanje u proces političkog odlučivanja na lokalnoj razini pod nazivom *I ti to možeš, ako..* u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske – SOIH koji se održao u svibnju 2009. godine u Zagrebu;
- U okviru Projekta Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske SOS telefon za žene s invaliditetom Grada Zagreba žrtve nasilja, organizirana je radionica za žene s invaliditetom u srpnju 2009. u Zagrebu, a u rujnu 2009. godine međunarodna radionica za žene s invaliditetom Grada Zagreba žrtve nasilja, u suradnji sa organizacijom SOS telefona za žene s invaliditetom u Beogradu;
- Održana je edukacija djece s teškoćama u razvoju o Konvenciji o pravima djeteta i prevenciji napada na djecu u Društvu distrofičara Zagreb te o provođenju CAP (Child Assault

Prevention) radionicu za djecu s teškoćama u razvoju u ustanovi s ciljem prevencije od nasilja nad njima u organizaciji SOIH-a u suradnji s Centrom za odgoj i obrazovanje Goljak. U potonjoj radionici sudjelovali su roditelji, osoblje škole i djeca.

Za navedene aktivnosti utrošeno je oko 80.000,00 kn iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu. Grad Zagreb naglašava da su svi Projekti Grada u području zaštite nasilja koje provode institucije i organizacije specijalizirane upravo za to područje, dostupni u cijelosti za osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju.

Također, Grad izvještava da je Dom za djecu i odrasle - žrtve obiteljskog nasilja „Duga – Zagreb“ tijekom protekle godine nastavio s raznim programima, projektima i edukacijama kako stručnjaka, tako i korisnika usluga u koje su bile uključene i osobe s invaliditetom te stručnjaci koji rade na zaštiti osoba s invaliditetom, od čega se izdvaja:

- Treći ciklus edukacije za voditelje Psihosocijalnog tretmana počinitelja obiteljskog nasilja;
- Konferencija hrvatskih psihologa u Splitu na teme *Seksualno nasilje u partnerskim vezama – iskustva* Doma za djecu i odrasle - žrtve obiteljskog nasilja „Duga - Zagreb“ u radu sa žrtvama obiteljskog nasilja te *Dva kamena temeljca u radu sa ženama žrtvama nasilja: institucionalna i izvaninstitucionalna pomoć i podrška*;
- Simpozij socijalnih radnika u listopadu 2009. godine na temu *Primjena protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji prilikom smještaja u Dom za djecu i odrasle - žrtve obiteljskog nasilja „Duga - Zagreb“*;
- Projekt pod nazivom “Izgradnja kapaciteta za usklađeno reagiranje na obiteljsko nasilje u zajednici” koji provodi Društvo za psihološku pomoć (DPP) iz Zagreba u suradnji s nizozemskom partnerskom organizacijom Movisie;
- Radionica - stručni skup za socijalne radnike i druge stručne radnike iz sustava socijalne skrbi koja se održala u svibnju 2009. godine u Zagrebu. Sadržaj radionice bila je rasprava o primjerima dobre i loše prakse prilikom postupanja prema slučajevima nasilja u obitelji, a sve u cilju unapređenja kvalitete rada stručnjaka na ovom području;
- Radionica pod nazivom *Prepoznavanje i procesuiranje nasilja u obitelji* u siječnju 2009. godine u Zagrebu za liječnike obiteljske i školske medicine u cilju lakšeg prepoznavanja i prijavljivanja nasilja u obitelji.

Grad je tijekom 2009. godine sufinancirao projekte UNICEF-a usmjerene na prevenciju nasilja među djecom; do sada je 14 zagrebačkih škola završilo inicijalni program edukacije i steklo priznanje Škola bez nasilja koje su na temelju toga uključene u UNICEF-ovu Mrežu škola bez nasilja. Značajno je i provođenje UNICEF-ovog programa *Za sigurno i poticajno okruženje u školama* u sklopu akcije *Stop nasilju među djecom*. Navedeni projekt se provodi i u onim osnovnim školama koje su predviđene kao punktovi za školovanje djece s teškoćama u razvoju (OŠ Prečko, OŠ Horvati), ali i u drugim školama u koje su integrirana djeca koja se školuju po članku 4. Pravilnika o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju („Narodne novine“, broj 23/91). Za navedene programe iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu utrošeno je 80.000,00 kn.

Nadalje, Grad Zagreb izvještava o organizaciji edukativne radionice, u suradnji s Udrugom socijalnih radnika Grada Zagreba *Prevenција, tretman i zaustavljanje obiteljskog nasilja u sustavu socijalne skrbi*. Tijekom 2009. godine edukativnu radionicu završilo je 76 stručnih djelatnika Centra za socijalnu skrb Zagreb, ustanova socijalne skrbi i udruga. S istim je ciljem u prosincu 2009. godine održana i edukacijska tribina o važnosti samozastupanja za osobe s invaliditetom na kojoj su prisustvovali predstavnici udruga osoba s invaliditetom, stručni djelatnici ustanova socijalne skrbi i Centra za socijalnu skrb Zagreb, Samobor i Velika Gorica. Cilj radionice je osnaživanje osoba s invaliditetom, a osnaženost je najvažniji element u prevenciji nasilja. Za navedene programe iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu utrošeno je 70.000,00 kn.

Uz navedeno, Grad Zagreb izvještava da kontinuirano pruža stručnu i materijalnu potporu:

- u osnivanju klubova i organizacija osoba s invaliditetom koje se bave osnaživanjem osoba s invaliditetom u preveniranju nasilja ili osiguravanju lakšeg izlaska iz kruga nasilja (ističe se

otvaranje Kuće ljudskih prava u prosincu 2009. godine u Zagrebu - objekt koji je Grad Zagreb ustupio na korištenje za 6 istaknutih udruga koje se bave zaštitom ljudskih prava. Među njima su UPIM - Udruga za promicanje jednakih mogućnosti za osobe s tjelesnim invaliditetom i Svitanje - udruga za promicanje mentalnog zdravlja. Uz redovne aktivnosti pojedinih organizacija, iste će provoditi i zajedničke programe, kao što su pravno i psihološko savjetovanje, edukacijski programi, predavanja i okrugli stolovi;

- projektima i programima iz područja zaštite nasilja i zlostavljanja (tijekom 2009. financirana su četiri programa udruga koja se odnose na područje pravne zaštite i zaštite od nasilja i zlostavljanja temeljem Natječaja);
- u organiziranju jedinica za prihvata osoba s invaliditetom žrtava obiteljskog nasilja.

Za navedene programe iz Proračuna Grada za 2009. godinu utrošeno je 200.000,00 kn.

Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom kontinuirano sufinancira programe i projekte udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba koji su od interesa za Grad Zagreb. Tijekom organiziranih stručnih skupova o prevenciji nasilja, udruge osoba s invaliditetom i onih koji djeluju u korist osoba s invaliditetom, javno su pozivane da se jave na natječaj s projektima osnaživanja žena i direktnog sustava pomoći ženama s invaliditetom u procesu nasilja. U rujnu 2009. godine promoviran je vodič sa važnim informacijama o zaštiti od nasilja pod nazivom *Ne želim živjeti u nasilju*. Vodič je rezultat prikupljanja i objedinjavanja različitih pozitivnih pravnih propisa koji su objedinjeni u ovoj publikaciji te će na taj način zasigurno olakšati žrtvama nasilja u obitelji put do točne informacije.

Mjera 8. Omogućiti osobama s invaliditetom dostupnost informacija o zaštiti od nasilja putem elektronskih i tiskanih medija

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Zagreb izvještava da su informacije o zaštiti od nasilja dostupne osobama s invaliditetom različitih vrsta oštećenja, isti su objavljuvani na Internet stranici Grada Zagreba, a da su neki od dokumenata (npr. Vodič kroz Grad Zagreb za osobe s invaliditetom, Strategija i Plan provedbe Strategije te Zagrebačka strategija jedinstvene politike za zaštitu od nasilja u obitelji u razdoblju od 2008. – 2012.) izdani u tisku, a osigurano je i njihovo prevođenje i tiskanje na Braillovo pismo te snimanje i izdavanje u zvučnoj tehnici (audio-kasete), u suradnji s Hrvatskom knjižnicom za slijepe. U 2009. godini financirano je tiskanje Strategije u suradnji s Hrvatskom knjižnicom za slijepe u iznosu od 5.038,00 kn. Navedeni dokumenti ujedno su promovirani osobama s invaliditetom i široj javnosti putem organiziranih okruglih stolova te distribuirani putem udruga osoba s invaliditetom. Grad Zagreb naglašava da u kreiranju, donošenju i provođenju dokumenata i propisa Grada Zagreba vezanih uz osobe s invaliditetom sudjeluju i same osobe s invaliditetom putem Povjerenstva, udruga osoba s invaliditetom i vijećnika (osobe s invaliditetom) u Gradskoj skupštini Grada Zagreba.

Mjera 11. Uklanjanje stereotipa o oštećenju kod osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju kao mogućem uzroku nasilja nad njima, te se boriti protiv njihova stigmatiziranja

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Kutina (Sisačko-moslavačka županija) izvještava da stručne službe škola educiraju nastavnike i profesore o obrazovnim potrebama djece s teškoćama u razvoju. U Gradu djeluje Aktiv stručnih suradnika te se provode radionice s temama vezanim uz obrazovanje djece s teškoćama u razvoju, primjerice jedna je u OŠ Z. Franka s ciljem pomoći stručnjacima – defektolozima koje rade u Posebnom odjelu navedene škole. Djeca Odjela maksimalno se uključuju u život Matične škole, ali i život Grada sudjelujući na svim manifestacijama koje organizira Koordinacija Grad – prijatelj djece čiji je cilj unapređenje života djece u Gradu. Kvalitetna suradnja uspostavljena je s Udrugom OSI - osoba s invaliditetom Kutina i Društvom naša djeca čija je dramska skupina osmislila kazališnu predstavu Super je biti različit. Volonteri

Udruge OSI provodili su program integracije u svim školama i vrtiću Grada boraveći s djevojkom u invalidskim kolicima s djecom u druženju, igri i razgovoru. Uz pomoć BONTONČIĆA koji je izdao Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida najmanjima su približili djecu s teškoćama u razvoju.

4.9. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti

Mjera 1. Omogućiti slobodno pretraživanje, primanje i prosljeđivanje informacija prema izboru pojedinca – osobe s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugim članovima društva

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je dostupnost informacija osigurana preko Internet stranica Grada Bjelovara, Grada Daruvara i Udruge invalida Bjelovar. Grad Daruvar ima službeno glasilo koje se dostavlja Udruzi invalida Daruvar, a informacije su dostupne i putem manjinskog glasila „Jednota“ te Radio Daruvara.

Dubrovačko-neretvanska županija izvještava da je udrugama osoba s invaliditetom distribuirano 50 primjeraka vodiča za osobe s invaliditetom „Slijedi me“.

Ličko-senjska županija izvještava da su sve službene informacije dostupne na službenoj Internet stranicama Grada Gospića kao i u Službenom vjesniku Grada.

Sve važnije informacije i općinski akti i odluke ***Općine Đurmanec (Krapinsko-zagorska županija)*** su objavljeni na Internet stranicama Općine.

Međimurska županija izvještava da u cilju osiguravanja dostupnosti službenih informacija osobama s invaliditetom pruža informacije neposredno na zahtjev. Županijska skupština donijela je Odluku o pravu na pristup informacijama kojima raspolažu tijela Međimurske županije, koja su sukladno Odluci obvezna omogućiti pristup informacijama: redovitim objavljivanjem određenih informacija; neposrednim pružanjem informacije ovlašteniku koji je podnio zahtjev; uvidom u dokumente i pravljenjem preslika dokumenata koji sadrže traženu informaciju te na drugi propisani način. Također, svi važni dokumenti Međimurske županije (Regionalni operativni plan Međimurske županije, proračun za 2010. godinu, Statut i Poslovnik Skupštine, materijali za Skupštinu kao i natječaji, natječajna dokumentacija, obrasci za udruge i organizacije civilnog društva) objavljeni su na Internet stranicama Županije. Sjednice radnih tijela i sjednice Skupštine dostupne su i u audio obliku.

Požeško-slavonska županija izvještava da su službene informacije dostupne na Internet stranici Županije, a slijepim osobama je omogućeno njihovo čitanje pomoću Braillevog retka koji im je dostupan u Udruzi slijepih Pakrac-Lipik.

Grad Zagreb izvještava da je slobodno pretraživanje, primanje i prosljeđivanje informacija omogućeno objavljivanjem dokumenata i propisa na Internet stranicama Grada, kao i prilagođavanjem istih osobama s invaliditetom obzirom na vrstu oštećenja. Grad je detaljniji opis aktivnosti prikazao o u mjeri 8., području 8. Pravna zaštita i zaštita od zlostavljanja.

Mjera 2. Koristiti nove tehnologije u cilju povećanja neovisnosti i kvalitete života osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da su u Gradskoj knjižnici u Čazmi nabavljena računala koja su pristupačna i osobama s invaliditetom, izuzev slijepih osoba, budući da nisu instalirani potrebni programi koji omogućuju korištenje računala slijepim osobama. Nadalje, Grad je sufinancirao i nabavku 20 audio knjiga u istoj knjižnici, a za potrebe slijepih korisnika

ostali naslovi u audio obliku posuđuju se međubibliotečnom posudbom knjiga iz Knjižnice Koprivnica koja ima Odjel za slijepe i slabovidne osobe.

Karlovačka županija izvještava da su u suradnji s Udrugom slijepih Karlovačke županije nabavljeni govorni tlakomjeri za slijepe osobe i prijenosno računalo slijepoj studentici s područja županije.

Mjera 3. Jačati svijest o tome da same osobe s invaliditetom mogu najbolje zastupati svoje interese, podizati razinu svijesti o invaliditetu i pravima osoba s invaliditetom unapređivanjem stavova prema osobama s invaliditetom kao aktivnim i potpunim članovima društva

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je na lokalnoj razini postignuta dobra suradnja s medijima u provođenju aktivnosti koje pridonose senzibilizaciji javnosti o pravima i mogućnostima osoba s invaliditetom.

Brodsko-posavska županija izvještava da je rad Povjerenstva za osobe s invaliditetom stalno medijski praćen, uspostavljena je odlična suradnja s Hrvatskim novinarskim društvom, Podružnicom Slavonski Brod, te je organizirano predstavljanje rada Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom na kojem su sudjelovali predstavnici svih udruga, institucija i ustanova s područja Grada.

Grad Kutina (Sisačko-moslavačka županija) izvještava da je s ciljem podizanja svijesti građana o osobama s invaliditetom, njihovim željama i mogućnostima Udruga OSI – udruga osoba s invaliditetom Kutina organizirala obilježavanje 3. prosinca Međunarodnog dana osoba s invaliditetom „Ništa o nama bez nas“. Grad kontinuirano radi na podizanju svijesti o izjednačavanju prava osoba s invaliditetom i kroz kulturne i javne manifestacije na kojima maksimalno podržava rad udruga osoba s invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) je u suradnji sa 7 udruga osoba s invaliditetom s područja Grada obilježio 3. prosinca, Međunarodni dan osoba s invaliditetom, pod nazivom „I moja kaplja pomaže ga tkati!“. Tim povodom je održana tiskovna konferencija, a na Hrvatskom radio Vukovaru održana je tematska emisija o položaju osoba s invaliditetom. Na manifestaciji je sudjelovalo oko 400 osoba, od kojih su najveći dio, uz predstavnike Centra za socijalnu skrb Vukovar, Hrvatskog Zavoda za zapošljavanje, Osnovne škole za učenike s teškoćama u razvoju, Doma za starije i nemoćne i slično, činile osobe s invaliditetom.

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da se u svrhu promicanja prava osoba s invaliditetom svaki drugi četvrtak na lokalnoj radio postaji emitira emisija namijenjena osobama s invaliditetom.

Grad Zagreb izvještava da na temelju Zakona o udrugama i Odluke o uvjetima za ostvarivanje financijske potpore za zdravstvene, socijalne i humanitarne programe i projekte od interesa za Grad Zagreb kontinuirano već niz godina sufinancira programe i projekte udruga i drugih pravnih i fizičkih osoba koji su od interesa za Grad Zagreb pa tako i programe i projekte usmjerene osnaživanju osoba s invaliditetom. Grad je detaljniji opis aktivnosti prikazao o u mjeri 7., području 8. Pravna zaštita i zaštita od zlostavljanja.

Mjera 4. Podizati javnu svijest o pravima osoba s invaliditetom nizom različitih aktivnosti koje pridonose općoj toleranciji za raznolikosti u društvu

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Gradsko vijeće **Grada Petrinje (Sisačko-moslavačka županija)** dodijelilo je predsjednici Udruge invalida Sisačko-moslavačke županije jedno od najvećih priznanja Grada, „Plaketu grada Petrinje“, zbog izrazitog doprinosa poboljšanju života osoba s invaliditetom te senzibiliziranja šire zajednice za njihove probleme.

Grad Zagreb izvještava da je tijekom 2009. godine organizacijski, stručno i financijski pomagao projekte udruga i organizacija osoba s invaliditetom u kampanjama i sličnim aktivnostima na ovom području:

- U veljači 2009. godine održana je, u suradnji sa Savezom gluhih i nagluhih Grada Zagreba radionica *Vrste invalidnosti, specifičnosti gluhoće i naglušnosti*,
- U studenome 2009. održana je radionica u okviru kampanje *Gluhe žene i nasilje*.
- U suradnji sa Zajednicom saveza osoba s invaliditetom Hrvatske SOIH - Mreža žena s invaliditetom tijekom 2009. godine nastavilo se s provođenjem kampanje po gradovima diljem Hrvatske kroz projekt *Potpora ženama s invaliditetom u sprječavanju obiteljskog nasilja*.

Nadalje, Grad Zagreb izvještava da su tijekom 2009. godine realizirane brojne aktivnosti kojima su obilježeni datumi i događanja značajni za osobe s invaliditetom (Svjetski dan Down sindroma, Nacionalni dan darivanja i presađivanja organa, Europski tjedan mobilnosti, Međunarodni dan osoba s invaliditetom, Međunarodni dan gluhih, Obilježavanje Svjetskog dana osjetljivosti prema autizmu, Obilježavanje Međunarodnog dana bijelog štapa, Obilježavanje Nacionalnog dana invalida rada i dana Udruge, Obilježavanje Nacionalnog dana osoba s cerebralnom i dječjom paralizom, Nacionalni dan osoba oboljelih od neuromuskularnih bolesti i itd.). Grad je, nakon nominacije za glavnu nagradu Mobility Award 2008. godine i 2009. godine nastavio s obilježavanjem Europskog tjedna mobilnosti i prezentiranjem trajnih mjera i aktivnosti usmjerenih promicanju održivog prometa, mobilnosti, smanjenja zagađenja uzrokovanog motornim vozilima u urbanim sredinama te očuvanja okoliša. Tijekom Europskog tjedna mobilnosti u rujnu 2009. godine provedeno je preko 70 aktivnosti u koje su bili uključeni gradski uredi, ustanove, učenici zagrebačkih škola, studenti, osobe s invaliditetom te različite organizacije civilnog društva. Prilikom organizacije različitih manifestacija i skupova vodilo se računa da se održavaju na pristupačnim lokacijama (otvoreni prostori, KD Vatroslav Lisinski, Tribina Grada Zagreba, i dr.) i da budu pristupačne osobama s invaliditetom, a mediji su redovito obavještavani o svim organiziranim skupovima putem Službe za informiranje Grada Zagreba i svi su bili medijski popraćeni.

4.10. Sudjelovanje u kulturnom životu

Mjera 1. Kontinuirano poticati i podupirati projekte koji afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija naglašava da se sve više uočava suradnja između ustanova i udruga iz područja kulture s udrugama osoba s invaliditetom. Osobe s invaliditetom redovito posjećuju kulturne manifestacije u gradu Slavonskom Brodu, Gradska knjižnica u svoje projekte redovito uključuje Udrugu za pomoć osobama s mentalnom retardacijom i učenike OŠ „M. Amruš“, a za vrijeme Dječje manifestacije „U svijetu bajki Ivane Brlić Mažuranić“ ova je udruga bila nositelj nekoliko programa. U dječjim programima u gradu (Pokladne svečanosti, Dan grada i sl.) sudjeluju djeca s teškoćama u razvoju iz Centra Zlatni cekin. Kreativna udruga „Bogatstvo u nama“ surađuje s udrugama i održava u njihovim prostorima kreativne radionice.

Koprivničko-križevačka županija je sufinancirala 7 projekata osoba s invaliditetom koji afirmiraju njihove kreativne i umjetničke sposobnosti.

Krapinsko-zagorska županija je sufinancirala projekt „Ljetna škola razvijanja osobnosti djece s teškoćama u razvoju“ Društva za pomoć mentalno retardiranim osobama Krapina u iznosu od 12.000,00 kn.

Grad Čakovec (Međimurska županija) je sufinancirao 2 projekta udruga koji afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom.

Požeško-slavonska županija izvještava da je tijekom 2009. godine Grad Pakrac sufinancirao projekt kreativnih radionica i plesne skupine.

Grad Opatija (Primorsko-goranska županija) izvještava da program Udruge osoba s invaliditetom Grada Opatije obuhvaća i „male kreativne radionice“ kroz koje članovi Udruge iskazuju svoje kreativne i umjetničke mogućnosti. U **Gradu Rijeci** je i u 2009. godini održan Projekt „Festival stvaralaštva i postignuća djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom“, koji je pokrenut 2003. godine povodom Europske godine osoba s invaliditetom. Festival je organiziran u sklopu Interesne grupe građana za podršku osobama s invaliditetom, a u 2009. godini je uključivao preko 200 sudionika.

Grad Petrinja (Sisačko-moslavačka županija) izvještava da sufinancira sve manifestacije na kojima organizacije civilnog društva prezentiraju svoj rad i dostignuća, posebice u području kreativnog stvaralaštva. Na taj način je podržan i rad Udruge invalida Sisačko-moslavačke županije, Udruge slijepih i Udruge HVIDRA. Nadalje, Grad naglašava da je sve veći broj osoba s invaliditetom koje aktivno sudjeluju u predstavljanju svojih kreativnih radova na različitim gradskim manifestacijama, primjerice za Dan grada, Dane kruha, Uskršnju izložbu i sl.

Grad Zagreb izvještava da Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport u okviru djelatnosti kulture, kontinuirano, daje potporu projektima i programima udruga osoba s invaliditetom i udruga koje djeluju u korist osoba s invaliditetom, te općenito projektima i programima kojima se potiče kulturno-umjetničko stvaralaštvo osoba s invaliditetom, te osigurava njihovo ravnopravno sudjelovanje u kulturnom životu. U knjižničnoj djelatnosti značajan je projekt *Knjižnica širom otvorenih vrata*, koji je u 2009. godini realiziran u središnjoj, Gradskoj knjižnici i u pet područnih. Projekt okuplja djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom i to u sljedećim programskim aktivnostima:

1. *Igraonica – pričaonica – maštaonica* (u suradnji s Poliklinikom za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG i Hrvatskom udrugom za disleksiju). Djeca s teškoćama u razvoju zajedno s drugom djecom odabiru priče – slikovnice, čitaju, listaju, gledaju i slušaju te razgovaraju o pročitanom.
2. *Kreativne radionice i kulturna događanja* – program za djecu s teškoćama u razvoju, mlade i odrasle osobe s različitim stupnjevima mentalne retardacije te tjelesnim invaliditetom iz OŠ Nad lipom, Centra za odgoj i obrazovanje Paunovac, Centra za odgoj i obrazovanje Zagorska, Centra za odgoj i obrazovanje Goljak, Centra za odgoj i obrazovanje Dubrava, Centra za autizam i Centra OZANA. Program se provodi u suradnji s udrugom roditelja djece PUŽ, Društvom invalida cerebralne i dječje paralize, Hrvatskim savezom udruga tjelesnih invalida, Udrugom defektologa grada Zagreba i Zagrebačke županije i Udrugom za promicanje inkluzije, a obuhvaća: likovne radionice, izložbe, književne susrete i scenske predstave.
3. *Upoznajmo glazbene instrumente* - približavanje kvalitetne klasične glazbe u prvom redu slijepoj djeci i mladima u Glazbenom odjelu Gradske knjižnice.
4. *Izrada taktilnih slikovnica* - poticanje čitanja kod slijepe i slabovidne djece i senzibilizacija videće djece.

Hrvatska knjižnica za slijepe organizira dostavu knjiga automobilom na kućne adrese jednom tjedno na telefonski poziv za slijepe teže pokretne, nepokretne osobe ili one koji žive same. *Vezano uz muzejsku djelatnost*, Grad Zagreb izvještava da se u svim gradskim muzejima u okviru edukativnog programa realizira rad s osobama s invaliditetom na način da se priređuju stručna vodstva i kreativne radionice, a sve aktivnosti su prilagođene vrsti invaliditeta. Ističe se da svi muzeji imaju razvijenu dugogodišnju suradnju s udrugama osoba s invaliditetom, s štíćenicima i korisnicima bolnica te sa specijalnim školama i centrima koji redovito dovode grupe i štíćenike na skoro sve izložbe kao i na razglede stalnih postava i za koje i kojima se također organiziraju radionice i razni projekti i izložbe. Hrvatski školski muzej ima posebne programe rada s osobama s invaliditetom kako preko udruga tako i individualnim i direktnim pristupom osobama s invaliditetom. U *likovnoj djelatnosti* u ovom izvještajnom razdoblju, ističe se skupna tematska izložba sedmero studenata Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu pod nazivom *Slike s*

pogreškom, u Galeriji Izlog. Nadalje, Grad Zagreb izvještava da kontinuirano sufinancira razne likovne radionice za osobe s invaliditetom, koje im omogućuju kreativno izražavanje. U Ustanovi za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem (URIHO) u Galeriji „Sunce“ redovito se održavaju izložbe likovnih umjetnika. Svaki tjedan organiziraju se, uz podršku stručnog osoblja, kreativne radionice kako za radnike URIHO-a, tako i za ostale osobe s invaliditetom Grada Zagreba. Svako ljeto URIHO također organizira likovnu koloniju na kojoj sudjeluje vrlo respektabilan broj likovnih umjetnika koji daruju svoje radove u korist Ustanove. Nadalje, Grad Zagreb izvještava da je od jeseni 2007. godine, kada ga je Grad Zagreb otkupio, u Kino Europa omogućen besplatan ulaz osobama s invaliditetom u kolicima te njihovoj pratnji, uz prethodno podignutu ulaznicu na blagajni Kina. Kinom upravlja Umjetnička organizacija Zagreb film festival, koja ujedno organizira i istoimeni festival u Kinu Europa i Studentskom centru, gdje je također osiguran besplatan ulaz osobama s invaliditetom i njihovoj pratnji. Centri za kulturu tijekom 2009. godine podržali su niz predstava i humanitarnih izložbi za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom. Grad Zagreb izvještava da je tijekom 2009. godine od ukupnog broja prijavljenih projekata i programa sufinancirano ukupno 9 koji djeluju na području kulture za što su izdvojena proračunska sredstva u iznosu od 265.000,00 kn, a pored sredstava koje su udruge koje rade u korist osoba s invaliditetom s područja kulture ostvarile temeljem natječaja za projekte i programe, tijekom 2009. godine izdvajana su sredstva i izvan natječaja za programe i projekte s područja kulture. Podrška je pružena za ukupno 5 programa i projekata udruga za što su utrošena sredstva iz Proračuna Grada Zagreba za 2009. godinu u iznosu od 91.000,00 kn. U okviru *kazališne djelatnosti* Grad Zagreb izvještava o kontinuiranom sufinanciranju projekata udruga osoba s invaliditetom (Hrvatske udruge gluhoslijepih osoba „Dodir“, Udruge gluhih „Dlan“, Dramskog studija slijepih i slabovidnih „Novi život“ i Udruge „Zamisli“) koje su za svoje umjetničko djelovanje i profesionalni pristup primili mnogobrojne profesionalne nagrade te sudjelovali na velikim kazališnim i plesnim festivalima za što su utrošena sredstva iz Proračuna Grada Zagreba u iznosu od 630.000,00 kn. Osim navedenog, Grad Zagreb je sufinancirao kulturno - umjetnički amaterizam udruga koje okupljaju osobe s invaliditetom (utrošeno 135.000,00 kn); kontinuirano podržavao projekte i programe udruga koje potiču i razvijaju urbanu kulturu mladih s invaliditetom (utrošeno 82.000,00 kn) te pruža podršku programima i projektima za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom u tehničkoj kulturi (utrošeno 155.700,00 kn).

Mjera 3. Poticati umrežavanje i uključenost osoba s invaliditetom na projektima u kulturi, na međunarodnoj, lokalnoj i nacionalnoj razini

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija naglašava potrebu nastavka rada na prilagođavanju kulturnih sadržaja i programa te javnih i privatnih ustanova za kulturu osobama s invaliditetom. Grad Bjelovar je u suradnji s Bjelovarskim sportskim savezom invalida organizirao prikazivanje filma za slijepe osobe, a za što su osigurana financijska sredstva od sponzora. Grad Daruvar je financirao 8 programa (udruge i drugih institucija) koje afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom, te poticao i uspostavljao suradnju sa sponzorima i darivateljima.

Požeško-slavonska županija izvještava da se u Gradu Pakracu dio kulturnih programa odvija u Hrvatskom domu u koji je ugrađeno dizalo te je na taj način prostor pristupačan osobama s invaliditetom.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da kazališne predstave za djecu, između ostaloga, redovito posjećuju učenici OŠ J. Matoša (škola za učenike s teškoćama u razvoju). Javna ustanova u kulturi Hrvatski dom, koja je prilagođena osobama s invaliditetom, aktivno surađuje s Društvom za pomoć mentalno retardiranim osobama i Udrugom za pomoć osobama s mentalnom retardacijom „Vukovarske iskrice“. U 2009. godini izvedena je predstava Dramskog studija slijepih i slabovidnih „Novi život“ iz Zagreba. Gradska knjižnica Vukovar

organizira i provodi programe/cikluse u cilju zadovoljavanja potreba građana grada Vukovara, ali i surađuje sa svim odgojno-obrazovnim ustanovama: osnovnim školama, vrtićima i s OŠ J. Matoša za djecu s teškoćama u razvoju. Programski ciklus *Gradske knjižnice Vukovar* „I naše je mjesto u Knjižnici!“ namijenjen je djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom. I tijekom 2009. godine je nastavljena provedba programa (započela 2006. godine) koji sadržava sljedeće aktivnosti:

- radionice za djecu s poteškoćama učenja i pisanja (uključujući djecu s teškoćama u razvoju),
- edukativne radionice za roditelje djece s teškoćama u razvoju,
- aktivnosti koje potiču čitanje i pisanje,
- kreativne radionice.

Ovim programskim ciklusom *Gradska knjižnica Vukovar* pruža poticaj za integracijom korisnika s invaliditetom u zajednici, a nadasve u prostoru Knjižnice.

Općina Stari Jankovci (Vukovarsko-srijemska županija) naglašava da je broj udruga koje provode radionice, športske igre i slične projekte s kojima je Općina ostvarila suradnju, u 2009. godini povećan u odnosu na 2008. godinu.

Grad Zagreb izvještava o pruženoj financijskoj potpori sljedećim udrugama osoba s invaliditetom koje afirmiraju umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom:

- Dramski studio slijepih i slabovidnih „Novi život“ - odobreno 370.000,00 kn za predstave „Drago mi je što vas vidim“ i „Ogled o sljepoći“
- Dramski studio slijepih i slabovidnih „Novi život“ - odobreno 150.000,00 kn za organiziranje Festivala BIT (Blind in Theatre) bienalnog međunarodnog festivala kazališta slijepih i slabovidnih
- Udruga „Dlan“ Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura gluhih - odobreno 40.000,00 kn za predstavu „Ritam, Znakovi i Rap“
- Hrvatska udruga gluhoslijepih osoba „Dodir“ - odobreno 50.000,00 kn za predstavu „Crvenobijela kapica“, premijerno izvedena na BIT-u
- Udruga Zamisli - odobreno 20.000,00 kn za projekt kazališta pristupačnog slijepima „Slušam, dakle vidim“, u suradnji s Hrvatskim društvom dramskih umjetnika. Zahvaljujući projektu, uz vodiča-naratora (dramskog glumca ili glumicu) 5 je slijepih osoba pratilo „Guliverovo putovanje“ u Zagrebačkom kazalištu mladih; u Kazalištu Gavella jedna je slijepa osoba pratila premijeru predstave „Brana“, a 6 slijepih osoba predstavu „San ljetne noći“; u Teatru Exit 3 su slijepice osobe pratile predstavu „Kauboji“, a u Kazalištu Komedija 5 slijepih osoba pratilo je predstavu „Skidajte se do kraja“.

Mjera 4. Senzibilizirati javnost za umjetnički rad osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija naglašava da su udruge osoba s invaliditetom uvijek prisutne na događanjima u gradu i prezentiraju svoj rad (kreativne radionice). U 2009. godini su sudjelovale na Sajmu udruga u povodu Dana grada, Katarinskog sajmu, Božićnom sajmu, Izložbi novinarske fotografije, obilježavanju 3. prosinca, Međunarodnog dana osoba s invaliditetom i dr.

Požeško-slavonska županija izvještava da članovi udruga osoba s invaliditetom, (oko 50 osoba) sudjeluju u organizaciji raznih izložbi, književnih večeri, kazališnih predstava i na manifestacijama koje organiziraju druge organizacije civilnog društva, Multikulturalni centar Lipik, Gradska knjižnica i čitaonica Lipik te Grad Lipik.

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) pruža podršku programu Radno proizvodnih aktivnosti Centra za odgoj i obrazovanje Velika Gorica, a proizvodi i crteži nastali u radionicama prezentiraju se prigodom Božićnih i Uskrasnih blagdana kao i na dan obilježavanja Centra. U cilju senzibilizacije javnosti za umjetnički rad slijepih osoba, u Velikoj Gorici je održana predstava „Lopovluku nigdje kraja nema“ u izvedbi Dramskog studija slijepih i slabovidnih „Novi život“, a u cilju upoznavanja javnosti s mogućnostima slijepih sportaša održana je projekcija dokumentarnog filma Hrabro i na rezultat.

4.11. Sudjelovanje u političkom i javnom životu

Mjera 1. Osigurati tehničku podršku ili druge oblike pomoći kako bi svim zainteresiranim osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da je informatička oprema za slijepe (računalo i skener) iz Gradske knjižnice premještena u prostorije Športskog društva osoba s tjelesnim invaliditetom „Uspón“ koje organizira edukaciju osoba s oštećenjem vida te je na raspolaganju za njihove informativne potrebe.

Grad Varaždin (Varaždinska županija) izvještava da se jednom tjedno (nedjeljom) na lokalnoj televiziji emitiraju vijesti prevedene na znakovni jezik za gluhe i nagluhe osobe.

Grad Zagreb je o provedenim aktivnostima uz ovu mjeru izvijestio u mjeri 1., području 9. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti.

4.12. Istraživanje i razvoj

Mjera 1. Unaprijediti statističke i informacijske strategije za razvoj politike i standarda vezanih uz osobe s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Zagreb izvještava da je u suradnji sa stručnjacima za informatiku i programiranje Grada Zagreba te stručnjacima Hrvatskog registra osoba s invaliditetom, pripravljena aplikacija za bazu podataka o osobama s invaliditetom Grada Zagreba sa svim značajnim obilježjima. Tijekom 2009. godine održano je nekoliko konzultativnih sastanaka sa svim potencijalnim suradnicima za unos podataka (udruge, ustanove, organizacije) kao priključnih jedinica koje bi s podacima svojih članova bile dio jedinstvene baze podataka. Također su održani sastanci i prikupljene informacije i upute nadležnih agencija i službi za korištenje i prikupljanje podataka, a u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom provjerena je sveobuhvatnost podataka. U prvoj pilot fazi unosa podataka uključene su dvije udruge s relativno manjim brojem članova (oko 1 800) nakon čega je uslijedio unos ostalih partnera. Prikupljat će se prije svega podaci o članovima udruga osoba s invaliditetom, gradskih ureda, centara za socijalnu skrb, ustanova za zaštitu osoba s invaliditetom te pojedinaca koji se obraćaju za pomoć nadležnom Uredu. S obzirom da niti jedna jedinica u mreži nema postojeći broj i strukturu podataka, potrebno je prikupljanje dodatnih podataka i rekonstrukcija postojećih, što je dugotrajan postupak. U tijeku je priprema pravilnika koji će regulirati način i obradu prikupljanja podataka o korisnicima pomoći Grada Zagreba i osobama s invaliditetom, a nakon uređenja sustava suradnje između organizacija uključenih u projekt izrade baze podataka, krenut će se s unosom podataka. S obzirom da udruge i većina ustanova nema dostatnu opremu i stručnu pomoć za prikupljanje podataka, bit će potrebna financijska potpora Grada Zagreba za nabavu opreme. U pilot fazi unosa podataka za dvije udruge pružena je financijska potpora od 40.000,00 kn.

Mjera 3. Poticati provođenje istraživačkih studija i usku suradnju nadležnih tijela radi osiguravanja dostupnosti sveobuhvatnih podataka u cilju postizanja veće razine znanja o osobama s invaliditetom te donošenja politika i programa vezanih uz invaliditet utemeljenih na kvalitetnim informacijama

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava o provedenom istraživanju o poštivanju prava osoba s invaliditetom u Gradu Velika Gorica koje je pokazalo da je generalni indeks poštivanja prava osoba s invaliditetom 52 %.

Grad Zagreb izvještava da su tijekom 2009. godine izrađeni anketni upitnici o kvaliteti života osoba s tjelesnim invaliditetom Grada Zagreba. Upitnici su kreirani kako bi se ispitali socio-ekonomski status, skala kvalitete življenja te ljestvica percipirane socijalne podrške članova udruga osoba s tjelesnim invaliditetom na području Grada Zagreba. Rezultati istraživanja bit će temelj poduzimanja intervencija za šire skupine kojih su ispitanici pripadnici. Nastavno na istraživanje stupnja depresije osoba s invaliditetom, koje je provelo Društvo za socijalnu podršku, uz materijalnu, organizacijsku i stručnu potporu Grada Zagreba, uspostavljena je suradnja s brojnim udrugama osoba s invaliditetom na području Grada Zagreba te je osmišljen program *Psiho-socijalna potpora osobama s invaliditetom i članovima obitelji osoba oboljelih od depresije* koji je provoden i u 2009. godini, a namijenjen je osobama s utvrđenom dijagnozom kao i članovima njihove obitelji (supružnicima i djeci) s ciljem poboljšanja kvalitete njihovog života. U okviru projekta provode se edukacijske radionice, pruža se psihosocijalna potpora putem psiho-socijalnih radionica te grupnog i individualnog psihoterapeutskog rada. Radionica pod nazivom *Razvoj depresije kod osoba s invaliditetom i članova njihovih obitelji* koncipirana je u tri dijela: uvodno izlaganje o problemu depresije, načinu liječenja i pomoći, interakcija samih sudionika te praktični savjeti stručnjaka. Za ovu je aktivnost utrošeno 20.000,00 kn.

Grad Zagreb izvještava i da je tijekom 2009. godine stručno, organizacijski i materijalno pomogao održavanje stručnih skupova u zemlji i inozemstvu te da su u većini održanih stručnih skupova djelatnici nadležnog Gradskog ureda održali prezentacije o pojedinim temama i objavili stručne i znanstvene radove, pri čemu ističe:

- Okrugli stol *Aktualnosti brajice danas* povodom 200. obljetnice rođenja Louisa Braillea u organizaciji Udruge slijepih Zagreb, Zagreb, siječanj 2009. godine;
- Radionica u organizaciji Grada Zagreba i *Svečana ceremonija Europske komisije* za dodjelu nagrade za glavnu nagradu Europskog tjedna mobilnosti 2008., Bruxelles, veljača 2009. godine
- Tradicionalni *Sajam zaštitnih radionica* na kojemu je kao izlagač sudjelovao i URIHO, Nürnberg, ožujak 2009. godine;
- (Assembly of European Regions) Committee 2 – *Jednaka Europa za osobe s invaliditetom* (Sudjelovanje u Radnoj skupini na izradi strateškog dokumenta za zemlje članice AER-a), Istanbul, ožujak 2009. godine;
- Seminar na temu: *Preduvjeti osnaživanja osoba s invaliditetom u lokalnoj zajednici* u organizaciji Hrvatskog saveza udruga cerebralne i dječje paralize HSUCDP-a, Varaždinske Toplice, ožujak 2009. godine;
- Okrugli stol *Dostupnost i pristupačnost informacija i usluga gluhoslijepim i gluhim osobama: Može li Hrvatska kvalitetno slijediti europske/međunarodne smjernice* u organizaciji Hrvatske udruge gluhoslijepih osoba DODIR, Zagreb, ožujak 2009. godine;
- Europska konferencija ENSACT Dubrovnik 2009. pod nazivom *Socijalna akcija u Europi: različita nasljeđa i zajednički izazovi*, Dubrovnik, travanj 2009. godine;
- Tribina na temu *Lokalna zajednica i strategije kulturnog razvitka* u organizaciji Centra za kulturu Trešnjevka, Zagreb, travanj 2009. godine;
- Hekup 09. na temu *Univerzalni dizajn u prometu* u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH, Zagreb, travanj 2009. godine;
- 5. Međunarodni stručni skup: *Osobe s invaliditetom - integracija u društvo - Europska Unija*, Zadar, svibanj 2009. godine;
- Obilježavanje Tjedna transplantiranih i prisustvovanje sadnji drveća zahvalnosti u Parku života (svibanj) te sudjelovanje u akciji popularizacije darivanja organa pod nazivom *Hodamo za život* (listopad) na jezeru Bundek u organizaciji Hrvatske udruge Transplant;

- Seminar u organizaciji *Budapest Association of People with Physical disabilities* vezan uz Eurocities program o prilagođenom javnom gradskom prijevozu, Budimpešta, svibanj 2009. godine;
 - Stručni skup osnaživanja žena s invaliditetom za uključivanje u proces političkog odlučivanja na lokalnoj razini pod nazivom *I ti to možeš, ako ...* u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH, Zagreb, svibanj 2009. godine;
 - Prva škola za prevoditelje znakovnog jezika za gluhoslijepe i gluhe osobe u organizaciji Hrvatske udruge gluhoslijepih osoba DODIR, Zagreb, srpanj 2009. godine;
 - Međunarodna konferencija ICEVI 2009. *Živjeti u drugačijoj Europi*, (Sudjelovanje predstavnika Grada Zagreba i Malog doma-Zagreb), Dublin, srpanj 2009. godine;
 - IV. Simpozij socijalnih radnika pod nazivom *Socijalni rad u zajednici* (Dva izlaganja predstavnika Ureda; Šibenik, listopad 2009. godine);
 - *Program rane intervencije – Kolibri projekt* u organizaciji Centra za odgoj i obrazovanje Vinko Bek, Zagreb, rujan 2009. godine;
 - 6. okrugli stol za knjižnične usluge u organizaciji Hrvatskog knjižničarskog društva na temu Knjižnične usluge za bolničke pacijente i osobe smještene u domovima umirovljenika, Zagreb, rujan 2009. godine;
 - Sudjelovanje i izlaganje na prvom sastanku radne grupe *Jednaka Europa za osobe s invaliditetom*, Bruxelles, rujan 2009. godine;
 - 9. Međunarodna konferencija pod nazivom *Neovisnost, ravnopravnost i pristupačnost za korisnike pasa pomagača* koju je organizirala organizacija Assistance Dogs Europe i Hrvatska udruga za školovanje pasa vodiča i mobilitet, Umag, rujan 2009. godine;
 - Konferencija *Suvremena služba podrške za starije gluhoslijepe osobe - Put prema kvalitetnijoj starosti* u organizaciji Hrvatske udruge gluhoslijepih osoba DODIR, Zagreb, rujan 2009. godine;
 - 2. okrugli stol s temom *Uključivanje djece s teškoćama u razvoju u programe tehničke kulture* u organizaciji Poliklinike SUVAG, Zagreb, listopad 2009. godine;
 - škola za voditelje udruga na temu *Znanjem do bolje kvalitete života osoba s invaliditetom* u organizaciji Hrvatskog saveza udruga tjelesnih invalida Hrvatske - HSUTI. Zagreb, listopad 2009. godine;
 - XIV. Hrvatski simpozij osoba s invaliditetom na temu *Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine* na državnoj i lokalnoj razini u organizaciji SOIH - Pula, listopad 2009. godine;
 - Studijsko putovanje u austrijsku pokrajinu Burgenland u organizaciji Udruge Osvit s ciljem održavanja radnog sastanka i posjete ombudsmanu Burgenlanda za osobe s invaliditetom Austrije, listopad 2009. godine;
 - Edukacija u IV. OŠ Bjelovar učenicima prvog i petog razreda o obilježjima i specifičnostima invaliditeta pojedinih vrsta oštećenja, u trajanju od dva školska sata za svaku pojedinu grupu učenika. (Izlaganje predstavnika Grada Zagreba), Bjelovar, listopad 2009. godine;
 - Konferencija *Podrškom do ŠKOLE ZA SVE* u organizaciji Hrvatske udruge za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama – IDEM, Zagreb, studeni 2009. godine;
 - Stručni skup u vezi primjene ICF za ocjenu invaliditeta u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH, Zagreb, studeni 2009. godine;
 - Okrugli stol pod nazivom *Pravo na jednakost u obrazovanju* u organizaciji Udruge studenata s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu SIZIF, Zagreb, prosinac 2009. godine;
 - Zajednički simpozij *Civilno društvo* u organizaciji GONG-a Republike Hrvatske i Ministarstva europskih integracija Republike Slovenije, Brežice – Slovenija, prosinac 2009. godine.
- Grad Zagreb izvještava i da se sudjelovanje na stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu odvija u okviru stalne suradnje s gradovima i njihovim organizacijama pa se tako Udruzi invalida rada Grada Zagreba kontinuirano pruža stručna i organizacijska potpora za sudjelovanje u europskom

projektu NovaPei koji je zajednički projekt Češke, Italije i Španjolske. Također, u studenom 2009. godine u suradnji s Crvenim križem Grada Zagreba organiziran je stručni posjet partnerima iz Praga. Tom prilikom je prezentiran projekt mobilnosti i sanitetskog prijevoza osoba s invaliditetom i starijih osoba za koji bi se mogla dobiti sredstva iz fondova EU. Grad Zagreb je u okviru Europskog tjedna mobilnosti pokrenuo inicijativu stvaranja mreže hrvatskih gradova koji promiču održivi promet i mobilnost te koordinirao pripreme aktivnosti hrvatskih gradova sudionika Europskog tjedna mobilnosti. Tijekom 2009. godine uspostavljena je suradnja u okviru programa Jednaka Europa za osobe s invaliditetom putem radnih skupina Skupštine Europskih regija (Assembly of European Regions).

4.13. Rekreacija, razonoda i šport

Mjera 2. Izraditi, provoditi i pratiti programe izvannastavnih športskih i drugih aktivnosti koji će poboljšati uključivanje djece i mladeži s teškoćama u razvoju

Mjera 3. Organizirati športska natjecanja djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini te poticati sudjelovanje na međunarodnim natjecanjima

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da 4 jedinice lokalne samouprave imaju organizirane programe u školama ili u okviru drugih objekata za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom, a navedene programe provodi Županijski sportski savez invalida.

Brodsko-posavska županija izvještava da je nositelj svih aktivnosti vezanih uz sport osoba s invaliditetom Sportski savez invalida. U njihovoj organizaciji se provodi program obuke iz osnovnih sportova za djecu s teškoćama u razvoju u Udruzi za poticanje zdravog razvoja djece i mladih, a u Udruzi za promicanje inkluzije se provodi program kuglanja za mlade.

Karlovačka županija izvještava da je financirala:

- Klub specijalnih sportova Jaškovo, troškove organizacije državnog prvenstva u stolnom tenisu,
- Atletski klub osoba s invaliditetom Karlovac, troškove sudjelovanja na državnom natjecanju u Rijeci,
- Športsko društvo slijepih Karlovac, troškove sudjelovanja na državnom prvenstvu u kuglanju za slijepu i slabovidnu osobu u Pakracu i državnom prvenstvu u elektronskom pikadu u Puli,
- Športsko društvo slijepih „4 rijeke“ Karlovac.

Koprivničko-križevačka županija izvještava da su u 2009. godini bila organizirana 3 športska natjecanja djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom.

Međimurska županija izvještava da su organizirana otvorena županijska natjecanja osoba s invaliditetom u kuglanju, boćanju te stolnom tenisu, u organizaciji udruga osoba s invaliditetom, jedinica lokalne samouprave i Tima za zdravlje Međimurske županije. Ukupno su organizirana 3 sportska natjecanja na kojima je sudjelovalo oko 80 osoba. **Grad Čakovec** izvještava da je za djecu s teškoćama u razvoju organizirano plivanje na Gradskim bazenima Čakovec.

Požeško-slavonska županija izvještava da je Grad Požega u 2009. godini osigurao financijsku potporu za sljedeće aktivnosti:

- Udruga gluhih i nagluhih osoba - za ljetovanje 13 djece oštećena sluha, u iznosu od 15.600,00 kn;
- za rad i natjecanja športskih udruga osoba s invaliditetom (Boćarski klub „Nada“ osoba s invaliditetom Požeško-slavonske županije, Športsko društvo HVIDRA, Sportska udruga slijepih Zlatna dolina, PŠS gluhih), u ukupnom iznosu od 142.075,41 kn. Nadalje, Grad Požega je u 2009. godini bio pokrovitelj i financijski je potpomogao kuglački turnir Jaroš&Obradović u

organizaciji Sportske udruge slijepih Zlatna dolina, pikado turnir, testiranje natjecatelja Boćarskog kluba „Nada“ za paraolimpijske igre, kao i niz sudjelovanja na natjecanjima udruga **Grad Rijeka (Primorsko-goranska županija)** izvještava da je 2009. godine pokrenut Projekt riječkih sportskih igara za djecu s teškoćama u razvoju – „Igre“, a s ciljem poboljšanja samopouzdanja, izgradnje pozitivne percepcije, poboljšanje senzorskih sposobnosti, razvijanje samostalnosti i pomoći u grupi, druženja i prihvaćanja djece s teškoćama u razvoju u zajednici. U projektu je sudjelovalo 52 djece. **Grad Opatija** izvještava da Klub za športsku rekreaciju Gorovo organizira sportsko rekreativni program za djecu osnovno školskog uzrasta u kojem sudjeluju i djeca s teškoćama u razvoju/polaznici programa Kolibrići (jednom godišnje - 11 djece s teškoćama u razvoju). Povodom obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, svake godine se održava olimpijada za osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju (2009. godine sudjelovalo više od 200 sudionika). Stolnoteniski klub Opatija 08 podupire sudjelovanje sportaša s invaliditetom na državnim i međunarodnim natjecanjima (Grad je za jednog sportaša financirao nabavu opreme i sudjelovanje na 2 međunarodna natjecanja).

Grad Petrinja (Sisačko-moslavačka županija) izvještava da je Udruga invalida Sisačko-moslavačke županije tijekom 2009. godine organizirala rekreativna druženja i izlete za članstvo na kojima je sudjelovalo oko 40 članova. Udruga HVIDRA Grada Petrinje organizirala je, već tradicionalno, u rujnu 2009. godine „Petrinjske sportske susrete“.

Splitsko-dalmatinska županija je sufinancirala nabavku opreme, učila i pomagala te troškove putovanja i smještaja u Zagrebu i Tuheljskim toplicama za učenike ustanova za odgoj i obrazovanje djece s teškoćama u razvoju - Centar za odgoj i obrazovanje „Juraj Bonačić“, Centar za autizam i Centar „Slava Raškaj“.

U **Gradu Velika Gorica (Zagrebačka županija)** je osnovano Športsko društvo osoba s tjelesnim invaliditetom „Uspon“, čiji su ciljevi: planiranje rada i razvitka športa za osobe s invaliditetom; poticanje, organiziranje i provođenje raznih oblika rekreativnih aktivnosti za osobe s invaliditetom; organiziranje i provođenje redovitih sustavnih treninga članova radi pripreme za natjecanja i sudjelovanje na natjecanjima; poduka i trening djece i mladeži; pripremanje članova za sudjelovanje u sastavu gradske, županijske, odnosno državne reprezentacije.

Grad Zagreb izvještava da su u sastavu programa Vikendom u športske dvorane, koji se od 2009. godine provodi u osnovnim školama Grada Zagreba, mjesto našli i programi namijenjeni djeci s teškoćama u razvoju, koja su uključena u korektivnu gimnastiku, športske igraonice za djecu s teškoćama u razvoju, te kroz susrete i natjecanja za učenike s teškoćama u razvoju. Program obuhvaća mjesečno preko 15 000 učenika osnovnih škola, koji se besplatno u športskim dvoranama svojih škola bave športskom rekreacijom. Aktivnosti su organizirane prema interesima učenika dobivenih putem anketa na početku školske godine. Zajedno sa drugim učenicima kroz ovaj program se rekreira i 184 učenika/učenica s teškoćama u razvoju. O učenicima s teškoćama u razvoju voditelji Programa dobivaju potrebne informacije kako bi mogli imati individualizirani pristup. Većina učenika redovito sudjeluje u ovom programu od samog početka, a također su vidljivi i veliki pomoci u stjecanju novih motoričkih vještina, poboljšanju i podizanju na višu razinu motoričkih postignuća, u stjecanju samopouzdanja, osnovnih higijenskih navika, ravnopravnog statusa u grupi, u razvijanju opće odgovornosti pri odlascima na natjecanja, te razvoju opće socijalizacije. U 2009. godini za navedene aktivnosti sveukupno je utrošeno 6.500.000,00 kn.

Nadalje, u Gradu Zagrebu se od ožujka 2005. godine provodi Program sportske rekreacije po gradskim četvrtima u objektima mjesne samouprave pod nazivom *Sport za sve* koji je u potpunosti besplatan za korisnike. Glavni cilj programa je aktivno uključivanje u sportsku rekreaciju svih građana, posebice djece s teškoćama u razvoju, osoba s invaliditetom i starijih osoba. Nositelji programskih aktivnosti su Služba za mjesnu samoupravu i Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom, u suradnji sa Zagrebačkim športskim savezom osoba s invaliditetom i Kineziološkim fakultetom. Služba za mjesnu samoupravu organizira cjelokupnu provedbu programa, osigurava prostor, neophodnu opremu za održavanje sportske rekreacije, provodi promidžbene aktivnosti, koordinira realizacijom programa, te osigurava evaluaciju

provedbe, rezultata i utjecaja programskih aktivnosti. Nositelji programskih aktivnosti osiguravaju stručno vođenje sportske rekreacije angažiranjem potrebnog broja stručnih osoba za vođenje pojedinih oblika rekreativnog vježbanja za osobe s invaliditetom. U 2009. godini programom *Sport za sve* obuhvaćeno je ukupno 230 osoba s invaliditetom. Rekreativno vježbanje pod stručnim vodstvom, po posebno prilagođenom programu, redovito se održava u ukupno 5 prostora mjesne samouprave, u 12 jednosatnih termina tjedno. 5 termina namijenjeno je osobama s cerebralnom paralizom, 4 osobama s intelektualnim poteškoćama, 2 osobama oboljelim od distrofije, a 1 slijepim i slabovidnim osobama. Za navedene aktivnosti u 2009. godini utrošeno je 65.000,00 kn. Suradnjom Zagrebačkog športskog saveza osoba s invaliditetom i Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom (do srpnja 2009. godine Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje) organizirano je niz športskih natjecanja u različitim športskim granama u kojima je sudjelovalo oko 500 osoba s invaliditetom. U okviru obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom i Dana URIHO-a, a u okviru cjelokupne manifestacije održavaju se i različita športska natjecanja na kojima je sudjelovalo oko 300 sudionika – osoba s invaliditetom. U okviru međunarodnih kontakata 2009. godine stolnotenisači Športskog kluba URIHO sudjelovali su na međunarodnim susretima stolnotenisača u austrijskom gradu Linzu. Nadalje, Grad Zagreb izvještava da sastavni dio Programa javnih potreba u športu Grada Zagreba, koji se donosi svake godine sadrži i *Programe športskih aktivnosti osoba s tjelesnim oštećenjima i teškoćama u razvoju* i realizira se najvećim dijelom putem Zagrebačkog športskog saveza osoba s invaliditetom i Zagrebačkog športskog saveza gluhih. U sustavu zagrebačkog športa djeluje Zagrebački športski savez invalida koji udružuje 34 registrirane udruge s oko 830 aktivnih športaša. Posebno značenje pridaje se tretmanu invalida Domovinskog rata i prevenciji povrata posttraumatskog sindroma ratnih veterana, koji se prate preko Športskog društva HVIDR-a Grada Zagreba i udruga za šport i rekreaciju Veterani 91. Osobe s invaliditetom iz godine u godinu postižu sve bolje rezultate te osvajaju brojne medalje na europskim i svjetskim natjecanjima. Vrhunski športaši u individualnim sportovima koji ispunjavaju kriterije pravilnika Hrvatskog olimpijskog odbora ostvaruju pravo i redovito dobivaju stipendiju. Izvještava se i o djelovanju Zagrebačkog športskog saveza gluhih koji objedinjuje 15 udruga s 294 gluha športaša. Naročito dobri rezultati postižu se u rukometu, streljaštvu, tenisu, stolnom tenisu, kuglanju i šahu. Pri tome treba istaknuti i činjenicu da se ženska curling ekipa gluhih uspješno natječe na Europskom prvenstvu u curlingu za čujuće osobe što je jedan od presedana u športu na tako velikim natjecanjima. Financijska potpora pružena Zagrebačkom športskom savezu osoba s invaliditetom u 2009. godini iznosi 1.541.528,00 kn, a Zagrebačkom športskom savezu gluhih 446.332,00 kn, dok su aktivnosti sporta i rekreacije branitelja iz Domovinskog rata sufinancirane su u ukupnom iznosu od 186.380,00 kn. Pored sustavnog praćenja, povremenim i izvanrednim potporama pruža se podrška onim projektima koji su stručno osmišljeni i korisni za korisnike, a koji nisu praćeni kroz sustav te je za iste u 2009. godini osigurano 40.000,00 kn. Sveukupno utrošena sredstva iz Proračuna Grada Zagreba u 2009. godini za navedene aktivnosti sporta osoba s invaliditetom iznosila su 2.214.240,00 kn. Uz sve navedeno, Grad Zagreb izvještava i o dodijeljenoj financijskoj potpori u iznosu od 190.000,00 kuna za 11 projekata i programa udruga osoba s invaliditetom koje djeluju na području sporta osoba s invaliditetom u Gradu, kao i da su pored navedenih sredstava tijekom 2009. godine izdvajana sredstva i izvan natječaja za programe i projekte s područja sporta te je na taj način Podrška je pružena za ukupno 6 programa i projekata udruga u ukupnom iznosu od 151.500,00 kn.

Mjera 4. Ukloniti građevinske prepreke i prilagoditi športske terene (unutarne i vanjske) te prilagoditi opremu potrebama djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da su u Gradu Čazmi sportski tereni prilagođeni osobama s invaliditetom.

Ličko-senjska županija izvještava da osobe s invaliditetom imaju prilagođen ulaz u Gradsku športsku dvoranu u Gospiću i mogućnost korištenja terena (igrališta), ali dvorana nije u cijelosti prilagođena budući da nije prilagođen pristup sjedećem dijelu tribina.

Na području **Brodsko-posavske županije** je većina dvorana prilagođena osobama s invaliditetom te se u njima provode sljedeće aktivnosti za osobe s invaliditetom: košarka u kolicima, sjedeća odbojka, boćanje, kuglanje, rekreacija, pikado, streljaštvo, šah i dr.

Krapinsko-zagorska županija izvještava da su sva sportska igrališta prilagođena potrebama osoba s invaliditetom.

Grad Varaždin (Varaždinska županija) izvještava da u Gradu postoji ukupno 16 športskih objekata te da su svi arhitektonski prilagođeni osobama s invaliditetom (osim WC-a). Nadalje, navodi se da je od ukupno 8 školskih prostora za provedbu sportskih i drugih izvannastavnih programa, samo njih 3 u potpunosti prilagođeno djeci s teškoćama u razvoju. U Gradu je izgrađeno didaktičko igralište prilagođeno djeci s teškoćama u razvoju, a izgrađen je i mali dio osjetilnog parka namijenjenog slijepim osobama. Uz navedeno, navodi se i da je potpuno prilagođena plaža na Sportsko-rekreacijskom centru „Aquacity” kao i prilagođeno igralište za boćanje.

Mjera 5. Ukloniti građevinske prepreke i prilagoditi školske prostore te opremu u svrhu omogućavanja izvannastavnih aktivnosti (športskih i drugih) potrebama djece s teškoćama u razvoju

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da su školsko-sportska dvorana OŠ i srednje škole u Čazmi prilagođene za djecu s teškoćama u razvoju.

Ličko-senjska županija izvještava da su škole (osnovne i srednje) na području Županije djelomično prilagođene učenicima s teškoćama u razvoju. U tijeku je prilagodba OŠ Dr. J. Turića u Gospiću (sanitarni čvor, lift i ulaz).

Mjera 6. Izgraditi i opremiti „didaktičke parkove (igrališta)“ i/ili edukativne staze za šetnje (planinarenje) u svakoj županiji za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Dubrovnik (Dubrovačko-neretvanska županija) izvještava da je uz pomoć donacija građana i poduzeća prilagođeno Dječje igralište u Udruzi „Dva skalina“, plaža „Copacabana“ te ugrađen lift na plivačkom bazenu „Jug“.

Grad Zagreb izvještava da je u 2007. i 2008. izgrađeno i uređeno 308 novih dječjih igrališta. Igrališta su uglavnom opremljena mješovitim spravama namijenjenim djeci sa i bez teškoća u razvoju, a u 2009. izgrađeno je ili uređeno ukupno 191 igralište. Igrališta se opremaju najkvalitetnijom opremom i jedan dio njih ugrađuje opremu i za djecu s teškoćama u razvoju.

Mjera 7. Prilagoditi, urediti i izgraditi javne plaže i turističko-ugostiteljske objekte sukladno potrebama djece s teškoćama u razvoju te osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Grad Opatija (Primorsko-goranska županija) izvještava da je javna plaža u Ičićima nositelj plave zastave. Status plave zastave dostignut je i prilagodbom cjelokupne površine javne plaže djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom (prilaz plaži, prilaz moru, dizalica za ulaz u more osoba s invaliditetom, sanitarije te prilaz svim ugostiteljskim objektima na plaži). **Grad Rijeka** kroz Odjel za sport i tehničku kulturu najveću pažnju poklanja području djelovanja rekreacije, razonode i športa. U Centru za odgoj i obrazovanje u Rijeci provodi se nastava za učenike osnovne i srednje škole, a za djecu s teškoćama u razvoju organizirana je izvannastavna sportska aktivnost košarke. Sportsku aktivnost za djecu s teškoćama u razvoju provodi

košarkaški klub Flumen Sancti Viti iz Rijeke, sa svojim trenerima, nastavnikom tjelesne i zdravstvene kulture i roditeljima učenika. U 2009. godini bilo je aktivno 15 djece. U 2009. godini provedena su 3 natjecanja u Rijeci s 15 sudionika. U Gradu postoji 5 objekata koji su u cijelosti prilagođeni osobama s invaliditetom: Bazeni Kantrida, Centar Zamet, Atletska dvorana, Astronomski centar Rijeka (Planetarij), te Centar Tehničke Kulture. Plaža za osobe s invaliditetom se nalazi na zapadnom dijelu grada Rijeke, u uvali Kostanj i jedna je od najopremljenijih plaža te namjene na Mediteranu jer omogućava jednostavno kretanje i funkcionalno korištenje cijelog prostora za kupanje, rehabilitaciju i odmor, a u njezinoj neposrednoj blizini je uređeno parkiralište. Za potrebe organizacije sezone kupanja na plaži za osobe s invaliditetom u 2009. godini utrošeno je 99.476,56 kn.

4.14. Udruga osoba s invaliditetom u civilnom društvu

Mjera 1. Sustavno podizati razinu svijesti javnosti o značaju udruga osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija naglašava da su sve aktivnosti udruga osoba s invaliditetom dobro popraćene u lokalnim medijima, te su prisutne na značajnijim zbivanjima u gradu. Uz obilježavanje za njih značajnih datuma udruge imaju „dane otvorenih vrata“ ili prezentiraju svoj rad na glavnom gradskom trgu. Povjerenstvo za osobe s invaliditetom posebno obilježava 3. prosinac, Međunarodni dan osoba s invaliditetom, kada se kroz tjedan dana aktivnosti uključuju sve udruge (predavanja, tribine, sportska natjecanja, zajedničko druženje svih osoba s invaliditetom u gradu - okupi se do 400 osoba).

Grad Velika Gorica (Zagrebačka županija) izvještava da su u okviru obilježavanja *Dana udruga Zagrebačke županije* koje je održano 4. prosinca 2009. godine, svoj rad predstavile udruge i organizacije s područja Grada Velike Gorice koje se bave socijalno-humanitarnom djelatnošću. Na obilježavanju dana Europskog tjedna mobilnosti, na dan jednakih mogućnosti, 19. rujna 2009. godine, predstavljen je rad udruga koje okupljaju osobe s invaliditetom. Nadalje Grad izvještava da su lokalni mediji informirali javnost o strateškim aktivnostima koje su se provodile tijekom godine, a koje su se odnose na probleme osoba s invaliditetom. Vrlo često nositelji tih aktivnosti su bile udruge.

Grad Zagreb izvještava da su tijekom 2009. udruge osoba s invaliditetom bile kontinuirano uključene u provođenje Strategije kroz rad Povjerenstva i radnih skupina, a u svibnju 2009. godine, Gradski ured za zdravstvo i branitelje organizirao veliku javnu prezentaciju za predstavnike medija, organizacije civilnog društva, predstavnike nadležnih institucija, na temu „Uloga organizacija civilnog društva na lokalnoj razini u razdoblju od 2000. do 2008.“. Cilj je bio prikazati suradnju Ureda i organizacija civilnog društva u proteklom razdoblju s tendencijom da se prikaže porast broja udruga koje su ušle u sustav financiranja, povećanje broja sredstava za financiranje programa, partnerstvo s organizacijama civilnog društva s posebnim osvrtom na suradnju s udrugama čiji su korisnici osobe s invaliditetom.

Mjera 2. Poticati aktivno djelovanje žena s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Koprivničko-križevačka županija je financirala jedan program udruga osoba s invaliditetom usmjeren aktivnom djelovanju žena s invaliditetom.

Grad Čakovec (Međimurska županija) je osigurao financijsku potporu za 3 projekta koji doprinose smanjivanju socijalne isključenosti žena.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da je nakon prve i druge, uspješno provedene Modne revije žena s invaliditetom, Društvo osoba s invaliditetom „Podunavlje“,

povodom Međunarodnog dana osoba s invaliditetom organiziralo Međunarodni izbor za Miss i modnu reviju žena s invaliditetom. Manifestacija pod nazivom „Moje drugo ja! – Vukovar 2009.“ održana je 12. prosinca. 2009. godine u Vukovaru s osnovnim ciljem poticanja žene s invaliditetom na aktivnije djelovanje u svim segmentima društvenog života, kao i stvaranje kontinuiteta, dugoročno i tradicije održavanja revije kao jednog od modela javnog prezentiranja žena s invaliditetom. Specifičnost ove manifestacije je što su, osim iz Hrvatske, veliko zanimanje za sudjelovanje pokazale i žene s invaliditetom iz Mađarske, Slovačke, Srbije, Bosne i Hercegovine i Švicarske.

Grad Zagreb izvještava o sudjelovanju na stručnom skupu Osnaživanje žena s invaliditetom za uključivanje u proces političkog odlučivanja na lokalnoj razini pod nazivom *I ti to možeš, ako...*, u organizaciji Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske.

Mjera 3. Poticati zapošljavanje osoba s invaliditetom programima udruga

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija izvještava da Udruga za promicanje inkluzije i Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom dobro surađuju s gospodarstvenicima u Gradu Slavenskom Brodu te se uključuju u izradu jednostavnijih predmeta ili njihovo pakiranje za potrebe poslodavca. U program javnih radova, na poticaj Udruge gluhih, na uređenju grada bile su uključene dvije osobe s invaliditetom.

Krapinsko-zagorska županija izvještava da je za osobni dohodak administrativne djelatnice u Udruzi slijepih Krapinsko-zagorske županije osigurala sredstva u iznosu od 72.000,00 kn.

Mjera 4. Sustavno financirati udruge osoba s invaliditetom omogućujući njihovo djelovanje u cilju unapređenja kvalitete života osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da su gradovi i županija u proračunu osigurali sredstva za financijsku potporu za programe i projekte udruga osoba s invaliditetom i drugih organizacija civilnog društva za 9 programa (asistent u nastavi, likovna kolonija, financiranje boravka djece u Poliklinici za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG u Zagrebu, financiranje boravka djece s teškoćama u razvoju u vrtićima Grada, financiranje raznih stručnjaka (logoped, psiholog, psihijatar, defektolog,..) u Udruzi „Korak dalje“, financiranje programa HVIDRA-e, Udruge multiple skleroze te Udruge osoba s invaliditetom.

Na području **Brodsko-posavske županije**, osim Županije, putem natječaja i putem javnih potreba udruge su financirali i Grad Slavenski Brod i Nova Gradiška te neke općine. Sve udruge s područja **Grada Slavenskog Broda** koje okupljaju osobe s invaliditetom financiraju se iz Gradskog proračuna.

Dubrovačko-neretvanska županija izvještava da je u javnom natječaju za programe iz područja zdravstva i socijalne skrbi, jedno od prioritetnih područja za prijavu programskih aktivnosti bilo unapređenje života osoba s invaliditetom. **Grad Metković** je za financijsku potporu Udruzi osoba s invaliditetom „Prijatelj“, odnosno akcije usmjerene ka poboljšanju uvjeta življenja osoba s invaliditetom u 2009. godini izdvojio 36.500,00 kn.

Krapinsko-zagorska županija izvještava da je udio sredstava dodijeljenih udrugama osoba s invaliditetom u odnosu na ukupno dodijeljena sredstva namijenjena organizacijama civilnog društva 22,7 %. **Općina Zagorska Sela** je osigurala financijsku potporu Udruzi invalida za redoviti program aktivnosti. **Općina Lohor** izvještava da je u 2009. godini osnovana Udruga Sv. Ana za pomoć osobama s invaliditetom. Djelovanjem Udruge potiče se ukidanje predrasuda o osobama s invaliditetom te njihovo uključivanje u društveni i kulturni život Općine. **Općina Stubičke Toplice** financirala je rad Udruge invalida Donja Stubica, Udruge Hrvatskih branitelja oboljelih od PTSP-a te Udruge slijepih. **Općina Đurmanec** izvještava da osigurava kontinuiranu financijsku pomoć udrugama na svom području.

Ličko-senjska županija izvještava da Grad Gospić financira programe udruga osoba s invaliditetom koje djeluju na području Grada putem Programa javnih potreba zdravstvene zaštite i socijalne skrbi Grada Gospića. **Općina Brinje** je u 2009. godini dodijelila sredstva za programske aktivnosti 3 udruge osoba s invaliditetom u ukupnom iznosu od 27.500,00 kn. Sredstva dodijeljena udrugama osoba s invaliditetom čine 36,23 % (27.500,00 kn) od ukupnih sredstava (63,77 % ili 48.409,00 kn) koja su dodijeljena ostalim udrugama iz proračunskih sredstava.

Osječko-baranjska županija izvještava da je Programom financiranja programskih aktivnosti udruga od interesa za Osječko-baranjsku županiju tijekom 2009. godine osigurano 400.000,00 kn. Financirani su projekti/programi 31 udruge osoba s invaliditetom za što je utrošeno 265.000,00 kn, a što čini 66,25% ukupnih sredstava utrošenih za tu namjenu. U 2008. godini navedenim Programom bilo je osigurano 400.000,00 kn, a za projekte/programe udruga osoba s invaliditetom utrošeno 281.000,00 kn što čini 70,25% ukupnih sredstava za tu namjenu.

Požeško-slavonska županija izvještava da je u 2009. godini udrugama osoba s invaliditetom dodijelila 264.650,00 kn, što čini udio od 53,54 % u odnosu na ukupno dodijeljena sredstva udrugama. Grad Požega u 2009. godini udrugama osoba s invaliditetom dodijelio 328.425,00 kn, a ostalim udrugama 5.225.343,43 kn, odnosno njihov udio iznosi 6% u odnosu na ukupno dodijeljena sredstva udrugama, što je u odnosu na 2008. godinu povećanje od 35%. **Općina Jakšić** je u 2009. godini dodijelila financijske potpore za rad 6 udruga osoba s invaliditetom u iznosu od 6.000,00 kn, a isti iznos je dodijeljen i u 2008. godini.

Primorsko-goranska županija izvještava da je u 2009. godini udrugama osoba s invaliditetom dodijeljeno je 536.000,00 kn, odnosno 668.000,00 kn, ako se pribroje i ostali subjekti, od ukupno dodijeljenih 2.169.804,32 kn u sklopu Programa udruga i ustanova u zdravstvu i socijalnoj skrbi (javne potrebe). **Grad Opatija (Primorsko-goranska županija)** izvještava da osim redovitog (su)financiranja udruga koje djeluju na području Grada Opatije (Udruge osoba s invaliditetom Grada Opatije i HVIDRA Opatija), sufinancira rad udruga koje djeluju na području Primorsko-goranske županije, a okupljaju i članove s područja Opatije. **Grad Vrbovsko** izvještava da je osigurana financijska podrška partnerskim programima i projektima (ili inicijativama) udruga osoba s invaliditetom i drugih organizacija civilnog društva. Kroz Program socijalne skrbi u 2009. godini sufinancirani su programi 7 udruga koje skrbe o osobama s invaliditetom. U 2009. godini povećan je broj udruga građana čiji su programi sufinancirani u odnosu na broj udruga čiji su programi sufinancirani u 2008. godini.

Sisačko-moslavačka županija je financirala projekte i programe organizacija civilnog društva u ukupnom iznosu od 1.171.339,00 kn od kojih je udrugama osoba s invaliditetom dodijeljeno 380.000,00 kn za projekte i programe usmjerene poboljšanju kvalitete življenja, prevenciji i edukaciji, pružanju psihološke pomoći, rehabilitaciji kroz radno-okupacijske sadržaje, športsko-rekreacijskim aktivnostima te tečajevne znakovnog jezika i patronažu. **Općina Sunja** osigurala je financijsku pomoć za 4 udruge u ukupnom iznosu od 19.000,00 kn, što čini 10 % ukupno isplaćenih sredstava za sve udruge koje se sufinanciraju iz Općinskog proračuna.

Splitsko-dalmatinska županija izvještava da su dodijeljena sredstva namijenjena za izdavanje brošura o pravima osoba s invaliditetom (sažetak svih zakona i propisa), informativnih biltena, organiziranje javnih tribina, uređenje prostorija udruga, obučavanje članova na računalu, odlazak na športske igre te razne druge rekreacijske aktivnosti, obilježavanje značajnih datuma za osobe s invaliditetom i slično. Županija ističe da su sredstva dodijeljena udrugama osoba s invaliditetom povećana su u odnosu na prethodno razdoblje, a ista dinamika planira se i u 2010. godini.

Grad Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) izvještava da je temeljem Poziva za predlaganje javnih potreba u Gradu Vukovaru za 2009. godinu na poziciji *Programi udruga iz područja Socijalne i zdravstvene skrbi* financirano ukupno 16 projekata/programa, među kojima su i projekti udruga osoba s invaliditetom ili udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Varaždinska županija izvještava da su zaključkom Županijskog poglavarstva o sufinanciranju udruga iz područja zdravstva i socijalne skrbi čija je djelatnost od interesa za Varaždinsku

županiju u 2009. godini, prihvaćeni prijedlozi programa udruga iz područja zdravstva i socijalne skrbi čija je djelatnost od interesa za Varaždinsku županiju i iznosi za njihovu financijsku potporu iz sredstava Proračuna Varaždinske županije za 2009. godinu. Međusobna prava i obveze glede korištenja dodijeljenih financijskih potpora regulirana su Ugovorom. Na navedeni način sufinancirano je 24 udruga u ukupnom iznosu od 329.208,00 kn.

Grad Lepoglava (Varaždinska županija) je tijekom 2009. godine financirao redovnu djelatnost 2 udruge osoba s invaliditetom u ukupnom iznosu od 12.000,00 kn. Za programske aktivnosti 4 udruge osoba s invaliditetom osigurao je financijska sredstva u iznosu od 7.000,00 kn. Pored navedenog Udruzi tjelesnih invalida iz Ivanca odobreno je za rad korištenje prostorije jednom tjedno u prostorima Doma kulture. **Grad Varaždin** izvještava da je u 2009. godini ukupno dodijeljeno 407.880,00 kn za projekte udruga osoba s invaliditetom, što je više od 50% u odnosu na ukupno dodijeljena sredstva udrugama s humanitarno – socijalnim programom (811.980,00 kn). Navedenim sredstvima financirani su projekti Društva distrofičara, Udruge Sunce, Udruge slijepih i slobovidnih, Udruge gluhih i nagluhih, Udruge invalida rada, Atletskog saveza osoba s invaliditetom, HVIDRA-e, Udruge branitelja liječenih od PTSP-a te Udruge ratnih i mirnodopskih invalida.

Virovitičko-podravska županija izvještava da u 2009. godini udio sredstava dodijeljenih osobama s invaliditetom u odnosu na ukupno dodijeljena sredstva udrugama iznosi 20%, što je isti udio kao i u 2008. godini.

Zagrebačka županija izvještava da je iznos sredstava za sufinanciranje udruga osoba s invaliditetom u 2009. godini bio 401.000,00 kn, od ukupno dodijeljenog iznosa udrugama 1.500.000,00 kn. Županija naglašava da se svake godine iznos sredstava povećava (u 2008. godini za programe udruga osoba s invaliditetom je izdvojeno je 375.000,00 kn). **Grad Velika Gorica** je sukladno Programu javnih potreba u socijalnoj skrbi i zdravstvu dodijelio ukupno 120.000,00 kn udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom okupljaju i djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Grad Zagreb izvještava da su *Odlukom o uvjetima za ostvarivanje financijske potpore za zdravstvene, socijalne i humanitarne programe i projekte od interesa za Grad Zagreb* utvrđeni su programi od interesa za Grad Zagreb i to:

1. programi promicanja zdravlja i prevencija bolesti;
2. programi od socijalnog značenja;
 - a) socijalnog i humanitarnog značenja,
 - b) prevencije neprihvatljiva ponašanja djece i mladeži;
3. programi socijalnog i humanitarnog značenja za unapređivanje kvalitete života osoba s invaliditetom;
4. programi socijalnog i humanitarnog značenja za branitelje Domovinskog rata i njihove obitelji, borce II. svjetskog rata i civilne invalide rata.

Donošenjem Odluke, Grad Zagreb je stvorio preduvjete za sustavno pružanje financijske potpore programima i projektima udruga osoba s invaliditetom, a sukladno svim važećim zakonskim propisima. Sukladno tome, u proračunu Grada svake se godine osiguravaju sredstva za sufinanciranje programa socijalnog i humanitarnog značenja za unapređivanje kvalitete života osoba s invaliditetom. Temeljem provedenog Natječaja za predlaganje programa ili projekata socijalnog i humanitarnog značenja za unapređivanje kvalitete života osoba s invaliditetom za 2009. godinu sufinancirano je ukupno 67 programa, u ukupnom iznosu od 2.500.000,00 kn. Uz navedeno, s pozicije Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom tijekom 2009. godine sufinancirane su ciljane i karakteristične aktivnosti usmjerene na poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u iznosu od 1.393.179,00 kn. Tijekom 2009. godine, a temeljem provedenog Natječaja za predlaganje programa ili projekata promicanja zdravlja i prevencije bolesti od interesa za Grad Zagreb u 2009. godini, sufinancirano je 5 programa i projekata udruga osoba s invaliditetom koje djeluju na području Grada Zagreba, u ukupnom iznosu od 91.800,00 kn. Zaklada „Hrvatska kuća srca“ uz rad na promociji i prevenciji bolesti provodi programe poticanja i darivanja organa, a okuplja članove sa transplantacijom srca, a za njezin rad, Grad

Zagreb je osigurao sredstva u iznosu od 500.000,00 kn. Sufinancirana su i 2 programa udruga osoba s invaliditetom u području poljoprivrede i šumarstva u ukupnom iznosu od 60.000,00 kn, a u području športa, kulture i tehničke kulture sufinancirani su programi udruga osoba s invaliditetom u ukupnom iznosu od 3.216.940,00 kn. Grad Zagreb naglašava da je iz navedenog vidljivo da Grad kroz različite Urede sufinancira programe i projekte udruga osoba s invaliditetom ili udruga koje djeluju u korist osoba s invaliditetom u ukupnom iznosu od cca 7,7 milijuna kuna. Uz navedeno, Grad Zagreb navodi i da je tijekom 2009. godine, prema prethodno izrađenim kriterijima, na prijedlog Povjerenstva, Gradsko poglavarstvo Grada Zagreba odobrilo po 60.000,00 kn za 9 programa udruga osoba s invaliditetom, što je ukupno 540.000,00 kn, i to za stručnu pomoć u provođenju programa i projekata od interesa za Grad Zagreb.

Mjera 5. Poticati i razvijati suradnju udruga osoba s invaliditetom s ostalim organizacijama civilnog društva

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija naglašava da udruge na području Grada Slavonskog Broda odlično surađuju na realizaciji zajedničkih programa. Primjerice Književno-likovno društvo „Berislavić“ poklanja slike udrugama za njihove aukcije koje se održavaju u humanitarne svrhe ili za opremanje njihovih prostora. Pored navedenog oganiziraju se i kreativne radionice.

Karlovačka županija izvještava da je znatno unaprijeđena komunikacija i suradnja s udrugama osoba s invaliditetom na području cijele Karlovačke županije, a osigurano je i sufinanciranje plaća profesionalnih djelatnika u Udruzi gluhih i nagluhih Karlovačke županije, Zajednici udruga HVIDRA Karlovačke županije i Udruzi za osobe s intelektualnim teškoćama Karlovačke županije „Rajska ptica“. Županija naglašava da je poboljšana koordinacija između Karlovačke županije i odgojno-obrazovnih ustanova, Centra za socijalnu skrb te Obiteljskog centra Karlovačke županije. Također izvještava da je u suradnji sa Savezom udruga osoba s invaliditetom Karlovačke županije poboljšana dostupnost informacija o načinu ostvarivanja prava iz područja socijalne skrbi te komunikacija između udruga osoba s invaliditetom i Karlovačke županije.

Požeško-slavonska županija izvještava da je ostvarena suradnja između organizacija civilnog društva i udruga osoba s invaliditetom.

Grad Zagreb izvještava da je u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom organizirano niz manifestacija u okviru kojih su udruge zajednički sudjelovale u procesu osmišljavanja, planiranja i provedbe aktivnosti. Na poseban način se ističe suradnja tijekom Europskog tjedna mobilnosti 2009., Tjedna udruga i obilježavanja Međunarodnog dana osoba s invaliditetom. U Novom Zagrebu su 16. rujna 2009. godine počele s radom Rehabilitacijsko – kreativne radionice za osobe s invaliditetom. Nositelj aktivnosti ovih radionica je URIHO, u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom uz podršku Grada Zagreba, koji je navedene prostore prethodno namjenski adaptirao, te ih dao na korištenje. Prostor je zamišljen kao multifunkcionalan prostor koji će, uz programe Udruge OSVIT i URIHO-a moći koristiti i udruge osoba s invaliditetom za provođenje svojih vlastitih programa te će se na taj način na jednome prostoru okupiti veći broj udruga osoba s invaliditetom u izvedbi različitih programa. U okviru Rehabilitacijsko – kreativnih radionica trenutno se, u određenim terminima, odvijaju sljedeći sadržaji: kreativne radionice, šah, domino, pikado, radionice komunikacijskih vještina te sportska rekreacija. Grad nadalje izvještava da se redovito naglašava potreba integriranja i uključivanja u koalicijske odnose udruga osoba s invaliditetom i onih koje rade u korist osoba s invaliditetom s drugim udrugama prema određenim projektima i programima, s obzirom da su iste uključene u sve dijelove procesa provođenja Strategije.

Mjera 6. Provoditi edukaciju voditelja udruga osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Brodsko-posavska županija izvještava da su tijekom 2009. godine organizirane edukacije o pisanju projekata i uključivanju volontera u rad udruga, u sklopu programa „Šalter“ Volonterskog centra iz Osijeka koji jednom mjesečno ima dežurstvo u Slavanskom Brodu s ciljem pružanja pomoći udrugama.

Grad Zagreb izvještava o sljedećim edukacijama:

- U prosincu 2009. godine Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom u suradnji sa Zajednicom saveza osoba s invaliditetom Hrvatske – SOIH-om, održao je edukaciju o vrstama tjelesnog invaliditeta,
- U okviru edukacije o osobama s intelektualnim teškoćama, roditelji osoba s intelektualnim teškoćama educirali su se o njihovim pravima kao i pravima svih osoba s tjelesnim oštećenjem,
- U suradnji s Crvenim križem Zagreb održana je edukacija za roditelje djece s intelektualnim teškoćama,
- U suradnji s Udrugom invalida rada i Crvenim križem Zagreb realizirano je predavanje - edukacija o različitostima unutar tjelesnog invaliditeta.

4.15. Međunarodna suradnja

Mjera 5. Poticati i podržavati međunarodnu suradnju udruga osoba s invaliditetom

Sažetak rezultata provedbe mjere:

Bjelovarsko-bilogorska županija izvještava da je Udruga osoba s invaliditetom Daruvar ostvarila suradnju s Udrugom osoba s invaliditetom iz Republike Mađarske – održana je zajednička tribina u Daruvaru na kojoj su izmjenjivali iskustva svojih zemalja vezano uz potrebe osoba s invaliditetom.

Grad Zagreb izvještava da je dio aktivnosti usmjerenih međunarodnoj suradnji opisan u prethodnim područjima i mjerama.

5. ZAKLJUČAK

Provedbom projekta „Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine“ Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj (UNDP), u 2009 godini osigurani su značajni preduvjeti za unaprjeđenje koordinacije i izvješćivanja o provedbi Nacionalne strategije.

U svrhu unaprjeđenja provedbe mjera za sljedeće trogodišnje razdoblje, izrađen je novi instrument za praćenje provedbe strategije - *Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije*, s unaprjeđenim pokazateljima provedbe mjera, pripremljeni su novi Obrasci za izvještavanje o provedbi mjera na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te su organizirane i održane radionice za nositelje i sunositelje mjera, na kojima je tijekom 2009. godine sudjelovalo 228 sudionika, nositelja i sunositelja mjera na nacionalnoj, područnoj i lokalnoj razini. Na radionicama kojima su bile obuhvaćene sve županije u Republici Hrvatskoj, predstavnici su imali prilike upoznati se s novim instrumentom, raspraviti o postignućima, ali i preprekama u provedbi strategije, te dati vlastiti doprinos na temelju kojeg su definirane i zaključne smjernice za provedbu strategije u sljedećem razdoblju. Navedeno je rezultiralo kvalitetnijom razmjenom informacija o postignućima, zauzimanjem zajedničkih stavova o potrebnim oblicima suradnje, kvalitetnijem prikupljanju podataka, a time i kvalitetnijem godišnjem izvješćivanju o provedbi mjera Nacionalne strategije. U tom smislu važno je naglasiti da je u predstojećem periodu potrebno nastaviti s prilagodbom lokalnih strategija i operativnih planova na nacionalnoj razini *Okviru za praćenje* kako bi se dobili standardizirani podaci o provedbi istih. Također, u cilju nastavka uspješne provedbe potrebno je, sukladno zaključcima sa gore navedenih radionica, učiniti sljedeće:

- Imenovati koordinate u tijelima nositeljima mjera na nacionalnoj i područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini koji do sada nisu imenovani;
- Uspostaviti učinkovit sustav konzultiranja sa zainteresiranim formalnim i neformalnim akterima u provedbi mjera;
- Nastaviti s provedbom periodičnih edukacija nositelja i sunositelja mjera Nacionalne strategije s ciljem daljnjeg unaprjeđenja praćenja provedbe strategije;
- intenzivirati suradnju između koordinatora, nositelja i sunositelja mjera,
- osigurati proračunsku aktivnost za provedbu mjera Nacionalne strategije u svim tijelima nadležnim za provedbu,
- izraditi Operativne planove provedbe Nacionalne strategije, sa preciznijim polazišnim podacima i vremenskim razdobljem provedbe kako bi se olakšalo praćenje postignuća kao i vrednovanje ukupnih rezultata
- uspostaviti učinkovitiju koordinaciju u prikupljanju podataka, praćenju i izvješćivanju o provedbi mjera Nacionalne strategije na svim razinama kako bi se izbjegla preklapanja u opisnim i financijskim pokazateljima rezultata provedbe mjera Nacionalne strategije,
- osigurati jačanje administrativnih kapaciteta za kvalitetnu provedbu i praćenje.

Temeljem dostavljenih izvješća o rezultatima provedbe Nacionalne strategije na nacionalnoj i lokalnoj razini za 2009. godinu, a u usporedbi s 2008. godinom, može se procijeniti da su ostvareni značajni pomaci kako u provedbi, tako i u praćenju i izvješćivanju o istoj.

U odnosu na ukupno utrošena sredstva koja su nositelji i sunositelji na nacionalnoj razini naveli za 2009. godinu, razvidno je da je došlo do smanjenja ukupnih sredstava, i to s 227.186.746,25 kuna u 2008. godini na 203.654.859,37 kuna u 2009. godini, međutim, važno je istaknuti da, unatoč određenom smanjenju sredstava koji su vjerojatno rezultat gospodarske situacije u Republici Hrvatskoj, i dalje se izdvajaju značajna sredstva što omogućava kontinuiranu provedbu mjera.

Uvećani utrošak financijskih sredstava na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini s 91.968.155,20 kuna u 2008. godini na 233.757.459,89 kuna u 2009. godini ukazuje na preciznije usmjerenje i praćenje utroška sredstava na toj razini.

Sveukupno iskazana utrošena sredstva na nacionalnoj i područnoj (regionalnoj) razini za provedbu Nacionalne strategije u 2009. godini iznose **437.412.319,26** kuna. Isto je vidljivo iz dolje priloženih tablica.

Tablica 1. Usporedni prikaz utrošenih sredstava za provedbu mjera Nacionalne strategije u 2008. i 2009. godini na nacionalnoj razini

Područje	Utrošena sredstva u 2008. godini	Utrošena sredstva u 2009. godini
1. Obitelj	28.974.942,67	17.694.492,73
2. Život u zajednici	15.513.773,68	81.710.127,18
3. Odgoj i obrazovanje	19.832.833,00	34.560.074,00
4. Zdravstvena zaštita	15.312.253,88	365.800,00
5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje	43.476.280,69	3.281.709,00
6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost	10.319.142,38	6.635.720,00
7. Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje	83.706.152,68	47.302.410,46
8. Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja	497.711,97	3.848.587,01
9. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti	551.803,00	330.013,59
10. Sudjelovanje u kulturnom životu	2.334.500,00	6.726.129,00
11. Sudjelovanje u političkom životu	130.000,00	350.000,00
12. Istraživanje i razvoj		686.684,60
13. Rekreacija, razonoda i šport	100.000,00	132.000,00
14. Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu:	6.267.327,00	18.000,00
15. Međunarodna suradnja	170.025,30	13.111,80
UKUPNO	227.186.746,25	203.654.859,37⁹

Tablica 2: Prikaz utrošenih sredstava za provedbu mjera Nacionalne strategije po jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave

JP(R)S ¹⁰	Utrošena sredstva 2008. godine	Utrošena sredstva 2009. godine
Bjelovarsko-bilogorska županija	505.465,82	5.024.347,38
Brodsko-posavska županija	1.414.558,00	1.712.036,00
Dubrovačko-neretvanska županija	2.863.733,25	1.277.863,38
Istarska županija	1.524.910,00	0,00

⁹ Za provedbu aktivnosti iz zadanih mjera tijekom 2009. godine nositelji mjera utrošili su 203.654.859,37 kuna. U navedena sredstva nisu uključena financijska davanja iz redovne djelatnosti nositelja mjera. U Izvješću o provedbi mjera Nacionalne strategije u 2008. godini u području 4. Zdravstvena skrb bila su prikazana utrošena sredstva u ukupnom iznosu od 573.529.127,12 kn od čega je 558.216.873,24 kn bilo utrošeno za osiguravanje ortopedskih i drugih pomagala za osobe s invaliditetom, dok u 2009. godini ista nisu iskazana. Nadalje, sredstva osigurana za provedbu projekata udruga u Izvješću za 2008. godinu bila su prikazana u području 14. Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu i području 5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje, dok su u ovogodišnjem Izvješću navedena sredstva iskazana u području 2. Život u zajednici.

¹⁰ Prikazana sredstva jedinica područne (regionalne) samouprave uključuju i sredstva jedinica lokalne samouprave

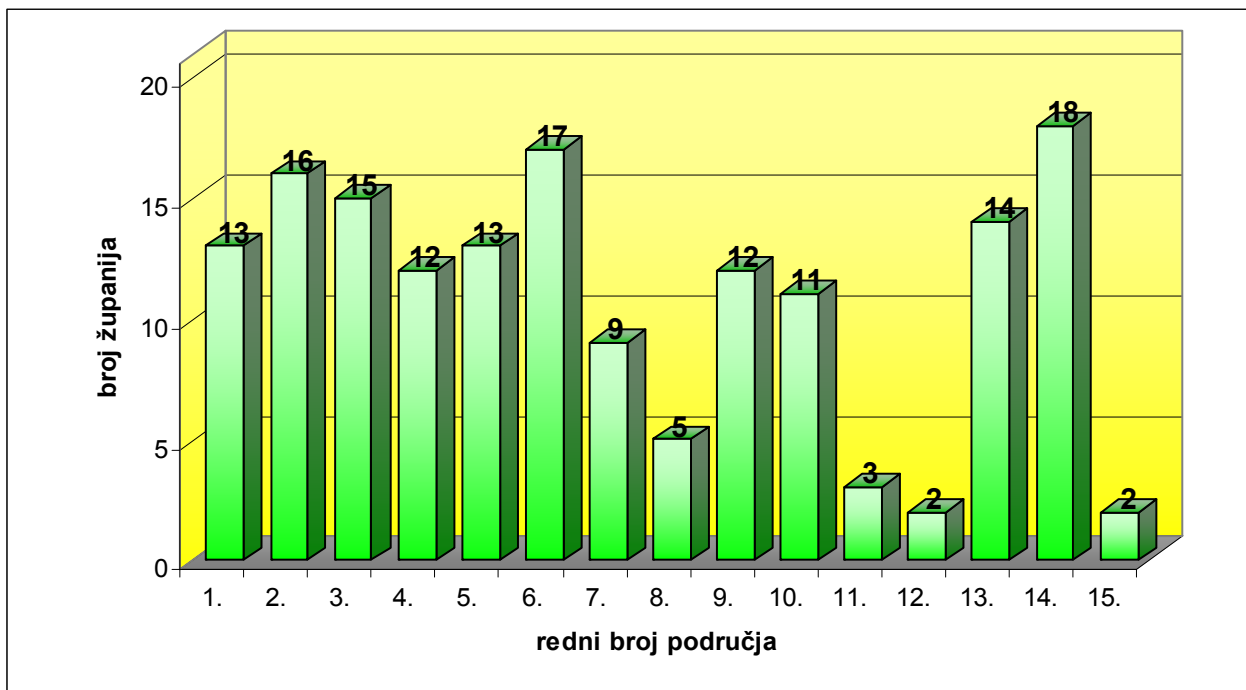
Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

Karlovačka županija	661.332,76	1.972.480,00
Koprivničko-križevačka županija	133.700,00	11.624.321,00
Krapinsko-zagorska županija	0,00	1.151.919,98
Ličko-senjska županija	926.416,67	2.044.640,36
Međimurska županija	980.270,00	2.169.334,99
Osječko-baranjska županija	20.061.569,80	18.666.321,58
Požeško-slavonska županija	447.135,00	1.107.809,71
Primorsko-goranska županija	916.934,40	4.789.614,00
Sisačko-moslavačka županija	0,00	6.212.810,20
Splitsko-dalmatinska županija	844.500,00	11.985.720,00
Šibensko-kninska županija	0,00	127.373,00
Varaždinska županija	3.449.770,00	5.880.524,12
Virovitičko-podravska županija	1.285.439,58	851.782,87
Vukovarsko-srijemska županija	299.089,51	7.046.146,37
Zadarska županija	944.330,73	1.675.000,00
Zagrebačka županija	0,00	1.586.606,80
Grad Zagreb	54.708.999,68	146.850.808,15
UKUPNO	91.968.155,20	233.757.459,89

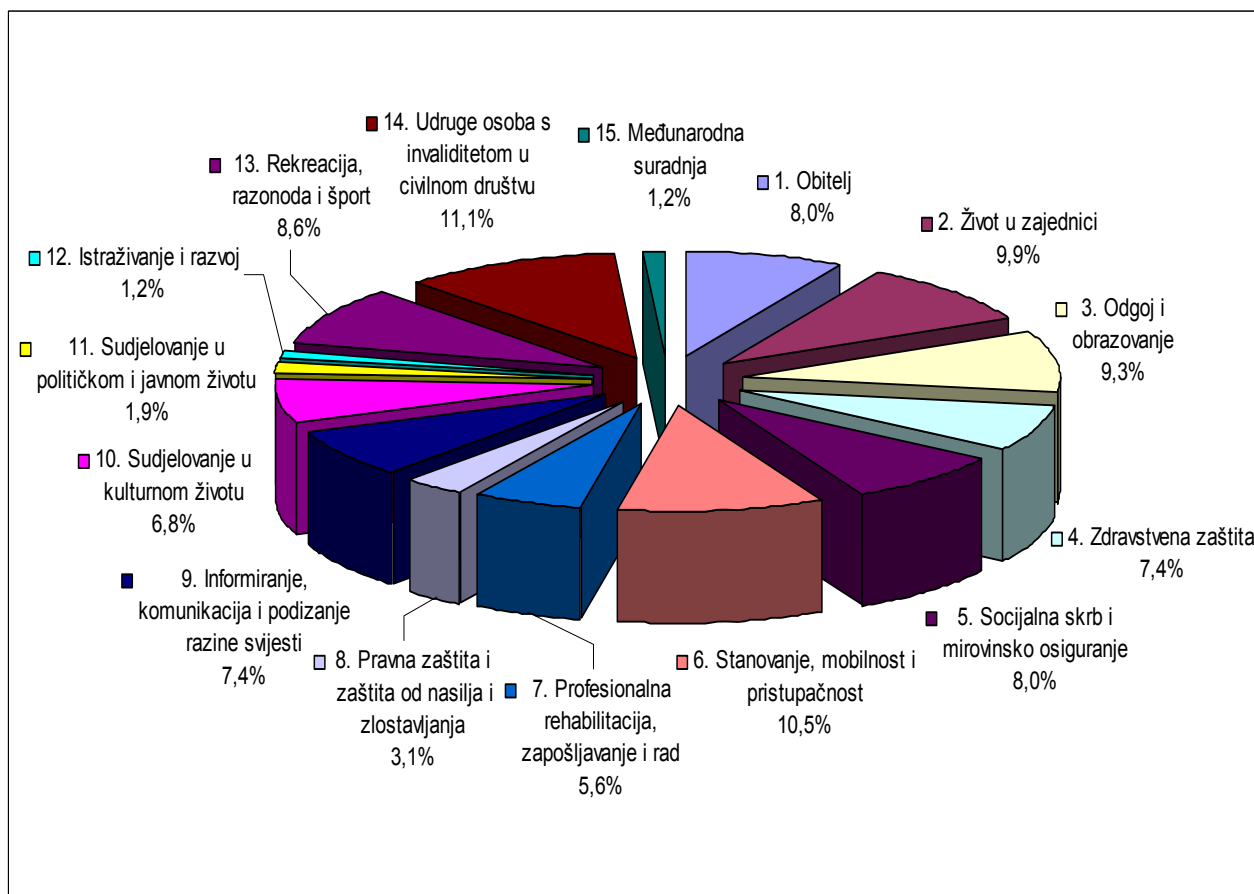
Tablica 3: Ukupno utrošena sredstva za provedbu mjera Nacionalne strategije na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2009. godini, po područjima djelovanja

PODRUČJE Nacionalne strategije	Utrošena sredstva
1. Obitelj	7.130.009,08
2. Život u zajednici	56.166.237,44
3. Odgoj i obrazovanje	24.915.124,85
4. Zdravstvena zaštita	8.108.158,01
5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje	10.796.276,78
6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost	41.827.097,78
7. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad	52.472.755,66
8. Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja	1.204.220,64
9. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti	1.120.906,74
10. Sudjelovanje u kulturnom životu	2.682.200,00
11. Sudjelovanje u političkom i javnom životu	63.538,00
12. Istraživanje i razvoj	64.500,00
13. Rekreacija, razonoda i šport	12.016.075,42
14. Udruga osoba s invaliditetom u civilnom društvu	14.351.359,49
15. Međunarodna suradnja	736.000,00
UKUPNO	233.757.459,89

Grafikon 1: Zastupljenost područja djelovanja u provođenju Nacionalne strategije po županijama

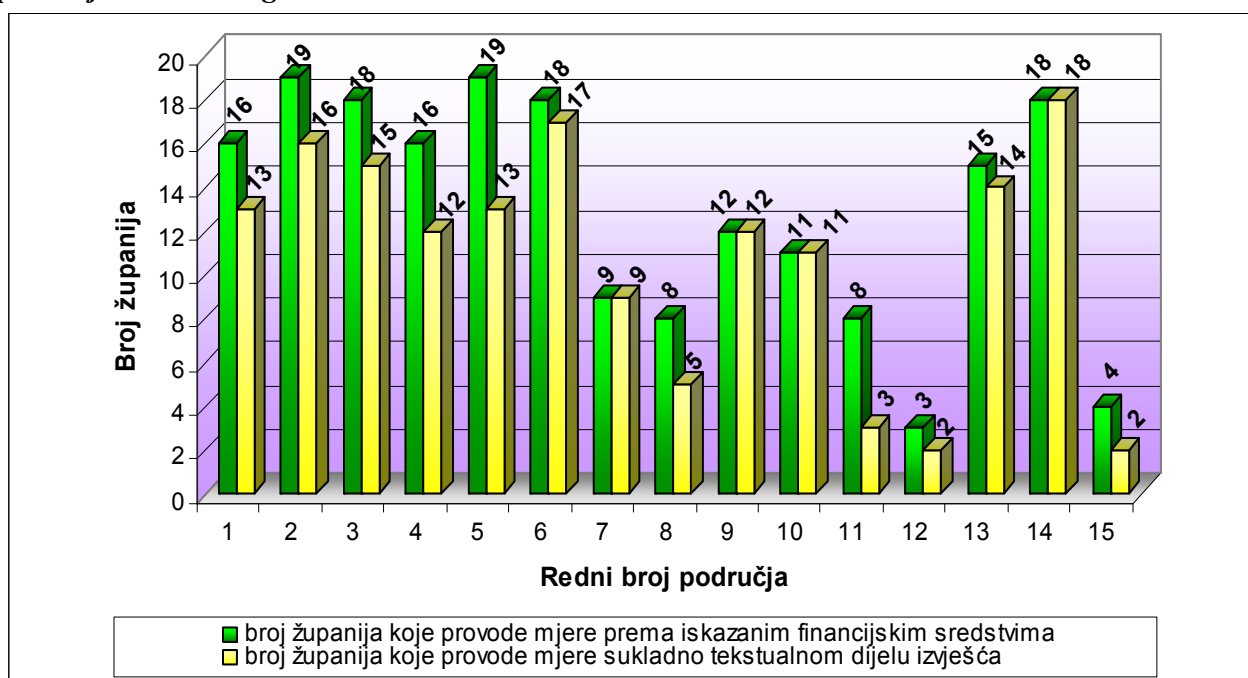

Grafikon 1a: Zastupljenost područja djelovanja u provođenju Nacionalne strategije po županijama, prikaz u postocima

Iz grafičkog prikaza vidljivo je da je područje 14. Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu, najzastupljenije područje djelovanja u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave. Navedeni pokazatelj proizlazi iz činjenice da jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave najvećim dijelom aktivnosti u svrhu poboljšanja kvalitete života osoba s invaliditetom u zajednici provode u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom u vidu pružanja financijske podrške njihovim programima i projektima. Na taj način jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sudjeluju u određivanju prioriteta razvoja usluga usmjerenih osobama s invaliditetom u određenoj sredini, uzimajući pritom u obzir specifičnosti iste.

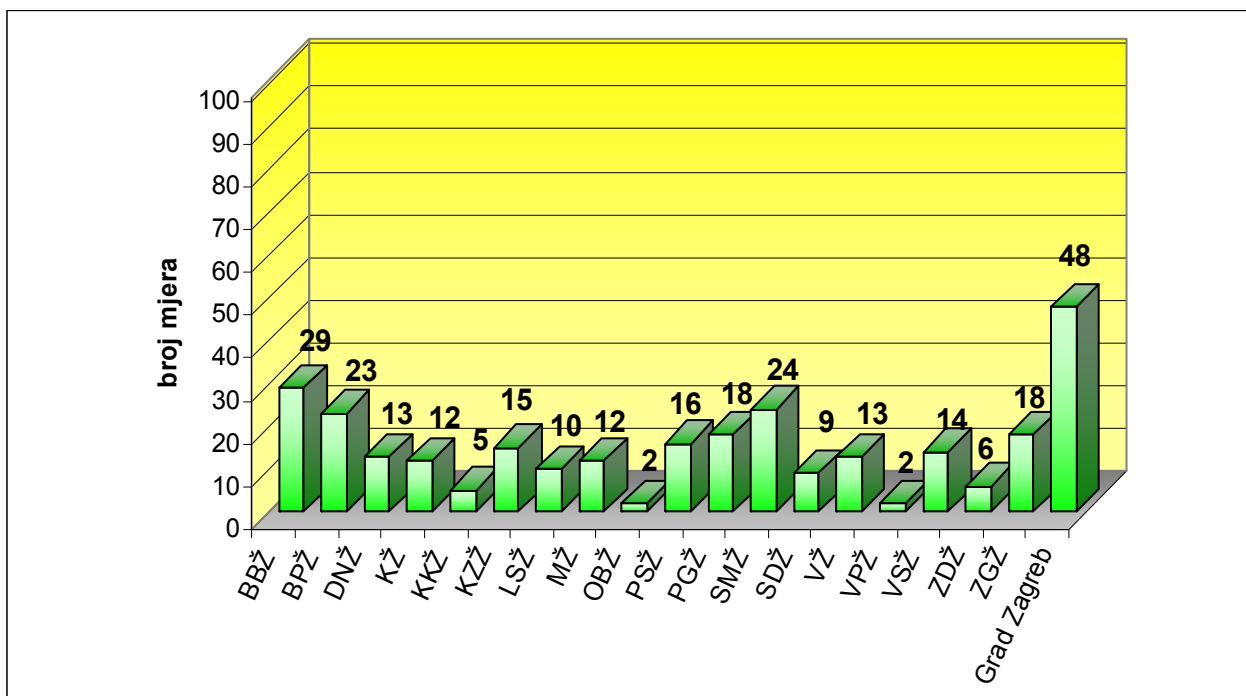
Grafikon 2: Broj županija koje su provodile mjere Nacionalne strategije u pojedinim područjima u 2009. godini

Iz gore navedenih pokazatelja vidljivo je da najveći broj (19) jedinica područne (regionalne) samouprave, utrošena sredstva usmjerava za provedbu mjera iz područja 2. Život u zajednici i područja 5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje. Visoka uključenost područne (regionalne) samouprave po financijskim pokazateljima, prisutna je i u područjima 3. Odgoj i obrazovanje, 6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost i 14. Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu što pokazuje i način odabira prioriteta na lokalnoj razini.

Razumljiv je i pokazatelj najmanjeg utroška financijskih sredstava jedinica područne (regionalne) samouprave (2) u područjima 12. Istraživanje i razvoj i 15. Međunarodna suradnja budući da su mjere iz navedenih područja za provođenje više usmjerene na nacionalnu razinu djelovanja.

Grafikon 3: Broj provedenih mjera po županijama u 2009. godini

Iz svega navedenog, može se zaključiti da je postignut značajan napredak u provedbi mjera Nacionalne strategije; osigurani su preduvjeti za unaprjeđivanje koordinacije i procesa izvješćivanja o provedbi iste što je već u ovom periodu rezultiralo značajnim pomacima u kvaliteti izvješća nositelja i sunositelja mjera, ali i podizanjem njihove svijesti o potrebama i mogućnostima osoba s invaliditetom, što je pretpostavka za stvaranje preduvjeta za njihovo aktivno uključivanje u život zajednice.

**OKVIR ZA PRAĆENJE PROVEDBE
NACIONALNE STRATEGIJE IZJEDNAČAVANJA MOGUĆNOSTI ZA OSOBE S INVALIDITETOM
2007.-2015.**

ožujak 2010.

Verzija 01/10

Pripremile za MOBMS:

Nataša Škrbić konzultantica UNDP Hrvatska

i Jasmina Papa Voditeljica programa Socijalno uključivanje UNDP Hrvatska

uz konzultacije s Marinom Škrabalo i Ankom Kekez Koštro

I. Upravljanje provedbom Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom

Pokazatelji:

Izvori provjere

Nositelji mjere i

	pokazatelja	praćenja
<p>1. Učinkovitost horizontalne i vertikalne koordinacije u provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom</p> <p>a. Poboljšana koordinacija MOBMS Uprave za obitelj i drugih nositelja mjera tijela državne uprave i tijela javnih ovlasti u planiranju, razvoju i utvrđivanju godišnjih (planova) prioriteta provedbe NSIMOSI - opis poduzetih aktivnosti koordinacije i suradnje te procjena postignuća u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom</p> <p>b. Poboljšana koordinacija nositelja mjera tijela državne uprave i tijela na županijskoj razini (županijski koordinatori, povjerenstva ili osobe zadužene za provedbu strategije u okviru JLS) u planiranju, razvoju i utvrđivanju godišnjih (planova) prioriteta provedbe NSIMOSI - opis poduzetih aktivnosti koordinacije i suradnje te procjena postignuća u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom</p> <p>c. Razvijen partnerski odnos između tijela državne uprave, županija i JLS i organizacija civilnog društva te predstavnika osoba s invaliditetom u procesu provedbe mjera - opis poduzetih aktivnosti suradnje te procjena postignuća u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom</p>	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine</p>	<p>Povjerenstvo Vlade RH MOBMS – Uprava za obitelj, Odjel za osobe s invaliditetom</p>
<p>2. Učinkovitost koordinacije u provedbi mjera Nacionalne strategije na županijskoj razini i razini JLS</p> <p>a. Poboljšana koordinacija provedbe Strategije na županijskoj razini između različitih nositelja i sunositelja mjera: županijskih odjela za obrazovanje, socijalnu i zdravstvenu skrb, JLS, ustanova za odgoj i obrazovanje, CZSS, HZZ-a, domova socijalne skrbi za osobe s invaliditetom, obiteljskih centara, udruga i vjerskih zajednica pružatelja usluga za osobe s invaliditetom - opis poduzetih aktivnosti koordinacije i suradnje te procjena postignuća u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom</p> <p>b. Razvijen partnerski odnos između županija i JLS i organizacija civilnog društva te predstavnika osoba s invaliditetom u procesu provedbe mjera - opis poduzetih aktivnosti suradnje te procjena postignuća u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom</p>	<p>Izvješća županija i JLS o provedbi strategije</p>	<p>Županije i JLS - Županijski koordinatori, Povjerenstva ili druge osobe zadužene za provedbu strategije u JLS</p>
<p>3. Učinkovit sustav praćenja i procjene napretka u ostvarivanju ukupnih ciljeva (mjera i prioriteta) Nacionalne strategije; periodična revizija mjera i prioriteta Nacionalne strategije</p> <p>a. <u> Svake dvije do tri godine od početka provedbe Nacionalne strategije, Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom analizira i procjenjuje napredak u ostvarivanju ukupnih ciljeva</u></p>	<p>Periodična izvješća o analizi napretka u ostvarivanju postavljenih ciljeva (mjera i prioriteta) Nacionalne strategije</p>	<p>Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom</p>

<p>(mjera i prioriteta) i prema potrebi, predlaže reviziju ili dopunu pojedinih mjera, uz osvrt na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daljnje usklađivanje mjera i pokazatelja Nacionalne strategije s očekivanim ishodima definiranim UN Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom i drugim relevantnim instrumentima zaštite ljudskih prava • analizu mjera koje su provedene, završene ili za koje je potrebno izvršiti dopunu/reviziju u svakom od navedenih područja Nacionalne strategije <p>b. Periodična procjena napretka u ostvarivanju ciljeva (mjera i prioriteta) pojedinih područja strategije temeljem prikupljanja povratnih informacija od osoba s invaliditetom o zadovoljstvu s napretkom (organizacija ispitivanja/anketa, konzultativnih sastanaka, okruglih stolova ili drugih formalnih načina prikupljanja povratnih informacija)</p> <p>c. Periodična procjena napretka u provedbi i prepoznatih izazova u procesu provedbe Nacionalne strategije temeljem prikupljanja povratnih informacija od nositelja i sunositelja mjera (organizacija ispitivanja/anketa, konzultativnih sastanaka, okruglih stolova ili drugih formalnih načina prikupljanja povratnih informacija)</p>	<p>Izvešća Odboru UN o provedbi Konvencije</p> <p>Sažetak nalaza istraživanja iz 2010. Studijskog centra za socijalni rad Pravnog fakulteta i drugi relevantni izvori</p> <p>Analiza upitnika za Nositelje mjera</p>	<p>MOBMS, Uprava za obitelj- Odjel za osobe s invaliditetom</p> <p>MOBMS i UNDP Hrvatska</p>
<p>4. Unaprjeđen proces prikupljanja podataka i izvješćivanja o napretku u provedbi i ostvarivanju ukupnih ciljeva (mjera i prioriteta) Nacionalne strategije</p> <p>a. Pripremljeni obrasci za izvješćivanje koji uključuju smjernice za izvješćivanje; uz potrebnu prilagodbu i periodičnu reviziju sukladno praćenju i procjeni napretka (indikator br 3.a)</p> <p>b. Razvoj sustava za standardizaciju obrade prikupljenih podataka i analizu podataka u svrhu priprema izvješća (2011, 2013, 2015)</p> <p>c. Analiza dostavljenih izvješća u promatranj godini u odnosu na prethodnu, koja uključuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Broj nositelja mjera tijela državne uprave</u> koja podnose godišnja izvješća o provedbi strategije, u odnosu na ukupan broj nositelja mjera središnjih tijela državne uprave • <u>Broj županija i JLS</u> koje podnose godišnja izvješća o provedbi strategije, u odnosu na ukupan broj županija i JLS u RH, od toga: 1. ukupan broj JLS/županijskih središta koja podnose godišnja izvješća o provedbi strategije, u odnosu na ukupan broj JLS/županijskih središta u RH i, 2. ukupan broj JLS na području županije koja samostalno ili u koordinaciji s drugim JLS na području županije provode mjere Nacionalne strategije i o tome podnose godišnja izvješća, u odnosu na ukupan broj 	<p>Obrasci za izvješćivanje o provedbi Nacionalne strategije</p> <p>Sustav za standardizaciju obrade podataka i analizu podataka</p> <p>Izvešća nositelja mjera središnjih tijela državne uprave</p> <p>Izvešća Županija i JLS</p>	<p>MOBMS, Uprava za obitelj- Odjel za osobe s invaliditetom</p>

<p>JLS na području županije</p> <ul style="list-style-type: none"> Analizu dostavljenih podataka, dopune podataka i sistematizaciju prikupljenih podataka prema pokazateljima napretka <p>d. Priprema cjelovitog godišnjeg izvješća o napretku u provedbi Nacionalne strategije</p>	<p>Godišnje izvješće o napretku u provedbi</p>	
<p>5. Izgradnja kapaciteta nositelja i sunositelja mjera za upravljanje provedbom Nacionalne strategije</p> <p>a. Periodično organiziranje obuke nositelja i sunositelja mjera s ciljem razvoja kompetencija i uspostavljanje kvalitetnih suradničkih odnosa za upravljanje provedbom Nacionalne strategije, uz osvrt na: Ukupan broj sudionika obuke i od toga; udio sudionika nositelja mjera središnjih tijela državne uprave i udio sudionika nositelja mjera na županijskoj/lokalnoj razini</p>	<p>Radionice za nositelje mjera (2010)</p>	<p>MOBMS, Uprava za obitelj - Odjel za osobe s invaliditetom</p>

<p>II. Provedba Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom s obzirom na definirana područja i mjere</p>
<p>Područje djelovanja: 2.1. OBITELJ</p>
<p>Sažetak mjera: 1. međuresornom suradnjom kontinuirano organizirati aktivnosti s ciljem promicanja obiteljskih vrijednosti i senzibilizacije javnosti; 2. osigurati osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji što neovisnije planiranje života; 3. osigurati osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji privatnosti; 4. pripremati djecu s teškoćama u razvoju i mlade osobe s invaliditetom za partnerske</p>

odnose, roditeljstvo i obiteljski život; 5. osigurati različite oblike kvalitetne izvaninstitucionalne podrške osobama s invaliditetom i članovima njihovih obitelji radi omogućavanja slobode izbora; 6. provoditi edukaciju i informiranje roditelja djece s teškoćama u razvoju, kao i roditelja s invaliditetom te članova njihovih obitelji		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
1.1. Obilježavanje Međunarodnog dana obitelji – 15. svibnja – opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu	Izvješća o provođenju redovitih aktivnosti Ministarstva, Izvješća županija i JLS o provedbi Strategije	MOBMS
2.1. Provedeno istraživanje o položaju osoba s invaliditetom u RH u 2009. godini – temeljem nalaza provedenog istraživanja pripremljeni su prijedlozi izmjena ili dopuna mjera Nacionalne strategije i uvršteni u prioritete (akcijske planove) za naredno razdoblje	Istraživanje Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta	MOBMS
2.2. Osigurano kontinuirano informiranje i educiranje s ciljem osnaživanja osoba s invaliditetom za planiranje neovisnog života i jednakih mogućnosti <ul style="list-style-type: none"> • broj organiziranih predavanja/radionica i ukupan obuhvat sudionika u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – opis poduzetih aktivnosti prema tipu pružatelja usluge (obiteljski centri, udruge, vjerske organizacije i drugi pružatelji) 		
3.1. Izrađeni posebni propisi (ili uvedene odredbe u postojeće propise) koji jamče privatnost osoba s invaliditetom i zaštitu dostojanstva i ugleda osoba s invaliditetom – opis poduzetih radnji na unaprjeđenju zakonskog okvira u promatranoj godini u odnosu na prethodnu - <i>pokazatelji Pravna zaštita, Međunarodna suradnja i druga područja vezana uz usklađivanje propisa</i>		
3.2. Periodična provedba kampanji i edukacija u svrhu promicanja prava na privatnost osoba s invaliditetom i zaštite dostojanstva osoba s invaliditetom – opis aktivnosti i učinka u promatranoj godini u odnosu na prethodnu prema tipu pružatelja usluge (obiteljski centri, udruge, vjerske organizacije i drugi pružatelji)		
4.1. Dostupnost informacija mladim osobama s invaliditetom o reproduktivnim pravima i pripremi za roditeljstvo i obitelj; <ul style="list-style-type: none"> • Broj organiziranih predavanja/radionica i obuhvat sudionika u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – opis poduzetih aktivnosti prema tipu pružatelja usluge (ustanove, obiteljski centri, udruge, vjerske organizacije i drugi pružatelji) i županijskoj distribuciji 	Izvješća o dodijeljenoj financijskoj potpori aktivnostima udruga, izvješća o provedbi plana aktivnosti Ministarstva	MOBMS
4.2. Dostupnost informacija i edukacija zdravstvenim i drugim djelatnicima u sustavu socijalne skrbi i obiteljske zaštite o pravu osoba s invaliditetom na samostalno donošenje odluka o planiranju obitelji		
5.1. Provedena vanjska stručna evaluacija pilot projekta osobni asistent - temeljem nalaza		

<p>i preporuka osiguran nastavak projekta 5.2. Povećana dostupnost izvaninstitucionalnih usluga u zajednici - pokazatelji Život u zajednici 3.1.</p>		
<p>6.1. Dostupnost informacija o pružateljima usluga (ustanovama, udrugama, obiteljskim centrima, vjerskim organizacijama) koje pružaju usluge djeci s teškoćama i osobama s invaliditetom;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informacije na Internetskoj stranici MOBMS-a – broj posjetitelja stranice • Dostupnost publikacije Roditelji i prava djeteta s teškoćama u razvoju – broj podijeljenih i preuzetih primjeraka 	<p>Izvešća o provedbi redovitih aktivnosti Ministarstva</p>	<p>MOBMS</p>

Područje djelovanja: 2.2. ŽIVOT U ZAJEDNICI		
Sažetak mjera: 1. osigurati usklađeni pristup u pružanju kvalitetnih usluga podrške u zajednici; 2. osiguravati kvalitetne usluge u zajednici te alternativne oblike smještaja koji omogućavaju prijelaz iz smještaja u ustanovama na život u zajednicu; 3. osigurati dopunske usluge i druge kapacitete s ciljem potpore obitelji; 4. edukacija djelatnika javnih službi s ciljem kvalitetnog uključivanja osoba s invaliditetom u život zajednice		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
<p>1. 1. Učinkovitost vertikalne i horizontalne koordinacije u planiranju razvoja mreže socijalnih usluga za osobe s invaliditetom (pokazatelji mjere usklađeni s pokazateljima JIM- a¹¹)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poboljšana koordinacija MOBMS Uprave za obitelj, MZSS Uprave za socijalnu skrb i MZOŠ u planiranju, razvoju i utvrđivanju prioriteta mreže usluga za osobe s invaliditetom - opis poduzetih aktivnosti koordinacije i suradnje te procjena postignuća u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • <u>Županijski socijalni planovi/Lokalne strategije za osobe s invaliditetom</u> sadrže detaljnu analizu potreba, kapaciteta i specifične planove za pružanje institucionalnih i izvaninstitucionalnih usluga za osobe s invaliditetom – broj pripremljenih socijalnih planova/lokalnih strategija za osobe s invaliditetom u promatranoj godini u usporedbi s prethodnom • Poboljšana koordinacija <u>na županijskoj razini između</u> pružatelja usluga – županijskih odjela za socijalnu skrb, obiteljskih centara, CZSS, odgojno-obrazovnih ustanova, domova socijalne skrbi, udruga, vjerskih zajednica - opis poduzetih aktivnosti koordinacije i suradnje te procjena postignuća u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugi izvori relevantni za provedbu i praćenje mjere</p> <p>Izvješća županija i JLS o provedbi Strategije, Županijski socijalni planovi, Lokalne strategije za osobe s invaliditetom</p>	<p>MOBMS, Uprava za obitelj MZSS Uprava za socijalnu skrb MZOŠ Županije</p>
<p>2.1. Prevencija institucionalizacije i deinstitucionalizacija (pokazatelji mjere usklađeni s pokazateljima JIM-a)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrađen popis prioritetnih izvaninstitucionalnih usluga (katalog) za ostvarenje ciljeva prevencije institucionalizacije i provedbe deinstitucionalizacije za svaku prioritetnu grupu korisnika do kraja 2010. • Izrađen Master plan za transformaciju ustanova koji uključuje projekcije smanjenja broja korisnika na stalnom smještaju i operativne smjernice s rokovima (2010) • Smanjenje broja korisnika na stalnom smještaju u domovima socijalne skrbi u 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugi izvori</p>	<p>MZSS, Uprava za socijalnu skrb</p>

¹¹ JIM- Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju pripremljen u suradnji između Vlade Republike Hrvatske i Europske komisije i potpisan 5. ožujka 2007. godine

<p>promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom te u odnosu na godišnje projekcije Master plana za transformaciju ustanova za svaku korisničku skupinu (2010)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povećanje korisnika na stalnom smještaju u alternativnim oblicima skrbi u promatranoj godini za svaku prioritetnu korisničku skupinu, u usporedbi s prethodnom godinom te u odnosu na godišnje projekcije Master plana za transformaciju ustanova • Postepena transformacija svih domova socijalne skrbi (uključujući i nedržavne) u manje stambene jedinice, uz potrebne prilagodbe programa tih ustanova – opis procesa u promatranoj godini u usporedbi s prethodnom godinom • Povećanje kapaciteta svih domova socijalne skrbi za pružanje izvaninstitucionalnih usluga (usluge socijalne skrbi koje ne uključuju stalni smještaj), prema korisničkoj skupini, u promatranoj godini te u usporedbi s prethodnom godinom 	<p>relevantni za provedbu i praćenje mjere</p> <p>Godišnja izvješća MZSS-a, izvješća pružatelja usluga (domovi socijalne skrbi, alternativni oblici skrbi)</p>	
<p>2.2. Povećanje kapaciteta za pružanje prioritetnih izvaninstitucionalnih socijalnih usluga od strane udruga, vjerskih zajednica, privatnog sektora koji se financiraju putem ugovora i financijskih potpora iz proračuna TDU, županija i lokalnih proračuna županijskih središta (<i>pokazatelji mjere usklađeni s pokazateljima JIM-a</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prioritetne usluge prevencije institucionalizacije i deinstitucionalizacije za svaku korisničku skupinu uvrštene su u prioritete natječaja za višegodišnje programe udruga i institucionalne potpore na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, uz osvrt na: <ol style="list-style-type: none"> a) naziv i broj relevantnih TDU koje su navedeno područje uvrstile među prioritete, uz obrazloženje slučajeva izostanka ili manjkavosti u preporučenom programiranju (2010); b) naziv i broj županija/JLS koje su navedene područje uvrstile u prioritete, uz obrazloženje slučajeva izostanka ili manjkavosti u preporučenom programiranju (2011) c) osvrt na usklađenost prioriteta natječaja za udruge s Master planom za transformaciju ustanova – razvoj mreže izvaninstitucionalnih usluga za prevenciju institucionalizacije i deinstitucionalizaciju 	<p>Izvješća o provedenim natječajima za dodjelu financijske potpore udrugama i izvješća o provedenim procesima podugovaranja usluga (izdanim odobrenjima za pružanje izvaninstitucijskih usluga socijalne skrbi)</p>	<p>MZSS, MOBMS, JPLS</p>
<p><u>Pokazatelji mjere broj 3. prošireni i usklađeni s pokazateljima JIM-a)</u></p> <p>3.1. Povećana dostupnost izvaninstitucionalnih usluga za osobe s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj pružatelja izvaninstitucionalnih usluga za djecu s teškoćama u razvoju, mlade i odrasle osobe s invaliditetom u promatranoj godini, u odnosu na prethodnu – distribucija po županiji, vrsti usluga i broju korisnika 	<p>Izvješća pružatelja usluga i sumarna izvješća nadležnog ministarstva Izvješća JLPS o provedbi strategije</p>	<p>MOBMS, MZSS, JPLS</p>
<p>3.1.1. Povećanje dostupnosti usluga stručne podrške u obitelji djece s teškoćama u</p>	<p>Izvješća pružatelja</p>	<p>MOBMS, MZSS,</p>

<p>razvoju i mladih s invaliditetom (patronaža).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj pružatelja usluga stručne podrške u obitelji za djecu s teškoćama u razvoju u promatranoj godini, prema vrsti pružatelja - domovi za tjelesno i mentalno oštećenu djecu, udruge, drugi pružatelji. Prikaz podataka prema županijama. • Broj djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom koji koriste usluge stručne podrške u obitelji u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • Primjena standarda kvalitete usluge u suradnji s MZSS (2010) – uz izradu mehanizma praćenja i kontrole kvalitete usluge 	<p>usluga i sumarna izvješća nadležnog ministarstva Izvješća JLPS o provedbi strategije</p>	<p>JPLS</p>
<p>3.1.2. Povećanje dostupnosti i opsega skrbi za mlade s invaliditetom koji napuštaju domove ili alternativne oblike stalnog smještaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj mladih s invaliditetom koji napuštaju stalni smještaj, a koji su iskoristili pravo na stambeno zbrinjavanje, stipendiju za fakultet, ili drugo pravo/uslugu, u promatranoj godinu u odnosu na prethodno razdoblje 	<p>Izvješća pružatelja usluga i sumarna izvješća nadležnog ministarstva</p>	<p>MOBMS, MZSS , JPLS</p>
<p>3.1.3. Povećana dostupnost usluga dnevnog boravka i okupacijsko-rehabilitacijskih sadržaja u zajednici</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj dnevnih boravaka dostupnih za osobe s invaliditetom prema županijama (koje pružaju domovi, udruge, vjerske zajednice itd.) u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom (napomena – može se raditi o specijaliziranoj usluzi ili o usluzi za više korisničkih skupina) • Broj drugih oblika okupacijsko-rehabilitacijskih usluga (npr. klubovi korisnika, grupe samopomoći, kreativne radionice, tečajevi vještina samostalnog življenja, rehabilitacijski programi) za osobe s invaliditetom prema županijama, u promatranoj godini u usporedbi s prethodnom godinom. (Napomena – može se raditi o specijaliziranoj usluzi ili o usluzi za više korisničkih skupina koje pružaju domovi, udruge, vjerske zajednice itd.) • Primjena standarda kvalitete usluge u suradnji s MZSS (2010) – uz izradu mehanizma praćenja i kontrole kvalitete usluge 	<p>Izvješća pružatelja usluga i sumarna izvješća nadležnog ministarstva Izvješća JLPS o provedbi strategije</p>	<p>MOBMS, MZSS, JPLS</p>
<p>3.1.4. Povećanje dostupnosti usluge stanovanja uz podršku odraslim osobama s intelektualnim teškoćama u lokalnoj zajednici</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj osoba s intelektualnim teškoćama koji su korisnici usluga organiziranog stanovanja uz podršku u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom, od toga: broj županija gdje je usluga dostupna s brojem stambenih jedinica i smještajnih mjesta u promatranoj godini i u usporedbi s prethodnom, uz osvrt na potrebe i eventualne neravnomjernosti između županija • udio financiranja iz državnog i lokalnih proračuna u ukupnim troškovima stanovanja uz podršku u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom 	<p>Izvješća pružatelja usluga i sumarna izvješća nadležnog ministarstva Izvješća JLPS o provedbi strategije</p>	<p>MOBMS, MZSS, JPLS</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Primjena standarda kvalitete usluge u suradnji s MZSS (2010) – uz izradu mehanizma praćenja i kontrole kvalitete usluge 		
<p>3.1.5. Dostupnost usluga osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta, u sklopu projekta MOBMS-a</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj korisnika usluge asistenta u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom (od toga, udio korisnika koji su deinstitucionalizirani u obitelj i korisnika koji su prethodno predali zahtjev za stalni smještaj u domove ili alternativne oblike skrbi, no umjesto toga ostali su u obitelji jer im je omogućena usluga osobnog asistenta) • Udio osoba iz prioritetnih skupina za zapošljavanje (mladi i dugotrajno nezaposlene osobe) u ukupnom broju osobnih asistenata u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom. (poveznica s Mjerama aktivne politike zapošljavanja - JAP) • Omjer dostupnih osobnih asistenata u odnosu na broj zahtjeva upućenih MOBMS, specijaliziranim udrugama i JLS u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom. • Županijska distribucija korisnika i osobnih asistenata u promatranoj godini, s ocjenom eventualnih neravnomjernosti i raspoloživosti u odnosu na potrebe • Unaprijeđen zakonski okvir za uslugu osobnog asistenta, temeljem procjene učinaka postojeće regulative • Reguliran mehanizam zapošljavanja i dugoročnog financiranja osobnih asistenata iz sredstava državnog i lokalnih proračuna • Primjena standarda kvalitete usluge u suradnji s MZSS (2010) – uz izradu mehanizma praćenja i kontrole kvalitete usluge 	<p>Izvješće o provedbi projekta osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta MOBMS-a. Izvješća o provedbi budućeg Zakona o osobnom asistentu.</p>	<p>MOBMS</p>
<p>3.1.6. Dostupnost usluga tumača znakovnog jezika za gluhe i gluhoslijepe osobe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj angažiranih i obučeni tumača znakovnog jezika u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom • Omjer raspoloživih tumača u odnosu na broj zahtjeva upućenih MOBMS, specijaliziranim udrugama i JLS u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom. • Županijska distribucija tumača znakovnog jezika u promatranoj godini, s ocjenom eventualnih neravnomjernosti i raspoloživosti u odnosu na potrebe • Reguliran mehanizam zapošljavanja i dugoročnog financiranja tumača znakovnog jezika iz sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje, državnog i lokalnih proračuna • Primjena standarda kvalitete usluge – opis sustava praćenja i kontrole kvalitete usluge te osvrt na aktualnu razinu kvalitete pružatelja usluge • Unaprijeđen zakonski okvir za uslugu tumača znakovnog jezika, temeljem procjene učinaka postojeće regulative • Broj osoba koje su koristile usluge tumača znakovnog jezika u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom 	<p>Izvješća pružatelja usluga i sumarna izvješća nadležnog ministarstva Izvješća JLPS o provedbi strategije</p>	<p>MOBMS, MZSS, JPLS</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Primjena standarda kvalitete usluge u suradnji s MZSS – uz izradu mehanizma praćenja i kontrole kvalitete usluge 		
<p>3.1.7. Povećanje dostupnosti pomoći i njege u kući za odrasle osobe invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj županija u kojima su dostupne usluge pomoći i njege u kući za odrasle osobe s invaliditetom u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • Broj korisnika prema županijama u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • Broj i vrsta pružatelja usluga pomoći i njege u kući za osobe s invaliditetom, prema županijama u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • Primjena standarda kvalitete usluge u suradnji s MZSS – opis sustava praćenja i kontrole kvalitete usluge te osvrt na aktualnu razinu kvalitete pružatelja 	<p>Izvješća pružatelja usluga i sumarna izvješća nadležnog ministarstva</p> <p>Izvješća JLPS o provedbi strategije</p>	<p>MOBMS, MZSS, JPLS</p>
<p>4.1. Povećan kapacitet pružatelja usluga, djelatnika javnih službi (u sustavu socijalne skrbi, zdravstva i obrazovanja), obiteljskih centara i drugih pružatelja usluga za planiranje usluga koje doprinose samostalnosti i uključivanju osoba s invaliditetom;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj djelatnika koji su obuhvaćeni edukacijom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu (prema tipu pružatelja usluga) • Primjena standarda kvalitete pružatelja socijalnih usluga – broj pružatelja usluga koji je započeo ili uvodi standarde kvalitete u promatranoj godinu u odnosu na prethodnu 	<p>Izvješća nositelja mjera središnjih tijela državne uprave</p> <p>Izvješće Radne skupine za provedbu mjere 4. Edukacija djelatnika javnih službi</p>	<p>MZSS, MOBMS, MZOŠ, MUP, JLPS</p> <p>Radna skupine Povjerenstva Vlade RH za provedbu mjere 4. Edukacija djelatnika javnih službi</p>

Područje djelovanja: 2.3. ODGOJ I OBRAZOVANJE		
<p>Sažetak mjera: 1. unaprijediti zakonodavni okvir usmjeren na odgojno-obrazovnu uključenost djece i učenika s teškoćama u razvoju te odraslih osoba s invaliditetom, koji će jamčiti prava jednakih mogućnosti s obzirom na sposobnosti; 2. izraditi Hrvatski nacionalni obrazovni standard za sve razine obrazovanja u cilju razvoja sveobuhvatnog sustava odgoja i obrazovanja djece i učenika s teškoćama u razvoju; 3. osigurati cjeloživotno učenje osobama s invaliditetom s ciljem učinkovite prohodnosti između faza obrazovanja te između obrazovanja i zapošljavanja; 4. osigurati studijske programe i trajni profesionalni razvoj odgojno obrazovnih djelatnika na svim razinama za stjecanje kompetencija za rad s djecom s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom; 5. podupirati suradnju između državnih tijela i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave radi omogućavanja jednakosti pristupa predškolskom odgoju i školovanju na svim razinama, s posebnim naglaskom na unaprijeđenje stanja u manjim sredinama; 6. osigurati infrastrukturnu potporu učenicima s teškoćama u razvoju; 6. uključiti djecu s teškoćama u razvoju, mlade i odrasle osobe s invaliditetom u postupke donošenja odluka koje utječu na njihov život</p>		
Pokazatelji prema rednom broju mjera:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
<p>1.1. Povećana dostupnost redovnog sustava odgoja i obrazovanja djeci s teškoćama i mladim osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugima</p> <p>1.2. <u>Izvršena analiza zakonodavnog okvira</u> za odgoj i obrazovanje djece predškolske dobi s teškoćama u razvoju, učenika s teškoćama u razvoju i studenata s invaliditetom i <u>poduzete mjere usklađivanja zakonodavnog okvira</u> koje jamče djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom pristup odgoju i obrazovanju na jednakoj osnovi s drugima i uz razumnu prilagodbu – opis poduzetih aktivnosti za usklađivanje zakonodavnog okvira, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <p>1.3. Donesen Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi koji sadrži odredbe o uključivanju djece s teškoćama u razvoju u redovan sustav obrazovanja</p> <ul style="list-style-type: none"> U roku od godine dana od donošenja Zakona pripremljeni i usvojeni provedbeni propisi - opis poduzetih aktivnosti i savjetovanja u procesu donošenja provedbenih propisa 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine</p> <p>Analiza zakonodavnog okvira, dokumentacija o poduzetim aktivnostima</p> <p>Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi NN 87/08</p>	<p>MZOŠ</p> <p>HZZ</p>
<p>2.1. Izrađen Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi</p> <p>2.2. Izrađeni državni pedagoški standardi za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje sadrže relevantne sadržaje i odgovarajuće mjere za odgoj i obrazovanje djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom – opis poduzetih aktivnosti vezanih uz definiranje standarda, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>	<p>Pedagoški standardi- NN 63/08</p>	
3.1. Povećana dostupnost cjeloživotnog obrazovanja osobama s invaliditetom		MZOŠ,

<p>3.1. Provedba ciljanih istraživanja o kompetencijama mladih s invaliditetom nakon završenog obrazovanja (osnovnog i srednjeg) koji sadrže usporedbu ili procjenu usklađenosti i odstupanja tih kompetencija s kompetencijama potrebnim na tržištu rada – osvrt na poduzete aktivnosti temeljem nalaza i preporuka provedenih istraživanja i planova za unaprjeđenje mjera</p> <p>3.2. Unaprjeđen kvalifikacijski okvir s novim zanimanjima osoba s invaliditetom – osvrt na poduzete aktivnosti usklađivanja s potrebama tržišta rada, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj izrađenih standarda zanimanja i kvalifikacija u kojima su navedene mogućnosti osoba s invaliditetom te broj izrađenih prilagođenih programa • Broj postojećih i novih programa za stjecanje zanimanja u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj ili dostupnost ostalih programa za cjeloživotno obrazovanje (formalno i neformalno) • Učinkovitost korištenja sredstava IPA za unaprjeđenje kvalifikacijskog okvira – osvrt na postignuća <p>3.3. Razvoj sustava vrednovanja neformalnog i informalnog učenja - opis aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>	<p>Hrvatski kvalifikacijski okvir</p>	<p>Agencija za obrazovanje odraslih,, Agencija za obrazovanje odraslih, Agencija za strukovno obrazovanje, Hrvatski zavod za zapošljavanje</p>
<p>Povećana dostupnost usluga profesionalne orijentacije, usmjeravanja za zapošljavanje i programa za cjeloživotno učenje osoba s invaliditetom <i>Pokazatelji u području Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad</i></p>		<p>MZOŠ, MINGORP, HZZ i drugi sunositelji mjera</p>
<p>4. Osigurano kontinuirano usavršavanje djelatnika u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu s ciljem povećanja kompetencija za rad s djecom i mladima s invaliditetom</p> <p>4.1. Provedba studija o zadovoljavanju obrazovnih potreba djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom – opis nalaza i preporuka provedenih studija</p> <p>4.2. Utvrđene i definirane potrebne kompetencije odgojno-obrazovnih djelatnika za rad s djecom s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom koriste se kao polazište za izradu ukupnog plana potreba za stručnim usavršavanjem, unaprjeđenje programa stručnog usavršavanja djelatnika u odgojno obrazovnom sustavu i provedbu plana usavršavanja – opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i Izvješće o provedbi Plana razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005-2010 i Hrvatskog nacionalnog</p>	<p>MZOŠ i Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje</p>

<p>4.3. Broj djelatnika koji su obuhvaćeni stručnim usavršavanjem usmjerenim na zadovoljavanje potreba djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na ukupan plan potreba</p> <p>4.4. Broj i vrsta formalnih (diplomskih, postdiplomskih i doktorskih) programa za stručno usavršavanje djelatnika koji rade s djecom s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom koji su pripremljeni i za koje je izdana dopusnica Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje – opis periodičnih promjena</p> <p>4.5. Broj djelatnika i broj pomagača/asistenata u nastavi koji koriste znakovni jezik/Braillevo pismo i/ili druga sredstva/nove tehnologije u radu, u svrhu povećanja komunikacijske pristupačnosti djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>	<p>obrazovnog standarda, propisi doneseni na temelju novog Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, izvješća i dopusnice Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje , Izvješće o provedbi JIM-a</p>	
<p>5. Osigurana koordinacija između državnih tijela i županija/JLS u planiranju mreže i prilagodbi odgojno- obrazovnih ustanova, učeničkih i studentskih domova bez prostornih prepreka – opis poduzetih aktivnosti koordinacije u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <p>5.1. Definirana mreža ustanova svih razina odgoja i obrazovanja bez prostornih prepreka do 2015. osigurava ravnomjernu dostupnost redovnom sustavu odgoja i obrazovanja djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom na području cijele RH – opis aktivnosti vezanih uz definiranje mreže za sve razine odgoja i obrazovanja u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <p>5.2. Broj prilagođenih objekata, od toga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj prilagođenih i dostupnih predškolskih ustanova – vrtića u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na ukupan plan potreba • Broj prilagođenih i dostupnih osnovnih škola u promatranoj godini u donosu na prethodnu i u odnosu na ukupan plan potreba • Broj prilagođenih i dostupnih srednjih škola (gimnazija i strukovnih škola) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na ukupan plan potreba • Broj prilagođenih i dostupnih učeničkih domova u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na ukupan plan potreba • Broj prilagođenih i dostupnih studentskih domova u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na ukupan plan potreba <p>5.3. Broj prilagođenih objekata prema vrsti (indikator 5.2.) u manjim sredinama, ruralnim</p>	<p>Izvješće Ministarstva nositelja mjera</p> <p>Izvješće o provedbi projekta „Mreža škola bez arhitektonskih barijera“ MZOŠ-a</p> <p>Izvješća Županija i JLS o provedbi mjera strategije</p>	<p>MZOŠ (MZSS)</p> <p>JLPS</p>

<p>zajednicama, otocima i brdsko-planinskim područjima u odnosu na ukupan broj svih prilagođenih objekata u Hrvatskoj</p> <p>5.3. Broj predškolskih ustanova (vrtića) koji su upisali djecu s teškoćama u razvoju, osposobili djelatnike ili ugovorili djelatnike iz ustanova socijalne skrbi u odnosu na ukupan broj vrtića u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – uz osvrt na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj vrtića u kojima postoje liste čekanja za upis djece s teškoćama u razvoju u odnosu na ukupan broj vrtića • Broj vrtića koji su ostvarili suradnju s ustanovama socijalne skrbi koje pružaju usluge integracije <p><i>Poveznica s mjerama JIM-a – transformacija ustanova i deinstitucionalizacija i područjem Život u zajednici</i></p>		
<p>Pokazatelji mjere 6. usklađeni s pokazateljima JIM-a</p> <p>6.1. Povećanje dostupnosti mobilnih službi podrške djeci i mladima s invaliditetom uključenih u redovan sustav odgoja i obrazovanja (osnovne i srednje škole)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj mobilnih službi i djelatnika u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnim razdobljem • Broj djece i mladih s invaliditetom koji koriste usluge mobilnih službi u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • Županijska distribucija korisnika i mobilnih službi u promatranoj godini, s pojašnjenjem raspoloživosti u odnosu na potrebe. <p>6.2. Povećanje dostupnosti usluga asistenta u nastavi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj asistenata u nastavi za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • Broj djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom koji koriste usluge asistenta u nastavi u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • Omjer broja asistenata u nastavi u odnosu na broj zahtjeva upućenih MZOŠ, specijaliziranim udrugama i JLS u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom. • Županijska distribucija korisnika i asistenata u nastavi u promatranoj godini, s pojašnjenjem raspoloživosti u odnosu na potrebe. • Reguliran mehanizam dugoročnog financiranja asistenata u nastavi iz sredstava državnog i lokalnih proračuna. <p>6.2.1. Povećanje dostupnosti usluga tumača (prevoditelja) na znakovni jezik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj tumača (prevoditelja) na znakovni jezik u nastavi za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • Broj djece i mladih s invaliditetom koji koriste usluge tumača (prevoditelja) na 	<p>Izvješće Agencije za odgoj i obrazovanje o provedbi stručnog usavršavanja djelatnika škola od strane mobilnih timova, relevantni propisi doneseni na temelju Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi</p> <p>Izvješće o provedbi Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi i državnog pedagoški standardi</p>	<p>MZOŠ Agencija za odgoj i obrazovanje</p> <p>(MZSS)</p> <p>MZOŠ JLPS, osnivači odgojno obrazovnih ustanova</p> <p>MZOŠ</p>

<ul style="list-style-type: none"> • znakovni jezik u nastavi u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • Omjer broja tumača (prevoditelja) na znakovni jezik u nastavi u odnosu na broj zahtjeva upućenih MZOŠ, specijaliziranim udrugama i JLS u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom • Županijska distribucija korisnika i tumača (prevoditelja) na znakovni jezik u nastavi u promatranoj godini, s pojašnjenjem raspoloživosti u odnosu na potrebe • Reguliran mehanizam dugoročnog financiranja tumača (prevoditelja) na znakovni jezik u nastavi iz sredstava državnog i lokalnih proračuna <p>6.3. Povećanje dostupnosti prilagođenih udžbenika, priručnika, radnih bilježnica, ispitnih materijala i drugo (na Braillevom pismu, uvećanom crnom tisku ili u audio formatu) učenicima s teškoćama u razvoju – opis poduzetih aktivnosti za sve razine obrazovanja u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i na ukupan plan potreba</p> <p>6.4. Povećana dostupnost usluga podrške za studente s invaliditetom na fakultetima i visokim učilištima - od toga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj mladih s invaliditetom koji su uvršteni među prioritetne skupine u programe studentskog smještaja sveučilišta u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj mladih s invaliditetom koji su iskoristili pravo na stipendiju u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Usluge/adaptivna sredstva i/ili pomagači u nastavi koji su na raspolaganju studentima s invaliditetom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Dostupnost prilagođenih udžbenika, priručnika, radnih bilježnica, ispitnih materijala i drugo (na Braillevom pismu, uvećanom crnom tisku ili u audio formatu) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu (indikator 6.3) 		
<p>Dodatni pokazatelji učinaka provedbe mjera u području odgoja i obrazovanja:</p> <p>7.1. Broj djece predškolske dobi, učenika osnovnih i srednjih škola s teškoćama u razvoju i studenata s invaliditetom u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu u promatranoj godini u odnosu na prethodnu, od toga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj djece predškolske dobi s teškoćama u razvoju u redovnim predškolskim ustanovama (vrtići) - prema dobi, spolu, vrsti teškoće, manjinskom statusu • Broj učenika s teškoćama u razvoju u osnovnim školama – prema dobi, spolu, vrsti invaliditeta, manjinskom statusu • Broj učenika s teškoćama u razvoju u srednjim (strukovnim) školama i gimnaziji – prema dobi, spolu, vrsti teškoće, manjinskom statusu • Broj studenata s invaliditetom koji studiraju na fakultetu i visokim učilištima, u 	E-matrica MZOŠ	MZOŠ (MZSS)

<p>promatranoj godini u odnosu na prethodno razdoblje - prema dobi, spolu, vrsti invaliditeta, manjinskom statusu</p> <p>7.2. Omjer (povećanje/smanjenje) uključene djece i mladih s invaliditetom u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu u odnosu na opću populaciju djece, učenika i studenata - usporedba podataka u odnosu na opću populaciju iste dobi, spola, manjinskog statusa u promatranoj godini, u odnosu na prethodnu</p> <p>7.3. Broj djece predškolske dobi, učenika osnovnih i srednjih škola s teškoćama u razvoju koji su polaznici odgojno-obrazovnog programa u posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama u promatranoj godini u odnosu na prethodnu, od toga:</p> <ul style="list-style-type: none">• Broj djece predškolske dobi s teškoćama u razvoju u posebnim ustanovama (ustanove socijalne skrbi) - prema dobi, spolu, vrsti teškoće ili invaliditetu• Broj učenika s teškoćama u razvoju u posebnim obrazovnim ustanovama (ustanove socijalne skrbi, škole po posebnom programu (centri za odgoj i obrazovanju) – prema dobi, spolu, vrsti teškoće, manjinskom statusu <p>7.3. Broj učenika s teškoćama u razvoju koja se školuju kod kuće, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu - prema dobi, spolu, vrsti teškoće</p> <p>7.4. Broj djece s teškoćama u razvoju predškolske dobi koja nisu uključena u redovne ni posebne ustanove za predškolski odgoj, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – prema dobi, spolu, vrsti teškoća, manjinskom statusu</p> <p>7.5. Prosječan uspjeh učenika s teškoćama u razvoju u redovnom sustavu obrazovanja u odnosu na prosječan uspjeh drugih učenika (osnovna škola, srednja škola), u promatranoj godinu u odnosu na prethodnu – usporedba prosjeka na kraju svake školske godine</p>		
---	--	--

Područje djelovanja: 2.4. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA		
<p>Sažetak mjera: 1. osigurati kvalitetniju zdravstvenu zaštitu djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom; 2. kontinuirano provoditi preventivne programe u cilju promicanja zdravlja i sprečavanje nastanka invaliditeta i težih oštećenja zdravlja; 3. kontinuirano usklađivati Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na ortopedska i druga pomagala sa suvremenim dostignućima tehničkih i medicinskih znanosti, te iskustvima osoba s invaliditetom; 4. educirati zdravstvene djelatnike o posebnostima bolesti i stanja osoba s invaliditetom; 5. pratiti podatke o provedenoj zdravstvenoj zaštiti djece s neurorizicima i implementirati ih; 6. osigurati pristupačnost i informacijsku podršku za gluhe i slijepe osobe u zdravstvenim ustanovama (infrastrukturna potpora osobama s tjelesnim invaliditetom u zdravstvenim ustanovama); 7. opremiti zdravstvene ustanove i rehabilitacijske centre potrebnim funkcionalnim pomagalima, 8. razmotriti postojeći sustav mjera zdravstvene zaštite te rehabilitacije za djecu s teškoćama u razvoju koja se odgajaju i obrazuju u redovitim, posebnim odgojno-obrazovnim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi, te izraditi odgovarajući program mjera</p>		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
<p>1.1. Unaprijeđen proces planiranja podizanja kvalitete zdravstvene zaštite djece s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom – opis poduzetih aktivnosti planiranja u promatranoj godini u odnosu na prethodno razdoblje</p> <p>1.2. Povećana dostupnost kvalitetne zdravstvene zaštite djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom- opis poduzetih aktivnosti povećanja dostupnosti i kvalitete u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na županijsku distribuciju <i>Povezani pokazatelji s mjerama JIM- a- dostupnost zdravstvene zaštite</i></p>	<p>Zakon o zdravstvenoj zaštiti NN 156/08.</p> <p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugi izvori relevantni za provedbu i praćenje mjere (Izvješće JIM, Izvješće o provedbi Strategije zdravstva)</p>	<p>MZSS Uprava za zdravstvo (HZJZ)</p>
<p>2.1. Dostupnost preventivnih programa u cilju promicanja zdravlja, sprečavanja nastanka invaliditeta i sprečavanje nastanka težeg invaliditeta – opis provedenih programa (prema pružatelju) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu županijsku distribuciju <i>Povezani pokazatelji s mjerama JIM- a- dostupnost zdravstvene zaštite</i></p>		
<p>3.1. Povećana dostupnost novih ortopedskih pomagala u skladu s najnovijim tehnološkim dostignućima osobama s invaliditetom – opis novih ortopedskih pomagala u odnosu na dosadašnje koji su uvršteni u Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na ortopedska i druga pomagala</p> <p>3.2. Povećana dostupnost novih tehnologija/pomagala u skladu s najnovijim tehnološkim dostignućima koje posebno doprinose neovisnom življenju osoba s invaliditetom i preveniraju institucionalizaciju u skladu s primjerima dobre prakse u inozemstvu – opis pomagala koji su</p>	<p>Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava na ortopedska i druga pomagala (NN 23/09)</p> <p>- evidencija o</p>	<p>HZZO</p> <p>MZSS, ERF , JLPS, drugi nositelji i krovne udruge OSI</p>

dostupna izvan onih propisanih Pravilnikom (udruga, JPLS, donacija)	dostupnosti tehnologija, primjeri dobre prakse	Potencijalno FER i drugi
Dopuna s relevantnim pokazateljima u području Informiranje i nove tehnologije		
4.1. Kontinuirano usavršavanje zdravstvenih djelatnika o invaliditetu, stanju i bolestima vezanim uz invaliditet - broj i teme održanih edukacija, broj sudionika edukacije, procjena učinaka edukacije na kompetencije djelatnika, visina sredstava u promatranoj godini u odnosu na prethodnu	Evidencija - HZJZ I Hrvatskog liječničkog zbora Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine	MZSS
5.1. Povećana dostupnost zdravstvene zaštite djece s neurorizicima (rana intervencija) <ul style="list-style-type: none"> • Proveden pilot projekt temeljem kojeg je izrađen plan provedbe zaštite djece s neurorizicima – rane intervencije – opis poduzetih aktivnosti temeljem nalaza pilot-projekta u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj djece obuhvaćenih planom zaštite/ranom intervencijom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 	i drugi izvori relevantni za provedbu i praćenje mjere	MZSS
6.1. Broj prilagođenih zdravstvenih ustanova prema vrsti (domovi zdravlja, bolnice, klinički centri) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i na ukupan plan potreba, od toga: <ul style="list-style-type: none"> • Broj prilagođenih zdravstvenih ustanova u manjim sredinama, ruralnim zajednicama, otocima i brdsko-planinskim područjima u odnosu na ukupan broj svih prilagođenih objekata u RH • Broj ustanova u kojim su uklonjene arhitektonske barijere i broj ustanova u kojima je osigurana komunikacijska pristupačnost za osobe sa senzornim oštećenjima 		MZSS JLPS
7.1. Broj opremljenih ustanova funkcionalnim pomagalima u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na plan potreba – osvrt na dostupnost osobama s invaliditetom u odnosu na županijsku distribuciju i ukupne potrebe		MZSS JLPS
8.1. Povećana kvaliteta zdravstvene zaštite djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom u ustanovama socijalne skrbi i posebnim ustanovama za odgoj i obrazovanje - opis poduzetih aktivnosti analize kvalitete i mjera za povećanje kvalitete zdravstvene zaštite u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na tip ustanove		MZSS

Područje djelovanja: 2.5. SOCIJALNA SKRB I MIROVINSKO OSIGURANJE		
<p>Sažetak mjera: 1. izraditi zakonsku podlogu za uvođenje novog prava u sustav socijalne skrbi „skrb u obitelji“; 2. redefinirati i objediniti sustav socijalnih usluga i novčanih davanja; 3. podizati kvalitetu stručnog rada u ustanovama socijalne skrbi; 4. osigurati sudjelovanje osoba s invaliditetom i/ili njihovih zakonskih zastupnika u izradi nacrtu propisa, te drugih dokumenata u sustavu socijalne skrbi; 5. razviti sustav mobilnih službi podrške u lokalnoj zajednici; 6. razviti sustav informiranja i edukacije osoba s invaliditetom i njihovih roditelja; 7. izraditi stručnu i analitičku podlogu o mogućnostima unaprjeđenja prava s osnove invaliditeta, te predložiti donošenje odgovarajućih propisa; 8. predložiti dodatne mjere radi unaprjeđenja provođenja profesionalne rehabilitacije.</p>		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
<p>Pokazatelji usklađeni s pokazateljima JIM-a:</p> <p>1.2. Donošenje novog Zakona o socijalnoj skrbi (2010) – opis aktivnosti vezanih uz pripremu prijedloga zakona u skladu s potrebnim reformskim procesima, izlaznim rezultatima Projekta razvoja sustava socijalne skrbi te drugih relevantnih dokumenata uključujući i Konvenciju UN-a</p> <p>1.3. Povećanje prava i mogućnosti korištenja izvaninstitucionalnih usluga za djecu i odrasle osobe s invaliditetom koji žive s obiteljima (poludnevni, dnevni boravak, povremeni smještaj, različiti terapijski tretmani, pomoć u učenju itd.) - opis promjena vezanih uz vrste različitih izvaninstitucionalnih usluga istodobno dostupnih djeci s teškoćama u razvoju i odraslim osobama s invaliditetom temeljem prava garantiranih sustavom socijalne skrbi. Usporedba promjena u dvogodišnjem razdoblju (2009. – 2011. – 2013.)</p> <p>1.3.1. Dostupnost prava na status roditelja njegovatelja djece i mladih s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ukupan broj roditelja djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom koji su ostvarili pravo na status roditelja njegovatelja u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugi izvori relevantni za provedbu i praćenje mjera</p> <p>Godišnje izvješće o provedbi JIM-a</p>	<p>MZSS</p>
<p>2.1. Unaprijeđen sustav novčanih socijalnih naknada s ciljem boljeg usmjeravanja naknada i ujednačavanja naknada – opis aktivnosti vezanih uz donošenje propisa kojim se regulira novi sustav socijalnih naknada</p>		
<p>3.1. Osigurano kontinuirano usavršavanje djelatnika u ustanovama socijalne skrbi s ciljem povećanja kompetencija za rad s djecom, mladima i odraslim osobama s invaliditetom</p>		

<ul style="list-style-type: none"> • Izrađen plan stručnog usavršavanja djelatnika u ustanovama socijalne skrbi – opis provedbe plana usavršavanja, te načina praćenja i vrednovanja u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj održanih stručnih skupova i broj djelatnika sudionika skupova u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na ukupan plan potreba 		
<p>Pokazatelji prošireni i usklađeni s pokazateljima JIM-a 3.2. Usvojeni standardi kvalitete za pružatelje institucionalnih i izvaninstitucionalnih usluga socijalne skrbi – opis poduzetih aktivnosti za primjenu standarda kvalitete i međuresorne koordinacije te plana provedbe i mehanizama praćenja i nadzora na državnoj, županijskoj i lokalnoj razini u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>		MZSS
<p>4.1. Osigurano redovno sudjelovanje osoba s invaliditetom i/ili njihovih zastupnika u postupcima pripreme i izrade propisa i drugih dokumenata u sustavu socijalne skrbi- opis aktivnosti vezanih uz sudjelovanje i konzultacije s osobama s invaliditetom u procesu pripreme i izrade propisa i dokumenata u sustavu socijalne skrbi u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i/ili u odnosu na reformske procese i prioritete usklađivanja zakonodavnog i institucionalnog okvira</p>		
<p>5.1. Povećanje broja korisnika izvaninstitucionalnih oblika skrbi <u>Pokazatelji mjere broj 3. Život u zajednici koji su prošireni i usklađeni s pokazateljima JIM-a) i pokazatelji mjere 1 i 2. u području Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje</u></p>		MZSS, MOBMS JPLS
<p>6.1.Osigurana dostupnost informacija osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima o načinu ostvarivanja prava iz područja socijalne skrbi putem centara za socijalnu skrb, obiteljskih centara, udruga za osobe s invaliditetom te upravnih odjela JPLS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Periodična procjena dostupnosti informacija prema pružateljima usluga – opis poduzetih aktivnosti vezanih uz praćenje i vrednovanje kvalitete informiranja u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj odobrenih projekata i programa udrugama, visina dodijeljenih sredstava - opis i analiza pružatelja koje osiguravaju informacije prema županijama u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 	Izvješće nadležnih Ministarstava (CZSS i Obiteljskih centara) Izvješća JLPS o provedbi strategije, Izvješća o dodijeljenoj financijskoj potpori i aktivnostima udruga	MZSS, MOBMS JLPS
<p>7.1. i 8.1. Izrađena stručna i analitička podloga o mogućnostima unaprjeđenja prava s osnove invaliditeta služi kao podloga za daljnje usklađivanje propisa i unaprjeđenje mjera u cilju uspostave jedinstvene liste oštećenja, uključujući i aktivnosti vezane uz mogućnost uspostavljanja jedinstvenog tijela vještačenja i mjera za unaprjeđenje provedbe profesionalne rehabilitacije – opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>		MINGORP HZZ
<p>DODATNI POKAZATELJI:</p>		MZSS i MINGORP

<p>9. Daljnje usklađivanje politika socijalne zaštite i zapošljavanja s ciljem povećanja ravnoteže između mjera socijalne zaštite i politika aktivnog zapošljavanja osoba s invaliditetom –<i>opis aktivnosti koordinacije i provedbe aktivnosti prema pokazateljima JIM I JAP</i></p> <p>10. Osiguranje pristupa osobama s invaliditetom programima stambenog zbrinjavanja</p> <ul style="list-style-type: none">• Broj osoba s invaliditetom (od toga žena, osoba starije dobi i mladih) korisnika programa stambenog zbrinjavanja u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na ukupan broj korisnika stambenog zbrinjavanja – županijska distribucija		JLPS
--	--	-------------

Područje djelovanja: 2.6. STANOVANJE MOBILNOST I PRISTUPAČNOST		
<p>Sažetak mjera: 1. osigurati pristupačnost građevina osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti; 2. osigurati pristupačnost javnog prometa; 3. osigurati primjenu potpornih tehnologija radi unapređenja mobilnosti osoba s invaliditetom; 4. osigurati posebnu proračunsku poziciju na kojoj će se iskazivati planirana i utrošena financijska sredstva za uklanjanje građevinskih i drugih prepreka; 5. poticati razvoj Univerzalnog dizajna; 6. osigurati različite oblike pomoći na području komunikacije osobama s invaliditetom kako bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost; 7. unaprijediti informatičku pismenosti osoba s invaliditetom.</p>		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
<p>1.1. Osigurana dostupnost javnim zgradama te javnim vanjskim i unutarnjim okruženjima osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Donesen plan provedbe prilagodbe i godišnji planovi prioriteta u skladu s potrebama i propisima (usklađen s propisima o zaštiti spomenika kulture) na razini JLS • Osiguran učinkovit nadzor primjene propisa o pristupačnosti i poduzete mjere za otklanjanje nepravilnost - opis poduzetih mjera u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 	<p>Godišnji planovi koje donose stručne radne skupine osnovane na razini jedinica lokalne samouprave</p>	<p>Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, JLPS</p>
<p>1.2. Broj prilagođenih javnih zgrada u promatranom godini u odnosu na prethodnu <i>pokazatelji i prema drugim područjima strategije (kultura, zdravstvo, odgoj i obrazovanje)</i></p> <p>1.3. Broj prilagođenih javnih unutarnjih i vanjskih okruženja u promatranoj godini u odnosu na prethodnu (pokazatelj 2.1.)</p>	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugi izvori</p>	<p>MOBMS, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, JLPS,</p>
<p>2.1. Osigurana dostupnost javnog prometa osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim građanima</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj prilagođenih stajališta i perona, parkirališnih mjesta, javnih pješačkih površina, semafora, pješačkih prijelaza, pješačkih otoka i raskrižja prilagođena osobama s invaliditetom, sukladno <i>Pravilniku o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti</i> u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj pristupačnih javnih prijevoznih sredstava osobama s invaliditetom: autobusa, željezničkih vagona, brodova i zrakoplova, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Dostupnost informacija o međugradskim vlakovima i željezničkim kolodvorima na kojima postoji mogućnost transfera osoba u invalidskim kolicima 	<p>Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti NN 151/05</p>	<p>Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, nadležne uprave, JLPS</p>

<p>2.2. Osigurana dostupnost specijaliziranog prijevoza osobama s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj specijaliziranih vozila za osobe s invaliditetom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – županijska distribucija (specijalizirana vozila, taxi službe) • Broj osoba s invaliditetom (od toga djece s teškoćama u razvoju) kojima je osiguran prijevoz • Broj osoba s invaliditetom (od toga djece s teškoćama u razvoju) kojima nije osiguran prijevoz, a potreban je za pristup redovnim javnim uslugama (zdravstvo, zapošljavanje, odgoj i obrazovanje, i dr.) 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugi izvori relevantni za provedbu i praćenje mjere</p>	<p>JLPS, TDU, udruge</p>
<p>3.1. Broj željezničkih kolodvora opremljenih podiznim platformama za ukrcaj-iskrcaj osoba u invalidskim kolicima u promatranoj godini u odnosu na prethodnu (pokazatelji 2.1) 3.2. Broj opremljenih zračnih i pomorskih luka podiznim platformama za ukrcaj-iskrcaj osoba u invalidskim kolicima u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>	<p>Izvor – gdje je dostupan podatak?</p>	<p>Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, nadležne uprave JLPS</p>
<p>4.1. Omjer osiguranih i namjenski utrošenih proračunskih sredstava za prilagodbu – opis namjene i utroška sredstava u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>		<p>TDU – JLPS</p>
<p>5.1. Provedba aktivnosti vezanih uz univerzalnih dizajn u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – opis aktivnosti vezanih uz integraciju u nastavne programe, industrijsku i građevinsku politiku ili druge djelatnosti</p>		<p>MZOŠ i TDU</p>
<p>6.1. <i>Osigurana komunikacijska pristupačnost osobama s invaliditetom – pokazatelji u područjima Život u zajednici, Pravna zaštita, Zdravstvo, Odgoj i obrazovanje</i></p>		<p>TDU i JLPS koji provode mjere i financiraju projekte udruga</p>
<p>7.1. <i>Unaprjeđeno informatičko obrazovanje osoba s invaliditetom – pokazatelji Informiranje i korištenje nove tehnologije i Odgoj i obrazovanje</i></p>		<p>TDU i JLPS koji provode mjere i financiraju projekte udruga</p>

Područje djelovanja: 2.7. PROFESIONALNA REHABILITACIJA, ZAPOSŁJAVANJE I RAD		
<p>Sažetak mjera: 1. provesti evaluaciju primjene postojeće zakonske i aktualne politike u području rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom od strane nezavisnog tijela; 2. osigurati mehanizame zaštite od diskriminacije u području zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom; 3. osnovati regionalne centre za profesionalnu rehabilitaciju; 4. omogućiti pristup osobama s invaliditetom profesionalnoj orijentaciji bez obzira na životnu dob, obrazovanje i radni status; 5. provoditi senzibilizaciju poslodavaca te ih poticati na zapošljavanje osoba s invaliditetom; 6. osigurati učinkovite mjere za posticanje samozapošljavanja, odgovarajućih oblika zapošljavanja i zadržavanje zaposlenja osoba s invaliditetom na svim razinama 7. utvrditi modele pri zapošljavanju osoba s invaliditetom koji se ne mogu zaposliti na otvorenom tržištu rada bez podrške (agencije, udruge, zadruga, zaštitne radionice,) i osigurati mjere provođenja podrške pri zapošljavanju (radni asistent); 8. poticati dodjelu državnih poticaja gospodarskim subjektima koji zapošljavaju osobe s invaliditetom (zapošljavanje osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada).</p>		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
<p>1.1. Unaprjeđen zakonski okvir i provedba mjera u području profesionalne orijentacije, rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> • opis poduzetih aktivnosti, međuresorne koordinacije, plana mjera i prioriteta te provedbe mjera i prioriteta u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • analiza prijedloga za osnivanjem regionalnih centara za profesionalnu rehabilitaciju – mjera 3. i donošenje odluke vezane uz regionalne centre za profesionalnu rehabilitaciju • analiza usklađenosti prijedloga (propisa, mjera) s preuzetim obavezama koje proizlaze iz međunarodnih dokumenata kojih je RH stranka - UN Konvencijom i smjernicama Akcijskog plana Vijeća Europe te drugim relevantnim dokumentima iz područja rada i zapošljavanja i politikama socijalnog uključivanja JIM i zapošljavanja JAP te godišnjim provedbenim planovima 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine Izvještaj o provedbi JIM i izvještaj o provedbi JAP</p>	<p>MINGORP u suradnji s Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i HZZ te krovnim udrugama osoba s invaliditetom</p>
<p>1.2. Povećano zapošljavanje osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada <i>Pokazatelji povezani s mjerama JIM-a i JAP-a</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj zaposlenih osoba s invaliditetom prema vrsti invaliditeta (od toga žena) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj nezaposlenih osoba s invaliditetom u evidenciji HZZ prema vrsti invaliditeta (od toga žena) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj zaposlenih osoba s invaliditetom za koje su poslodavci ostvarili poticaj za zapošljavanje temeljem propisa, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Omjer zaposlenih i nezaposlenih osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada u odnosu na opću populaciju (iste dobi i spola) prema županijama u promatranoj godini 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine Izvještaj o provedbi JIM i izvještaj o provedbi JAP</p>	<p>MINGORP, Fond za zapošljavanje, HZZ i drugi nositelji programa zapošljavanja osoba s invaliditetom MZSS, HZZ i drugi</p>

<p>u odnosu na prethodnu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drugi pokazatelji koji osiguravaju kvalitetno praćenje napretka u zapošljavanju osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu rada <p>1.3. Broj zaposlenih osoba s invaliditetom prema vrsti invaliditeta (od toga žena) u zaštićenim radionicama (li drugim sličnim oblicima) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <p>1.4. Povećan kapacitet nositelja i sunositelja mjera za korištenja sredstava IPA i europskih strukturnih fondova u području zapošljavanja i obrazovanja za zapošljavanje osoba s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj odobrenih darovnica u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – visina sredstava, analiza programa i udjela osoba s invaliditetom korisnika programa 		<p>nositelji programa EU</p>
<p>1.5. Dostupnost radnog asistenta za zaposlene osobe s invaliditetom (<i>poveznica s Mjerama JIM i JAP i pokazateljima 1.1. u području Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj osoba s invaliditetom koje koriste usluge radnog asistenta u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom • Broj radnih asistenata za zaposlene odrasle osobe s invaliditetom u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom • Omjer radnih asistenata u odnosu na broj zahtjeva upućenih Fondu za zapošljavanje, MOBMS, MZSS; specijaliziranim udrugama i JLS u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom • Unaprijeđen zakonski okvir za uslugu osobnog/radnog asistenta, temeljem procjene učinaka postojeće regulative (<i>pokazatelj 1.1.</i>) • Reguliran mehanizam zapošljavanja i dugoročnog financiranja osobnih/radnih asistenata iz sredstava Fonda za zapošljavanje, državnog i lokalnih proračuna • Primjena standarda kvalitete usluge u suradnji s MZSS – uz izradu mehanizma praćenja i kontrole kvalitete usluga 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine</p> <p>Izvještaj o provedbi JIM i izvještaj o provedbi JAP</p>	<p>MINGORP, MZSS i MOBMS u suradnji s Fondom za zapošljavanje</p>
<p>2.1. Unaprijeđeni mehanizmi kontrole i zaštite od diskriminacije na radu i u procesu zapošljavanja osoba s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osiguran učinkovit nadzor primjene <i>Zakona o suzbijanju diskriminacije</i> i drugih propisa iz radnog zakonodavstva i poduzete mjere za otklanjanje nepravilnost - opis poduzetih mjera u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Provedba djelotvornih kampanji u svrhu sprečavanja diskriminacije u zapošljavanju osoba s invaliditetom – opis promidžbenih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu uz periodičnu procjenu učinaka i ispitivanje stavova poslodavaca i javnosti • Provedba periodičnih istraživanja o kršenju prava na rad osoba s invaliditetom i/ili analiza kršenja Zakona o zabrani diskriminacije – opis aktivnosti u promatranoj godini 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine</p> <p>Izvještaji institucija pravobraniteljstva</p>	<p>MINGORP i (Državni inspektorat za rad) sunositelji</p>

<p>i nalaza i preporuka te poduzetih mjera vezanih uz nalaze i preporuke odgovornih tijela</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostupnost edukacija osobama s invaliditetom o pravu na rad, mogućnostima zapošljavanja i mehanizama kontrole i zaštite od diskriminacije u području zapošljavanja – opis programa i projekata te obuhvata sudionika edukacija u promatranoj godini i nositelja edukacije 	<p>Zakona o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08)</p>	<p>Udruge OSI, JPLS i TDU koji financiraju programe i projekte udruga</p>
<p>3.1. Opis napretka u provedbi mjere osnivanja regionalnih centara za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje u skladu s analizom, prijedlozima i donesenim odlukama - <i>Pokazatelji 1.1. Unaprjeđen zakonodavni okvir i provedba mjera u području profesionalne orijentacije, rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom</i></p>		<p>MINGORP HZZ</p>
<p>4.1. Dostupnost usluga profesionalne orijentacije i usmjeravanja za zapošljavanje HZZ-a osobama s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj postojećih i novoosnovanih ili pod-ugovorenih usluga/službi za profesionalno informiranje i savjetovanje HZZ u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – osvrt na primjerenost programa ciljanim skupinama osoba s invaliditetom prema relevantnim obilježjima (spol, dob, vrste teškoća ili invaliditeta), županijsku mrežu/distribuciju nositelja programa • Broj osoba s invaliditetom koje su obuhvaćene uslugom profesionalne orijentacije i usmjeravanja za zapošljavanje u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj osoba s invaliditetom koje su upućene na obuku i koje su završile obuku temeljem profesionalne orijentacije u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj osoba s invaliditetom koje su temeljem orijentacije i obuke dobile zaposlenje, od toga broj osoba s invaliditetom koje su zadržale zaposlenje u promatranoj godini i svakoj narednoj <p>4.2. Povećana dostupnost drugih usluga profesionalne orijentacije i usmjeravanja za zapošljavanje drugih pružatelja u odgojno-obrazovnom sustavu i sustavu socijalne skrbi (uključujući i udruge koje provode programe u ovom području) – opis provedeni aktivnosti, visine sredstava, obuhvata osoba s invaliditetom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu prema pružateljima usluga <u>osim HZZ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj postojećih i novoosnovanih usluga/službi za profesionalno informiranje i savjetovanje i broj osoba s invaliditetom korisnika tih usluga • Broj osoba s invaliditetom uključenih u programe cjeloživotnog obrazovanja (formalne i neformalne) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – osvrt na primjerenost programa ciljanim skupinama osoba s invaliditetom prema relevantnim obilježjima (spol, dob, vrste teškoća ili invaliditeta), županijsku mrežu/distribuciju nositelja programa 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine</p> <p>Izvještaj o provedbi JIM i izvještaj o provedbi JAP</p>	<p>HZZ, MZOŠ i sunositelji mjera koji financiraju programe i projekte obrazovanja (TDU, JPLS)</p>
<p>5.1. Provedba djelotvornih kampanji s ciljem senzibiliziranja poslodavaca za zapošljavanje osoba s invaliditetom – opis promidžbenih aktivnosti u promatranoj godini</p>	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne</p>	<p>MINGORP, JPLS i drugi sunositelji</p>

<p>u odnosu na prethodnu uz periodičnu procjenu učinaka i ispitivanje stavova poslodavaca i javnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dodjela priznanja „Poslodavac godine“ za poslodavce u javnom i privatnom sektoru koji zapošljavaju osobe s invaliditetom – opis aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 	<p>strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugih strategija koje imaju srodne mjere</p>	<p>mjere</p>
<p>6.1. Povećana dostupnost informacija i edukacija kojima se promiču različiti oblici samozapošljavanja osoba s invaliditetom – opis raspoloživosti programa edukacije i broja osoba s invaliditetom obuhvaćenih edukacijama u promatranoj godini u odnosu na prethodnu (periodična analiza kvalitete programa)</p> <p>7.1. Provedena analiza neprofitnih i drugih modela socijalnog zapošljavanja u Republici Hrvatskoj u usporedbi s međunarodnim praksama - opis nalaza i preporuka za unaprjeđenje mogućnosti zapošljavanja (poveznica s mjerama JAP i mjerom 8. Nacionalne strategije za poticanje razvitka civilnog društva)</p>		<p>MINGORP, UZU, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva i TDU koji financiraju projekte udruga i krovne udruge</p>
<p>8.1. Povećana učinkovitost u dodjeli poticaja poslodavcima koji zapošljavaju osobe s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udio dodijeljenih sredstava poticaja u odnosu na ukupno raspoloživa sredstva i broj zahtjeva poslodavaca u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – osvrt na učinkovitost, dostupnost i primjerenost poticaja s obzirom na potrebe 		<p>MINGORP, Fond za zapošljavanje, HZZ JLPS</p>

Područje djelovanja: 2.8. PRAVNA ZAŠTITA I ZAŠTITA OD NASILJA I ZLOSTAVLJANJA		
<p>Sažetak mjera: 1. izvršiti reviziju postojećih propisa radi sprječavanja diskriminacije osoba s invaliditetom s posebnim naglaskom na žene s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju (radno zakonodavstvo, zakon o mjenici, zakon o čeku, zakon o kazalištu); 2. organizirati ciljano obrazovanje i usavršavanje policijskih i pravosudnih službenika u svrhu prilagodbe procesa svjedočenja i drugih sudskih postupanja, odnosno izjednačavanja prava osoba s invaliditetom na pristup navedenim procesima i postupcima; 3. uvesti institut pravobranitelja za osobe s invaliditetom; 4. pružati osobama s invaliditetom odgovarajuću stručnu pravnu pomoć na svim razinama; 5. učiniti odgovarajuće arhitektonske prilagodbe za osobe s invaliditetom u ustanovama za osobe lišene slobode; 6. organizirati kampanju o promicanju načela „informiranog pristanka” u medicinskim istraživanjima koje se provode nad osobama s invaliditetom 7. organizirati seminare u cilju osnaživanja osoba s invaliditetom za borbu protiv svih oblika nasilja; 8. omogućiti osobama s invaliditetom dostupnost informacija o zaštiti od nasilja putem elektronskih i tiskanih medija; 9. omogućiti osobama s invaliditetom – žrtvama nasilja odgovarajuću podršku podrška za zapošljavanje; 10. podizati razinu svijesti djelatnika u institucijama koje skrbe o osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju o zabrani zlostavljanja i nasilja; 11. uklanjati stereotipe o oštećenju kod osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju kao mogućem uzroku nasilja nad njima, te se boriti protiv njihova stigmatiziranja</p>		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
<p>1.1. Osigurana zakonska zaštita prava osoba s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim građanima</p> <ul style="list-style-type: none"> Izvršena analiza zakonskog okvira, ključnih prepreka i problema u ostvarenju prava osoba s invaliditetom s preporukama i donesenim mjerama poboljšanja; opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini, u usporedbi s prethodnom godinom. <p><i>Dopuna s pokazateljima područje 2.15. Međunarodna suradnja mjera 1. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u skladu s preuzetim obavezama i međunarodnim dokumentima kojih je Republika Hrvatska stranka</i></p>		<p>Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom – MOBMS</p>
<p>1.1.1. Povećana informiranost i dostupnost pravne pomoći osobama s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> Povećana informiranost osoba s invaliditetom i njihovih obitelji o načinima ostvarenja prava i dostupnost pravnih savjeta putem krovnih udruga osoba s invaliditetom – opis aktivnosti i informacija koje osiguravaju krovne udruge osoba s invaliditetom, s osvrtom na broj osoba s invaliditetom korisnika tih informacija i broj osoba s invaliditetom kojima su pruženi pravni savjeti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu Dostupnost besplatne pravne pomoći osobama s invaliditetom sukladno Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći – broj osoba s invaliditetom koje su koristile usluge besplatne pravne pomoći u promatranoj godini u odnosu na prethodno razdoblje, uz osvrt na učinkovitost besplatne pravne pomoći 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugih strategija koje imaju srodne mjere Izvješća o provedbi Strategije reforme pravosuđa</p>	<p>Ministarstvo pravosuđa</p> <p>Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom – MOBMS</p>

	www.pravosudje.hr	
	Izveštaj pravobraniteljice za osobe s invaliditetom Izveštaj pučkog pravobranitelja	
<p>1.2. Osiguran pristup pravdi i pravnom sustavu osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim građanima</p> <ul style="list-style-type: none"> Izvršena analiza o pristupačnosti svim razinama pravnog sustava/sudovima osobama s invaliditetom (registar /popis objekata i pogodnosti za korisnike suda s invaliditetom, i potrebnih proceduralnih prilagodbi za sudjelovanje na svim razinama pravnog sustava/sudskim procesima – opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu Osobe s invaliditetom (bez obzira na vrstu invaliditeta) mogu samostalno ili uz prilagodbu i osiguranu podršku koristiti prostorije namijenjene sudskim procesima – opis poduzetih aktivnosti za prilagodbu objekata u kojima su smještena pravosudna tijela i procedura u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – broj prilagođenih objekata u kojima su smještena pravosudna tijela u odnosu na ukupan broj objekata u RH u promatranoj godini u odnosu na prethodnu Broj sudova koji osiguravaju adaptivna pomagala za osobe s invaliditetom ili pristup osoba koje pružaju osobnu podršku osobama s invaliditetom (osobni asistenti, tumači znakovnog jezika, zastupnici osoba s invaliditetom) – opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu Informacije koje se pružaju prije sudskih postupaka/ročišta prilagođene su u različitim formatima osobama s invaliditetom u skladu s njihovim specifičnim potrebama – opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugih strategija koje imaju srodne mjere</p> <p>Izveštaj pravobraniteljice za osobe s invaliditetom</p> <p>Izveštaj pučkog pravobranitelja</p>	<p>Ministarstvo pravosuđa</p> <p>Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom – MOBMS</p>
<p>2.1. Osigurana kontinuirana obuka svih djelatnika pravnog sustava, uključujući i djelatnike policijskog i zatvorskog sustava</p> <ul style="list-style-type: none"> Analiza usklađenosti programa obuke pravosudnih dužnosnika i sudskih savjetnika s principima i načelima UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom – osvrt na aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu Usklađivanje programa obuke zaposlenih u pravosudnom sustavu te drugih državnih službenika s principima i načelima UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom – osvrt na aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 		<p>MUP</p> <p>Ministarstvo pravosuđa</p> <p>Pravosudna akademija</p> <p>Ministarstvo uprave – Centar za obrazovanje državnih službenika</p>
<p>3.1. Dostupnost neovisne zaštite osobama s invaliditetom putem institucije</p>	Izveštaj	Povjerenstvo Vlade

<p>Pravobranitelja za osobe s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza učestalosti povreda prava osoba s invaliditetom temeljem podnesaka osoba s invaliditetom i poduzetih mjera/upozorenja od strane institucije pravobranitelja za sprečavanje povreda ili kršenja prava u promatranj godini u odnosu na prethodnu • Preporuke institucije pravobranitelja uzimaju se u obzir prilikom donošenja zakona i mjera za unaprjeđenje provedbe UN Konvencija i drugih međunarodnih dokumenata kojih je Republika Hrvatska stranka 	<p>pravobraniteljice za osobe s invaliditetom i drugih institucija pravobranitelja</p>	<p>RH za osobe s invaliditetom</p>
<p>5.1. Prilagođenost kaznionica za osobe s invaliditetom lišenih slobode</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj prilagođenih kaznionica u promatranj godini u odnosu na prethodnu i na ukupna plan potreba – osvrt na plan prilagodbe i izvršenje planiranog 		<p>Ministarstvo pravosuđa</p>
<p>6.1. Broj osoba s invaliditetom koje su sudjelovale u medicinskim istraživanjima, a koje su za to prethodno dale informirani pristanak, u odnosu na ukupan broj osoba s invaliditetom uključenih u istraživanje – osvrt na mehanizme zaštite prava osoba s invaliditetom i pravo na samostalno odlučivanje i dobrovoljnost osoba s invaliditetom o sudjelovanju u istraživanjima u svim institucijama u kojima se provode istraživanja</p>		<p>MZSS Ured za ljudska prava Vlade RH</p>
<p>7.1. Dostupnost usluga skloništa, usluga/programa psihosocijalne podrške i drugih oblika zaštite za osobe s invaliditetom koje su žrtve nasilja u obitelji ili drugih oblika nasilja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj skloništa za žene žrtve obiteljskog nasilja koja su prilagođena za žene s invaliditetom žrtve nasilja u odnosu na ukupan broj skloništa i potrebe – osvrt na primjerenost i dostupnost zaštite u promatranj godini u odnosu na prethodnu • Povećana dostupnost usluga/programa psihosocijalne podrške i drugih oblika zaštite osoba s invaliditetom (posebno žena) – osvrt na dostupnost i primjerenost usluga te broj pružatelja usluga prema županijama <p>7.2.Povećana djelotvornost trajnog zbrinjavanja i zapošljavanja osoba s invaliditetom koje su ujedno i žrtve obiteljskog nasilja – osvrt na pristup programima stambenog zbrinjavanja i zapošljavanja</p> <p>7.3.Povećana dostupnost preventivnih programa/edukacije za osobe s invaliditetom s ciljem podizanja svijesti o nasilju i mogućnostima zaštite – broj sudionika programa udruga</p>	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugih strategija koje imaju srodne mjere</p> <p>Izvještaj o provedbi Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u obitelji</p>	<p>MOBMS, MZSS, HZZ, JLPS, udruge i drugi sunositelji mjera</p>
<p>10.1. Provedba i nadzor nad primjenom standarda kvalitete socijalnih usluga s naglaskom na standarde kojima se osiguravaju sveobuhvatne mjere zaštite prava korisnika djece/mladih osoba s invaliditetom u ustanovama socijalne skrbi – osvrt na primjenu standarda u promatranj godini u odnosu na prethodnu</p>		<p>MZSS</p>

Područje djelovanja: 2.9. INFORMIRANJE KOMUNIKACIJA I PODIZANJE RAZINE SVIJESTI

Sažetak mjera: 1. omogućiti slobodno pretraživanje, primanje i prosljeđivanje informacija prema izboru pojedinca – osobe s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugim članovima društva; 2. koristiti nove tehnologije u cilju povećanja neovisnosti i kvalitete života osoba s invaliditetom; 3. jačati svijest o tome da same osobe s invaliditetom mogu najbolje zastupati svoje interese, podizati razinu svijesti o invaliditetu i pravima osoba s invaliditetom unaprjeđivanjem stavova prema osobama s invaliditetom kao aktivnim i ravnopravnim članovima

društva; 4. podizati javnu svijest o pravima osoba s invaliditetom nizom različitih aktivnosti koje pridonose općoj toleranciji za raznolikost u društvu		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
1.1. Osigurana dostupnost službenih informacija osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim građanima <ul style="list-style-type: none"> Vrste službenih informacija koje su dostupne i/ili prilagođene u različitim formatima osobama s invaliditetom - opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 	Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugih strategija koje imaju srodne mjere	Središnji državni ured za e-Hrvatsku Ministarstvo uprave JLPS
Osigurana mogućnost za elektroničko glasovanje na izborima (Pokazatelji Sudjelovanje u političkom i javnom životu)		Ministarstvo Uprave – DIP
2.1. Povećana dostupnost novih tehnologija osobama s invaliditetom s ciljem povećanja kvalitete života i neovisnosti <ul style="list-style-type: none"> Provedena evaluacija pristupačnosti informacijsko-komunikacijskih sredstava s obzirom na cijene i dostupnost osobama s invaliditetom - nalazi evaluacije koriste se za planiranje potrebnih mjera Mjere koje su poduzete u svrhu povećanja dostupnosti novih tehnologija osobama s invaliditetom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu Broj tijela državne uprave, JLPS i tijela s javnim ovlastima koje u procesu redovnog informiranja građana koriste nove informacijske tehnologije pristupačne osobama s invaliditetom (vrste i oblici primjene) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu Vrste novih tehnologija koje su dostupne osobama s invaliditetom temeljem osiguranih sredstava iz proračuna, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu Dostupnost edukacija osobama s invaliditetom o primjeni novih tehnologija i načinu njihova korištenja – opis nositelja edukacija (udruge i druge organizacije) i broja osoba s invaliditetom sudionika edukacija u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 	Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugih strategija koje imaju srodne mjere	Središnji državni ured za e-Hrvatsku i MOBMS - u suradnji sa svim tijelima državne uprave, JLPS i drugim tijelima s javnim ovlastima
3.1. Povećana razina svijesti javnosti o jednakim pravima osoba s invaliditetom i zaštiti osoba s invaliditetom od svakog oblika diskriminacije <ul style="list-style-type: none"> Povećana mogućnost sudjelovanja/predstavljanja osoba s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim građanima u općim programima medija (posebno javne televizije) i gdje je prikladno u specijaliziranim programima – opis poduzetih aktivnosti usklađivanja programske koncepcije, učestalosti sudjelovanja osoba s invaliditetom u općim programima i u specijaliziranim programima u promatranoj godini u odnosu na 	Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine	Ministarstvo kulture i MOBMS

<p>prethodnu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ostvarena suradnja s medijima (posebno s javnom televizijom) i relevantnim nacionalnim udrugama (HND-om) u svrhu pripreme i periodične provjere Etičkih i drugih smjernica za izvještavanje o osobama s invaliditetom, sudjelovanje osoba s invaliditetom (posebno djece s teškoćama u razvoju) u medijima, temama vezanim uz invaliditet i usklađivanju tematskog sadržaja s načelima UN Konvencija • Provedba djelotvornih kampanja i drugih informativnih sadržaja koji doprinose pozitivnoj percepciji osoba s invaliditetom, o sposobnostima i doprinosu osoba s invaliditetom – broj provedenih kampanja/drugih informativnih sadržaja u promatranoj godini u odnosu na prethodnu prema nositelju kampanji/drugih informativnih sadržaja (državne i nevladine organizacije) • Povećana dostupnost kvalitetnih medijskih sadržaja u kojima se prikazuje doprinos udruga osoba s invaliditetom u promicanju i zaštiti prava osoba s invaliditetom, dostupnosti usluga osobama s invaliditetom koje pružaju udruge i drugim aktivnostima koje doprinose izjednačavanju mogućnosti osoba s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim građanima • Redovno obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava 10. 12 i Međunarodnog dana osoba s invaliditetom 3. 12. u sredstvima javnog priopćavanja (posebno javne televizije) 	<p>i drugi izvori relevantni za provedbu i praćenje mjere</p> <p>Godišnje izvješće javne televizije koje se podnosi Saboru RH</p>	
<p>3.2.Periodično ispitivanje stavova javnosti o osobama s invaliditetom temeljem kojih se definiraju nove/potrebne akcije za podizanje razine svijesti javnosti – svake dvije do tri godine provode se ispitivanja stavova javnosti i temeljem nalaza poduzimaju se mjere za unaprjeđenje</p>	<p><i>Periodična izvješća o ispitivanju stavova javnosti</i></p>	<p>MOBMS</p>
<p>4.1. Osigurani preduvjeti za upotrebu ujednačene i nediskriminirajuće terminologije u javnom govoru i sredstvima javnog priopćavanja</p> <ul style="list-style-type: none"> • Izrađene i dostupne Smjernice i preporuke o upotrebi ujednačene i nediskriminirajuće terminologije vezane uz osobe s invaliditetom u javnom govoru i sredstvima javnog priopćavanja – opis poduzetih aktivnosti kojima se promiču smjernice i preporuke u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 		<p>Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom</p> <p>MOBMS</p>

Područje djelovanja: 2.10. SUDJELOVANJE U KULTURNOM ŽIVOTU

Sažetak mjera: 1. kontinuirano poticati i podupirati projekte koji afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom; 2. osigurati sudjelovanje kazališnim i drugim umjetničkim solistima i skupina osoba s invaliditetom na redovitim kulturnim manifestacijama (festivalima, smotrama i drugim kulturnim manifestacijama) pod jednakim uvjetima; 3. poticati umrežavanje i uključenost osoba s s invaliditetom na projektima u kulturi, na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini; 4. senzibilizarati javnost za umjetnički rad osoba s invaliditetom; 5. poticati i uspostavljati suradnju s potencijalnim sponzorima i darovateljima (tvrtke, banke i dr); 6. izmjeniti propise s ciljem osiguravanja jednakih mogućnosti osobama s invaliditetom u kulturi.

Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
1.1. Broj sufinanciranih projekata (udruga i drugih institucija) koje afirmiraju kreativne i umjetničke mogućnosti osoba s invaliditetom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu	Izvešća tijela državne uprave i JLPS	Ministarstvo kulture JLPS
2.1. Unaprijeđeni kriteriji i uvjeti za upis studenata s invaliditetom na umjetničkim akademijama i alternativnim obrazovnim programima <ul style="list-style-type: none"> • Broj osoba s invaliditetom upisanih na umjetničke akademije i alternativne obrazovne programe (tečajeve, umjetničke radionice) koji udovoljavaju kriterijima prijema/programa u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 	Dokumentacija o kriterijima i uvjetima upisa polaznika te o upisanim studentima	MZOŠ
2.2. Izvršene izmjene i dopune Pravilnika o izboru i utvrđivanju programa javnih potreba u kulturi osiguravaju pristup i uključivanje osoba s invaliditetom u programe javnih potreba u kulturi na jednakoj osnovi s drugima <ul style="list-style-type: none"> • Udio programa/osoba s invaliditetom u ukupnim programima javnih potreba u kulturi u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 	Pravilnik o izboru i utvrđivanju programa javnih potreba u kulturi (NN broj 137/08, 57/09 i 62/09) Programi javnih potreba u kulturi	Ministarstvo kulture JLPS
3.1. Povećana dostupnost usluga (kulturnih sadržaja i programa) javnih i privatnih ustanova za kulturu (parkova prirode) osobama s invaliditetom <ul style="list-style-type: none"> • Broj privatnih i javnih ustanova za kulturu koje su osigurale pristup/potrebne prilagodbe kulturnim sadržajima osobama s invaliditetom u odnosu na ukupan broj privatnih i javnih ustanova za kulturu, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu, od toga: • Broj kazališnih/kino predstava u kojima je osiguran prijevod tumača znakovnog jezika, titla ili audio deskripcije za osobe sa senzoričkim oštećenjima (uključujući i djecu) u odnosu na ukupan broj svih kazališnih/kino predstava, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Broj muzejskih postava javnih i privatnih ustanova koje su prilagođene/opremljene komunikacijskim sredstvima za osobe sa senzoričkim oštećenjima u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i na ukupan plan potreba • Broj privatnih i javnih ustanova koje su osigurale dostupnost književnosti i/ili drugim relevantnim tiskovinama i publikacijama u elektroničkom/audio formatu prilagođenom slijepim i visoko slabovidnim osobama (uključujući i djecu) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i na ukupan plan potreba 	Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine i drugi izvori relevantni za provedbu i praćenje mjere	Ministarstvo kulture JLPS

<ul style="list-style-type: none"> • Broj privatnih i javnih ustanova za kulturu/nacionalnih parkova prirode u kojima su izvršene građevinske prilagodbe/osigurana fizička i komunikacijska pristupačnost osobama s tjelesnim invaliditetom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i na ukupan plan potreba • Povećan opseg prilagođenog programskog sadržaja na javnoj televiziji, osoba s osjetilnim teškoćama (titlovanje/tumači znakovnog jezika) – opis poduzetih aktivnosti (opsega programskog sadržaja) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i na ukupan plan potreba 	<p>Navesti propise/odredbe uključujući prijedlog Novog zakona o HRT</p>	
<p>4.1. Osigurano vrednovanje i priznavanje doprinosa umjetnika s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim umjetnicima - prilikom dodjela javnih priznanja ili drugo 4.2. Broj radionica, umjetničkih i obrazovanih projekata provedenih s ciljem senzibiliziranja javnosti za umjetnički rad osoba s invaliditetom</p>		<p>Ministarstvo kulture JLPS</p>
<p>6.1. Izmjena propisa s ciljem izjednačavanja mogućnosti za sudjelovanje osoba s invaliditetom u kulturi – opis poduzetih aktivnosti izmjena propisa u promatranoj godini u odnosu na prethodnu <i>Pokazatelj Međunarodna suradnja</i></p>		<p>Ministarstvo kulture</p>

<p>Područje djelovanja: 2.11. SUDJELOVANJE U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU</p>		
<p>Sažetak mjera: 1. osigurati tehničku podršku ili druge oblike pomoći kako bi svim zainteresiranim osobama s invaliditetom bili dostupni temeljni dokumenti od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini; 2. istražiti stavove članova svih predstavničkih tijela o političkim dimenzijama invaliditeta i uključivanju osoba s različitim vrstama oštećenja (s invaliditetom) u politiku; 3. pratiti ravnopravno sudjelovanje osoba s invaliditetom u ostvarivanju njihova biračkog prava; 4. informirati predstavnike zakonodavne i izvršne vlasti, državne i javne službenike te širu javnosti o osnovnim načelima i načinima uključivanja osoba s invaliditetom u politički i javni život zajednice; 5. provesti kampanju za promicanje Konvencije o pravima osoba s invaliditetom UN-a; 6. provesti istraživanje javnog predstavljanja osoba s invaliditetom putem udruga i njihovih saveza te predložiti učinkovito i pravično predstavljanje njihovih različitih interesa i potreba; 7. promicati sudjelovanje žena i mladih osoba s invaliditetom u javnom i političkom djelovanju na svim razinama.</p>		
<p>Pokazatelji:</p>	<p>Izvor provjere</p>	<p>Nositelj mjere i</p>

	pokazatelja	praćenja
<p>1.1. Osigurano pravo na sudjelovanje u političkom i javnom životu osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim građanima</p> <p>1.2. Izrađena analiza dostupnosti informacija/temeljnih dokumenata od značaja za političko sudjelovanje na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini – opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <p>1.3. Informacije o mogućnostima sudjelovanja u političkom i javnom životu dostupne su u različitim formatima, prilagođene osobama s invaliditetom - opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <p>1.4. Provedba aktivnosti vezanih uz promicanje sudjelovanja osoba s invaliditetom u političkom i javnom životu – opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <p>1.5. Udio osoba s invaliditetom (od toga žena) u političkim strankama – opis promjena i periodično praćenje napretka</p>	<p>Analiza dostupnosti informacija</p> <p>Web portal Moja uprava www.mojauprava.hr</p> <p>Izvešće o provedbi Zakona o ravnopravnosti spolova</p>	<p>Ministarstvo uprave</p> <p>JLPS</p> <p>MOBMS i druga tijela državne uprave</p>
<p>2.1. Provedeno istraživanje o stavovima članova predstavničkih tijela o uključivanju osoba s invaliditetom u politički život (odlučivanje) u 2010. – temeljem nalaza provedenog istraživanja pripremljeni su prijedlozi izmjena ili dopuna mjera Nacionalne strategije i izvršeni u prioritete (akcijske planove) za naredno razdoblje</p>	<p>Istraživanje Fakulteta političkih znanosti iz 2010.</p>	<p>MOBMS</p>
<p>3.1. Osigurano biračko pravo i mogućnost glasovanja osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim građanima</p> <p>3.2. Izrađena analiza izbornog zakonodavstva i usklađenosti s međunarodnim dokumentima kojih je Republika Hrvatska stranka – temeljem analize pripremljen je plan sa prijedlozima izmjena zakona/provedbenih propisa</p> <p>3.3. Osigurane potrebne proceduralne prilagodbe prilikom glasanja na izborima uključujući mogućnost tajnog glasanja, mogućnost elektroničkog glasanja i drugo za osobe s invaliditetom kojima je otežano ostvarenje biračkog prava – opis poduzetih aktivnosti proceduralnih prilagodbi u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <p>3.4. Osigurana dostupnost potrebnih informacija o izborima osobama s invaliditetom u prilagođenim formatima u sredstvima javnog priopćavanja (posebno javnoj televiziji) – opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine</p> <p>Izveštaj institucija pravobraniteljstva</p>	<p>Ministarstvo uprave</p> <p>DIP</p>
<p>4.1. , 7.1. i 8.1 Povećana dostupnost edukacije o sudjelovanju i uključivanju osoba s invaliditetom u politički i javni život (posebno mladih i žena) - opis provedenih programa, sredstva i pružatelja u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>	<p>Godišnje izvješće o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s</p>	<p>TDU i JLPS</p>

	invaliditetom od 2007. do 2015. godine	
--	--	--

Područje djelovanja: 2.12. ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ		
Sažetak mjera: 1. unaprijediti statističke i informacijske strategije za razvoj politike i standarda vezanih uz osobe s invaliditetom; 2. unaprijediti klasifikaciju invaliditeta; 3. poticati provođenje istraživačkih studija i usku suradnju nadležnih tijela radi osiguranja dostupnosti sveobuhvatnih podataka u cilju postizanja veće razine znanja o osobama s invaliditetom te donošenja politika i programa vezanih uz invaliditet utemeljenih na kvalitetenim informacijama; 4. unaprijediti dostupnost podataka Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo osobama s invaliditetom, 5. osigurati sveobuhvatne informacije o osobama s invaliditetom, njihovu frekvenciju i distribuciju na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
1.1. Unaprjeđen sustav prikupljanja i vođenja statističkih podataka o osobama s invaliditetom <ul style="list-style-type: none"> • Usklađena metodologija za prikupljanje statističkih podataka o osobama s 	Međunarodna	Hrvatski zavod za javno zdravstvo

<p>invaliditetom s Međunarodnom klasifikacijom funkcioniranja, onesposobljenosti/invaliditeta i zdravlja SZO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hrvatski registar o osobama s invaliditetom osigurava pristup točnim i ažuriranim podacima o osobama s invaliditetom u RH skladu s definiranim smjernicama prikupljanja podataka i usvojenom definicijom invaliditeta - opis aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu • Osigurana usklađenost podataka i povezivanje baza podataka svih sustava nadležnih za prikupljanje podataka i vođenje statističkih podataka – opis poduzetih aktivnosti u procesu usklađivanja i informatičke potpore (baze podataka) u promatranoj godini u odnosu na prethodnu uz osvrt na relevantnost sustava s obzirom na potrebe izvješćivanja sukladno preuzetim obavezama RH (UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom) • Osigurana sredstva za izgradnju kapaciteta i informatičku podršku nositelja mjera HZJZ, DZS i drugih relevantnih nositelja prikupljanja podataka o osobama s invaliditetom - opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu 	<p>Zakon o Hrvatskom Registru osoba s invaliditetom NN 64/01</p>	<p>Državni zavod za statistiku</p> <p>Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom</p>
<p>2.1. Unaprjeđena klasifikacija invaliditeta u skladu s Međunarodnom klasifikacijom funkcioniranja, onesposobljenosti/invaliditeta i zdravlja SZO – opis poduzetih aktivnosti u promatranoj godini u odnosu na prethodnu i u odnosu na plan usklađivanja</p>	<p>Međunarodna klasifikacija funkcioniranja, onesposobljenosti/invaliditeta i zdravlja</p>	<p>Hrvatski zavod za javno zdravstvo, MZSS</p>
<p>3.1. Povećana dostupnost relevantnih istraživanja iz područja invaliditeta koje provodi akademsko-istraživačka zajednica u Hrvatskoj</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj istraživanja u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – osvrt na dostupnost nalaza donositeljima odluka i javnih rasprava i prezentacija nalaza 		<p>MOBMS, HZJZ</p>
<p>4.1. Dostupnost informacija HZJZ o invaliditetu i o osobama s invaliditetom – opis dostupnih podataka i dopuna te prilagodbe u svrhu pristupačnosti osobama s invaliditetom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>	<p>Zdravstveno-statistički ljetopisi, Izvješća o osobama s invaliditetom www.hzjz.hr www.hczjz.hr www.zdravlje.hr</p>	<p>HZJZ</p>
<p>5.1. Unaprijeđeni postupci prikupljanja statističkih podataka o osobama s invaliditetom u okviru provedbe popisa stanovništva u RH - osvrt na usklađenost i relevantnost podataka s obzirom na aktualne zakone, druge nositelje prikupljanja podataka, međunarodne standarde prikupljanja podataka i eventualne potrebe za prilagodbom s obzirom na preuzete obaveze RH (Konvencije)</p>		<p>HZJZ, DZS</p>

Područje djelovanja: 2.13. REKREACIJA RAZONODA I SPORT		
Sažetak mjera: 1. izraditi Pravilnik o športskim natjecanjima djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom; 2. izraditi, provoditi i pratiti programe izvannastavnih športskih i drugih aktivnosti koji će poboljšati uključivanje djece i mladeži s teškoćama u razvoju; 3. organizirati športska natjecanja djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini te poticati sudjelovanje na međunarodnim natjecanjima; 4. ukloniti građevinske prepreke i prilagoditi sportske terene (unutarne i vanjske) te prilagoditi opremu potrebama djece s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom; 5. ukloniti građevinske prepreke i prilagoditi školske prostore te opremu u svrhu omogućavanja izvannastavnih aktivnosti (sportskih i drugih) potrebama djece s teškoćama u razvoju; 6. izgraditi i opremiti „didaktičke parkove (igrališta)“, i/ili edukativne staze za šetanje (planinaenje) u svakoj županiji za djecu s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom; 7. prilagoditi, urediti i izgraditi javne plaže i turističko-ugostiteljske objekte sukladno potrebama djece s teškoćama u razvoju te osoba s invaliditetom		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
1.1. Izrađen Pravilnik o športskim natjecanjima djece s teškoćama u razvoju i osoba s	Pravilnik o športskim	MZOŠ

invaliditetom	natjecanjima djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom ??NN	
2.1. Povećana dostupnost izvannastavnih sportskih programa i drugih aktivnosti za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom, uz osvrt na: <ul style="list-style-type: none"> • Broj lokalnih zajednica koje imaju organizirane programe (u školama ili u okviru drugih objekata) za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom 	Izvješća Hrvatskog školskog sportskog saveza	MZOŠ, JLPS
3.1. Broj organiziranih sportskih natjecanja i broj sudionika (djece i mladih s invaliditetom) natjecanja, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu uz osvrt na broj sudionika natjecanja		
4.1. Broj sportskih terena u cijelosti prilagođenih i opremljenih u skladu s potrebama djece s teškoćama i osoba s invaliditetom, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu (i u odnosu na plan ukupno potrebnih prilagodba), od toga: <ul style="list-style-type: none"> • Broj prilagođenih sportskih terena u manjim sredinama i ruralnim zajednicama u odnosu na ukupan broj prilagođenih terena 	Izvješće o provedbi projekta „Mreža škola bez arhitektonskih barijera“ MZOŠ-a	MZOŠ, JLPS
5.1. Broj školskih prostora u cijelosti prilagođenih djeci s teškoćama u razvoju i mladima s invaliditetom za provedbu sportskih i drugih izvannastavnih programa, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu (i s obzirom na planirani broj), od toga: <ul style="list-style-type: none"> • Broj prilagođenih školskih prostora u manjim sredinama i ruralnim zajednicama u odnosu na ukupan broj prilagođenih školskih prostora 		
6.1. Broj izgrađenih i opremljenih didaktičkih igrališta i/ili edukativnih staza za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom, u promatranoj godinu u odnosu na prethodnu (i s obzirom na planiran broj), od toga: <ul style="list-style-type: none"> • Broj izgrađenih i opremljenih parkova ili staza u manjim sredinama i ruralnim zajednicama u odnosu na ukupan broj izgrađenih i opremljenih parkova ili staza 	Izvješća o provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine koje dostavljaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.	JLPS
7.1. Broj izgrađenih, prilagođenih javnih plaža i turističko-ugostiteljskih objekata uključujući i prilagodbu javnih sanitarnih prostora, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu (i s obzirom na planirani broj)		JLPS
7.2 Dostupnost informacija o prilagođenim plažama i turističko-ugostiteljskim objektima za osobe s invaliditetom <ul style="list-style-type: none"> • Način prijenosa informacija, pristupačnosti uz opis postupaka ažuriranja podataka 		

Područje djelovanja: 2.14. UDRUGE OSOBA S INVALIDITETOM U CIVILNOM DRUŠTVU		
Sažetak mjera: 1. sustavno podizati razinu svijesti javnosti o značaju udruga osoba s invaliditetom; 2. poticati aktivno djelovanje žena s invaliditetom; 3. poticati zapošljavanje osoba s invaliditetom programima udrugama; 4. sustavno financirati udruge osoba s invaliditetom omogućujući njihovo djelovanje u cilju unaprjeđenja kvalitete života osoba s invaliditetom; 5. poticati i razvijati suradnju udruga osoba s invaliditetom s ostalim organizacijama civilnog društva; 6. provoditi edukaciju voditelja udruga osoba s invaliditetom; 7. nejasna mjera		
Pokazatelji:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
1.1 <i>Pokazatelji informiranje i podizanje svijesti u javnosti</i>		
<p>2.1. Osigurana sustavna financijska potpora programima i projektima koji doprinose aktivnom uključivanju žena s invaliditetom radi smanjivanja socijalne isključenosti – broj odobrenih potpora na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <p>3.1. Broj zaposlenih osoba s invaliditetom (od toga žena) kroz projekte i programe udruga koji se odobravaju iz proračuna i sredstava igara na sreću, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – prikaz podataka za svaki TDU (ministarstvo), županiju i JLS koje pružaju financijsku potporu udrugama osoba s invaliditetom</p> <p>4.1. Udio sredstava dodijeljenih udrugama osoba s invaliditetom, u odnosu na ukupno dodijeljena sredstva udrugama u promatranoj godini i u odnosu na prethodnu - prikaz podataka za svaki TDU (ministarstvo), županija i JLS koje pružaju financijsku potporu udrugama osoba s invaliditetom uz osvrt na programska područja za koja su sredstva dodijeljena</p> <p>4.2. Dostupnost sredstva iz drugih izvora – društveno odgovorno poslovanje, opis dostupnih donacija i sponzorstva</p> <p>5.1. Osigurana financijska podrška partnerskim programima i projektima (ili inicijativama) udruga osoba s invaliditetom i drugih organizacija civilnog društva – opis zajedničkih programa ili inicijativa</p> <p>6.1. Broj radionica za voditelje udruga osoba s invaliditetom u promatranoj godini u odnosu na prethodnu – opis broja sudionika, programa radionica i povratnih informacija sudionika o kvaliteti i korisnosti programa radionice</p>	<p>Godišnja izvješća o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine</p> <p>Godišnja izvješća o dodijeljenim potporama OCD, Ured za udruge</p>	<p>TDU, JLPS</p> <p>Udruge osoba s invaliditetom</p>

Područje djelovanja: 2.15. MEĐUNARODNA SURADNJA		
<p>Sažetak mjera: 1. pratiti usklađnost važećih zakona s preuzetim međunarodnim dokumentima od posebnog interesa za osobe s invaliditetom; 2. izraditi popis te prijevode svih međunarodnih dokumenata od posebnog interesa za osobe s invaliditetom te ih učiniti dostupnim u prilagođenom formatu; 3. podnositi izvješća o provedbi preuzetih obaveza sukladno međunarodnim dokumentima; 4. izvješćivati Vijeće Europe o (provedbi preuzetih obaveza i) stanju ljudskih prava osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj; 5. poticati i podržavati međunarodne suradnje udruga osoba s invaliditetom.</p>		
Pokazatelji provedbe mjera:	Izvor provjere pokazatelja	Nositelj mjere i praćenja
<p>1. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u skladu s preuzetim obavezama i međunarodnim dokumentima kojih je Republika Hrvatska stranka (dopuna pokazatelja s drugim relevantnim područjima Strategije)</p> <p>1.1. Provedena analiza usklađenosti važećih zakona kojima se definiraju prava osoba s invaliditetom s međunarodnim dokumentima kojih je Republika Hrvatska stranka</p> <p>1.2. Pripremljen cjeloviti plan provedbe usklađivanja zakona/provedbenih propisa s međunarodnim dokumentima u skladu s preuzetim obavezama koji sadrži popis zakona/provedbenih propisa koje je potrebno uskladiti, rokove i nadležna tijela državne uprave</p> <p>1.3. Priprema izmjena zakona ili donošenja novih zakona je provedena uz konzultativni proces s ključnim akterima (udrugama osoba s invaliditetom, institucijama, stručnjacima) i temeljem prijedloga i preporuka neovisnih institucija pravobranitelja – opis konzultativnog mehanizma i uključenih sudionika u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p> <p>1.4. Broj donesenih zakona (te drugih provedbenih propisa) koji su u potpunosti usklađeni sa međunarodnim dokumentima kojih je RH stranka, u promatranoj godini, u odnosu na prethodnu</p>	<p>Zakon o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom „Narodne novine“ - Međunarodni ugovori, broj 6/07).</p> <p>Analiza usklađenosti zakona s međunarodnim dokumentima, popis zakona koje je potrebno uskladiti</p> <p>Plan provedbe usklađivanja zakona/provedbenih propisa, rokove i nadležna tijela državne uprave za izradu prijedloga/izmjena zakona</p>	<p>Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom</p> <p>MOBMS u suradnji s drugim tijelima državne uprave</p>
<p>2.1. Osiguran prijevod i dostupnost ključnih međunarodnih dokumenata osobama s invaliditetom u pristupačnim formatima – opis načina prijenosa informacija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konvencija o pravima osoba s invaliditetom UN-a • Akcijski plan Vijeća Europe za osobe s invaliditetom • Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007-2015 	<p>Strategije, konvencije i programi iz područja Uprave za obitelj www.mobms.hr/zakoni/strategije-konvencije-i-programi-iz-podrucja-uprave-za-obitelji.aspx</p>	<p>Povjerenstvo Vlade RH za osobe s invaliditetom MOBMS</p>

<p>3.1. i 4.1. Osigurano pravovremeno izvješćivanje nadležnih međunarodnih institucija (UN i Vijeće Europe) o provedbi preuzetih obaveza i o stanju ljudskih prava osoba s invaliditetom</p> <ul style="list-style-type: none">• Formirana Radna skupina za pripremu izvješća• Osigurana pravovremena i kvalitetna priprema podataka za potrebe izrade izvješća		MOBMS
<p>5.1. Broj osoba s invaliditetom/udruga koje su ostvarile međunarodne kontakte ili sudjelovale na međunarodnim skupovima, temeljem poticaja od strane tijela državne uprave, u promatranoj godini u odnosu na prethodnu</p>		Ured za udruge Vlade RH

**OBRAZAC ZA PISANJE IZVJEŠĆA O PROVEDBI MJERA
NACIONALNE STRATEGIJE IZJEDNAČAVANJA MOGUĆNOSTI ZA
OSOBE S INVALIDITETOM OD 2007. DO 2015. GODINE**

- ZA 2009. GODINU -

Naziv ministarstva / tijela državne uprave ili tijela s javnim ovlastima:	
Ime osobe koja je ispunila Obrazac:	
Kontakt za dodatne informacije (adresa i telefon):	

Upute za ispunjavanje Obrasca za izvješće:

Pri ispunjavanju Obrasca potrebno je koristiti **Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine (Prilog uz Obrazac, verzija 01)** koji je izrađen u svrhu unaprjeđenja **praćenja napretka u ostvarivanju ukupnih ciljeva (mjera i prioriteta)** Nacionalne strategije.

Okvir sadrži neke od dosadašnjih pokazatelja, ali i dodatne pokazatelje provedbe koji rednim brojem prate mjeru na koju se odnose. Uz većinu pokazatelja je naveden i opis informacija koje trebate osigurati kako bi potvrdili pokazatelj.

Uz pokazatelje koji služe za procjenu ostvarenosti aktivnosti i rezultata mjera za svako od područja Nacionalne strategije, nalaze se izvori provjere pokazatelja koji se mogu koristiti za izvještavanje i provjeru ostvarenosti pokazatelja. Podaci u izvorima provjere informacija temelje se na informacijama koje je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti prikupilo i sistematiziralo temeljen podnesenih izvješća za 2007 i 2008 godinu.

U narednom periodu izvori provjere postupno će se dopunjavati prema dinamici ostvarivanja napretka u provedbi i novo prikupljenih izvora provjere informacija.

Uz pokazatelje i izvore provjere pokazatelja, nalaze se i nositelji i su-nositelji mjera koji su odgovorni za provedbu kao i za izvještavanje o provedbi.

Ukoliko niste u mogućnosti osigurati sve potrebne informacije zbog nedostatka podataka (izvora provjere pokazatelja), Okvir u ovoj fazi provedbe, trebate koristiti kao smjernice za procese pripreme podataka i prikupljanje podataka za naredno razdoblje u provedbi Nacionalne strategije.

**I. UPRAVLJANJE PROVEDBOM NACIONALNE STRATEGIJE IZJEDNAČAVANJA
MOGUĆNOSTI ZA OSOBE S INVALIDITETOM**

2. Opišite ukratko aktivnosti koordinacije u provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom (Indikator 1 a, b i c Okvira za praćenje provedbe):
3. Opišite sažeto poduzete aktivnosti vezane uz praćenje provedbe mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine (Indikator 2 b i c i Indikator 3 b i c).
4. Opišite sažeto poduzete aktivnosti vezane uz obuku nositelja i sunositelja mjera s ciljem razvoja kompetencija i uspostavljanje kvalitetnih suradničkih odnosa za upravljanje provedbom mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine (Indikator 5).

**II. PROVEDBA NACIONALNE STRATEGIJE S OBZIROM NA DEFINIRANA
PODRUČJA, MJERE I INDIKATORE**

1. **Označite uz područja Nacionalne strategije redni broj provedenih mjera u okviru vaše nadležnosti** kao nositelja mjera. Istaknite i mjere u područjima u kojima ste su-nositelji mjera.

U Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine nositelji mjera su naznačeni u stupcu nositelja praćenja i provedbe mjera:

Područja Nacionalne strategije	Redni broj provedenih mjera u 2009 godini	
	Nositelj mjere	Su-nositelj mjere
2.1. Obitelj		
2.2. Život u zajednici		
2.3. Odgoj i obrazovanje		
2.4. Zdravstvena zaštita		
2.5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje		
2.6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost		
2.7. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad		
2.8. Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja		
2.9. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti		
2.10. Sudjelovanje u kulturnom životu		
2.11. Sudjelovanje u političkom i javnom životu		

2.12. Istraživanje i razvoj	
2.13. Rekreacija, razonoda i šport	
2.14. Udruga osoba s invaliditetom u civilnom društvu	
2.15. Međunarodna suradnja	

2. Prikažite detaljnije postignute **rezultate u provedbi mjera i aktivnosti za svako pojedino područje koje ste prethodno označili prema indikatorima navedenim** u Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine.

Uputa: Za svako područje i mjeru koristite isti redoslijed prema zadanim smjernicama, kopirajući smjernice za svako pojedino područje, mjere i pokazatelje.

Područje Nacionalne strategije:

Redni broj i naziv mjere u navedenom području:

Redni broj i naziv pokazatelja iz Okvira za praćenje:

Suradničke institucije ili organizacije u provedbi:

Sažetak rezultata prema pokazateljima uz osvrt na napredak u odnosu na prethodnu godinu (ukoliko nije navedeno u opisu informacija uz pokazatelje):

3. Navedite **ukupno planirana i ukupno utrošena financijska sredstva za provedbu mjera u 2009 godini** u okviru **svakog pojedinog područja Nacionalne strategije koje ste prethodno označili i opisali**. Ukoliko je došlo do odstupanja (smanjenja ili povećanja sredstava) u odnosu na plan, molimo navedite razloge ispod Tablice.

Područja Nacionalne strategije	Ukupno planirana sredstva za 2009. godinu	Ukupno utrošena sredstva za 2009. godinu
Obitelj		
Život u zajednici		
Odgoj i obrazovanje		
Zdravstvena zaštita		
Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje		
Stanovanje, mobilnost i pristupačnost		
Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad		
Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja		
Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti		
Sudjelovanje u kulturnom životu		
Sudjelovanje u političkom i javnom životu		
Istraživanje i razvoj		

Rekreacija, razonoda i šport		
Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu		
Međunarodna suradnja		

Sažetak razloga za odstupanje u planiranim i utrošenim sredstvima (ukoliko su navedeni):

3. S obzirom da se Nacionalna strategija kontinuirano provodi, **navedite redni broj mjera** koje planirate provoditi i ukupno planirana financijska sredstva koja ste predvidjeli za 2010. godinu kako bi osigurali nastavak provedbe mjera u ovom području Nacionalne strategije:

Uputa: Ukoliko ćete istaknuti smanjenje ili povećanje sredstava u odnosu na 2009. godinu, uz obrazloženje planiranih sredstava, molimo navedite razloge ispod Tablice.

Područja Nacionalne strategije	Redni broj mjera koje će se provoditi u 2010. godini	Ukupno planirana sredstva za 2010. godinu
Obitelj		
Život u zajednici		
Odgoj i obrazovanje		
Zdravstvena zaštita		
Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje		
Stanovanje, mobilnost i pristupačnost		
Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad		
Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja		
Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti		
Sudjelovanje u kulturnom životu		
Sudjelovanje u političkom i javnom životu		
Istraživanje i razvoj		
Rekreacija, razonoda i šport		
Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu		
Međunarodna suradnja		

Obrazloženje planiranih sredstava:

Napomena:

Ispunjeni obrazac potrebno je dostaviti u: pisanom obliku na adresu: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Trg hrvatskih velikana 6, 10 000 Zagreb, i elektroničkom obliku na e-mail adresu: zvjezdana.bogdanovic@mobms.hr

OBRAZAC ZA JEDINICE PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE - ŽUPANIJE

**ZA PRIPREMU IZVJEŠĆA O PROVEDBI MJERA
NACIONALNE STRATEGIJE IZJEDNAČAVANJA MOGUĆNOSTI ZA OSOBE S
INVALIDITETOM OD 2007. DO 2015. GODINE**

- ZA 2009. GODINU -

Naziv tijela područne samouprave:	
Ime osobe koja je ispunila Obrazac: (naziv upravnog odjela)	
Kontakt za dodatne informacije (adresa i telefon):	

Upute za ispunjavanje Obrasca za izvješće:

Pri ispunjavanju Obrasca za županije i Obrasca za jedinice lokalne samouprave potrebno je koristiti **Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine (br. 01/10)** koji je izrađen u svrhu unaprjeđenja **planiranja i praćenja napretka u ostvarivanju ukupnih ciljeva (mjera i prioriteta)** Nacionalne strategije.

Okvir sadrži neke od dosadašnjih pokazatelja, ali i dodatne pokazatelje provedbe koji rednim brojem prate mjeru na koju se odnose. Uz većinu pokazatelja je naveden i opis informacija koje trebate osigurati kako bi potvrdili pokazatelj.

Uz pokazatelje koji služe za procjenu ostvarenosti aktivnosti i rezultata mjera za svako od područja Nacionalne strategije, nalaze se izvori provjere pokazatelja koji se mogu koristiti za izvještavanje i provjeru ostvarenosti pokazatelja. Podaci o ponuđenim izvorima provjere temelje se na informacijama koje je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti prikupilo i sistematiziralo temeljem podnesenih izvješća za 2007. i 2008. godinu.

U narednom periodu izvori provjere postupno će se dopunjavati prema dinamici ostvarivanja napretka u provedbi i novo prikupljenih izvora provjere informacija.

Uz pokazatelje i izvore provjere pokazatelja, nalaze se i nositelji i su-nositelji mjera koji su odgovorni za provedbu kao i za izvještavanje o provedbi. U *Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine*, jedinice područne i lokalne samouprave su naznačene u stupcu nositelji mjera i praćenja, za one mjere (ili pokazatelje) za koje imaju nadležnost.

Ukoliko niste u mogućnosti osigurati sve informacije zbog nedostatka podataka (izvora provjere pokazatelja), Okvir, u ovoj fazi provedbe, trebate koristiti kao smjernice za procese pripreme podataka i prikupljanje podataka za naredno razdoblje u provedbi Nacionalne strategije.

Napomena: U procesu izvještavanja o provedbi Strategije za 2009. godinu važnu ulogu imaju Županije koje, uz izvještavanje o provedbi Strategije na razini županije, prosljeđuju Obrazac za jedinice lokalne samouprave - gradovima i općinama sa područja županije. Koordinator (ili druga osoba/tijelo zaduženo za koordinaciju) Nacionalne strategije u Županiji prikuplja izvješća gradova i općina te objedinjuje izvješće o provedbi Strategije na području čitave županije, vrši prema potrebi dopune, te objedinjeno izvješće dostavlja Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

**I. UPRAVLJANJE PROVEDBOM NACIONALNE STRATEGIJE IZJEDNAČAVANJA
MOGUĆNOSTI ZA OSOBE S INVALIDITETOM**

5. Opišite ukratko aktivnosti koordinacije u provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom (Indikator 1 a, b i c Okvira za praćenje provedbe).
6. Opišite ukratko aktivnosti koordinacije i navedite organizacije s kojima ste surađivali u provedbi mjera Nacionalne strategije na županijskoj razini i razini JLS (Indikator 2 a i b)?
7. Je li na području vaše županije donesena i usvojena lokalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom; koje su sve jedinice lokalne samouprave (JLS) na vašem području donijele i službeno usvojile lokalnu strategiju? Dodatno navedite kako se na području vaše jedinice područne i lokalne samouprave (JPLS) odvija proces osnivanja povjerenstva ili drugog tijela za praćenje provedbe mjera strategija županije ili JLS?
8. Navedite ukupan broj JLS na području županije koje samostalno ili u koordinaciji s drugim JLS na području županije provode mjere Nacionalne strategije i o tome podnose godišnja izvješća, u odnosu na ukupan broj JLS na području županije.
9. Opišite sažeto poduzete aktivnosti vezane uz praćenje provedbe (Indikator 3 b i c).
10. Opišite sažeto poduzete aktivnosti vezane uz obuku nositelja i sunositelja mjera s ciljem razvoja kompetencija i uspostavljanje kvalitetnih suradničkih odnosa za upravljanje provedbom (Indikator 5).

II. PROVEDBA NACIONALNE STRATEGIJE S OBZIROM NA DEFINIRANA PODRUČJA, MJERE I INDIKATORE

4. **Navedite za svako od područja Nacionalne strategije redni broj mjera koje ste provodili u 2009. godini.** (Redni broj mjera je isti u Okviru za praćenje kao i u dokumentu Nacionalna strategija)

Područja Nacionalne strategije	Redni broj provedenih mjera u 2009. godini
2.1. Obitelj	
2.2. Život u zajednici	
2.3. Odgoj i obrazovanje	
2.4. Zdravstvena zaštita	
2.5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje	
2.6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost	
2.7. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad	
2.8. Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja	
2.9. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti	
2.10. Sudjelovanje u kulturnom životu	
2.11. Sudjelovanje u političkom i javnom životu	
2.12. Istraživanje i razvoj	
2.13. Rekreacija, razonoda i šport	
2.14. Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu	
2.15. Međunarodna suradnja	

5. Prikažite detaljnije postignute **rezultate u provedbi mjera i aktivnosti za svako pojedino područje koje ste prethodno označili prema pokazateljima, koji su naveden** u Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine.

Uputa: za svako područje i mjeru koristite isti redoslijed prema zadanim smjernicama, kopirajući smjernice za svako pojedino područje, mjere i pokazatelje, onoliko puta koliko je potrebno da bi opisali sva područja i mjere koje ste provodili. Prilikom objedinjavanja i sistematiziranja izvještaja gradova i općina pokušajte, unutar istog područja Nacionalne strategije, prikazati rezultate koji se odnose na iste mjere, uz navođenje uključenih jedinica lokalne samouprave koje su te mjere provodile, kao i suradničke organizacije u provedbi mjera.¹²

¹² Ukoliko u izvješću sažeto prikazujete rezultate koji su opširnije prikazani u okviru nekog drugog izvješća, poput izvješća o provedbi lokalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom, ili specifičnih izvješća o provedbi plana razvoja socijalnih usluga, plana zdravstvene zaštite i drugih relevantnih dokumenta, molimo Vas da tamo gdje je primjereno navedete obavezno i Internetsku stranicu na kojoj se mogu pronaći ti dokumenti.

Područje Nacionalne strategije:

Redni broj i naziv mjere u navedenom području:

Redni broj i naziv pokazatelja iz Okvira za praćenje:

Suradničke institucije ili organizacije u provedbi:

Sažetak rezultata prema pokazateljima uz osvrt na napredak u odnosu na prethodnu godinu (ukoliko nije navedeno u opisu informacija uz pokazatelje):

3. Navedite **ukupno planirana i ukupno utrošena financijska sredstva za provedbu mjera u 2009. godini** u okviru **svakog pojedinog područja Nacionalne strategije koje ste prethodno označili i opisali.**

U Tablici 1. prikazite podatke za vašu županiju, dok u Tablici 2 i Tablici 3. prikazite podatke iz prikupljenih izvještaja jedinica lokalne samouprave na vašem području.¹³ Ukoliko je došlo do odstupanja (smanjenja ili povećanja sredstava) u odnosu na plan, molimo navedite razloge ispod tablica.

Tablica 1. : JEDINICA PODRUČNE SAMOUPRAVE		
Područja Nacionalne strategije	Ukupno planirana sredstva za 2009. godinu	Ukupno utrošena sredstva za 2009. godinu
Obitelj		
Život u zajednici		
Odgoj i obrazovanje		
Zdravstvena zaštita		
Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje		
Stanovanje, mobilnost i pristupačnost		
Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad		
Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja		
Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti		
Sudjelovanje u kulturnom životu		
Sudjelovanje u političkom i javnom životu		
Istraživanje i razvoj		
Rekreacija, razonoda i šport		
Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu		
Međunarodna suradnja		

Sažetak razloga za odstupanje u planiranim i utrošenim sredstvima (ukoliko su navedeni):

13 Uvrstite i dodatne tablice prema potrebi, odnosno broju gradova i općina koji na području županije provode Nacionalnu strategiju.

Tablica 2. Područja Nacionalne strategije	GRAD: (naziv)		GRAD: (naziv)	
	Ukupno planirana sredstva za 2009. godinu	Ukupno utrošena sredstva za 2009. godinu	Ukupno planirana sredstva za 2009. godinu	Ukupno utrošena sredstva za 2009. godinu
Obitelj				
Život u zajednici				
Odgoj i obrazovanje				
Zdravstvena zaštita				
Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje				
Stanovanje, mobilnost i pristupačnost				
Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad				
Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja				
Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti				
Sudjelovanje u kulturnom životu				
Sudjelovanje u političkom i javnom životu				
Istraživanje i razvoj				
Rekreacija, razonoda i šport				
Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu				
Međunarodna suradnja				

Sažetak razloga za odstupanje u planiranim i utrošenim sredstvima (ukoliko su navedeni):

Tablica 3. Područja Nacionalne strategije	OPĆINA: (naziv)		OPĆINA: (naziv)	
	Ukupno planirana sredstva za 2009. godinu	Ukupno utrošena sredstva za 2009. godinu	Ukupno planirana sredstva za 2009. godinu	Ukupno utrošena sredstva za 2009. godinu
Obitelj				
Život u zajednici				
Odgoj i obrazovanje				
Zdravstvena zaštita				
Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje				
Stanovanje, mobilnost i pristupačnost				
Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad				
Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja				

Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti				
Sudjelovanje u kulturnom životu				
Sudjelovanje u političkom i javnom životu				
Istraživanje i razvoj				
Rekreacija, razonoda i šport				
Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu				
Međunarodna suradnja				

Sažetak razloga za odstupanje u planiranim i utrošenim sredstvima (ukoliko su navedeni):

4. S obzirom da se Nacionalna strategija kontinuirano provodi, **navedite redni broj mjera** koje planirate provoditi i ukupno planirana financijska sredstva koja ste predvidjeli za 2010. godinu kako bi osigurali nastavak provedbe mjera Nacionalne strategije.

U Tablici 1. prikažite podatke za vašu županiju, dok u Tablici 2. i Tablici 3. prikažite podatke iz prikupljenih izvještaja jedinica lokalne samouprave na vašem području

Tablica 1. JEDINICA PODRUČNE SAMOUPRAVE		
Područja Nacionalne strategije	Redni broj mjera koje će se provoditi u 2010.	Ukupno planirana sredstva za 2010. godinu
Obitelj		
Život u zajednici		
Odgoj i obrazovanje		
Zdravstvena zaštita		
Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje		
Stanovanje, mobilnost i pristupačnost		
Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad		
Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja		
Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti		
Sudjelovanje u kulturnom životu		
Sudjelovanje u političkom i javnom životu		
Istraživanje i razvoj		
Rekreacija, razonoda i šport		
Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu		
Međunarodna suradnja		

Tablica 2.	GRAD: <i>(naziv)</i>		GRAD: <i>(naziv)</i>	
Područja Nacionalne strategije	Redni broj mjera koje će se provoditi u 2010.	Ukupno planirana sredstva za 2010. godinu	Redni broj mjera koje će se provoditi u 2010.	Ukupno planirana sredstva za 2010. godinu
Obitelj				

Život u zajednici				
Odgoj i obrazovanje				
Zdravstvena zaštita				
Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje				
Stanovanje, mobilnost i pristupačnost				
Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad				
Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja				
Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti				
Sudjelovanje u kulturnom životu				
Sudjelovanje političkom i javnom životu				
Istraživanje i razvoj				
Rekreacija, razonoda i šport				
Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu;				
Međunarodna suradnja				

Tablica 3. Područja Nacionalne strategije	OPĆINA: <i>(naziv)</i>		OPĆINA: <i>(naziv)</i>	
	Redni broj mjera koje će se provoditi u 2010.	Ukupno planirana sredstva za 2010. godinu	Redni broj mjera koje će se provoditi u 2010.	Ukupno planirana sredstva za 2010. godinu
Obitelj				
Život u zajednici				
Odgoj i obrazovanje				
Zdravstvena zaštita				
Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje				
Stanovanje, mobilnost i pristupačnost				
Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad				
Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja				
Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti				
Sudjelovanje u kulturnom životu				
Sudjelovanje političkom i javnom životu				
Istraživanje i razvoj				
Rekreacija, razonoda i šport				
Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu;				
Međunarodna suradnja				

Napomena:
Ispunjeni obrazac potrebno je dostaviti:

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

- u pisanom obliku na adresu: **Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Trg hrvatskih velikana 6, 10 000 Zagreb,**
- elektroničkom obliku na e-mail adresu: **zvjezdana.bogdanovic@mobms.hr**

**OBRAZAC ZA JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE
(GRADOVE I OPĆINE)**

**ZA PRIPREMU IZVJEŠĆA O PROVEDBI MJERA
NACIONALNE STRATEGIJE IZJEDNAČAVANJA MOGUĆNOSTI ZA OSOBE S
INVALIDITETOM OD 2007. DO 2015. GODINE**

- ZA 2009. GODINU -

Naziv tijela lokalne samouprave:	
Ime osobe koja je ispunila Obrazac: (naziv upravnog odjela)	
Kontakt za dodatne informacije (adresa i telefon):	

Upute za ispunjavanje Obrasca za izvješće:

Pri ispunjavanju ovog Obrasca potrebno je koristiti **Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine (br. 01/10)** koji je izrađen u svrhu unaprjeđenja **planiranja i praćenja napretka u ostvarivanju ukupnih ciljeva (mjera i prioriteta)** Nacionalne strategije.

Okvir sadrži neke od dosadašnjih pokazatelja, ali i dodatne pokazatelje provedbe koji rednim brojem prate mjeru na koju se odnose. Uz većinu pokazatelja naveden je i opis informacija koje trebate osigurati kako bi potvrdili pokazatelj.

Uz pokazatelje koji služe za procjenu ostvarenosti aktivnosti i rezultata mjera za svako od područja Nacionalne strategije, nalaze se izvori provjere pokazatelja koji se mogu koristiti za izvještavanje i provjeru ostvarenosti pokazatelja. Podaci o izvorima provjere pokazatelja temelje se na informacijama koje je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti prikupilo i sistematiziralo temeljen podnesenih izvješća za 2007. i 2008. godinu.

U narednom periodu izvori provjere pokazatelja postupno će se dopunjavati prema dinamici ostvarivanja napretka u provedbi i novo prikupljenih izvora provjere.

Uz pokazatelje i izvore provjere pokazatelja, nalaze se i nositelji i su-nositelji mjera koji su odgovorni za provedbu kao i za izvještavanje o provedbi. U *Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine*, jedinice područne i lokalne samouprave su naznačene u stupcu nositelja praćenja i provedbe mjera.

Ukoliko niste u mogućnosti osigurati sve informacije zbog nedostatka podataka (izvora provjere pokazatelja), Okvir u ovoj fazi provedbe, trebate koristiti kao smjernice za procese pripreme podataka i prikupljanje podataka za naredno razdoblje u provedbi Nacionalne strategije.

Napomena: Ispunjeni Obrazac za jedinice lokalne samouprave, gradovi i općine s područja županije, trebaju dostaviti koordinadoru Nacionalne strategije u Županiji ili drugoj osobi ili nadležnom tijelu zaduženom za koordinaciju u Županiji, koje objedinjuje izvješće o provedbi Strategije na području čitave županije, vrši prema potrebi dopune, te izvješće dostavlja Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

**I. UPRAVLJANJE PROVEDBOM NACIONALNE STRATEGIJE IZJEDNAČAVANJA
MOGUĆNOSTI ZA OSOBE S INVALIDITETOM**

11. Opišite ukratko aktivnosti koordinacije u provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom (Indikator 1 a, b i c Okvira za praćenje provedbe):
12. Opišite ukratko aktivnosti koordinacije i navedite organizacije s kojima ste surađivali u provedbi mjera Nacionalne strategije na području grada ili općine (Indikator 2 a i b)?
13. Je li na području vašeg grada ili općine donesena i usvojena lokalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom? Dodatno navedite kako se na području vašeg grada ili općine odvija proces osnivanja povjerenstva ili drugog tijela za praćenje provedbe mjera strategija?
14. Opišite sažeto poduzete aktivnosti vezane uz praćenje provedbe (Indikator 3 b i c):
15. Opišite sažeto poduzete aktivnosti vezane uz obuku nositelja i sunositelja mjera s ciljem razvoja kompetencija i uspostavljanje kvalitetnih suradničkih odnosa za upravljanje provedbom (Indikator 5):

**II. PROVEDBA NACIONALNE STRATEGIJE S OBZIROM NA DEFINIRANA
PODRUČJA, MJERE I INDIKATORE**

6. **Navedite za svako od područja Nacionalne strategije redni broj mjera koje ste provodili u 2009. godini.** (Redni broj mjera je isti u Okviru za praćenje kao i u dokumentu Nacionalna strategija)

Područja Nacionalne strategije	Redni broj provedenih mjera u 2009. godini
2.1. Obitelj	
2.2. Život u zajednici	
2.3. Odgoj i obrazovanje	
2.4. Zdravstvena zaštita	
2.5. Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje	
2.6. Stanovanje, mobilnost i pristupačnost	
2.7. Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad	
2.8. Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja	
2.9. Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti	

2.10. Sudjelovanje u kulturnom životu	
2.11. Sudjelovanje u političkom i javnom životu	
2.12. Istraživanje i razvoj	
2.13. Rekreacija, razonoda i šport	
2.14. Udruge osoba s invaliditetom u civilnom društvu	
2.15. Međunarodna suradnja	

7. Prikažite detaljnije postignute **rezultate u provedbi mjera i aktivnosti za svako pojedino područje koje ste prethodno označili, i to prema pokazateljima navedenim u Okviru za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine.**¹⁴

Uputa: za svako područje i mjeru koristite isti redoslijed prema zadanim smjernicama, kopirajući smjernice za svako pojedino područje, mjere i pokazatelje, onoliko puta koliko je potrebno da bi opisali sva područja i mjere koje ste provodili.

Područje Nacionalne strategije:

Redni broj i naziv mjere u navedenom području:

Redni broj i naziv pokazatelja iz Okvira za praćenje:

Suradničke institucije ili organizacije u provedbi:

Sažetak rezultata prema pokazateljima uz osvrt na napredak u odnosu na prethodnu godinu (ukoliko nije navedeno u opisu informacija uz pokazatelje):

8. Navedite **ukupno planirana i ukupno utrošena financijska sredstva za provedbu mjera u 2009 godini** u okviru **svakog pojedinog područja Nacionalne strategije koje ste prethodno označili i opisali**. Ukoliko je došlo do odstupanja (smanjenja ili povećanja sredstava) u odnosu na plan, molimo navedite razloge ispod Tablice.

Područja Nacionalne strategije	Ukupno planirana sredstva za 2009. godinu	Ukupno utrošena sredstva za 2009. godinu
Obitelj		
Život u zajednici		
Odgoj i obrazovanje		
Zdravstvena zaštita		
Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje		
Stanovanje, mobilnost i pristupačnost		
Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad		
Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja		
Informiranje, komunikacija i podizanje		

¹⁴ Ukoliko u izvješću sažeto prikazujete rezultate koji su opširnije prikazani u okviru nekog drugog izvješća, poput izvješća o provedbi lokalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom, ili specifičnih izvješća o provedbi plana razvoja socijalnih usluga, plana zdravstvene zaštite i drugih relevantnih dokumenta, molimo Vas da tamo gdje je primjereno navedete Internetsku stranicu na kojoj se mogu pronaći ti dokumenti.

razine svijesti		
Sudjelovanje u kulturnom životu		
Sudjelovanje u političkom i javnom životu		
Istraživanje i razvoj		
Rekreacija, razonoda i šport		
Udruga osoba s invaliditetom u civilnom društvu		
Međunarodna suradnja		

Sažetak razloga za odstupanje u planiranim i utrošenim sredstvima (ukoliko su navedeni):

9. S obzirom da se Nacionalna strategija kontinuirano provodi, **navedite redni broj mjera** koje planirate provoditi i ukupno planirana financijska sredstva koja ste predvidjeli za 2010. godinu kako bi osigurali nastavak provedbe mjera Nacionalne strategije?

Područja Nacionalne strategije	Redni broj mjera koje će se provoditi u 2010. godinu	Ukupno planirana sredstva za 2010. godinu
Obitelj		
Život u zajednici		
Odgoj i obrazovanje		
Zdravstvena zaštita		
Socijalna skrb i mirovinsko osiguranje		
Stanovanje, mobilnost i pristupačnost		
Profesionalna rehabilitacija, zapošljavanje i rad		
Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja		
Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti		
Sudjelovanje u kulturnom životu		
Sudjelovanje u političkom i javnom životu		
Istraživanje i razvoj		
Rekreacija, razonoda i šport		
Udruga osoba s invaliditetom u civilnom društvu		
Međunarodna suradnja		

Regulatorni okvir i akteri Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine

Izradio UNDP u okviru tehničke pomoći Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, autorica Anka Kekez Koštro

Lipanj 2010.

Politika prema osobama s invaliditetom odvija se unutar kompleksne mreže zakonske regulative, strategija te unutar različitih sustava kroz koja osobe s invaliditetom ostvaruju prava i mogućnosti. Zakoni tako uređuju prava osoba s invaliditetom iz područja socijalne skrbi, zdravstvenog i mirovinskog sustava, zatim pravo na profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje te obrazovna, politička, kulturna i druga prava¹⁵. Nadalje, strateški dokumenti objedinjuju djelovanje unutar različitih resornih politika utemeljenih na Zakonu o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom („Narodne novine, Međunarodni ugovori“, 6/07 i 5/08) i Deklaraciji o pravima osoba s invaliditetom iz 2005. godine. Također, s ciljem odgovora na ključne izazove u objedinjavaju djelovanja različitih sustava poticanju socijalnog uključivanja, kao i poticanju zapošljavanja 2007. godine, Vlada Republike Hrvatske je u suradnji s Europskom Komisijom usvojila Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM) kao i Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP). Ova dva memoranduma predstavljaju važnu podlogu u području socijalne politike i zapošljavanja, s relevantnošću za osobe s invaliditetom te sa snažnim utjecajem na određivanje nacionalnih smjernica razvoja.

Središnji strateški dokument usmjeren stvaranju uvjeta za aktivno uključivanje i ravnopravno sudjelovanje osoba s invaliditetom u društvu, poštivanje njihovog urođenog dostojanstva i uvažavanje posebnih interesa, te sprečavanje bilo kakve diskriminacije i snaženje svih oblika društvene solidarnosti je Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine (u daljnjem tekstu Nacionalna strategija). Nacionalna strategija predstavlja krovni dokument politike prema osobama s invaliditetom koja izjednačavanje mogućnosti definira u 15 područja povezanih s različitim dimenzijama kvalitete života i sustava pružanja usluga za građane. Ta područja pokrivena su različitim resornim politikama i odnose se na zdravlje, socijalnu skrb i mirovinsko osiguranje, rehabilitaciju i zapošljavanje, obrazovanje, kulturu, sport i rekreaciju, život u zajednici, obitelj, pravnu zaštitu, mobilnost i pristupačnost, političku i društvenu participaciju i aktivnost udruga osoba s invaliditetom.

Politika prema osobama s invaliditetom, s obzirom na usmjerenost na ciljnu populaciju, i s time povezanu uključenost u različite resorne politike koja je najvidljivija na primjeru njenog krovnog dokumenta Nacionalne strategije, uklopljene su u kompleksnu *cluster* politiku s regulatornim okvirom koji pokriva različita područja i resore. Složenost mreže regulative i strategija unutar kojih se politika odvija reflektira se i na složenost i obuhvat zajednice formalnih i neformalnih aktera¹⁶ uključenih u njezinu formulaciju i provedbu. Tako su u procesu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom uključeni formalni akteri obrazovanja, zapošljavanja, kulture, pravosuđa, prostornog uređenja, prometa te zdravstvenog, socijalnog i mirovinskog sustava (na nacionalnoj i lokalnoj razini), nadzorna tijela kao i organizacije civilnog društva zainteresirane za ostvarenje prava osoba s invaliditetom te razne međunarodne organizacije. S obzirom da su osobe s invaliditetom obuhvaćene različitim resornim politikama, kao preduvjet provedbe pojavljuje se osiguranje koherentnosti i učinkovita koordinacija unutar pojedinih sustava i između sustava, primjerice obrazovnog i socijalnog, te na razini čitave mreže aktera koji su uključeni u ovu politiku.

Koordinacija provedbe politike dijeli se između nekoliko ministarstava koja upravljaju relevantnim resornim politikama i u čijoj je nadležnosti koordinacija sustava izravnih pružatelja usluga. Važnu ulogu u koordinaciji ove politike ima Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koje zajedno s Povjerenstvom Vlade Republike Hrvatske - međusektorskim savjetodavnim tijelom za osobe s invaliditetom - koordinira provedbu Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s

¹⁵ Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN 143/02, 33/05), Zakon o radu (NN 38/95, 54/95, 64/95, 17/01, 82/01, 114/03, 142/03, 30/04, 137/04 – proč. tekst, 68/05), Zakon o socijalnoj skrbi (NN 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03, 44/06 i 79/07), 73/97., Zakon o udomiteljstvu. (NN 79/07), Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08), Zakon o mirovinskom osiguranju (NN [102/98](#), [127/00](#), [59/01](#), [109/01](#), [147/02](#), [117/03](#), [30/04](#), [177/04](#), [92/05](#), [79/07](#) i [35/08](#)) (čl. 39.-51.), Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN 80/08), Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. (NN 152/08)

¹⁶ U tekstu se koristi podjela na formalne i neformalne aktere. Formalni akteri kojima pripadaju zakonodavna, izvršna i sudbena vlast imaju pravo i obvezu sudjelovanja u kreiranju neke javne politike po ustavu i zakonima. Neformalni akteri (pojedinci, interesne grupe, organizacije civilnog društva, političke stranke, neovisne istraživačke organizacije i mediji) pravo sudjelovanja u *policy* procesu dobivaju iz općeg prava participacije u demokratskom sustavu. Način njihove participacije nije specificiran zakonima, već sudjeluju zbog vlastitog interesa za određeno pitanje i tako označavaju ono što nazivamo društvom. Autor podjele je Thomasa A. Birkland.

invaliditetom 2007. – 2015. godine. Ministarstvo, osim objedinjavanja djelovanja svih nositelja Nacionalne strategije, upravlja provedbom nekoliko politika usmjerenih na određene segmente populacije, među koje također ulaze i osobe s invaliditetom¹⁷. U provedbi, kao svoju produženu ruku na županijskoj razini, ovo Ministarstvo osnovalo je i upravlja radom Obiteljskih centara koji predstavljaju novu formu dekoncentriranih ustanova u zajednicama.

Glavno koordinativno tijelo na području socijalne i zdravstvene politike je Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi koje koordinira provedbom Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju Republike Hrvatske (JIM) kao i radom relevantnih sustava - mirovinskog, zdravstvenog i sustava socijalne skrbi, unutar kojih se odvija ostvarenje socijalnih i zdravstvenih prava osoba s invaliditetom. Uz Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, kao subordinirana tijela provedbe, u ostvarenje prava osoba s invaliditetom uključeni su Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i Hrvatsko zavod za javno zdravstvo kao i mreža centara za socijalnu skrb, a kao pružatelji usluga uključene su i ustanove koje se nalaze u sustavu socijalne skrbi.

Na istoj horizontalnoj razini s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi te Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u koordinaciju je uključeno i Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, odnosno Uprava za rad i tržište rada koje je ujedno koordinatorski tijelo provedbe Zajedničkog memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP). Nosivu ulogu u koordinaciji provedbe programa i mjera kojima se potiče zapošljavanje osoba s invaliditetom, ovo Ministarstvo dijeli s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Iz perspektive obuhvatne obrazovne politike, na koju se nadograđuje integracija djece s teškoćama u razvoju kao i sustav profesionalnog osposobljavanja osoba s invaliditetom, u koordinacijskoj ulozi, nalazi se i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i njemu subordinirane agencije. Ovo Ministarstvo nadležno je za nadzor i osiguranje smjernica za djelovanje obrazovnih ustanova u kojima se provodi integracija djece s teškoćama u razvoju kao i ustanova u kojima se provodi profesionalno osposobljavanje osoba s invaliditetom. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ujedno pokriva i područje športa, a Ministarstvo kulture koordinira provedbom obuhvatne kulturne politike i brine o interesima i pravima osoba s invaliditetom u tom sektoru, poput Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, osiguravajući smjernice za kulturne ustanove i podupirući projekte u kulturi na lokalnoj i nacionalnoj razini.

U području mobilnosti i pristupačnosti koji predstavljaju preduvjete za provođenje svih aktivnosti življenja osoba s invaliditetom i njihova uključivanja u zajednicu ključnu ulogu imaju Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva te Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture koji subordiniranim tijelima i javnim poduzećima osiguravaju smjernice za djelovanje. U području pristupačnosti koordinacijsku ulogu s navedenim ministarstvima dijele i sva ona tijela javne vlasti koja su osnivači ustanova u sektoru zdravstva, obrazovanja, kulture, pravosuđa, socijalne skrbi.

U mrežu koordinatora ulaze i ostala tijela središnje državne uprave u upravljaju provedbom usluga koje su, uz širu populaciju, usmjerene i osobama s invaliditetom. Tako Ministarstvo uprave i Središnji državni ured za e-hrvatsku koordiniraju osiguranje dostupnosti informacija te ostvarenja biračkog prava osoba s invaliditetom, a Ministarstvo uprave, u okviru svog rada na edukaciji djelatnika u državnoj službi, koordinira procesom informiranja predstavnika zakonodavne i izvršne vlasti o načelima uključivanja osoba s invaliditetom u život zajednice. Osiguranjem prava u pravosudnom sustavu i zaštite od nasilja koordiniraju Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo unutarnjih poslova, a proces zaštite prava i informiranja o pravima i interesima osoba s invaliditetom uključuju se i Ured za ljudska prava, Ured za ravnopravnost spolova i Ured za Udruge Vlade Republike Hrvatske. Potonji Ured koordinira aktivnostima pružanja potpore i suradnje udrugama osoba s invaliditetom.

¹⁷ Te posebne politike uključuju: Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece 2006. do 2012. godine; Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima; Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine; Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu; Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine; Nacionalna populacijska politika; Nacionalna obiteljska politika; Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine.

Među formalnim akterima koji nisu kao nositelji mjera uključeni u samu provedbu ove politike, ali imaju utjecaj na nju, bitno je istaknuti Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom koji ima ulogu praćenja provedbe politika Republike Hrvatske i preuzetih međunarodnih dokumenata i propisa koji se odnose na osobe s invaliditetom. Iako pravobraniteljica nema ovlasti sankcionirati kršenja prava, ima mogućnost upozoriti na kršenja, tražiti očitovanja nadležnih tijela, sudjelovati u procesu donošenja javnih politika, kao i preuzeti ulogu poveznika osoba s invaliditetom, civilnog društva i institucija. Tu ulogu Pravobraniteljica ispunjava primarno kroz sastavljanje godišnjih Izvješća¹⁸ u koja se nudi prikaz djelovanja Ureda pravobraniteljice, na temelju javljanja pravnih i fizičkih osoba u svrhu zaštite njihovih prava te traženju savjeta u mogućnostima ostvarenja istih.

Uz Ured pravobraniteljice, ulogu praćenja provedbe ima Hrvatski sabor i relevantni saborski odbori gdje zastupnici na raspolaganju imaju različite mehanizme za stavljanje problema na dnevni red i iniciranje rješenja. Mehanizmi koje zastupnici imaju na raspolaganju uključuju organiziranje i odazivanje na okrugle stolove, odlazak na teren i posjećivanje udruga, korištenje instrumenta zastupničkih pitanja, inicijative stavljanja problema na dnevni red, inicijative izmjena zakona kroz stranački klub. Na kraju, u svom djelovanju zastupnici imaju mogućnost širokog pristupa informacijama pa stoga, u suradnji ili na zahtjev udruga, potiču prikupljanje informacija od relevantnih službi kao i korisnika, što predstavlja važnu podlogu utjecanja na javne politike. Na djelovanje zastupnika utječu političke stranke, kao važni neformalni akteri politike koji zastupnicima osiguravaju okvir, kao i podršku za djelovanje.

Osim nacionalnih nositelja zakonskih odredbi i programskih mjera i njihovih izravnih provoditelja i pružatelja usluga, u izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom uključene su i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Ova tijela javne vlasti imaju važnu ulogu u osiguranju provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u lokalnim zajednicama, a dio njih je usvojio i provodi svoje lokalne strategije¹⁹ te djeluju kao poveznici poslovnog, javnog i neprofitnog sektora u osiguravanju poticajnog lokalnog okruženja. Tako u provedbi mjera nacionalne i lokalnih strategija jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osnivaju vlastite ustanove, a najčešće se iz lokalnih proračuna financiraju projekte i aktivnosti udruga osoba s invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

Perspektiva osoba s invaliditetom u oblikovanju i provedbi politike prema osobama s invaliditetom najčešće je zastupljena kroz djelovanje udruga osoba s invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom. Udruge, kao neformalni akteri, u ovoj politici pojavljuju se kao važni izvori argumenata i informacija u formuliranju, a donekle i u provedbi, politika te imaju važnu ulogu u artikuliranju interesa, potreba i mogućnosti osoba s invaliditetom kao korisnika ove politike. U djelovanju usmjerenom na zagovaranje, stavljanje problema na dnevni red i predlaganje rješenja, posebno se ističu krovne udruge, odnosno savezi osoba s invaliditetom.

Osim kao nositelji aktivnosti zagovaranja, predlaganja i pregovaranja s donositeljima odluka, udruge se često pojavljuju kao provoditelji komplementarnih ili kompenzirajućih programa i projekata, a njihovo djelovanje, osim iz lokalnih proračuna, kroz natječaje financiraju nacionalni nositelji politika. Na taj način, iako u pravilu neformalni akteri, udruge često postaju od formalnih aktera ugovoreni nositelji aktivnosti i u takvim aranžmanima zauzimaju ulogu formalnih provoditelja politike. Projekti koje provode udruge dizajniraju se u smjeru ostvarenja ciljeva postavljenih zakonskom regulativom i strategijama koje uokviruju ovu politiku, te sadrže različite aktivnosti koje su komplementarne aktivnostima institucionalnih pružatelja kao što su primjerice socijalne, kulturne i obrazovne ustanove. Te aktivnosti usmjerene su prema različitim aspektima života i ostvarenja mogućnosti osoba s invaliditetom. Također, projekti koje provode udruge često uključuju inovacije, ali i kompenzirajuće aktivnosti kojima se pokrivaju potrebe ili mobiliziraju resursi osoba s invaliditetom, a koje nisu prepoznate u programima formalnih aktera. Udruge također često preuzimaju ulogu poveznika različitih aktera u zajednici te nositelja aktivnosti osvještavanja i educiranja šire javnosti, donositelja odluka i poslovnog sektora o važnosti i elementima integracije osoba s invaliditetom.

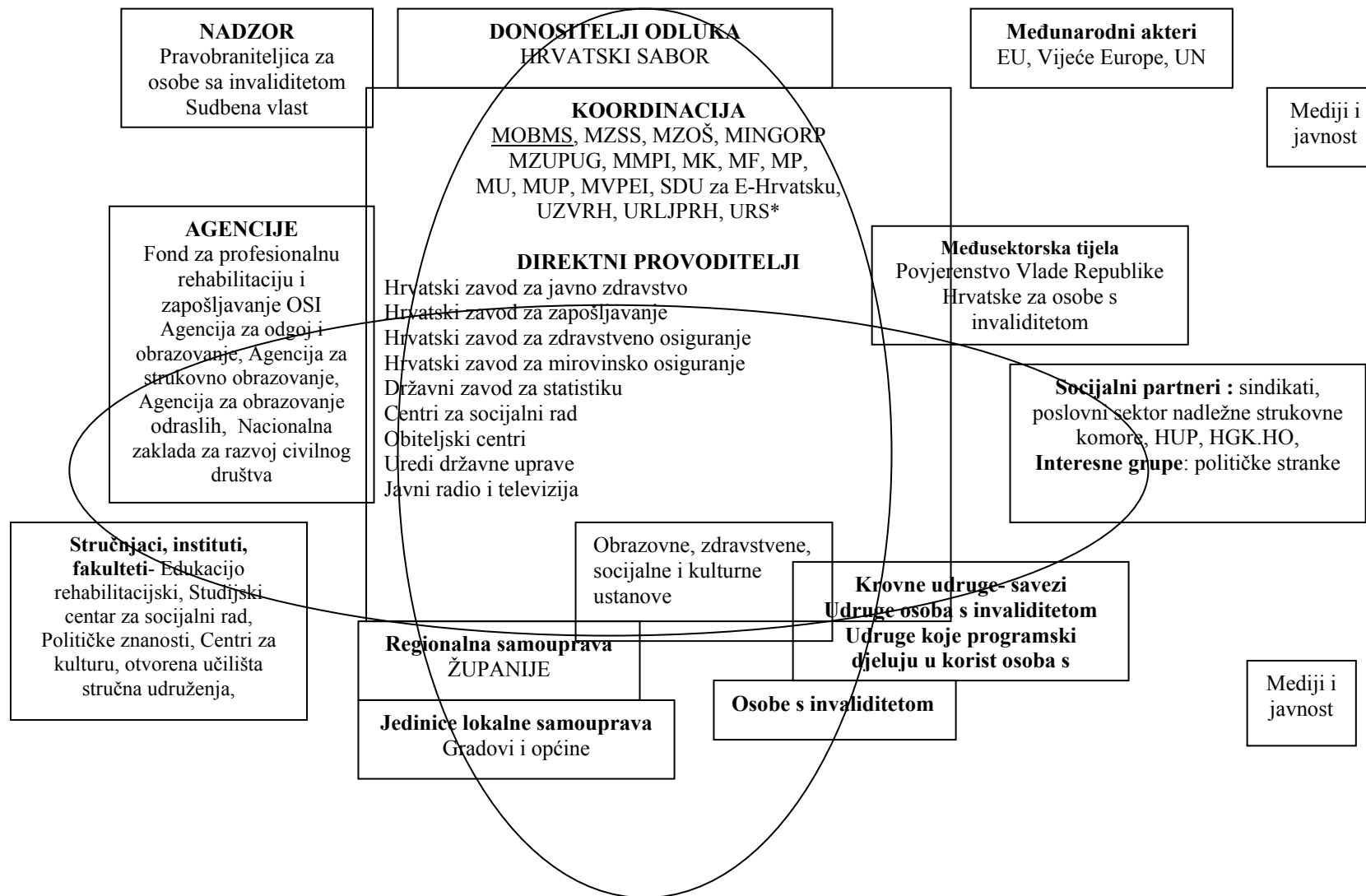
¹⁸ Izvješće Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2009. godinu, dostupno na http://www.posi.hr/download/Izvjesce_2009.pdf i Izvješće Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2008. godinu, dostupno na http://www.posi.hr/download/Izvjesce_2008.pdf

¹⁹ Lokalne strategije i/ili planove su do sada izradili gradovi Zagreb, Velika Gorica, Slavonski Brod, Koprivnica, Križevci, Dubrovnik, Slatina, Đurđevac, Daruvar i Cres te Splitsko-dalmatinska i Krapinsko-zagorska županija.

Uz udruge, neformalnu, a opet važnu ulogu u formuliranju i evaluaciji zakona i strategija, uz Ured pravobraniteljice i zastupnike, imaju i stručnjaci, često regrutirani iz redova akademske zajednice. Na kraju, za problematiku izjednačavanja prava i mogućnosti osoba s invaliditetom važnu ulogu imaju i međunarodne organizacije koje pružaju podršku za provođenje programa formalnih nositelja kao i organizacija civilnog društva, ili samostalno provode aktivnosti, najčešće istraživanja kojima se ukazuje na stanje provedbe zakona i strategija. Među njima se ističu Europska Unija, Program za razvoj Ujedinjenih naroda u Hrvatskoj– UNDP, UNICEF i Vijeće Europe.

U nastavku teksta donosimo dijagram s prikazom formalnih i neformalnih aktera politike prema osobama s invaliditetom koji su raspoređeni prema okomitaj (odluke na osnovu autoriteta vlasti) i vodoravnoj dimenziji (strukturirana akcija različitih nevladinih aktera).

Dijagram formalnih (okomita dimenzija) i neformalnih (vodoravna dimenzija) aktera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. do 2015. godine

* Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo gospodarstva rada i poduzetništva, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvo kulture, Ministarstvo financija, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo uprave, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracije, Središnji državni ured za E-Hrvatsku, Ured za ljudska prava, Ured za udruge, Ured za ravnopravnost spolova.

**Koordinacija provedbom Nacionalne strategije izjednačavanja
mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine na lokalnoj
i područnoj (regionalnoj) razini**

**Izradio UNDP u okviru tehničke pomoći Ministarstvu obitelji, branitelja i
međugeneracijske solidarnosti, autorica Anka Kekez Koštro**

Lipanj 2010.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	262
2. Uspostava mehanizama koordinacije na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini	263
2.1. Lokalne strategije/planovi.....	263
2.2. Koordinator za provedbu mjera Nacionalne strategije.....	266
2.3. Županijska i lokalna Povjerenstava za osobe s invaliditetom.....	267
3. Praćenje i izvještavanje o provedbi Nacionalne strategije na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini.....	269
4. Suradnja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave s drugim su-nositeljima mjera Nacionalne strategije	273
5. Zaključci edukativnih radionica i preporuke za unapređenje koordinacije provedbe, praćenja i izvještavanja o provedbi Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini.....	276

1. Uvod

Za djelotvorno ostvarivanje prava osoba s invaliditetom nužno je usluge, ali i informacije o uslugama, učiniti pristupačnima osobama s invaliditetom. Stoga važnu ulogu u vertikalnom sustavu koordinacije imaju pružatelji usluga koji se nalaze u izravnom kontaktu s ciljnom skupinom Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom (u daljnjem tekstu Nacionalne strategije). Pružatelji usluga su, s jedne strane „produžene ruke“ ministarstava: zavodi, centri te socijalne, zdravstvene, obrazovne i kulturne ustanove, a s druge strane oni institucionalni i izvaninstitucionalni pružatelji usluga kojima na lokalnoj razini koordinira lokana i područna samouprava.

Područja Nacionalne strategije koja se odlikuju visokom razinom dekoncentracije politike, kako u sustavu posredovanja pri zapošljavanju, tako i socijalnom te mirovinskom sustavu, koordinaciju temelje provedbu na osiguranju ujednačenih i standardiziranih procedura unutar navedenih sustava, što za krajnji cilj ima izjednačavanje mogućnosti ostvarenja prava i realizacije potencijala svih osoba s invaliditetom, neovisno o mjestu njihova boravka. Tako primjerice Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi u svom izvještaju o provedbi mjera u 2009. godini ukazuje da budući da su mjere Nacionalne strategije usklađene s ciljevima reforme sustava socijalne skrbi, svakodnevno se daju upute prilikom neposrednog obraćanja ovom Ministarstvu o nužnosti suradnje svih pružatelja usluga u ispitivanju potreba korisnika na području na kojem djeluju, te pružanju izvaninstitucionalnih oblika skrbi. Tome su usmjereni pojedinačni stručni sastanci ministarstva s predstavnicima ustanova socijalne skrbi kao i drugih pružatelja usluga (vjerske zajednice i udruge, jedinice lokalne samouprave i druge pravne osobe). U istom smjeru, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi kontinuirano prati aktivnosti iz područja zdravstvene zaštite i surađuje s djelatnicima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, kao i sa stručnjacima Hrvatskog liječničkog zbora i udrugama koje se imaju programe za osobe s invaliditetom.

Uz nužnost osiguranja jednakih usluga u tijelima koja predstavljaju 'produžene ruke' nacionalnih nositelja, potrebno je svaku provedbu mjera Nacionalne strategije prilagoditi lokalnom kontekstu. Stoga je stvaranje poticajnog okruženja za izjednačavanje mogućnosti i sudjelovanje osoba s invaliditetom u društvenom, političkom i kulturnom životu kao i tržištu rada, moguće samo uz partnersko djelovanje svih relevantnih aktera, s naglaskom na one koji djeluju na regionalnoj i lokalnoj razini. Upravo zato Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015. godine jedinice područne i lokalne samouprave prepoznaje kao ključne aktore na lokalnoj i područnoj razini te ih definira kao su-nositelje u 48 od sveukupno 101 mjere definirane Nacionalnom strategijom i određuje ih kao nositelje izrade i provedbe lokalnih strategija/planova u svrhu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom te provoditi.

S obzirom da je lokalna i područna (regionalna) samouprava u provedbi Nacionalne strategije prepoznata kao ključna za donošenje i provođenje odluka koje su važne za provedbu okvira Nacionalne strategije i kao potencijalni poveznik svih aktera u lokalnoj zajednici, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u tijekom 2009. i 2010. godine u suradnji s Programom ujedinjenih naroda u Hrvatskoj ovim tijelima javne vlasti usmjerilo niz aktivnosti među kojima se ističe kreiranje posebnog izvještajnog Okvira i Obrasca te provođenje edukativnih županijskih radionica. Spomenute radionice pod nazivom „Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine“ bile su namijenjene akterima na lokalnoj i područnoj razini i obuhvatile su predstavnike lokalne i područne (regionalne) samouprave, udruge osoba s invaliditetom i druge formalne provoditelje usluga iz svih županija Republike Hrvatske. U prvom ciklusu od osam županijskih radionica koji je održan u ožujku 2010. godine sudjelovalo je ukupno 228 sudionika od čega:

- 31 predstavnik jedinica područne (regionalne) samouprave
- 58 predstavnika jedinica lokalne samouprave - gradova
- 19 predstavnika Ureda državne uprave u županijama
- 22 predstavnika Obiteljskih centara
- 7 predstavnika ustanova za skrb o osobama s invaliditetom
- 91 predstavnik udruga osoba s invaliditetom

Tijekom županijskih radionica u čijoj je provedbi sudjelovala i autorica ove analize, temeljem Izvješća o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine tijekom 2007. i 2008. godine i početnih analiza temeljenih na Upitnicima koje je Program Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj dostavio svim županijama, participativno su se razmatrala postignuća, dobre prakse i prepoznati izazovi u provedbi Nacionalne strategije na području svih županija. Također su analizirale prakse upravljanja provedbom mjera Nacionalne strategije pri čemu je naglasak stavljen na uspostavu mehanizama koordinacije, unapređenje procesa izvještavanja i analizu izazova i prilika za što bolju vertikalnu i horizontalnu koordinaciju na područnoj i lokalnoj razini. Ove ključne točke upravljanje provedbom analiziraju se u nastavku teksta, a u zadnjem dijelu analize prikazuju se zaključci i preporuke za unapređenje upravljanjem provedbom mjera Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini, a koje su proizašle iz edukativnih županijskih radionica. U prvom ciklusu u osam županijskih edukativnih radionica sudjelovalo je ukupno 228 sudionika od čega:

- 31 predstavnik jedinica područne (regionalne) samouprave
- 58 predstavnika jedinica lokalne samouprave - gradova
- 19 predstavnika Ureda državne uprave u županijama
- 22 predstavnika Obiteljskih centara
- 7 predstavnika ustanova za skrb o osobama s invaliditetom
- 91 predstavnik udruga osoba s invaliditetom

Uz konzultacije s relevantnim akterima na područnoj i lokalnoj razini koji su sudjelovali na radionicama uvidi i zaključci koji se prikazuju u nastavku temelje se i na pojedinačnim Izvješćima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave o provedbi Nacionalne strategije u 2009-oj godini. Pojedinačna Izvješća su tijekom travnja i svibnja 2010. godine dostavljena Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a u njima se kao rezultat podrške UNDP-a aktivnostima praćenja i izvještavanja o provedbi Nacionalne strategije, uz prikaze rezultata provedbe mjera jedinice lokalne i područne (regionalne) razine osvrću na prakse koordinacije provedbom mjera Nacionalne strategije.

2. Uspostava mehanizama koordinacije na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini

Sukladno Nacionalnoj strategiji, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su izraditi lokalne strategije/planove u svrhu izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom. Također, Nacionalna strategija predviđa i imenovanje koordinatora za provedbu mjera Nacionalne strategije kako na nacionalnoj, tako i na područnoj i lokalnoj razini provedbe Usvajanje lokalnih strategija i/ili planova i imenovanje lokalnih koordinatora predstavljaju nužne mehanizme za uspostavu prohodne i učinkovite koordinacije koji osiguravaju preduvjete ujednačene, a opet kontekstu prilagođene primjene mjera Nacionalne strategije. Uz donošenje strateških dokumenata i imenovanje koordinatora, na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sve više koriste Povjerenstva za osobe s invaliditetom kao koordinacijski mehanizam za osiguranje sudjelovanja i usuglašavanje djelovanje zainteresiranih aktera na lokalnoj i područnoj razini.

2.1. Lokalne strategije/planovi

Lokalne strategije ili planovi, kao kontekstu prilagođeni strateški dokumenti za provedbu mjera Nacionalne strategije, u praksi se donose na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini. U tom procesu vlastite resurse i odgovornost za donošenje i provedbu lokalnih politika prepoznaju županije (i Grad Zagreb) te gradovi, dok je proces donošenja strateških dokumenata na razini općina otežan uslijed nedostatnih upravljačkih i proračunskih kapaciteta. Županije i gradovi svoje strateške dokumente formuliraju u obliku strategija, akcijskih planova ili programa mjera za provedbu Nacionalne strategije, a usvajaju ih na različito vremensko razdoblje koje se proteže između 2 do 7 godina. Lokalni strateški dokumenti prate nacionalni okvir i mjere postavljene Nacionalnom strategijom, a postojeće mjere Nacionalne strategije u najvećem broju slučajeva ne nadograđuju novim mjerama. U praksi ovi dokumenti za gradove i županije predstavljaju plan provedbe za njih prioritarnih

mjera Nacionalne strategije koje su u lokalnim strategijama dodatno prilagođene lokalnom kontekstu. Tek u manjem broju slučajeva lokalni strateški dokumenti uvode nove mjere.

Do kraja 2009. godine 2 županije i Grad Zagreb te 9 gradova su usvojili strateški dokument za provedbu Nacionalne strategije. Tako u ovom trenutku lokalna strategija za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom postoji u Krapinsko-zagorskoj i Splitsko dalmatinskoj županiji. Grad Zagreb usvojio je Zagrebačku strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju 2007. do 2010²⁰ u travnju 2007., a iste godine donesen je i Plan provedbe. Planom su razrađene mjere i aktivnosti Zagrebačke strategije koje su dužni provoditi svi gradski uredi, ustanove i trgovačka društva u vlasništvu Grada Zagreba. Među gradovima koji su usvojili lokalnu strategiju nalaze se Križevci²¹ koji su svoj strateški dokument usvojili za razdoblje od 2007. do 2010. godine, a gradovi Velika Gorica²², Dubrovnik²³ i Daruvar planirali su za razdoblje od 2009. do 2013. godine. Strateški dokument u obliku gradske strategije donijeli su i gradovi Slavonski Brod, Đurđevac i Slatina. Za formu programa odlučio se Grad Cres koji je mjere provedbe Nacionalne strategije uobličio u dokument predviđen za duže razdoblje u trajanju od 2007. do 2015. godine. Pristup u kojem se naglašava kratkoročnija, lokalnom kontekstu prilagođena, operacionalizacija mjera Nacionalne strategije izabrao je Grad Koprivnica²⁴ koji je usvojio plan provedbe Nacionalne strategije za razdoblje od 2008. do 2010. godine.

Uz navedene županije i gradove koji su svoju strategiju ili plan usvojile, dio jedinica područne i lokalne samouprave izvještava da je tijekom 2009. godine započeo s procesom formuliranja i usvajanja lokalnog strateškog dokumenta, a neke su već izradile i radni prijedlog. Proces formuliranja strategije ili plana se najčešće provodi kroz osnivanje lokalne radne skupine ili povjerenstva u kojemu su uvijek zastupljeni predstavnici udruga osoba s invaliditetom. Dio jedinica ne osniva konzultativna tijela, no u oblikovanju strateškog dokumenta konzultira se s predstavnicima civilnog društva. Tijekom 2009. godine Međimurska županija i gradovi Sisak, Bjelovar i Kutina izradili su radnu verziju, a Virovitičko podravska županija i gradovi Poreč i Pula nalaze se u pripremnoj fazi uz konzultiranje relevantnih dionika na lokalnoj razini. Rad na izradi lokalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom odvija se i u Gradu Vukovaru koji je s ovim procesom započeo na inicijativu Saveza osoba s invaliditetom Hrvatske (SOIH-a) još 2006. godine. Kao rezultat suradnje Grada Vukovara sa SOIH-om, u tijeku je izrada i tiskanje Vodiča kroz Vukovar za osobe s invaliditetom (u smislu pristupačnosti objektima javne namjene), koji bi poslužio kao temelj za izradu Vukovarske strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom.

U smjeru sve većeg prepoznavanja potrebe za osiguranjem plana za provedbu mjera Nacionalne strategije i lokalno zasnovanih aktivnosti kojima se teži izjednačavanju mogućnosti osobama s invaliditetom neki gradovi i županije u izvještajima za 2009. godinu proces izrade lokalne strategije ili plana najavljuju za naredno razdoblje, a među njima su Bjelovarsko bilogorska i Požeško-slavonska županija te Grad Petrinja. S druge strane, dio jedinica područne i lokalne samouprave s argumentom osiguranja koherentnosti lokalnog regulatornog i strateškog okvira nije se odlučio za usvajanje posebnog strateškog dokumenta za provedbu strategije, već za uključivanje ciljeva i mjera Nacionalne strategije u šire strateške dokumente kao što je regionalni operativni plan ili u dokumente resornih politika kao što je plan za zdravlje ili socijalni program.

Tako Varaždinska županija izvještava da u usvojenom Regionalnom operativnom programu županije koji pokriva područja iz nadležnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi participiraju i osobe s invaliditetom. Imajući u vidu taj argument, Varaždinska županija je procijenila da nije potrebno izradivati i posebni dokument. Zadarska županija u istom smjeru izvještava da nema usvojenu lokalnu strategiju, no u sklopu provedbe aktivnosti Plana za zdravlje žitelja Zadarske županije 2009. – 2019. godine uključene su i osobe s invaliditetom koje su prepoznate kao rizična populacijska skupina. Gradovi Benkovac, Ivanec i Prelog izvještavaju da premda

²⁰ Zagrebačka strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2007. godine do 2010. godine, dostupno na http://www.unizg.hr/uredssi/images/datoteke/zagrebacka_strategija_2007_2010.pdf

²¹ Križevačka strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2007. godine do 2010. godine, dostupno na <http://uik.hr/invalidi-strategija/>

²² Strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom Grada Velike Gorice u razdoblju od 2009. - 2013. godine, dostupno na <http://www.gorica.hr/dokumenti/StrategijaZaOsobesInvaliditetom.pdf>

²³ Strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom Grada Dubrovnika u razdoblju od 2009. do 2013. godine, dostupno na http://www.dubrovnik.hr/odjel_za_obrazovanje_sport.php?id=233

²⁴ Plan provedbe strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom Grada Koprivnice za razdoblje od 2008. do 2010. godine, dostupno na <http://www.koprivnica.hr/gradska-uprava/plan-provedbe-strategije-jedinstvene-politike-za-osobe-s-invaliditetom-grad-koprivnice-za-razdoblje-od-2008.-do-2010.-godine>

nemaju donesenu lokalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom, kroz svoje socijalne programe i u suradnji s ustanovama, udrugama, organizacijama i pojedincima tijekom 2009. godine provodili su aktivnosti koje se odnose na osobe s invaliditetom. Iako je pristup integriranja aktivnosti za osobe s invaliditetom u postojeće šire socijalne i zdravstvene lokalne programe logičan odgovor na ograničene ljudske i proračunske resurse, rizik koji se pritom pojavljuje je pozicioniranje politike prema osobama s invaliditetom isključivo u području zdravstva i socijalne skrbi te izostanak planiranja i djelovanja u drugim područjima nadležnosti jedinica lokalne i područne samouprave.

Uz županije i gradove koji izvještavaju o usvajanju ili planovima za usvajanje lokalnih strategija i planova te uz gradove i županije koje u šire strateške planove ograđuju mjere koje proizlaze iz Nacionalne strategije, uvidom u Izvješća o provedbi Nacionalne strategije na lokalnoj razini tijekom 2007., 2008. i 2009. godine, može se uočiti da ipak najveći dio gradova i županija kontinuirano provodi aktivnosti koje se odnose na mjere Nacionalne strategije, ali se provedba odvija u okviru redovnih djelatnosti i bez lokalnog plana provedbe. Tako gradovi i županije često izvještavaju da u proteklom razdoblju nisu usvojili lokalnu strategiju ili plan, ali se pojedine mjere provode kroz programe rada pojedinih upravnih odjela, sukladno planiranim sredstvima u proračunu i predloženim programima udruga civilnog društva i ustanova. Rizik koji je povezan s takvim pristupom odnosi se na dezintegrirano djelovanje koje u konačnici može rezultirati utroškom sredstava, bez obuhvatnog utjecaja na korisnike programa. Argument koji je isto tako povezan s takvim pristupom, i koji je vrlo često od strane predstavnika lokalne i područne samouprave istican na županijskim radionicama, odnosi se na velik broj različitih strateških dokumenata na nacionalnoj razini i izostanak usklađenosti nacionalnih dokumenata čija se provedba na lokalnoj razini pretpostavlja usprkos, često isticanim, ograničenim upravljačkim i proračunskim kapacitetima gradova i županija.

Međutim, donošenje lokalnih strateških dokumenata, bilo strategija, bilo planova, ima za svrhu smanjiti fragmentaciju različitih područja djelovanja lokalne i područne razine vlasti koja u slučaju Nacionalne strategije predstavlja rizik s obzirom da se mjerama zahvaća niz područja među kojima je šport, rekreacija, obrazovanje, kultura, urbano planiranje, lokalni prijevoz, zdravstvo, lokalna socijalna politika, politika poticanja zapošljavanja, sudjelovanje građana, itd. U svim ovim područjima Nacionalna strategija prepoznaje jedinice lokalne i područne samouprave kao su-nositelje dijela mjera te su jedinice područne i lokalne samouprave odgovorne za njihovu provedbu. Utoliko, donošenje lokalne gradske ili županijske strategije ne treba biti shvaćeno kao proces odvojen od postojećih aktivnosti i obveza koje proizlaze iz ovog, ali i drugih strateških dokumenata i zakona. Lokalna strategija ili plan treba gradu ili županiji olakšati povezivanje djelovanja vlastitih odjela i službi te osigurati smjernice za suradnju s drugim institucionalnim i izvaninstitucionalnim provoditeljima na lokalnoj razini. Također, lokalna strategija treba gradovima i županijama koje se nalaze na jednom području osigurati usklađeno djelovanje i priliku za zajedničke aktivnosti. U tome je važno prepoznati resurse udruga osoba s invaliditetom, a postojeće napore na nacionalnoj razini i drugim lokalitetima znati iskoristiti. U tom smjeru u procesu izrade lokalnog strateškog dokumenta Nacionalna strategija jedinicama područne i lokalne samouprave osigurava okvir kroz već formulirane ciljeve i mjere, a gradovi i županije koje su svoje strateške dokumente već donijeli predstavljaju važan resurs za prenošenje upravljačkog znanja i iskustva.

Za razliku od gradova i županija koje, iako u još manjem broju, ipak pokazuju kapacitet za formuliranje i provođenje lokalnih strategija i planova općine u pravilu, ako izvještavaju, navode da na njihovom području nije donesena lokalna strategija. Tako je u izvještajima za 2009. godinu tek općina Orehovica izvještava da je tijekom izrada akcijskog plana za provedbu mjera strategije koji će se donijeti sukladno potrebama stanovnika, a općine Stari Jankovci i Martinska Ves izvještavaju o pripremnim radnjama za izradu općinskog plana. Iz podataka prezentiranih u godišnjim izvješćima o provedbi Nacionalne strategije evidentno je da provedbu mjera Nacionalne strategije općine realiziraju u kontekstu nedostatnih upravljačkih kapaciteta i proračunskih resursa pri čemu se uglavnom usmjeravaju na manji broj mjera i pojedinačne osobe s invaliditetom koje su stanovnici njihovih općina. U takvom kontekstu razumljiv je izostanak procesa usvajanja općinskih strategija.

Tako Općina Matulji izvještava da lokalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom nije donesena, budući da općina nije do sada dobila naputak o provedbi navedene strategije, ali ipak provodi niz programa za osobe s invaliditetom. Općina Belica u Međimurskoj županiji izvještava da lokalna strategija, odnosno općinski program koji bi bio sukladan Nacionalnoj ili županijskoj strategiji još uvijek nije donesen. Kao razlog za izostanak općinskog plana ova općina ukazuje na, uistinu značajan nedostatak, a to je nepostojanje ostalih organiziranih su-nositelja aktivnosti kao što su ustanove i udruge, koji bi sudjelovali u uobličenju plana. Također, u svom Izvješću ova općina ukazuje i na problem, u odredbama Nacionalne

strategije, nedovoljno preciznog i jasnog razlikovanja odgovornosti jedinica lokalne od jedinica regionalne samouprave u području su-nositeljstva mjera kao i na realno postojanje kvalitativnih razlika unutar kategorije jedinica lokalne samouprave, ukoliko se promatra pozicija grada prema općini, velike općine prema maloj, urbanizirane prema ruralnoj općini. Razlozi koje ova općina navodi za izostanak usvajanja općinske strategije mogu se generalizirati i na druge općine diljem Hrvatske, što se može označiti kao indikator potrebe daljnjeg promišljanja uloga općina u provedbi Nacionalne strategije i razvoja smjernica za aktivnosti koje bi bile usmjerene ka povećanju općinskih upravljačkih i drugih kapaciteta posebice u ruralnim područjima.

2.2. Koordinator za provedbu mjera Nacionalne strategije

Dok proces usvajanja lokalnih strateških dokumenata, unatoč identificiranim izazovima, postepeno napreduje i iz godine u godinu je sve veći broj gradova i županija koje su usvojile svoje lokalne planove ili strategije, proces imenovanja lokalnih koordinatora odvija se otežano kako na područnoj tako i na razini lokalne samouprave. U najvećem dijelu županija, gradova i općina nije imenovan koordinator odnosno osoba zadužene za upravljanje provedbom aktivnosti sukladno mjerama Nacionalne strategije. Međutim, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je u županijama identificiralo ključne kontakt osobe koje u praksi djeluju kao koordinatori, iako za tu funkciju formalno nisu imenovani. Kao značajna prepreka u procesu imenovanja koordinatora provedbe Nacionalne strategije među jedinicama područne i lokalne samouprave naglašavaju se nejasnoće u tumačenju odredbe Nacionalne strategije kojom se uređuje taj proces.

Tako Nacionalna strategija u Završnim odrednicama pod točkom 5. određuje da su „Sva tijela državne uprave na nacionalnoj razini, te na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna, u roku od 3 (tri) mjeseca nakon usvajanja, imenovati koordinate za provedbu mjera Nacionalne strategije“²⁵ U tom smjeru u svom izvještaju za 2009. godinu Koprivničko-križevačka županija kao razlog neimenovanja koordinatora navodi svoje, a i među drugim jedinicama lokalne i područne samouprave jako rašireno, „razumijevanje“ i „tumačenje“ završnih odrednicama prema kojem je predviđeno da koordinatora za provedbu Nacionalne strategije imenuju uredi državne uprave u županijama, a ne županije kao jedinice područne (regionalne) samouprave. Stoga mnogi gradovi i županije, a što je i naglašavano tijekom edukativnih radionica u ožujku 2010, formulaciju „tijelo državne uprave na razini lokalne i područne (regionalne) samouprave“ povezuju s Uredima državne uprave u županijama, a ne s upravnim tijelima jedinica kao što je primjerice Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb Koprivničko-križevačke županije koji u suštini na razini županije upravlja provedbom i o njoj izvještava.

Iako u većini jedinica područne i lokalne samouprave nisu imenovani koordinatori, upravljanje provedbom mjera Nacionalne strategije odvija se u okviru djelovanja relevantnih upravnih odjela županije ili grada. Tako primjerice Varaždinska županija izvještava o provođenju aktivnosti i programa vezanih za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom kroz koordinirano djelovanje Odjela za zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb, Odjela za prosvjetu, Odjela za poslove župana, a Osječko-baranjska županija izvještava o upravljanju kroz unutarnju koordinaciju između Službe za zajedničke poslove, Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb, Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, šport i tehničku kulturu te Upravnog odjela javne financije. Dobro uspostavljena koordinacija između različitih odjela i službi u jedinicama područne ili lokalne samouprave nužna je za osiguranje usklađene provedbe Nacionalne strategije. Mjere Nacionalne strategije zahvaćaju različita područja upravljanja na lokalnoj razini uključujući kulturu, šport, zdravstvo, socijalnu zaštitu, obrazovanje, informiranje i sudjelovanje građana, itd. Stoga je osiguranje razmjene informacije i usklađivanja djelovanja svih resora u upravljanju jednim gradom ili županijom zahtjevna zadaća.

Zadaću objedinjavanja djelovanja službi u jednoj gradu ili županiji najčešće preuzimaju odjeli zaduženi za zdravstvo i socijalnu skrb. Međutim, ovi odjeli ponekad preuzimaju zadaću upravljanja provedbom svih mjera Nacionalne strategije koje se u toj jedinici realiziraju, čime se stvara rizik od izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom primarno iz perspektive socijalne i zdravstvene skrbi. Kako bi se osigurao uravnotežen pristup provedbe Nacionalne strategije u svim područjima (školstvo, zdravstvo, obrazovanje kultura,..) važno je u jedinicama lokalne i područne samouprave imenovati koordinate provedbe koji će voditi računa o koordinaciji djelovanja različitih odjela i koji će imati ulogu komunikacije s formalnim i neformalnim akterima u zajednici. U tom smjeru je na županijskim edukativnim radionicama istaknuta potreba za unapređenjem procesa

²⁵ Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015. godine (NN 63/07)

imenovanja koordinatora provedbe Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini pri čemu je važno osigurati jasno tumačenje i smjernice za provedbu završnih odredbi Nacionalne strategije.

Za razliku od županijskih i gradskih odjela i službi, Uredi državne uprave u županijama, s obzirom da se u njihovoj nadležnosti nalaze upravni postupci, samo su djelomično uključeni u provedbu Nacionalne strategije, a u koordinaciju još i manje. U svom radu, uredi državne uprave surađuju s obrazovnim, zdravstvenim i socijalnim ustanovama pri čemu imaju značajno iskustvo i uspostavljene procedure u procesima prikupljanja i sistematiziranja podataka za ministarstva kojima djeluju kao „produžena ruka“ u lokalnoj zajednici. Međutim, Uredi državne uprave u svom djelovanju, kako je i često isticano na županijskim edukativnim radionicama, nisu upućeni na suradnju s udrugama kao ni s jedinicama lokalne i područne samouprave koji ipak na lokalnoj razini predstavljaju važne aktere izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom. Stoga je suradnja s ovim akterima za urede državne uprave često rezultat aktivnog pristupa službenika koji su njima zaposleni i koji pokazuju inicijativu za povezivanje s akterima na lokalnoj i područnoj razini. Imajući u vidu potrebu za standardiziranim tumačenjem formulacije završne odredbe Nacionalne strategije koja se odnosi na koordinaciju provedbom, kao i daljnjom analizom djelokruga i kapaciteta Ureda državne uprave za provođenjem funkcije lokalnih koordinatora, sudionici županijskih radionica kao preporuku su isticali provođenje aktivnosti za utvrđivanje nadležnosti Ureda državne uprave u županiji u provedbi i praćenju provedbe Nacionalne strategije.

2.3. Županijska i lokalna Povjerenstava za osobe s invaliditetom

U okviru županijskih radnica Ministarstava obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti prepoznate su dobre prakse, kao i izazovi u osiguranju vertikalne koordinacije pa je, uz osiguranje koordinatora provedbe i lokalnih planova provedbe, uočena potreba za usuglašenim smjericama za provedbu na nacionalnoj i županijskoj razini, kao i potreba osnivanja Povjerenstva ili drugog tijela za donošenja i praćenje provedbe mjera strategija na lokalnoj razini. Kao učinkovit koordinacijski mehanizam na područnoj i lokalnoj razini prepoznate su zajedničke koordinacije, povjerenstva, stalne stručne radne skupine i drugi slični organizacijski oblici koji osiguravaju partnerski pristup na lokalnoj razini i u koje su nužno uključene osobe s invaliditetom.

Od navedenih mehanizama, u praksi je najzastupljenija forma lokalnih Povjerenstava za osobe s invaliditetom koja imaju višestruku ulogu - od izrade strateškog dokumenta, do koordinacije provedbe mjera te praćenje iste. Praksa osnivanja Povjerenstava zastupljena je u županijama i gradovima, dok općine nisu preuzele ovu formu savjetovanja i koordinacije provedbom Nacionalne strategije. U većini jedinica područne i lokalne samouprave Povjerenstva osnivaju se u procesu izrade lokalne strategije, a nakon usvajanja lokalnog strateškog dokumenta Povjerenstva u gradovima i županijama dobivaju funkciju praćenja njegove provedbe. U gradovima i županijama u kojima nije usvojena lokalna strategija, ali se djeluje na njezinom usvajanju Povjerenstva imaju ulogu praćenja provedbe mjera Nacionalne strategije. U nekim gradovima Povjerenstvo nije vezano primarno za provedbu nacionalne ili lokalne strategije već funkcionira kao savjetodavno tijelo izvršnoj vlasti. U svim gradovima i županijama u kojima je osnovano povjerenstvo ono okuplja relevantne formalne i neformalne aktere na lokalnoj razini koji su uključeni u politiku prema osobama s invaliditetom pri čemu se kao višestruko djelotvorna praksa pokazuje sudjelovanje osoba s invaliditetom i njihovih udruga u radu Povjerenstva.

Sa svojim višesektorskim sastavom i mogućnošću zastupanja različitih interesa i perspektiva, a posebice perspektive osoba s invaliditetom, lokalna Povjerenstva istovremeno djeluju kao poveznici aktera i njihovih aktivnosti na područnoj i lokalnoj razini te kao savjetodavno tijelo izvršnoj i predstavničkim tijelima na lokalnoj razini. Tako Splitsko dalmatinska županija izvještava da je zadaća njihova Povjerenstva poticati i koordinirati sve aktivnosti na području Splitsko dalmatinske županije koje za cilj imaju promicanje prava osoba sa invaliditetom, te svojim savjetodavnim radom pomagati Županijskoj skupštini i drugim njenim tijelima u provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe sa invaliditetom na lokalnoj razini.

U gradu Zagrebu Povjerenstvo za osobe s invaliditetom Grada Zagreba ima sljedeće uloge i ovlasti:

- sudjelovanje u koordiniranju, poticanju i praćenju provedbe mjera i aktivnosti iz Zagrebačke strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2007. do 2010.
- koordinacija i suradnja s gradskim upravnim tijelima, ustanovama i trgovačkim društvima u vlasništvu Grada Zagreba radi provedbe mjera i aktivnosti iz Zagrebačke strategije;

- pružanje stručne i savjetodavne pomoći nositeljima i suradnicima provođenja mjera i aktivnosti iz Zagrebačke strategije;
- objedinjavanje izvješća o provedbi mjera i aktivnosti iz Zagrebačke strategije;
- dostava objedinjenih izvješća o provedbi mjera i aktivnosti iz Zagrebačke strategije, gradskom uredu nadležnom za osobe s invaliditetom.
- sudjelovanje u izradi prijedloga Zagrebačke strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2011. do 2014.

Rad Zagrebačkog Povjerenstva odvija na sjednicama, a također su formirane i radne skupine prema područjima Zagrebačke Strategije, koje se sastaju prema potrebi. Grad Zagreb izvještava da su u 2009. godini održane su tri sjednice Povjerenstva te po nekoliko sastanaka svih radnih skupina.

Osim Grada Zagreba i Splitsko dalmatinske županije, Povjerenstvo je na područnoj (regionalnoj) razini osnovano u Požeško-slavonskoj, Virovitičko-podravsko županiji, a u Dubrovačko-neretvanskoj i Varaždinskoj županiji proces njegova formiranja je još u tijeku, a u Šibensko kninskoj županiji je po završetku ciklusa edukativnih radionica osnovana je Županijska međusektorska koordinacija za provedbu mjera Nacionalne strategije. U svim ovim županijama Povjerenstvo je osnovano sa zadaćama praćenja provedbe Nacionalne strategije i sudjelovanja u izradi županijske strategije, pri čemu je Splitsko dalmatinska županija svoju strategiju usvojila u 2009. godini. Uz navedene županije, gradovi Našice, Kutina i Sisak također imaju osnovano Povjerenstvo koje prati provedbu mjera Nacionalne strategije pri čemu su Sisak i Kutina u suradnji s Povjerenstvom izradili radnu verziju svojih lokalnih strategija. Uz osnivanje Povjerenstva u Sisku je u proteklom razdoblju potpisana Povelja o suradnji Grada Siska i udruga osoba s invaliditetom.

U gradovima koji su svoje lokalne strategije i planove usvojili, Povjerenstvo ima primarnu ulogu koordinacije i praćenja provedbe. Među gradove koji s usvojenom strategijom i osnovanim Povjerenstvom u ovom trenutku imaju osigurane preduvjete za što bolju koordinaciju provedbe Nacionalne strategije spadaju Grad Slatina, Slavonski Brod, Koprivnica, Križevci i Đurđevac. Za ove gradove važno je osigurati redovito sastajanje i suradnju članova Povjerenstva te ih osnažiti za učinkovitu koordinaciju i praćenje provedbe lokalnih strategija. U tom smjeru Grad Kutina izvještava o radu Povjerenstva koji je sve više kvalificiran poboljšanom suradnjom njenih članova, ali je i dalje potrebno razraditi oblike i metode praćenja provedbe. U tom smjeru grad Kutina prepoznaje da je na razini grada potrebno razviti sistem praćenja provedbe Nacionalne strategije i razviti metode sakupljanja potrebnih podataka.

Uz gradove i županije koje djelovanje Povjerenstva povezuju s provedbom nacionalne ili lokalne strategije, prisutna je praksa u kojoj Povjerenstvo ima isključivo savjetodavnu funkciju izvršnim i predstavničkim tijelima lokalne samouprave. Tako u Varaždinu, s obzirom da nema usvojenju lokalnu strategiju, Povjerenstvo za osobe s invaliditetom funkcionira kao je savjetodavno tijelo Gradonačelnika i platforma za suradnju članova Povjerenstva. Grad Varaždin izvještava o razvijenom partnerskom odnosu između članova Povjerenstva koji su se u 2009. godini sastali ukupno sedam puta.

Opisane prakse u gradovima i županijama ukazuju na sve veće prepoznavanje Povjerenstava kao korisne forme za unapređenje koordinacije i savjetovanje s relevantnim akterima politike prema osobama s invaliditetom. Pri tome dio jedinica kao izazov identificira rizik od inflacije broja različitih Povjerenstava i s time povezan rizik od njihova neusklađenog djelovanja. Tako je na županijskim edukativnim radionicama često isticana isprepletenost problema na lokalnoj razini i potreba koherentnog djelovanja, kako u donošenju strategija tako i u osnivanju Povjerenstava. U tom smjeru Grad Ivanec u izvještaju za 2009. godinu navodi da Povjerenstvo nije osnovano iz razloga što postoji velik broj Povjerenstava koje je Grad bio dužan osnovati. Obrazlažući odluku, Grad Ivanec ukazuje na značajan rizik, prisutan u svim jedinicama područne i lokalne samouprave, od gubitka sadržajnosti u radu različitih povjerenstava uslijed njihova prevelikog broja i osnivanja „Povjerenstava radi Povjerenstava“. Ukoliko se Povjerenstvo osniva samo zbog zadovoljavanja forme navedeni rizik postaje ozbiljna prijetnja njegovoj djelotvornosti. Povjerenstva će imati značajnu ulogu u osiguranju kvalitetnih konzultacija i povezivanju aktivnosti različitih dionika u provedbi mjera samo ukoliko se u osnivanju i planiranju zadaće povjerenstva jasno naznače njegove zadaće i osigura prostor za sadržajno konzultiranje svih uključenih dionika, a posebno udruga osoba s invaliditetom.

Imajući u vidu potrebu usklađivanja djelovanja različitih programa i strategija, dio jedinica područne uprave zadaću Povjerenstva za osobe s invaliditetom integrira u djelovanje širih međusektorskih tijela. Tako Grad

Đakovo ima Odbor za socijalnu skrb, a Grad Vrbovsko Povjerenstvo za društvene djelatnosti koja prati provedbu mjera i aktivnosti iz domene Nacionalne strategije. Bjelovarsko-bilogorska županija u istom smjeru izvještava da se planira osnivanje županijske koordinacije za planiranje, provedbu i praćenje svih programa iz područja socijalnog uključivanja pa tako i provedbi mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom.

3. Praćenje i izvještavanje o provedbi Nacionalne strategije na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini

Praćenje provedbe mjera Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini predstavlja važnu točku koordinacije provedbom. Praćenje i izvještavanje o provedbi, prije svega, osigurava uvid u postignuća, primjere dobre prakse i izazove procesu spuštanja mjera Nacionalne strategije na područnu i lokalnu razinu. Iako izvještaji nacionalnih nositelja osiguravaju prikaz rezultata provedbe, postignuća i izazova za cijelu Hrvatsku, oni ne obuhvaćaju samostalno djelovanje decentraliziranih nositelja mjera. Stoga samo uvidom u aktivnosti i rezultate provedbe na lokalnoj i područnoj razini može se dobiti pregled nad cjelinom provedbe Nacionalne strategije u odnosu na glavne zadatke i ciljeve te različite nositelje aktivnosti

Praćenje i izvještavanje o provedbi jedinicama područne i lokalne samouprave, kao i koordinatorima – nositeljima mjera na Nacionalnoj razini, omogućava pravodobno identificiranje problema u provedbi koje je moguće riješiti “u hodu” i upućuje na, s tim povezanu, pravovremenu modifikaciju postupaka provedbe. Uz to, na temelju uvida u provedene aktivnosti i njihove rezultate su-nositelji mjera raspolažu podlogom za učinkovitije planiranje i financijsko upravljanje. Tako ishodi praćenja mogu biti operacionalizacija ciljeva i osiguranje proračunskih sredstava, uvid u potrebe razvoja upravljačkih i ljudskih resursa te stvaranje prilike za organizacijsko učenje i inovaciju. Na kraju, praćenje i izvještavanje o provedbi osigurava odgovorno i transparentno upravljanje provedbom čime se stječe i zadržava povjerenje javnosti, korisnika i dionika Nacionalne strategije kao i politička podrška.

U područjima i mjerama Nacionalne strategije u kojima uz nacionalna tijela nositelje mjera djeluju njima subordinirana tijela u lokalnim zajednicama proces prikupljanja podataka odvija se kroz vertikalnu koordinaciju ministarstava s područnim i lokalnim ispostavama zavoda, centara, ustanova i ureda državne uprave. U područjima i mjerama Nacionalne strategije koja su decentralizirana, izvještavanje o provedbi odvija se u koordinaciji nacionalnih nositelja mjera, jedinica područne (regionalne) samouprave, kao moderatora procesa na *mezzo* razini provedbe, te jedinica lokalne samouprave. S obzirom na velik broj područja života u koje ulazi Nacionalna strategija kao i velik broj jedinica lokalne samouprave, 429 općina i 126 gradova, koji su Nacionalnom strategijom predviđeni kao su-nositelji preko 45 % mjera proces praćenja i izvještavanja o provedbi predstavlja kompleksan zadatak.

Kompleksnost zadatka je utoliko povećana tendencijom Nacionalne strategije da se potiče samostalno oblikovanje i provođenje mjera na područnoj i lokalnoj razini. Tako, s jedne strane jedinice područne i lokalne samouprave podnose godišnje izvještaje ministarstvima i drugim središnjim tijelima državne uprave koji su, s Nacionalnom strategijom povezanim zakonima, pravilnicima i drugim strategijama, zaduženi za nacionalnu koordinaciju provedbe mjera u koju je uključena i područna i lokalna razina. Takav je slučaj s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva koje koordinira provođenjem Pravilnika o pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti²⁶ temeljem kojeg su u roku od dvije godine sve građevine javne i poslovne namjene do 31.12.2007. godine morale osigurati pristupačnost osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću. Izvještaje koje prikupe od strane jedinica lokalne i područne samouprave koordinacijska tijela za pojedina područja Nacionalne strategije, kao što je području pristupačnosti Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, objedinjuju te priređuju obuhvatan pregled na nacionalnoj razini.

S druge, strane, jedinice područne i lokalne samouprave provode čitav niz aktivnosti, kako u okviru provedbe vlastitih lokalnih strategija i planova tako u okviru provođenja redovnih aktivnosti koje se odnose na mjere Nacionalne strategije. Ulogu koordinatora u procesu prikupljanja i objedinjavanja podataka, odnosno izvještaja jedinica područne i lokalne samouprave, u tom slučaju ima Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koje je koordinator provedbe čitave Nacionalne strategije. S obzirom da različita tijela na

²⁶ Pravilnik o pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (NN 151/05 i 64/07)

nacionalnoj razini po područjima Nacionalne strategije dijele nadležnost za upravljanjem procesom izvještavanja važna je uspostava učinkovite koordinacije u prikupljanju podataka, praćenju i izvješćivanju o provedbi mjera na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kako bi se izbjegla preklapanja u opisnim i financijskim pokazateljima rezultata provedbe. Potreba za učinkovitijom koordinacijom i koherentnošću djelovanja nacionalnih nositelja prilikom izvještavanja o djelovanju na područnoj i lokalnoj razini istaknuta je i na edukativnoj radionici s nositeljima mjera Nacionalne strategije u ožujku 2010. godine.

Uz horizontalnu koordinaciju nacionalnih nositelja u procesima prikupljanja i objedinjavanja izvještaja, ključnu točku prikupljanja podataka od područne i lokalne razine predstavlja koordinacija procesom izvještavanja unutar i između jedinica područne i lokalne samouprave. S obzirom da na lokalnoj i područnoj razini u ovom trenutku nisu razvijeni mehanizmi, niti tijela, koja bi kao primaran zadatak imala prikupljanje i objedinjavanje podataka gradova i općina unutar jedne županije, taj zadatak je u pravilu namijenjen županijama. Jedinice područne samouprave tako u provedbi niza strategija i regulative djeluju kao moderatori procesa prikupljanja podataka od lokalnih razina vlasti. Primjer koji odskaka od ustaljene prakse veže se za provedbu politike ravnopravnosti spolova i mjera Nacionalne strategije koje se vežu za tu politiku. Naime, u okviru provedbe Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova i Zakona o ravnopravnosti spolova osigurani su institucionalni mehanizmi praćenja provedbe, pa su tako na županijskoj razini osnovana županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova.

Politikom ravnopravnosti spolova koordinira Ured za ravnopravnost spolova koji izvještava da je još 11. listopada 2008. godine održana III. Koordinacija županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova te je na istoj, temeljem izvješća o provedenim aktivnostima sukladno programima rada županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova, od povjerenstava zatražena i izrada te provedba rodno osjetljivih programa rada usmjerenih na uklanjanje stereotipa, s ciljem poticanja aktivnog djelovanja i unaprjeđenja položaja žena s invaliditetom na regionalnoj/lokalnoj razini. Od povjerenstava je dopisom Ureda za ravnopravnost spolova od 24. listopada 2008. godine ponovno zatražena provedba njihovih obveza koje proizlaze iz Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, a to je poticanje aktivnog djelovanja žena s invaliditetom i izrada programa za unaprjeđenje njihova položaja u okviru izrade redovnog programa rada. Temeljem uvida u stanje na terenu, Ured za ravnopravnost spolova će zatražiti od županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova da u svojim programima rada za 2010. godinu uvrste te da provode aktivnosti s ciljem promicanja aktivnog djelovanja žena s invaliditetom.

Osim primjera Ureda za ravnopravnost spolova i politike ravnopravnosti spolova koja na raspolaganju ima županijska povjerenstva, u izvještavanju o provedbi mjera Nacionalne strategije za ministarstva se županije pojavljuju kao logični moderatori procesa praćenja i izvještavanja o provedbi mjera strategije na lokalnoj razini. Tako Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva izvještava da je u protekle dvije godine upućen poziv svim županijama i Gradu Zagrebu da se očituju i dostave podatke o provedbi mjera koje se odnose na pristupačnost građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću i to za razdoblje 2007. i 2008. godine i plan za 2009. godinu. Jedinicama područne samouprave, kako izvještava Ministarstvo, skrenuta je ujedno pozornost na obvezu osnivanja stalnih stručnih radnih skupina i povjerenstava kako bi izvješća bila potpuna za cijelo područje županije i kako bi se temeljem istih mogla pratiti provedba mjera i aktivnosti na cjelokupnom području Republike Hrvatske.

Međutim, u svom izvještaju o provedbi Nacionalne strategije u 2009. godini Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva ukazuje na izazove u suradnji i angažmanu županija i jedinica lokalne samouprave. Tako Ministarstvo izvještava da većina županija nije sakupila i objedinila podatke svojih jedinica lokalne samouprave već ih je neobrađene prosljedila Ministarstvu zaštite okoliša prostornog uređenja i graditeljstva. Imajući u vidu činjenicu da praksa prikupljanja podataka od županija i Grada Zagreba postoji tek drugu godinu, Ministarstvo zaštite okoliša prostornog uređenja i graditeljstva izvještava o problemima s kojima se u tom procesu susreće, kako slijedi:

- neodazivanje na poziv za dostavu podataka (nije se odazvalo 10 županija, 1 županija nije dostavila upotrebljive podatke),
- nepoštivanje roka za dostavu izvješća (kašnjenje i od više mjeseci),
- pojedina izvješća nisu objedinjena za područje cijele županije, već se dostavljaju izvješća pojedinih jedinica lokalne uprave,
- dostavljeni podaci su nesistematični, nepotpuni, nerazumljivi i neujednačeni, iako je uz zahtjev za dostavu podataka dana tablica s uputama,

- nisu osnovane stalne stručne radne skupine i povjerenstava (obveza iz Nacionalne strategije) čija je zadaća bila utvrditi postojeće stanje i nadzirati osiguranje pristupačnosti građevina te izraditi operativne planove provedbe pristupačnosti.

Potencijal županija da postanu moderatori u prikupljanju podataka i izvještavanju o provedbi mjera Nacionalne Strategije prepoznalo je i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Tako su u izradi objedinjenih Izvješća o provedbi Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine tijekom 2007. i 2008. godine županije imale zahtjevniju ulogu prikupljanja izvješća od jedinica lokalne samouprave. Jedinice područne i lokalne samouprave su tijekom 2008. i 2009. godine za Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti ispunjavale obrasce u kojima su prikazivale provedbu aktivnosti za koje su Nacionalnom strategijom predviđeni kao su-nositelji, pri čemu je bilo važno voditi računa da o istim aktivnostima ne izvještavaju nekom drugom nacionalnom tijelu nositelju mjera. Ispunjene obrasce jedinice lokalne samouprave slale su županijama na čijem se teritoriju nalaze koje su potom spajale pristigla izvješća i prosljeđivale ih Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koji ima zadaću objedinjavanja svih izvješća na nacionalnoj te područnoj i lokalnoj razini provedbe.

U dvije godine uvođenja prakse u kojoj županija ima ulogu zaokruživanja procesa izvještavanja na lokalnoj/područnoj razini po principu: općine i gradovi → županije → Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti pokazalo se da na područnoj razini postoje kapaciteti za ulogu moderatora, no da je za uspostavu učinkovitije koordinacije u planiranju, provedbi, praćenju i izvještavanju vezano uz provedbu Nacionalne strategije na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave treba uložiti napore svih uključenih aktera. Tako je dvogodišnja praksa izvještavanja i analiza temeljena na Upitnicima koje je u studenom 2009. godine Program Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj (UNDP) u Hrvatskoj dostavio svim županijama, ukazala na teškoće na koje županije nailaze pri izvještavanju o provedbi Nacionalne strategije. U praksi dominiraju problemi u prikupljanju podataka od jedinica lokalne samouprave unutar županije i razmjeni informacija, usuglašavanju rada županija s jedinicama lokalne samouprave. Također, u razmatranju pojedinačnih prikaza po županijama, kako u Izvješćima o provedbi Nacionalne strategije za 2007. i 2008. godinu, tako i u Upitnicima koje su tijekom studenog 2009. godine ispunjavale županije, najzastupljenija je bila praksa u kojoj se županije referiraju uglavnom na svoje aktivnosti, svoj proračun te rjeđe prikazuju djelovanje i učinak jedinica lokalne samouprave na svom teritoriju. U rijetkim slučajevima, u Izvješćima za 2007. i 2008. godinu, su Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti bila prosljeđena sadržajno objedinjena izvješća gradova i općina i županija koje djeluju u istom teritoriju, već su se aktivnosti prikazivale posebno za svaku općinu, grad i naposljetku županiju što je u konačnici rezultiralo dugim i nepreglednim prikazom često povezanih, no nesistematizirano opisanih aktivnosti i njihovih rezultata.

S ciljem unapređenja procesa izvještavanja na područnoj i lokalnoj razini Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnju s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj u Hrvatskoj tijekom 2009. godine započelo je već spomenuti projekt „Podrška u primjeni mehanizama praćenja i evaluacije mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine“. U okviru ovog projekta paralelno se djelovalo na nacionalnoj te na područnoj i lokalnoj razini, a potonjim akterima su osigurani instrumenti za standardizaciju procesa izvještavanja. Instrumenti uključuju Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007.-2015. godine koji za svaku od mjera Nacionalne strategije osigurava revidirani i unaprijeđeni pokazatelji učinka te Obrasce za izvještavanje o provedbi mjera Nacionalne strategije posebno napravljene za županije kao nositelje aktivnosti objedinjavanja te posebne Obrasce za gradove i općine.

Unaprijeđeni instrumenti za izvještavanje predstavljani su na županijskim radionicama prilikom kojih su razmatrani koraci za unapređenje koordinacije procesa izvještavanja. Tijekom županijskih radionica u predstavljanju Okvira za praćenje veća pažnja posvećena je područjima Nacionalne strategije u kojima su kao nositelji i su-nositelji zastupljenije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kako bi se dobio jasniji uvid u obveze sukladno zadanim mjerama, način provedbe i koordinaciju s nositeljem određene mjere. Reakcije sudionika na prikazani Okvir za praćenje bile su iznimno pozitivne s naglaskom da će u početku iziskivati više uložеног truda, ali će isti dugoročno biti iznimno koristan vodič za provedbu mjera kao i praćenje postignutih rezultata. U predstavljanju Obrasca za izvještavanje o provedbi mjera Nacionalne strategije namijenjenog županijama koristio se ilustrativni primjer kako bi se sudionicima olakšao proces ispunjavanja Obrasca prilikom izvještavanja o provedbi u 2009. godini koji je uslijedio nakon provođenja radionica.

Tijekom radionica predstavljeni Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije prepoznat je kao dobra podloga za unaprjeđivanje procesa izvještavanja, dok je istovremeno kao važan rizik istaknut problem preopterećenosti županija zahtjevima za izvještavanjem prema brojnim nacionalnim strategijama te je iz tog razloga izražena potreba usklađivanja različitih strateških dokumenata usmjerenih određenim ciljanim skupinama, u ovom slučaju osobama s invaliditetom, odnosno potreba usklađivanja svih politika djelovanja vezanih uz afirmaciju prava osoba s invaliditetom.

U procesu izvještavanja o provedbi Strategije za 2009. godinu koji je uslijedio nakon provođenja županijskih radionica u ožujku 2010. godine važnu ulogu dobile su Županije koje, po sada već ustaljenom principu, uz izvještavanje o provedbi Strategije na razini županije, prosljeđuju Obrazac za jedinice lokalne samouprave - gradovima i općinama sa područja županije. Koordinator (ili druga osoba/tijelo zaduženo za koordinaciju) Nacionalne strategije u županiji potom prikuplja izvješća gradova i općina te objedinjuje izvješće o provedbi Strategije na području čitave županije, vrši prema potrebi dopune, te objedinjeno izvješće dostavlja Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Proces objedinjavanja, koji predstavlja novu praksu u izvještavanju o provedbi, županijama je omogućen uz standardizaciju sadržaja izvješća gradova i općina što je postignuto uvođenjem Okvira za praćenje.

Iako je uvođenje Okvira te postupka objedinjavanja izvješća na županijskoj razini značilo i uvođenje nove prakse, što na početku iziskuje ulaganje većeg truda i kontinuiran proces učenja, jedinice područne i lokalne samouprave pozitivno su reagirale. Tako je na kraju procesa prikupljanja izvješća s područne razine prvi put u praksi izvještavanja dobiveno izvješće od svih jedinica područne samouprave koje su u većini slučajeva nastojali i objediniti izvješća gradova i općina na njihovom teritoriju. Očito je da su jedinice područne i lokalne samouprave angažirale i potrudile usvojiti novu praksu prepoznajući vrijednost standardizacije procesa praćenja koje na dugi rok osigurava rutinsko prikupljanje, na godišnjoj bazi usporedivih, podataka.

U ispunjavanju obrasca dio županija, ukupno njih 12 od 20, izvijestio je o procesu prikupljanja podataka od gradova i općina koje provode mjere Nacionalne strategije. Najveći broj županija izvještava da na njihovom području o provedbi mjera Nacionalne strategije izvještava oko 50% jedinica lokalne samouprave. Tako je u Osječko-baranjskoj županiji udio jedinica koje samostalno provodi mjere veći od 50% i uključuje 23 od ukupno 42 jedinice. Udio od 50% jedinica koje izvještavaju o provedbi mjera prelazi i Krapinsko-zagorska županija u kojoj je provedba evidentirana u 19 od 32 jedinice lokalne samouprave. U sličnom omjeru nalazi se i Međimurska županija na čijem području ima ukupno 25 jedinica lokalne samouprave od kojih njih 50% provodi neke od mjera Nacionalne strategije te dostavlja Županiji svoja izvješća. Zadarska županija najviše podataka o provedbi prikuplja iz 6 gradova na svom području koji svi izvještavaju o provedbi dok od ukupno 28 općina njih 50% dostavlja tražene podatke.

U drugoj grupi županija, izvješća o provedbi prikupljaju se u nešto manjem omjeru od 50% jedinica lokalne samouprave. Tako na području Dubrovačko-neretvanske županije od pet gradova njih četiri izvještavaju o provedbi, no od 17 općina izvještava njih tri. U Požeško-slavonskoj županiji od ukupno deset jedinica lokalne samouprave pet ih se očitovalo na traženje podataka o provedbi mjera strategije od čega 4 grada i dvije općina pri čemu jedan grad i jedna općina izvještavaju da nisu provodili mjere strategije. U Sisačko-moslavačkoj od ukupno 19 jedinica lokalne samouprave osam je izvijestilo o provedbi pri čemu su od njih 8 samo dvije jedinice, i to dva grada, detaljnije opisali provedbu. O manjem udjelu izvještava i Bjelovarsko-bilogorska županija koja procjenjuje da od 23 jedinice lokalne samouprave njih četiri provodi mjere Nacionalne strategije.

O značajnom udjelu jedinica lokalne samouprave koje provode mjere strategije izvještavaju Brodsko-posavska i Virovitičko-podravska županija. Tako Brodsko posavska županija izvještava da od ukupno 26 općina i dva grada, grad Slavonski Brod provodi mjere usvojene po vlastitoj strategiji, ostali provode mjere po područjima i mogućnostima, a Virovitičko-podravska županija navodi 15 od 16 jedinica lokalne samouprave na području županije koji prema Izvješćima za 2009. provode mjere Nacionalne strategije.

Da pisanje, prikupljanje i objedinjavanje izvješća nije lagan zadatak naglašavaju sve županije kao i gradovi i općine, a slijedeće razloge za to ističu županije koje su se tom procesu suočile s teškoćama. Pa tako Koprivničko-križevačka županija izvještava da prema informacijama kojima ona raspolaže, tri grada, od ukupno 25 jedinica lokalne samouprave provodi Nacionalnu strategiju. Ista županija dalje naglašava da jedinice godišnja izvješća ne podnose Županiji niti ih Županija na to može prisiliti što je ova Županija objašnjava činjenicom da jedinice lokalne samouprave nisu u nikakvom odnosu hijerarhijske podređenosti spram županijama. One, kada

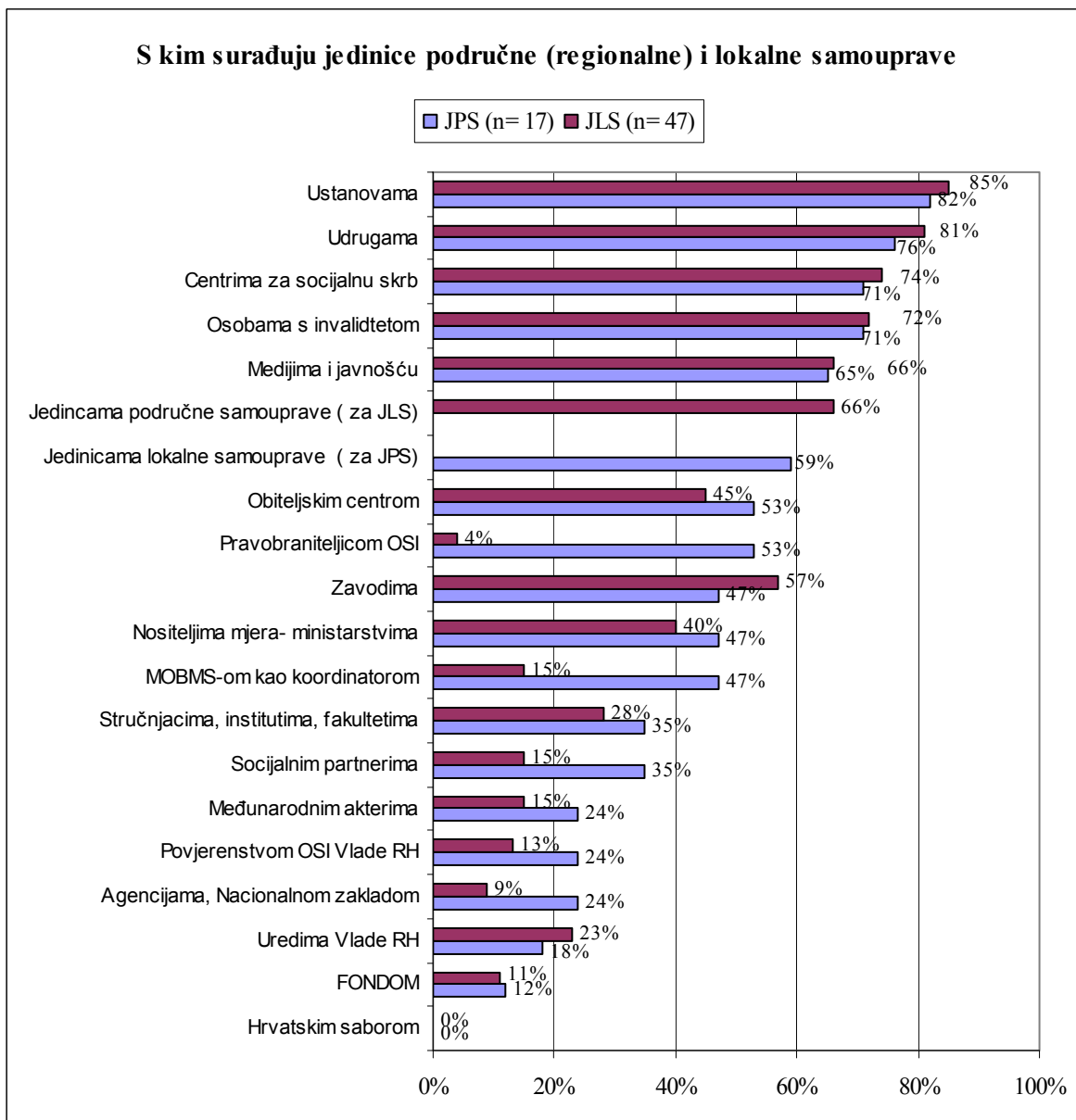
se radi o traženjima različitih podataka i izvješća, uz rijetke iznimke, nisu spremne na suradnju, odnosno ne dostavljaju ili neredovito ih dostavljaju. Ovaj problem je na županijskim radionicama često istican kao otežavajući faktor u pozicioniranju županija kao moderatora u izvještavanju. Stoga je u procesu prosljeđivanja izvještajnih instrumenata svim jedinicama područne i lokalne samouprave upućen dopis Ministra obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti s pozivom na ispunjavanje Obrazaca što se pokazalo kao djelotvorna praksa.

Varaždinska županija u svom Izvješću ukazuje na problem zahtjevnosti procesa ispunjavanja i prikupljanja podataka. U ovoj županiji je od ukupno 28 općina i gradova, osam jedinica lokalne samouprave dostavilo ispunjeni Obrazac, a njih sedam samo dopis o očitovanju, dok 13 jedinica nije dostavilo izvješća ni obrazloženje. U procesu prikupljanja izvješća neke jedinice Varaždinskoj županiji su ukazivale na nedostatan broj zaposlenih osoba (posebno u malim općinama) koji bi mogli pripremati izvješća za velik broj Strategija koje je donijela Vlada RH. Također, za dio jedinica problem je bio kompliciran proces ispunjavanja Obrazaca, posebice uslijed prakse prema kojoj se dio aktivnosti provodi uz sufinanciranje programa udruga, a dio kroz novčane potpore – pozicije u proračunu i to od komunalne infrastrukture, odgoja i obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi, pri čemu je za jedinice teško izvještavanje prilagoditi formi Okvira i Obrazaca. S obzirom da uvođenje sustavnog izvještavanja o provedbi mjera Nacionalne strategije predstavlja proces usvajanja novih upravljačkih praksi, pred jedinicama lokalne i područne samouprave nije lagan zadatak zbog čega se rad na kontinuiranom konzultiranju i osiguranju obuke osoba koje rade na provedbi Nacionalne strategije planira i za naredno razdoblje provedbe.

4. Suradnja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave s drugim su-nositeljima mjera Nacionalne strategije

Tijekom odvijanja 8 županijskih edukativnih radionica sudionici su razmatrali postojeće prakse u horizontalnoj i vertikalnoj koordinaciji svih aktera koji djeluju u jednoj područnoj ili lokalnoj zajednici. U okviru analize praksi, primjera dobrih praksi kao i izazova u koordinaciji sudionici su ispunjavali upitnik/dijagram naznačujući aktere s kojima imaju razvijenu vertikalnu ili horizontalnu suradnju kao i one aktere s kojima bi suradnju htjeli unaprijediti ili povećati. Upitnik odnosno dijagram na kojem je sudionicima bila ponuđena mapa svih aktera uključenih u provedbu Nacionalnom strategijom ispunilo je 47 predstavnika iz 46 gradova te 17 predstavnika jedinica područne (regionalne samouprave) što predstavlja značajan udio u ukupno 129 gradova i 21 jedinici područne (regionalne) samouprave na razini čitave Hrvatske. U nastavku izvještaja prikazuju se glavni nalazi analize upitnika s osvrtom na karakteristike suradnje jedinica područne i lokalne samouprave sa relevantnima akterima Nacionalne strategije, kako formalnim tako i neformalnim.

Graf : Suradnja jedinica područne samouprave (JPS) i jedinica lokalne samouprave (JLS) s akterima Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom 2007.- 2015.

U provedbi Nacionalne strategije gradovi i županije najrazvijeniju i najučestaliju suradnju imaju s obrazovnim, zdravstvenim, socijalnim, kulturnim ustanovama koje djeluju na njihovom području i čiji osnivači su država ili jedinice područne i lokalne samouprave. Suradnja s ustanovama kao institucionalnim pružateljima usluga odnosi se primarno na usklađivanje djelovanja s ustanovama gdje jedinica područne i lokalne samouprave nije osnivač te na osiguranje okvira za djelovanje i financijske podrške za programe onim ustanovama kojima je osnivač županija ili grad. Tijekom razmjene iskustava za vrijeme edukativnih radionica uočen je trend osnivanja vlastitih ustanova u kontekstu provedbe mjera Nacionalne strategije. Ovaj trend je posebno izražen u gradovima i županijama koje imaju razvijen širok spektar aktivnosti u ostvarenju mjera Nacionalne strategije i koje su uglavnom usvojile svoje lokalne strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom. Osnivanje vlastitih ustanova dio gradova i županija očito prepoznaje kao dobar način ulaganja u usluge kojima se odgovara na potrebe u zajednici. Međutim, pri tome je važno imati na umu kako je za širok spektar usluga u zajednici važno surađivati i s udrugama osoba s invaliditetom te dio usluga provoditi kroz suradnju s izvaninstitucionalnim pružateljima.

Uz suradnju s ustanovama kao krajnjim pružateljima usluga preko 75% županija i gradova u provedbi mjera Nacionalne strategije surađuje s udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom. Ta suradnja odvija u formi konzultiranja prilikom donošenja odluka i lokalnih strateških dokumenta, djelovanja na potrebe i probleme na koje udruge ukazuju, ali i u formi spuštanja zadaće provođenja mjera Nacionalne strategije na udruge u lokalnoj zajednici. Iako je u područnoj i lokanoj razini prisutno djelovanje udruga kao nositelja aktivnosti praćenja provedbe, predlaganja i pregovaranja s donositeljima odluka,

udruge još češće preuzimaju ulogu pružatelja usluga ili provoditelja komplementarnih ili kompenzirajućih programa i projekata koji se, osim iz proračuna nacionalnih nositelja, financiraju iz lokalnih proračuna.

S obzirom da, kako i u Izvješćima o provedbi u 2009. godini naglašavaju, jedinice područne i lokalne samouprave suočavaju s ograničenim proračunskim sredstvima i kadrom u pružanju usluga područna i lokalna vlast često instrumentalizira udruge koje tako preuzimaju ulogu provoditelja aktivnosti Nacionalne strategije. Najzastupljenija praksa je koju izvršna vlast koristi su natječaji kroz koje se osiguravaju sredstva za projekte udruga. Natječaji se odvijaju u okviru programa za raspodjelu sredstava radi potpore različitim udrugama kao i programa javnih potreba zdravstvene zaštite i socijalne skrbi. U nekim slučajevima jedinice lokalne i područne samouprave dizajniraju natječajne okvire specifično za programe udruga osoba s invaliditetom. Kroz financirane projekte udruge provode širok spektar usluga i često djeluju kao inovatori pružajući fleksibilnost spram potreba i mogućnosti korisnika. Iako su udruge prepoznate kao efikasni i djelotvorni pružatelji usluga kako od strane korisnika tako i od strane formalnih pružatelja usluga, u ovom trenutku njihovo uključivanje u provedbu se ne odvija sustavno. Područne i lokalne, ali i nacionalne, vlasti rijetko koriste oblike podugovaranja usluga, a standardi kvalitete, procedure podugovaranja i akreditiranja još nisu uspostavljene. Štoviše u mnogim jedinicama područne i lokalne samouprave, ponajviše općinama, još uvijek je dominantna praksa financiranja rada udruga bez provedbe natječaja i bez utvrđivanja ciljeva potpore i praćenja aktivnosti koje se provode korištenje često na osnovu dodijeljenih, često, simboličnih financijskih sredstva te materijalne i logističke podrške.

Na županijskim radionicama na kojima su uz predstavnike gradova i općina bili prisutni i predstavnici udruga posebno se istakla potreba unapređenja procedura financiranja udruga i osiguravanje standarda i kriterija za programsko financiranje djelovanja udruga u smjeru ostvarenje mjera Nacionalne strategije. Projekti koje provode udruge dizajniraju se u smjeru ostvarenja ciljeva Nacionalne strategije kao i lokalnih strategije, te sadrže različite aktivnosti koje su komplementarne aktivnostima državnih pružatelja kao što su primjerice socijalne, kulturne, obrazovne ustanove. Upravo povezivanje ciljeva i mjera Nacionalne strategije s prioritetima programa financiranja rada udruga jedinicama područne i lokalne samouprave otvara mogućnosti za učinkovitije partnerstvo s udrugama u realizaciji mjera strategije. U takvom scenariju jedinice područne i lokalne samouprave, kao nositelji aktivnosti na lokalnoj razini, udrugama osiguravaju smjernice i okvir za djelovanje, pri čemu se naglašava nužnost partnerskog pristupa u kojemu udruge nisu samo primatelji financija već su-kreatori i su-provoditelji lokalne politike izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom.

Udruge koje djeluju u lokalnim zajednicama, u većem dijelu županija i gradova te manjem dijelu općina, imaju potencijal za preuzimanje uloge su-kreatora i su-provoditelja politike, što se u nekim jedinicama već i ostvarilo. Štoviše, udruge često preuzimaju ulogu poveznika različitih aktera u zajednici te nositelja aktivnosti osvještavanja i educiranja šire javnosti, donositelja odluka i poslovnog sektora o važnosti i elementima integracije osoba s invaliditetom. S obzirom na kapacitete koji se vežu uz ulogu udruga kao poveznika u zajednici, još je uvijek neiskorišten njihov potencijal u procesima praćenja i izvještavanja o provedbi Nacionalne i lokalnih strategija. Taj potencijal se može realizirati kroz standardizirano izvještavanje o provedbi financiranih projekata udruga te kroz uspostavljanje forme konzultiranja predstavnika područne i lokalne samouprave s udrugama kao i drugim pružateljima usluga koji mogu biti važan resurs i izvor u procesu prikupljanja podataka o postignućima i potrebama na terenu. Kako bi resursi i potencijali udruga bili iskorišteni te njihovo djelovanje u smislu predlagatelja, provoditelja i lokalnog poveznika bilo još značajnije, na edukativnim radionicama je istaknuta potreba daljnjeg jačanja kapaciteta udruga za upravljanje projektima kao i potreba većeg povezivanja i zajedničkog djelovanja udruga koje djeluju na istom području ili se bave sličnim temama.

Djelovanje udruga osoba s invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom za donositelje odluka na područnoj i lokalnoj razini osigurava uvid u perspektivu osoba s invaliditetom u procesu provedbe Nacionalne: Međutim, uz konzultiranje udruga, u jedinice područne i lokalne samouprave surađuju direktno i s osobama s invaliditetom. Tako je u upitnicima/dijagramima preko 70% gradova i županija ukazalo na razvijenu suradnju s osobama s invaliditeti time ukazujući na značaj upravo ove razine vlasti za kreiranje i provođenje politike prema osobama s invaliditetom. Općine, gradovi i županije su za osobe s invaliditetom predstavlja blisku, i time iznimno značajnu, točku upravljanja provedbom Nacionalnom strategijom. Zbog stalne suradnje osobama s invaliditetom jedinice područne i lokalne samouprave očito posjeduju uvid u potrebe i resurse u svojoj zajednici što su važni preduvjeti za kvalitetno oblikovanje i provedbu aktivnost za ostvarenja mjera Nacionalne strategije.

Uz suradnju s ustanovama i udrugama, kao institucionalnim i izvaninstitucionalnim pružateljima usluga, gradovi i županije surađuju i s područnim i lokalnim ispostavama drugih pružatelja usluga kao što su Centri za socijalnu skrb, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, zavodi za statistiku te Obiteljski centri u županijama. Pri tome je najučestalija suradnja s Centrima za socijalnu skrb koji u zajednicama često djeluju kao poveznici i pružatelji važnih informacija za korisnike usluga. S Obiteljskim centrima suradnja je nešto manje učestala što je razumljivo s obzirom na relativno kratko djelovanje istih zajednicama. Unatoč navedenom Obiteljski centri prepoznati su kao aktivni provoditelji Nacionalne strategije. Od zavoda županije su najviše upućene na suradnju s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, njih 41%, a gradovi na učestalu suradnju Hrvatskim zavodom za zapošljavanje (57%) te Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo s koji surađuje 41% gradova. S obzirom da su upućene na suradnju direktnim pružateljima usluga, jedinice područne i lokalne samouprave u manjoj mjeri surađuju s nekim od ministarstava koji su nositelji mjera Nacionalne strategije pri čemu je najučestalija suradnja s Ministarstvom obrazovanja, znanosti i sporta (40% gradova i 41% županija) i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi (38% gradova i 47% županija).

S Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti kao koordinatorom provedbe Nacionalne strategije učestalo surađuje 47% županija i 15% gradova što je povezano s principom po kojem se provodi koordinacija provedbom i kojoj županije djeluju kao moderatori na svom području i izvješća gradova i općina objedinjuju izravno komunicirajući s Ministarstvom. Da je princip u kojem su u koordinaciji provedbe i izvještavanja gradovi upućeni na suradnju s gradovima logičan i odgovara stanju na trenu pokazuje i udio od 66% gradovi koji ukazuju na učestalu suradnju sa županijama. U istom smjeru županije ukazuju na učestalu suradnju s gradovima u 59% slučajeva dok bi u 29% županije htjele više ili bolje surađivati s gradovima. Potonji podaci, kao i podatak da 11% gradova u provedbi Nacionalne strategije vidi prostor za unapređenje suradnje sa županijama, pokazuju na potrebu daljnjeg rada na unapređenju koordinacije u planiranju, provedbi, praćenju i izvještavanju vezano uz provedbu Nacionalne strategije na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. U tom procesu edukativne radionice koje istovremeno okupljaju relevantne aktere provedbe Nacionalne strategije prepoznate su kao učinkovita forma osiguranja smjernica i poticanje bolje horizontalne koordinacije aktera u lokalnim zajednicama.

Na kraju, uz povezivanje jedinica područne s jedinicama lokalne samouprave, na edukativnim radionicama, kao još uvijek nedostatan iskorišten potencijal istaknuto je međusobno povezivanje i suradnja između jedinica lokalne samouprave. Funkcionalno povezivanje općina s općinama, gradova s gradovima i gradova i općinama može predstavljati odgovor na ograničena financijska sredstva kao i ljudske kapacitete za provedbu mjera. Tako primjerice u osiguravanju prijevoza za osobe s invaliditetom učinkovitim se pokazuje udruživanje kapaciteta i resursa nekoliko jedinica koji dijele isti cilj, a samo zajedničkim snagama ga mogu i ostvariti.

5. Zaključci edukativnih radionica i preporuke za unapređenje koordinacije provedbe, praćenja i izvještavanja o provedbi Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini

Na 8 županijskih edukativnih radionica 228 sudionika, od čega 89 predstavnika lokalne i područne samouprave te 91 predstavnik udruga i 48 predstavnika formalnih pružatelja usluga zajednički su s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i uz potporu Programa za razvoj ujedinjenih naroda u Hrvatskoj na temelju analize i razmatranja praksi koordinacije donijeli sljedeće zaključke koji predstavljaju smjernice za unaprjeđivanje procesa provedbe, praćenja i izvještavanja o provedbi Nacionalne strategije:

- potrebno je uspostaviti učinkovitiju koordinaciju u planiranju, provedbi, praćenju i izvještavanju vezano uz provedbu Nacionalne strategije na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave pri čemu je predloženo da županija zaokruži proces izvještavanja na lokalnoj/područnoj razini po principu: općine i gradovi → županije (objedinjuju izvješća svojih gradova i općina i svoje vlastito) → Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti;
- izraženo je zadovoljstvo provedenom radionicom, ali i potreba ponavljanja sličnih radionica, kao i potreba sustavnog educiranja svih osoba koje rade s osobama s invaliditetom o njihovim pravima i mogućnostima, a naročito o obvezama koje proizlaze iz Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju.
- predlaže se ovu vrstu radionica organizirati za župane, dožupane, gradonačelnike i dogradonačelnike

Mehanizmi koordinacije na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini

- potrebno je potaknuti sve gradove i županije koji do sada nisu osnovali Povjerenstva za provedbu Strategije da isto učine u žurnom roku, da imenuju koordinate za provedbu Nacionalne strategije te da izrade strategije/operativne planove za svoje područje, sukladno potrebama svojih građana
- u procesu planiranja prioriteta potrebno je voditi računa o svim područjima djelovanja definiranim Strategijom i odrediti faze provedbe s jasno mjerljivim postignućima u određenom vremenskom razdoblju;
- potrebno je integrirati ciljeve u opće programe, povezati srodne strategije;
- uz postojeću strategiju potrebno je na godišnjoj ili dvogodišnjoj razini izraditi Operativne planove i definirati prioritete vodeći računa o Plan ukupnog razvoja (PUR), Razvojnim agencijama-kroz projekte je potrebno pravovremeno planirati sredstva za razvoj usluga i investicije;
- potrebno je osigurati administrativne kapacitete za provedbu strategije jer je evidentna preopterećenost službenika u javnoj upravi;
- u lokalna Povjerenstva potrebno je uključiti osobe s invaliditetom kako zbog donošenja lokalnih strategija tako i zbog praćenja provedbe Nacionalne strategije;
- potrebno je odrediti smjernice za izbor Povjerenstva za izradu i praćenje Strategije
- potrebno je pri Uredima za prostorno planiranje i urbanizam osnovati Povjerenstva u koja će također biti uključene osobe s invaliditetom koje će imati priliku nadzirati pristupačnost građevinama u svrhu izdavanja dozvola;
- istaknuta je potreba utvrđivanja nadležnosti Ureda državne uprave u županiji u provedbi i praćenju provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine;
- izražena je potreba da se sve strategije i izvješća o provedbi istih učine dostupnima široj javnosti;

Praćenje i izvještavanje o provedbi Nacionalne strategije na područnoj i lokalnoj razini

- predstavljeni Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije prepoznat je kao dobra podloga za unaprjeđivanje procesa izvještavanja;
- usuglašena je potreba za izradom jedinstvenog Obrasca za izvješćivanje;
- pri ispunjavanju obrazaca odnosno izvještavanju o provedbi mjera Nacionalne strategije potrebno je napraviti jasnu distinkciju između aktivnosti usmjerenih cjelokupnoj populaciji i onih usmjerenih isključivo osobama s invaliditetom;
- istaknut je problem preopterećenosti županija zahtjevima za izvještavanjem prema brojnim nacionalnim strategijama te je iz tog razloga izražena potreba usklađivanja različitih strateških dokumenata usmjerenih određenim ciljanim skupinama, u ovom slučaju osobama s invaliditetom, odnosno potreba usklađivanja svih politika djelovanja vezanih uz afirmaciju prava osoba s invaliditetom;
- potrebno je koristiti „isti jezik komuniciranja“ između svih dionika, koristiti iste alate i instrumente za izvješćivanje;
- potrebno je zahtjev za dostavom izvješća uputiti na najnižu razinu (općine)

Suradnja sunositelja mjera na područnoj (regionalnoj) i lokalne razini

- organizacije civilnog društva prepoznate su kao važni partneri u provedbi aktivnosti i mjera Nacionalne strategije;
- organizacije civilnog društva imaju značajnu ulogu suradnika u provedbi aktivnosti i mjera Nacionalne strategije, no za unaprjeđivanje kvalitete izvještavanja o provedbi Nacionalne strategije presudna je dobra koordinacija jedinica lokalne i područne samouprave;
- naglašena je potreba intenzivnije suradnje udruga osoba s invaliditetom s županijama, gradovima i općinama u cilju što boljeg usmjeravanja planova provedbe lokalnih strategija i općenito svih aktivnosti usmjerenih osobama s invaliditetom, kao i uloga udruga osoba s invaliditetom kao sunositelja u provedbi mjera;
- natječaji i javni pozivi koje provode jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za dodjelu finansijskih sredstva udrugama moraju biti transparentniji;
- naglašena je potreba učinkovitije koordinacije udruga sa nacionalnim savezima vezano uz provođenje aktivnosti u partnerstvu s nositeljima mjera;

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti

- naglašena je potreba učinkovitije koordinacije udruga osoba s invaliditetom s nacionalnim savezima vezano uz provođenje aktivnosti u partnerstvu s nositeljima mjera;
- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave u provedbi aktivnosti usmjerenim osobama s invaliditetom trebaju posebnu pažnju posvetiti osobama koje žive u ruralnim područjima;
- izražena je potreba organiziranja interaktivnog skupa gradova u svrhu razmjene informacija o načinu provođenja mjera Nacionalne strategije i mogućnostima unapređivanja provedbe iste kao i razmjene iskustva i primjera pozitivne prakse sa različitih područja.